

***Tîlcuirea lui Teofilact, Arhiepiscopul
Ohridei și Bulgariei, la Epistola întâi către
Corinteni a Apostolului Pavel***

Pricina epistolei întâi către Corinteni¹, după Hrisostom, Teodorit, Teofilact și Icumenie²

Corintul este o mare cetate a Peloponezului, mult-norodită, aflîndu-se aproape de locul ce se numește Examilion. Și era întru acea vreme plină de bogăție, de înțelepciune și de multe alte bunătăți. Apostolul Pavel a pătimit multe întru această cetate, pentru că acolo, arătîndu-i-Se lui, Domnul Hristos i-a zis: „Nu te teme,

¹ Ia aminte că epistola aceasta, după rînduială, este a treia scrisă de fericitul Pavel – precum zice Teodorit în precuvîntarea epistolelor Apostolului. Ea urmează după cea dintîi și cea de a doua către Tesaloniceni. Această epistolă – după Meletie – s-a scris în anul 22 după înălțarea Domnului (tomul I al istoriei bisericești). (n. aut., Cuvîjosul Nicodim Aghioritul)

² Episcop de Trica, pe la anul 990. (n. m.)

ci grăiește și nu tăcea! Pentru că Eu sînt cu tine, și nimeni nu va pune mîna asupra ta ca să-ți facă rău. Căci am mult norod în cetatea aceasta” (*Fapte* 18:9, 10). Deci diavolul, văzînd că această cetate mare și mult-norodită ținea adevărata credință a lui Hristos, a împărțit pe Creștinii³ ce se aflau într-însa. Și unii s-au hirotonit de sine învățători și învățau, rupînd norodul în două: unii mergeau la oarecari din aceia și învățau, socotindu-i pe ei mai înțelepți și avînd puterea de a-i învăța mai înțelepțește decît Pavel; iar alții mergeau la ceilalți, socotindu-i pe ei mai bogați și mai puternici a-i apăra și a-i ocîrmui mai bine; și așa ocîrmuiau Biserica Corintului, întrecîndu-se unul asupra altuia. Deci acesta era cel dintîi rău al cetății. Al doilea era că unul dintre Corinteni se împreuna trupește cu maica sa vitregă, și nu numai că nu era înfruntat de către ceilalți, dar și tulbura norodul și se

³ Scriu cu majusculă cuvîntul „Creștin” ca să arăt că el numește un neam osebit, alcătuit din cei botezați din toate celelalte neamuri. Acesta e *norodul cel nou al lui Dumnezeu, noul Israil*, de vreme ce Iudeii au pierdut această vrednicie, atunci cînd s-au lepădat de Hristos-Dumnezeu. (n. m.)

mîndrea întru înțelepciunea cea din afară⁴. Iar al treilea rău era că unii din Corinteni, care se arătau oarecum mai desăvîrșiți decît ceilalți, biruindu-se de lăcomia pîntecelui, mîncău cărnurile pe care Elinii⁵ le jertfeau idolilor și, mîncîndu-le în lăuntru capiştilor, îi vătămau pe cei mulți. Iar alții iarăși, pricindu-se unul cu altul pentru bani, se judecau la judecătorii cei din afară. Și alții, mîncînd singuri prin biserici, nu dădeau și săracilor din bucate. Și, iarăși, alții se mîndreau cu darurile lor, și îi defăimau pe cei ce aveau alte daruri și îi pizmuiau pe cei ce grăiau în limbi osebite. Şchiopătau încă și în dogma despre înviere, zicînd că nu se scoală din morți trupul acesta ce moare. Iar alții dintre dînșii, pentru înfrînare, își lăsau femeile. Alții, lăsîndu-și capetele netunse

⁴ Înțelepciunea lumească, trupească, ce se arată prin mijlocirea fapturilor. Aceasta e înțelepciunea celor din afara Bisericii, a celor care nu se împărtășesc de înțelepciunea cea „din lăuntru”, cea duhovnicească a lui Dumnezeu, singurul cu adevărat înțelept. Despre această părută înțelepciune *din afară*, care cuprinde *toată știința omenească*, va spune Apostolul că este „nebulie” și „urîciune” înaintea lui Dumnezeu, căci nu duce la Dumnezeu, adică la mîntuire. (n. m.)

⁵ Prin „Elini”, se înțeleg aici toți păgînii din împărăția romană, moștenitoare a aceleia elenistice întemeiată de Alexandru Machidon, care cuprindea aproape întreaga lume. (n. m.)

sau nerase, umblau cu plete, ca filosofii cîinești (cinici). Deci, toate relele acestea aflîndu-se în Corint, Corinteni au scris către Pavel, prin Stefanos, Fortunat și Ahaic, doar despre nuntă și despre feciorie, lăsîndu-le pe celelalte. Răspunzînd, Apostolul le scrie această epistolă și-i învață nu numai pentru cele scrise de ei, ci și pentru cele ce nu au scris, fiindcă toate le aflase cu scumpătate de la familia Hlois din Corint. Deci răul cel mai mare al lor era că aveau dezbinări și prigoniri în Biserică, și acest lucru urma tot din mîndria și trufia lor, din care li se părea că învață mai înalt decît ceilalți. De aceea și Pavel mai întîi mîndria o doboară.⁶

⁶ Bagă de seamă că Pavel avea douăzeci de ani în slujba propovăduirii evangheliei cînd scria epistola aceasta către Corinteni – după Hrisostom, ce zice: „Întru sărăcie ești? Ci nu întru atîta în cîtă era Pavel, care s-a cercat și în foamete, și în sete, și în golătate. Căci nu a pătimit aceasta într-o zi, ci neîncetat o suferea. De unde e arătat? Auzi-l pe el însuși zicînd: «Pînă acum flămînzim, și însetăm și goi sîntem» (1 Corinteni 4:11) O, minune! Atîta slavă avînd, atîtea suferea, al douăzecelea an avînd întru propovăduire cînd scria acestea!» (Cuvîntul 28 la Epistola către Evrei). (n. aut.)

TÎLCUIRE LA EPISTOLA ÎNTÎI CĂTRE CORINTENI

CAPITOLUL I

1 Pavel, chemat Apostol

Vezi – o cititorule! – începutul epistolei acesteia, cum Apostolul îndată îi prihănește pe învățătorii mândri și mincinoși din Corint. Zice: Eu, Pavel, sînt chemat de Dumnezeu să fiu Apostol, adică *trimis*. Și nu am aflat, nici nu am luat numele acesta cu înțelepciunea mea, ci de la Hristos sînt trimis ca să învăț; nici nu m-am hirotonisit de sine-mi dascăl, precum sînt cei ce vă învață pe voi.

al lui Iisus Hristos,

Hristos – zice – este Învățătorul tuturor. Și atunci, cum voi, Corinteni, îi însemnați și îi faceți învățători ai voștri pe oameni?

prin voia lui Dumnezeu,

Zice: Dumnezeu m-a chemat spre a fi Apostol nu doar că aş fi fost vrednic, ci pentru că aşa a voit. De aceea m-a chemat și m-a trimis, ca să fiu Apostol și învățător al vostru. Deci, cum alegeți voi alți învățători mai întâi decât pe mine? Nu cumva sînteți potrivnici lui Dumnezeu, Care cu voia Sa m-a chemat și m-a trimis?

la aminte că aici prepoziția „prin” se zice și la Tatăl, nu numai la Fiul, cum spun Arienii, care socotesc că Fiul nu este de o ființă cu Tatăl, ci făptură, pentru că Evanghelistul Ioan a legat această prepoziție de Fiul, zicînd că „printr-Însul toate s-au făcut” (*Ioan 1:3*).

și fratele Sosten,

Cugetînd smerit, fericitul Pavel unește aici cu sine-și și pe Sosten, cel mai prejos

decît el.⁷ Și face aceasta ca să-i rușineze pe trufașii Corinteni, care-i defăimau pe toți, socotindu-i mai prejos decît ei.

2 Bisericii lui Dumnezeu care este în Corint,

Scriind aici Pavel: Eu și Sosten (zicem) Bisericii lui Dumnezeu din Corint să fie ei har și pace! – e ca și cum le-ar zice: Biserica voastră, fraților, este Biserica lui Dumnezeu! Atunci – zice – cum aveți voi apărători și înainte-stătători dintre oameni? Și, dacă sînteți „Biserică”, adică „adunare”, negreșit trebuie să fiți și uniți, pentru că numele Bisericii nu este nume de despărțire și de dezbinare, ci de unire și împreună-glăsuire.⁸

⁷ Acest Sosten fusese mai mare al sinagogii ludeilor și a crezut în Hristos, la fel ca și Crisp, arhisinagogul. Și – fiindcă antipatul (proconsulul) Ahaiei, Galion, îi izgonise de la divan pe ludeii care îl aduseseră la dînsul pe Pavel – aceștia, neavînd norocul să-l vatăme pe Pavel, l-au prins pe acest Sosten și l-au bătut înaintea divanului ca pe un prieten al Apostolului. (Vezi la capitolul 18, stih 17, al *Fapțelor* și la tîlcuirea lui Icumenie de acolo.) (n. aut.)

⁸ Iar Coresi zice că Biserica lui Dumnezeu sînt sfinții cei chemați, ori adunarea credincioșilor și a celor chemați la sfințenie. Iar dumnezeiescul Hrisostom zice că „numele Bisericii nu e nume de despărțire, ci de unire și de

celor sfințiți întru Hristos Iisus,

Zice: Fraților, voi nu v-ați sfințit cu numele oarecărui om, ci cu numele lui Iisus Hristos. Cum însă și în ce chip v-ați sfințit? Prin Sfântul Botez, iar nu prin înțelepciunea ori bogăția întru care vă făliți.

celor chemați sfinți,

Zice: Iar aceasta – a crede voi, Corinteni, în Hristos – nu este isprava voastră, fiindcă nu ați venit la credința lui Hristos de sine-vă, ci fiind chemați de Dumnezeu. Credința pe care o aveți își are începutul la Dumnezeu, căci, de nu v-ar fi chemat El, voi nu ați fi crezut. Pentru aceasta zicea Apostolul și Efesenilor, scriind: „În dar sînteți mîntuiți, prin credință, și aceasta nu de la sine-vă; darul e al lui Dumnezeu” (*Efesenii 2:5*).

împreună-glăsuire” (cuvîntul întîi la epistola aceasta). (n. aut.)

***împreună cu toți cei ce cheamă
numele Domnului nostru Iisus Hristos***

Zice: Nu numai vouă, Corintenilor, vă dorim să aveți har și pace, ci și tuturor acelor care cheamă numele lui Hristos.⁹

în tot locul; și al nostru, și al lor;¹⁰

Aici, Pavel amintește de Creștinii de pretutindeni, ca să arate că toți sînt o Biserică, în orice loc, sau cetate sau țară s-ar afla. Și atunci – [pare a zice] – cum de sînteți despărțiți voi, Corinteni, într-una și aceeași cetate aflîndu-vă?

Și a adăugat iarăși zicerea „al nostru” – legată de ce a zis mai sus: „celor ce cheamă numele Domnului nostru Iisus

⁹ Încă și Teodorit zice: „Îi numește «chemați» și «sfinți» și-i unește cu cei care au crezut din toată lumea, învățîndu-i că toți cei ce au crezut în mîntuitoarea propovăduire se cuvîne a fi uniți într-o cugetare, de vreme ce se alcătuiesc împreună întru un trup al Stăpînului Hristos.” (n. aut.)

¹⁰ Întru alte izvoade [manuscrite, n. m.] se scrie: „și al lor, și al nostru”. „Și însemnează că dumnezeiescul Apostol urmează aici chip săritor, care se netezește așa: (...) împreună cu toți cei ce cheamă în tot locul numele lui Iisus Hristos, Domnul și al nostru, și al lor” – precum zice mai jos însuși Teofilact. (n. aut.)

Hristos” – din pricina acelu „în tot locul” pus la mijloc. Așadar, a repetat zicerea „al nostru” – adică Domnului *nostru*, și al lor și al tuturor celor ce cheamă numele Lui – ca să arate că Domnul este stăpîn obștesc al tuturor Creștinilor. De aceea, acest „al nostru” nu se unește cu „locul”, ci cu zicerea „Domnului”. Unii însă, unind pe acest „al nostru” cu „locul”, înțeleg zicerea așa: „în tot locul: ori al nostru, ori al lor, adică în orice loc în care ne aflăm și noi, și ei.”

3 har fie vouă și pace de la Dumnezeu-Părintele nostru și de la Domnul Iisus Hristos!

Toată noima, de la începutul epistolei pînă aici, este o salutare și se unește așa: „Eu, Pavel, chemat Apostol al lui Iisus Hristos, și fratele Sosten zicem Bisericii lui Dumnezeu care este în Corint – celor sfințiți în Hristos Iisus, chemați sfinți, împreună și tuturor celor ce cheamă numele Domnului

nostru Iisus Hristos în tot locul, și al nostru, și al lor – să fie vouă har și pace de la Dumnezeu-Părintele nostru și de la Iisus Hristos!” Ca și cum le-ar zice: Vă urăm să vă bucurați! Așadar harul și pacea sînt *de la Dumnezeu*, pentru că și mai înainte, fiind noi vrăjmași și potrivnici lui Dumnezeu, prin darul Lui ne-am împăcat. Și zice: Iar acum, fiindcă aveți dezbinări între voi, rog pe Domnul să rămîna amîndouă acestea întru voi, Corinteni, ca să nu cădeți nici din darul lui Dumnezeu, nici din pacea Lui. Deci – zice – cum vă afierosiți pe sine-vă oamenilor și căutați să aveți harul și buna-plăcere a unuia, sau să aveți pacea altuia, înduplecîndu-vă lor ca unor învățători?

4 Mulțumesc

În toate epistolele sale, Apostolul ne învață să fim mulțumitori lui Dumnezeu. Aici însă întrebuintează mulțumirea mai potrivit și mai cu bună vreme, fiindcă mulțumirea se face pentru darul primit de cineva. Iar

darul nu este datorie, nici plată, și aceasta doboră mândria Corintenilor.

Dumnezeului meu

Din multa iubire ce o are către Dumnezeu, Pavel și-L însușește, numindu-L „al său” pe Dumnezeu cel de obște al oamenilor și al tuturor făpturilor.¹¹

totdeauna pentru voi pentru darul lui Dumnezeu,

Cu aceste cuvinte, Pavel îi învață pe Corinteni să mărturisească harul lui Dumnezeu, iar nu isprăvile lor. Căci – zice – mulțumesc pentru darul lui Dumnezeu, iar nu pentru faptele voastre.

dat vouă în Hristos Iisus.

¹¹ Vezi despre zicerea „mulțumesc Dumnezeului meu” în tâlcuirea la *Romani* 1:8 și în subînsemnarea acesteia. (n. aut.)

Zice: Mulțumesc lui Dumnezeu pentru harul „dat vouă în Hristos Iisus”, adică *prin* Hristos Iisus, iar nu prin cutare sau cutare om. Drept aceea, pentru ce voi, Corintenilor, luați aminte la oarecari oameni, și nu luați aminte doar la Iisus Hristos, prin Care vi s-a dat darul?

5 Căci întru Dînsul v-ați îmbogățit deplin întru toate,

Zicerea „întru Dînsul” e în loc de: „prin Iisus Hristos”, adică: Mulțumesc lui Dumnezeu pentru că v-ați îmbogățit nu oricum, ci cu dumnezeiasca bogăție și dăruire de tot felul; și, pe lângă acestea, pentru că v-ați îmbogățit nu prin altul oarecare, ci prin Însuși Fiul lui Dumnezeu cel unul născut. Așadar deci, cum puteți voi acum să vă arătați nemulțumitori lui Hristos, alegîndu-vă ca învățători niște oameni?

întru tot cuvîntul și întru toată cunoștința.

Căci este și cuvînt fără cunoștință, ca atunci cînd cineva zice cuvinte multe, dar fără noime (adică înțelegeri) vrednice de cuvînt. Este însă și cunoștință fără cuvînt, ca atunci cînd cineva înțelege noime înalte, însă nu are cuvinte ca să le poată tălmăci și altora. Voi însă – zice – aveți și cuvînt, și cunoștință dumnezeiască¹², încît puteți să înțelegeți noime mari și înalte, tălmăcindu-le prin cuvînt tuturor.

6 Astfel, mărturia lui Hristos s-a adeverit întru voi,

Zicerea „astfel” se înțelege aici în loc de: „prin care”, adică: Prin acestea – prin cuvînt și prin cunoștința cu care v-ați îmbogățit – s-a adeverit întru voi mărturia, adică

¹² Iar Fotie zice că, prin „cuvînt”, se înțelege aici acela proorocesc, și poate prin aceasta se arată că Corinteni se îmbogățiseră cu vorbirea în toate limbile (căci darurile limbilor prisoseau întru dînșii, precum se vede în multe capitole ale epistolei acesteia). Iar prin „cunoștință”, se înțelege știința întru dogme. Și vezi filcuirea zicerii: „Deși sînt prost cu cuvîntul, dar nu cu cunoștința” (2 Corinteni 11:6), în subînsemnare. (n. aut.)

propovăduirea lui Hristos.¹³ Căci – zice – nu ați primit propovăduirea credinței prin înțelepciunea cea din afară, ci prin minunile și prin darurile duhovnicești de care v-ați învrednicit.

7 încît nu sînteți lipsiți de nici un dar,

Cu dreptate s-ar nedumeri cineva și ar zice: Dar, dacă erau nelipsiți de darurile Sfîntului Duh, cum se face că, mai jos, Apostolul îi va numi „trupești” pe Corinteni? La această nedumerire s-ar putea răspunde

¹³ Iar Fotie a înțeles zicerea „astfel” ca pricinuitoare, adică: E arătat că v-ați îmbogățit cu cuvîntul și cu cunoștința *din faptul că s-a întărit întru voi propovăduirea credinței în Hristos.*

Același Fotie zice că „mărturia lui Hristos” este ori Patima Lui cea de bună voie și mîntuitoare, ori doar înomenirea Cuvîntului pentru noi, ori harul și darul minunilor de care se îmbogățiseră Corinteni, căci acestea erau mărturie a credinței în Hristos și a dumnezeirii și mării Lui. Zice: De vreme ce aceste dăruri se află bogate și adevărate întru voi, bine am zis că sînteți îmbogății cu toate cuvintele și cunoștințele. Căci cuvîntul și cunoștința erau parte din darurile Duhului, precum zice însuși Pavel: „Unuia, prin Duhul, se dă cuvînt de înțelepciune, iar altuia cuvînt de cunoștință, după același Duh” (*1 Corinteni 12:8*).

Iar Teodorit, într-un glas cu Teofilact, „mărturisire a lui Hristos” numește propovăduirea, fiindcă cei ce propovăduiesc mărturisesc într-un chip oarecare. Căci Pavel zice așa, scriind lui Timotei: „Mărturisesc drept aceea înaintea lui Dumnezeu, Celui ce înviază morții” (*1 Timotei 6:13*). Și Domnul zicea: „Și se va propovădui evanghelia aceasta a împărăției la toate neamurile, spre mărturia lor” (*Matei 24:14*). Iar „adeverirea mărturisirii” numește lucrarea minunilor, căci prin aceea se dovedea adevărul propovăduirii evangheliei. (n. aut.)

că nu toți Corintenii erau duhovnicești, și nici toți trupești. Astfel, Pavel spune cele de acum pentru cei duhovnicești, iar cele zise mai încolo sînt pentru cei trupești. Ori poate cineva ar zice și că la început, atunci cînd au primit credința, toți Corintenii luaseră darurile Sfîntului Duh, dar în urmă, lenevindu-se, au ajuns să viețuiască după trup, iar nu după Duh.

așteptînd arătarea Domnului nostru Iisus Hristos,

Aici, Pavel îi înspăimîntă, fiindcă le aduce aminte de a doua venire a Mîntuitorului, căci pe aceasta o numește „arătare”. E ca și cum le-ar zice: Deci, dacă Hristos urmează să vină ca să vă judece, cum de aveți voi apărători și învățători pe alții? Pe lîngă aceasta, Apostolul arată și faptul că cineva trebuie să aibă, împreună cu darurile duhovnicești, și celelalte fapte bune; pentru că în ziua Judecății, darurile nu-i vor folosi aceluia, dacă el nu va avea

viața îmbunătățită. Și, zicînd: „arătarea Domnului”, face vădit că și acum Domnul este de față, dar Se ascunde și nu Se vede, iar atunci Se va arăta fățiș. Apostolul zicea despre aceasta și în altă parte: „Viața voastră s-a ascuns împreună cu Hristos întru Dumnezeu. Iar cînd Se va arăta Hristos, viața voastră, atunci și voi vă veți arăta întru slavă împreună cu El” (*Coloseni* 3:3).

8 Care vă va și întări pe voi pînă în sfîrșit, nevinovați în ziua Domnului nostru Iisus Hristos.

Zicînd aici: „Domnul vă va întări pe voi”, Pavel arată că cei din Corint se clătinau; iar amintind de „nevinovăție”, el arată că erau supuși învinovățirilor. Întru această epistolă, Apostolul arată numele Domnului Iisus Hristos mai mult decît întru celelalte, ca, prin aceasta, să le aducă aminte Corintenilor cu a Căruia mijlocire s-au mîntuit și cu al Căruia nume se numesc, fiindcă se

numeau „Creștini” de la numele lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, iar nu de la vreun nume de oameni.

9 Credincios este Dumnezeu, prin Care ați fost chemați spre împărtășirea Fiului Său, a lui Iisus Hristos, Domnul nostru.

Zice: Adevărat este Dumnezeu! Iar dacă este Dumnezeu adevărat – și ne-a chemat pe noi, Creștinii, spre împărtășirea Fiului Său, adică pentru ca să ne slăvească împreună cu Fiul Său întru împărăția Sa¹⁴ – atunci e arătat că va împlini și cu fapta lucrul pe care l-a făgăduit! „Ați fost chemați” – zice – de Dumnezeu, nu ați venit de sine-vă la Dînsul! Așadar, cum de vă mîndriți acum, ca și cum chemarea aceasta a lui Dumnezeu ar fi isprava voastră? (la aminte că, aici, acest „prin Care” s-a zis mai descoperit pentru Tatăl, și vezi la stihul 1 de mai sus.)

¹⁴ Iar Teodorit, prin „împărtășire a Fiului” înțelege înfierea. (n. aut.)

10 Rogu-vă dar pe voi, fraților, întru numele Domnului nostru Iisus Hristos,

Fiindcă are să vorbească Corintenilor în chip mai înfruntător, dumnezeiescul Apostol apucă mai înainte aici și-i roagă „întru Iisus Hristos”. Nu e destul – zice – a vă ruga eu singur, fraților, ci iau împreună cu mine, ca mijlocitor, și numele Domnului Hristos, de la care vă și numiți Creștini. Voi însă ați ocărit numele Lui și ați ales a vă numi de la numiri de oameni. Așadar, numele lui Hristos să vă facă să vă înduplecați și să vă supuneți cuvintelor mele.

ca toți să vorbiți la fel și să nu fie dezbinări între voi,

Și care este – zice – rugămintea mea? Să fiți toți într-o glăsuire și să nu aveți între voi îndoieli și dezbinări. Căci se vede că, dintr-unul, tot lucrul ce se dezbină se face multe; și ce folos este a se face multe din

una, acestea fiind neîmplinite, și scurtate și, pe lângă acestea, pierzând și pe acel unul? Aici, Apostolul a numit învederat „dezbinări” pe acelea ce se făceau între Corinteni, arătând astfel că ei se aflau într-o stare ticăloasă.

ci să fiți întemeiați într-un gând și într-o înțelegere.

Fiindcă, mai sus, i-a îndemnat să zică toți același lucru, ca să nu socotească ei că le spune să se unească doar în vorbe, Pavel le zice aici să aibă unire cu aceeași minte, adică să cugete la fel. Și, fiindcă unii cugetau la fel pentru un lucru, iar alții pentru altul, el adăugă să fie și „întemeiați într-un gând”, adică să cugete și să gândească împreună aceeași despre toate lucrurile. Însă, pentru că mulți se unesc după înțelegere, dar sînt osebiți după socotință – de pildă, cînd Creștinii au aceeași credință, dar nu au aceeași dragoste între dînșii, atunci ei gîndesc aceleași lucruri și sînt uniți

după gând, dar se despart după socotință – de aceea așadar, după ce le-a zis să fie întemeiați întru același gând, Pavel a adăugat: „și cu aceeași socotință”, pentru a nu se despărți nici după credință, nici după socotință.

11 Căci mi s-a arătat despre voi, frații mei, de către cei ai lui Hlois,

Ca să nu tăgăduiască Corinteni vinovățiile acestea, Pavel aduce aici mărturii. Și, ca să nu se spună că plăsmuiește martori de la sine-și, el îi și numește, „Hlois” fiind o familie în Corint din care erau cei ce-i vestiseră acestea. (Și le zice Corintenilor „frați”, cu toate că greșiseră; căci, chiar dacă greșeala cuiva ar fi arătată, nu este oprit a numi cineva pe acela „frate” al său.) Dar nu a spus chiar numele acelor care îl vestiseră, ci a zis numai familia din care se trăgeau, ca să nu-i facă pe Corinteni vrăjmași lor.

că între voi sînt neînțelegeri.

Grăind aici vinovățiile Corintenilor ca din partea vestitorilor, Pavel a folosit zicerea mai blîndă, numindu-le doar „neînțelegeri”. Iar cînd vorbește ca din partea sa, numește vinovățiile Corintenilor „dezbinări”, lucru care este mai rău și mai mare.

12 Și spun că fiecare dintre voi zice: Eu sînt al lui Pavel, iar eu al lui Apollo,

Zice: Nu o parte dintre voi, Corinteni, zice acestea, ci „fiecare dintre voi”. Însă aceia nu ziceau așa – „eu sînt al lui Pavel, iar eu al lui Apollo¹⁵” – ci Pavel a alcătuit cuvintele acestea asupra sa și a lui Apollo, ca pildă, precum o zice el însuși mai încolo: „Acestea însă, fraților, le-am prefăcut întru mine și întru Apollo” (*1 Corinteni 4:6*).

¹⁵ Cine era acest Apollo mărturisesc *Faptele Sfinților Apostoli*, zicînd așa: „Și un Iudeu oarecare, Apollo cu numele, Alexandrin cu neamul, bărbat iscusit în cuvînt, a ajuns în Efes, puternic fiind întru *Scripturi*. Acesta era învățat calea Domnului și cu duh fierbinte grăia și învăța cu scumpătate cele despre Domnul, știind numai botezul lui Ioan. Acesta a început a se înfățișa în sinagogă...” și celelalte (*Fapte 18:24-26*). La fel scrie despre acesta și în capitolul 19 al *Faptelor*. (n. aut.)

Apostolul face aceasta ca să arate Corintenilor că – dacă este rău și sub vinovăție ca cineva să zică: „eu sînt al lui Pavel”, sau „al lui Apollo” sau „al lui Kifa” – cu cît este mai rău a zice că sînt ai altor învățători, fățarnici și mincinoși.¹⁶

iar eu al lui Kifa,

Aici, Pavel a pus la urmă numele lui Petru, iar pe al său l-a pus mai întîi, nu pentru că se trufește și se mărește pe sine, ci tocmai pentru că îl cinstește mai mult pe Petru. La fel, cinstindu-L mai mult pe Hristos decît pe Petru, L-a pus în urma acestuia, precum se vede mai jos. Căci Apostolul se pune mai întîi pe sine în lucruri proaste [aici = „mărunte”, n. m., Florin Stuparu] și nevrednice.

iar eu al lui Hristos!

¹⁶ [...] Închipuind pricina sub obrazul său, al lui Apollo și al lui Kifa, apoi prihănindu-se pe sine-și și pe Apollo – că zice mai departe: „De aceea, nici cel ce sădește nu este ceva, nici cel ce udă” (capitolul 3:7) – Apostolul a ușurat mustrarea și defăimarea înțelepților și bogaților din Corint. (n. aut.)

Pavel nu-i mustră pe Corinteni pentru că spun că sînt ai lui Hristos, ci pentru că nu o spun toți într-un glas. Ori – mai bine a zice – Corinteni nici nu spuneau aceasta, ci Pavel o spune de la sine-și, vrînd să facă mustrarea mai grea și să arate că Hristos era învățător doar al unei părți dintre dînșii, socotindu-Se asemenea cu ceilalți învățători, deși Corinteni nu grăiau chiar cu aceste cuvinte.

13 Oare S-a împărțit Hristos?

Cuvîntul acesta al lui Pavel este plin de rîvnă mînioasă și de aceea se și zice în chip întrebător: L-ați împărțit – zice – pe Hristos? Ați împărțit Biserica, trupul Lui? Unii însă, zicerea „oare S-a împărțit Hristos?” au înțeles-o așa: A împărțit Hristos Biserica Sa cu oamenii, și o parte dintr-însa a luat-o El Însuși, iar alta a dat-o oamenilor?

Nu cumva Pavel s-a răstignit pentru voi?

Cu aceste cuvinte, Apostolul surpă necuviința Corintenilor, și de aceea vorbește numai de sine, pentru a nu părea că zice acestea din zavistie¹⁷ față de alții. Nu a zis însă: Nu cumva Pavel v-a zidit, ori Pavel poartă grijă pentru voi? – ci a zis ceea ce arată mult mai mult, iubirea de oameni cea nepovestită a lui Dumnezeu, amintind de Crucea și de Patimile Domnului. Și nu a zis: Nu cumva Pavel a murit pentru voi? – ci: „Au doar Pavel s-a răstignit?” – ca să arate moartea cea osîndită și ne-cinstită a Crucii pe care a primit-o Domnul.

Oare întru numele lui Pavel v-ați botezat?

Zice: Am botezat și eu pe câțiva, dar nu i-am botezat în numele meu, ci întru numele

¹⁷ zavistie – pizmă, ură (n. m.)

lui Hristos! Iar Pavel zicea aceasta fiindcă se făcea pricină de dezbinare a se numi cei botezați de la numele oamenilor ce-i botezau. Zice: Nu căutați – o fraților! – cine este cel ce botează, ci întru al Cărui nume botează! – căci Acela este Cel ce iartă păcatele celui botezat și îl face fiu al Său după Duh, iar nu acela ce îl botează, orice ar fi, preot sau episcop.

14 Mulțumesc lui Dumnezeu că nu am botezat pe nimeni dintre voi, decît numai pe Crisp și pe Gaius,

Zice: De ce vă făliți voi, Corinteni, că-i botezați pe alții? Eu mulțumesc lui Dumnezeu că nu am botezat pe mulți dintre voi, fără numai pe Crisp și pe Gaius.¹⁸ Însă

¹⁸ De acest Crisp pomenesc *Faptele Apostolilor* că a fost arhisinagog în Corint și că a crezut întru Domnul împreună cu toată casa sa. „Căci – zice – arhisinagogul Crisp a crezut întru Domnul împreună cu toată casa sa. Și mulți din Corinteni, auzind, se botezau” (*Faptele Apostolilor* 18:8). De asemenea, *Faptele* (în capitolul 19:29) pomenesc și de Gaius că era Machidonean și împreună-călător cu Pavel. Însă – fiindcă Pavel scrie aici hotărîtor, că: „n-am botezat pe nici unul din voi, Corinteni, fără numai pe Crisp și pe Gaius” – urmează că și acest Gaius ar fi fost Corintean, altul adică decît acela de care scriu *Faptele*. Iar cum că acest Gaius era Corintean, mărturisește însuși Pavel, scriind către Romani din Corint:

Pavel zice aceasta nu pentru că ar necinsti puterea botezului, ci pentru a doborî mîndria Corintenilor că botezau, pentru că botezul este mare Taină, dar a boteza cineva nu e lucru mare.

15 ca să nu zică cineva că am botezat întru numele meu.

Pavel nu zice aici că cei din Corint spun acest lucru, ci zice: Mă tem ca nu cumva, crescînd și înainte-sporind, să ajungă răul și la aceasta. Căci, dacă acum, cînd botează niște oameni proști [obișnuiți, n. m.] și prea-mici s-a făcut eres și dezbinare, atunci – dacă aș fi botezat eu, propovăduitorul și Apostolul – s-ar fi sculat poate unii și ar fi zis că botez pe oameni întru numele meu, iar nu întru numele lui Hristos.

„Vă îmbrățișează pe voi Gaius, gazda mea și a bisericii toate” (*Romani* 16:23). Și împreună-mărturisește aceasta și înțeleptul Teodorit, în precuvîntarea la tîlcuirea epistolelor lui Pavel. (n. aut.)

16 Am mai botezat și casa lui Stefanas;

Adică: Am botezat familia și pe toți cei ce se aflau în casa lui Stefanas. Mare și vestit era acesta în Corint.¹⁹

afară de aceștia nu știu să fi botezat pe altcineva.

Zice: Atît nu-mi e dorit lucru a boteza, încît nici nu-mi aduc aminte dacă am botezat pe altcineva afară de casa lui

¹⁹ Unii zic că acest Stefanas a fost acel păzitor al temniței care i-a avut pe Pavel și pe Sila spre pază – precum mărturisesc *Faptele* în capitolul 16. Se poate ca acest păzitor de temniță să fi fost Peloponezian și apoi să se fi mutat în Corint. De aceea și scrie Pavel către Corinteni la sfîrșitul epistolei (capitolul 16:15): „Știți casa lui Stefan că este pîrgă a Ahaiei.” (Tot așa, și femeia Lidia, vînzătoarea de porfiră, era din cetatea Tiatirilor și s-a mutat în Filipi, precum se vede în același capitol al *Faptelor*.) Însă – pentru că, mai sus, Pavel a zis hotărîtor: „N-am botezat pe nimeni din voi”, din cei din Corint adică, și pentru că Teofilact zice că Stefan era vestit în Corint, iar Pavel zice că a fost „pîrgă a Ahaiei” – pentru toate acestea așadar, putem zice cu încredințare că: toți cei pomeniți aici de către Pavel erau Corinteni; din mulții Corinteni care s-au botezat (precum zic *Faptele* 18:8), doar aceștia au fost botezați de Pavel în Corint; și că acest Stefan este altul, osebit de acel păzitor al temniței, pe care Pavel l-a botezat în Filipi. De aceea și zicerea „nu știu de am botezat pe altcineva” trebuie a se înțelege hotărîtor, adică: „în Corint nu am botezat pe alții, nu și în alte locuri”. (n. aut.)

Stefanas și de cei mai sus numiți. Atunci voi de ce vă făliți întru faptul că botezați?

17 Căci Hristos nu m-a trimis să botez, ci să bine-vestesc,

Zice: Fiindcă Hristos m-a trimis să bine-vestesc, adică să propovăduiesc evanghelia²⁰, nu ca să botez. Cu toate că – după Teodorit – Hristos le-a poruncit pe amîndouă, și a bine-vesti Apostolii (adică a învăța), și a boteza – ori ei înșiși, fără mijlocire, ori cu mijlocire, prin ucenicii lor, precum și Domnul se zicea că botează, deși El Însuși nu boteza, ci ucenicii Lui (*Ioan* 4:2). Căci zice: „Mergînd, învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui, și al Fiului și al Sfîntului Duh” (*Matei* 28:19). Dar – cu toate că Hristos a poruncit Apostolilor și să propovăduiască, și să boteze – Pavel zice aici că Hristos l-a trimis să propovăduiască, iar nu ca să boteze.

²⁰ Nu e vorba de vreo carte a *Evangheliei*, ci de buna-vestire a mîntuirii oamenilor prin Iisus Hristos, așa cum s-a arătat pe larg în subînsemnările țîlcuirii epistolei către Romani. (n. m.)

Căci, cu adevărat, a propovădui evanghelia este (după Teodorit) un lucru mai cinstit și (după dumnezeiescul Hrisostom) mai ostenitor decât a boteza, trebuind să ai suflet de fier. Fiindcă – a îndupleca cineva pe vreun om barbar și Elin, hrănit și crescut în rătăcire, și a-l strămuta din dogmele și credința sa părintească, și a-l aduce la credința lui Hristos, și, mai ales, cu primejdia vieții tale – acesta este lucrul unui suflet mare și bărbătesc; iar a lua cineva pe un om pregătit și învățat și a-l boteza, aceasta o poate face oricine are vrednicia preoției.²¹

Dar poate că cineva ar zice: O fericite Pavele! – dacă nu ai fost trimis de Dumnezeu ca să botezi, atunci cum i-ai botezat pe acei câțiva? Nu am fost trimis cu dinadinsul – ne răspunde Apostolul – ca să botez, însă nici nu sînt oprit de a boteza. Căci am fost trimis spre lucrul mai mare, adică spre propovăduirea evangheliei, însă

²¹ Vezi despre aceasta în subînsemnarea zicerii „eu am sădit, Apollo a udat” (*1 Corinteni* 3:6), ca să înțelegi că Pavel catehiza (adică învăța), iar Apollo îi boteza pe cei învățați de Pavel. (n. aut.)

nu am fost oprit ca să lucrez și lucrul mai mic, adică să botez.²²

***dar nu întru înțelepciunea cuvântului,
ca să nu se zădărnicească Crucea lui
Hristos.***

După ce a doborât și a zădărnicit mândria acelor care se făleau că botează, Apostolul se mută acum și la cei ce se mîndreau întru înțelepciunea din afară. Și zice: Dumnezeu nu m-a trimis să propovăduiesc evanghelia cu înțelepciunea cuvântului, adică cu bună-limbuție (meșteșug retoric), pentru ca „Crucea lui Hristos”, adică propovăduirea și învățătura despre Cruce, să nu se vatăme și să se micșoreze. Căci aceasta însemnează zicerea „să nu se zădărnicească”, adică să nu rămîină propovăduirea despre Cruce zadarnică și deșartă, avînd numai cuvinte

²² Încît zicerea „Hristos nu m-a trimis să botez” trebuie a se înțelege așa: Hristos nu m-a trimis cu dinadinsul pentru aceasta, ci să bine-vestesc și să învăț. Dar, prin urmare, m-a trimis și să botez, ori eu însumi, cu mîinile mele, ori prin ucenicii mei. [...] (n. aut.)

goale și ritoricești, iar nu lucruri și fapte. Căci, dacă Apostolii ar fi vrut să propovăduiască cu limbuția cuvîntului, mulți ar fi zis că au înduplecat noroadele prin cuvîntul lor, iar nu cu puterea lui Hristos care era propovăduit, și aceasta ar fi fost o zădărnice și o vătămare a Celui ce S-a răstignit. Iar faptul că dumnezeieștii Apostoli au propovăduit cu cuvînt de rînd și prost [„simplu”, n. m.], arată că pe toate le-a lucrat puterea Celui ce S-a răstignit.²³

Încă și într-alt chip s-ar zădărnici și s-ar vătăma Crucea, de pildă: dacă un Elin mi-ar pune o întrebare dumnezeiască, ce covîrșește înțelegerea minții, iar eu m-aș apuca să-i răspund din silogisme²⁴ și din înțelepciunea cea din afară, atunci negreșit aș slăbi și nu aș putea să-i răspund, căci cuvîntul firii omenești nu poate arăta noima

²³ Iar faptul că Duhul, Cel ce i-a dăruit darurile cele mari lui Pavel, i le-a dăruit și pe cele mici și proaste [„fără însemnătate”, n. m.], precum erau formele retorice, vezi la înțeleptul Fotie, la subînsemnarea zicerii „ori slujba, întru slujire” (*Romani* 12:7) și a zicerii „deși sînt prost cu cuvîntul, nu sînt cu cunoștința” (*2 Corințeni* 9:6). (n. aut.)

²⁴ silogism – raționament deductiv compus din trei părți, în urma căruia cea de a treia judecată (concluzia) se deduce din prima (premiza majoră), prin mijlocirea celei de a doua (premiza minoră). (n. m.)

[„înțelesul”, n. m.] ce mi s-a dat. Și astfel, slăbiciunea dovedirii s-ar socoti că este neputința credinței și, prin urmare, Crucea și Hristos ce a murit pe Cruce s-ar zădărnici, adică s-ar socoti fără folos.

18 Căci cuvântul Crucii este nebunie celor pieritori,

În Corint erau oarecari necredincioși, care râdeau de Cruce și ziceau: Cu adevărat este nebunie a propovădui cineva un dumnezeu răstignit! Căci, dacă cel răstignit ar fi fost Dumnezeu, și-ar fi ajutat lui-și și s-ar fi izbăvit când era răstignit! Iar cel ce nu a putut scăpa de moarte, ci a murit, cum ar fi putut să se scoale din morți? Deci era firesc ca drept-credincioșii de acolo să stea împotriva necredincioșilor acestora care judecau după înțelepciunea din afară [„trupească”, „omenească”, n. m.], tulburându-se și nesuferind a huli aceia Crucea. Pentru aceasta, Pavel le zice așa: Fraților, să nu vi se pară lucru de mirare că

necredincioșii hulesc Crucea, căci cele date de Dumnezeu credincioșilor pentru mîntuire li se par nebunie necredincioșilor și celor pieritori. Iar „cuvînt al Crucii” numește propovăduirea Crucii lui Hristos ce S-a răstignit.

iar nouă, celor ce ne mîntuim, ne este putere a lui Dumnezeu.

Zice: Nouă, celor ce credem și ne mîntuim, propovăduirea Celui răstignit ne este „putere a lui Dumnezeu”. Căci propovăduirea Celui răstignit arată putere și înțelepciune. Arată puterea, fiindcă Cel răstignit a biruit moartea cu moartea Sa, fiind covîrșire a puterii să cadă cineva și, căzînd, să-l biruie pe acela care l-a doborât.²⁵ Iar înțelepciunea o arată prin

²⁵ Și înțeleptul Coresi zice că puterea Crucii a strălucit nu numai de sine, ci și după propovăduire, fiindcă acei puțini Apostoli – care erau ludei de neam prost [„de rînd”, n. m.], pescari săraci și neînvățați – au supus Crucii toate neamurile și i-au biruit pe draci, păcatul, moartea, iadul, pe împărați, pe tirani, pe Elini, pe barbari și toate credințele, toată îngrozirea și schingiuirea. Și toate acestea le-au isprăvit în scurtă vreme.

Vrednice de laudă sînt și cuvintele pe care le scrie despre aceasta vestitul Venetie cel Nou, uimindu-se și zicînd: „În ce chip au înduplecat acei pescari neamurile

faptul că Cel răstignit i-a mântuit pe cei pierduți într-un chip cu totul înțelept, adică prin mijlocirea Crucii.

19 Că scris este: „Voi pierde înțelepciunea înțelepților și priceperea celor învățați o voi strica” (Isaia 29:14).

Faptul că prin „pieritori” i-a numit pe înțelepții cei din afară și pe ritori, este adevărat de către Apostol și din *Scriptură*, de la Proorocul Isaia, căci prin acela a zis Dumnezeu: Voi pierde înțelepciunea înțelepților celor din afară, adică o voi arăta

cele cu mulți dumnezei să creadă într-un singur Dumnezeu și cum au ajuns să le curățească mințile și să-i facă duhovnicești?! (...) Cum au izbutit să-i strămute din amăgitoarele îndulciri ale simțurilor, și să le curățească toate patimile și să-i facă înțelepți și încă mai mult decât înțelepți?! Și, mai ales, cum de i-au înduplecat să se închine unui Om ne-cinstit cu moarte de cruce și cum de au schimbat în ochii lor nebunia Crucii într-o înțelepciune? În ce chip i-au înduplecat propovăduitorii Celui răstignit pe noii lor urmași să se lepede de foloasele lumesti și să trăiască într-o defăimare, într-o smerenie și în ocară, să defaime tot felul de dureri și de munci, să stea împotriva tuturor ispitelor și să stăruiască pînă la moarte într-o învățătură ale cărei răsplătiri sînt în cealaltă viață?! În ce chip așadar pescarii, adică vînătorii de pește, s-au făcut vînători de oameni? În ce chip, în vremea a mai puțin de cincizeci de ani, au îmbrățișat această nouă învățătură atîtea neamuri osebite?! În ce chip grăunțele de muștar s-au făcut copaci mari?! În ce chip a umbrat atîtea locuri copacul acesta?!” (*Despre creștinism*, capitolul 37). (n. aut.)

nefolositoare și deșartă! Care lucru, adică a fi nefolositoare, nu e însușire a înțelepciunii, fiindcă înțelepciunea trebuie să fie folositoare oamenilor. Și – zice – voi lepăda priceperea acelor ce li se pare că înțeleg cuvintele cele ascunse! Iar ce este priceperea sau înțelegerea, vezi la subînsemnarea zicerii: „Domnul îți va da înțelegere întru toate” (2 Timotei 2:7).

20 Unde e înțeleptul? Unde e cărturarul? Unde e cercetătorul acestui veac? Au nu a făcut Dumnezeu nebună înțelepciunea lumii acesteia?

După ce a spus cuvintele lui Isaia, aduce apoi și dovada din faptele înseși, făcând cuvântul mustrător. Și, pe Elini, îi înfruntă cu aceasta: „Unde e înțeleptul?” – adică: Unde e filosoful și ritorul?; iar pe Iudei, cu aceasta: „Unde e cărturarul?” Iar „cercetător” l-a numit pe acel ce ia cunoștința tuturor celor ce sînt [a „făpturilor lumii”, n. m.] întru a lui cercetare și cugetări

și socotește că le înțelege pe toate.²⁶ Și Apostolul zice că nici unul din acești filosofi, și cărturari și cercetători nu au putut să ne mîntuiască, ci acei pescari, oameni de rînd, ne-au slobozit din rătăcire și din necredință.

Iar aceasta: „a făcut nebună Dumnezeu înțelepciunea lumii”, se tâlcuiește așa: Dumnezeu a arătat că înțelepciunea lumii e nelucrătoare și a vădit-o că este nebună și fără de minte, fiindcă ea nu a putut să afle adevărata cunoștință de Dumnezeu.

21 Căci – de vreme ce, întru înțelepciunea lui Dumnezeu, lumea nu a cunoscut prin înțelepciune²⁷ pe Dumnezeu – Dumnezeu a bine-voit să-i mîntuiască pe cei ce cred prin nebunia propovăduirii.

²⁶ Iar Teodorit îl numește „cercetător” pe cel iscusit în meșteșugul cuvîntării. (n. aut.)

²⁷ Prin „înțelepciune a lumii”, Teodorit înțelege limbuția; iar prin „înțelepciune a lui Dumnezeu”, buna-cuvîntare. Fiindcă, după zidirea Turnului, Dumnezeu a împărțit limbile, și fiecărei limbi i-a dăruit trăsături și însușiri osebite. Astfel, limbii eline i-a dăruit strălucirea și dulceața, dar Elinii nu au folosit-o la ce se cuvine, ci au făcut-o amăgitoare și undită spre a amăgi și a face înduplecătoare mitologiile rătăcirii lor. Așadar Pavel nu osîndește buna-limbuție în sine, ci mincinoasa vorbire ascunsă întru buna-limbuție și întrebuintărea cea rea a acesteia. (n. aut.)

Aici, Apostolul spune pricina pentru care a înnebunit înțelepciunea cea din afară. Căci „lumea nu a cunoscut pe Dumnezeu” cu înțelepciunea ce se arată prin mijlocirea fapturilor, fiindcă și cerul, și pământul, și toată zidirea Îl propovăduiesc pe Făcătorul a toate cu înțelepciunea ce se află întru însele, cum spune dumnezeiescul David: „Toate într-o înțelepciune le-ai făcut” (*Psalm 103*) și Teologul Grigorie: „Care dintre fapte nu s-a alcătuit cu înțelepciune?” (*Cuvîntul al doilea despre Fiul*). Și – de vreme ce „lumea”, adică cei ce cugetă cele ale lumii, nu a cunoscut pe Dumnezeu cu înțelepciunea ce este întru fapte²⁸, fiind

²⁸ Cunoștința de Dumnezeu, înțelepciunea, este de trei feluri: 1) firească, atunci cînd cineva Îl cunoaște pe Făcător din fapte, iar din unirea părților lumii și din ținerea lor una de alta cunoaște că unul e Făcătorul lumii și unul începutul tuturor, nematerialnic, neclătinat, pururea vecuitor [„veșnic”, n. m.], înțelept, drept, bun. Aceasta e cunoștința de care a vorbit Pavel în *Epistola către Romani*, zicînd că „cele nevăzute ale Lui se văd din zidirea lumii, înțelegînduse din fapte” (*Romani 1:20*); 2) aceea mai presus de fire, care se cîștigă prin credință, atunci cînd cineva cunoaște că Dumnezeu este și unul, și trei, că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om, că Fecioara a născut și celelalte; și 3) fericirea de a-L vedea pe Dumnezeu față către față, în veacul viitor (la Coresi).

Iar Teodorit zice că Apostolul numără aici trei feluri de înțelepciune: prima e aceea prin care sîntem cuvîntători [„raționali”, n. m.], și avem cunoștința celor ce se cuvine a se face, și aflăm meșteșugurile și științele și putem a-L

oprită de către înțelepciunea arătată întru limbuția cuvîntului, care nu e înțelepciune cu adevărat – atunci Dumnezeu a binevoit să-i mîntuiască pe cei ce cred prin neștiință și prin cuvîntul cel prost [„neștiutor”, n. m.] al propovăduirii evangheliei, neștiință ce pare a fi nebunie, dar nu e așa.

22 Fiindcă Iudeii cer semn, iar Elinii caută înțelepciune,

23 însă noi propovăduim pe Hristos răstignit:

Cu aceste cuvinte, Pavel vrea să arate că Dumnezeu a săvîrșit cele potrivnice prin cele potrivnice. Și zice: Cînd le spun Iudeilor să creadă, ei îndată îmi cer să fac semne și minuni spre adevărarea celor propovăduite de mine. Noi însă, Apostolii, Îl propovăduim lor pe Hristos răstignit, ceea

cunoaște pe Dumnezeu; a doua, aceea ce se descoperă în zidire, că vedem mărimea cerului, frumusețea soarelui și celelalte; iar a treia e cea arătată prin venirea Mîntuitorului, pe care necredincioșii o numesc „nebunie”. Deci – de vreme ce oamenii, primind fireasca cunoștință, nu au voit a se povățui spre cunoștința Făcătorului prin făptură – atunci iubitorul de oameni Dumnezeu i-a slobozit din rătăcire și i-a mîntuit prin ceea ce se numește „nebunie” de către cei fără de minte. (n. aut.)

ce nu este dovadă de semne, de minuni și de putere, ci, după ceea ce se vede, de neputință și de slăbiciune. Căci a muri cineva cu moarte de cruce este semn de neputință pentru necredincioși, care cugetă cele lumești. Dar, cu toate că neputința aceasta ce se arată este potrivnică celor cerute de Iudei, ei încep totuși să creadă. Și aceasta dovedește puterea lui Dumnezeu, Care săvârșește lucrurile chiar prin cele potrivnice lor.

Și iarăși, când zicem Elinilor să creadă, ei îndată cer de la noi înțelepciune de cuvânt și bună-limbuție. Iar noi le propovăduim și acestora pe Cel răstignit, și, cu toate că li se pare nebunie a propovădui noi că Dumnezeu S-a răstignit, totuși se înduplecă și cred. Deci, nu este aceasta dovadă de prea-mare și dumnezeiască putere, faptul că și Iudeii, și Elinii, se lasă înduplecați nu de altceva, ci chiar de cele potrivnice lucrurilor cerute de ei? Așa este, cu adevărat!

Iudeilor, sminteală; iar Elinilor, nebunie.

Iudeilor – zice – evanghelia le este sminteală și împiedicare, fiindcă se împiedică de ea, zicînd: Și cum poate fi Dumnezeu Acela ce mînca, și bea cu vameșii și cu curvarii și, la sfîrșit, a fost răstignit cu tîlharii? La rîndul lor, Elinii iau în rîs taina și credința evangheliei ca pe o nebunie și necunoștință; căci faptul de a Se răstigni Dumnezeu nu poate fi înțeles cu silogisme și cu dovezi logice [„raționale”, n. m.], de care atîrnă Elinii, ci doar cu o credință simplă și neiscoditoare. De asemenea, [Elinii nu primesc propovăduirea] și pentru că creștinismul nu e împodobit cu buna-limbuție [„împodobirea retorică”, n. m.] întru care se fălesc ei.

24 Dar pentru cei chemați – și Iudei, și Elini – pe Hristos, puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu.²⁹

²⁹ Marele Vasilie (în *Cuvîntul întii împotriva lui Evnomie*) zice: „Firea cea pururea vecuitoare și

Zice: Necredincioșilor Iudei și Elini, Hristos cel răstignit li se pare a fi sminteală și nebunie, pentru că nu află la El nimic din cele ce caută, adică minuni și „înțelepciune”. Iar pentru cei chemați de Dumnezeu la credință, ca unor vrednici – atît Iudeilor, cît și Elinilor – Hristos cel răstignit este tocmai ceea ce caută necredincioșii, adică și minuni, și înțelepciune.³⁰ Căci pentru ce mai cauți tu – o credinciosule Iudeu! – semne și minuni? Iată, Hristos este puterea lui Dumnezeu care poate face minunile. Și tu – o Elinule!

neînchipuită rămîne a-Și avea asemănarea întru însăși ființa și potrivirea Sa, nu întru măsurarea mărimilor. «Zice: Hristos – puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu», adică toată puterea Dumnezeu-Tatălui este învistiertă întru Dînsul. De aceea, «oricîte ar vedea pe Tatăl făcînd, acelea le face și Fiul asemenea».” (n. aut.)

³⁰ Fratele marelui Vasiliu, Grigorie al Nissei, zice așa: „Hristos este «puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu.» Căci – de vreme ce toată zidirea, și aceea ce se cunoaște cu simțirea și înțelegerea, și aceea ce este mai presus de înțelegerea simțitoare [firea îngerească, n. m.], se cunoaște printr-Însul și într-Însul este înființată – e vădit că înțelepciunea Celui ce le-a făcut pe toate se împletește cu puterea. Așadar, cînd ne vom uita către mărimea alcătuirii fapturilor, vom înțelege negrăita Lui putere prin cele ce se înțeleg; iar cînd vom socoti că cele ce nu erau au venit întru a fi, firea cea de multe feluri aducîndu-se întru făpturi prin dumnezeiasca învoire, atunci credem în înțelepciunea lui Hristos cea nepricepută” (*Cuvînt despre deplinătate și despre cum trebuie a fi Creștinul*, tomul 3). (n. aut.)

– de ce mai ceri înțelepciune și bunălimbuție? Iată, Îl ai pe Hristos, Care este înțelepciunea ipostatică³¹ a Tatălui.

25 Căci nebunia lui Dumnezeu este mai înțeleaptă decât oamenii, și slăbiciunea lui Dumnezeu este mai tare decât oamenii.

Aici, Pavel numește „nebunie a lui Dumnezeu” Crucea și credința întru Cel răstignit, pentru că așa par acestea înțelepților celor din afară. Dar „nebunia” lui Dumnezeu este mai înțeleaptă decât înțelepții oamenilor, fiindcă înțelepții și filosofii s-au îndeletnicit în lucruri reci și nefolositoare, iar Crucea a mântuit lumea.

La fel, Crucea se socotește și „neputință a lui Dumnezeu”, căci necredincioșilor li se pare că Hristos S-a răstignit din slăbiciune și din neputință. Însă această părută slăbiciune și neputință este mai puternică decât toți oamenii cei puternici, nu numai

³¹ Adică „personificată”. (n. m.)

pentru că nenumărate mii de oameni și de tirani s-au nevoit să stingă numele acesta al Crucii, iar el mai mult înflorește și întinerește, ci și pentru că însuși diavolul cel puternic a fost legat și biruit de Crucea aceasta ce pare slabă și neputincioasă.

Poți însă să înțelegi cele sus zise și așa, anume că lucrurile mai presus de înțelepciune ale lui Dumnezeu se numesc „neînțelepciune”, adică „nebunie”; iar cele mai presus de tărie și de putere se numesc „slăbiciune” și lipsă de putere. Acestea se zic deci cu chip covârșitor³², mai presus de nebunie și de neputință, iar nu cu chip de lipsă.³³ Adică nu se spune că Dumnezeu nu are înțelepciune și putere, ci că

³² La „superlativul absolut”, zicem noi azi. (n. m.)

³³ De aceea, și Dionisie Areopagitul, în capitolul 7 din *Despre numirile dumnezeiești*, tâlcuiește „nebunia” lui Dumnezeu așa: „Și aceasta înțelegînd-o în chip mai presus de fire, acest bărbat cu adevărat dumnezeiesc (adică Pavel) (...) zice că «nebunia lui Dumnezeu este mai înțeleaptă decît înțelepciunea oamenilor» (1 Corinteni 1:25), nu numai pentru că toată înțelepciunea omenească e rătăcire dacă se aseamănă cu șatornicia și neclintirea înțelesurilor dumnezeiești, ci și pentru că este un obicei al teologilor (scriitorilor *Scripturii*) să spună că, prin lipsuri, la Dumnezeu se înțeleg cele dimpotrivă. Astfel, *Scriptura* zice că lumina cea prea-strălucită e «nevăzută», și ceea ce e mult-lăudat și spus prin multe numiri zic că e «negrăit» și «nenumit». Tot așa zice și dumnezeiescul Apostol că e de laudă „nebunia” lui Dumnezeu, înălțînd ceea ce se arată potrivit rațiunii la treapta de adevăr negrăit și mai înainte de toată rațiunea.” (n. aut.)

înțelepciunea și puterea Lui covârșesc toată înțelepciunea și puterea făpturilor. Tot așa, lumina cea mai presus de lumină a lui Dumnezeu se numește „întuneric” și „ceață”.

26 Căci, priviți chemarea voastră, fraților, că nu mulți sînt înțelepți după trup, nu mulți sînt puternici, nu mulți de bun neam³⁴;

Zice: Socotiți-i și cercetați-i, fraților, pe cei chemați la credință, și veți afla că între ei nu sînt mulți „înțelepți după trup”, adică după ceea ce se vede în viața aceasta. Nu a zis însă că nu a crezut nici un înțelept, ci că nu au crezut mulți. Căci au crezut în Hristos și înțelepți, precum a fost Dionisie

³⁴ Iar la Icumenie, zicerea aceasta se citește în chip întrebător, adică: Oare nu au fost mulți înțelepți după înțelepciunea lumii? Oare nu erau mulți puternici? Oare nu erau mulți de bun neam? Erau, cu adevărat! Dar nu pe aceștia i-a ales Dumnezeu, și nu aceștia s-au făcut ucenici ai lui Hristos, ci s-au făcut ucenici ai Lui și s-au ales Apostoli cei fără înțelepciune, neputincioși și fără bun neam, prin care ați fost chemați toți la credința lui Hristos. Și se pare că aceste cuvinte ale lui Pavel ar avea lipsă, care poate s-ar împlini așa: Căci, priviți chemarea voastră, fraților, că nu mulți înțelepți s-au chemat și s-au ales... ș. c. l. (n. aut.)

Areopagitul, precum era Apollo și antipatul (gubernatorul)³⁵ și alții, pe care nu-i pomenesc anume. Și au crezut în Hristos și oameni puternici, avînd dregătorii și putere mare. De asemenea, au crezut și nobili, care se trăgeau din neamuri stăpînitoare. Însă nu au crezut *mulți* din cei înțelepți, puternici și nobili, ci doar cîțiva; iar cei mai mulți din cei credincioși erau neînțelepți (adică nepricopsiți la învățături) și de neamuri proaste [„de rînd”, n. m.] și neputincioase. Drept aceea, vezi tu – o cititorule! – că puterea propovăduirii lui Hristos i-a învățat dogmele înțelepte și înalte ale credinței pe cei de rînd și neînvățați, prin aceasta arătînd că înțelepciunea cea din afară e lucru netrebnic și zadarnic, la fel și puterea și nobilitatea lumii.

³⁵ Antipatul acesta este Sergius Paulus, bărbat înțelept, care, aflîndu-se în Paful Ciprului, a crezut întru Dîmnu prin învățătura lui Pavel, cînd Elima vrăjitorul sta împotriva Apostolului, precum arată *Faptele Apostolilor*, în capitolul 13:7. (n. aut.)

27 ci Dumnezeu le-a ales pe cele nebune ale lumii, ca să le rușineze pe cele înțelepte; Dumnezeu le-a ales pe cele slabe ale lumii, ca să le rușineze pe cele tari.

Cu adevărat, aceasta este prea-mare rușinare a Elinilor, cînd văd ei în tîrg cum un Creștin – om de rînd și neînvățat, avînd meșteșug gros și prost – filosofează despre Dumnezeu și despre cele dumnezeiești mai mult decît dînșii. La fel, cînd văd cum un Creștin neputincios și prost [„om de rînd”, n. m.] îi smerește și-i biruiește pe puternicii lumii, pe cei cu dregătorii și bogății. Aceasta se înțelege mai ales despre Apostoli, căci aceștia, deși erau pescari neînvățați și socotiți nebuni, i-au biruit și i-au supus pe cei înțelepți; și, măcar că erau neputincioși și slabi după bogăție și după slavă, i-au rușinat pe cei puternici și slăviți.

28 Dumnezeu le-a ales pe cele de neam prost ale lumii și defăimate, pe

cele ce nu sînt, ca să le strice pe cele ce sînt,

Aici, prin „cele ce nu sînt”, Apostolul îi numește mai întîi și cu dinadinsul pe Apostoli, iar apoi și pe Creștini, care se socotesc a fi un nimic, din pricina prostimii neamului și a sărăciei lor. Și, dimpotrivă, prin „cele ce sînt”, îi numește pe necredincioși, care, pentru bunul neam și dregătoria lor, par lumii că sînt cu adevărat.³⁶ De aceea, ca să-i arate pe necredincioși nelucrători și zadarnici, Dumnezeu i-a ales pe aceia care se socoteau a fi nimic. Auzind însă tu – o cititorule! – că Dumnezeu „a ales”, să nu socotești că Dumnezeu i-a primit la credință pe cei proști și neînvățați pentru ca să-i

³⁶ Iar marele Vasilie (în *Cuvîntul al doilea împotriva lui Evnomie*) îl cuiește zicerea „cele ce nu sînt” mai înalt, spunînd așa: „Prin «cele ce nu sînt», Apostolul (care grăia cu Duhul lui Dumnezeu) numește «neamurile», pentru că erau lipsite de cunoștința lui Dumnezeu. Căci, de vreme ce Dumnezeu este Adevăr și Viață, atunci socotesc că, despre cei ce nu erau uniți după credință cu Dumnezeu și se uneau cu neființa minciunii prin rătăcirea către idoli, s-a spus pe bună dreptate că «nu sînt», fiindcă le lipsea Adevărul și erau înstrăinați de Viață. Și zice că pe acestea le-a ales Dumnezeu [să vină la credința în Hristos].” (n. aut.)

gonească pe cei slăviți și înțelepți; nu, ci să înțelegi că – de vreme ce oamenii cei slăviți și înțelepți ai lumii se mîndreau întru slava și înțelepciunea lor și de aceea nu primeau propovăduirea credinței – atunci lui Dumnezeu I s-au arătat mai îndemînatici pentru a primi credința proștii [„oamenii de rînd”, n. m.] și neînțelepții, fiindcă erau smeriți și nu se mîndreau.

29 ca să nu se laude nici un trup înaintea lui Dumnezeu.

Zice: Dumnezeu i-a ales pe cei săraci și neîvățați și i-a stricat pe cei slăviți și înțelepți pentru ca să smerească trufia și mîndria oamenilor care cugetă cele ale lumii³⁷, înduplecîndu-i să-și închine slava, înțelepciunea și toate ale lor lui Dumnezeu³⁸ și să nu se fălească înaintea

³⁷ De vreme ce lumea de trei lucruri se minunează, adică le laudă: de înțelepciune, de putere și de nobilitate – în vremea chemării, Dumnezeu le-a defăimat pe acestea. (n. aut.)

³⁸ De aceea, și Teologul Grigorie, despărțindu-se de învățăturile elinești și de toată filosofia cea din afară, le-a lepădat pe toate înaintea lui Hristos și le-a afierosit toate Lui, precum mărturisește el însuși în stihurile sale. (n. aut.)

oamenilor că sînt ceva. Atunci – zice – cum voi, Corintenii, vă făliți întru slava, puterea și înțelepciunea voastră? Vezi însă, iubitele, că Apostolul a zis: „ca să nu se laude nici un trup”; de aceea, bine a zis mai sus că cei ce au rămas întru necredință s-au făcut nevrednici de propovăduirea credinței din pricina falei și a mîndriei lor.

30 Din El sînteți voi, întru Hristos Iisus,

Să nu socotiți că zicerea „din El” înseamnă zidirea [noastră] spre a fi dintru neființă întru ființă, ci înnoire dintru răutate întru bunătate. Iar înțelegerea cuvîntului este astfel: Voi, Creștinii, v-ați zidit duhovnicește de Dumnezeu și v-ați făcut fii ai lui Dumnezeu „în Hristos Iisus”, adică prin mijlocirea lui Hristos Iisus. Și – fiindcă a zis mai sus că Dumnezeu i-a ales pe cei de neam prost, adică pe cei ce se trag din neam smerit – aici îi mîngîie, zicînd că aceștia sînt de neam mai bun decît toți

evgheniții³⁹ lumii, căci L-au câștigat ca părinte al lor pe Dumnezeu.

Care S-a făcut nouă înțelepciune de la Dumnezeu, și dreptate, și sfințenie și izbăvire,

Zice: Iisus Hristos, Cel prin Care ne-am făcut fii ai lui Dumnezeu, ca unul ce este înțelepciune, ne-a făcut înțelepți; ca sfințenie, ne-a făcut sfinți; ca drept, ne-a făcut drepti; iar ca izbăvire, ne-a făcut slobozi. Și ne-a făcut înțelepți de unde mai înainte eram nebuni; ne-a făcut curați, de unde mai înainte eram necurați; ne-a făcut drepti, de unde mai înainte eram păcătoși; și ne-a făcut slobozi, de unde mai înainte eram robi diavolului și păcatului. Însă nu a zis că Hristos ne-a înțelepțit, și ne-a îndreptat, și ne-a sfințit și ne-a slobozit, ci că El Însuși „S-a făcut nouă înțelepciune, și dreptate, și sfințenie și izbăvire”, ca, prin cuvintele acestea, să arate bogăția și

³⁹ *Ev-ghenikos*, = „de bun neam”, nobil, în elinește (n. m.)

îmbelșugarea darurilor pe care ni le-a dat El, ca și cum ar spune că Hristos S-a dat nouă pe Sine tot. Și, fiindcă a zis lucruri mari pentru Fiul, după aceea a adăugat: „de la Dumnezeu”, ca să nu socotești tu, cel ce citești, că Fiul ar fi nenăscut, ci să înțelegi că El are pricină și început al Său pe Tatăl. Și vezi rînduiala – o cititorule! Mai întâi, Hristos ne-a făcut înțelepți, fiindcă ne-a slobozit din rătăcirea slujirii la idoli și ne-a învățat adevărul cunoștinței de Dumnezeu; al doilea, ne-a făcut drepti, fiindcă ne-a dăruit iertarea păcatelor; al treilea, ne-a făcut sfinți, prin Sfântul Său Duh; și, în cele din urmă, ne-a dăruit deplina slobozenie de toate relele, încît sîntem datori a fi toți cu totul ai singurului Hristos și numai Lui afierosiți.

31 ca⁴⁰, precum este scris, „cel ce se laudă întru Domnul să se laude” (Cartea întâi a împăraților 2:10, și Ieremia 9:23).

⁴⁰ Ia aminte că acest „ca” nu se află la Teodorit, și poate că stihul se înțelege așa: „ca toți întru Domnul să se laude, precum este scris... ” și celelalte. (n. aut.)

Toate acestea – zice – s-au făcut pentru ca nimeni să nu creadă că este ceva și să nu se laude întru sine ori întru altcineva, ci doar întru Dumnezeu, Care ne-a dăruit nouă atâtea daruri duhovnicești. Și atunci – zice – cum voi, Corinteni, vă mândriți și vă făliți întru sine-vă și întru învățători dintre oameni?⁴¹

⁴¹ Pentru că *Sfînta Scriptură* poruncește: „Nu vă lăudați și nu graiți cuvinte trufașe!” (*1 Împărați* 2:3), iar Pavel zice: „Cel ce se laudă să se laude întru Domnul!” (*2 Corinteni* 11:17, de la *Isaia*). Dar – dacă *Sfînta Scriptură* iartă a se lăuda cineva întru Dumnezeu, după zicerea aceasta a Anei și a lui Ieremia – atunci de ce se numește Pavel pe sine „fără de minte” pentru că s-a lăudat? Căci zice: „M-am făcut fără de minte, lăudîndu-mă” (*2 Corinteni* 11:11). La aceasta răspundem că, după dreapta socotință, omul nu se cuvine a se lăuda niciodată, aceasta fiind un semn de neînțelepciune și de mîndrie. Însă, dacă este silit a se lăuda, așa cum a trebuit să facă Pavel, atunci se cuvine a se lăuda întru Domnul. Iar lauda întru Domnul este – după marele Vasilie – atunci cînd cineva nu pune isprăvile și faptele sale bune în seama sa, ci a lui Dumnezeu, zicînd: „Toate le pot întru Hristos, Care mă împuternicește” (*Filipeni* 4:13). Iar lauda cea neîngăduită este de două feluri – după același Sfînt Părinte: aceea prin care păcătosul se laudă întru răutățile sale, după cea scrisă: „Se laudă păcătosul întru poftele sufletului său” și: „Pentru ce se fălește întru răutate cel puternic?”; și, a doua, aceea prin care omul săvîșește fapte bune pentru ca să-l laude oamenii, după cea zisă: „Și toate lucrările lor le fac spre a se arăta oamenilor.” Iar unii ca aceștia sînt și furi de cele sfînte, fiindcă își însușesc darurile lui Dumnezeu și răpesc pentru ei slava datorată Acestuia (Sfîntul Vasilie, hotărîrea 247 pe scurt). Vezi și tilcuirea zicerii „m-am făcut fără de minte lăudîndu-mă”. (n. aut.)

CAPITOLUL II

1 Și eu, fraților, când am venit la voi vestind vouă mărturia lui Dumnezeu, nu am venit întru covârșirea cuvîntului ori a înțelepciunii.

Nu numai că ucenicii evangheliei – zice – au fost aleși dintre cei neînțelepți, neputincioși și de neam prost, dar eu însumi, propovăduitorul evangheliei, am venit în Corint fără a fi gătit și într-armat cu cuvinte de bună-limbuție (ritoricești) și nu v-am propovăduit mărturia, adică Patima și moartea lui Hristos cu înțelepciune omenească. Vezi însă – o cititorule! – că – deși propovăduitorul era fără înțelepciune și smerit, deși propovăduirea sa era moartea și Crucea – totuși acestea au biruit lumea și au mîntuit-o, fiind așadar arătat că puterea care le-a săvîrșit era negrăită și dumnezeiască.

Dar poate că s-ar nedumeri cineva și ar zice: Dacă ar fi voit, oare ar fi putut Pavel

să meargă în Corint cu înțelepciune și cu bună-limbuție? Răspundem că, poate, el însuși nu ar fi putut, căci era simplu și nepricopsit întru cuvintele cele din afară⁴², dar Hristos, Cel ce grăia întru dînsul și Care i-a dăruit și daruri mai mari, ar fi putut să i le dea și pe acestea. Însă aceasta nu era de folos propovăduirii evangheliei, fiindcă Hristos Se slăvește mai mult cînd biruie cu neștiința și cu cuvîntul cel simplu al lui Pavel decît S-ar fi slăvit biruind cu înțelepciunea și cu buna-limbuție a lui Demostene⁴³.

2 Căci nu am judecat de a ști altceva întru voi, decît pe Iisus Hristos, și pe Acesta răstignit.

Hristos – zice – aceasta voia, să fiu simplu și neînvățat întru înțelepciunea cea din afară și întru buna-limbuție; la fel, și eu

⁴² Iar cum că Pavel avea buna-limbuție – însă nu după meșteșug, și învățatură și sîrguință – vezi la capitolul 11 al celei de-a doua epistole către Corinteni, la subînsemnarea stihului 6. Vezi încă și la capitolul 12 al epistolei către Romani, în subînsemnarea stihului 7. (n. aut.)

⁴³ Ritorul Atenian, cel mai mare al Elinilor. (n. m.)

am judecat că este bine a nu cunoaște nici o învățătură din înțelepciunea cea din afară, ci să știu numai că Iisus Hristos S-a răstignit, și aceasta să v-o propovăduiesc.⁴⁴

3 Eu am fost la voi întru neputință, și întru frică și întru cutremur mult.

Eu – zice – nu numai că am venit la voi, Corintenilor, sărac după cuvânt, dar am și petrecut la voi cu neputință, cu frică și cu cutremur, adică gonit de voi, și ispitit și cuprins de nenumărate temeri. Căci multe ispite a pătimit fericitul Apostol propovăduind în Corint, precum arată

⁴⁴ Iar purtătorul de Dumnezeu Maxim tâlcuiește zicerea aceasta așa: „Dacă «a fost răstignit din neputință și a înviat din puterea lui Dumnezeu» (2 Corinteni 13:4), este așadar arătat că Hristos face aceasta pentru noi duhovnicește și pătimește ca unul ce toate Se face ca să-i mîntuiască pe toți. De aceea, bine a zis dumnezeiescul Apostol că întru Corinteni, care erau neputincioși, nu a judecat a ști nimic, «decît numai pe Hristos Iisus, și pe Acesta răstignit». Iar Efesenilor, care erau împliniți în credință, le scrie zicînd: «Împreună ne-a ridicat și împreună ne-a pus Dumnezeu să ședem întru cele cerești cu Hristos» (2:6), zicînd că Dumnezeu-Cuvîntul Se face fiecăruia după puterea lui: astfel, Se răstignește pentru cei ce vin cu fapta către buna-cinstire de Dumnezeu, pătimășele lor lucrări pironindu-le cu dumnezeiasca frică; Se scoală însă din morți și Se suie la ceruri pentru cel ce s-a dezbrăcat de tot omul cel vechi și s-a îmbrăcat întru tot cel nou” (capitolul 27 al sutei a doua din cuvintele teologice). (n. aut.)

Faptele Apostolilor.⁴⁵ Căci și Pavel, deși era Pavel, om fiind, se temea și el de primejdii, ori – mai bine a zice – se și cutremura. Pentru aceasta i se cuvine și mai mare laudă, fiindcă, deși avea aceeași fire neputincioasă ca și noi, a biruit-o cu vitejeasca sa hotărîre. Pavel zice însă acestea ca să arate puterea lui Hristos ce era întru dînsul. Căci, deși erau atîtea lucruri care îl împiedicau, totuși a biruit cu puterea lui Hristos și a smerit mîndria Corintenilor, care nădăduiau și se bizuiau întru înțelepciunea, bogăția și puterea lor.

4 Iar cuvîntul meu și propovăduirea mea nu stăteau întru cuvintele de înduplecare ale înțelepciunii omenești, ci întru arătarea Duhului și a puterii,

⁴⁵ Pentru că – după dumnezeiescul Hrisostom – Pavel numește în multe locuri „neputință” prigoanele, necazurile și ispitele. Pentru aceasta zice și în altă parte: „neputința din trupul meu nu ați defăimat-o” (2 *Corinteni* 11:30); și iarăși: „De trebuie a mă lăuda, întru neputințele mele mă voi lăuda.” Care sînt acestea – o fericite Pavele? [De pildă], „în Damasc, dregătorul regelui Areta păzea cetatea Damascului, vrînd să mă prindă” (2 *Corinteni* 11:32). Și iarăși zice: „Pentru aceasta bine-vestesc întru neputințe”, iar apoi, spunînd care erau acestea, adaugă: „întru ocări, în nevoi și în strîmtorări” (2 *Corinteni* 12:10). (n. aut.)

Propovăduirea mea – zice – nu a fost meșteșugită cu înduplecarea cuvîntului din afară și a buneilimbuții, ci cu dovada Duhului, adică ea avea ca dovadă pe Însuși Sfîntul Duh. Întîi, pentru că Sfîntul Duh, în chip negrăit, pricinuia credință și înduplecare în inimile celor ce ascultau, umplînd cuvîntul meu de dar dumnezeiesc. Iar apoi, pentru că făcea minuni și semne, căci aceasta se înțelege prin zicerea „puterii”.⁴⁶ Căci cea mai mare dovadă spre a crede cineva este a vedea cum morții se scoală, cum orbii văd, cum leproșii se curățesc și alte asemenea minuni. Însă, fiindcă se fac minuni și de către diavoli, minuni amăgitoare și după nălucire,

⁴⁶ Pentru aceasta zice și marele Vasilie: „Simplitatea credinței este mai tare decît dovezile logice [„raționale”, n. m.]; căci, precum la cele ce stau înaintea ochilor, cercarea s-a arătat mai puternică decît zicerea împotriva, tot așa și la dogmele cele prea-înalte, credința este mai bună decît priceperea cugetărilor. Căci, de vom urma a le măsura pe toate cu înțelegerea, nici cît de puțin nu s-ar putea înțelege lucrul cel necuprins de cugetări, și astfel s-ar zădărnici legiuirea credinței și plata nădejzii.”

Și marele Atanasie zice așa: „Dumnezeirea nu Se predanisește cu dovada cuvintelor, ci întru credință și cu evlavie, în cuget bine-cinstitor de Dumnezeu. Căci, dacă propovăduiește cele despre mîntuitoarea Cruce, Pavel nu face aceasta întru înțelepciunea cuvîntului, ci întru dovada Duhului și a puterii [„minunii”, n. m.]. Fiindcă acela care a văzut în rai minuni ce nu sînt cu puțință omului a le grăi, cum va crede adevărul despre Sfînta Treime prin cuvînt?” (la Vrienie, tomul 1, foaia 87). (n. aut.)

Apostolul a zis mai întâi „întru arătarea Duhului” și abia apoi „și a puterii”, ca să arate că minunile făcute de el erau lucruri ale Sfântului Duh.

Poți însă să înțelegi zicerea „a puterii” și într-alt chip. Astfel, fiindcă mai sus a zis că nu a venit la Corinteni cu înțelepciune, ci cu slăbiciune, împotriva înțelepciunii a pus dovada Duhului, iar împotriva slăbiciunii a pus puterea, adică: Măcar că eram izgonit și bătut de către cei necredincioși, cu toate acestea m-am arătat și mai puternic, ceea ce este o prea-mare dovadă că propovăduirea mea a fost dumnezeiască.

5 ca să nu fie credința voastră întru înțelepciunea oamenilor, ci întru puterea lui Dumnezeu.

Aici, Pavel numește „înțelepciune a oamenilor” cuvintele înduplecătoare și buna-limbuție. Iar „putere a lui Dumnezeu” – precum s-a arătat mai sus – numește împuternicirea celor neputincioși și goniți și

lucrarea minunilor, acelea care au întărit credința voastră – o Corintenilor! – iar nu retorica înduplecare și buna-limbuție.⁴⁷

6 Iar înțelepciunea o grăim întru cei desăvârșiți, dar nu înțelepciunea veacului acestuia, nici a stăpînitorilor veacului acestuia, care sînt pieritori,

Mai sus, Pavel a numit propovăduirea evangheliei „nebunie”, așa cum o numeau Elinii. Iar acum, de vreme ce a dovedit și prin fapte că aceasta este adevărata înțelepciune, îndrăznește aici și numește „înțelepciune” propovăduirea cea despre Hristos și mîntuirea Creștinilor prin mijlocirea Crucii. Căci, cu adevărat, lucru de mare înțelepciune a fost a se strica moartea prin moarte.

⁴⁷ Zice și dumnezeiescul Chiril Alexandrinul: „Credința nu este să se caute lucrul, căci – la fel cum nădejdea, dacă se vede, nu mai este nădejde – tot așa și credința – dacă s-ar cerceta, neavînd lucru de cercetat – nu ar fi niciodată credință” (la Vrienie, tomul 1, foaia 87). Vezi și subînsemnarea zicerii „care dau mai mult întrebări decît lucrarea mîntuitoare a lui Dumnezeu cea întru credință” (1 Timotei 1:4), ca să cunoști că adîncul credinței mai mult se învăluiește. (n. aut.)

Iar „desăvârșiți” îi numește pe Creștinii ce au crezut, căci aceștia sînt cei care au defăimat cu adevărat toate lucrurile lumești și pămîntești, suindu-se la cer prin minte și prin credință.

Iar „înțelepciune a veacului acestuia” numește învățătura cea din afară, pentru că este vremelnică și se stinge împreună cu veacul acesta.

Iar prin „stăpînitori ai veacului acestuia”, Apostolul nu-i înțelege pe diavoli, precum au socotit unii, ci pe înțelepții, scriitorii și ritorii cei din afară, care s-au făcut și stăpînitori și începători ai norodului. Și îi numește „stăpînitori ai veacului acestuia”, fiindcă sînt vremelnici și ei și se strică, adică încetează, împreună cu veacul acesta, în vreme ce dreptii care au crezut în Hristos nu se strică, ci, cînd va trece acest veac, atunci mai ales vor înflori și vor rămîne în veacul viitor.

***7 ci grăim înțelepciunea lui Dumnezeu
cea ascunsă întru taină,***

Aici, Apostolul numește „taină” propovăduirea lui Hristos, care, deși se vestește către toți, este totodată și taină. Întîi, pentru că, mai înainte de a se face, nici Îngerii nu o știau. Iar apoi, pentru că în propovăduirea aceasta una vedem, și alta înțelegem, aceasta fiind hotărîrea și întărirea oricărei taine. Căci vedem Cruce și moarte, dar înțelegem putere și biruință; auzim de rob, și ne închinăm Stăpînului; vedem pe Cel răstignit, și ne nălucașim biruitori. Așadar, această înțelepciune tainică este ascunsă desăvîrșit celor necredincioși, dar nu și Creștinilor credincioși, cărora le e arătată umbrit, ca întru o oglindă, precum zice însuși Pavel: „Vedem acum prin oglindă și întru ghicitură” (1 Corinteni 13:12).

pe care a hotărît-o Dumnezeu mai înainte de veacuri, spre slava noastră,

Aici, Apostolul zice că Dumnezeu a înainte-hotărît înțelepciunea întru taina lui Hristos mai înainte de veacuri, ca să-Și arate dragostea ce o avea către noi. La fel, El a hotărît dinainte să ne mîntuiască prin Cruce, ceea ce e lucru de prea-mare înțelepciune. Și zice că a rînduit aceasta „spre slava noastră”, fiindcă ne-a făcut părtași acestei slave pe noi, pe Creștini. Căci este slavă a robului a se împărtăși de taina cea ascunsă a stăpînului său și a o cunoaște. Pentru aceasta zicea și Domnul către Apostoli: „De acum nu vă mai numesc pe voi «slugi», căci sluga nu știe ce face domnul său, ci vă numesc «prieteni», căci toate cîte le-am auzit de la Tatăl Meu le-am făcut cunoscute vouă” (*Ioan 15:15*).

***8 pe care niciunul din stăpînitorii
veacului acestuia nu a cunoscut-o.***

Aici, Apostolul îi numește „stăpînitori” pe Pilat și pe Irod. Nu vei greși însă de vei numi „stăpînitori” și pe arhierii și cărturarii

Iudeilor. Și i-a numit „ai veacului acestuia” pentru vremelnica lor stăpânire – precum am zis mai sus.

Căci, dacă ar fi cunoscut-o, nu L-ar fi răstignit pe Domnul slavei;

Zice: Dacă stăpînitorii aceștia – Pilat, Irod, arhierii și cărturarii – ar fi cunoscut înțelepciunea ascunsă și tainele economiei lui Hristos – anume că: Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om, că S-a răstignit după firea Sa omenească (rămînînd nepătimaș și nerăstignit după dumnezeire), că Dumnezeu a chemat „neamurie” la credință și le-a însușit Lui-Și, că cei ce au crezut s-au născut a doua oară prin Sfîntul Botez și s-au făcut fii ai lui Dumnezeu și moștenitori ai împărăției cerurilor, și – în scurt a zice – dacă ar fi cunoscut tainele descoperite Apostolilor prin Sfîntul Duh și ar fi știut, îndeosebi arhierii și Iudeii, că cetatea lor, Ierusalimul, are să piară și ei au să fie robiți

– cu adevărat nu L-ar fi răstignit pe Domnul slavei.⁴⁸

Și L-a numit pe Hristos „Domn al slavei”, deși crucea se socotea neslavă și necinste. Domnului însă, suferind crucea, nu I s-a vătămat slava, ci mai mult S-a slăvit din aceasta, căci, suferind crucea, S-a arătat

⁴⁸ Și Teodorit, unit cu Sfințitul Teofilact, prin „stăpînitori ai veacului acestuia” îi înțelege pe Pilat, pe Irod și pe arhierii Iudeilor, care nu au cunoscut taina iconomieii dumnezeiești. De aceea și Domnul, răstignindu-Se, zicea despre dînșii: „Părinte, lasă-le lor, că nu știu ce fac” (*Luca* 23:34). Căci, dacă Iudeii ar fi cunoscut– zice – că Patima lui Hristos are să-i risipească în toată lumea și că are să li se dea mîntuire „neamurilor”, ei nu ar fi cutezat să-L răstignească pe Domnul. De aceea i-a învrednicit de iertare și Stăpînul. Dar, pentru că – după înviere, după înălțarea Domnului, după venirea Sfințului Duh la Apostoli și după feluritele faceri de minuni de către aceștia – Iudeii au rămas tot întru necredință, atunci și Domnul i-a dat pe ei în robie.

Și L-a numit pe Cel răstignit „Domn al slavei” nu doar că Patima ar fi fost simțită de firea Lui dumnezeiască, ci pentru ca să arate covîrșirea fărădelegii Iudeilor. Iar Sfințul Nichifor, întru tîlcuirea *Simbolului credinței*, zice așa: „Îl cred pe Hristos că S-a răstignit nu cu firea aceea cu care strălucește împreună cu Tatăl – deși se zice că «Domnul slavei» S-a răstignit, cu cuvîntul dării înapoi – ci cu firea Lui omenească” (în *Sfințitul Catehism*). Iar „cuvîntul și chipul dării înapoi” este cînd amîndouă firile lui Hristos dau una alteia însușirile lor, adică dumnezeirea dă omenirii pe cele înalte, iar omenirea dă dumnezeirii pe cele smerite, pentru unirea cea după ipostas și pentru încăperea amînduror firilor una întru alta – precum zice dumnezeiescul Ioan Damaschinul în cartea a treia din cele teologice, capitolul 11. Aceasta o zice și Sfințul Grigorie al Nissei: „Pentru unirea trupului celui luat și a dumnezeirii celei ce a luat, numirile se împărtășesc una de alta, încît a se numi cea omenească cu cea dumnezeiască, și cea dumnezeiască cu cea omenească. Pentru aceasta și Cel răstignit Se numește de către Pavel «Domn al slavei»” (*Împotriva lui Apolinarie*). (n. aut.)

mai mult iubitor de oameni. De aceea zicea:
„Acum S-a slăvit Fiul omului” (*Ioan 13:31*).

Dar poate cineva ar zice că păcatul lui Pilat, al lui Irod și al Iudeilor ar fi trebuit iertat, căci s-a făcut întru neștiință, fiindcă nu au știut taina lui Hristos. Răspundem la aceasta că acelor li s-ar fi iertat păcatul negreșit, dacă la urmă ar fi voit să creadă în Hristos și să se pocăiască, precum s-a iertat și păcatul gonaciului Pavel și al altor multor Iudei care au crezut.

9 ci precum este scris:

Aici, lipsește zicerea „s-a făcut”. Pentru că Apostolul folosește elipse în multe părți. Iar aici se citește așa: „ci s-a făcut ceea ce este scris”. Care „aceea”? O zice mai departe:

„cele ce ochiul nu a văzut, și urechea nu a auzit și la inima omului nu s-au suit, pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El” (Isaia 64:4).

Care sînt – zice – cele gătite de Dumnezeu celor ce-L iubesc? Este cunoștința lui Hristos și mîntuirea prin înomenirea Lui. Căci pe acestea nici ochiul omenesc nu le-a văzut, nici urechea omenească nu le-a auzit, nici vreo inimă omenească nu le-a cugetat. Căci grăitorii de Dumnezeu, Proorocii, care mai înainte au cunoscut tainele lui Hristos, nu le-au privit cu ochi omenești, nici nu le-au auzit cu urechi omenești, nici nu le-au înțeles cu inimă omenească și cu silogism; ci toate simțurile Proorocilor – și ochii și urechile, și inima – erau duhovnicești și dumnezeiești, iar nu omenești. Căci „Domnul Dumnezeu – zice Isaia – mi-a dat mie limbă de ucenic, ca să știu să grăiesc celor deznădăjduiți. În fiecare dimineață El deșteaptă, trezește urechea mea, ca să ascult ca un ucenic” (50:4), adică: Mi-a dat Domnul ureche dumnezeiască; la fel, și celelalte simțuri.

Cine sînt însă „cei ce-L iubesc pe Domnul”, cărora le-a gătit bunătățile de mai

sus? Sînt Creștinii cei credincioși. Dar unde este scrisă aceasta? Poate că a fost scrisă, acum însă nu se află cartea aceea.⁴⁹ Poate

⁴⁹ Iar înțeleptul Fotie zice că Pavel a luat zicerea aceasta din cele ascunse ale lui Ilie, care nu se mai găsesc, fiindcă aceasta nu se află nicăieri în *Sfintele Scripturi* ce se păzesc acum (*Amfilohia*, întrebarea 172). [...]

Iar Teodorit, unindu-se cu Sfințitul Teofilact, zice: „Despre mărturia aceasta nu trebuie a ne îndoii, căci este destul fericita limbă a lui Pavel că e așa precum scrie. Însă și cartea *Paralipomena* ne învață că s-au scris și alte multe cărți și proorocii. Cercetînd, eu am aflat că și alți Prooroci aveau cărți, care nu se mai află acum, precum Proorocul Natan, Proorocul Gad, Proorocul Ahia, Proorocul Addo, Proorocul Samea, Proorocul Iesia. Despre acestea mărturisesc *Paralipomenele*. Astfel, în cartea întâi a *Paralipomenelor* scrie așa: «Iar celelalte cuvinte ale Împăratului David, cele dintîi și cele de pe urmă, sînt scrise în însemnările lui Samuil văzătorul, în însemnările Proorocului Natan și în însemnările lui Gad, văzătorul împăratului» (29:29). Și în cartea a doua a *Paralipomenelor* scrie așa: «Și celelalte cuvinte ale lui Solomon, cele dintîi și cele de pe urmă, iată, sînt scrise în însemnările Proorocului Natan, și în însemnările lui Ahia Silonitul și întru vedeniile văzătorului Ioil.» Și iarăși: «Și celelalte cuvinte ale lui Avia, și lucrările lui și cuvintele lui sînt scrise în cartea Proorocului Addo.» Și iarăși: «Și cuvintele lui Rovoam cele dintîi și de pe urmă sînt scrise în cuvintele Proorocului Samea și ale lui Addo văzătorul.» Iar cum că și Proorocul Iesia avea carte, mărturisește *Scriptura*, zicînd: «Și celelalte cuvinte ale lui Ozia, cele dintîi și cele din urmă, sînt scrise de Proorocul Iesia» (2 *Paralipomena*). Deci poate că Pavel a luat zicerea aceasta din cele șase cărți ale Proorocilor acestora, care acum nu se mai găsesc.”

Nu este însă lesne de defăimat nici țilcuirea pe care o face la această zicere Anastasie Sinaitul, în cartea ce se numește *Povățuitor*. El spune că Pavel a zis aceasta aici pentru dreptii de după Hristos, iar nu pentru cei dinainte de Hristos, fiindcă și Domnul a zis: „Mulți Prooroci și Drepti au dorit să vadă cele ce vedeți și să audă cele ce auziți, dar nu le-au văzut și nu le-au auzit” (*Luca* 10:24). Deci Pavel și Dreptii ce sînt asemenea cu Pavel după Hristos au văzut și văd bunătățile gătite pentru „cei ce-L iubesc pe Dumnezeu”, pe care Dreptii și Proorocii dinainte de Hristos nu le-au văzut și nu le-au auzit. Pentru aceasta și Pavel, după zicerea de mai sus, zice îndată: „iar nouă ni le-a descoperit Dumnezeu prin Duhul Său”. Drept aceea, „cele ce ochii nu au văzut” le sînt cunoscute celor vrednici,

însă că Pavel, cel înțelept întru cele evreiești, a tâlcuit vorbele acestea după zicerea lui Isaia: „Cei cărora nu li s-a vestit despre El Îl vor vedea și cei ce nu au auzit vor înțelege” (52:15).

10 Nouă însă ni le-a descoperit Dumnezeu prin Duhul Lui,

Poate că cineva ar fi zis împotriva celor de mai sus: Dacă bunătățile gătite de Dumnezeu nu s-au suit la inima și la cugetul omului, cum de le-ați aflat voi, Creștinii? Pentru aceasta răspunde aici Pavel și zice că Dumnezeu ni le-a arătat prin Sfântul Său Duh, iar nu prin înțelepciunea oamenilor cea din afară, căci

și negrăite celor ce nu sînt vrednici. De aceea a zis și Pavel: „iar omul sufletesc nu primește cele ale Duhului, că nebunie îi sînt lui”, căci cele duhovnicești se fac cunoscute și se descoperă oamenilor duhovnicești.

Mai aceleași cu dumnezeiescul Anastasie le zice și marele Macarie, că Dreptii cei vechi, și împărații și Proorocii nu au văzut, nici nu au auzit, nici la inima lor nu s-a suit că: va fi botez cu foc și cu Duh Sfînt, că cei ce se împărtășesc din Pîinea cea tainică mîncîndă duhovnicește Trupul Domnului, că drept-slăvitorii Creștini primesc pe Mîngîietorul și se îmbracă cu putere dintru înălțime și că sufletele se împărtășesc cu Sfîntul Duh și se umplu de dumnezeire (adică de lucrarea și de darul lui Dumnezeu) (cuvîntul 27, întrebarea 17). (n. aut.)

aceasta nu poate descoperi tainele lui Dumnezeu.⁵⁰

căci Duhul toate le cercetează, chiar și adîncurile lui Dumnezeu.

11 Căci cine dintre oameni știe cele ale omului, fără numai duhul omului ce este într-însul? Așa și cele ale lui Dumnezeu, nimeni nu le știe, fără numai Duhul lui Dumnezeu.

Zice: Atît de mare și de adîncă a fost taina lui Hristos, și atît de mult era ascunsă de noi, oamenii, încît nici nu am fi putut să o aflăm de la altul, dacă nu ne-ar fi învățat Sfîntul Duh, Care, fiind de o ființă cu Dumnezeu-Părintele, știe chiar și „adîncurile”, adică iconomiile și tainele lui Dumnezeu cele prea-adînci și ascunse.

⁵⁰ Pentru aceasta zice și dumnezeiescul Hrisostom, tîlcuind acest stih: „Nouă ni le-a descoperit Dumnezeu prin Duhul Său, iar nu prin înțelepciunea cea din afară, căci acesteia, ca unei slujnice ne-cinstite, nu i s-a îngăduit a intra în lăuntru și a privi stăpîneștile taine. Vezi cîtă este osebiră între înțelepciunea aceasta și aceea? Sfîntul Duh ne-a învățat să cunoaștem cele pe care nici îngerii nu le-au cunoscut, iar înțelepciunea cea din afară a făcut cu totul dimpotrivă: nu numai că nu ne-a învățat [tainele lui Dumnezeu], dar le-a și oprit și le-a îngrădit” (*Cuvîntul 7 la această zicere*). [...] (n. aut.)

Iar zicerea „cercetează” nu arată că Sfântul Duh nu știe cele ascunse ale lui Dumnezeu, avînd nevoie să le cerceteze, ci însemnează amărunțita lor înțelegere de către Sfântul Duh. Tot așa zice Apostolul și despre Părintele, că „cercetează ascunsurile inimilor” (*Romani* 8:27). Însă și altfel se zice că Duhul Sfînt „cercetează adîncurile lui Dumnezeu”, fiindcă Se desfătează și Se bucură întru vederea tainelor lui Dumnezeu – precum zice Teologul Grigorie (în orația la marele Vasilie).

Apostolul arată însă amărunțita cunoștință a Sfîntului Duh și prin celelalte cuvinte, zicînd: Căci – precum duhul omului⁵¹ știe cugetele și tainele din inima sa, iar altcineva nu – tot așa și Duhul lui

⁵¹ Prin „duh al omului”, unii înțeleg sufletul, iar alții înțeleg conștiința, care este totdeauna nedespărțită de suflet, împreună cu cunoștința. Căci ceea ce știe cunoștința omului este cunoscut și de conștiință. Căci conștiința este a doua cunoștință și, într-un fel, este cunoștința cunoștinței. Căci omul nu cunoaște simplu, ci, după întoarcerea minții, el și cunoaște că cunoaște. De aceea – după socoteala multor teologi – conștiința este împreună unită cu sufletul.

Iar purtătorul de Dumnezeu Maxim zice că „duh al omului” este acela pe care se zidesc și se alcătuiesc simțirile. Vezi și subînsemnarea zicerii: „și străbate pînă la despărțirea sufletului și a duhului” (*Evrei* 4:12). (n. aut.)

Dumnezeu le știe pe cele ascunse ale lui Dumnezeu, iar nu altul oarecare. Și din asemănarea aceasta învățăm că Duhul Sfânt nu este de altă ființă osebită de ființa Tatălui, ci de una și aceeași, precum și duhul omului nu este de altă ființă afară de dînsul.⁵²

12 Noi însă nu am luat duhul lumii, ci Duhul cel din Dumnezeu,

Pavel numește aici „duh al lumii” înțelepciunea omenească. Și zice: Noi, Apostolii și Creștinii, nu am luat această înțelepciune, ca să nu se arate deșartă și zadarnică propovăduirea credinței noastre, ci L-am luat învățător pe „Sfântul Duh cel din Dumnezeu”, adică pe Cel de o ființă cu

⁵² Așa zice și marele Vasilie despre aceasta: „[Ceea ce zice Pavel], că Duhul Sfânt este față de Dumnezeu-Tatăl, precum este duhul nostru către fiecare din noi, e preamare dovadă a unirii Duhului cu Tatăl și cu Fiul. Căci zice: «Cine din oameni știe cele ale omului, fără numai duhul omului care e într-însul? Așa și cele ale lui Dumnezeu nimeni nu le știe, fără numai Duhul lui Dumnezeu.»” (*Despre Sfântul Duh*, capitolul 16). (n. aut.)

Dumnezeu-Părintele, pe Cel din ființa și ipostasul Părintelui purcezător.⁵³

ca să știm⁵⁴ cele dăruite nouă de Dumnezeu,

Duhul Sfânt – zice – este lumina din care noi, Apostolii și Creștinii, am luat lumina, ca să vedem cu ochii cei gânditori ai sufletului cele ce pînă acum erau acoperite pentru noi. Care sînt acestea? „Cele dăruite nouă de Dumnezeu”, adică tainele iconomieii și ale înomenirii lui Hristos, anume că Fiul lui Dumnezeu a pătimit pentru noi, că ne-a făcut fii ai lui Dumnezeu și că ne-a așezat împreună cu Sine de-a dreapta Părintelui. Ca urmare, cei ce nu-L au în inima lor pe

⁵³ Despre aceasta zice și înțeleptul Teodorit: „A arătat că prea-Sfîntul Duh nu este făptură, ci are ființa din Dumnezeu-Tatăl. Căci zice: «Noi însă nu am luat duhul lumii», în loc de: Nu am luat *duh zidit*, căci nu am luat descoperirea celor dumnezeiești prin Îngeri, ci însuși Duhul cel purcezător din Tatăl ne-a învățat tainele cele ascunse.”

Zice și marele Vasile, în *Cuvîntul al cincilea împotriva lui Evnomie*: „Apostolul a propovăduit învederat că Duhul este din Dumnezeu, zicînd: «noi am luat Duhul cel din Dumnezeu».” (n. aut.)

⁵⁴ Întru alte izvoade se scrie „ca să vedem”. (n. aut.)

Duhul Sfânt nu se vor învrednici a vedea taina aceasta.

13 pe care le și grăim, dar nu în cuvinte învățate din înțelepciunea omenească, ci dintru cele învățate de la Duhul Sfânt,

Zice: Noi, Apostolii și Creștinii, sîntem mai învățați decît înțelepții Elinilor, fiindcă aceia au învățat de la oameni, din cuvintele și silogismele oamenilor muritori și greșiți, iar noi am învățat ceea ce grăim de la Duhul Sfânt.

asemănînd cele duhovnicești cu cele duhovnicești.

Zice: Dacă se pun întrebări duhovnicești, noi le asemănăm – adică le dezlegăm și le tîlcuim – cu alte noime și istorii duhovnicești. Precum, de pildă: caută cineva să se încredințeze că Hristos a înviat? Atunci întrebarea se dezleagă și se

tălmăcește cu altă noimă duhovnicească, anume cu istoria lui Iona; căci, precum acela a ieșit viu a treia zi din pîntecele chitului, tot așa a înviat și Hristos a treia zi și a ieșit din pîntecele pămîntului, adică din iad și din mormînt.

Sau, altul caută să se încredințeze că Fecioara a născut. Aceasta se dezleagă [dacă ne amintim] de Sarra, de Revveca și de Elisaveta, acele femei care, fiind sterpe, nu au zămislit după legea firii. De asemenea, întrebarea aceasta se dezleagă și dacă ne gîndim la Eva, care a fost făcută din coasta lui Adam fără de sămînță; sau la celelalte făpturi, care au venit dintru neființă doar prin cuvîntul lui Dumnezeu.

Zicerea „asemănînd cele duhovnicești cu cele duhovnicești” se mai înțelege însă și așa, adică: înțelegerile duhovnicești și dumnezeiești se aseamănă și se dezleagă de către oamenii duhovnicești, pentru că numai aceștia pot să le cuprindă – după cum și zice mai departe⁵⁵:

⁵⁵ Iar Avva Macarie zice: „Părtașul Sfîntului Duh îi judecă pe toți oamenii – după cum e scris (*1 Corinteni*

14 Iar omul sufletesc nu primește cele ale Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el sînt nebunie

„Omul sufletesc”⁵⁶ este acela care pune întreaga cunoștință pe seama silogismelor

2:15). El cunoaște de la cine grăiește fiecare, și cum stă și la ce măsuri a ajuns; iar pe el nici unul din oamenii ce au duhul lumii nu poate să-l cunoască și să-l judece. Căci numai cine are și el cerescul Duh al Dumnezeirii îl poate cunoaște pe cel asemenea, precum zice Apostolul: «cu cele duhovnicești se aseamănă cele duhovnicești», căci «omul sufletesc nu primește pe cele ale Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el sînt nebunie; iar cel duhovnicesc toate le judecă, el însă de nimeni nu e judecat» (*Cuvîntul* 9, capitolul 8). (n. aut.)

⁵⁶ Oarecari dascăli spun că, prin cuvintele acestea, Apostolul deslușește trei feluri de oameni: „trupești”, „sufletești” și „duhovnicești”. Astfel, „trupesc” este acela care se află afară de fire, săvîrșind răul și păcatul; „sufletesc” este acela care se află în starea cea după fire, nefăcînd nici răul, nici fapta bună; iar „duhovnicesc” este acela care se află în starea mai presus de fire, fiind învrednicit de darurile Duhului și povățuit de Sfîntul Duh. Adică, de pildă: un om care nedreptățește și răpește lucrurile altuia se zice că este „trupesc”; unul care nu nedreptățește pe nimeni, dar nici nu voiește a-l nedreptăți alții pe el, se numește „sufletesc”; iar altul – care nu numai că nu nedreptățește pe nimeni, dar și rabdă cu mulțumire și se bucură cînd e nedreptățit de alții – acesta se zice că e om „duhovnicesc”.

Iar Coresi zice că „om sufletesc” este acela ce urmează sufletului celui firesc și simțitor. Și Teofilact zice aceasta, cînd îl cuiește zicerea „mărește sufletul meu pe Domnul” (*Luca* 1:46).

Să știi că *Scriptura* face osebite între „duh” și „suflet”. Căci îl numește „om sufletesc” pe cel ce viază după fire, și se ocîrmuiește cu cugetări omenești – de pildă: cînd flămînzește, mănîncă; sau își urăște vrăjmașii – și, în scurt, nu face nimic mai presus de fire. Iar „duhovnicesc” îl numește pe cel ce trece mai presus de legile firii și nu cugetă nimic omenească. Așa este deosebit sufletul de duh în *Scriptură*. (n. aut.)

sufletului său, socotind că nu are trebuință de ajutorul lui Dumnezeu. El nu voiește a primi nici o înțelegere duhovnicească fără iscodire, doar cu credința cea simplă, ci socotește că toate înțelegerile duhovnicești care nu au dovadă sînt nebunii și necunoștințe. Astfel, Pavel numește „om sufletesc”, adică firesc, pe acela ce socotește că toate se fac cu fireasca socoteală și nu cugetă că este vreun lucru mai presus de fire. Așadar, omul acesta se numește „firesc” și „sufletesc” fiindcă sufletul lui se îndeletnicește doar întru iconomia și ocîrmuirea firii; căci – precum ochii trupului, oricît de frumoși și buni ar fi, nu pot să vadă fără a avea lumină – tot așa și sufletul, care e alcătuit spre a fi primitor de Duh Sfînt, dacă nu are lumina Sfîntului Duh, nu poate vedea și înțelege dumnezeieștile noime.

și nu poate înțelege că ele se judecă duhovnicește.

Adică omul sufletească nu poate înțelege că cuvintele Domnului au trebuință de credință și că nimeni nu poate să le înțeleagă cu silogisme omenești. Căci aceasta vrea să zică prin: „se judecă duhovnicește”, în loc de: Noimele dumnezeiești își au dovezile prin credință și prin Duh.

15 Iar cel duhovnicesc le judecă pe toate, iar el nu se judecă de nimeni;

Om duhovnicesc – zice – le știe pe toate cum sînt: și pe cele de față, că sînt vremelnice; și pe cele ce vor fi, că sînt veșnice; și a sa așezare, că își va dobîndi mîntuirea; și așezarea celor necredincioși, că se vor munci. Pentru aceasta îi și „judecă”, adică îi mustră; dar el nu e judecat, adică nu e muștrat de nici un necredincios⁵⁷, la fel cum, de pildă, un om

⁵⁷ Iar marele Vasile așă hotărăște care este cel duhovnicesc: „Cel ce nu mai trăiește după trup, ci se poartă de Duhul lui Dumnezeu și se află fiu al lui Dumnezeu, făcîndu-se de un chip cu chipul Fiului lui Dumnezeu, acesta se numește duhovnicesc” (*Despre Sfîntul Duh*, capitolul 25). Vezi și subînsemnarea zicerii:

cu ochi sănătoși și limpezi se vede și pe sine, și pe cei care nu văd; iar orbul nu le vede nici pe ale sale, nici pe ale altora.

16 căci „cine a cunoscut mintea Domnului, ce să-l învețe pe el?” (Isaia 40:13)

Pavel numește „minte a Domnului” mintea omului duhovnicesc. Iar acest „ca să învețe” va să zică: Cine-l va îndrepta? Deci, fiindcă mai sus a zis că „omul duhovnicesc nu se judecă de nimeni”, acum întărește aceasta aducând martor pe Proorocul Isaia, care zice: Cine știe mintea Domnului și cine poate să învețe și să îndrepteze mintea Domnului? Nimeni, cu adevărat! Pentru că, dacă nu știe nicicum mintea Domnului, cum poate să o îndrepteze? Iar fiindcă omul duhovnicesc are în sine mintea Domnului, atunci cine poate să-l învețe și să-l îndrepteze? Cu adevărat, nimeni!

„dacă i se pare cuiva a fi Prooroc ori duhovnicesc” (1 Corinteni 15:37).

Noi însă avem mintea lui Hristos.

Să nu te miri – zice – pentru ceea ce ți-am spus, anume că omul duhovnicesc are „minte Domnului”, căci noi toți, Apostolii și Creștinii, „avem mintea lui Hristos”, adică tot ceea ce știm ne-a fost descoperit de către Hristos. Astfel, și mintea [„înțelesul”, n. m.] pe care o avem despre lucrurile dumnezeiești, adică cunoștința dogmelor duhovnicești ale credinței, de la Hristos o avem, și de aceea nici nu sîntem judecați de cineva.

Unii însă au numit „minte a lui Hristos” pe Tatăl și pe Sfîntul Duh, căci noi, avîndu-L pe Hristos întru noi, împreună Îl avem și pe Părintele lui Hristos și pe Sfîntul Lui Duh.⁵⁸

⁵⁸ [...] Și marele Vasilie zice, tîlcuind începutul *Evangheliei lui Ioan*: „De ce Se numește «Cuvînt»? Ca să se arate că din Minte S-a născut. De ce Se numește «Cuvînt»? Pentru că S-a născut fără patimă. De ce Se numește «Cuvînt»? Pentru că este chip al Celui ce L-a născut, arătîndu-L pe Născător întru Sine întru totul, prin nimic despărțindu-Se de El și, totodată, desăvîrșit aflîndu-Se de Sine-Și, precum și cuvîntul nostru închipuie toată înțelegerea noastră.”

Iar purtătorul de Dumnezeu Maxim zice că „noi avem mintea lui Hristos” nu pentru că mintea lui Hristos s-ar despărți de El și ar veni cu înființare și ipostatic în mintea noastră, nici pentru că mintea noastră s-ar despărți de noi și s-ar duce la Hristos; ci aceasta însemnează că noi înțelegem cele pe care le înțelegem *după* Hristos, adică

CAPITOLUL III

1 Și eu, fraților, nu v-am putut grăi ca unor oameni duhovnicești, ci ca unora trupești.

Fiindcă Apostolul a smerit mai sus mândria Corintenilor întru înțelepciunea cea din afară, acum – pentru ca ei să nu poată zice: Noi nu ne fălim întru înțelepciunea cea din afară, ci întru cea din lăuntru și duhovnicească! – el le arată aici că nici întru duhovniceasca înțelepciune cea din lăuntru a Creștinilor nu sînt împliniți. Căci zice: Voi, Corinteni, încă nu ați auzit vreo noimă și învățătură desăvîrșită. Și drept urmare a zis: Nu am putut să vă vorbesc ca unor oameni duhovnicești și împliniți, ci ca unora trupești și neîmpliniți – ca să arate că nu din zavistie nu le-a grăit lor vreo

după voia și plăcerea lui Hristos (capitolul 83 din a doua sută din cele teologice). (n. aut.)

învățătură desăvârșită, ci pentru că ei se îndeletniceau încă în cele trupești.

Cum puteau însă Corintenii, trupești fiind, să facă minuni? Răspundem că erau între dînșii și desăvârșiți, și nedesăvârșiți – precum am zis la început – primii făcînd minuni, iar ceilalți nu. Și, de altfel, cineva poate face minuni chiar dacă este trupesc, precum erau cei ce scoteau dracii cu numele lui Hristos. Căci minunile se fac pentru folosul altora și de aceea, de multe ori, se lucrează și prin cei nevrednici.

2 Ca pe niște prunci în Hristos, v-am hrănit cu lapte, nu cu mîncare, căci încă nu puteați mînca, și încă nici acum nu puteți, căci sînteți încă trupești.

Zice: Fiind încă prunci întru tainele lui Hristos, v-am hrănit cu lapte, adică cu învățătura cea mai proastă [„simplă”, n. m.], și nu v-am dat mîncare, adică învățătura desăvârșită. De ce? Pentru că nu aveți putere să o primiți. Și, doborînd mîndria lor,

Pavel adaugă: Nici acum nu aveți putere să o primiți, pentru că cugetați cele ale trupului! Vezi, iubitele, că de aceea nu puteau Corintenii, fiindcă nu voiau să fie duhovnicești, ci trupești.

3 Cîtă vreme întru voi este pizmă, și prigonire și dezbinări, nu sînteți oare trupești și nu după om umblați?

Apostolul a zis toate cele mai dinainte pentru mai marii Corintenilor și pentru cei ce se făleau întru înțelepciunea lor. Iar acum întoarce cuvîntul către cei ce se supuneau celor mai mari și înțelepților aceștia, și zice: Cu dreptate vă numesc trupești, pentru că între voi se află pizme, prigoniri și dezbinări. Apostolul ar fi putut să-i mustre pentru curvie și pentru alte multe metehne pe care le aveau, dar pomenește aici de cele care trebuiau vindecate mai degrabă, căci Corintenii păcătuiau mai mult prin dezbinări și prigoniri. Și, totdeauna și pretutindeni,

Apostolul unește zavistia cu prigonirea, fiindcă zavistia este maica ce naște prigonirea. Și zice: Deci, atîta vreme cît aveți patimile acestea, oare voi, Corintenii, „nu umblați după om”, adică nu cugetați trupește, omenește, lucruri pămîntești? Ba chiar așa, cu adevărat!

4 Căci – cînd unul zice: Eu sînt al lui Pavel!; iar altul: Eu sînt al lui Apollo! – au nu sînteți trupești?

Corintenii nu ziceau cuvintele acestea – precum am spus și mai sus – ci Apostolul a închipuit cuvîntul întru numele său și al lui Apollo, ei fiind dascălii cei mai slăviți și mai înțelepți pe care-i aveau Corintenii și cărora se supuneau.

5 Deci cine este Pavel și cine este Apollo? – decît slujitori prin care ați crezut,

Închipuind cuvîntul cu numele său și al lui Apollo, Apostolul ajunge la țelul său, zicînd că: Dacă noi, Apostolii, nu sîntem nimic, ce ar zice cineva despre învățătorii voștri? Noi – zice – sîntem numai slugi și slujitori ai lui Iisus Hristos, iar nu rădăcină și izvor al bunătăților, care e doar Hristos. Așadar, nu se cuvine a ne lăuda că v-am adus bunătățile și darurile lui Dumnezeu, căci totul este al lui Dumnezeu, Care v-a dăruit aceste bunătăți, și nu al nostru, al slujitorilor Lui. Și nu a zis: „sîntem evangheliști și propovăduitori”, ci: „slugi și slujitori”, fiindcă evangheliștii și propovăduitorii bine-vestesc și propovăduiesc doar cu cuvîntul, pe cîtă vreme slugile slujesc și cu lucrul.⁵⁹

⁵⁹ Din zicerea aceasta, cei ce teologhiesc trag încheierea că, în sfințita lucrare a Dumnezeieștilor Taine, arhieriei și iereii, adică preoții, ajută numai organicește [„ca instrumente”, n. m.], ca niște mijloace ale întîiei pricini, adică ale darului prea-Sfîntului Duh, de către Care se lucrează cu desăvîrșire toate Tainele, Acesta fiind pricina săvîrșitoare. Despre aceasta zice dumnezeiescul Hrisostom: „Împlinind forma, preotul stă zicînd graiurile, iar puterea și darul sînt ale lui Dumnezeu (Care le șăvîrșește)” (în *Cuvînt la vînzarea lui Iuda*). Și iarăși: „Nici Îngerii, nici Arhanghelii nu pot lucra ceva la cele date de Dumnezeu, ci Tatăl, și Fiul și Sfîntul Duh le iconomisește pe toate, iar preotul își împrumută limba sa și își dă mîna sa.” (*Cuvîntul 86 la Ioan*) (n. aut.)

precum i-a dat Domnul fiecăruia.

Zice: Nici această mică vrednicie a slujbei și a slujirii nu o avem de la noi înșine, ci tot de la Domnul, fiecăruia cu măsura lui – adică unul mai mult, și altul mai puțin – precum i-a dăruit Domnul.

6 Eu am sădit, Apollo a udat, dar Dumnezeu le-a crescut.

Zice: Întîi, eu am semănat în sufletele voastre sămînța propovăduirii evangheliei, iar Apollo, cu îndesita învățătură a sa, a udat sămînța propovăduirii mele și nu a lăsat-o să se usuce de arșița ispitelor diavolului și a oamenilor necinstitori de Dumnezeu. Totul este însă al lui Dumnezeu, pentru că El Însuși a crescut sămînța sădită de mine și udată de Apollo, și a înaintat-o, îndreptînd-o, și v-a făcut să rodiți.⁶⁰

⁶⁰ Iar dumnezeiescul Grigorie al Nisei, prin „sădirea” lui Pavel înțelege catehizarea și învățătura credinței; iar

7 Prin urmare, nici cel ce sădește nu este ceva, nici cel ce udă, ci Dumnezeu ce crește.

Vezi aici înțelepciunea marelui Pavel? Vezi cum ușurează defăimarea înțelepților și bogaților învățători din Corint prin păruta defăimare și nimicire a sa și a lui Apollo, învățînd că se cuvine să luăm aminte numai de Dumnezeu și Lui să-I închinăm toate bunătățile și darurile pe care le avem, pentru că ale Sale sînt!

8 Iar cel ce sădește și cel ce udă sînt una,

Adică: Amîndoi – eu, care am sădit, și Apollo, care a udat – sîntem una, dat fiindcă nu putem face nici un lucru de sine,

prin „udarea” lui Apollo, că el îi boteza pe cei catehizați de Pavel. Căci zice Sfîntul acesta așa: „Apostolul «sădește» prin învățatură (prin catehizare), iar Apollo «adapă», botezînd prin tainica naștere de-a doua și aducînd la taină pe cei catehizați de Pavel” (*Cuvîntul al doilea împotriva lui Evnomie*). Iar aceasta e ceea ce a zis Pavel mai înainte: „Nu m-a trimis pe mine Hristos să botez, ci ca să binevestesc” (stihul 17 al capitolului trecut). (n. aut.)

fără Dumnezeu. Și atunci voi cum vă mândriți unul asupra altuia, de vreme ce toți sînteți una, neputînd isprăvi nimic fără ajutorul lui Dumnezeu?

însă fiecare își va lua plata după osteneala sa.

Fiindcă cei ce osteniseră mai mult întru credință urmau să se lenevească auzind că „toți sînt una”, Pavel îndată îndreptează cuvîntul și zice că cel ce sădește și cel ce udă sînt una fiindcă nu pot face nimic fără Dumnezeu, Cel ce crește, dar că ei se oselesc unul de altul în privința răsplătirii pe care au s-o primească de la Dumnezeu, fiecare luîndu-și plata după osteneala lui, ori mai multă, ori mai puțină. Nu a zis însă că se va plăti fiecăruia după lucrul său, ci după osteneală. Fiindcă, de multe ori, cineva ostenește, dar nu isprăvește lucrul pentru care s-a ostenit; însă, deși nu l-a putut isprăvi, nu se lipsește de plata

ostenelii sale, ci are să o primească negreșit.

9 Căci noi împreună-lucrători sîntem ai lui Dumnezeu;

Zice: Noi, care învățăm și propovăduim, sîntem împreună-lucrători ai lui Dumnezeu, fiindcă împreună-lucrăm pentru scopul lui Dumnezeu, Care voiește să mîntuiască pe toți oamenii prin învățatură și propovăduire. Însă nu sîntem noi înșine făcători ori dătători – adică nu lucrăm, nici nu dăm de la noi înșine mîntuirea oamenilor – ci Dumnezeu. Deci noi, de vreme ce sîntem împreună-lucrători pentru scopul lui Dumnezeu, nu trebuie să fim defăimați. Și iarăși, fiindcă nu noi sîntem făcătorii mîntuirii oamenilor, ci totul este al lui Dumnezeu, nu se cuvine a ne mîndri.

voi sînteți arătura lui Dumnezeu, zidirea lui Dumnezeu.

Fiindcă a zis mai sus că i-a „sădit” pe Corinteni, Pavel stăruie întru această metaforă și aici îi numește „arătură a lui Dumnezeu”. Iar „zidire” îi numește fiindcă mai jos va vorbi de „temelia” Bisericii lui Hristos. Deci zice: O Creștinilor! – dacă sînteți arătură și zidire a lui Dumnezeu, atunci sînteți datori a vă numi de la numele lui Dumnezeu, al Stăpînului arăturii și zidirii acesteia, iar nu de la numele plugarilor și ale zidarilor. Așadar, fiind „arătură”, trebuie să fiți îngrădiți împrejur cu o îngrădire a unirii, așa cum e și holda arată. Iar ca „zidire”, sînteți datori a fi uniți unul cu altul, la fel cum e unită zidirea.

10 După darul dat mie de Dumnezeu, eu am pus temelie ca un înțelept arhitect;

Pavel se numește aici „arhitect înțelept” (întîi meșter) nu ca să se înalțe pe sine, ci ca să arate că aceasta este însușirea arhitectului înțelept, a pune temelie prea-

tare casei și Bisericii credincioșilor, aceasta fiind Hristos și credința în Hristos. Și faptul că Pavel nu se mîndrește numindu-se pe sine așa este arătat din ceea ce zice: „După darul dat mie de Dumnezeu am pus temelia”; așadar, fraților, a fi eu arhitect înțelept nu e isprava mea, ci a darului lui Dumnezeu.

iar altul zidește asupra acesteia. Dar fiecare să ia seama cum zidește!

Fiindcă, mai înainte, i-a învățat pe Corinteni depre unirea într-un gând, adică să fie uniți și împreună-glăsuiți între dînșii, Apostolul îi învață acum și despre viață și petrecere. Căci „zidire” numește faptele și lucrările fiecăruia, care se zidesc asupra „temeliei”, adică asupra lui Hristos și a credinței într-un Hristos.

11 Căci nimeni nu poate pune altă temelie decît aceea ce este pusă, care este Iisus Hristos.

Zice: Nici un arhitect și întâi meșter, câtă vreme rămîne arhitect înțelept, nu poate pune altă temelie afară de Hristos.⁶¹ Căci, dacă arhitectul nu e înțelept, pune altă temelie, însă din aceea urmează eresuri și dezbinări. Iar voi, Corintenilor, fiindcă-L aveți ca temelie pe Hristos, sînteți datori să nu zidiți asupra acesteia faptele zavistiei și ale prigonirii, ci lucrările unirii și ale faptei bune.

12 Iar dacă cineva zidește pe această temelie aur, argint, pietre scumpe, lemne, iarbă, stuf, lucrul fiecăruia se va face arătat;⁶²

⁶¹ Sfîntul Grigorie Nisis – tîlcuind zicerea lui Solomon: „Domnul M-a zidit început căilor Sale la lucrurile Lui, mai înainte de veac M-a zidit” (*Pilde* 8:22) – zice: „Aceasta se zice despre Hristos după firea Sa omenească, iar nu după dumnezeirea Lui, căci El Se face nouă temelie mai înainte de veacul viitor, după glasul lui Pavel, care zice că «nimeni nu poate pune altă temelie afară de ceea ce este pusă»” (*Cuvîntul al doilea împotriva lui Evnomie*). (n. aut.)

⁶² Dumnezeiescul Maxim tîlcuiește zicerea aceasta așa: „Avîndu-L pe Domnul ca temelie, să zidim asupra ei înălțimea bunătăților: să punem «aur», «argint», «pietre scumpe» – adică: cuvîntare de Dumnezeu curată și nemincinoasă, viață străvezie și strălucită, cugetări dumnezeiești și înțelegeri luminate ca mîrgăritarul – iar nu «lemne», nici «iarbă», nici «trestii», adică: nici slujire la idoli, nici căscare de gură către cele simțite, nici viață fără de socotință, nici cugetări pătimase și lipsite de priceperea

După ce noi, Creștinii, primim credința întru Hristos ca temelie a toată casa și Biserica credincioșilor, începem fiecare să zidim asupra ei. Unii zidesc lucrările cele bune, osebite între dînsele, mai mari sau mai mici. De pildă, zidesc pe această temelie fecioria și necăsătoria, ca aur; iar nunta cea cinstită, ca argint; necîștigarea de averi, ca pe niște pietre scumpe; iar milostenia, ca un alt lucru de mai mic preț.⁶³ Alții zidesc asupra temeliei credinței lucrările cele rele, care au și ele trepte și măsuri. De pildă, cineva zidește necurăția patimilor celor trupești, ca o iarbă; iubirea de argint și lăcomia de averi, ca paiele țarinii secerate, care ard mai lesne decît celelalte; iar beția, rîsul și glumele, ca niște lemne. Poate că unii înțeleg însă altfel și zic

cea după înțelepciune” (capitolul 12 al sutei a doua din cele teologice). (n. aut.)

⁶³ Dumnezeiescul Ambrozie înțelege prin „aur” dragostea, prin „argint” înțelepciunea, iar prin „pietre scumpe” celelalte fapte bune (la Coresi).

Iar Sfîntul Grigorie al Nisei zice așa: „Pe temelia aceasta se poate zidi «aur», «argint» ori «pietre scumpe». Acestea sînt faptele bune; iar «lemne», «iarbă» și «trestie» însemnează firea răutății, care nu se gătește spre nimic altceva decît numai spre cheltuiala focului” (*Cuvîntul al șaptelea către cei bisericesti*). (n. aut.)

că „lemnele” ar fi păcatele cele trupești și iubirea de argint, iar „paie” și „iarbă” zic că ar fi beția, îmbuibarea și glumele.

13 ziua (Domnului) îl va arăta. Căci în foc se va descoperi, focul va lămuri ce fel este lucrul fiecăruia.

Aici, Pavel numește „ziuă” pe aceea a celei de-a doua veniri și a Judecății Domnului. Și zice că cu foc se vor arăta, adică se vor descoperi, ce fel sînt după firea lor, ori „aur” și „argint”, ori „lemne”, „iarbă” și „trestii”.⁶⁴

⁶⁴ Despre această zicere, marele Vasilie zice așa: „«Acesta [Hristos] vă va boteza cu Duhul Sfînt și cu foc», «botez de foc» numind cercarea din vremea Judecății, precum zice Apostolul: «Focul cercetează ce fel este lucrul fiecăruia» și «ziua (Domnului) îl va arăta, căci în foc se descoperă.»” (*Despre Sfîntul Duh*, capitolul 15).

Iar dumnezeiescul Diadoh și purtătorul de Dumnezeu Maxim vorbesc mai într-un glas cu marele Vasilie. Căci Diadohul zice așa: „Aceia [...] se vor lăsa întru mulțimea tuturor celorlalți oameni, ca unii ce sînt sub judecată, pentru ca, cercetîndu-se prin focul judecății, să-și ia de la Dumnezeu nostru și de la Împăratul Iisus Hristos soarta ce li se cuvine după faptele lor” (capitolul 3). Iar purtătorul de Dumnezeu Maxim, întreat fiind despre zicerea aceasta, răspunde așa: „Cei ce nu au ajuns la desăvîrșire, ci se află avînd păcate, vin la Judecată ținîndu-se spre cercetare; și, dacă va atîrna mai mult cumpăna faptelor bune, se vor curăța de muncă” (în *Filocalie*, foaia 237). (n. aut.)

14 Dacă lucrul zidit de cineva va rămîne, acela va lua plată;

15 iar dacă se va arde lucrul cuiva, el se va păgubi.

Zice: Dacă tu – o Creștine! – ai zidit asupra temeliei credinței lucruri și fapte bune ca aurul și argintul, lucrurile și faptele tale cele bune vor rămîne negreșit, și tu vei lua ca plată a lor împărăția cerurilor. Iar dacă ai zidit lucruri rele și păcate, să știi că lucrurile tale cele rele nu vor suferi iuțimea focului celui veșnic, ci vor arde, și se va arăta că au fost rele. Căci – precum cineva ce ar trece printr-un rîu de foc purtînd arme de aur s-ar face mai strălucit, iar dacă ar fi încărcat cu iarbă și cu trestii, ar arde împreună cu acelea – tot așa se întîmplă și cu faptele cele bune și cu cele rele. De aceea, nu e de ajuns doar credința, fără fapte bune. Căci, deși temelia este Hristos și credința în Hristos, dacă faptele nu sînt după Hristos și potrivite cu credința – adică

bune și sfinte, precum credința e bună și sfântă – ele sînt vrednice a se arde.

El însă se va mîntui, însă așa, ca prin foc.

Zice: „El”, adică păcătosul, nu are să se ardă și să se piardă desăvîrșit, adică să se ducă întru a nu mai fi, precum vor arde și vor pieri faptele lui cele rele; ci „se va mîntui”, adică se va păzi întreg, pentru a se arde în foc în veci. Căci și noi, cînd vorbim despre vreun lemn care nu arde cu lesnire, făcîndu-se cenușă, obișnuim a zice că se păzește în foc, adică rămîne nears îndelungată vreme. Acum înțelegem de ce „se păgubește” păcătosul, cel ce a făcut lucruri rele, pentru că el a ostenit întru lucruri care îi pricinuiesc muncă. Totodată, el se păgubește fiindcă a pus osteneală zadarnică în lucruri neînfișate, căci toate păcatele sînt nimic, la fel cum s-ar păgubi un negustor care ar da bani mulți și ar cumpăra un dobitoc mort în loc de unul viu.

Și „se mîntuiește” fiindcă rămîne întreg și nu pierde, dar rămîne întreg pentru ca să se muncească veșnic. Așa tîlcuiește zicerea aceasta dumnezeiescul Hrisostom împreună cu sfințitul Teofilact.⁶⁵

⁶⁵ Iar faptul că lucrurile cele rele au să se ardă și să se piardă de tot, nu însă și păcătosul care le-a făcut, este mărturisit și de marele Vasilie, care zice: „Păcatul nu are ființă proprie, ci, întru cei ce îl fac și întru cele ce se fac rău, el lipsește sufletul de ființa binelui, căci, din pricina nedreptăților, el închipuie întuneric gîndit, care se topește cu lumina dreptății. Fiindcă, dacă faptele rele încetează, se pierde și firea păcatului, după cum zice [*Scriptura*]: «Se va căuta păcatul lui, și nu se va afla» (*Psalms 9:39*). Se întîmplă însă ca, celor ce păcătuiesc, să le fie păstrată pedeapsa și nedezlegată munca pentru păcate.” [...]

Ci și Fotie (la Icumenie) tîlcuiește zicerea „ca prin foc” așa: „Și vezi ce a adăugat: «așa – zice – ca prin foc», adică așa se va mîntui, ca și cum ar fi ținut în foc – adică arzîndu-se, dar netopindu-se. A avut trebuință de această adăugire – anume că păcătosul «se va mîntui» arzîndu-se în foc de-a pururi – pentru ca tu, auzind de «mîntuire», să nu socotești că munca va fi doar pînă se vor arde faptele.”

Iar Dialogul (în capitolul IV al *Dialogurilor*) și Augustin (în tîlcuirea psalmului 37) înțeleg că „focul” acesta este focul pocăinței în viața aceasta (la Coresi). Însă aici, prin „foc” se înțelege cel al venirii Mîntuitorului a doua oară, precum au tîlcuit dumnezeiescul Hrisostom, Teofilact și Fotie într-un glas. Fiindcă, prin „ziua Domnului”, se înțelege aici aceea a Judecării și venirea a doua, precum a tîlcuit-o și marele Vasilie mai în urmă. Ci și Teologul Grigorie zice (în *Cuvînt despre botez*): „Știu și foc care nu e curățitor, ci muncitor, adică pe acela gătit diavolilor și îngerilor lui, sau pe cel ce va purcede de la fața Domnului și va arde împrejur pe vrăjmașii Lui.” Iar sfințitul Cosma adaugă: „La sfîrșit, în foc îi botează Hristos pe cei nesupuși, care nu-L socotesc pe El Dumnezeu. Deci focul acela va cerca și va desluși faptele cele bune și cele rele.” Iar Teodorit zice așa: „[...] În ziua arătării Mîntuitorului va fi judecată și cercetare amăruntită, și focul îi va arăta pe cei ce au viețuit viață bună mai străluciți decît aurul și argintul, iar pe lucrătorii răutății îi va topi ca pe niște lemne, și iarbă și trestii.” [...] (n. aut.)

16 Au nu știți că sînteți biserică a lui Dumnezeu și Duhul lui Dumnezeu locuiește întru voi?

Aici, Apostolul începe a vorbi de pricina aceluia ce curvea și se împreuna cu mama sa vitregă. Și bagă de seamă – o cititorule! – cum folosește cuvîntul rușinător și muștrător, căci îl muștră pe acela ce curvea și făcea amestecare de sînge aducînd aminte de darul dat nouă, Creștinilor, adică de locuirea Sfîntului Duh în inimile noastre, chiar dacă nu a pus aici arătată fața aceluia amestecător de sînge, ci face cuvîntul obștesc și nehotărîtor.

Se încheie însă din cuvintele Apostolului și aceasta, că Duhul Sfînt este Dumnezeu. Fiindcă – dacă noi, Creștinii, sîntem „biserica lui Dumnezeu” pentru că Duhul cel Sfînt locuiește întru noi – atunci Duhul Sfînt este Dumnezeu.⁶⁶ Căci zice: „Oare nu știți

⁶⁶ Din zicerea aceasta a lui Pavel, și Teologul Grigorie (în *Cuvîntul despre Sfîntul Duh*) împreună cu marele Vasilie (în cuvintele despre Sfîntul Duh) trag încheierea că Duhul Sfînt este Dumnezeu. La fel zice și Teodorit: „Cuvîntul mărturisește că prea-Sfîntul Duh este Dumnezeu.” (n. aut.)

că trupul vostru este lăcașul Sfântului Duh, pe Care Îl aveți de la Dumnezeu?” (1 Corinteni 6:19).

17 De va strica cineva lăcașul lui Dumnezeu, îl va strica pe acela Dumnezeu,

Dumnezeu – zice – „îl va strica”, adică îl va pierde, pe acela care strică lăcașul trupului său prin curvie și prin necurăția trupului. Însă Apostolul nu zice aceasta blestemînd, ci mai-nainte spunînd ce are să se facă.

căci sfînt este lăcașul lui Dumnezeu, (acela) care sînteți voi!

Așadar curvarul nu poate fi sfînt, căci a pierdut darul de a fi lăcaș al lui Dumnezeu, ieșind din inima lui Dumnezeu cel Sfînt, Care îl sfințea. Și care este lăcașul? Voi adică, de veți rămîne curați și sfinți!

18 Nimeni să nu se amăgească!

Nimeni – zice – să nu se amăgească că lucrul poate fi altfel decât l-am zis eu.

De i se pare cuiva dintre voi a fi înțelept în veacul acesta, să se facă nebun, ca să fie înțelept!

După ce a zis puține cuvinte cu chip ghicitoresc despre cel ce curvea și făcea amestecare de sînge cu mama sa vitregă, Apostolul întoarce iarăși cuvîntul către aceia ce se mîndreau întru înțelepciunea cea din afară. Și zice: Dacă vreunul dintre voi socotește că e înțelept, acela „să se facă nebun” – adică să necinstească și să defaime omeneasca înțelepciune din afară, pentru ca să cîștige înțelepciunea dumnezeiască.⁶⁷ Fiindcă – așa cum sărăcia

⁶⁷ Despre aceasta, și Sfîntul Grigorie Tesalonicianul – tîlcuind tropologic [adică pentru îndreptarea năravurilor, n. m.] acel cuvînt al Domnului care zice că „anevoie va intra bogatul întru împărăția lui Dumnezeu” (*Matei* 19:23) – spune că, precum cu anevoie se poate mîntui bogatul întru avuții, tot așa de anevoie se poate mîntui și cel bogat întru învățăturile cele din afară; iar dacă le va lăsa pentru Hristos, ori măcar dacă le va întrebuința spre slava lui

cea după Dumnezeu este bogăție, iar neslava cea după Dumnezeu este slavă – tot așa și nebunia cea după Dumnezeu este înțelepciune. Vezi însă – o cititorule! – că nu i-a zis aceluia să lepede înțelepciunea cea din afară, ci i-a zis un lucru mult mai mare, să se facă „nebun”, adică să nu gândească ceva de la sine, nici să creadă cugetelor sale, ci să urmeze lui Dumnezeu și să creadă întru toate cuvintele Lui ca unul fără de minte.

19 Căci înțelepciunea lumii acesteia este nebunie la Dumnezeu,

Zice că „înțelepciunea lumii este nebunie la Dumnezeu”, fiind nu numai fără folos, dar chiar o piedică în calea înțelepciunii adevărate și dumnezeiești; pentru că umflarea și mândria pe care le pricinuiște celor ce o au îi oprește pe aceștia să învețe, făcându-i să rămână pentru totdeauna întru neînvățătura și

Dumnezeu și spre folosul aproapelui, se poate mîntui. (n. aut.)

necunoștința adevărului. De aceea se și vînează și se prind de înalt prea-înțeleptul Dumnezeu ca niște nebuni și fără de minte, cum zice mai departe:⁶⁸

căci scris este: „El prinde pe cei înțelepți întru viclenia lor” (Iov 5:13).

Aici, Apostolul aduce mărturie de la Iov că omeneasca înțelepciune „este nebunie la Dumnezeu”. Și zice că întrutot-înțeleptul Dumnezeu prinde pe înțelepții cei din afară ca pe niște nebuni, adică îi biruiește cu înseși armele lor, vînzîndu-i întru viclenia lor.⁶⁹ Căci, deși par a fi înțelepți și întru-tot vicleni cu sofismele lor și cu multele lor

⁶⁸ Cu adevărat, înțelepciunea lumii acesteia „nebunie este la Dumnezeu”, căci – după Coresi – înțelepciunea cea veche se arată prea-mincinoasă și nebunească înaintea lui Dumnezeu atunci cînd zice așa: 1) că, din nimic, nu se face nimic; 2) că, din lipsă, nu se face întoarcere către deprindere (de pildă, că – din orb, ori surd, ori mort – nimeni nu poate fi văzător, sau auzitor sau viu); 3) că ființa întîmplării se află întru altă ființă; 4) că lumea este pîrura vecuitoare; 5) că numărul 1 este neîmpărțit întru altul; 6) că nu pot fi două firi desăvîrșite într-un singur ipostas; 7) că Dumnezeu e nemărginit cu lucrarea; 8) că cel cu totul neîntrupat se mișcă după loc. Iar acestea toate stau împotriva cuvîntării noastre de Dumnezeu. (n. aut.)

⁶⁹ De aceea, și Tertulian (în *Despre suflet*, capitolul 3) și Irineu (în capitolul asupra ereticilor) i-au numit pe filosofi „părinți ai ereticilor” ce s-au făcut mai în urmă (la Coresi). (n. aut.)

silogisme împleticite, înaintea lui Dumnezeu ei se vădesc că sînt nebuni și fără de minte. De pildă, aceia socotesc că nu au trebuință de Dumnezeu și de dumnezeiasca înțelepciune, ci că le înțeleg pe toate cu cunoștința și cu înțelepciunea lor; Dumnezeu însă le-a arătat prin înseși faptele că multa vorbire și vicleșugul silogismelor lor nu i-au folosit cu nimic, ci că mai ales de Dumnezeu și de dumnezeiasca înțelepciune au ei nevoie. Astfel, chiar cu viclenia cu care socoteau că le știu pe toate, ei s-au vădit că nu știau nimic, ci sînt mai netrebniți și mai necunoscători întru cele de trebuință și mîntuitoare decît pescarii și făcătorii de corturi, precum erau ceilalți Apostoli și Pavel, care tăia piei și făcea corturi.

20 Și iarăși: „Domnul cunoaște că gîndurile înțelepților sînt zadarnice” (Psalm 93:12)

Dumnezeu – zice – cunoaște gândurile înțelepților și știe că mult-împleticitele lor silogisme și sofisme sînt nefolositoare și zadarnice spre mîntuirea lor. Și [– vrea să zică Apostolul –] de vreme ce aceștia sînt astfel, cum voi, Corintenii, cugetați cele împotriva lui Dumnezeu și nu-i lepădați pe înțelepții cei din afară ca pe niște zadarnici și nefolositori, ci îi ocrotiți și îi îmbrățișați ca pe niște folositori și mîntuitori?

21 Așa că nimeni să nu se laude între oameni, căci toate sînt ale voastre: ori Pavel, ori Apollo, ori Chifa,

Apostolul pare a zice aceste cuvinte Corintenilor care se supuneau înțelepților și bogaților, însă el îi înfruntă chiar pe acei înțelepți mîndri și bogați, zicînd că nu li se cuvine a se mîndri întru înțelepciunea cea din afară, fiindcă aceasta este nebunie; nici întru darurile duhovnicești, fiindcă acelea sînt ale lui Dumnezeu și li s-au dat pentru cei supuși lor. Căci aceasta însemnează

zicerea „toate sînt ale voastre”, adică: De ce se mîndresc dascălii voștri? Și voi de ce îi umflați și îi faceți să se mîndrească? Nu cumva au vreun dar al lor? Nu! – căci darurile pe care le au sînt ale voastre și pentru folosul vostru le-au fost date de Dumnezeu. De aceea, ei sînt datori față de voi. Și aici, Pavel iarăși s-a adus ca pildă pe sine și pe Petru, ca să facă cuvîntul mai ușor și să arate că: Dacă noi, Apostolii, am luat darurile de la Dumnezeu pentru al vostru folos și pentru voi ne-am hirotonisit învățători de către Dumnezeu, cu mult mai vîrtos învățătorii voștri de acum nu au dreptate a se făli întru darurile pe care le au ca întru oarecari isprăvi ale lor, pentru că acestea sînt bunătăți străine, dăruite de Dumnezeu pentru mîntuirea voastră.⁷⁰

⁷⁰ Din zicerea aceasta, dumnezeiescul Hrisostom trage încheierea că tot pentru Creștini se dă Sfîntul Duh și preoților nevrednici, zicînd așa: „Căci – dacă Dumnezeu a făcut a se slobozi glas prin măgar și a dăruit blagoslovenii dumnezeiești prin vrăjitori, în gură necuvîntătoare și în necurata limbă a lui Valaam, lucrînd pentru greșiții Evrei – cu mult mai vîrtos va lucra acestea totdeauna pentru voi, cei bine-credincioși, și va trimite Duhul cel Sfînt preoților, deși sînt foarte pîngăriți. Căci nici [preotul] cel curat nu-L trage pe Acesta din curățenia sa, ci darul este cel care lucrează totul. Căci «toate – zice – pentru voi sînt, ori Pavel, ori Apollo, ori Kifa». Căci cele chezeșluite preotului doar Dumnezeu le dăruiește” (*Cuvîntul 86, la Iona*). Vezi și

22 ori lumea, ori viața, ori moartea, ori cele ce sînt, ori cele ce vor fi,

Zice: O fraților! – chiar viața învățătorilor este pentru voi, cei ce învățați de la dînșii, ca să vă folosiți de ea. La fel, și moartea tot pentru voi o suferă învățătorii, primejduindu-se la moarte pentru folosul vostru. Ori și altfel se înțelege aceasta, anume că moartea slobozită asupra lui Adam și a strănepoților lui s-a lăsat a fi pentru voi, ca să vă faceți întreg-înțelepți. Pentru voi s-a iconomisit încă și moartea Stăpînului Hristos, ca să vă mîntuiți de stricăciune și de îndoita moarte a sufletului și a trupului. În scurt a zice, pentru voi s-a făcut lumea toată, ca, prin privirea lumii, să vă povățuiți și să vă suiți cu mintea la cunoștința de Dumnezeu – Făcătorul a toate, Cel ce a zidit lumea – și ca să întrebuințați stricăciunea lumii acesteia către darul și iubirea lumii celei nestricate și

subînsemnarea zicerii: „plecați-vă povățuitorilor voștri” (Evrei 13:17). (n. aut.)

veșnice. Pentru voi sînt bunătățile și darurile de acum, pe care Dumnezeu le dăruiește încă de aici celor ce cred în El; la fel și cele viitoare, tot pentru voi sînt gătite.

23 toate sînt ale voastre. Iar voi, ai lui Hristos, iar Hristos al lui Dumnezeu.

Hristos nu este al lui Dumnezeu precum sîntem noi ai lui Hristos. Căci noi sîntem ai lui Hristos ca lucru și făptură a Lui, iar Hristos este al lui Dumnezeu ca Fiu al Lui, avînd pe Tatăl ca pricinuitor firesc. Prin urmare, deși zicerea este una, înțelegerea este osebită: pentru că nici făpturile nu sînt ale noastre precum sîntem noi ai lui Hristos, căci noi sîntem robi și făpturi ale lui Hristos cum sînt și toate celelalte, iar făpturile nu sînt nici ale noastre, nici făcute de noi. Așa că voi, Corintenii, nu ați făcut bine că v-ați supus unor oameni, de vreme ce sînteți robi ai lui Hristos.⁷¹

⁷¹ Și Teodorit zice că toate sînt ale noastre pentru iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Iar noi, ai lui Hristos, astfel: după firea Lui omenească, sîntem mădulare ale Lui; iar după dumnezeire, făpturi. Iar Hristos este al lui

CAPITOLUL IV

1 Așa să ne socotească omul: ca slugi ale lui Hristos și ca iconomi ai Tainelor lui Dumnezeu.

Zice: De vreme ce noi, Apostolii și învățătorii sîntem „slugi ale lui Hristos”, pentru ce voi, Corinteni, Îl lăsați pe Stăpînul Hristos și nu vă numiți de la numele nostru, al slugilor și robilor Lui?

Și i-a numit pe Apostoli și pe învățători „iconomi ai Tainelor lui Dumnezeu” pentru a arăta că nu se cuvine ca ei să dea cuvîntul și învățătura fără de economie, ci trebuie să-i învețe pe aceia cărora li se cuvine, și cînd se cuvine, și cum se cuvine⁷²; și, mai ales,

Dumnezeu ca Fiu adevărat, născut dintr-Însul după dumnezeire. (n. aut.)

⁷² De aceea, nu e însușirea fiecăruia a se face preot, sau arhiereu sau învățător al norodului și iconom al Tainelor lui Dumnezeu. Despre aceasta scria Isidor Pelusiotul către Paladie: „Nu e lucrul tuturor de a putea ține vrednicia preoției, care este mai înaltă chiar și decît împărăția; căci preotul ocîrmuiește lucrurile cele dumnezeiești, iar împăratul pe cele pămîntești. Ci preoția este pentru cei puțini, cei atît de drepti, care ar trebui să

că învățătorii nu trebuie să arate Tainele lui Dumnezeu tuturor de obște, acest lucru fiind potrivit iconomului înțelept.

2 Iar ceea ce se caută la iconomi este să fie aflat cineva credincios.

Aceasta este dator a avea iconomul, a fi credincios întru cele date de Dumnezeu, adică a nu-și însuși lucrurile stăpînești încredințate și a nu le folosi ca și cum el însuși ar fi stăpînul și ar fi ale sale; ci să le întrebuițeze ca pe niște lucruri străine și să nu spună că sînt ale sale cele stăpînești, ci să spună cu totul dimpotrivă, că și cele ale sale sînt ale Stăpînului a toate Dumnezeu.

se osebească de către cei supuși precum se osebesc păstorii de oi, ca să nu zic mai mult⁹ (epistola 216).

Zice și Teodorit: „«Cel ce voiește a ne cinsti ca pe slugi să ne cinstească și ca de iconomi să se sfiască.» Iar dumnezeiescul Apostol nu numai că scria acestea, dar le și învăța [cu fapta]: căci i-a oprit pe Licaonii care se ispiteau a-i jertfi lui și lui Varnava, amîndoi rupîndu-și hainele și strigînd: «Sîntem oameni pătimiși, asemenea vouă!» Așa i-a zis și fericitul Petru lui Corneliu: «Și eu sînt om!» (Faptele Apostolilor 10:26).” (n. aut.)

3 Iar mie prea puțin îmi este că sînt judecat de către voi sau de omeneasca zi.

Un rău se afla în Corint, anume că erau despărțiți: aveau dascăli Creștini care ședeau ca niște judecători și, pe cinstitorii și iubitorii de Dumnezeu neînvățați, îi osîndeau și îi depărtau, iar pe oamenii cei prea-răi și răzvrătiți îi alegeau pentru limbuția lor. Și dădeau hotărîri cu obrăznicie, zicînd: Acela este vrednic, acela este mai bun decît celălalt, iar acela este mai prejos. Deci, fiindcă mai sus a zis că de la iconomi se cere a fi credincioși întru iconomia lor, Apostolul părea că prin ceea ce zice aici dă prilej dregătorilor de mai sus să judece viața tuturor; iar această judecată ar fi pricinuit mai mari prigoniri și dezbinări în Corint. Ca să nu se întîmple aceasta, Pavel îi oprește de a judeca pe alții și le zice: „iar mie prea-puțin îmi este”, adică: Aceasta îmi e de prea-mare necinste, a fi judecat cît de puțin de voi! Apoi, pentru a

nu-i atinge ca și cum i-ar defăima, adaugă: „ori de vreo zi omenească”, adică: Necinstea mea e a fi judecat nu numai de voi, dar și de oricare alt om slăvit și înalt. Căci „zi omenească” e numită în *Scriptură* înălțimea, buna-norocire și slava omului, după zicerea psalmului: „Ziua nu mă voi teme” (*Psalms 55:2*), adică: Nu mă voi teme de îmbelșugările și de bunele-norociri ale omului.⁷³ Însă, auzind acestea, nimeni să nu-l osîndească pe Pavel pentru mîndrie, căci nu zice acestea despre sine cu adevărat, fiindcă nimeni nu l-a judecat nicicum, ci el a vorbit ca din partea lui ca prin aceasta să-i învețe pe ceilalți să nu judece.

4 Fiindcă nici eu nu mă judec pe mine însumi, căci nu mă cunosc cu nimic vinovat. Dar nu întru aceasta m-am îndreptat; cel ce mă judecă pe mine este Domnul.

⁷³ Iar Teodorit spune că „zi omenească” a numit puțina viață a firii omenești. (n. aut.)

Zice: Să nu credeți că prin ce am spus, anume că nici un om nu e vrednic a mă judeca, vreau să vă defaim pe voi sau pe altcineva. Căci socotesc că nici eu nu sînt destul de vrednic a mă judeca pe mine însumi, pentru că, neputînd a mă judeca drept și cu scumpătate, nu cunosc a fi vreo greșeală întru sine-mi și în conștiința mea. Însă, cu aceasta, nu m-am îndreptat, adică nu sînt curat de păcat, fiindcă se poate să fi făcut oarecari greșeli și să nu le cunosc. Căci singur Domnul este Cel care judecă acestea și le cunoaște cu amăruntul și fără sminteală. O cititorule! – socotește din aceste cuvinte cu ce scumpătate se va face cercetarea la Judecata viitoare, întru a doua venire a Stăpînului! Pentru că, atunci, Domnul are să afle greșeli ascunse încă și întru acela care nu e judecat de conștiința sa că a greșit în vreun lucru, ori cuvînt ori gînd!⁷⁴

⁷⁴ Din acest cuvînt al lui Pavel, învățăm că nu trebuie a ne încrede în conștiință atunci cînd nu ne mustră pentru vreo faptă a noastră. Căci „conștiință” se zice numai la acele greșeli pe care le știm, dar nu și la cele neștiute de noi. Fiindcă – după Ieremia – „inima e mai adîncă decît toate” (17:9) și multe patimi mărunte se află ascunse într-

5 De aceea, să nu judecăm nimic mai înainte de vreme, pînă ce nu va veni Domnul,

Vezi acum – o cititorule! – că nu despre sine a zis Pavel că oamenii nu sînt vrednici a-l judeca, ci pentru ca aceia din Corint să nu judece pe alții? Căci fericitul Pavel obișnuiește a face aceasta, adică a lua asupra sa cele socotite ale altora, ca în acest fel să facă cuvîntul mai îngreuietor și mai bine primit de către ascultători.⁷⁵

Înșă, pe care nu le știe întru totul nici însuși cel ce le are. Pentru aceasta îl ruga pe Dumnezeu și David, zicînd: „De cele ascunse ale mele curățește-mă!” (*Psalm 18:13*). De aceea, și tu, Creștine, să crezi că inima ta nu e niciodată cu desăvîrșire curată de patimi mărunte și ascunse cunoscute doar lui Dumnezeu, Acela care cercetează inimile, după Solomon, ce zice: „Tu singur știi inimile tuturor oamenilor” (*Cartea a treia a împăraților 8:39*). Și totdeauna să ai de adevărată zicerea lui Ioan că Dumnezeu este mai mare decît conștiința noastră, adică: „Mai mare este Dumnezeu decît inima noastră și cunoaște toate” (*1 Ioan 3:20*). Căci – dacă marele Pavel, cu toate că nu cunoștea să-l fi muștrat conștiința de vreun lucru, nu se socotea totuși drept înaintea lui Dumnezeu pentru aceasta – cu cît mai vîrtos ni se cuvine nouă a nu ne socoti drepti, chiar dacă nu ne-ar muștra conștiința. (n. aut.)

⁷⁵ Iar marele Vasile zice că din cuvintele acestea ale lui Pavel tragem încheierea că – dacă s-ar afla întru stăpînirea noastră judecata vreunui frate, dar pricina ar fi necunoscută nouă – nu se cuvine să-l judecăm pe fratele, după cea zisă de Apostolul despre cele necunoscute: „De aceea, să nu judecați ceva mai înainte de vreme, pînă ce nu va veni Domnul, Care va lumina cele ascunse ale întinericului.” [...] [De asemenea] să nu cuteze nimeni a judeca pe fratele, dacă nu se învinovățește că face

***Care va lumina cele ascunse ale
întunericului și va vădi sfaturile inimilor.***

Zice: Acum, în această viață, sînt ascunse faptele rele ale oamenilor – căci pe acestea le numește aici Apostolul „cele ascunse ale întunericului”. Căci, de multe ori, unul ce este necurat și stricat de păcate

aceleași lucruri el însuși, auzind ceea ce zice Domnul: „Scoate întâi bîrna din ochiul tău!”

Încă și Isidor Pelusiotul zice așa: „Pentru cele vădite, și Apostolul judeca și poruncea a judeca; și a scos și a poruncit a scoate din Biserică. Iar pentru cele care nu erau vădite, a poruncit a zăbovi pînă ce va veni Domnul. Căci este lucru necuviincios a răpi vrednicia Judecătorului, și a da hotărîrea fără judecată și a nu face aceasta după dreptarul adevărului.”

Iar dumnezeiescul Maxim zice: „Trebuie a ne înfricoșa că «Dumnezeu-Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului». Iar Fiul strigă și zice: «Nu judecați, și nu veți fi judecați!» Și Apostolul, de asemenea: «Nu judecați ceva mai înainte de vreme, pînă ce nu va veni Domnul!» Iar oamenii, lăsînd de a judeca păcatele loru-și, au răpit judecata de la Fiul, și judecă ei și-i osîndesc pe alții, ca și cum ar fi nepăcătoși. Cerul s-a înfricoșat de aceasta și pămîntul s-a cutremurat, iar ei, nesimțînd, nu se rușinează.”

Ia aminte însă că nu păcătuiește cineva atunci cînd spune păcatul sau greșeala altuia, fie pentru ca să-l îndrepteze pe acela, fie ca să-l folosească pe altul, precum zice același dumnezeiesc Maxim: „Cînd spune greșeala fratelui fără pătimire, o spune din două pricini: ori pentru ca să-l îndrepteze pe acela, ori pentru a-l folosi pe altul.” Iar de o spune – ori lui, ori altuia – afară de aceste două pricini, atunci o face pentru a-l ocări și a-l batjocori pe fratele. Și nu va scăpa de dumnezeiasca părăsire, ci negreșit va cădea întru aceeași greșeală ori întru alta și va fi rușinat de către alții, fiind vădit, și înfruntat și ocărit” (capitolul 72 al sutei a 3-a din cele despre dragoste). Aceasta o scrie și marele Vasilie în cele aschetice, adică în hotărîrea 25 pe scurt, din care a luat și dumnezeiescul Maxim cele zise mai sus. (n. aut.)

e socotit de ceilalți a fi curat și îmbunătățit; iar atunci, la Înfricoșata Judecată, Dumnezeu va arăta toate faptele rele și ascunse și chiar sfaturile și cugetările ascunse din inima oamenilor. Astfel, de pildă, unul laudă pe cineva vrednic de laudă; lauda aceea este bună, dar cugetarea celui care laudă poate fi rea și stricată, căci îl laudă pe acel îmbunătățit cu scop rău, cu lingușire și fățarnicie. Și iarăși, altul judecă pe cineva zicînd că vrea să-l îndrepteze, dar, după socoteala cea ascunsă din lăuntrul inimii sale, face aceasta ca să-l batjocorească și să arate celorlalți greșeala fratelui său. Atunci însă, la viitoarea judecată a lui Dumnezeu, acestea toate și alte milioane nenumărate cugetări ascunse ale oamenilor au să se arate prea-descoperit.

Și atunci lauda se va face fiecăruia de la Dumnezeu.

S-ar fi convenit ca Apostolul să spună că atunci se va face de la Dumnezeu ori pedeapsa, ori lauda: pedeapsa pentru cei răi, și lauda pentru cei buni. Dar a lăsat deoparte pedeapsa și a zis numai despre laudă, ca să facă cuvîntul mai mîngîietor.

6 Și acestea, fraților, le-am zis ca despre mine și Apollo pentru voi, ca să învățați din pilda noastră a nu cugeta mai presus de ce este scris,

Zice: Tot ce am zis mai sus – atît despre prigoniri și dezbinări, cît și despre cei ce judecă pe alții – le-am închipuit ca despre mine și Apollo, ca să învățați din această pildă a nu cugeta mai presus de ceea ce este scris. Căci pentru aceasta, că nu se cade a se lăuda și a se mîndri cineva, Domnul zice așa: „Cel ce vrea să fie mai întîi să fie în urma tuturor” (*Matei 23:12*); și altele nenumărate zice *Scriptura*. Iar despre faptul că nu se cuvine a judeca cineva,

Domnul zice: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați” (*Matei 7:1*).

ca să nu vă umflați (mândriți) unul pentru altul, împotriva altuia.

Pavel zice cuvintele acestea către norod, căci el face învățătura de multe feluri și cu deosebire: uneori întoarce cuvântul către ucenici, cei ce se supun, iar alteori către învățători, cei care îi supun. Și aici întoarce cuvântul către ucenici, către cei supuși, pentru că aceștia se umflaseră și se mîndreau unul asupra altuia că au învățători înțelepți; și un ucenic se mîndrea că are învățător mai bun împotriva altui ucenic ce nu avea astfel de învățător, asemenea și acela împotriva celuilalt.

Și cu dreptate numește „umflare” această mîndrie, după metafora și asemănarea foalelor ori altor lucruri care se umflă și se bășică de aer ori de vreo rea umezeală și patimă. Astfel, cu acestea arată că mîndria este deșartă, nefolositoare și plină de vînt.

7 Căci cine te osebește pe tine? Și ce ai pe care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te fălești ca și cum nu l-ai fi primit?

Învățătorilor le spune Pavel aceste cuvinte. „Cine – zice – te osebește pe tine”, învățătorule? – adică: Cine te-a cercat sau te-a judecat a fi vrednic de laudă, încît să te mîndrești, omule? Dar judecata oamenilor este greșită, căci, chiar dacă ești vrednic de laudă, aceasta nu este isprava ta, ci a lui Dumnezeu. Fiindcă El ți-a dat darul pentru care ești lăudat, nu l-ai dobîndit cu osteneala ta. Iar dacă l-ai luat de la Dumnezeu, atunci cum te îngîmfi ca și cum nu l-ai fi luat, ci l-ai avea de la tine și din ostenele tale? Pentru că cel ce ia nu se cuvine a se îngîmfa pentru ceea ce a luat, fiindcă e lucru străin, iar nu al său.

8 Iată, sînteți sătui! Iată, v-ați îmbogățit!

Cuvintele acestea sînt ale unui om îngreuiat de scîrbă. Atît de curînd – zice – v-ați îmbogățit voi, Corinteni, încît nu mai aveți trebuință de acum de nimic? V-ați săturat în atît de puțină vreme? Ați ajuns la desăvîrșire, ați luat toată bogăția cunoștinței dumnezeiești și a duhovniceștilor daruri, încît nu aveți trebuință a lua mai mult?⁷⁶ Însă această desăvîrșire pe care socotiți că o aveți se dă în veacul viitor, nu întru acesta. Apostolul zice acestea ca să arate că sînt prea-nedesăvîrșiți dacă cugetă așa.

Fără noi v-ați îmbogățit și ați domnit.

Apostolul zice și aceste cuvinte ca un om prea-îngreuiat și mîhnit, ca să le arate Corintenilor că erau fără conștiință și nemulțumitori. Căci – zice – voi – după ce v-ați învrednicit de asemenea daruri

⁷⁶ Aici, Pavel îi mustră pe Corinteni aproape cu înseși cuvintele Proorocilor. Căci Isaia zice: „Zis-a Efraim: Însumi m-am îmbogățit!” (12:8). Și Zaharia la fel: „Bine este cuvîntat Domnul, că ne-am îmbogățit!” (11:5). (n. aut.)

dumnezeiești, precum socotiți, și v-ați făcut astfel împărați și bogați – nu ați voit să ne faceți împreună-părtași ai bogăției și împărăției voastre și pe noi, Apostolii, cei care am ostenit pentru a lua voi darurile acestea.

Și – o! – măcar de ați fi împărățit, ca să împărățim și noi împreună cu voi!

„Măcar – zice – de ați fi împărățit!” – adică: Măcar de ați fi dobândit desăvârșirea! Apoi, ca să nu se creadă că-i ia în râs, adaugă: ...ca și noi, Apostolii și învățătorii voștri, să împărățim, adică să dobândim această desăvârșire și aceste bunătăți, pentru că slava voastră este și a noastră, de vreme ce fiecare învățător dorește ca ucenicii lui să sporească și să ajungă desăvârșiți.

9 Căci mi se pare că Dumnezeu, pe noi, Apostolii, ne-a arătat ca pe cei din

urmă oameni, ca pe niște rînduiți spre moarte,

Mîhnit, Pavel îi mustră, zicînd așa: Precum socotesc eu din cele ce faceți, pe noi, Apostolii și învățătorii voștri, Dumnezeu ne arată mult mai jos decît voi, și lepădați de toți oamenii și „rînduiți spre moarte”, adică osîndiți și gătiți numai spre a ne omorî, iar nu spre a lua și noi dumnezeieștile daruri. Căci, din cugetările voastre că ați împărățit, închei că noi, Apostolii, care pătimim atîtea pentru Hristos, ne-am osîndit de Dumnezeu să fim mai prejos decît toți după daruri.

căci ne-am făcut priveriște lumii, și Îngerilor, și oamenilor.

Noi, Apostolii nu pătimim doar în vreun unghi sau parte a lumii, ci în toate părțile. Și ne văd pătimind nu numai oamenii – fiindcă cele pentru care pătimim nu sînt proaste [„neînsemnate”, n. m.] și de nimic, ca să-i

avem numai pe oameni privitori – ci ne văd și Îngerii. Pentru că luptele și nevoințele noastre sînt atît de mari, încît sînt vrednice a le privi chiar Îngerii, de vreme ce nu ne luptăm numai cu oamenii, ci și cu începătorii, și stăpînitorii și puterile răilor diavoli.

10 Noi – nebuni pentru Hristos, iar voi – înțelepți întru Hristos!

Acest cuvînt este iarăși mustrător. Căci – de vreme ce Apostolii erau bătuți și defăimați pentru Hristos, ca niște nebuni fără de minte, iar Corintenii erau cinstiți și socotiți înțelepți, și se mîndreau că acestea sînt după Hristos – Apostolul îi mustră, ca și cum le-ar zice: Și cum este cu putință – o Corintenilor! – a fi unite cele dimpotrivă întru aceleași cugetări pe care le avem și noi, și voi? Căci noi, necinstindu-ne, cugetăm că pentru Hristos sîntem necinstiți; iar voi – dimpotrivă, cinstindu-vă – cugetați că tot pentru Hristos sînteți cinstiți. Apoi,

aceasta este cu neputință! Așadar, ori noi nu cugetăm după Hristos, ori voi! Dar, fiindcă e lucru nevrednic și nepotrivit ca Apostolii lui Hristos să nu cugete după Hristos, urmează că voi sînteți cei care nu cugetați după Hristos și deci sînteți în greșeală.⁷⁷

Noi – slabi, iar voi – tari! Voi – slăviți, iar noi – necinstiți!

Adică: Noi, Apostolii, sîntem izgoniți din loc în loc, iar voi locuiți în patria voastră și aveți toată voia și odihna! – căci, în toate epistolele sale, Pavel numește „slăbiciune”

⁷⁷ Iar Teodorit zice că, după ce a zis: „voi sînteți înțelepți”, Pavel a adăugat zicerea „pentru Hristos”, ca să nu-i înfrunte mai mult pe Corinteni.

Zice și Grigorie Nisis: „Cîți se îndeletnicesc cu vederea celor ce sînt adevărate se socotesc a fi orbi și fără de minte întru lucrurile cele materialnice, precum se laudă și Pavel a fi, zicînd că este «nebun întru Hristos». Căci mintea și înțelepciunea sa nu se îndeletniceau cu nimic din cele ce se caută aici. De aceea și zice: «Noi – nebuni întru Hristos», ca și cum ar fi zis: Noi sîntem orbi pentru viața aceasta de jos, căci o căutăm pe cea de sus și spre ea avem ochii [ațintiți]. De aceea și era fără acoperămînt și fără masă, sărac, nestatornicit, gol, în foame, în sete, zbuțumîndu-se din loc în loc. Dar ia aminte cum era cel de aici, de jos, întru cele de sus, căci s-a înălțat pînă la al treilea cer, acolo unde își avea mintea și ochii, zăbovind întru tainele cele negrăite ale raiului și văzînd cele nevăzute” (*Cuvîntul al cincilea la Ecclesiast* asupra zicerii acesteia: „Ochii înțeleptului în capul său sînt” (*Ecclesiast* 2:14). (n. aut.)

și „neputință” ispitele și goanele. Și zice: Voi sînteți slăviți, și cinstiți și de bun neam, iar noi sîntem defăimați ca niște oameni necinstiți, fără de neam și de nimic. Însă Apostolul zice acestea îngreuiat fiind și mîhnit, iar înțelegerea cuvintelor este astfel, adică: Cum este cu putință ca noi, Apostolii Domnului, să pătimim rău și să ne aflăm în necazuri și în ispite, iar voi, Creștinii din Corint, să dobîndiți toată odihna, să vă aflați în bunătați și în bune-norociri? Dintru aceasta – zice – este arătat că nu vă aflați bine, ci chiar acum, tocmai pentru că aveți odihne, acum viețuiți mai rău și cu nevrednicie, nu ca niște ucenici ai lui Hristos. Apoi, pentru aceasta nu se cuvine a vă făli și a vă mîndri!

11 Pînă în ceasul de acum flămînzim, însetăm și sîntem goi;

De ce să povestesc – zice – relele vechi pe care le-am pățimit noi, Apostolii? Vedeți prin ce trecem și acum, că de multe ori noi

sîntem flămînzi, însetați și goi, iar voi, dimpotrivă, sînteți sătui, îmbelșugați și îmbrăcați. Acestea le zice Apostolul pentru cei ce se desfată.

și sîntem pǎlmuiți,

Adică: Ne bat cu palmele peste obraz spre necinste și spre defăimare. Căci pǎlmuirea este atunci cînd cineva își face palma adîncată, și-l lovește pe celălalt pe ascuns peste grumaz și face vuiet, ca să pricinuiască rîsul celor ce aud.⁷⁸ Iar aceasta o zice Pavel celor ce se mîndreau și nu voiau a fi necinstiți.

și sîntem neașezați,

Adică: Ne izgonim din loc în loc și nu avem stare și așezare. Pavel zice aceasta

⁷⁸ Iar Fotie (în *Amfilohia*) zice că pǎlmuirea era o pedeapsă pe care spurcații Iudei au făcut-o și asupra Domnului, acoperind fața Lui, apoi lovindu-L și întrebîndu-L: „Proorocește-ne nouă: Cine este cel ce Te-a lovit?” – precum scrie sfințitul Luca (22:64).

Iar dumnezeiescul Hrisostom zice că pǎlmuire se numește lovirea peste cap. Însă, aici, Pavel ia aceasta simplu, zicînd: „sîntem pǎlmuiți” în loc de: „sîntem bătuți”. (n. aut.)

Corintenilor ce aveau bogăție și așezări, adică moșii, și pentru acestea nu voiau a se lăsa.

12 și ostenim și lucrăm cu mâinile noastre.

Pavel zice acestea rușinându-i și înfruntându-i pe apostolii și învățătorii mincinoși care se apucau să învețe și îndrăzneau a propovădui pentru bani, fiindcă nu voiau să lucreze.

Ocăriți fiind, binecuvîntăm; izgoniți, suferim; huliți, mîngîiem.

Lucrul cel mai mare – zice – dintre cele pătimite de noi e că nici nu ne mîhnim, nici nu ne jeluim pentru relele pe care le încercăm. Și de unde se arată aceasta? Din faptul că ne silim a face bine celor care ne fac rău. Căci, pe cei ce ne necinstesc, noi îi grăim de bine, iar pe cei ce ne hulesc, adică vin asupra noastră cu ocară și cu

asprime, noi îi mîngîiem, adică le răsplătim cu cuvinte blînde și moi. Fiindcă aceasta este „mîngîierea”, adică ceea ce îmblînzește și alină cearta.⁷⁹ De aceea, celor necredincioși și fără de minte, Creștinii li se par a fi nebuni și fără de minte pentru că fac unele ca acestea și nu răsplătesc rău în loc de rău.

13 Ca niște spălături ne-am făcut lumii, tuturor lepădătură, pînă acum.

Ce este „spălătura”? Ceea ce de obște se zice „zoaie”, căci, cînd cineva spală vreun vas necurat și spurcat, zoaiele acelea le numește „spălături”. Iar „lepădătură”

⁷⁹ Iar marele Vasilie zice că Apostolul ne învață aici, cu pilda sa, să folosim suferirea de rău și blîndețea față de toți și să răsplătim cu faceri de bine celor ce ne fac rău: nu numai celor ce ne ocărăsc și ne hulesc, ci tuturor celor ce ne fac rău!

Iar *Dumnezeiasca Scriptură* nu folosește graiul „mîngîie” cu înțelesul obștesc, de „a mîngîia” ori „a ruga” pe cineva, ci cu acela de „a învoi inima spre încredințarea adevărului”, precum e la zicerea aceasta: „Mîngîiați, mîngîiați pe norodul Meu! – zice Dumnezeu” (*Isaia* 40:1). În altă parte, Apostolul zice și el: „Căci doresc să vă văd, ca să vă dau ceva dar duhovnicesc spre întărirea voastră. Și aceasta, ca să mă mîngîi împreună cu voi prin credința noastră laolaltă, a voastră și a mea.” (*Romani* 1:11, 12). Încă și Botezătorul Ioan – zice – „mîngîind (adică învoind inimile ludeilor către adevăr, precum îl cuiește marele Vasilie aici) binevestea norodului” (*Luca* 3:18). (n. aut.)

însemnează același lucru, adică zoaiele pe care cineva le „leapădă”, le aruncă, după ce spală vasul sau alt lucru necurat. Deci Pavel zice că: Precum se aruncă afară spălăturile și zoaiele, fiind spurcate și nevrednice a se vedea, tot așa și noi, Apostolii, sîntem vrednici a fi lepădați și socotiți ca niște lepădături grețoase, nu numai de voi, ci de toată lumea, și nu numai pentru o vreme, ci „pînă acum” încă! Vezi însă tu – o cititorule! – cum trebuie a fi Creștinul, adică se cuvine a pătimi rău și a se nevoi nu doar pentru o vreme, ci „pînă acum”, adică pînă la sfîrșitul vieții sale.

14 Nu scriu acestea ca să vă rușinez, ci vă sfătuiesc ca pe niște fii ai mei iubiți.

Zice: Fraților, nu spun acestea ca să vă rușinez, nici nu le scriu cu socoteală rea și cu ură, ci vă sfătuiesc ca pe niște fii, și nu doar fii, ci „fii ai mei iubiți”. Și iertați-mă dacă v-am zis vreun cuvînt greu și

însărcinător, căci nu am făcut-o din ură, ci din dragoste. Și nu a zis: „vă cert”, ci: „vă sfătuiesc”; și care fiu nu suferă ca tatăl să-l sfătuiască pentru folosul și mîntuirea sa? Cu adevărat, nici unul!

15 Căci, de ați avea zece mii de pedagogi întru Hristos, totuși nu aveți mulți părinți.

Chiar dacă – zice – aveți mulți pedagogi și dascăli după Hristos, nu aveți mulți părinți ca mine. Căci poate ar fi zis Corinteni: Și ce? Ceilalți învățători ai noștri nu ne iubesc? Către care Pavel răspunde: Aceia nu vă iubesc precum vă iubesc eu! Căci aceia sînt pedagogi, adică numai povățuitori și dascăli ai voștri, iar eu sînt tatăl vostru duhovnicesc în Hristos. Deci – precum copiii trupești au doar un tată, dar mulți pedagogi, iar dragostea tatălui este mult mai mare decît cea a pedagogilor – tot așa urmează și la voi, duhovniceștii mei fii!

Vezi însă, iubitele, că i-a numit „pedagogi întru Hristos”, ca să nu-i lovească prea mult pe aceia. Ci și lucrul cel mai ostenitor l-a dat pedagogilor, pedagogia fiind lucru ostenitor și dureros. Iar covârșirea dragostei a păzit-o pentru sine-și, căci aceasta este așezarea părintelui, a-și iubi fiii cu covârșire.

Căci eu v-am născut pe voi în Hristos Iisus, prin evanghelie.

Prin aceste cuvinte, Apostolul arată în ce chip le este părinte Corintenilor. Și zice: Eu, cu ajutorul și darul lui Hristos, v-am născut duhovnicește prin propovăduirea evanghelică. Căci eu nu socotesc că v-am născut duhovnicește cu puterea mea, precum socotesc dascălii voștri, ci cu puterea lui Hristos. Și nu a zis: „v-am învățat”, ci: „v-am născut”, ca, prin firescul nume al nașterii, să arate dragostea părintească și curată ce o are către dînșii și faptul că ei sînt ucenicii lui cei prea-de

aproape și prea-adevărați, precum se vede și în multe alte părți ale epistolei.

16 Deci vă rog să-mi urmați mie,

Zice: Frații mei, urmați-mi întru toate! Și nici întru înțelepciunea voastră să nu vă mândriți, nici întru bogăția voastră, nici să vă osebiți de ceilalți frați ai voștri, ci să cunoașteți că adevărata înțelepciune și bogăție este dragostea către Hristos și către frații voștri! Vezi însă – o cititorule! – iubirea de oameni și milostivirea fericitului Pavel? Vezi cum se roagă și nu le poruncește să-l urmeze? Și mare dovadă de îndrăzneală și de faptă bună a lui Pavel este a se pune pe sine înaintea tuturor drept pildă de bunătăți, ca să-l urmeze toți!⁸⁰

⁸⁰ Și dumnezeiescul Hrisostom zice despre aceasta: „O minune! Cîtă e îndrăzneala învățătorului! Cum e de ascunsă închipuirea, cînd și pe alții la aceasta îi roagă! Dar nu face aceasta înălțîndu-se pe sine, ci arătînd că fapta bună e lesne de săvîrșit. Fiindcă [Pavel] zice așa: Să nu-mi spuneți voi, Corintenii: Nu pot să-ți urmez, căci tu ești învățător și mare! Pentru că [- zice Pavel -] între mine și voi nu e atîta osebite cîtă e între mine și Hristos, și eu L-ăm urmat pe Acela. (...) [Deci] aici arată totodată că se poate urma lui Hristos și așa: căci cel ce urmează pecetea cea amărunită [„copia”, n. m.] (care era Pavel) urmează și

17 Pentru aceasta l-am trimis la voi pe Timotei, care este fiu al meu iubit

Zice: „Pentru aceasta – adică pentru că mă doare pentru voi, ca fii ai mei iubiți – l-am trimis la voi pe Timotei.” Voiam – zice – să vin eu însumi ca să vă îndreptez, însă, fiindcă nu mi-a fost cu putință, l-am trimis pe Timotei, „care este fiu al meu iubit”. Aici, Pavel îl laudă pe Timotei din două pricini: întâi, ca să le arate Corintenilor că îi iubește atât de mult încât, pentru dragostea lor, se desparte de fiul său iubit; și a doua, ca să-i facă să-l primească pe Timotei cu evlavie.⁸¹

și credincios întru Domnul.

Pe lângă laudele de mai sus, Apostolul adaugă că Timotei este „credincios întru

chipului cel dintâi al peceții [„modelul original”, n. m.], adică lui Hristos” (*Cuvîntul 13 la Epistola întâi către Corinteni*). (n. aut.)

⁸¹ Bagă de seamă că pe Timotei l-a trimis la Corinteni fără scrisoare – precum arată Teodorit la pricina epistolei acesteia. Căci epistola a trimis-o prin Apostolul Stefanos, prin Fortunat și prin Ahaic. (n. aut.)

Domnul”, arătînd așadar că acestuia nu i s-a încredințat să facă lucruri legate de viața aceasta, lumești, ci acelea după Hristos, duhovnicești. Prin urmare – zice Apostolul Corintenilor – în pricinile voastre cele după Hristos, Timotei are să slujească cu încredințare, să nu aveți nici o îndoială despre aceasta!

El vă va aduce aminte de căile mele cele în Hristos, precum învăț eu pretutindeni în toată Biserica.

Pavel nu a zis: „Timotei vă va învăța”, pentru ca să nu le pară rău, fiindcă Timotei era tînăr pe atunci; ci a zis: „vă va aduce aminte”, adică: „va înnoi întru pomenirea voastră cele știute de voi”.

Iar Pavel numește „căi” iconomiile ce le făcea întru propovăduire și canoanele, legile și moravurile pe care le predanisea și le învăța în lume. Și zice: Să vă aducă aminte Timotei cum umblu: nu mîndrindu-mă și fălindu-mă, precum faceți voi, nici

pricinuind Creștinilor prigoniri și dezbinări. A adăugat însă și aceasta: „În Hristos”, ca să arate că iconomiile și învățăturile lui nu au nici o cugetare omenească, ci toate sînt după Hristos; ori se mai poate înțelege și că toate se isprăvesc cu ajutorul și puterea lui Hristos. Și adaugă: Timotei vă va arăta acelea precum le învăț în fiecare Biserică și cetate. Fiindcă – zice – nu învăț pe vreunii, în parte, vreo altă cugetare mai nouă, ci toți mărturisesc pentru mine că acestea sînt cele pe care le învăț, și nu altele. Pentru aceasta – zice – rușinați-vă, Corintenilor, fiindcă doar voi – singuri, osebit de toate celelalte biserici și cetăți – ați ieșit din căile și iconomiile mele și ați început să învățați altele noi.

18 Căci unii, nevenind eu la voi, s-au semețit.

Fiindcă, mai sus, a zis: „am trimis pe Timotei”, pentru a nu se lenevi Corinteni, Apostolul zice aici așa: Deși nu vin la voi

acum, și de aceea lipsa mea a făcut pe oarecari dintre voi să se semețească și să se mîndrească, voi veni însă. Cu cuvintele acestea, Pavel arată că mintea Corintenilor era copilărească, pentru că copiii fac neorînduială cînd lipsește dascălul lor.

Care erau însă aceia ce se mîndreau? Erau prietenii celui ce curvea amestecîndu-se trupește cu mama sa vitregă. Pentru că, fiind el înțelept (adică pricopsit întru învățături) și bogat, avea prea-mulți care-l apărau. Dar poate că mai erau și alții care se mîndreau întru înțelepciunea învățăturilor și întru bogăție, nefiind Pavel de față ca să-i înfrunte.

19 Dar voi veni curînd la voi, de va voi Domnul,

Cu aceste cuvinte, Apostolul îi domolește, și-i împacă pe Corinteni și-i face să stea cu luare aminte. Și bine a adăugat aceasta: „de va voi Domnul să vin”, căci

toate mișcările Sfinților se ocîrmuiesc cu voia Domnului.⁸²

și voi cunoaște nu cuvîntul celor ce se mîndresc, ci puterea.

20 Căci împărăția lui Dumnezeu nu stă în cuvînt, ci întru putere.

De vreme ce apostolii și dascălii cei mincinoși ce erau în Corint, nădăduind în limbuția și în înțelepciunea lor, îl defăimau pe Pavel ca pe un om de rînd și fără înțelepciune, el zice despre aceasta așa: Cînd voi veni, voi vedea și voi cunoaște nu înțelepciunea și limbuția lor, fiindcă aceasta este netrebnică și nefolositoare, ci dumnezeiasca putere pe care o au spre a face minuni. Căci – zice – împărăția lui Dumnezeu nu s-a propovăduit, nici nu s-a adevărit cu cuvinte de bună-limbuție

⁸² Ne învățăm din aceasta că toate lucrurile ce avem să facem, chiar bune dacă ar fi, trebuie să le atîrnăm de voia lui Dumnezeu. Și vezi despre aceasta și tîlcuirea stihului al treilea al capitolului 6 al epistolei către Evrei și subînsemnarea zicerii: „rugîndu-mă ca oarecînd, cu voia lui Dumnezeu, să am bun prilej a veni către voi.” (*Romani* 1:10). (n. aut.)

(retorice), ci cu semne și cu minuni ce se fac cu puterea cea mai presus de fire a Sfântului Duh.

Iar cine era cel ce se mîndrea, vezi la capitolul V, stihul 2.

21 Ce voiți? Să vin la voi cu toiag, ori cu dragoste și cu Duh de blîndețe?

Pavel numește „toiag” pedeapsa și certarea. Deci zice: În mîna voastră stă – o Corintenilor! – ceea ce voi face: ori să vin pentru a vă pedepsi și a certa pe oarecari dintre voi cu puterea Sfântului Duh, ca un stăpîn și Apostol; ori să vin cu dragoste și cu Duh de blîndețe! Căci, de vă veți lenevi, vin pentru a vă pedepsi, precum l-am pedepsit și pe Elima vrăjitorul, orbindu-l. Iar de veți lua aminte și vă veți îndrepta, mă voi folosi între voi de Duhul blîndeții și al îndelungii-răbdări. Căci Duhul este și de asprime și de certare, dar Pavel Îl numește din cele bune, precum și pe Dumnezeu Îl numim mai mult „îndurat” și „iubitor de

oameni”, și doar prea-rareori îi zicem și „pedepsitor”, cu toate că este și pedepsitor al celor răi.⁸³

CAPITOLUL V

1 Cu totul se aude întru voi de curvie, și o astfel de curvie cum nici între păgîni nu se pomenește, ca cineva să o aibă pe muierea tatălui său.

Pavel îi învinovățește pe toți Creștinii din Corint pentru păcatul celui ce se împreuna trupește cu mama sa vitregă. Apostolul face aceasta pentru ca ei să nu se lenevească, ci toți să se sîrguiască împreună să îndrepteze acel rău, care era ocară și prihană obștească.

⁸³ Iar Hrisostom, pe lângă cele zise de Sfințitul Teofilact, adaugă: „Socotește înțelepciunea lui Pavel, care – avînd stăpînirea de a face și una, și alta – îi face stăpîni pe alții, zicînd: Ce voiți? – în mîna voastră stă lucrul, fiindcă voi sînteți stăpîni și peste una, și peste alta: și de a cădea în gheena, și de a dobîndi împărăția. Căci – zice – Dumnezeu așa spune: «[Iată] foc și apă, întinde mîna ta către care voiești!» (Sirah 15:16); și: «De veți voi și Mă veți asculta pe Mine, bunătățile pămîntului veți mîncă» (Isaia 1:19).” (n. aut.)

Și nu a zis că „se cutează a curvi”, ci că „se aude cu totul”. Căci, dacă a se cuteza un astfel de rău este fără de lege și oprit, cu cât mai vîrtos e a se auzi *cu totul*, și – zice – mai ales între voi, care v-ați învrednicit de atîtea taine și daruri ale Duhului Sfînt?! Și nu a zis că nici între „neamuri” „nu se face” un astfel de păcat, ci că „nici nu se pomenește” ca fiul să o aibă pe muierea tatălui său, adică pe mama sa vitregă.

Și Pavel nu a numit-o „mamă vitregă”, ci numai „muierea tatălui” aceluia, pentru ca mai greu să-i înfrunte pe cei ce auzeau pomenind nume de tată.⁸⁴ Și, cu zicere mai domoală, a spus că acela „o are pe muierea tatălui său”, iar nu că „curvește”, rușinîndu-se de numirea rău-vestită a curviei celei amestecătoare de sînge.

2 Iar voi vă mîndriți,

⁸⁴ Zice și Teodorit: „Nu a zis: «mama vitregă», căci numele acesta arată oarecare ocară, ci: «femeia tatălui», adică pe aceea ce avea rînduială de maică, ce trăia împreună cu tatăl său în locul maicii sale.” (n. aut.)

Adică: Acel amestecător de sânge se află întru acest păcat păgînesc, iar voi vă mîndriți și vă făliți cu înțelepciunea lui!⁸⁵ – căci acela era înțelept întru învățăturile cele din afară și avea bună-limbuție. Ia aminte însă – o cititorule! – la înțelepciunea lui Pavel! Căci, pe acel nelegiuit, nu-l socotește vrednic nici de cuvînt, ca pe un necinstit și nevrednic de a se arăta în mijloc și a veni întru cuvîntul său; ci vorbește către ceilalți, fiindcă vinovăția era a tuturor.

în loc să fi plîns mai degrabă, ca să fie ridicat din mijlocul vostru cel ce face răul acesta.⁸⁶

⁸⁵ Tîlcuind, marele Vasile zice că mîndrul și înalt-cugetătorul sînt același lucru. Iar cine este înalt-cugetătorul, ascultă-l pe el însuși zicînd: „Înalt-cugetător ar fi cel ce se înalță pe sine, cel ce cugetă lucruri mari pentru isprăvile făcute de el și se înalță asemenea fariseului aceluia, și nu se coboară împreună cu cei smeriți. La fel este și cel mîndru, așa cum erau Corinteni” (hotărîrea 56 pe scurt). (n. aut.)

⁸⁶ Aceasta: „ca să fie ridicat din mijlocul vostru cel ce a făcut răul acesta”, e scrisă aici urmînd *Sfintei Scripturi*, care zice: „Și vei ridica răul dintre voi!” (*Deuteronomul* 17:7); și încă o dată: „Și vei ridica răul dintre voi!” (*Deuteronomul* 19:19). Același lucru se zice și în capitolul 21 din *Deuteronom*. (n. aut.)

Se cuvenea – zice – ca voi, Corintenii, să vă întristați și să plîngeți pentru că vinovăția și prihana aceasta s-a întins peste toată obștea Corintului. Se cuvenea – zice – să plîngeți și să-L rugați pe Dumnezeu – precum plîngeți și-L rugați cînd în cetatea voastră se întîmplă vreo ciumă sau altă boală obștească – să fie ridicat dintre voi acest nelegiuit amestecător de sînge, care e și el o vătămare și pagubă a tuturor. Vezi însă – o cititorule! – că Pavel nu a pomenit numele aceluia nici aici, ci a zis numai: „cel ce a făcut lucrul acesta”.

3 Iar eu – nefiind la voi cu trupul, dar fiind de față cu Duhul – iată, l-am judecat ca și cum aș fi de față pe cel ce a făcut una ca aceasta:

Vezi – o cititorule! – mînia, ori – mai bine zis – rîvna apostolească a fericitului Pavel?! El nu așteaptă să ajungă în Corint și să fie primit de Corinteni, ca abia atunci să-l certe pe acel amestecător de sînge cu mama sa

vitregă, ci se sîrguiește, chiar lipsind trupește de acolo, să oprească răul acela mai înainte de a se lăși ca o ciumă în tot trupul Bisericii Corintului.

Și, zicînd că se află de față în Corint cu darul Sfîntului Duh cel străvăzător, Apostolul vrea să-i facă pe Corinteni să ajute hotărîrii sale și-i înspăimîntă arătîndu-le că nu-i este neștiut ce fac ei, că știe așadar ceea ce vor judeca. Și, zicînd că a judecat și a hotărît ca și cum ar fi fost de față, nu le îngăduie să socotească și să judece altceva afară de hotărîrea sa. Eu – zice – am luat hotărîrea și deci nu se cuvine a se face vreo altă judecată și hotărîre.

4 întru numele Domnului nostru Iisus Hristos, adunîndu-vă voi și duhul meu

Ca să nu se arate obraznic, Pavel îi ia părtași și pe Corinteni întru osîndirea amestecătorului de sînge. Să vă adunați – zice – întru numele lui Hristos, pentru a nu se face adunarea voastră din chemare și

voie omenească și cu vreo împătımire sau rușinare față de acel amestecător de sânge, ci după voia lui Dumnezeu, ca să vă adune împreună Însuși Hristos, Acela pentru Care vă și adunați. Însă, împreună cu dînșii, face epistat (adică asupra-veghețor) și pe „duhul” său, adică darul său cel străvăzător, ca nu cumva să-l ierte Corinteni pe nelegiuitul acela, ci să facă judecată și hotărîre dreaptă pentru dînsul, știind ei că și Pavel este de față, văzînd și auzind judecata lor.

5 împreună cu puterea Domnului nostru Iisus Hristos, să dați unul ca acesta satanei,

Zice: Hotărîrea și judecata pe care trebuie să o faceți asupra amestecătorului de sânge cu mama sa vitregă este să-l dați pe el diavolului, cu puterea lui Hristos. Iar aceasta însemnează ori că Hristos le trimite darul de a-l putea da diavolului, ori că Însuși Hristos, împreună cu ei, ia hotărîrea

și îngăduie a se da acela satanei. Dar nu a zis să-l dea satanei cu totul, suflet și trup, ci numai trupul lui, pentru ca să-l pedepsească diavolul cu bătaii dureroase, cu felurite boli, precum a pedepsit și trupul lui Iov; iar sufletul lui să nu-l vatăme, pentru ca el să nu se îndrăcească și să-și iasă din minte, ci, prin bătăile acestea, să se pocăiască și să se mîntuiască. Vezi însă că Apostolul nu pomenește nici aici numele nelegiuitului aceluia, ci zice nehotărîtor să-l dea satanei „pe unul ca acesta”.⁸⁷

spre pieirea trupului, ca duhul să se mîntuiască în ziua Domnului Iisus.⁸⁸

⁸⁷ Iar Fotie (la întrebarea 289 din *Amfilohia*) zice că a-l da pe el satanei este a-l da afară din Biserică, fiindcă cei lepădați din Biserică rămîn lipsiți de dumnezeiasca purtare de grijă și cad sub voia și silnicia satanei. Și bine a adăugat: „spre pieirea trupului”, arătînd că nu face aceasta fără cruțare, cu ură, ci pentru ca acela, cunoscînd prin cercare osebirea, să se aplece către pocăință și așa, alegînd lucrul cel bun, să iasă din silnicia diavolului și să ajungă vrednic de mîntuire. De aceea a și adăugat mai departe, zicînd: „ca duhul să se mîntuiască în ziua Domnului nostru Iisus Hristos”. Vezi și tîlcuirea și subînsemnarea zicerii: „pe care i-am și dat satanei, ca să se pedepsească pentru a nu mai huli” (*1 Timotei* 1:20). (n. aut.)

⁸⁸ Întru alte izvoade se zice: „în ziua Domnului nostru Iisus Hristos”. (n. aut.)

Adică: Dați-l pe nelegiuitul acela satanei, ca să-i usuce și să-i strice trupul cu bolile și cu bătăile! Căci – de vreme ce toate poftele trupești se nasc din desfătarea și din buna-pătimire a trupului, și deci tot din desfătare căzuse și ticălosul acela în acea fărădelege – Pavel voiește să se pedepsească trupul lui cu cele potrivnice desfătării, adică cu boli și rele pătimiri, pentru ca să arate că, atunci când se va mîntui sufletul, negreșit și trupul se va mîntui și are să se slăvească și el împreună cu sufletul prin înviere și prin nesticăciune.

Unii zic însă că, aici, prin „duh” se înțelege darul duhovnicesc al Sfîntului Botez, care se stinge cînd păcătuiește omul. Așadar, Pavel poruncește să se dea satanei trupul amestecătorului de sînge pentru ca să nu se depărteze de la el darul Sfîntului Duh cu desăvîrșire, ca de la un păgîn, ci să se păzească întru dînsul întreg în ziua Judecării.

Prin urmare, pedeapsa pe care i-a dat-o Pavel aceluia nu a fost chiar pedeapsă și

certare, ci mai degrabă facere de bine și părintească purtare de grijă.

Și bine a pomenit aici Apostolul de ziua Judecării, pentru ca să se teamă Corinteni și să-l vindece pe cel ce păcătuia, cu astfel de chinuitoare certare, încât însuși vinovatul să primească cu bucurie doctoria certării. Însă, poruncind să fie dat acel păcătos spre chinuirea trupului, Apostolul pune hotar diavolului să-i pedepsească numai trupul, nu și sufletul, la fel cum și pentru Iov a zis Dumnezeu diavolului: „Însă sufletul lui păzește-l!” (Iov 2:6), adică: Să nu-l îndrăcești, stricându-i mintea! – precum am zis și mai sus.

6 Nu e bună lauda voastră!

Cu acest cuvânt, Apostolul arată ghicitoarește că cei din Corint nu-l lăsau pe amestecătorul acela de sânge să se pocăiască, fiindcă se făleau cu dînsul și cu înțelepciunea lui, el fiind unul din cei socotiți înțelepți la dînșii.

Nu știți că puțin aluat dospește toată frământătura?

Eu – zice – nu port doar grija celui nelegiuit, ci și a voastră, fraților! Căci, dacă va rămîne neîndreptat, răul poate să vatăme tot trupul Bisericii, adică toată mulțimea voastră, a Creștinilor ce sînteți în Corint. Fiindcă – precum aluatul mai-nainte dospit, deși este puțin, preface întru sine-și toată frământătura și o dospește – tot așa și păcatul celui amestecător de sînge îi va trage pe mulți dintre voi ca să-l urmeze.

7 Curățiți dar vechiul aluat dospit, ca să fiți frământătură nouă, precum și sînteți nedospiți;

Adică: Scoateți-l din mijlocul vostru pe amestecătorul acela de sînge! Și, împreună cu el, scoateți-i și pe ceilalți vădiți răi și nu petreceți împreună cu dînșii! (Precum și mai jos o va zice, în stihul al nouălea.)

Fiindcă Pavel, prin zicerea „vechi aluat dospit”, numește toată răutatea.⁸⁹ Dar nu a zis „scoateți”, ci: „curățiți”, adică îndepărtați cu desăvârșire vechiul aluat dospit, „ca să fiți frământătură nouă”, adică aluat curat și neamestecat cu nici o răutate, „precum și sînteți”, adică precum se și cuvine a fi Creștinii, „nedospiti”, adică fără de răutate veche, acrită și mîhnitoare prin chinuirea căinței.

căci Paștile nostru Hristos S-a jertfit pentru noi.

Fiindcă, mai sus, a pomenit de azime (adică de pîinea nedospită), și pentru că azima se mîncea la praznicul Paștilor, după ce a alegorisit (adică a arătat cu

⁸⁹ Ia aminte că – după Teologul Grigorie (în *Cuvînt la Paști*) și după Nichita, scoliastul acestuia – aluatul dospit are două însușiri firești; una rea, iar cealaltă bună. Căci, după ce se învechește și se acrește, aluatul dospit este rău și se ia spre asemănarea faptei rele. Iar ca unul ce încălzește, și umflă și dă oarecum viață întregii frământături, el este bun și se ia spre asemănarea faptei bune. De aceea și Domnul a luat aluatul dospit o dată spre asemănarea Împărăției Cerurilor, zicînd: „Asemănatu-s-a Împărăția Cerurilor cu aluatul dospit” (*Matei* 13:33), iar altă dată spre asemănarea răutății, zicînd: „Vedeți și luați aminte la aluatul fariseilor, care este fățarnicie!” (*Matei* 16:6). Iar aici, Pavel ia aluatul dospit spre rău. (n. aut.)

asemănare) ce sînt azimele, Pavel vorbește aici și depre Paști. Și alegorisește că „Paștile nostru”, al Creștinilor, este Hristos, Care S-a jertfit pentru noi precum se jertfea și mielul la Paști. De aceea, noi, Creștinii, sîntem datori să păzim petrecerea noastră fără de dospire acrită și învechită, adică curată de toată răutatea.

8 De aceea, să nu prăznuim întru aluat vechi, nici cu aluatul dospit al răutății și al vicleșugului,

Cu cuvintele acestea, Apostolul arată că toată viața Creștinilor este vreme de prăznuire, din pricina mulțimii și a covîrșirii bunătăților duhovnicești ce li s-au dat. Căci – zice – pentru aceasta S-a făcut om și S-a jertfit Fiul lui Dumnezeu, ca să te faci pe tine, Creștine, să prăznuiești nu întru aluatul dospit și acrit al vechiului Adam, nici întru viață plină de răutate și de vicleșug! (Vicleșugul fiind mai rău decît răutatea; fiindcă „rău” se numește acela care face

simpliciter răul, iar „viclean” e acela care face răul cu amăgire și cu prea-adîncă socotință.)

ci întru aluatul nedospit al curăției și al adevărului.

Adică: Noi, Creștinii, sîntem datori să prăznuim cu viață curată, fără răutate și adevărată, adică fără amăgire și fără fățarnicie. Sau se poate înțelege și așa: Noi, Creștinii, se cuvine să prăznuim cu viață adevărată, adică osebită de închipuirile *Legii* vechi, care nu sînt cu adevărat; căci Creștinul se cuvine a fi mai presus de închipuirile *Testamentului Vechi*. Sau, prin „curăție”, Pavel a arătat curăția cîștigată prin fapte; iar prin „adevăr”, a arătat teoria [„vederea cu mintea”, n. m.], ce are ca scop adevărul.

9 V-am scris în epistolă să nu vă amestecați împreună cu curvarii;

În care epistolă a scris Pavel aceasta? Chiar în cea de față! Fiindcă – zicînd mai sus: „Curățiți vechea dospitură!” – cu aceasta a arătat ghicitorește că cei din Corint trebuie a scoate din mijlocul lor nu numai pe acela ce curvea cu mama sa vitregă, ci și pe ceilalți curvari și răi, și a nu petrece împreună cu dînșii.

Însă – fiindcă unii poate voiau a socoti că le spune să nu petreacă împreună cu curvarii din lume, care erau Elinii și necredincioșii – Pavel tălmăcește pentru care curvari și răi le poruncește a nu petrece împreună:

10 dar nu am vorbit, firește, despre curvarii lumii acesteia, sau despre lacomii de averi, sau despre răpitori sau despre slujitorii la idoli, căci altfel ar fi trebuit să ieșiți din lumea aceasta.

Alcătuirea cuvîntului este astfel: Firește, eu – zice – nu vă opresc să vă întîlniți și să petreceți cu curvarii, cu lacomii de averi, cu

răpitorii și cu slujitorii la idoli ai lumii acesteia, adică cu Elinii și cu ceilalți necredincioși și păgâni. Căci, dacă nu ați petrece împreună cu ei, ar trebui să ieșiți din lumea aceasta și să căutați o alta, în care nu ar fi necredincioși și păgâni. Căci cum e cu puțință a nu petrece împreună cu răii de acest fel dintre Elini (păgâni), de vreme ce într-o una și aceeași cetate și țară vă aflați și voi, Creștinii, și păgânii, și necredincioșii, dintre care cei mai mulți sînt învederat curvari, lacomi de averi și alți răi ca aceștia.

11 Ci v-am scris acum să nu vă amestecați cu vreunul care, numindu-se frate, ar fi curvar, ori lacom de averi, ori slujitor la idoli, ori ocărîtor, ori bețiv, ori răpitor. Cu unul ca acesta nici să nu mîncăți împreună!

Vezi – o cititorule! – că în Corint nu era numai un singur curvar (acel amestecător de sînge), ci și alții, și că erau mulți căzuți

în alte osebite păcate? Și Apostolul zice: Creștinii să nu petreacă, nici măcar să mănânce împreună cu acela dintre ei care este învederat curvar, ori lacom de averi, ori slujitor la idoli, ori ocărîtor, ori bețiv⁹⁰ ori răpitor!⁹¹ Și cine este slujitorul la idoli pe care îl arată aici sau cum e cu putință a fi cineva și frate Creștin, și slujitor la idoli totodată? Răspundem că – precum Samarinenii nu erau desăvârșiți binecinstitori de Dumnezeu și Evrei, ci erau pe jumătate Evrei și pe jumătate slujitori la idoli și Elini [adică „păgîni”, n. m.] – tot așa și între Creștinii Corinteni erau unii care îi cinsteau încă pe idoli. Totodată însă, cu aceasta Apostolul apucă și întemeiază cuvîntul pentru aceia care mîncau cele jertfite idolilor.⁹²

⁹⁰ Vezi și subînsemnarea zicerii: „Și nu vă îmbățați de vin, întru care este desfrînarea” (*Efeseni* 5:18). (n. aut.)
⁹¹ Iar în a doua epistolă către Tesaloniceni (3:14), Pavel le poruncește Creștinilor a nu petrece nici cu aceia ce șed nelucrători și nu fac lucru de mînă. Și vezi subînsemnarea de acolo, ca să cunoști cît de înfricoșată era la cei vechi despărțirea de ceilalți Creștini. (n. aut.)
⁹² Unii însă înțeleg că „slujitor la idoli” este aici iubitorul de argint, fiindcă Pavel numește lăcomia de averi și iubirea de argint „slujire la idoli” (*Coloseni* 3:5). (n. aut.)

Și bine a zis: „vreunul care, numindu-se frate”, căci acela ce are relele de mai sus doar poartă nume de frate, dar nu este frate cu adevărat. [...]

Și Apostolul poruncește Creștinilor a nu se aduna împreună și a mânca cu cei care curvesc învederat, care se lăcomesc la avuții și fac celelalte păcate, nu pentru că i-ar uri, ci pentru ca acei răi să știe că pentru păcatele lor vădite nu se adună împreună cu dînșii frații lor Creștini, și așa să contenească a mai face rău și să se îndrepteze.⁹³

⁹³ Pentru aceasta a zis dumnezeiescul Hrisostom: „Trebuie a ne depărta de cei răi și a-i scoate dintre noi ca pe niște mădulare putrede” (în șirul tâlcuirii *Evangheliei* lui Matei). Și Teofilact zice: „Să fie lepădat, ca să nu-i împărtășească și pe ceilalți de răutatea sa!” Aceasta o scrie în tâlcuirea aceluși cuvânt al Domnului despre cei răi pe care îi arată aici Pavel: „Iar de te smintește mîna ta sau piciorul tău, taie-le și leapădă-le de la tine! Și, de te smintește ochiul tău, scoate-l și leapădă-l de la tine!” (*Matei* 18:8).

Iar marele Vasilie zice că oamenii cei răi se aseamănă cu ciumații, pentru că se împărtășesc unii pe alții din răutatea lor. De aceea, precum fugim de ciumați, așa trebuie să fugim și de răii lucrători ai păcatului: „Zic cei ce știu despre aceasta că ciuma (atît cea omenească, cît și cea dobitocească), cînd se atinge de vreun om sau de vreun dobitoc, se împarte apoi la toți cei ce se apropie de acela. Asemenea acestora sînt și lucrătorii fărădelegii, căci unul împărtășește altuia boala, împreună-bolesc unul cu altul și împreună pier” (în tâlcuirea psalmului 117). De aceea și David îi fericește pe cei ce nu au șezut în scaunul pierzătorilor: „Fericit – bărbatul care nu a șezut în scaunul pierzătorilor!” (*Psalom* 1:1), adică nu petrece și nu șade împreună cu oamenii cei vătămători de suflet. De aici, Parimistul a zis: „Scoate din adunare pe cel pierzător, și

12 Căci trebuie oare să-i judec eu și pe cei din afară?

Aici, Apostolul îi numește „din afară” pe Elini și pe cei necredincioși și păgâni, ca pe unii ce sînt afară de credința lui Hristos și de Biserica Creștinilor. Iar „din lăuntru”, îi va numi pe Creștini. Așadar zice: Eu nu am nici cuvînt, nici vreo purtare de grijă pentru necredincioși, pentru că aceștia sînt afară

răul va ieși împreună cu dînsul. Căci, cînd șade în adunare, pe toți îi necinstește” (*Pilde* 22:10). Iar dumnezeiescul Hrisostom a arătat că însăși privirea celor răi vatămă, zicînd pilda aceasta: „Văzînd oarecari pe unii ce pătimeau de ochi, s-au împărtășit de boală doar din privire” (*Cuvîntul VII despre pocăință*). [...]

Despre aceasta scria și Isidor Pelusiotul: „Așadar, cum l-a oprit Pavel pe cel ce curvea? Nu l-a bătut și nu l-a ocărît, ci l-a despărțit de turmă, ca să nu se dea boala cea pierzătoare și celorlalte oi” (*Epistola* 290).

Iar Teodorit adaugă și aceasta: „Iar dacă cu unii ca aceștia nu se cade a ne împărtăși nici de obșteasca hrană, cu mult mai vîrtos de cea tainică și dumnezeiască!” Adică: Dacă Creștinii nu se cuvine a mînca împreună cu cei ce păcătuiesc învederat, cu mult mai vîrtos nu se cuvine a se împărtăși cu ei de dumnezeieștile Taine! Căci unii ca aceștia sînt nevrednici a se împărtăși, de nu se vor pocăi.

Și toți dumnezeieștii Apostoli zic în *Așezămintele* lor: „Păcatul neînfruntat se face mai rău decît este, și se ia la alții, precum puținul aluat dospit dospește toată frămîntătura, precum furul pricinuieste ură la tot neamul, precum șoarecii, murind, spurcă vasul de apă sau de unt-de-lemn; precum oaia rîioasă împărtășește de boală oile cele sănătoase, dacă nu e despărțită de celelalte; precum cîinele cuprins de turbare este cu totul primejditor pentru cel ce s-ar apropia. Deci, dacă nu-l vom despărți de Biserică pe omul cel fără de lege, casa lui Dumnezeu o facem peșteră de tîlhari.” (n. aut.)

de legile lui Hristos. De aceea, este lucru de prisos a zice poruncile lui Dumnezeu acelor ce sînt afară de curtea și Biserica lui Hristos. Căci, după același Pavel, „cîte le grăiește *Legea*, le grăiește celor ce sînt în *Lege*” (*Romani 3:19*).

Nu voi îi judecați pe cei din lăuntru?

13 Iar pe cei din afară îi va judeca Dumnezeu.

Unii, după „nu”, pun virgulă, apoi citesc cealaltă parte ca de la alt început, fără ton întrebător, așa: „Voi îi judecați pe cei din lăuntru”. Pentru că, mai sus, Apostolul a zis: „Ce mi se potrivește mie a judeca pe cei din afară?”, aceștia socotesc că zice: Nu! – în loc de: Nu este dreptul meu să-i judec pe aceia.

Iar unii citesc fraza unind pe „nu” cu celelalte, cu chip întrebător: „Au nu voi îi judecați pe cei din lăuntru?”, în loc de: Nu sînteți datori voi, Creștinii, să-i judecați pe cei „din lăuntru”, adică de o credință cu voi?

Așa sînteți datori! Iar pe cei din afară și necredincioși îi va judeca Dumnezeu, Judecătorul mai înfricoșat decît voi. Și – dacă Creștinii, cei din lăuntru, sînt judecați de voi cu judecata voastră mai blîndă – ei nu vor scăpa negreșit de aceea înfricoșată a lui Dumnezeu.

**„Scoateți pe cel rău dintre voi!”
(Deuteronomul 13:6)**

Aici, Apostolul aduce o zicere a *Scripturii Vechi* (despre care am spus mai sus, la stihul 2), ca să arate că și puitorul de lege Moisi poruncește chiar de la început să fie despărțiți de ceilalți Evreii ce păcătuiau învederat.

Iar aceasta: „dintre voi”, a zis-o ca să arate că despărțirea oamenilor răi este spre folosul acelor de care sînt despărțiți, fiindcă astfel cei răi nu îi împărtășesc de răutatea lor pe aceia.⁹⁴

⁹⁴ Sfîntul Grigorie Nisis spune că Apostolul – zicînd aici cuvîntul acesta: „Scoateți pe cel rău dintre voi!”, iar întru cea de a doua epistolă către Corinteni îndemnîndu-i pe aceia să-l unească iarăși cu ei pe cel ce păcătuse cu

CAPITOLUL VI

1 Îndrăznește oare cineva dintre voi, avînd vreo pricină împotriva fratelui său, să se judece la cei nedrepti, iar nu la sfinți?

Mulți din Creștinii din Corint, avînd pricini și judecăți între dînșii pentru bani și pentru alte pricini, mergeau și se judecau la judecătorii din afară ai Elinilor, fiind aceia știutori de legi și iscușiți întru judecăți. Deci această greșeală a Creștinilor o îndreptează aici Pavel. Căci, de vreme ce mai sus a pomenit de cei lacomi de averi, îndată s-a înfierbîntat din lăuntru inima lui de grija pentru cei ce păcătuiau.

Și vezi, iubitele, că de la început arată o rîvnă mînioasă și numește fapta

mama sa vitregă, căci zice: „Să întăriți către el dragostea!” – așadar Sfîntul Grigorie spune că, prin aceasta, Pavel păzea porunca Ecclesiastului, ce zice: „Vreme e de a rupe, și vreme de a coase” (3:6) (*Cuvîntul al treilea la Ecclesiast*). (n. aut.)

„îndrăzneală” și fără de lege. Căci zice: Îndrăznește vreun Creștin a merge să se judece la judecătorii din afară, la necredincioși? Și nu se rușinează el de a gândi aceasta? Credincioșii să-și pună judecători pe cei necredincioși? Credincioșii să aleagă pe cei nedrepti în locul sfinților? O! Vai!

Însă nu a zis că ei cutează a se judeca „la cei necredincioși”, ci „la cei nedrepti”. Căci, de merge cineva să se judece, el caută să-și afle dreptatea, iar Pavel le arată că, atunci când Corintenii merg la judecătorii necredincioși, ei nu află dreptatea pe care o caută, fiindcă judecătorii Elinilor, adică ai păgînilor, sînt nedrepti. Și, fiind nedrepti, cum te vor judeca pe tine, Creștine, cu dreptate? Iar „sfinți”, îi numește pe credincioșii Creștini, ca să arate prin însuși numele lor osebirea ce o au necredincioșii de cei credincioși, anume că aceia sînt nedrepti, iar aceștia sînt sfinți.⁹⁵

⁹⁵ Și, dacă Creștinii mireni nu trebuie a se judeca la judecătorii din afară, cu cît mai vîrtos nu se cuvine a face aceasta arhieriei, preoții și, încă mai mult, monahii, cei omorîți lumii și celor din lume! Despre aceasta scrie

2 Au nu știți că sfinții judecă lumea?

Fiindcă credincioșii Creștini nu li se păreau celorlalți vrednici de a judeca, Pavel arată aici că sînt vrednici. Mai întîi, pentru că sînt sfinți; iar apoi, pentru că ei au să judece „lumea”, adică și pe cei necredincioși. Aceasta nu înseamnă însă că ei înșiși vor șede să-i judece pe necredincioșii lumii (căci Domnul singur, Judecătorul tuturor, are să judece), ci că au să-i osîndească. Dar cum îi vor osîndi, de vreme ce amîndouă părțile au fost pătimașe și de aceeași fire – și credincioșii, și necredincioșii? Îi vor osîndi pentru că ei au

cuviosul Nicon în tomul I al său, în *Cuvîntul XX*: „A zis oarecare din sfinți unui monah ce avea averi că cel ce este «monah», adică singuratic, nu trebuie să cîștige ceva prin care se poate nedreptăți. Iar de are ceva prin care poate fi nedreptătit, nu este monah. Deci bine și cu drept cuvînt a zis: «Monahul a lepădat viața lumească și făgăduiește desăvîrșita omorîre față de lume. Căci înseși legile politice [„ale cetății”, n. m.] nu le îngăduie monahilor, ca unor morți față de lume, să se judece întru judecătoriiile din afară. Așadar, dacă se bagă în judecăți lumești, monahul se lipsește de toată iertarea, pentru că nu voiește a se nedreptăți.» Și martor de aceasta este Dumnezeiescul Hrisostom, care zice: «A fi oameni lumești și a zăbovi prin judecăți nu e nimic de mirare; iar cei ce s-au lepădat de lume, dacă fac aceleași lucruri, sînt lipsiți de toată iertarea.»” (n. aut.)

crezut în Hristos, iar necredincioșii nu au crezut.⁹⁶

Și, dacă lumea se judecă prin voi, atunci sînteți nevrednici de județuri mai mici!

Vezi – o cititorule! – că Apostolul nu a zis: „lumea, adică necredincioșii, se judecă de către voi”, ci: „prin voi”, adică: Ei se judecă de către Dumnezeu, însă prin voi se osîndesc, fiindcă voi v-ați făcut lor pildă de credință, dar ei nu au crezut.

Iar aceasta: „nevrednici sînteți de județuri [„tribunale”, n. m.] mai mici”, se înțelege așa: fiindcă urmau a se rușina Creștinii mergînd la judecători Creștini, fiindcă le erau cunoscuți, Apostolul zice că, dimpotrivă, se cuvine a fi rușinați și necinstiți Creștinii atunci cînd se judecă la judecătorii necredincioși din afară, fiindcă

⁹⁶ Astfel – după Teodorit – Ninivitenii și împărăteasa de la miazăzi vor judeca neamul Evreilor, cei doisprezece Apostoli vor judeca cele douăsprezece seminții ale lui Israil și cei ce au crezut din „neamuri” îi vor judeca pe cei ce nu au crezut. (n. aut.)

județurile celor din afară sînt mici și vrednice de defăimat, iar nu cele ale Creștinilor.

3 Nu știți oare că noi îi vom judeca pe îngerii? Cu cît mai mult cele lumești?

Pavel îi numește aici „îngerii” pe diavoli, așa cum zicea și Domnul despre focul gheenei că „este gătit diavolului și îngerilor săi” (*Matei 25:41*). Căci noi, Creștinii, îi vom osîndi și pe diavoli, de vreme ce ne vom afla mai presus decît dînșii la viitoarea judecată pentru buna-socoteală și pentru faptele cele bune săvîrșite cu toate că am fost purtători de trup⁹⁷; iar ei vor fi mai prejos, deși au fost fără de trup.⁹⁸

⁹⁷ Avînd adică de luptat și cu ispitele, durerile și scîrbele trupului, pe care îngerii căzuți nu le cunosc. (n. m.)

⁹⁸ Iar Fotie zice că noi, Creștinii, avem să-i judecăm pe diavoli, adică să-i înfruntăm, pentru că ei, fiind mai înainte Îngerii, au căzut din rînduiala pe care o aveau pentru cugetarea lor cea rea și, măcar că nu purtau trup, nu au păzit fireasca lege dată lor; iar noi, deși am fost amăgiți și luptați de dînșii și cu toate că avem trup, am păzit totuși legile care ni s-au dat de Domnul. (n. aut.)

4 Deci, dacă aveți judecăți lumești, puneți-i să șadă judecători [chiar și] pe cei defăimați din Biserică!

5 Spre rușinea voastră zic: Nu este între voi nici unul înțelept, care ar putea să judece între frate și frate?

Vrînd să taie de la Creștini cu desăvîrșire mergerea la judecătorii din afară ale necredincioșilor, Apostolul zice: Poate cineva ar spune că între voi, Creștinii, nu se află nici unul înțelept, care să poată desluși judecățile voastre, și că de aceea mergeți la necredincioși, fiindcă sînt înțelepți și știu să judece. Dar – zice – chiar dacă nu s-ar afla nici un judecător înțelept în Biserica (adunarea Creștinilor), după cuvîntul vostru, este mai bine să puneți judecători pe Creștinii cei mai sărmani și defăimați întru cunoștință, decît să vă judece necredincioșii! Însă aceasta – zice – am spus-o spre rușinarea și înfruntarea voastră, pentru mincinoasa pricină pe care o puneți. Fiindcă, după cuvîntul vostru, este

atîta împuținare de înțelepți între voi, încît trebuie să vă judece cei proști și neînvățați!

A zis însă: „Nu se află vreun înțelept între voi ca să poată desluși pricina *între frați?*”, arătînd astfel că, de vreme ce judecata este între frați Creștini, nu e nevoie ca judecătorul să aibă multă cunoștință și înțelepciune, pentru că frățeasca așezare și dragoste dintre Creștini ajută ea însăși spre a dezlega prigonirile lor, Creștinii nefăcînd șiretlicuri pentru a se birui unul pe altul ca să cîștige judecata.

6 Ci frate cu frate se judecă, și aceasta la cei necredincioși?

Îndoit – zice – faceți răul, căci voi, care vă judecați, sînteți frați, de o credință Creștini, iar aceia ce vă judecă sînt necredincioși și păgîni.⁹⁹

⁹⁹ Ia aminte că – după Teodorit – ceea ce zice Pavel aici nu este împotriva celor zise în epistola către Romani [despre supunerea față de stăpînitorii din afară]. Căci Apostolul nu poruncește aici a se împotrivi Creștinii stăpînitorilor din afară și dregătorilor lor, ci legiuiește Creștinilor ce se nedreptătesc să nu-i ia ca judecători. Fiindcă de socotința Creștinilor atîrnă ori a se lăsa nedreptățiți și a nu se judeca nicicum, ori a se judeca la frații lor de o credință.

7 Deci, cu adevărat, cu totul este vătămare între voi, căci aveți judecăți unii cu alții.

Mai întâi, Apostolul i-a oprit pe Creștini a se judeca la cei necredincioși. Acum însă, oprește și aceasta, a avea Creștinii judecăți și pricini între dînșii. Și zice: „cu totul este vătămare”, adică desăvîrșită osîndire și rușinare a avea voi, Creștinii, judecăți și lupte în cuvinte unul cu altul – căci aceasta însemnează zicerea „unii cu alții”.¹⁰⁰ Și a zis

Cîndva, a întrebat un scolar și pe Marcu Ascetul, zicînd: Stăpînitorii păcătuiesc oare atunci cînd judecă, pedepsindu-i pe cei ce nedreptătesc și păzind dreptatea celor ce se nedreptătesc? A răspuns Bătrînul: „Judecătorii nu păcătuiesc, ci aceia ce pîrăsc și nu lasă judecata la Dumnezeu. Mai întâi, păcătuiesc pentru că toate cele ce vin asupra lor sînt urmare a răutăților lor, care îi trage spre cunoștință, nu spre izbîndire. Iar al doilea, pentru că (deși au pătimit cu nedreptate) se cuvenea a ierta celui ce i-a nedreptățit, auzind pe Domnul că zice: «Lăsați, și se va lăsa vouă!» Aceasta ar fi trebuit, iar nu să facă neiertate relele lor-și prin omeneasca răsplătire. Iar stăpînitorii – după Apostolul – nu sînt frică pentru faptele bune, ci pentru cele rele. Căci ei nu-i silesc pe cei credincioși și evlavioși să pîrască pe aceia ce-i nedreptătesc, nici nu vrăjmășuiesc suferitorilor de rău pentru că nu vin la judecătorie atunci cînd sînt nedreptății; ci dau izbîndirea celor ce vor a se judeca, iar pe cei ce rabdă îndelung pentru Dumnezeu, ca pe unii ce mai mult fac bine, îi și cinstesc. Și, precum stăpînitorii nu greșesc dacă nu-i trag la judecată pe cei ce nu vor a se jeluî, tot așa ei nici nu păcătuiesc dacă îi judecă pe cei ce se jeluiesc drept.” (n. aut.)

¹⁰⁰ Căci așa poruncește și Domnul, să nu aibă Creștinii judecăți, ci mai bine să aleagă a se lăsa dezbrăcați, decît

cuvîntul acesta: „unii cu alții”, ca să arate că sînt datori Creștinii a-i socoti pe frații lor ca pe ei înșiși.

De ce nu suferiți mai bine nedreptatea? De ce nu răbdați mai bine paguba?

8 Ci voi nedreptățiți și lipsiți, și mai ales pe frați?

Aici, Apostolul arată cu dovadă întreită vinovăția Creștinilor care se judecă la necredincioși. Întîi, pentru că nu suferă cînd se nedreptătesc ce ceilalți Creștini. Al doilea, pentru că ei îi nedreptătesc pe ceilalți mai mult decît sînt nedreptățiți ei. Și, al treilea, pentru că nu îi nedreptătesc pe necredincioși, ci pe Creștinii cei de o

să alege la judecători ca să se judece. Căci Domnul zice: „Iar Eu vă spun să nu stați împotriva răului. Și, celui ce voiește a se judeca cu tine și a-ți lua haină, lasă-i și cămașa!” (*Matei* 5:39). Despre aceasta, acel mare Ioan al Cuviosului Varsanufie, care se numea Prooroc, fiind întrebat de oarecine: Dacă cineva ar voi să-mi ia haina, îi voi da lui și cămașa? – a răspuns: „Nu zice Domnul aceasta, să dai tot celui ce ar voi să-ți ia, ci «celui ce voiește a se judeca cu tine», fiindcă aceasta însemnează prigonire în vorbă și judecată, care naște vătămare sufletului. Deci trebuie a defăima cele trupești pentru mîntuirea sufletului, «căci ce-i folosește omului a dobîndi lumea toată, dacă își păgubește sufletul?»” (n. aut.)

credință cu dînșii. Și zice: Cu adevărat, bine ar fi ca nici voi să nu nedreptățiți pe alții, nici alții pe voi; dar [fiindcă nu se întâmplă așa] mai bine este a fi nedreptățiți voi de către alții, decît a se nedreptăți alții de către voi.

9 Au nu știți că nedreptii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu?

Apostolul își împlinește sfătuirea și îndemnarea întru înfricoșare, ca să facă cuvîntul mai puternic. Și îi întrebă pe Corinteni despre un lucru ce e arătat și mărturisit, anume că nedreptii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu.

Nu vă amăgiți! –

Cu acest cuvînt, Apostolul arată ghicitoarește că oarecari Creștini zic așa: Dumnezeu este iubitor de oameni și nu-i va osîndi cu munca pe cei ce au păcătuit, ci îi va lăsa să intre întru împărăția Sa. Nu vă

amăgiți, Creștinilor! – zice Apostolul – căci, cu adevărat, mare amăgire și rătăcire este a nădăjdui Creștinii ce păcătuiesc că au să dobândească bunătățile cele veșnice, pentru ca apoi să ia cele dimpotrivă, adică veșnicile rele.

nici curvarii,

I-a pus întâi pe curvari ca să-l lovească pe cel ce curvea cu maica sa vitregă, pe care l-a osîndit mai înainte.

***nici slujitorii la idoli, nici prea-curvarii,
nici malahienii,***

Aici, nu îi numește „slujitori la idoli” pe cei ce țineau încă slujirea idolilor – precum am zis mai înainte, la stihul 11, capitolul V – ci pe iubitorii de argint și lacomii de averi.¹⁰¹ Iar „malahieni” îi numește pe cei ce

¹⁰¹ Vezi despre aceasta la capitolul V, stih 6 al epistolei către Efeseni, unde se filcuiește zicerea „ori lacomul de avuții, care este slujitor la idoli”. (n. aut.)

pățimesc patimile cele mai de rușine de la alții.¹⁰²

10 nici cei ce se culcă cu bărbați, nici lacomii de averi, nici bețivii, nici ocărătorii, nici răpitorii nu vor moșteni împărăția cerurilor!

De vreme ce, mai sus, a vorbit despre cei ce pățimesc patimile cele mai de rușine de la alții, acum zice aici și despre cei ce se culcă cu bărbați.

Mulți însă se întreabă de ce Apostolul i-a numărat pe ocărători și pe bețivi, adică pe cei ce grăiesc cuvinte de rîs, împreună cu slujitorii la idoli și cu cei ce se culcă cu bărbați; cu alte cuvinte, de ce i-a numărat pe cei ce fac păcate mai ușoare împreună cu cei care le au pe cele mai grele? La aceasta, răspundem că și Domnul l-a numit vinovat de munca gheenei pe acela care

¹⁰² Foarte mulți dintre dascălii mai noi leagă însă numirea „malahienilor” de malahia cea de obște, despre care vezi în a noastră *Carte de suflet folositoare* și în canoanele lui Ioan Pustnicul din canonicul nostru (*Pidalion*). (n. aut.)

„zice fratelui său: Nebunule!” (*Matei* 5:22). Cît despre bețivi, ei se fac și culcători cu bărbați, și slujitori la idoli, și mai toate răutățile le fac. Așa și Evreii, după ce au băut și s-au îmbătat, au slujit idolilor în pustiu, închinîndu-se vițelului, precum zice *Sfînta Scriptură*: „A șezut norodul ca să mănînce și să bea, și s-a sculat să joace” (*Ieșirea* 32:6). Pentru aceasta a zis marele Vasilie: „Pedeapsa lor a fost slujirea la idol” (*În cuvînt asupra bețivilor*).¹⁰³ Pe de altă parte, Apostolul nu spune aici că toți aceștia vor primi una și aceeași muncă, ci cuvîntul lui e despre pierderea împărăției cerurilor, zicînd că, dacă nu se vor pocăi, aceștia nu vor intra întru împărăția cerurilor. Iar dacă – zice – ei vor avea și osebire în muncă, precum vor avea cu adevărat, nu e vreme acum să cercetăm.

11 Și așa ați fost unii dintre voi. Ci v-ați spălat, și v-ați sfințit și v-ați îndreptat

¹⁰³ Ca să știi cît de mare rău este beția, vezi la subînsemnarea zicerii: „Și nu vă îmbătați de vin, întru care este desfrînarea!” (*Efeseni* 5:18). (n. aut.)

***întru numele Domnului Iisus și întru
Duhul Dumnezeului nostru.***

Zice: Socotiți – o Creștinilor! – de ce mari răutăți v-a slobozit Dumnezeu: de slujirea la idoli, de prea-curvie, de malahie, de culcarea cu bărbați și de celelalte zise mai sus, pe care le aveți pe când erați necredincioși. Și, dimpotrivă, ce mari bunătăți v-a dăruit acum, după ce ați crezut! Căci și voi – zice – erați mai înainte astfel – slujitori la idoli, prea-curvari, culcători cu bărbați și celelalte – însă Dumnezeu v-a curățit de toate. Și nu numai aceasta, dar v-a și sfințit. Cum și în ce chip? Mai întâi, spălându-vă; apoi, v-a îndreptat; iar la urmă v-a sfințit, nu întru numele vreunuia din învățători, ci întru numele lui Hristos și al Sfântului Duh. Adică – zice – toate acestea vi le-a dăruit Sfânta Treime – pe Care Apostolul o arată zicând că Dumnezeu i-a sfințit întru numele lui Hristos și întru Duhul Sfânt.

12 Toate îmi sînt slobode, dar nu toate îmi folosesc.¹⁰⁴

Fiindcă a vorbit despre cel ce curvea și iarăși va vorbi despre dînsul și despre toți ceilalți curvari, Pavel pune acum în mijloc cuvîntul despre lăcomia pîntecelui; căci, de

¹⁰⁴ Iar Teodorit spune că zicerea se cuvenea a fi citită după întrebare și răspuns, adică: „Toate îmi sînt slobode? Dar nu toate folosesc!”; de asemenea și cea de mai jos: „Toate îmi sînt slobode? Dar eu nu mă voi folosi de vreuna!” Și, vorbind ca din partea sa, Apostolul arată că întrebă și răspunde pentru ceilalți, zicînd: Tu, Creștine, zici: Nu-mi este oare iertat să mînc și să beau toate mîncările și băuturile? Ba da – zice – toate îți sînt iertate, dar nu toate îți sînt și folositoare, pentru că te vei robi lor. Același lucru spune și de aici înainte, cînd vorbește despre slujitorii la idoli: „Toate îmi sînt slobode? Dar nu toate îmi folosesc! Toate îmi sînt slobode, dar nu toate zidesc!” (1 Corinteni 10:23).

Dar eu socotesc că aici vorbește despre mîncările cele îndulcitoare și desfătătoare, care, deși e iertat a se mîncă, nu sînt folositoare tuturor, mai ales tinerilor și celor pătimași. De aceea, a zis Sirah despre mîncările cele desfătătoare: „Fiule! În viața ta cercetează-ți sufletul tău și vezi ce este rău și nu-i da lui! Că nu toate tuturor folosesc și nu tot sufletul întru tot binevoiește. Nu fi nesățios în nici o desfătare, și nu te apleca la mîncăruri multe” (37:30-32). (Și poate de la Sirah a împrumutat Pavel cele zise aici.) Iar Solomon zice: „Nu folosește nebunului desfătarea” (Pilde 19:10), pe care marele Vasilie o tîlcuiește așa: „Ce lucru este mai nebunesc pentru un trup sănătos ce se poartă împrejur de tinerețe decît desfătarea?” (hotărîrea 16 din cele pe larg). Dar mîncările cele îndulcitoare și desfătătoare nu numai că îngrașă și aprind trupul spre patimi, ci îi și îndeamnă pe oameni a le mîncă fără saț și fără măsură. La rîndul lui, nesațul acesta nu numai că pricinuieste sufletelor lor vaiul și ticăloșia – precum a zis Domnul: „Vai de cei sătui acum!” (Luca 6:25) – ci de multe ori pricinuieste și moartea trupului, cum a zis Sirah: „Că în mîncărurile cele multe va fi durere și nesațul va veni pînă la îngrețoșare. Pentru nesaț mulți au pierit; iar cel înfrînat își va spori viața. În multele mîncări va fi durerea” (37:33-34). (n. aut.)

multe ori, patima curviei se naște din lăcomia pîntecelui. Deci zice: Îmi este îngăduit a mânca și a bea, dar nu e de folos sufletului meu să mănînc și să beau fără măsură.

Toate îmi sînt slobode, dar nu mă voi lăsa stăpînit de vreuna!

Eu – zice – sînt stăpînitor și domn întru a mânca și a bea; dar, dacă mă voi da cu nemăsurare la mîncări și la băuturi, mă voi face rob al mîncărilor și al băuturilor, iar nu stăpînitor. Căci cel ce folosește mîncările cu măsură și așa cum se cuvine, acela este domn și stăpînitor al mîncărilor; iar cel ce le folosește cu nemăsurare și cu rea întrebuițare, acela nu mai e stăpînitor al mîncărilor, ci rob, fiindcă e tiranizat de multa mîncare și de desfătare.

Văzut-ai – o cititorule! – cum Pavel l-a arătat rob și supus mîncărilor pe acela ce se socotea stăpîn și domn peste acestea? Și socotește că toți Creștinii Corinteni

ziceau: Mie îmi este slobod a mă desfăta și am stăpînire de a mînca! – iar Pavel le spune aici că ei nu folosesc desfătarea ca stăpînitori și domni ai ei, ci ca niște supuși și robi al desfătării. Căci – zice – cîtă vreme ești desfrînat și răsfațat, nu tu îți stăpînești pîntecele, ci pîntecele te stăpînește pe tine!

13 Mîncările – pîntecelui, iar pîntecele – mîncărilor.¹⁰⁵

Aici, Pavel numește „pîntece” patima lăcomiei pîntecelui și slujirea pîntecelui, iar nu mădularele acestuia. Iar „mîncări” numește nemăsurarea mîncării și nepotrivirea bucatelor. Deci zice că nemăsurarea mîncărilor e legată de lăcomia și de slujirea pîntecelui, și de-a-ndărăt: slujirea pîntecelui e legată de nemăsurarea mîncărilor. Și zice că amîndouă acestea aduc la sine-și pe aceia ce se supun lor, adică: nemăsurarea

¹⁰⁵ Apostolul folosește aici o elipsă, care – după sfințitul Teofilact – se împlinește așa: „mîncările sînt pentru pîntec, și pîntecele pentru mîncări”. (n. aut.)

mîncărilor îi aduce la slujirea pîntecelui, iar slujirea pîntecelui îi aduce la nemăsurarea mîncărilor.

Iar Dumnezeu le va strica și pe acesta, și pe acelea.

Dumnezeu – zice – va face nelucrătoare și va opri și robia pîntecelui, și nemăsurarea mîncărilor. Iar unii (adică Fotie și Teodorit) zic că acest „va strica” este proorocie despre ce se va face în viitorul veac, cînd nici nu mănîncă cineva, nici nu bea. Deci, dacă acolo nu sînt mîncări nici măcar cu măsură, cu mult mai vîrtos nu va fi nemăsurarea mîncărilor și lăcomia pîntecelui, ci se vor nimici.

Iar Grigorie Teologul zice: „Cu aceasta, Pavel a arătat pîntecele cel stricat împreună cu mîncările ce se strică. Căci pîntecele, îndată ce se satură de mîncări, se face nelucrător și încetează a mai căuta spre cele multe. La fel se strică și bucatele, scoțîndu-se prin șezut.”

Iar unii (Fotie) zic că Pavel a pecetluit învățătura despre lăcomia pîntecelui cu rugăciune ori – mai bine a zice – cu blestem, zicînd așa: Să strice Dumnezeu, și să izgonească de la noi și să arate nelucrătoare și netrebnică atît nemăsurarea mîncărilor, cît și lăcomia pîntecelui!

Iar trupul – nu curviei, ci Domnului! Și Domnul – trupului!¹⁰⁶

Aici se vede că Apostolul a vorbit mai întîi despre lăcomia pîntecelui fiindcă voia să ajungă la curvie – precum am zis mai înainte. Și s-ar fi convenit ca Pavel să spună acum: Iar trupul nu are potrivire cu mîncările, nici cu pîntecele! – dar nu a zis așa, ci: Iar trupul nu are potrivire cu curvia! De ce spune asta? Pentru ca să arate că curvia este isprava lăcomiei pîntecelui și a desfătării.¹⁰⁷ Deci cuvîntul are această

¹⁰⁶ Și aici lipsește, întregindu-se așa: Iar trupul nu este al curviei, ci al Domnului. Iar Domnul este al trupului, fiind cap al lui! – ori altceva ca aceasta. (n. aut.)

¹⁰⁷ Iar pentru faptul că curvia și celelalte patimi trupești se nasc din lăcomia pîntecelui și din desfătare, îi avem ca pildă pe Sodomiteni, care tocmai de aceea au căzut în

înțelegere: Trupul Creștinului – zice – nu s-a făcut pentru a se desfăta, iar din desfătare să cadă în curvie. Ba! – ci s-a făcut pentru ca să se unească cu Domnul, Care îi este cap lui. Și de-a-ndărăt: Domnul S-a făcut om pentru a Se uni și a șede asupra trupului Creștinului ca și cap al lui.

14 Iar Dumnezeu, Care L-a sculat din morți pe Domnul, ne va învia și pe noi prin puterea Sa.

Să nu te tulburi – o cititorule! – auzind că Dumnezeu-Tatăl L-a sculat din morți pe Domnul, pentru că Pavel le grăiește aceloră cu pogorământ, ca unor prunci neîmpliniți. Și – de vreme ce toți într-un glas înțelegeau

păcatul împreunării bărbatului cu bărbat, fiindcă se desfătau și se îmbuibau, precum zice Iezechiel: „Iată care au fost fărădelegile Sodomei, sora ta, și ale fiicelor ei: mândria, îmbuibarea și trîndăvia” (16:49). Tot așa, ne sînt pildă și Israelitenii, care, după ce au mîncat și au băut, s-au sculat, și jucau și cădeau în necurății trupești, precum zice *Scriptura*: „A șezut norodul să mănînce și să bea, și s-a sculat să joace” (*Ieșirea* 32:6); zicere pe care marele Chiril o tîlcuiește arătînd că – după mîncare, băutură și joc – negreșit va urma depărtarea de Dumnezeu a celor trupești și împreunarea, socotind ei necurăția desfătare și veselindu-se cu dulceață de cele vrednice de tînguire. Vezi și subînsemnarea zicerii: „nici să vă faceți slujitori la idoli” (1 *Corinteni* 10:4).

mari lucruri despre Tatăl, fiindcă El este pricinuitor al Fiului – Apostolul pune în seama Tatălui și învierea Fiului, cea după firea omenească, și legiuiește că și noi vom învia tot de la Tatăl. Căci, așa cum L-a sculat din morți pe Hristos, Care este cap al nostru, tot așa are să ne scoale din morți Tatăl și pe noi, care sîntem trup al lui Hristos. Și, ca să întărească desăvîrșit cuvîntul său, a adăugat că Tatăl ne va scula din morți „cu puterea Sa”. Căci zice: O fraților! – să nu vă îndoiiți de ceea ce vă spun, că ne vom scula din morți, pentru că puterea lui Dumnezeu, care săvîrșește lucruri mari, va face și învierea noastră!

Apoi, Apostolul pune în seama Tatălui scularea din morți a lui Hristos pentru ca să-L cinstească pe Dumnezeu-Tatăl ca pricinuitor al lui Hristos după dumnezeire, iar nu ca să arate că Hristos, ca Dumnezeu, nu S-a sculat pe Sine Însuși din morți. Martor la aceasta este Însuși Domnul, Care zice despre Sine: „Stricați Biserica aceasta (adică lăcașul trupului Său), și în trei zile o

voi ridica!” (Ioan 2:29). Și iarăși este scris: „Căroră (adică Apostolilor) li S-a și arătat pe Sine-Și viu” (Fapte 1:3). Prin urmare, chiar dacă Domnul, fiind Dumnezeu, S-a sculat pe Sine-Și din morți, totuși aceasta se pune în seama Tatălui, Care e Pricinuitorul Lui după dumnezeire.

15 Au nu știți că trupurile voastre sînt mădulare ale lui Hristos?

Pavel iarăși a venit la scopul ce-i stă înaintea, de a vorbi împotriva curviei. Și folosește cuvinte foarte înfricoșate împotriva ei. Ascultă acestea:

Deci, luînd mădularele lui Hristos, le voi face mădulare ale curvei? Să nu fie!

Zice: Veni-voi cîndva întru atîta obrăznicie și netemere de Dumnezeu, încît mădularele lui Hristos, care sînt cele ale mele, să le fac mădulare ale puturoasei curve, unindu-mă cu ea? Să nu fie! Să nu

dea Domnul să vin întru atîta netemere de Dumnezeu! Căci cine nu s-ar îngrozi de frica Lui, auzind aceasta, a rupe eu de la Hristos mădularele Lui și a le face mădulare ale curvei!

16 Au nu știți că cel ce se lipește de curvă un trup este cu ea? Căci – zice – „vor fi amîndoi un trup” (Facerea 2:24).

Cu aceste cuvinte și cu mărturia *Scripturii*, Apostolul adeverează ceea ce a zis mai sus. Căci zice: O Creștine! – cu împreunarea trupească, bărbatul se face una cu femeia sa legiuită, și curvarul cu curva. Prin urmare, mădularele tale – ale bărbatului, care sînt mădulare ale lui Hristos – se fac mădulare ale curvei cu care ai curvit tu, amestecîndu-te.

17 Iar cel ce se lipește de Domnul un duh este [cu El].

Vezi – o cititorule! – că din chiar goalele numiri ale curvei și a lui Hristos, Apostolul crește mustrarea și vinovăția curviei, făcînd-o foarte mare și înfricoșată.

Apoi, zice că cel ce se unește cu Domnul se face numai duh, fiindcă nu face nici o faptă și păcat trupesc, adică ajunge om duhovnicesc, mai presus de fire, fiindcă unirea sa cu Domnul îi dăruiește sfințenia Sfîntului Duh. Prin urmare, Creștinii care se unesc cu Domnul se fac mădulare sfinte ale Domnului.

18 Fugiți de curvie!

Aici, Apostolul ne îndeamnă să fugim de curvie ca și cum aceasta ar fi un fel de gonace care aleargă să ne prindă și care totdeauna ne învăluie. Deci, prin aceasta, Apostolul ne sfătuiește să ne depărtăm cu desăvîrșire și cu mare sîrguință de dînsa,¹⁰⁸

¹⁰⁸ Oarecari dascăli tîlcuiesc zicerea „fugiți de curvie” zicînd că, atunci cînd e vorba de oricare alte patimi în afara curviei, trebuie să stăm și să le dăm război, pentru a le birui cu numele lui Hristos și cu faptele bune împotriva lor; iar atunci cînd sîntem luptați de păcate trupești, nu trebuie să stăm să le dăm război, nici gînditor,

fiindcă nici un păcat nu ne gonește atât precum ne vinează pofta trupească, căci o avem sădită întru noi.

Tot păcatul pe care l-ar face omul este afară de trup, iar cel ce curvește păcătuiește întru al său trup.

Din curvie – zice – se spurcă tot trupul omului, de aceea și obișnuiesc a merge la baie cei ce curveșc: se scaldă fiindcă s-a spurcat trupul lor. Deci cel ce curvește „păcătuiește întru însuși trupul său”, fiindcă-

nici simțitor, ci să fugim de ele – atât cu simțirea (cînd pricinile păcatului sînt de față), cît și cu închipuirea, (cînd nu sînt de față pricinile) – și să alergăm la singur Dumnezeu, prin rugăciune, pentru a izbuti aceasta.

Și dumnezeiescul Grigorie al Nissei – în cuvîntul la zicerea „iar cel ce curvește păcătuiește în trupul său” – spune așa: „«Fugiți de curvie!» Dacă sîntem loviți de războiul necredinței, trebuie să stăm împotriva lui; dacă ne îngrozește cu amăgitoare tăbărire, este bine să-i înfruntăm pe vrăjmași; dacă se mărește arcul cleveților, trebuie să lovim fața cea mincinoasă; dar, cînd săgetează vreo închipuire curvească, trebuie a da dosul și a fugi de acea înfățișare; căci curvia săgetează asupra ochilor și este mai înfricoșată decît celelalte răutăți” (tomul al doilea).

Bagă de seamă că locuitorii Corintului erau foarte dedați la curvie – precum zice Suida – și că aveau un zeu al curviei. Iar Herodot și Strabon zic că în Corint era un prea-bogat jertfelnic al Afroditei, întru care erau afierosite mai mult de o mie de slujnice curve, care îmbogățeau cetatea, pentru că la dînsele își cheltuiau banii corăbierii ce treceau pe acolo. De acolo a apucat a se zice și parimia aceasta: „Nu e a fiecărui bărbat dreaptă plutire pe la Corint.” De aceea a trebuit ca Pavel să le scrie cu asprime să fugă de această patimă. (n. aut.)

I spurcă și îl împute. Căci, deși se fac cu mijlocirea trupului, alte păcate nu spurcă atîta trupul și, de multe ori, nu îl spurcă nicicum. De pildă, este cu putință a ucide cineva ori cu piatră, ori cu lemn, ori cu altă unealtă¹⁰⁹, și trupul lui nu se spurcă; dar e cu neputință a săvîrși cineva curvia fără a-și spurca trupul. Însă Dumnezeiescul Apostol mărește păcatul curviei, fiindcă vrea să-i oprească pe Creștini de la acest păcat, iar nu pentru că curvia este cel mai rău păcat din toate.

Știu mai multe dezlegări pe care le dau unii la această zicere. Așa, de pildă, că acela ce curvește „păcătuiește întru însuși trupul său” pentru că nu se împreunează cu curva ca și cu femeia sa legiuită, ca să-i nască copii, ci își strică și își slăbește trupul cu scurgerea în zadar.¹¹⁰ Sau, că cel ce curvește păcătuiește întru muierea aceea

¹⁰⁹ Această tâlcuire o dau marele Hrisostom, Ieronim și Grigorie al Nisei, care și zice: „Cînd lovesc, ucigașii nu mor împreună cu cei uciși, iar cei ce și-au spurcat trupul dobîndesc spurcăciunea împreună” (cuvînt la această zicere a Apostolului). (n. aut.)

¹¹⁰ Această dezlegare o face marele Atanasie, în cuvîntul despre cinstita nuntă. (n. aut.)

cu care se împreunează și care se face trup al lui prin amestecare; și păcătuiește într-însa fiindcă nu se împreunează cu dînsa după lege.¹¹¹ Însă dezlegarea ce o dă marele Ioan Hrisostom, aceea pe care am zis-o întîi, este mai bună decît toate.

Însă unii nu se dumiresc la această zicere, și întrebă: Oare pizma nu topește și nu slăbește trupul pizmașului? Așadar, cum zice Pavel că doar curvia îl strică? Ci ei înșiși dezleagă nedumerirea, zicînd că pizma nu este lucrare, ci pătimire, și că Apostolul grăiește aici despre lucrare, nu despre pătimire. Căci zice: „tot păcatul pe care *îl face* omul”, iar pizma nu o lucrăm noi, ci ea se lucrează întru noi.¹¹² [...]

¹¹¹ Această dezlegare o dă Icumenie, adăugînd că muierea ce curvește se face trup al bărbatului nu numai pentru că el se amestecă cu dînsa, ci și pentru că femeia, luîndu-se din coasta bărbatului, este trup al lui dintru început. (n. aut.)

¹¹² Și aceasta o zice marele Atanasie. Iar Fotie zice că acela ce curvește „păcătuiește întru al său trup”, adică întru însuși trupul Stăpînului Hristos, al Căruia mădular este trupul său, precum a zis și Apostolul mai sus: „Au nu știți că trupurile voastre sînt mădulare ale lui Hristos?” Și iarăși: „Deci, luînd mădularele lui Hristos, le voi face mădulare ale curvei? Să nu fie!!” (n. aut.).

19 Au nu știți că trupurile voastre sînt lăcaș al Sfîntului Duh care este întru voi, pe Care-L aveți de la Dumnezeu?

Aici, dumnezeiescul Apostol îi înspăimîntă mai mult pe Creștinii ce curvesc, amintindu-le de mărimea darului Sfîntului Duh pe care l-au luat și de vrednicia lui Dumnezeu, Care le-a dat acest dar. Zice: O Creștinilor! – sînteți biserică sfîntă a Sfîntului Duh, deci nu spurcați sfîntul lăcaș al Sfîntului Duh și nu netrebniciți darul lui Dumnezeu!

20 Și nu sînteți ai voștri, căci v-ați cumpărat cu preț.

Zice: Creștinilor, vă aflați sub domnie și stăpînire, adică sub Hristos, și nu stăpîniți și nu aveți al vostru nici un lucru, nici însuși trupul vostru, pentru că sînteți robi răscumparați cu preț, anume cu însuși sîngele lui Iisus Hristos. Astfel, nu voi sînteți stăpîni pe mădularele voastre, pentru ca să

le puteți folosi la răutățile pe care le voiți, ci stăpîn asupra lor e însuși Stăpînul vostru Hristos, Cel ce v-a răscumpărat, și se cuvine ca mădularele voastre să se poarte acolo unde voiește El. Însă Apostolul nu zice acestea ca să strice stăpînirea de sine [„voința liberă”, n. m.] a omului, ci ca să arate că este drept și cu cuviință să fim robi supuși lui Hristos, de către Care ne-am răscumpărat din robia diavolului și a păcatului.¹¹³

Slăviți dar pe Dumnezeu în trupul vostru

Zice: De vreme ce trupul și sufletul vostru au fost răscumpărate de Hristos, sînteți

¹¹³ [...] Sfîntul Grigorie al Nisei zice: „Dacă ne-am făcut robi ai Celui ce ne-a izbăvit, că căutăm cu adevărat către Cel ce ne stăpînește, încît să nu mai viețuim nouă înșine, ci Celui ce ne-a cîștigat. Căci nu mai sîntem stăpîni ai noștri înșine, ci domnul nostru este Acela care ne-a cumpărat, iar noi sîntem ale Lui avuții. Așadar, legea vieții noastre să fie voia Celui ce ne stăpînește!” (în cuvîntul despre desăvîrșire, tomul III).

Iar Apostolul Petru zice că „nu cu lucruri stricacioase, cu argint sau cu aur, ne-am izbăvit din zadarnica noastră petrecere, cea lăsată de părinți, ci cu cinstit Sîngele lui Hristos, ca al unui miel nevinovat” (1 Petru 1:18). Iar dacă voiești să afli cine a luat prețul acesta, vezi în subînsemnarea zicerii „întru care avem răscumpărarea prin sîngele Său” (Efeseni 1:7). (n. aut.)

datori – o frații mei Creștini! – să-L slăviți pe Dumnezeu și cu trupul. Cum? Făcînd acele fapte și lucrări trupești care pricinuesc slava lui Dumnezeu și, pe lîngă acestea, păzindu-vă trupul sfînt și curat de orice păcat. Căci Dumnezeu Se slăvește atunci cînd oamenii, văzînd faptele voastre, se îndeamnă a-L slăvi pe Dumnezeu, precum a zis Domnul: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît să vadă ei faptele voastre cele bune și să-L slăvească pe Părintele vostru din ceruri” (*Matei 5:16*).

și întru duhul vostru,

Zice: De vreme ce și sufletul vostru, Creștinilor, a fost răscumpărat de Hristos, sînteți datori a-L slăvi pe Dumnezeu și cu sufletul. Și sufletul Îl slăvește pe Dumnezeu atunci cînd nu se spurcă de cugetările curviei și ale necurăției nici cu gîndul, de vreme ce pofta inimii este oprită de Hristos ca o prea-curvie, căci „tot cel ce caută la muiere spre a o pofti, iată, a preacurvit cu

dînsa în inima sa” (*Matei 5:28*). Căci, prin „duh”, Apostolul a numit aici gîndul.

care sînt ale lui Dumnezeu!

Adică Apostolul ne aduce aminte că noi, Creștinii, nu sîntem stăpîni asupra noastră, ci sîntem sub stăpînul Dumnezeu, Care ne-a zidit și apoi ne-a răscumpărat sufletul și trupul, și că, prin urmare, nu sîntem stăpîni a le folosi pe acestea pentru a face vreun lucru, ori cuvînt, ori gîndire afară de încuviințarea și voia lui Dumnezeu.

CAPITOLUL VII

1 Cît despre cele ce mi-ați scris,

După ce a îndreptat dezbinările, curvia și lăcomia de averi a Corintenilor, Apostolul vorbește acum despre nuntă și despre fecorie. Căci Corinteni îi scriseseră întrebîndu-l dacă se cuvine a se depărta

bărbații de femeile lor ori nu – precum am zis în pricina epistolei acesteia.

bine este omului a nu se atinge de femeie.

Zice: Binele cel dintâi și biruitor al oricărui om – atît al celui de rînd (deci nu numai al aceluia ce urmează a se preoți, precum rău au înțeles unii), cît și al celui ce urmează a ajunge sfințit – binele cel dintâi și cel mai înalt – zic – al fiecărui om este acesta: a nu lua femeie nicidecum, ci a păzi fecioria. Însă – zice – lucrul cel mai sigur și care ajută neputincioasa fire a oamenilor este nunta, adică a-și lua omul femeie legiuită – după cum arată mai jos:

2 Dar, din pricina curviei, fiecare bărbat să-și aibă femeia sa, și fiecare femeie să-și aibă bărbatul său.

Apostolul grăiește aici pentru amîndouă părțile: și pentru bărbat, și pentru femeie,

căci se poate ca bărbatul să voiască întreaga-înțelepciune, iar femeia nu; și altminteri: bărbatul a nu voi întreaga-înțelepciune, iar femeia a o voi.

Și, zicînd că nunta e îngăduită din pricina curviei, Pavel îi îndeamnă pe cei căsătoriți spre înfrînare și spre întreaga-înțelepciune. Căci, dacă s-a iertat a se face nunțile și a se însoți oamenii după lege pentru a nu urma curvii, atunci cei căsătoriți sînt datori să nu se împreuneze cu desfrînare și curvăsărește, ci cu întreagă-înțelepciune, doar pentru facerea de copii.¹¹⁴ Vezi și în

¹¹⁴ De aceea nu se cuvine a se împreuna bărbații cu femeile lor cînd sînt îngreunate, că este faptă nelegiuită și necuviincioasă, ca una ce nu se face spre facerea de copii și care se poate face pricină a omorîrii pruncului ce este în pîntece. De aceea și dumnezeieștii Apostoli, în *Așezămintele* lor, opresc de obște a se face aceasta. Căci nici chiar dobitoacele cele necuvîntătoare nu se împreunează cînd e grea partea cea femeiască.

De asemenea, nu se cuvine a se împreuna soții cînd femeia are cele obișnuite femeiești, căci fac păcat de moarte. De aceea, *Legea veche* poruncește a fi omorîți cei ce săvîrșesc aceasta, căci zice Dumnezeu în *Levitic*: „Bărbatul care se va culca cu femeie în timpul curgerii ei și-i va descoperi goliciunea, acela a descoperit curgerea sîngelui ei și ea și-a descoperit curgerea sîngelui său: amîndoi să fie stîrpiți din neamul lor” (20:18).

Și – ca să zic cuprinzător și în scurt – doar pentru zămislirea de copii se cuvine a se face trupeasca lor împreunare, iar nu pentru iubirea de îndulciri. Pentru aceasta zice și Dumnezeu în *Levitic*: „Orice bărbat căruia i se face scurgere din trupul său este necurat” (15:3), [...]

Iar dumnezeiescul Apostol scrie celor desăvîrșiți, zicînd: „Cinstită să fie nunta și patul nespurcat, iar pe curvari și pe prea-curvari îi va judeca Dumnezeu” (*Evrei* 13:4). (n. aut.)

epistola către Evrei (13:4) că nunta se numește „cinstită” pentru că îi păzește pe oameni întru întreaga-înțelepciune a trupului și îi oprește de a curvi și a prea-curvi.

3 Bărbatul să-i dea femeii dragostea datorată, la fel și femeia bărbatului.

Zice: Voi, Creștinii care vă însoțiți după lege, aveți datoria de a păzi dragostea și buna-cunoștință între voi, adică bărbatul să aibă dragoste către femeia sa, iar femeia către bărbatul său. Așadar, fiind datorie, trebuie a da, adică a plăti, dragostea aceasta unul altuia.

4 Femeia nu e stăpână asupra trupului său, ci bărbatul; la fel, nici bărbatul nu e stăpîn asupra trupului său, ci femeia.

Aici, Pavel arată că dragostea unuia către altul a celor însoțiți după lege este datorie pentru că – zice – femeile măritate

și bărbații însurați nu sînt stăpîni asupra trupurilor lor. Ci femeia este totodată și slujnică, și stăpînă a bărbatului: slujnică, fiindcă nu-și stăpînește trupul, încît să-l dea altui bărbat, ci bărbatul ei domnește și-l stăpînește;¹¹⁵ și este stăpînă și doamnă a bărbatului său pentru că trupul aceluia este al ei. De asemenea, și bărbatul este slugă a femeii sale, fiindcă nu e stăpîn asupra trupului său, ca să-l dea altor femei; este și stăpîn și domn al femeii sale, pentru că trupul ei este al lui.¹¹⁶

¹¹⁵ Ia aminte că „femeia nu-și stăpînește trupul, ci bărbatul”, însă doar întru împreunarea cea după fire, nu și în cea afară de fire și fără de lege. De aceea, dacă bărbatul ar cere femeii cu nelegiuire a se împreuna cu dînsa afară de fire, ea trebuie să nu se supună la aceasta, ci să-l oprească cu orice chip și să nu-l primească. (n. aut.)

¹¹⁶ Vrednice de laudă, cu adevărat, și de aurită gură sînt cuvintele lui Ioan cel împodobit cu multe daruri, care a zis la această zicere: „«Femeia nu-și stăpînește trupul, ci bărbatul; de asemenea, nici bărbatul nu e stăpîn pe trupul său, ci femeia.» Deci, dacă vei vedea că te momește vreo prea-curvă, că-ți întinde curse, că se atîrnă de tine, zi-i ei: Nu este al meu trupul, este al femeii mele: nu îndrăznesc să mă folosesc de el și să-l dau altei femei. Oare nu este fără noimă, cînd ai primit zestrea ei, să porți toată grija pentru aceasta și să nu o micșorezi întru nimic (...), iar trupul tău, care este bogăția ei, să-l strici și să-l pîngărești? [...]

Asemenea și tu, femeie măritată, de te-ar îndemna vreun bărbat la prea-curvie, zi-i lui cuvîntul acesta al Apostolului, adică: «femeia nu-și stăpînește trupul său, ci bărbatul.» De ce mă îndemni spre prea-curvie, omule? Trupul meu nu este al meu, ci al bărbatului meu; nu eu îl stăpînesc, ci bărbatul meu. Cum pot să dau trupul cel străin? Căci, dacă nu cutez să vînd lucrul și zestrea bărbatului meu cea neînsuflețită, cum voi cuteza să dau

***5 Să nu vă lipsiți unul de altul, decît cu
bună învoială, pentru o vreme,***

Adică: Bărbatul să nu se înfrîneze și să se depărteze de împreunarea trupească decît dacă ar voi să se înfrîneze și femeia; la fel să facă și femeia; căci, dacă o parte dintre cei însoțiți primește înfrînarea, dar cealaltă nu voiește, se face pagubă. [...] Iar cînd amîndouă părțile voiesc a se înfrîna de la împreunare, atunci înfrînarea aceasta nu se socotește lipsire și pagubă, pentru că se face din învoire și pentru o vreme. Iar care este vremea aceasta, Apostolul arată mai jos:

***ca să vă îndeletniciți cu postul și
rugăciunea,***

Aici, Apostolul tâlcuiește cum a zis ca să se depărteze de împreunarea trupească

trupul meu, care este zestrea însuflețită și agoniseala cea vie a bărbatului meu? (...) Fugi departe de mine, prea-vicleanule om!» (n. aut.)

bărbatul și femeia cei însoțiți cu lege, „la o vreme”, adică – zice – cînd este vremea a petrece în post și în rugăciune. Astfel, Creștinii cei însoțiți după lege nu trebuie a se împreuna trupește în vremea posturilor, mai ales în Postul cel Mare, și miercurile și vinerile de peste tot anul. Dar nu se cuvine a se împreuna trupește nici în vremea cînd vor să petreacă cu îndelungare și întindere întru rugăciune – adică sîmbăta, duminica, în zilele praznicelor împărătești și întru cele ale Maicii Domnului – pentru că în acele zile se face Dumnezeiasca Liturghie și toți Creștinii zăbovesc întru rugăciune. Și mai cu osebire se cuvine a se depărta soții de împreunare cînd au să se împărtășească cu dumnezeieștile Taine, cel puțin cu trei zile înainte. (Aceasta o zic despre împărtășirea în afara postului; căci, dacă se împărtășesc în zile de post, se depărtează de împreunare din pricina postului.) Dar nu trebuie a se împreuna nici în Săptămîna Luminată a Paștilor, căci toată acea săptămîină se socotește ca o zi, precum

hotărăște *Canonul 66* al Sfântului Sobor al șaselea a toată lumea. De aceea nu a zis Apostolul doar: Să nu vă împreunați trupește, ca să vă rugați – ci: „pentru ca să zăboviți întru rugăciune”. [...] Astfel, Apostolul poruncește celor însoțiți să nu se împreune trupește ca să se facă rugăciunea și postirea mai osîrdnică și mai cu dinadinsul. Căci, deși împreunarea lor nu este necurată în sine, ea pricinuieste totuși întârziere și împiedicare postirii.¹¹⁷

și iarăși vă veți împreuna, ca să nu vă ispitească pe voi satana pentru neînfrînarea voastră.

Zice: Aceasta – a vă împreuna voi, bărbații, cu femeile voastre după vremea postului și a rugăciunii – nu v-o dau ca

¹¹⁷ Zonara și Valsamon (în tâlcuirea canonului al treilea al Sfântului Dionisie), întru o unire cu Teofilact, „rugăciunea” rînduită aici de Apostol au înțeles-o pe aceea mai sîrguitoare și care se face cu ocărîre de sine și cu lacrimi.

Iar Teodorit zice că nu se cuvine a se împreuna cei însoțiți în vremea postirii și a rugăciunii pentru ca să cîstească postirea și rugăciunea cu sfințenia și curăția trupului lor. (n. aut.)

lege¹¹⁸, ci o zic cu pogorămînt, pentru ca să nu vă ispitească satana și să vă împingă întru prea-curvie, dacă nu vă veți împreuna voi, bărbații, cu femeile voastre, și voi, femeile, cu bărbații voștri. Însă, fiindcă nu diavolul singur este pricinuitor al curviei, ci întîia pricină este neînfrînarea și neastîmpărarea poftelor noastre, Apostolul zice apoi aceasta: „ca să nu vă ispitească satana *pentru neînfrînarea voastră*”. Adică – zice – neînfrînarea voastră este pricina de a vă ispiți diavolul. Căci, de vreme ce vreți să viețuiți cu lenevire și să slujiți îndulcirilor trupului, diavolul află prilej ca vă dea război – după sfințitul Teodorit.

¹¹⁸ Deci – de vreme ce Apostolul nu legiuiește ca soții să se împreuneze trupește, ci, după ceea ce nu spun, dar se înțelege, voiește a nu se împreuna ei niciodată, dacă pot și dacă vor – aceasta însemnează că orice bărbat și femeie însoțiți după lege se pot învoi între ei să se depărteze de împreunarea trupească, viețuind întru întreaga-înțelepciune și feciorie, cum se află și în zilele noastre mulți însoțiți întru Domnul care viețuiesc ca frații. Și din vechime aflăm multe ca acestea în *Viețile Sfinților*. Însă este mai bine ca cei însoțiți astfel, adică bărbatul și femeia care se învoiesc a păzi curăția și neîmpreunarea, să lase lumea și cele ce sînt în lume și să se facă monahi, trăgîndu-se amîndoi la mănăstiri potrivite lor. Pentru ca, așa cum au luat cununa nunții, să primească în ceruri și cununa înfrînării și curăției, precum nenumărați au făcut aceasta și o fac. Și *Canonul 46* al Sinodului VI rînduiește aceasta. (n. aut.)

***6 Aceasta însă o zic după îngăduință,
nu după poruncă,***

Zice: Aceasta – a vă împreuna iarăși trupește după vremea postirii și a rugăciunii, pentru a nu vă păgubi unul pe altul – o zic vouă după îngăduință, adică făcînd pogorămînt neputinței voastre, iar nu ca și cum v-aș pune lege, sau v-aș porunci să vă împreunați totdeauna sau că ar fi lăudat acela ce se împreunează cu femeia sa trupește, ca și cum ar împlini legea. Căci, dacă puteți a vă înfrîna totdeauna, cu învoială, nu vă împreunați!

7 căci voiesc ca toți oamenii să fie precum sînt și eu.

Cînd vrea să poruncească un lucru greu, Pavel obișnuiește a se aduce ca pildă pe sine însuși. De aceea și aici, vrînd să vorbească despre fecioria cea asemenea cu a Îngerilor, zice: Voiesc ca toți bărbații să fie ca și mine, adică toți să se depărteze

de femeie și să urmeze fecioria, precum și eu mă depărtez și petrec întru feciorie.¹¹⁹

Dar fiecare are de la Dumnezeu dar osebit, unul așa, altul altfel.

Zice: A rămîne cineva întru feciorie e dar de la Dumnezeu, măcar că e nevoie și de lucrarea și sîrguința noastră. Și îi zice „dar” pentru ca să-i mîngîie pe cei căsătoriți, căci i-a înfruntat destul cu ceea ce le-a zis, anume că pentru neînfrînarea lor îi ispitește satana. Ia aminte însă că Apostolul arată aici că și nunta e dar, zicînd că „fiecare are de la Dumnezeu dar osebit, unul așa, iar altul altfel”, adică unul a rămîne întru feciorie, iar altul a lua femeie cu nuntă legiuită.¹²⁰

¹¹⁹ Iar Teodorit, tîlcuind aceasta, zice: „Pavel s-a adus ca pildă pentru noi, fiind silit a-și descoperi bogăția curăției.” (n. aut.)

¹²⁰ Iar Teodorit zice că Apostolul numește nunta „dar”, pentru că, fiind ajutați de darul lui Dumnezeu, cei căsătoriți isprăvesc întreaga-înțelepciune în nuntă. Căci darul ajută celor ce au osîrdie către cele bune, după cum a spus Domnul: „Cereți, și vi se va da! Căutați, și veți afla!” (*Matei* 7:7). (n. aut.)

8 Zic însă celor necăsătoriți și văduvelor că bine le este lor să rămână precum sînt și eu.¹²¹

9 Iar de nu se pot înfrîna, să se căsătorească! Fiindcă e mai bine a se căsători, decît a se aprinde.

Ai văzut înțelepciunea marelui Pavel? Căci – deși arată că înfrînarea, necăsătoria și fecioria sînt mai bune – totuși nu-i silește la depărtarea de căsătorie pe cei ce nu pot urma fecioria, pentru ca să nu urmeze alt păcat mai mare și să cadă în curvie. Căci

¹²¹ Este întrebare între Părinți dacă Apostolul a fost sau nu însurat. Purtătorul de Dumnezeu Ignatie și Climent Stromatul zic că a fost însurat; încă și mulți alții spun aceasta, sprijinindu-se pe zicerea din *Epistolă către Filipeni* 4:3: „Rogu-te și pe tine, credinciosule Sizig” și pe zicerea aceasta de aici, unde nu a pomenit numai de cei necăsătoriți, ci și de văduvi, care mai înainte au fost căsătoriți. Deci zic aceia că și Pavel, avînd mai înainte femeie, s-a lăsat de dînsa după ce a fost chemat de Dumnezeu la propovăduire, precum și Petru, și Filip și, mai înainte de aceștia, Proorocul Isaia, care, după ce a văzut pe Domnul pe scaun înalt, nu s-a mai împreunat cu femeia sa, la fel ca și Moisi, după ce a văzut dumnezeiasca arătare în rug.

Iar mai mulți Părinți zic că Pavel a fost necăsătorit: Hrisostom, Ambrozie, Augustin, Epifanie, Ieronim, Tertulian, Teofilact și alții. Vezi și în tomul întâi al *Istoriei bisericești* a lui Melétie, la foaia 135, și subînsemnarea lui Gheorghe Vendoti la aceasta. Ci și Teodorit vrea ca Pavel să fi fost necăsătorit. El zice că nu trebuie să-l punem pe Pavel în rîndul văduvilor, căci era tînăr cînd s-a învrednicit de chemarea cerească și vîrsta nu îi îngăduia să fi fost căsătorit și să fi ajuns văduv. (n. aut.)

zice: Dacă voi, necăsătoriții și văduvele, aveți multă aprindere în trup și sînteți siliți de fire (căci mare este tirania poftei trupești!)¹²², căsătoriți-vă și prin nuntă sloboziți-vă de multele osteneli și sudori, pentru ca să nu alunecați și să cădeți în curvie.

10 Iar celor căsătoriți, le poruncesc – nu eu, ci Domnul –

Domnul a legiuit anume a nu se despărți bărbatul de femeie sau femeia de bărbat decît doar pentru pricină de curvie, cînd a

¹²² Teodorit țîlcuiește zicerea aceasta așa: „«Aprindere» nu numește supărarea poftei, ci înrobirea sufletului și covîrșirea spre mai rău. Deci zice: Dar – dacă nu puteți răbda lovirea poftei, ci sufletul vă e neputincios către lupta aceasta, pentru că nu aveți osîrdie fierbinte către cele bune – nimeni nu vă oprește a vă căsători.” Așadar – după acest dumnezeiesc părinte – nu se cuvine să zică cineva că nu poate rămîne necăsătorit și întru feciorie, că nu se poate face monah adică, pentru că e supărat de pofta trupului. Căci ce om este în lume care să nu fie supărat de poftă? Negreșit, nici unul! Astfel încît, doar din pricina acestei bîntuielei a poftei, nici nu ar fi putut vreunul a păzi vreodată fecioria! Deci – dacă omul nu s-ar supune poftei cu mintea, și dacă ar avea bărbăție duhovnicească și osîrdie spre cele bune, și dacă ar iubi fecioria cu tot sufletul – el ar putea, cu ajutorul lui Dumnezeu, să gonească lovirile gîndurilor trupești și să potolească aprinderea poftei. Și astfel ar putea să aleagă viața întru feciorie, crezînd cu adevărită că, pentru puțina bîntuire ce suferă de la trup și pentru lupta ce o cearcă, are să primească de la Dumnezeu strălucite cununi. (n. aut.)

zis: „Iar eu vă zic vouă: Orice bărbat își va lăsa femeia, afară de cuvânt de curvie, o face pe ea să prea-curvească” (Matei 5:32). De aceea, Apostolul zice aici: Nu eu poruncesc să nu se despartă cei căsătoriți, ci Însuși Domnul! Iar cuvântul acesta arată că cele zise de Pavel pînă acum nu sînt legiuite de Domnul anume, deși toate spusele lui sînt porunci ale Domnului, iar nu cuvinte omenești, precum zice el însuși: „Dacă cineva se socotește a fi Prooroc sau om duhovnicesc, să știe că cele pe care vi le scriu sînt porunci ale Domnului” (1 Corinteni 14:37), „căci socotesc că și eu am Duhul lui Dumnezeu” (1 Corinteni 7:40). Iar pentru deosebirea dintre sfătuire și învățătură, vezi la stihul 2 al capitolului 4 al epistolei întâi către Tesaloniceni și la stihul 11, capitolul 4 al celei dintîi către Timotei.

ca femeia să nu se despartă de bărbat!

11 Iar dacă s-ar despărți, să rămînă nemăritată, ori să se împace cu bărbatul

său; tot așa, bărbatul să nu-și lase femeia.

De vreme ce se făceau despărțiri între bărbați și femei pentru înfrînare și pentru întreaga-înțelepciune, sau din alte pricini neîntemeiate (iar nu adică din pricina preacurviei), Pavel zice aici că este mai bine ca soții să nu se despartă nicidecum; iar dacă totuși s-ar despărți, femeia să nu ia al doilea bărbat, ci să rămână a bărbatului său, dacă nu după împreunarea cu dînsul, cel puțin prin aceea că nu poate lua alt bărbat; sau, dacă nu se poate înfrîna, să se împace și să se unească iarăși cu bărbatul său. Iar aceasta trebuie să o facă și bărbatul dacă se va despărți de femeia sa, adică să nu se însoare cu alta, ci să rămână necăsătorit; sau, dacă nu se poate înfrîna și păzi întreaga-înțelepciune, să se împace și să se unească iarăși cu femeia sa.¹²³

¹²³ Iar cum că nu se cuvine a se despărți cei căsătoriți, afară de pricină de curvie, ci trebuie a-și suferi metehnele unul altuia, vezi la subînsemnarea canonului 48 al Sfinților Apostoli, în canonicul nostru (*Pidalion*). (n. aut.)

12 Iar celorlalți eu le zic¹²⁴, nu Domnul: Dacă vreun frate are femeie necredincioasă, și ea binevoiește a locui cu dînsul, să nu o lase pe ea!

13 Și, dacă vreo femeie are bărbat necredincios, iar el binevoiește a locui împreună cu dînsa, să nu îl lase pe el!

Ce zici – o fericite Pavele? Căci Domnul poruncește ca, de va fi muierea vreunuia prea-curvă, să se despartă de bărbatul său (dacă el nu o mai voiește). Așadar cum zici tu să nu se despartă bărbatul de femeia necredincioasă? Nu cumva este mai rea prea-curvia decît necredința? Nu este mai rea – răspunde Apostolul – dar Dumnezeu pedepsește mai mult greșelile făcute nouă, oamenilor, și de aceea zice să se despartă femeia prea-curvă de bărbatul ei care nu o mai voiește; și nu pedepsește atît de tare

¹²⁴ Tîlcuind zicerea „eu zic”, Teodorit spune așa: „«Eu zic» este în loc de: Această lege nu am aflat-o scrisă în *Sfințitele Scripturi*, ci acum o pun. Iar faptul că legile Apostolului Pavel sînt legi ale Stăpînului Hristos este arătat știutorilor de cele dumnezeiești, căci însuși Apostolul zice: «Hristos, Cel ce grăiește întru mine, adică prin darul cel dat mie». Tot așa și aici, el legiuiește prin Sfîntul Duh, printr-Însul grăind. (n. aut.)

greșelile făcute împotriva Lui Însuși, cum este și necredința. De aceea și poruncește El ca acela ce a făcut rău aproapelui să nu-l aducă jertfa sa, ci mai întâi să se împace cu fratele său, zicînd: „Lasă jertfa ta și mergi de te împacă cu fratele tău!” (*Matei* 5:24). De aceea a defăimat El cei zece mii de talanți ai Săi, dar nu a suferit ocara și împietrirea inimii arătate de sluga cea rea și vicleană asupra fratelui său pentru suta aceea de dinari (adică de bănuți), ci a pedepsit-o, precum se vede în capitolul 18 al evangheliei lui Matei. Așa face și aici Dumnezeu și necredința bărbatului ori a femeii, care e îndreptată împotriva Lui, o trece cu vederea și nu-i desparte pe aceia (dacă se învoiesc a petrece împreună); iar prea-curvia – ca una ce e îndreptată ori către bărbat, ori către femeie – o pedepsește, și de aceea îngăduie a se despărți soții, dacă nu voiesc a petrece împreună.

Unii zic însă că necredința are ca pricină necunoștința minții, care este întîmplătoare

și poate să înceteze prin locuirea împreună a bărbatului cu femeia, precum zice și Apostolul mai jos: „Ce știi, femeie, dacă nu cumva îți vei mîntui bărbatul?” Pe cîtă vreme – zic ei – prea-curvia se face cu cunoștință și din răutate mărturisită și arătată, și de aceea se face pricină de despărțire. Și, de altfel, acela dintre soți care prea-curvește s-a și despărțit pe sine de celălalt, pentru că mădularele sale (de a prea-curvit bărbatul) le face mădulare ale muierii curve; iar de a prea-curvit femeia, aceasta face mădularele bărbatului său mădulare ale aceluia cu care prea-curvit. Iar soțul necredincios nu se desparte, și – mai bine zis – nici nu se cuvine a se despărți după trupeasca unire pentru aceasta, ba chiar prin această unire trupească este nădejde că poate se vor uni și după credință. (Și las deoparte a zice că după despărțire ar fi urmat răsturnarea vieții celor doi, și clevetirea și osîndirea evangheliei.)

Dar se cuvine să înțelegi – o cititorule! – că ceea ce zice aici Pavel se face cînd amîndouă părțile, adică și bărbatul, și femeia, s-au însoțit fiind necredincioși iar apoi o parte a crezut în Hristos, ori bărbatul, ori femeia. Numai atunci poruncește Apostolul ca soții să locuiască împreună, căci poate prin unirea aceasta soțul credincios îl va trage la credință și pe celălalt. Dar celor drept-credincioși dinainte de nuntă nu le este îngăduit nicicum a se însoți cu necredincioși! Să nu fie! Iar dacă se însoțesc, trebuie despărțiți negreșit! Căci Apostolul nu a zis: „bărbatul credincios *care voiește* să ia muiere necredincioasă”, ci a zis: „bărbatul credincios ce *are* muiere necredincioasă”, adică pe care o avea el încă mai înainte de a crede. Apoi iarăși, nu întîmplător îngăduie Apostolul a locui împreună soțul credincios cu cel necredincios, ci cu socoteală, adică „de va voi partea cea necredincioasă a locui împreună cu cea credincioasă”. Căci zicerea „împreună bine-voiește” aceasta

însemnează, adică: „de va voi și de va primi”.

14 Căci bărbatul necredincios se sfințește prin femeia credincioasă, și femeia necredincioasă se sfințește prin bărbatul credincios.

Adică: Din covârșirea curăției soțului cel credincios, se biruiește necurăția celui necredincios. Așa se înțelege zicerea, iar nu că Elinii și necredincioșii s-ar face sfinți prin împreuna-locuire cu credincioșii, căci Apostolul nu a zis că soțul necredincios „se face sfânt”, ci că „se sfințește”, adică se biruiește de sfințenia celui credincios.

Și Pavel zice aceste cuvinte pentru ca femeia credincioasă să nu se teamă că s-ar face necurată prin împreunarea cu bărbatul ei necredincios și, la fel, ca bărbatul credincios să nu se teamă că s-ar face necurat prin împreunarea cu femeia sa necredincioasă.¹²⁵ Aici însă se ivește o

¹²⁵ Vezi și la capitolul XV al acestei epistole, stih 28, unde însuși Teofilact spune că Apostolul a pus aici zicerea

întrebare și o nedumerire: Dacă cel ce se împreunează trupește cu curva este necurat, căci se face un trup cu curva, e vădit că și femeia care se împreunează trupește cu Elinul cel necredincios se face și ea un trup cu acela. Și atunci cum de nu este și ea necurată? Dezlegarea nedumeririi este aceasta: la curvie, însuși lucrul acela după care se împreunează bărbatul cu muierea, adică amestecarea lor nelegiuită, este necurat, și de aceea se fac necurați amîndoi. Cît privește împreunarea soțului credincios cu acela necredincios nu se întîmplă așa, ci altfel stau lucrurile. Căci bărbatul necredincios este necurat după necredința pe care o are, dar femeia credincioasă nu se împărtășește cu dînsul din necredință, ci trupește, și aici nu se vede nici o necurăție, fiindcă ea a fost însoțită prin nuntă cu bărbatul său necredincios mai înainte de a crede. Asta e

„se sfințește” cu covîrsire [„exagerare”, zicem noi azi, n. m.]. Iar Teodorit o tîlcuiește zicînd că înseamnă: „are nădejde de mîntuire.” (n. aut.)

pricina așadar pentru care partea cea credincioasă nu este necurată.¹²⁶

Căci altfel, fiii voștri sînt necurați,

Căci – zice – dacă nu s-ar birui partea cea necredincioasă de curăția părții credincioase, atunci copiii ce se nasc din aceștia ar fi necurați, adică curați doar pe jumătate.

dar acum sînt sfinți.

Adică copiii ce se nasc din aceștia nu sînt necurați, căci, cu covîrșirea zicerii „sfinți”, Apostolul înlătură frica părții celei credincioase că aceia ar fi necurați.¹²⁷

¹²⁶ Iar Fotie zice că însuși faptul de a primi partea cea necredincioasă împreună-șederea și unirea cu partea cea credincioasă este un semn că acela (aceea) se apropie de cunoașterea credinței și a bunei-cinstiri de Dumnezeu. Iar eu adaug că chiar aceasta, adică faptul că unul din soți a îngăduit ca celălalt să se boteze, este un semn bun că a început a primi el însuși credința lui Hristos. Așadar acestea sînt pricinile pentru care și Apostolul a îngăduit părții celei credincioase să primească împreună-locuirea cu cea necredincioasă. (n. aut.)

¹²⁷ Și, într-adevăr, dumnezeiescul Pavel vorbește aici cu covîrșire, precum zice Sfințitul Teofilact. Fiindcă, dacă însuși copiii născuți din părinți credincioși sînt necurați – ca unii ce trag spurcăciunea păcatului strămoșesc, și pentru aceasta au trebuință de curățirea Sfintului Botez – cu mult mai virtos sînt necurați cei născuți dintru acea însoțire în

15 Iar dacă necredinciosul se desparte, să se despartă!

Adică: Dacă partea necredincioasă dintre cei însoțiți cu nunta poruncește părții celei credincioase fie să se împărtășească de necredința sa, fie să se despartă de ea, atunci partea cea necredincioasă să se despartă!

Căci nu este rob fratele ori sora întru unele ca acestea, că în pace v-a chemat pe voi¹²⁸ Dumnezeu.

Zice: Dacă partea cea necredincioasă dintre cei însoțiți se ceartă cu tine, partea cea credincioasă, pentru că nu te împărtășești de necredința ei, desparte-te de dînsa! Căci nu ești „rob întru unele ca acestea”, adică nu ești silit să ții și să rabzi

care o parte este credincioasă, iar cealaltă necredincioasă. Și poate că Apostolul i-a numit pe aceștia „sfintii” pentru că se sfințesc botezându-se și făcându-se credincioși din pricina părții credincioase. (n. aut.)

¹²⁸ Întru unele izvoade se zice: „ne-a chemat”. (n. aut.)

partea cea necredincioasă întru cele ce privesc credința. Mai bine este a te despărți decît a te certa, căci nici Dumnezeu nu voiește aceasta și chiar El – zice – „v-a chemat în pace”.¹²⁹ Deci, dacă partea cea necredincioasă se ceartă, ea a dat pricină despărțirii, iar nu partea cea credincioasă, și dar să se despartă!

16 Căci ce știi tu, femeie, dacă nu-ți vei mîntui bărbatul?

Aici, dumnezeiescul Apostol sfătuiește din nou ca partea cea credincioasă să nu se despartă de cea necredincioasă, și zice: Dacă bărbatul tău necredincios nu se ceartă cu tine, femeia sa credincioasă,

¹²⁹ [...] Fiind întrebat cum se cuvine a primi cineva în viața monahală pe cei căsătoriți, marele Vasilie răspunde (în hotărîrea 12 pe larg) că mai întîi trebuie să-i întrebe dacă fac aceasta cu învoirea amîndurora, precum zice Pavel (adică precum a zis mai sus, la stihul 5 al acestui capitol: „Să nu vă lipsiți unul pe altul, decît numai cu învoire”). Și așa să-i primească, cu încredințarea multor martori. Iar dacă o parte din cei însoțiți, bărbatul sau femeia, se îngrijește mai puțin decît cealaltă parte de a bine-plăcea lui Dumnezeu (prin călugărie adică) și nu se învoiește a primi acest fel de despărțire, atunci să nu-i primească, nici să se pună pe sine în fulburări, aducîndu-și aminte de ceea ce zice Pavel, că „în pace ne-a chemat pe noi Dumnezeu”. [...] (n. aut.)

rămii și primește împreună-petrecerea cu dînsul! Îndeamnă-l și sfătuiește-l, poate că vei putea isprăvi ceva și îl vei mîntui pe bărbatul tău. Însă Apostolul pune la îndoială faptul dacă femeia va mîntui ori nu pe bărbatul său. Asta din două pricini: întîi, ca să nu se creadă că o silește pe femeie să-l înduplece pe bărbatul său și să-l aducă la credință; și, al doilea, pentru ca să o facă pe femeie să nu deznădăjduiască dacă nu ar izbuti nimic, ci să nădăjduiască totdeauna că poate va întoarce pe bărbatul său la credință.

Și ce știi tu, bărbate, dacă nu-ți vei mîntui femeia?

17 Decît numai așa cum i-a dat Dumnezeu fiecăruia, așa cum l-a chemat Domnul pe fiecare, așa să umble.

Unii citesc zicerea aceasta așa: „Ce știi, bărbate, dacă îți vei mîntui femeia sau nu?” Apoi, fac alt început, zicînd: „Fiecăruia, precum i-a dat Dumnezeu”, adică: De unde

știi – o bărbate! – dacă o vei mîntui pe femeia ta sau de nu o vei mîntui? Acest lucru e neștiut – zice – și de aceea nu se cuvine să dezlegi nunta și să te desparți de femeia ta necredincioasă. Căci, dacă nu o vei mîntui, nu te-ai vătămat cu nimic; iar dacă o vei mîntui, te-ai folosit și pe tine, și pe dînsa, căci însuși trupul tău l-ai folosit.

Însă cel între sfinți Ioan Hrisostomul nu a citit zicerea așa, ci începe de la aceasta: „decît numai cum i-a dat Dumnezeu fiecăruia”¹³⁰, ceea ce cu adevărat este mai bine. E ca și cum Apostolul ar zice că nu se face despărțirea nunții pentru necredință, căci acest „decît numai cum i-a dat Dumnezeu fiecăruia” se înțelege așa: Fiecare să fie așa cum l-a voit pe el Dumnezeu! Ți-a dat Dumnezeu – zice – să ai femeie necredincioasă? Întru aceasta rămîi, și nu te despărți de dînsa din pricina necredinței!

Și așa rînduiesc întru toate bisericile.

¹³⁰ Tot așa citesc zicerea și Teodorit și cei mai mulți. (n. aut.)

Pavel zice aceasta ca să se facă mai osîrdnici Corinteni întru a asculta cu supunere, aflînd că au și pe alții împreună-părtași care se supun acestor învățături și le urmează.

18 A fost vreunul chemat fiind tăiat împrejur? Să nu se ascundă!

Se întîmpla că mulți Creștini Evrei, după ce se creștinau, se rușinau că erau tăiați împrejur. De aceea, întrebuițînd oarecare meșteșug doctoricesc, trăgeau pielea și acopereau partea retezată a mădularului născător de copii, ajungînd să arate ca mai înainte, ca și cum ar fi fost netăiați împrejur.¹³¹

A fost chemat cineva întru netăierea împrejur? Să nu se taie împrejur!

¹³¹ Sfîntul Epifanie zice că meșteșugul acesta de a schimba tăierea împrejur în netăiere împrejur a fost aflat mai întîi de către Isav, care l-a dat strănepoților lui, și pentru aceasta l-a urît Dumnezeu, precum zice Proorocul Maleahi: „Pe Iacov l-am iubit, iar pe Isav l-am urît” (capitolul 1:3) (la Icumenie). (n. aut.)

Iar unii Creștini din „neamuri” făceau altă necuviință, potrivnică: după ce se creștinau, se tăiau împrejur, fiindcă tăierea împrejur părea a fi slăvită și cinstită. Deci – zice Pavel – să nu faci aceasta, căci nu folosește cu nimic credinței! – precum spune și în altă parte: „În Hristos Iisus, nici tăierea împrejur nu este ceva, nici netăierea împrejur” (*Galateni* 6:15).

19 Tăierea împrejur nu este nimic, nici netăierea împrejur nu este nimic, ci ținerea poruncilor lui Dumnezeu.

Zice: La nimic nu folosește tăierea împrejur sau netăierea împrejur, ci pretutindeni se caută păzirea și lucrarea poruncilor lui Dumnezeu cu credință.

20 Fiecare să rămână întru chemarea în care a fost chemat!

**21 Ai fost chemat fiind rob? Nu-ți pasă
ție! – ci, deși poți a te face slobod, mai
mult folosește-te [de robie]!**

Zice: „Fiecare să rămână întru chemarea întru care a fost chemat”, adică: în oricare fel de trai și în oricare ceată s-ar fi aflat cineva mai înainte de a crede în Hristos, să rămână întru acea petrecere și ceată și după ce a crezut. Creștine – zice – dacă ai crezut în Hristos fiind rob, nu purta grijă de aceasta și nu te tulbura că ești rob al cuiva¹³², pentru că robia nu-ți vatămă

¹³² Marele Vasile zice că „nimeni nu este rob după fire, ci se face rob în trei chipuri: ori că a fost silnicit și supus jugului robiei, precum se întâmplă la luările cetăților, când cetățenii sînt luați în robie; ori ajunge cineva rob pentru că e sărac și nu are hrană, precum s-au făcut robi lui Faraon Evreii, zicînd către Iosif: «Cîștigă-ne pe noi și pămîntul nostru robii lui Faraon» (*Facerea* 47:19); ori ajunge cineva rob după oarecare înțeleaptă iconomie, cînd fiii răi și necunoscători, prin glasul părinților lor, sînt osîndiți să robească la frații lor buni și înțelepți. Această robie este însă mai mult facere de bine, cum s-a întîmplat cu Hanaan, nepotul lui Noe, care a ajuns rob al lui Sim și fraților lui, sau cu Isav, care s-a făcut rob lui Iacov” (*Despre Sfîntul Duh*, capitolul XX). „Căci robește – zice – cel fără de minte celui înțelept” (*Pildele lui Solomon* 11:29).

Pe lîngă aceste trei chipuri ale robiei, mai sînt însă altele două, anume: cînd cineva cumpără cu bani pe vreunul și îl are rob, sau cînd cineva dă plată cuiva ca să-l slujească. Se vede însă că Pavel vorbește și aici, și în celelalte epistole ale sale, despre robii cumpărați cu bani; vezi la stihul 2 al capitolului 6 al epistolei întîi către Timotei. (n. aut.)

credința și sufletul! Încît, chiar de ai putea să te slobozești din robie, folosește-te de ea și mai mult, adică robește mai departe, dă-te pe tine spre slujba stăpînului tău! Pentru aceasta scria și purtătorul de Dumnezeu Ignatie, zicînd: „Robii să nu dorească a se slobozi, ci mai mult să robească, spre slava lui Dumnezeu, ca să dobîndească slobozenie mai bună de la El” (*Epistola către Policarp*).¹³³

22 Căci robul care a fost chemat întru Domnul este [rob] slobozit al Domnului. Tot așa, cel chemat [ca om] slobod este rob al lui Hristos.

„Slobozit” se numește acela care a fost slobozit din robie.¹³⁴ Deci Apostolul zice aici așa: Tu, cel care ai crezut în Hristos fiind rob, să știi că ești „slobozit” al lui Hristos,

¹³³ Zice și Teodorit: „Darul nu cunoaște osebite de robire și de stăpînire. Deci, să nu fugi de robie ca de ceva nevrednic de credință! Ci, chiar dacă ai putea să dobîndești slobozenia, rămîi slujind și așteaptă răsplătirea!” Dar nu zice aceasta oricum, ci înduplecîndu-i a nu fugi de robie avînd ca pricină cinstirea de Dumnezeu. (n. aut.)

¹³⁴ Iar Teodorit zice: „Obişnuim a numi «slobozit» pe cel născut din robi și iertat de robie de stăpîn.” (n. aut.)

pentru că Hristos te-a slobozit din păcat și din robia trupului, chiar dacă rămîi rob [al stăpînului tău] și după aceasta. Pentru că, dacă cineva e slobod de patimi și are suflet nobil, el nu este cu adevărat rob.

Iar altul a ajuns la credință fiind om slobod și este acum rob al lui Hristos. Prin urmare, dacă numirea robiei îl tulbură și-l mîhnește pe rob, să cugete că a fost slobozit de către Hristos, lucru care este mult mai mare decît slobozenia ce o dau oamenii. Și, iarăși, dacă numirea slobozeniei îl face pe cel slobod să se mîndrească, să cugete și acela că este rob al lui Hristos și să se smerească, gîndind că se află sub un mare stăpîn și că e dator să-l placă Acestuia. Vezi, frate, înțelepciunea lui Pavel? Vezi cum învață pe amîndouă părțile – și pe robi, și pe cei slobozi – cele cuvenite și folositoare?

23 Ați fost cumpărați cu preț, nu vă faceți robi ai oamenilor!

24 Fiecare, fraților, întru ceea ce a fost chemat, întru aceea să rămână înaintea lui Dumnezeu!

Apostolul nu zice acest cuvânt numai robilor sau numai celor slobozi, ci tuturor Creștinilor, de orice rînduială și treaptă ar fi. Și spune să nu facă Creștinii nici un lucru spre plăcerea oamenilor, nici să li se supună cînd poruncesc lucruri nelegiuite și afară de porunca lui Hristos. Pentru că aceasta înseamnă slujire la oameni, iar Creștinii au fost cumpărați cu prețul sîngelui Fiului lui Dumnezeu, așadar sînt robi ai Lui și trebuie a împlini poruncile Lui, nu ale oamenilor!¹³⁵

Însă, cu aceste cuvinte, Apostolul nu învață ca robii să se despartă de stăpînii lor! Să nu fie! Ci-i învață pe robi să

¹³⁵ Despre aceasta, și marele Vasilie a avut dreptate scriind acestea: „Dacă nu-ți aduci aminte, omule, de înția ta naștere (adică de zidirea după chipul și asemănarea lui Dumnezeu), gîndește-te măcar la prețul ce s-a dat pentru tine, întoarce-ți privirea către schimb și cunoaște vrednicia ta! Cu sîngele cel de prea-mult preț al lui Hristos ai fost cumpărat! Nu te face așadar rob al păcatului, ca să nu te alături cu dobitoacele cele fără de minte!” (în tîlcuirea asupra zicerii: „Dar omul, în cinste fiind, nu a priceput”, din *Psalmul 48*). (n. aut.)

cinstească și să păzească mîntuitoarele porunci ale lui Hristos, ale adevăratului și veșnicului lor stăpîn, mai mult decît poruncile cele vătămătoare de suflet ale stăpînilor celor muritori. Că Pavel nu spune ca robii să se depărteze de stăpînii lor este arătat din ceea ce zice mai apoi, anume că fiecare să rămînă întru acea rînduială în care se afla cînd a fost chemat de Dumnezeu și a crezut. Și a adăugat: „înaintea lui Dumnezeu”, ca să arate că robii nu trebuie a se depărta nici de Dumnezeu, supunîndu-se poruncilor nelegiuite ale stăpînului lor. Căci Pavel poartă grijă pentru amîndouă părțile, și zice că robii nu trebuie să se depărteze nici de stăpînii lor trupești luînd ca pricină pe Dumnezeu, dar nu trebuie să se despartă nici de Dumnezeu pentru supunerea cea afară de cuviință către stăpînul lor.¹³⁶

25 Cît despre fecioare, nu am porunca Domnului. Vă dau însă sfatul meu, ca

¹³⁶ Vezi și tîlcuirea și subînsemnarea zicerii: „care face voia lui Dumnezeu din suflet” (*Efesenii* 6:6). (n. aut.)

unul ce am fost miluit de Domnul a fi credincios.

După ce ne-a iscusit cu învățăturile sale despre întreaga-înțelepciune, Apostolul se suie acum la isprava cea mare a fecioriei, și zice că Domnul nu a legiuit și nu a dat poruncă pentru feciorie, ci numai a zis că cine poate și voiește, acela să și-o însușească: „Cel care poate înțelege, acela să înțeleagă!” (*Matei* 19:12). Deci – zice Pavel – nici eu nu cutez a porunci cuiva să păzească fecioria, pentru că aceasta este mare și primejditor lucru. Dau însă sfat, căci și eu m-am învrednicit, din mila lui Dumnezeu, „a fi credincios”, adică a fi un apropiat al lui Dumnezeu, vrednic de a mi se încredința tainele Lui.

26 Socotesc deci aceasta a fi bună, pentru nevoia cea de față, căci bine este omului a fi așa.

Încît – zice – după socoteala mea, e bine a fi omul depărtat de nuntă și a nu se căsători, din pricina nevoii acesteia de față, adică a greutăților și nevoilor care urmează nunții¹³⁷, a necazurilor și grijilor căsătoriei, și din pricina necurăției.¹³⁸

27 Te-ai legat de femeie? Nu căuta dezlegare! Te-ai dezlegat de femeie? Nu căuta femeie! Dacă însă te-ai și însurat, nu ai păcătuit.

Prin zicerea aceasta: „Dacă ești legat cu femeia, nu căuta dezlegare!”, Pavel arată că nunta pricinuieste rele pătămări și necazuri, fiindcă este legătură și lanț care îi strînge pe cei căsătoriți. Iar „dezlegarea” de nuntă Pavel n-o înțelege aici pe aceea

¹³⁷ Iar Fotie, prin „nevoia cea de față”, înțelege, pe lîngă acestea, și prigoanele celor necredincioși asupra credincioșilor din vremea aceea, și celelalte rele pătămări. Fiindcă mai lesne ar fi suferit prigoanele Creștinii dacă nu ar fi avut femei și copii. (n. aut.)

¹³⁸ Iar Teodorit spune că zicerea „socotesc” a fost adăugată nu pentru că Apostolul s-ar fi îndoit că fecioria este un lucru bun și mai bun decît cele bune, ci pentru ca sfătuirea să nu se facă lege. Căci legii îi urmează păzirea sau călcarea, iar călcătorilor de lege le urmează munca. De aceea, Pavel nu legiuiește cele mari și grele, ci le sfătuieste. (n. aut.)

făcută pentru un lucru mai mare, adică pentru ca soții să urmeze fecioria, ci numește „dezlegare” despărțirea cea fără de lege și fără de pricină binecuvîntată (adică de prea-curvie).

Pe de altă parte, prin „dezlegare”, se înțelege și simpla slobozire de femeie, chiar și a celui neînsurat vreodată. Însă – fiindcă spune că cel „dezlegat de femeie” nu trebuie să caute femeie să se însoare, ca să nu se creadă că aceasta e poruncă pentru ca oamenii să urmeze numai decît fecioria – Apostolul zice mai departe că acei Creștini care s-au însurat nu au păcătuit. Bagă de seamă însă cum, pe de lături și în chip ascuns, dumnezeiescul Apostol îi îndeamnă pe oameni către fecorie, numind nunta „legătură” și lanț, iar fecioria „dezlegare” și „slobozenie”.¹³⁹

28 Și fecioara, de se va mărita, nu păcătuiește.

¹³⁹ Și pînă acum încă vorba de obște a oamenilor așa obișnuiește a-i numi pe cei necăsătoriți: „slobozi”. Că mulți, întrebînd pe vreun străin, zic: Voinicile, ești însurat, ori slobod? (n. aut.)

Aici, Pavel nu o numește „fecioară” pe aceea care s-a afierosit lui Dumnezeu, adică pe călugăriță. Pentru că, dacă se va mărita, aceasta păcătuiește cu adevărat și se canonisește ca prea-curvă, pentru că aduce bărbat prea-curvar din afară împotriva Mirelui Hristos. Ci Apostolul numește „fecioară” pe fata cea curată care e încă nemăritată. Aceasta dar, de se va mărita, nu păcătuiește, pentru că nunta nu este necurată.

Numai că unii ca aceștia vor avea necaz în trupul lor. Eu însă vă cruț.

Apostolul numește „necaz” grijile și scârbele care urmează neapărat celor căsătoriți. Însă eu – zice – vă cruț, și vă jelesc ca pe fiii mei și voiesc să fiți slobozi și nescârbiți. Pentru că nunta – precum am zis – este legătură, lanț și strînsoare, și cei

ce se află legați cu nunta nu mai sînt stăpîni de sine, ci sînt robi.¹⁴⁰

29 Și aceasta o zic, fraților, că scurtă e vremea de-acum.

¹⁴⁰ Despre aceasta, Meletie Pigas zice: „Nu păcătuiesc cei ce se căsătoresc, însă cad în oarecari purtări de grijă mai trupești și cîteodată cad întru a cugeta și întru a face cele nevrîdnice de chemarea lui Dumnezeu. [...]” (*Cartea a treia despre creștinism*).

Zice și Grigorie al Nisei: „Mai ales, nunta este început și rădăcină a sîrguinței celei zadarnice” (*Cuvînt despre feciorie*, capitolul VII). Și (în capitolul IV al cuvîntului) dovedește că toate necuviințele ce se fac în viață au ca început nunta. Cine voiește însă să cunoască pe larg necazurile, relele întîmplări și nenorocirile încercate de cei ce se căsătoresc, să citească capitolul al treilea al cuvîntului despre feciorie și tot cuvîntul acestui Sfînt Părinte Grigorie al Nisei, ce este în tomul al treilea al său. De asemenea, să citească și cuvîntul despre feciorie al dumnezeiescului Hrisostom și stihurile despre feciorie ale Sfîntului Grigorie Teologul, și are să vadă acolo jalnicele tînguii pe care le pricinuieste nunta celor ce se împleticesc în cursele ei; și, dimpotrivă, fericirea de care se îndulcesc cei slobozi de mrejele nunții, care au ales viața cea feciorelnică.

Dar chiar și cuvintele marelui Vasile sînt destul să arate necazurile celor căsătoriți, căci zice: „Iar pe cel ce s-a prins de soție, alte tulburări ale grijilor îl cuprind: dacă este întru nenaștere de copii, îl cuprinde dorul copiilor; dacă se află întru cîștigarea de copii, purtarea de grijă de ale hranei; apoi: păzirea femeii, purtarea de grijă de ale casei, apărarea casnicilor, pagubele de după tocmeli, împungerile de către megieși, împleticirile prin judecătorii, primejdiile neguțătoriei, ostenețile întru lucrarea pămîntului. Fiecare zi vine aducîndu-i [celui însurat] osebită întunecare a sufletului, iar noaptea mintea i se aprinde întru aceleași închipuiri ale grijilor de toate zilele. Scăparea de acestea una este: despărțirea de lumea toată; însă depărtarea de lume nu este a ieși afară de dînsa trupește, ci a rupe sufletul de împătımirea către trup” (*Scrisoarea întâi*).

Pentru toate acestea dar hotărăște Sfîntul Grigorie al Tesalonicului că mult mai lesnicioasă este viața întru feciorie decît cea întru nuntă: „Dacă îi pasă cuiva de mîntuirea sa, să trăiască întru feciorie, aceasta fiind mult mai odihnitoare decît viața întru căsătorie” (*Cuvînt pentru Xenia*). (n. aut.)

Fiindcă a zis mai sus că cei ce se căsătoresc au necazuri în trup, ca să nu spună cineva că aceștia au și îndulcire, cu aceste cuvinte Pavel taie și împuținează îndulcirea nunții, zicând că vremea vieții acesteia este puțină și scurtă, că moartea este aproape, că toate aleargă împreună către dezlegare și stricăciune și că împărăția lui Hristos se apropie, așa încât îndulcirea nunții e scurtă, ca să nu zicem că e mai mult necaz, osteneală și durere decât îndulcire; și că de aceea noi, Creștinii, sîntem datori a merge la Hristos.

Așa încît, cei ce au femei să fie ca și cum nu le-ar avea;

30 cei ce plîng, ca și cum nu ar plînge; cei ce se bucură, ca și cum nu s-ar bucura;

31 și cei ce se folosesc de lumea aceasta să nu se folosească de ea rău.¹⁴¹

¹⁴¹ Tîlcuind aceasta: „să nu se folosească de ea rău”, Teodorit zice: „Cei ce au cîștigat multe, să nu le cheltuiască în desfătare și în desfrînare, ci să ia dintr-însele doar trebuința, căci aceasta zice Apostolul.” [...]

Dacă „cei ce au femeii sînt datori a fi ca și cum nu le-ar avea”, ce nevoie mai este atunci a se însura cineva și a-și pune lui o astfel de sarcină? Ce vrea să zică aceasta: „ca și cum nu le-ar avea”? Adică Creștinii cei însurați nu trebuie să-și cheltuiască toată sîrguința cu căsătoria și cu femeile lor, ci se cuvine să le aibă cu atîta neîmpătımire, încît să pară că nici nu le au. De asemenea, nici cei ce plîng – adică cei ce sînt mîhniiți, căci poate au fost lipsiți de vreo bunătate trupească – nu se cuvine a se mîhni pentru aceasta. De asemenea, cei ce se bucură că ar fi dobîndit bunătățile lumii acesteia, nici ei nu se cuvine a se bucura pentru aceasta. La fel, cei ce se îndeletnicesc cu schimburi și negoțării,

Iar Sfîntul Grigorie al Tesalonicului zice că, „de vreme ce Pavel le poruncește celor căsătoriți să nu aibă atîta grijă și împătımire către cele lumești, cu mult mai vîrtos monahii și monahiile sînt datori să nu aibă nici o grijă de cele pămîntești! Căci pentru cei căsătoriți nu e păcat a se griji de ale lumii, iar pentru monahi și monahii e păcat a purta grijă pentru niște lucruri mici. Și ce zic doar atît? Acestora le urmează nu numai primejdia de a se despărți de cerescul lor Mire Hristos din pricina grijilor lumii, ci și a se învrăjbi cu El, «căci prietenia lumii – zice Pavel – este vrajbă către Dumnezeu» [...]” (*Cuvînt către Xenia*). (n. aut.)

dînd și luînd, nici ei nu se cuvine a căuta cu atîta sîrguință unele ca acestea, pentru că nu vor păstra nimic din ele și au să le lase aici pe toate. Și – zice – pentru a nu număra unul cîte unul lucrurile lumii, zic peste tot cuprinzător că toți Creștinii care se folosesc de lumea aceasta sînt datori să nu se folosească de ea rău, adică nu trebuie să ia aminte la dînsa cu toată osîrdia și împătımirea. Căci „rea întrebuițare” se numește întrebuițarea cea de prisos sau ceea ce se face afară de cuviință.

Căci chipul lumii acesteia trece.

Adică: Toată lumea aceasta fuge și se topește, și atunci – zice – pentru ce să o îmbrățișați voi, frații mei Creștini? Apostolul a zis însă „chip al lumii”, nu „lume”, ca să arate că lucrurile lumii acesteia sînt numai atît cît se văd de ochii noștri și au numai chip din afară și față, iar din lăuntru nu au nimic statornic, înființat și ipostatic.¹⁴²

¹⁴² Iar Teodorit tîlcuiește zicerea aceasta așa: „Nu va mai fi – zice – plugărie și corăbierie, nici împărăție și oștiri,

32 Iar eu vreau ca voi să fiți fără de griji.

Voiesc – zice – să fie Creștinii fără de grijă. Dar cum ar putea fi astfel? Dacă vor rămâne necăsătoriți¹⁴³, așa cum zice mai departe:

nici robie și stăpînie, nici meșteșuguri și știință, nici sărăcie și bogăție, că dintru acestea s-a alcătuit viața aceasta. Și fericitul Isaia o zice, povestind cele viitoare: «Iată, Domnul pustiește pămîntul și îl preface în deșert, răstoarnă fața lui și împrăștie pe locuitori. Și preotului i se întîmplă ca și poporului, stăpînului ca și robului, slugii ca și stăpînei sale; vînzătorului ca și cumpărătorului, celui care dă cu împrumut ca și celui care se împrumută, datornicului ca și cel căruia îi este dator» (24:1, 2). Căci viața viitoare are altă osebire de lucruri.”

Zice și Sfîntul Grigorie Nisis: „Cel bine-învățat știe cele dumnezeiești, că nu numai cele omenești nu au statornicie, ci că nici lumea toată nu va fi în veșnică liniștire. Și de aceea el trece cu vederea viața aceasta ca pe ceva străin și vremelnic, fiindcă, după glasul Mîntuitorului, «cerul și pămîntul vor trece, și toate așteaptă prefacerea»” (*Cuvînt despre feciorie*, capitolul IV, tom III). (n. aut.)

¹⁴³ Multe sînt binefacerile fecioriei. Ieronim zice că „fecioria este jertfă pentru Hristos și e asemenea viețuirii îngerești.” Atanasie zice că „este bogăție necheltuită, cunună nevastă, lăcaș al lui Dumnezeu, petrecere a Sfîntului Duh, mărgăritar neprețuit, biruință asupra iadului și asupra morții.” Augustin zice: „Fecioarea este petrecere îngerească și este cugetarea, în trup stricăcios, a veșnicei nestricăciuni.” Dumnezeiescul Ignatie, în epistola către Tarsieni, le numește pe fecioare „preotese ale lui Hristos”. Dumnezeiescul Ambrozie îi numește pe bărbații feciorelnici „mucenici”. Sfîntul Ciprian a numit fecioria „trandafir al Bisericii”. Teologul Grigorie zice în stihurile sale că fecioarele urmează fecioria dumnezeieștii Treimi și că se numesc „fecioare” fiindcă aleargă la Fecioara și Maica lui Dumnezeu, pe aceea urmînd-o. Filip, Apostolul și diaconul, avea în casa sa patru fiice fecioare, care prooroceau, precum arată *Faptele* (capitolul 21). Apostolul Filip avea trei fiice, dintre

***Cel necăsătorit poartă grijă de ale
Domnului, cum să placă Domnului;***

***33 iar cel însurat se îngrijește de ale
lumii, cum să placă femeii.***

Cum zici aceasta – o fericite Pavele? Voind să ne faci fără de griji, ne îndemni a nu ne căsători, dar spui totodată că „cel necăsătorit poartă grijă de ale Domnului”!? Deci, iată, și întru feciorie se află multe îngrijări! Apostolul ne răspunde așa: Și fecioria are griji, dar nu asemenea căsătoriei. Căci grijile fecioriei sînt îngrijări

care două fecioare (după Policrat). Prin îndemnarea lui Pavel, Sfînta Tecla a ales fecioria (după Ambrozie, în *Cartea despre feciorie*). Și Sfînta Ifighenia, cu îndemnarea Sfîntului Apostol Matei, a rămas întru feciorie (după Avdia). Sfînta Flavia – fiica lui Climent, sfetnicul Romei – s-a lipit de feciorie, cu îndemnarea Sfîntului Climent al Romei. Feciorelnicii și fecioarele se află sus, în muntele lui Dumnezeu, și urmează Mielului oriunde ar merge, după *Apocalipsă* (14:1). În stihurile sale, Teologul Grigorie zice că a văzut două femei împodobite îmbrățișîndu-l pe el, care erau Fecioria și Înțelepciunea, de vreme ce înțelepciunea este unită cu fecioria, iar cel ce dorește a ajunge înțelept trebuie să fie neînsurat și fecior ori feciorelnic. Iar Grigorie Nissis zice: „De aceea socotesc că și izvorul nestricăciunii, Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, nu a intrat în lume prin nuntă, ca să arate prin chipul înomenirii această mare taină, anume că singură curăția este îndestulă a primi venirea lui Dumnezeu, care într-ălt chip nu este cu putință a se isprăvi cu toată scumpătatea, fără numai de s-ar înstrăina cineva pe sine desăvîrșit de trupeștile patimi” (*Cuvînt despre feciorie*, capitoul II, tomul al III-lea). (n. aut.)

pentru Domnul, iar cele ale căsătoriei sînt griji pentru femeie. Altfel spus, grijile fecioriei sînt folositoare de suflet și pricinuitoare de bucurie, iar cele ale nunții sînt vătămătoare de suflet și necăjitoare. Căci cum să nu fie necaz și supărare a te sîngui tu, bărbatul, să placi unei muieri muritoare și iubitoare de lume, unei muieri care cere de la tine aur, mărgăritare și alte podoabe zadarnice și nefolositoare? Cum nu sînt necaz unele ca acestea pentru voi, bărbații, care, ca să plăceți muierilor voastre celor stricăcioase aducîndu-le asemenea podoabe, sînteți siliți să răpiți, să nedreptățiți și să folosiți încă alte meșteșugiri vătămătoare de suflet?

34 Se osebește muiera de fecioară:

Multă osebire – zice – e între femeile măritate și fecioare (călugărițe).¹⁴⁴ Căci ele

¹⁴⁴ Despre aceasta a zis și Isidor Pelusiotul, că „feciorelnicii se aseamănă cu soarele, iar cei căsătoriți, cu stelele” (epistola 115). Iar Hrisostom zice: „Cu atît e mai sus fecioria de nuntă, cu cît e mai sus cerul de pămînt.” Și marele Atanasie numește nunta „cale măsurată și lumească”, iar fecioria o numește „cale îngerească și

au griji cu totul osebite, fiind osebite și despărțite între ele după sîrguință: fiindcă cea măritată se sîrguiește a se îndeletnici de unele lucruri, iar fecioara (călugărița) de altele. De aceea, se cuvine ca femeile înțelepte și cunoscătoare să aleagă mai bine grijile fecioarelor (călugărițelor), adică să voiască a se călugări, căci grijile călugărițelor sînt mai bune pentru suflet și mai ușoare trupului, iar grijile femeilor măritate sînt vătămătoare sufletului și necăjitoare trupului.

cea nemăritată se îngrijește de cele ale Domnului, cum va plăcea Domnului, ca să fie sfîntă și cu trupul, și cu duhul; iar cea care s-a măritat se îngrijește de cele ale lumii, cum să placă bărbatului.

Zice: Fecioara (călugărița) are numai această grijă, cum să placă Domnului, Care

nesfîrșită” (în scrisoarea către Amun). Și – ca să zic pe scurt – atît de bună e fecioria, încît dacă nunta nu ar avea puțină feciorie, adică întregă-înțelepciune, ar fi nefrebnică. De aceea și poruncește Pavel Creștinilor să-și aibă femeile cu neîmpătımire și cu întregă-înțelepciune, „ca și cum nu le-ar avea”. (n. aut.)

este Mire al ei gânditor, ca să fie sfântă și curată, nu numai cu trupul, ci și cu sufletul. Pentru că nu e destul a fi ea sfântă și curată numai cu trupul, ci este datoare a fi curată și cu sufletul. Precum zice marele Vasilie, „aceasta este adevărata feciorie, curăția sufletului”¹⁴⁵, fiindcă multe fecioare (călugărițe) sînt curate și nespurcate cu trupul, dar sînt necurate și spurcate cu sufletul, din pricina învoirilor și

¹⁴⁵ Despre aceasta zice și Sfîntul Grigorie Nissis: „Iar dacă trebuie a cinsti darul acesta al marelui Dumnezeu (adică fecioria) și prin laude, este destul spre lauda ei dumnezeiescul Apostol, care în puține graiuri a ascuns toată covîrșirea laudelor, numind-o «sfîntă și fără prihană» pe femeia împodobită cu acest dar. Căci, dacă isprava cinstitei feciorii este a se face cineva «fără prihană» și «sfînt», numiri care se dau spre slava nesticatului Dumnezeu, care laudă a fecioriei e mai mare decît acestea? Căci fecioria îndumnezeiește oarecum pe cei ce se împărtășesc de curatele ei taine, întru a se face ei părtași ai slăvei singurului cu adevărat sfînt și neprihănit Dumnezeu, împrietenindu-se cu Dînsul prin curăție și nesticăciune” (*Cuvînt despre feciorie*, capitolul I, tom III).

Iar dumnezeiescul Hrisostom zice că „fecioria nu trebuie să fie curată numai cu trupul, ci și cu sufletul, dacă vrea să-L primească pe Mirele Sfinților” (*Cuvînt despre feciorie*). Și iarăși: „Hotarul fecioriei este a fi sfîntă și cu trupul, și cu duhul. (...) Căci îmi arată față uscăcioasă, și mădulare uscate, și îmbrăcăminte proastă și vedere blîndă, dar ce folos, dacă vederea cea din lăuntru e sălbatică?” (la fel). Pentru aceasta, se cuvine ca fecioarele (călugărițele) să păzească și simțirile lor sfinte și curate, adică: ochii lor să nu vadă fețele bărbaților și privirile cele fără rînduială, urechile lor să nu audă cuvinte și cîntece de rușine, nările lor să nu miroasă bune miresme, fiindcă de la toate acestea se spurcă curăția sufletului și fecioria. Despre aceasta a zis Teologul Grigorie: „Fecioară, fii fecioară și cu urechile, și cu vederea, și cu limba, căci cu toate acestea ești lesne întoarsă către păcat în sfătuirile fecioarelor.” (n. aut.).

înduplecărilor gândurilor de rușine și necurate pe care le au.

Și socotește încă și aceasta – o cititorule! – că, dacă o fecioară (călugăriță) se îngrijește de cele ale lumii, ea nu mai este fecioară (călugăriță) cu adevărat. De aceea, când vei vedea că vreo fecioară (călugăriță) se îngrijește de cele ale lumii, să știi că aceasta nu se osebește cu nimic de cea măritată. Pentru că Pavel a pus aici semne și hotar de pe care se cunosc fecioarele (călugărițele) și cele măritate cu nuntă. Care sînt hotarele acestea? Nu numai nunta (de o parte) și fecioria (de cealaltă parte), ci și multa lucrare și îngrijire față de nelucrare și neîngrijire. De aceea, dacă o fecioară (călugăriță) este mult-pricepută și mult-purtătoare de grijă, ea nu este cu adevărat fecioară (călugăriță). Iar ceea ce zice aici Pavel despre femeile fecioare (călugărițe) se înțelege întocmai și pentru feciorii bărbați (monahi). Căci, și din aceștia, cîți sînt mult-iscoditori și mult-

purtători de grijă nu sînt cu adevărat feciori (monahi).

Iar femeia cea măritată „se grijește cum să placă bărbatului” poate fiindcă se silește cum să arate frumoasă bărbatului său, poate fiindcă se silește să-i arate că este bună-păzitoare a casei și a copiilor, și de aceea nu-i miluiește pe săraci, ca să arate că păzește lucrurile bărbatului său, faptă care este prea-vătămătoare de suflet.

35 Și aceasta o zic chiar spre folosul vostru, nu ca să vă pun cursă,

Zice: Am scris cuvintele despre feciorie către voi, Creștinii, știind că făgăduința fecioriei este folositoare de suflet – fiind lipsită de scîrbe și de griji [lumești] – iar nu pentru a vă sili să păziți fecioria fără voia voastră. Căci „cursă” a numit nevoia și sila.

ci spre buna-cuviință și spre buna-osîrdie către Domnul, fără răspîndire.

Pentru aceasta – zice – v-am zis să urmați fecioria, ca să viețuiți cu bună-cuviință și curăție. Căci care alt lucru este mai bun și mai curat decât fecioria? Pe lângă acestea, vă îndemn să urmați fecioria pentru a rămâne slobozi de toate bîntuieșile și îngrijirile nunții. Și așa să slujiți Domnului, fără îngrijiri și răspîndiri, și să zăboviți numai la Domnul, prin rugăciune, Lui afierosindu-l toată nădejdea voastră.

36 Iar dacă i se pare cuiva că se face fecioarei sale vreo necinste dacă ar fi peste vîrstă, fiind astfel datoare a se mărita, să facă ceea ce voiește. Nu păcătuiește, mărită-se!

Zice: Dacă vreun părinte Creștin are fiică și, slab fiind de minte, socotește că este lucru grozav și necuviincios a ține în casă fiică fecioară nemăritată (mai ales dacă vîrsta ei e cam trecută), fie – zice – și așa! Cum să fie? Așa, adică acel om slab de cugetare, tatăl ei, să facă ceea ce voiește!

Și, dacă voiește s-o dea pe fiica sa la bărbat, să o dea, și nu păcătuiește! Însă e mai bine – zice – a nu o mărita, ci a o păzi fecioară¹⁴⁶ (dacă voiește și ea), precum adeverează cuvintele de mai jos:

37 Iar cel ce stă întărit în inima sa și nu este silit, avînd stăpînire peste voia sa, și a judecat în inima sa a ține pe fecioara sa, bine face.

38 Astfel încît, cel ce o mărită bine face, iar cel ce nu o mărită mai bine face.

Vezi – o cititorule! – că Pavel îl laudă pe acela ce își păzește fiica fecioară și nu o

¹⁴⁶ Însemnăm că fecioarele despre care rînduiește Apostolul aici nu dădeau mărturie și făgăduință că vor păzi fecioria, adică nu făceau învoială către Dumnezeu pentru aceasta, așa cum făgăduiau pe atunci văduvele ce se adunau în ceata văduvelor și se hrăneau din biserică. Fiindcă, dacă ar fi făgăduit să păzească fecioria, Apostolul nu le-ar fi lăsat să se mărite. Căci lucrul acesta este sub osîndă, și Pavel ar fi spus și despre ele cele zise despre văduvele care făgăduiseră lui Hristos a nu se mărita a doua oară: „căci, cînd se turbează asupra lui Hristos, vor să se mărite. Și își agonisesc osîndă, fiindcă și-au călcat credința cea dintîi” (1 Timotei 5:12), anume că au călcat și au arătat mincinoasă făgăduința dată lui Hristos. Tragem deci încheierea că fecioarele acestea păzeau fecioria și nu se măritau, însă fără mărturisire, făgăduință și învoială. Apoi însă, după ce a trecut vremea, cele care rămîneau fecioare au început să dea mărturie și făgăduință lui Hristos că vor păzi fecioria, și așa se numără acum în ceata fecioarelor, după *Canonul 18* al marelui Vasilie. (n. aut.)

mărită? Căci îl numește „întărit în inimă și în cugetare” și spune că lucrează cu deslușire și cu socoteală, căci „a judecat” – zice – să o păzească fecioară pe fiica sa. De aici se înțelege că cel ce-și mărită fiica nu este întărit în inima și în cugetarea sa.

Iar zicerea „nu este silit” însemnează că acel tată ce are stăpînire a-și da pe fiică-sa la bărbat, nefiind silit de nimeni și de nimic să nu o dea, bine va face dacă o va păzi pe ea fecioară.¹⁴⁷ Căci unul ca acesta socotește că a o ține pe fiica sa fecioară e o faptă bună iubitoare de cinste și iubitoare de Dumnezeu. De aceea e și lăudat de către Apostol ca unul ce face bine, măcar că și acela ce-și mărită fiica face bine, pentru că nu este păcat a-și da cineva copii spre nuntă legiuită, și tot lucrul ce nu este păcat este făcut bine. Cu toate acestea, mult mai bine face cel ce nu-și mărită fiica,

¹⁴⁷ Iar Teodorit tălmăcește această zicere: „nu este silit”, zicînd că însemnează „de sine-și stăpîn, nefiind supus vreunui stăpîn”. (n. aut.)

pentru că acela nu numai că nu păcătuiește, dar face și fapta bună.¹⁴⁸

39 Femeia e legată de lege cîta vreme trăiește bărbatul ei; iar de va adormi bărbatul ei, este slobodă a se mărita, numai întru Domnul.

40 Dar mai fericită este dacă rămîne așa – după socoteala mea; și socotesc că și eu am Duhul lui Dumnezeu.

Aici, fraților, Apostolul învață despre a doua nuntă, și îngăduie a se mărita a doua oară femeia al cărei bărbat a murit, adică îi îngăduie văduvei a-și lua al doilea bărbat. Zice însă că aceea care nu se mai mărită e mai fericită, căci, așa cum fecioria stă mai

¹⁴⁸ Același Teodorit, tălmăcind zicerile „bine face” și „mai bine face”, spune așa: „A arătat că cea dintîi (adică nunta) e bună și că cea de a doua (adică fecioria) e și mai bună, și astfel a ferecat limbile ereticilor ce prihănesc nunta.”

Însemnăm însă aici că în vremile acelea, nefiind încă mănăstiri, fetele care păzeau fecioria rămîneau să trăiască în casele părinților lor. Iar acum, de vreme ce, cu darul lui Dumnezeu, se află mănăstiri de călugărițe în multe locuri, acolo se cuvine ca părinții să-și ducă fiicele ce doresc a petrece întru feciorie, pentru ca să primească schima călugăriei. [...] (n. aut.)

presus decît întâia nuntă, tot așa și întâia nuntă stă mai presus decît a doua.

Deci zice că femeia este „legată de lege cîtă vreme trăiește bărbatul ei”, adică este ținută și oprită de lege, care o osîndește de prea-curvie pe aceea care-și lasă bărbatul și primește pe altul. Însă, dacă va muri bărbatul ei, femeia este slobodă și dezlegată de întâia legătură și de lege și poate să ia al doilea bărbat. Dar – zice – să-l ia „numai întru Domnul”, adică cu întreagă-înțelepciune și după cuviință, ca să nască copii și să-și ocrotească bărbatul, iar nu pentru împătimire și pentru pofta trupească.¹⁴⁹

¹⁴⁹ Marele Vasilie zice (în cuvîntul despre feciorie) că acest „numai întru Domnul” se țilcuiește așa: „Nunta se cuvine să aibă scopul cel mare, anume ca soții să se ajute duhovnicește unul pe altul pentru a-și petrece viața aceasta, iar nu ca să-și împlinească patîma îndulcirii și a poftei trupești; iar al doilea scop al nunții este nașterea de copii.” Și aduce spre pildă cuvîntul zis de Dumnezeu mai înainte de a o plăsmui pe Eva, adică: „Să-i facem lui ajutor!”, care arată întîiul scop al nunții: ajutorul sufletesc și duhovnicesc.

Iar Coresi, țilcuind zicerea aceasta, zice: „Să se mărite a doua oară femeia, dar «întru Domnul», adică după legea lui Dumnezeu, care poruncește ca nunta să fie însoțită cu întreaga-înțelepciune, iar nu cu pofta cea fără de zăbală; «întru Domnul», cu frica lui Dumnezeu; «întru Domnul», nu cu păgîn, sau eretic sau cu rudenie oprită de lege, ci cu bine-cinstitori și drept-slăvitori de Dumnezeu și cu persoană care nu are nici un fel de înrudire firească sau duhovnicească ce oprește nunta.”

Iar aceasta: „după socoteala mea”, Apostolul o zice ca să se vadă că depărtarea de a doua nuntă nu e poruncă, ci sfătuire, sfătuire însă nu doar omenească, ci dumnezeiască, a Sfântului Duh. Căci zice mai departe: „socotesc că și eu am Duhul lui Dumnezeu”. Și multă smerită-cugetare arată cuvântul acesta! – căci nu a zis: „am”, ci: „socotesc că am Duhul lui Dumnezeu”, adică: „mi se pare, bănuiesc, că am și eu Duhul lui Dumnezeu.”¹⁵⁰

Zice și Sfântul Grigorie Nissis: „Noi dar acestea le cunoaștem despre nuntă, că se cuvine mai întâi purtare de grijă și silință pentru cele dumnezeiești. Și slujba nunții a nu o trece cu vederea cel ce poate cu întreaga-înțelepciune și cu măsurare a o întrebuința, așa cum a fost Patriarhul Isaac, care nu în dricul vârstei (ca să nu se facă nunta lucru de patimă), ci după ce aproape trecuse tinerețea sa primește a locui împreună cu Revveca, pentru blagoslovenia lui Dumnezeu întru seminția lui; și, numai pînă la o naștere slujind nunții, iarăși cu totul era dintre cei nevăzuți [Îngeri], închizînd simțirile sale trupești. Căci această mi se pare că însemnează istoria ce povestește despre boala de ochi a Patriarhului” (*Despre feciorie*, capitolul 8). (n. aut.)

¹⁵⁰ Tîlcuind cu mai multă cercetare zicerea aceasta: „mai fericită este”, Teodorit zice așa: „Trebuie însă a mai însemna că nu prost a numi-o «fericită» pe ceea ce se înfrînează (și nu s-a căsătorit a doua oară), ci: «mai fericită», învățîndu-ne că nici ceea ce s-a măritat a doua oară este ticăloasă, ci fericită, însoțindu-se cu bărbatul după legea apostolică. Căci asemănarea [„comparația”, n. m.] a arătat-o fericită și pe ea. Iar aceasta este o îndestulă mustrare asupra următorilor lui Navaț, care osîndesc a doua nuntă ca pe o curvie, împotrivindu-se învederat legilor apostolice.” Iar cum că a doua nuntă nu este sub certare, vezi canonul al patrulea al marelui Vasile, care pe cei căsătoriți a doua oară îi oprește de la Sfintele Taine

[doar] un an sau doi. Iar cum că cei ce se căsătoresc a doua oară nu se cunună (adică nu li se pun cununile pe cap) o zice canonul al doilea al Sfintului Nichifor.

Iar Hrisostom, țilcuind cele zise despre văduve: „Iar de nu se înfrînează, să se mărite!”, spune că Pavel a zis aceasta după iertare, iar nu după poruncă, precum a iertat și deasa împreunare a celor căsătoriți întâi, pentru neînfrînarea lor, pentru ca să nu cadă în prea-curvie. (Vezi și țilcuirea canonului al VII-lea al Soborului din Neochesaria, în canonicul nostru.)

Și ia aminte că dumnezeiescul Hrisostom a scris un cuvînt întreg asupra zicerii acesteia a lui Pavel: „femeia e legată de lege cîtă vreme trăiește bărbatul ei. Iar după ce va adormi bărbatul ei, este slobodă să se mărite cu cine voiește”. Deci zice limba aceea aurită: „Așadar – dacă bărbatul ar voi să-și depărteze nevasta, sau femeia să-și lase bărbatul – să-și amintească această vorbă și să ia aminte că Pavel este de față și o urmărește, zicîndu-i cu tărie: «Femeia este legată de lege!» (...) Cînd însă are voie să se căsătorească a doua oară? Cînd i-a murit bărbatul, atunci este liberă din lanț. Arătînd aceasta, nu a adăugat: «dacă a murit bărbatul ei, este liberă să se căsătorească cu cine vrea», ci: «dacă a adormit», avînd în gînd nu numai să o mîngîie pe văduvă, ci și a o face să nu mai ia un al doilea soț. Soțul tău – zice – nu a murit, ci doarme! Și cine nu așteaptă pe un om adormit? De aceea zice: «Dacă a adormit, slobodă este să se căsătorească cu cine vrea.» Nu zice să se mărite cu tot dinadinsul, ca să nu pară că o silește. Nici nu o împiedică, dacă vrea, să se căsătorească a doua oară; nici nu o silește, dacă nu vrea, ci îi citește *Legea*, zicînd: «slobodă este să se căsătorească cu cine vrea». Și, zicînd că este slobodă după moartea bărbatului, a arătat că, atîta vreme cît trăia acela, era roabă și supusă legii și, chiar dacă ar fi primit mii de cărți de despărțire (date de cei din afară, adică de împărat), s-ar fi făcut vinovată de prea-curvie.” Ce încheiem dar din cuvintele acestea ale lui Hrisostom? Că femeia care rămîne văduvă nu se cuvine a lua al doilea bărbat, căci bărbatul ei cel dintîi nu a murit, ci „a adormit” – precum zice Pavel. Iar dacă a adormit, e arătat că trăiește. Iar dacă trăiește, se cuvine ca femeia lui să păzească patul lui curat și credința către dînsul, neluînd al doilea bărbat. De aceea și Sfînta Macrina, după ce i-a murit logodnicul, căutînd părinții ei să o dea altui bărbat, a răspuns că nunta omului este una, precum una este și nașterea și moartea lui, și că logodnicul ei trăiește și nu a murit, căci va învia. Și zicea că este lucru necuviincios și fără de lege a nu primi nunta cea o dată întărită de tatăl ei și că logodnicul cu care se învoise după judecata părinților săi nu s-a săvîrșit, ci pe cel viu lui Dumnezeu pentru nădejdea învierii îl judecă a fi călătorit, iar nu mort; și că e lucru necuviincios a nu păzi credința mirelui dus în călătorie (Sfîntul Grigorie Nissis, în *Viața Macrinei*, sora sa). (n. aut.)

CAPITOLUL VIII

1 Iar despre cele jertfite idolilor, știm că toți avem cunoștință; însă cunoștința semețește, iar dragostea zidește.

În Corint, se aflau oarecari Creștini împliniți în credință și statornici în socoteală și în cugetare care știau că „mîncările ce intră în pîntece nu-l spurcă pe om”, adică nu-l fac pe om necurat, precum a zis Domnul (*Matei* 15:11), și că idolii sînt niște lemne și pietre nesimțitoare care nu pot să vatăme pe om. De aceea, îndrăznind întru această credință și socoteală, intrau în capiștile idolilor și mîncau din jertfele aduse de către închinătorii la idoli.¹⁵¹ Văzîndu-i însă pe aceștia, alți Creștini, neîmpliniți în credință și slabi în socoteală și în cugetare,

¹⁵¹ Teodorit spune că zicerea: „știm că toți avem cunoștință” e spusă Corintenilor în chip ironic (adică cu luare în rîs), precum se arată numaidecît, căci Pavel urmează astfel: „Iar de i se pare cuiva că știe ceva, să știe că nu a cunoscut nimic așa cum trebuie”. (n. aut.)

socoteau că aceia de mai sus mâncau pentru cinstea idolilor, și intrau și ei în capiști și jertfeau, crezând că idolii sînt cinstiți și vrednici de a li se aduce jertfe.¹⁵²

Acestea s-au auzit de către Pavel și l-au pornit spre rîvnă, pentru că se vătămau amîndouă părțile: și Creștinii cei împliniți, care mâncau din jertfele diavolilor-idoli, și ceilalți, care se îndemneau către slujirea idolilor. Deci Apostolul se sîrguiește să îndrepteze răul acesta, și mai întîi vorbește către cei împliniți în credință și în socoteală, lăsîndu-i la urmă pe cei neîmpliniți, precum obișnuiește a face. Și de la început doboară mîndria pe care o aveau pentru cunoștința lor, zicîndu-le: Nu doar voi aveți cunoștința aceasta, ci toți Creștinii știu că nici un idol nu este în lume. Însă cunoștința singură nu numai că nu folosește celui ce o are, ci încă mai mult îl vătămă, pentru că îl semețește și îl umflă cu mîndrie, despărțîndu-l astfel de fratele său, dacă nu are împreună cu

¹⁵² Teodorit zice că cei neîmpliniți întru cunoștință mâncau jertfele idolilor ca jertfe idolăști, iar nu după socotînta celor împliniți, dar nu zice că și jertfeau idolilor. (n. aut.)

dînsa și dragostea împreună-lucrătoare. Pentru că dragostea are puterea de a-l zidi și a-l folosi pe aproapele, căci dragostea zidește și înnoiește ceea ce risipește cunoștința cea fără de dragoste, fiindcă toate le face pentru folosul aproapelui.

2 Iar de i se pare cuiva a ști ceva, încă n-a cunoscut nimic așa cum trebuie.

Apostolul adaugă aici alta mai mare, zicînd că cunoștința, chiar dacă ar fi și unită cu dragostea, tot nu este desăvîrșită; căci nimeni nu știe vreun lucru cu atîta deplinătate precum ar trebui să-l știe, chiar dacă ar fi Petru ori Pavel. De aceea zice: De ce vă făliți voi, cei ce aveți doar cunoștința, fără dragoste, de vreme ce, și dacă ați avea cunoștința unită cu dragostea, tot nu ați cunoaște vreun lucru cu desăvîrșire?¹⁵³

¹⁵³ Vezi tîlcuirea zicerii acesteia, mai înalt făcută de Sfîntul Grigorie al Nisei, la stihul 15, capitolul 3 al epistolei către Filipeni, în subînsemnare. (n. aut.)

3 Iar de iubește cineva pe Dumnezeu, acela este cunoscut de El.

Noima acestor cuvinte apostolești este aceasta: cel care-l iubește pe aproapele și fratele său, acela negreșit îl iubește și pe Dumnezeu. Însă, iubind pe Dumnezeu, el nu-L cunoaște pe Dumnezeu, ci „este cunoscut de Dumnezeu” și se face prieten apropiat al Lui.¹⁵⁴ Iar după ce se face cunoscut și apropiat al Lui, primește cunoștință de la Dumnezeu. Însă această cunoștință nu e desăvârșită întru toate, căci – după Teodorit – este cu neputință să primească cineva în viața aceasta desăvârșita cunoștință întru toate. Deci Apostolul zice: Tu dar, Creștine care socotești că ești desăvârșit întru cunoștință, nu te făli, căci cunoștința aceasta a ta nu

¹⁵⁴ Iar cum că Dumnezeu are două cunoștințe, vezi în subînsemnarea zicerii: „acum însă, cunoscînd pe Dumnezeu, iar mai ales de Dumnezeu cunoscîndu-ne” (*Galateni* 4:9).

Însă Teodorit filcuiește zicerea „este cunoscut de Dumnezeu” așa: „Această e în loc de: «se învrednicește de purtarea Sa de grijă». Așa a zis și fericitul Moisi către Dumnezeu a toate: «Tu ai zis mie: Ai aflat har înaintea Mea și te cunosc pe tine mai mult decît pe toți!» (*Ieșirea* 33:12).” (n. aut.)

este nici desăvârșită, nici faptă bună a ta, ci e darul lui Dumnezeu! Deci vezi – o cititorule! – în câte chipuri doboară Apostolul mîndria acelora care socotesc că au cunoștință.

4 Deci, despre mîncarea jertfelor idolești, știm că idolul nu este nimic în lume și că nu este nici un alt Dumnezeu, decît numai unul.

Apostolul arată și aici cum cunoștința este obștească tuturor Creștinilor, ca să-i smerească pe aceia care se făleau că doar ei o au. Și zice: Noi, toți credincioșii Creștini, știm că nu e nici un idol în lume. Cum – o fericite Pavele! – nu sînt idoli și cioplituri?! Ba da – zice – dar acestea nu sînt nimic, adică nu au nici o putere, nu sînt dumnezei, ci pietre și diavoli. Căci între Elini erau și oameni neînvățați, și înțelepți. Iar cei înțelepți cugetau că idoli nu sînt decît pietre și lemne nesimțitoare, pe cînd cei neînvățați și proști credeau că în

lăuntrul idolilor locuiau oarecari puteri dumnezeiești, pe care le numeau chiar „dumnezei”. De aceea, vorbind împotriva Elinilor celor neînvățați, Pavel zice că „nu este în lume nici un idol”; iar împotriva Elinilor învățați zice că „nu este alt Dumnezeu, decât numai unul”, încât în idoli nu locuiesc nici puteri dumnezeiești, fiindcă Dumnezeu este unul, iar nu mai mulți, precum cugetă Elinii.

5 Că, deși sînt așa-ziși „dumnezei”, ori în cer, ori pe pămînt – precum și sînt dumnezei mulți și domni mulți –

6 Ia noi este un Dumnezeu, Părintele, dintru Care sînt toate, și noi dintru Dînsul;

Cum am zis, Elinii credeau că sînt mulți dumnezei, și de aceea și spunea Pavel că „nu este alt Dumnezeu, decât numai unul”. Iar aici, pentru a nu arăta că luptă împotriva celor ce se propovăduiesc de Elini, Pavel face pogorămînt și zice că, „deși sînt mulți

așa-ziși «dumnezei» (adică doar numiți cu cuvântul, dar nefiind cu adevărat) – ori în cer (precum soarele, luna, stelele și ceilalți aștri, pe care Elinii îi făceau dumnezei, numindu-l pe unul Apollo, pe unul Zeus, pe altul Cronos) ori pe pământ” (cum au fost oamenii pe care înșiși Elinii i-au făcut Dumnezei) – deși – zic – sînt mulți așa-numiți dumnezei, la noi însă, la credincioșii Creștini, unul este Dumnezeu-Părintele, Care a zidit toate făpturile – și pe cele gândite, și pe cele simțite. Căci zicerea „dintru Care” însemnează pricina cea ziditoare. Iar zicerea „și noi întru Dînsul” arată întoarcerea și apropierea noastră către Dumnezeu, ca și cum ar zice că noi, Creștinii, la acest Dumnezeu ne întoarcem și de Acesta sîntem atîrnați.¹⁵⁵

și unul Domnul Iisus Hristos, prin Care sînt toate, și noi printr-Însul.

¹⁵⁵ Vezi și subînsemnarea la tîlcuirea stihului 36, capitolul 11, al epistolei către Romani. De asemenea, vezi și tîlcuirea stihului 5 din capitolul 2 al primei epistole către Timotei și subînsemnarea de acolo, fiind de trebuință. (n. aut.)

Zice: Toate s-au zidit prin Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Și noi, Creștinii, printr-Însul am venit întru a fi și întru bine a fi, pentru că ne-am făcut credincioși și, din rătăcire și necredință, am venit la adevăr și la credință.

Însă, auzind tu, cititorule, că „unul este Dumnezeu-Părintele” și „unul Domnul Iisus Hristos”, să nu socotești că numirile se dau cu chip despărțitor, Tatălui adică numirea de „Dumnezeu”, iar Fiului pe aceea de „Domn”. Nu, de vreme ce, cu nedeosebire, și Fiul se numește „Dumnezeu” – precum adeverează însuși Pavel, zicînd: „dintru care (adică din Patriarhii Israiliteni) este Hristos după trup, Cel ce este Dumnezeu peste toate” (*Romani* 9:5) și: „Așteptînd arătarea slavei marelui Dumnezeu și Mîntuitorului nostru Iisus Hristos” (*Tit* 2:13) – și Tatăl, la rîndul Său, este numit „Domn”, precum zice Psalmistul: „Zis-a Domnul Domnului meu: Șezi de-a dreapta Mea!”

(*Psalm 109:1*).¹⁵⁶ Dar – fiindcă cuvîntul este către Elini, care credeau că sînt mulți „dumnezei” și mulți „domni” – Apostolul nu L-a numit nici pe Fiul „Dumnezeu”, ca să nu socotească Elinii că ar crede în doi „dumnezei”, nici pe Tatăl nu L-a numit „Domn”, ca să nu socotească Elinii că și noi, Creștinii, credem că sînt mulți „domni”. (Tot din această pricină, Pavel nu L-a pomenit aici nici pe Duhul Sfînt, mai înainte purtînd grijă pentru neputința ascultătorilor, la fel cum nici Proorocii nu vorbesc arătat despre Fiul, ci numai umbrit, din pricina neputinței ascultătorilor Evrei, ca să nu socotească aceia ca pățimașă nașterea cea fără de început a Fiului din Tatăl.)

Aceeași e pricina pentru care Apostolul pune adeseori zicerea „unul”: „căci nu este Dumnezeu, fără numai unul”, și: „unul Dumnezeu-Tatăl” și: „unul Domnul Iisus

¹⁵⁶ Despre aceasta, și Teodorit zice că Apostolul arată aici numirea de „Dumnezeu” întocmai de o putere cu numirea de „Domn”. Căci și *Scriptura Veche* zice aceste numiri unite împreună: „Eu sînt Domnul-Dumnezeul tău, Care te-am scos din pămîntul Egiptului” (*Ieșirea 20:2*); și: „Ascultă, Israile, Domnul Dumnezeuul tău este singurul Domn!” (*Deuteronomul 6:4*); și: „Doamne Dumnezeuul meu, măritu-Te-ai foarte” (*Psalm 103:1*). (n. aut.)

Hristos”. Căci nu spre osebirea Fiului a zis aceasta: „un Dumnezeu-Tatăl”, ci spre osebirea „dumnezeilor” mincinoși; și nici spre osebirea Tatălui a zis aceasta: „unul Domn Iisus Hristos”, ci spre osebirea „domnilor” mincinoși în care credeau Elinii.

7 Dar cunoștința nu e întru toți.

Însă – zice – nu toți Creștinii știu că este un Dumnezeu, iar nu mulți; nici toți știu că nu sînt idoli în lume.¹⁵⁷

Căci unii, avînd conștiința idolului, mănîncă și acum cele jertfite idolilor ca jertfă idolească și, conștiința lor fiind neputincioasă, se spurcă.

Apostolul zice „unii”, adică nehotărîtor și fără nume, fiindcă nu voiește a-i da pe față pe aceia. Pentru că erau mulți Creștini care „și acum” – zice – adică și după ce

¹⁵⁷ Și din cuvîntul acesta trage Teodorit încheierea că ceea ce a zis Pavel mai sus: „știm că toți avem cunoștința”, a zis-o ironic. (n. aut.)

crezuseră, „mănîncă cele jertfite idolilor ca jertfe idolești”. Și aceștia se spurcau, fiindcă mînceau jertfele „avînd conștiința idolului”, adică avînd aceeași socotință despre idoli pe care o aveau și mai înainte de credință, socotind că idolii sînt ceva și temîndu-se că ar putea să-i vatăme.

Și, de vreme ce idolii de sine nu pot a spurca, Apostolul nu a zis că idolii îi spurcă pe aceia ce le mănîncă jertfele, ci „conștiința lor”, fiindcă e slabă și nu poate înțelege că idolii nu sînt nimic și, prin urmare, nici jertfele lor. Astfel, cei ce mînceau jertfele idolilor pătimeau, de pildă, la fel cu cineva care, după obiceiul Iudeilor, ar socoti că se spurcă dacă se atinge de mort, dar, văzîndu-i pe alții că apucă vreun mort cu curată conștiință, se rușinează de ei și apucă și ei mortul; însă acela, pentru că se judecă și se îndoiește în sine, se spurcă întru conștiința sa.

8 Dar nu mîncarea ne va pune înaintea lui Dumnezeu.

Ca să nu zică Creștinii cei împliniți în cunoștință: Eu mănînc jertfele idolilor cu conștiință curată, și ce-mi pasă dacă altul, pentru slăbiciunea cugetărilor sale, se smintește? – Apostolul arată aici că însăși aceasta, a mîncă jertfele idolilor, nu este vreo faptă bună. Căci – zice – chiar dacă fratele tău nu s-ar vătăma, nici așa nu este vreun lucru de laudă și plăcut lui Dumnezeu, fiindcă nu mîncarea ne împrietenește cu El.

Căci nici, dacă vom mîncă, nu ne prisosește; nici, dacă nu vom mîncă, nu ne lipsește.

Adică: Dacă mîncăm jertfele idolilor, nu avem ceva mai mult și nu sîntem mai plăcuți lui Dumnezeu, ca și cum am fi făcut vreun bine; iar dacă nu le mîncăm, nu ne lipsim și nu ne micșorăm înaintea lui Dumnezeu. Astfel, Apostolul arată că a mîncă jertfe idolești, ori a nu le mîncă, este

o faptă de prisos, nu e nimic. Pentru că lucrul care nici nu folosește cînd se face, nici nu vatămă cînd nu se face, acela este de prisos.

Mergînd însă mai departe, Pavel arată și vătămarea pricinuită de mîncarea jertfelor idolești:

9 Căutați însă ca această stăpînire [de sine] a voastră să nu se facă împiedicare fraților neputincioși!

Cu aceste cuvinte, Apostolul îi îngrozește pe Creștinii cei împliniți întru cunoștință, zicîndu-le: „Căutați”, adică luați aminte și socotiți bine, fraților! – pentru ca să-i înfricoșeze și să-i rușineze cu cuvîntul acesta. Și nu a zis: „căutați ca această cunoștință a voastră” sau „deplinătate a voastră”, care sînt laude, ci: „căutați ca această stăpînire [de sine] a voastră”, adică obrăznicia și mîndria voastră „să nu se facă sminteală fraților neputincioși”. Nu a zis numai „fraților”, ci a adăugat: „neputincioși”,

ca să crească mustrea, arătînd că nu-i doare inima și nu au milostivire nici măcar de frații neputincioși, cărora se cuvine a le da mîna de ajutor, și a-i ridica și a-i îndrepta. Însă – zice – fie, nu-i ridicați și nu-i îndreptați pe frații voștri! – dar de ce îi și doborîți cu smintelile și împiedicările voastre, aruncîndu-i în prăpăstii? Fie, nu-i puteți ridica! – dar măcar nu-i pierdeți!

10 Căci dacă te-ar vedea pe tine, care ai cunoștință, șezînd la masă în capiștea idolilor, au conștiința lui, slabă fiind, nu se va zidi spre a mânca cele jertfite idolilor?

Zice: Dacă te va vedea cineva pe tine, cel împlinit întru cunoștință (după socoteala ta), că mănînci jertfele idolilor, oare din aceasta nu va lua prilej spre a mânca și el? Și, prin urmare, nu se va întări (că aceasta însemnează zicerea „se va zidi”) și întru a socoti că idolii sînt ceva? Căci acela – neștiind cugetarea ta, că mănînci

defăimându-i pe idoli și socotind că nu sînt nimic – se va îndemna spre a mânca și el, dar nu va cugeta că idolii nu sînt nimic.

11 Și va pieri pentru cunoștința ta neputinciosul tău frate, pentru care a murit Hristos.

Zice: Trei lucruri ai tu, cel împlinit întru cunoștință, care te lipsesc de toată iertarea pentru vătămarea ce o pricinuești fratelui tău: 1) că acesta pe care îl smintești este frate de o credință cu tine, Creștin; 2) că este neputincios întru cunoștință și întru cugetare și 3) că pentru el a murit Hristos. Și așa, împlinirea ta se face pricină a pieirii fratelui tău. Și Hristos nu S-a ferit a muri pentru mîntuirea lui, iar tu nici măcar de o mîncare nu te depărtezi pentru ca să nu se smintească el. (Hrisostom însă, în loc de: „pentru cunoștința ta”, zice: „pentru mîncarea ta”.)

12 Și așa, păcătuind împotriva fraților și bătînd conștiința lor cea neputincioasă, păcătuiți împotriva lui Hristos!

Zice: Voi, Creștinii cei împliniți în cunoștință, greșind astfel împotriva fraților și bătînd neputincioasa lor conștiință, păcătuiți împotriva lui Hristos Însuși. Și nu a zis: „smintind conștiința lor”, ci: „bătînd-o”, ca să arate cruzimea și nemilostivirea lor, că adică nu au milostivire nici măcar de slaba și neputincioasa conștiință a fraților lor, ci o bat.

Și vezi că păcatul acesta l-a suit pe cei ce mînceau jertfe idolești la însuși piscul fărădelegii, ajungînd să păcătuiască împotriva lui Hristos. Dar cum se ridică la Hristos păcatul făcut împotriva fraților? În multe chipuri: 1) pentru că Hristos Își însușește relele facute robilor Lui; de aceea zicea către Pavel, care îi gonea pe robii Lui: „Eu sînt Iisus, pe Care tu Îl gonești!” (*Fapte* 9:5); 2) pentru că frații vatămați sînt trup și

mădulare ale lui Hristos; 3) pentru că aceia care-i vatămă pe frați risipesc și pierd ceea ce Hristos a zidit și a întărit cu junghierea și cu moartea Sa, adică mîntuirea fraților.¹⁵⁸

13 De aceea, dacă mîncarea smintește pe fratele meu, nu voi mânca în veac carne, ca să nu smintesc pe fratele meu!

De vreme ce mai întîi învățătorul e dator a păzi cele cu care îi îndatorează pe alții, Apostolul, ca un prea-bun învățător, întărește aici cu pilda sa ceea ce învață, și zice: Dacă mîncarea îl smintește pe fratele meu, nu voi mânca toată viața carne, numai ca să nu-l smintesc pe acela. Nu zice însă: „de smintește cu dreptate”, ci în orice chip, ori cu dreptate, ori cu nedreptate. Și nu a zis: „nu voi mânca jertfe idolești”, ci: Nu voi mânca nici un fel de carne, chiar dacă este îngăduit a mânca, și nu o zi-două, ci în toată

¹⁵⁸ Iar Teodorit adaugă că însuși glasul Stăpînului Hristos zice: „Vedeți să nu defăimați pe vreunul dintre aceștia mici!” (*Matei* 18:10). Și iarăși: „Iar cine va sminti pe vreunul dintre aceștia mici care cred întru Mine, de folos îi este lui a i se spînzura o piatră de moară de grumaz și a fi afundat în noianul mării” (*Matei* 18:6). (n. aut.)

vremea vieții mele! – căci aceasta însemnează zicerea „în veac”. Și nu a zis: „ca să nu pierd pe fratele meu”, ci: „ca să nu smintesc pe fratele meu”.¹⁵⁹

CAPITOLUL IX

1 Oare nu sînt Apostol? Oare nu sînt slobod? Oare nu L-am văzut pe Iisus Hristos, Domnul nostru?

Fiindcă, mai sus, a zis: „Dacă mîncarea îmi smintește pe fratele meu, eu nu voi mîncă în veac carne”, ca să nu socotească cineva că zice acestea din mîndrie, Apostolul este silit acum să arate că se depărta de acelea ce îi erau îngăduite doar pentru a nu sminti pe cineva. Căci Hristos a poruncit ca cel ce propovăduiește evanghelia să se hrănească din evanghelie, adică de la cei pe care-i învață evanghelia, căci zice:

¹⁵⁹ Însă care sminteală se cuvine a o defăima și care nu, vezi la subînsemnarea tîlcuirii zicerii: „bine este a nu mîncă carne” (*Romani* 14:12). (n. aut.)

„Vrednic este lucrătorul de plata sa” (*Matei* 10:10). Eu însă – zice Pavel – am chibzuit a muri mai bine de foame, decît a lua de la cineva ceea ce am nevoie, ci osteneam lucrînd cu mîinile mele și mă hrăneam din lucrul mîinilor mele, așa cum știți. Căci se vede că în Corint erau oarecari dascăli bogați, care, făcînd pe darnicii, învățau fără a lua plată de la ucenicii lor. Însă aceasta o meșteșugeau ca să-l rușineze pe Pavel, lucru pe care aflîndu-l, Pavel s-a lăsat de a se mai hrăni de la cei pe care-i învăța, cu toate că acest lucru era îngăduit de Însuși Domnul.¹⁶⁰ Eu – zice – așa am făcut, și mă feresc de cele îngăduite mie numai ca să nu smintesc pe cineva; iar voi nu vă feriți nici măcar de jertfele idolilor pentru a nu sminti pe fratele vostru.

Deci aceasta este noima întregului cuvînt, pe care Apostolul o dovedește pe

¹⁶⁰ Pricina de căpetenie pentru care Pavel lucra cu mîinile și se hrănea din lucrarea mîinilor sale era aceea că voia să dea pildă tuturor Creștinilor a-i urma, lucrînd și ei, precum Apostolul zice arătat în a doua epistolă către Tesaloniceni (3:9). Iar a doua pricină a fost aceasta pe care o spune aici, adică pentru cei ce îl prihăneau și îi sminteau pe ceilalți că s-ar fi hrănit de la cei pe care îi învăța. (n. aut.)

larg în tot capitolul, cu multe stihuri și pilde. Dar să arătăm noima fiecărei ziceri în parte. Deci, ca să nu-i zică cineva: De aceea nu iei cele de trebuință – o Pavele! – pentru că nu-ți sînt îngăduite! – Apostolul răspunde: „Oare nu sînt și eu Apostol?” – adică: Nu-mi este îngăduit să iau? Dar ceilalți Apostoli nu-și iau hrana de la acei pe care-i învață? Ba da, o iau! Atunci cum, nu sînt și eu Apostol precum aceia? „Nu sînt slobod?” – adică: Am oare pe cineva care mă oprește a lua? Nu! Și iarăși – ca să nu zică cineva: Ceilalți Apostoli au mai multă vrednicie decît tine, Pavele, pentru că L-au văzut pe Domnul! – Pavel zice: Oare nu am văzut și eu pe Domnul nostru Iisus Hristos? Cu adevărat, L-am văzut! Fiindcă – zice – deși „la urma tuturor, mi S-a arătat însă și mie, ca unei lepădături” (1 Corinteni 15:8). Căci, cu adevărat, era mare lucru a se învrednici Apostolii a-L vedea cu ochii lor pe Domnul, precum Însuși Domnul o zice: „Iar ochii voștri sînt fericiți, căci văd (...), căci mulți

Prooroci și drepti au dorit să vadă cele ce vedeți, și nu au văzut” (*Matei 13:16*).

Oare nu voi sînteți lucrul meu întru Domnul?

Dar cineva ar fi putut zice: Și dacă ești slobod și Apostol – o fericite Pavele! – dar nu ai făcut lucrul Apostolului, ce-ți vor folosi numirile cele goale? Și Iuda a fost Apostol și L-a văzut pe Domnul, dar nimic nu s-a folosit! De aceea, Pavel răspunde: Lucrul meu sînteți voi, Corinteni, cărora v-am propovăduit evanghelia, deci iată că am săvîrșit și eu slujba apostolească! Însă, fiindcă a zis cuvînt mare, a adăugat: „întru Domnul”. Voi – zice – sînteți fapta și rodul propovăduirii mele apostolești, pe care n-am săvîrșit-o nu cu puterea mea, ci cu a Domnului.

2 Dacă altora nu le sînt Apostol, vouă însă vă sînt.

Nu mă laud – zice – că sînt Apostol și învățător al lumii toate, ci aceasta zic numai: Oare nu sînt Apostol și învățător al vostru, al Corintenilor? Ba da, sînt! Atunci cum de nu am luat cele de trebuință de la voi, de la care mai ales se cuvenea să iau? Însă Pavel scrie acestea după pogorămînt, pentru ca să arate cît urăște a pricinii sminteală altora pentru lucruri îngăduite lui, precum era de a lua cele de trebuință de la acei care se învățau de el.

Căci voi sînteți pecetea apostoliei mele întru Domnul!

Zice: Adică voi, Corinteni, sînteți dovada propovăduirii mele apostolești. Și, cui voiește să știe dacă sînt Apostol, pe voi vă arăt aceluia, pe cei învățați de mine, fiindcă voi sînteți cei care pecetluiți și adeveriți făgăduința mea apostolească. Căci – zice – cîte lucruri alcătuiesc un Apostol, pe toate le-am arătat întru voi. Același lucru scrie și întru cea de a doua epistolă către Corinteni:

„Dovezile mele de apostol s-au arătat la voi în toată răbdarea, prin semne, prin minuni și prin puteri. Căci „cu ce sînteți voi mai prejos decît celelalte Biserici?” (2 Corinteni 12:12, 13).¹⁶¹

3 Adevărarea mea către cei ce mă judecă aceasta este.

Apostolul zice: Aceasta e adevărarea mea către cei ce mă judecă și caută să afle dacă sînt Apostol! Care? Pe voi! Căci, arătîndu-vă că ați fost învățați și catehizați de mine, astup gura celor ce mă judecă și mă cercetează. Iar dumnezeiescul Hrisostom adaugă: „Celor ce mă învinovățesc – zice Apostolul – că iau bani și celor care întrebă pentru ce nu iau bani, acestea le răspund, ce am să vă spun mai departe”:

¹⁶¹ Și Teodorit tîlcuiește că „pecetea” este dovadă și adevărare, zicînd ca și dumnezeiescul Ioan: „Cel ce a primit mărturia Lui a pecetluit (adică a adevărit) că Dumnezeu este adevărat” (Ioan 3:33) (n. aut.).

4 Oare nu avem stăpînire a mînca și a bea?

Oare nu avem stăpînire – zice – a lua de la ucenicii noștri hrana cea de nevoie? Avem, cu adevărat, dar nu m-am folosit de această voie! Iar Hrisostom zice: „Ce dezvinovățiri sînt acestea – o fericite Pavele? Așa – zice Apostolul – căci văzîndu-mă că mă feresc încă și de acelea ce îmi sînt iertate, nimeni nu mai are dreptul a se sminti și a mă prihăni ca pe un amăgitor care propovăduiește pentru bani.”

5 Oare nu avem stăpînire a purta cu noi o soră femeie, ca și ceilalți Apostoli, ca și frații Domnului, ca și Kifa?

Femeile cele bogate urmau Sfinților Apostoli pentru a le da lor cele de trebuință, ca, fiind fără de griji, aceștia să se îndeletnicească doar întru propovăduirea evangheliei.¹⁶²

¹⁶² Iar Clement Stromatul, în cartea a III-a, zice că Apostolii aveau împreună cu ei femei surori și împreună-

Vezi însă înțelepciunea fericitului Pavel: l-a pus la urmă pe Petru, ca pe o căpetenie a celorlalți, arătînd aceasta ghicitorește și zicînd: Și ce spun eu de ceilalți Apostoli? Însuși Petru, cel mai întîi decît toți, face aceasta și are o femeie care-l urmează dîndu-i cele de trebuință.

Iar „frații Domnului” sînt Iacov, episcopul Ierusalimului, Iosif, Simon și Iuda, care s-au numit astfel din pricina logodirii tatălui lor Iosif cu Născătoarea de Dumnezeu Maria. Aceștia n-au crezut de la început în Domnul – cum zice evanghelistul Ioan: „Căci nici frații Lui nu credeau într-Însul” (*Ioan 7:5*) – dar la urmă au crezut și s-au făcut aleși, măcar că nu au ajuns la măsurile celorlalți Apostoli – precum zice Hrisostom. De aceea și Pavel, pomenindu-i, i-a pus la

slujitoare care propovăduiau femeilor ce ședeau în casă, și prin acestea intra învățătura Domnului în cămara cea oșebită a femeilor. Vezi și cartea a VIII-a a *Așezămintelor apostolești*, capitolul 20:28, unde se spune că diaconițele slujeau cînd Apostolii botezau femei, pentru cinste și bună-cuviință. Astfel, femeile urmau Apostolilor nu numai pentru cele de nevoie ale lor, ci și pentru pricina arătată aici. Vezi și tîlcuirea canonului 19 al Soborului 1, a canonului 14 al Soborului 6 și subînsemnarea canonului 40 tot al celui de al șaselea Sinod, în canonicul nostru (*Pidalion*). (n. aut.)

mijloc, între cei mai de vîrf și mai aleși Apostoli.

6 Sau numai eu și Varnava nu aveam voie a nu lucra?

Zice: Oare doar eu și Varnava nu avem slobozenie a vieții fără a face lucru de mîină, hrănindu-ne de la cei pe care-i învățăm? Ba avem! – zice.¹⁶³ Și Pavel nu l-a trecut cu vederea pe Varnava, pentru că și acela se hrănea lucrînd cu mîinile sale, neluînd nimic de la cei ce se învățau de el.

7 Cine slujește în oaste cu leafa sa?

¹⁶³ Și ceilalți Apostoli lucrau, nu numai Pavel și Varnava, așa cum mărturisesc ei înșiși în așezămintele lor, zicînd: „Și noi, deși zăbovim în cuvîntul evangheliei, nu ne lenevim nici despre lucrări. Căci unii dintre noi sînt pescari, alții lucrători de piei, iar alții lucrători de pămînt, pentru ca niciodată să fim fără lucru” (cartea a doua, capitolul 63). Atunci cum zice Pavel că numai el și Varnava lucrau? Răspundem că numai ei lucrau totdeauna, iar ceilalți Apostoli mai rar, cînd aveau slobozenie despre propovăduire. Vezi și tîlcuirea stihului 10, capitolul 4 din epistola către Filipeni, fiind de nevoie; și a stihului 9 al capitolului 2 al celei dintîi către Tesaloniceni. Iar Pavel a zis că lucra totdeauna, osebînd vremea întru care se afla în închisori și în legături, precum se arată la capitolul 4 al epistolei către Filipeni. (n. aut.)

Cine se face ostaş – zice – aducînd merindele sale, adică hrana sa? Nimeni, cu adevărat! – căci toţi cei ce se fac ostaşi se hrănesc din banii statului. Şi potrivit a pus mai întîi pilda ostaşului, căci ostăşia este asemenea cu făgăduinţa apostolească. Fiindcă, aşa cum ostaşii luptă cu vrăjmaşii cei simţiţi punîndu-şi viaţa în primejdie de moarte, la fel şi Apostolii trebuie să se lupte cu vrăjmaşii cei gîndiţi, întîmpinînd primejdii şi suferind la urmă chiar moartea.

Cine sădeşte vie, şi nu mănîncă din roada ei?

Zice: Cine sădeşte vie, şi nu se îndulceşte mîncînd din rodul ei? Nimeni! Cu pilda aceasta a viei, Pavel arată osteneala, pătîmirea cea rea şi silinţa pe care o pune un apostol. Dar nu a zis că viierul mănîncă tot rodul viei, ci că mănîncă „*din*” rodul ei. Nici nu a zis: Cine nu se îmbogăţeşte din rodul viei sale? – pentru ca să-i înveţe pe toţi învăţătorii şi pe cei ce au vrednicie

apostolească să nu ia de la ucenicii lor cele de prisos, ci numai cele de trebuință și de nevoie.

Cine paște turmă, și nu mănâncă din laptele turmei?

Cine paște oi – zice – și nu mănâncă din laptele lor? Cu adevărat, nimeni! Și nu a zis că păstorul vinde oile, sau că taie oi și le mănâncă, ori că mănâncă tot laptele lor, cu pilda aceasta învățând că păstorul și învățătorul oilor cuvîntătoare se cuvine a se îndestula ca mîngîiere a trupului său cu puțina hrană cea de nevoie. Cu pilda aceasta, Apostolul arată încă și multa purtare de grijă și silința pe care se cuvine să o aibă învățătorul, preotul și, mai ales, arhiereul pentru turma sa cea cuvîntătoare.¹⁶⁴

¹⁶⁴ De aceea, dumnezeiescul Hrisostom zice: „Pavel arată acestea împotriva celor ce voiesc a mânca toate și a culege rodul întreg. Căci și Domnul a legiuit așa, zicînd: „Vrednic este lucrătorul de hrana sa” (*Matei* 10:10). Prin pildele sale, Apostolul arată și cum se cuvine a fi preotul, anume că trebuie să aibă și bărbăție de ostaș, și îngrijire de plugar, și purtare de grijă de păstor; și, după toate acestea, să nu caute nimic mai mult decît cele de nevoie” (*Cuvîntul 21 la cea dintîi către Corinteni*). (n. aut.)

8 Oare după om zic acestea? Nu le zice oare și Legea?

Adică: Oare numai din pilde omenești întăresc și dovedesc ceea ce vă zic, adică a se hrăni fiecare Apostol de către aceia ce învață de la el? Nu cumva am mărturie și din *Scriptură*? Am să vă arăt că și *Legea* – care nu e omenească, ci dumnezeiască – mărturisește aceasta.

9 Căci în Legea lui Moisi este scris: „Să nu legi gura bouului care treieră!” (Deuteronomul 25:4)

Zice: Scris este în *Legea* lui Moisi că cel ce-și treieră stogul nu trebuie să pună legătură la gura boilor cu care treieră, ci să-i lase slobozi să mănânce din osteneala lor.¹⁶⁵ Prin pilda boilor, Pavel vorbește tot de pricina sa.

¹⁶⁵ Vezi tâlcuirea zicerii „nu vei lega gura bouului ce treieră” și la capitolul V al epistolei întâi către Timotei, stih 18, fiind frumoasă. (n. aut.)

Au doar de boi Îi pasă lui Dumnezeu?

Zice: Oare de boi Îi pasă lui Dumnezeu și de ei poartă grijă? Dar ce – se poate întreba cineva – nu poartă Dumnezeu de grijă și pentru boi? Ba da – zice Apostolul – dar nu atât de mult încât să dea și legi pentru dînșii. Așadar, altceva a vrut să arate Dumnezeu prin grija pentru dobitoacele necuvîntătoare, anume a-i iscusi pe Israiliteni să aibă purtare de grijă față de învățătorii ce ostenesc pentru dînșii. Astfel, din cuvintele acestea ale lui Pavel învățăm că cele zise în *Scriptura Veche* despre dobitoacele necuvîntătoare ajută învățaturii morale a oamenilor.¹⁶⁶

¹⁶⁶ Ia aminte că Pavel nu a zis că Dumnezeu nu poartă de grijă pentru boi nicidecum, ci că o face, întâi de toate, tot pentru folosul oamenilor, ale căror avuții sînt. Vezi subînsemnarea tîlcuirii stihului 12 al capitolului VII din *Epistola a doua către Corinteni*. Despre aceasta zice și Teodorit: „Nu zice Apostolul că nu-l pasă lui Dumnezeu de boi, căci Îi pasă, însă tot pentru folosul nostru, căci pentru noi i-a făcut și pe aceia. Despre aceasta a zis și fericitul David: «Cel ce răsare în munți iarbă și verdeață pentru slujba oamenilor» (*Psalms 104:8*), adică Dumnezeu răsare iarbă și verdeață ca să mănînce dobitoacele și să slujească oamenilor.” [...]

Tîlcuind zicerea aceasta a dumnezeiescului Pavel, și prea-înțeleptul Fotie dovedește că ea nu se împotrivesc aceluși cuvînt al Domnului care zice că Dumnezeu poartă de grijă încă și pentru păsări: „Au nu două păsări – zice –

10 Cu adevărat, pentru noi zice!

Negreșit pentru noi, Apostolii și învățătorii, a zis acestea *Scriptura*! Și a adăugat adevărul ca despre un lucru mărturisit, ca să nu-i dea slobozenie celui ce aude a se împotrivi nicicum.

***Căci pentru noi s-a scris că cel ce ară
e dator a ara întru nădejde,***

Adică: Apostolul și învățătorul, care se ostenește plugărind sufletele oamenilor cu propovăduirea și cu învățătura, trebuie să se ostenească și să are cu nădejdea că va lua plată și răsplătire.

se vînd pentru un dinar? Și niciuna dintru acestea nu va cădea fără de știrea Tatălui Meu ce este în ceruri!" (*Matei* 10:29). Dovedind această, înțeleptul Fotie zice: „Cu adevărat, lui Dumnezeu li pasă de boi, precum și de toate celelalte zidiri ale Sale, dar nu atît încît a pune legi după care să viețuiască acelea. Căci ele au fost înființate pentru trebuința oamenilor. [...] Știind aceasta, fericitul Pavel arată că legile despre cele necuvîntătoare pe care le-a folosit slova mozaicească nu s-au legiuit cu de-adinsul pentru viața aceloră, ci spre povățuirea și înțelepțirea norodului cel anevoie de hățuit al neamului evreiesc, cu prea-înțeleaptă și prea-amărunțită judecată” (întrebarea 29 din *Ămfilohia*). (n. aut.)

și cel ce treieră trebuie să aibă parte de nădejdea sa întru nădejde.

De la sămînță, Apostolul a venit acum la arie. Și, din pilda aceasta, arată multele sudori și osteneli ale Apostolilor, căci și Apostolii, asemenea unor plugari, seamănă sămînța credinței și bat aria sufletelor. Și – de vreme ce acela ce seamănă nădăjduiește numai să dobîndească rodul, iar cel ce treieră dobîndește rodul – Apostolul zice că cel ce treieră se împărtășește de „nădejdea sa”.

Dar ar fi putut să-l întrebe cineva: Dar ce – o fericite Pavele? Aceasta e singura plată pe care o dai Apostolilor pentru atîtea osteneli și sudori ce au vărsat la propovăduire, adică numai a se hrăni de către ucenicii lor? De aceea, Apostolul a adăugat: „întru nădejde”, adică pentru nădejdea bunătăților ce or să fie. Căci Apostolul și învățătorul trebuie să nădăjduiască bunătățile cele viitoare, însă

să se hrănească în viața aceasta de către ucenicii săi.

11 Dacă noi am semănat întru voi cele duhovnicești, este lucru mare dacă vom secera cele trupești ale voastre?

Zice: Dacă noi, Apostolii și învățătorii, am semănat întru voi, Corinteni, sămînța duhovnicească a evangheliei, este mare lucru dacă vom secera și noi de la voi „cele trupești”, adică dacă vom lua de la voi hrana noastră cea trupească? Ba, cu adevărat, nu e lucru mare! Cu aceste cuvinte, Apostolul arată dreptatea lucrului, pentru că – zice – cele date de voi nouă nu sînt deopotrivă cu cele luate de la noi: căci noi am semănat și v-am dat cele duhovnicești și cerești, iar voi ne dați cele trupești și pămîntești. Sînt acestea ceva mare? Nu!

12 Dacă alții se împărtășesc de stăpînire asupra voastră, nu cu atît mai mult noi?

Cu aceste cuvinte, Apostolul îi arată pe oarecari învățători mincinoși, care, fără omenie și în chip stăpînitor, luau de la Corinteni orice aveau trebuință. De aceea nu a zis: „dacă alți învățători și apostoli mincinoși *iau* de la voi”, ci: „*se împărtășesc* de stăpînirea voastră”, adică: „vă țin, și vă stăpînesc și vă folosesc ca pe niște slugi”. Și zice: Dacă așa se întîmplă cu aceia, cu cît mai mult noi, cei cu adevărat Apostoli și învățători, avem dreptul să ne luăm de la voi hrana vieții?

Dar nu ne-am folosit de stăpînirea noastră,

Zice: Măcar că eu, Pavel, aveam stăpînire și voie a mă hrăni de la voi, ucenicii mei, nu m-am folosit de această stăpînire, ca să nu vă smintiți. Voi însă –

zice – nici de jertfele idolilor nu vă depărtați pentru a nu-i sminti pe frații voștri mai neputincioși!

ci toate le răbdăm, ca să nu punem piedici evangheliei lui Hristos.

Ca să nu spună cineva: Pentru că nu aveai trebuință, Pavele, de aceea nu ai luat de la noi cele de nevoie vieții! – Apostolul zice aici așa: Măcar că ne aflăm în mare strîmtorare, toate le răbdăm: și foame, și sete, și golătate, doar ca să nu împiedicăm propovăduirea evangheliei.

13 Au nu știți că cei ce săvîrșesc cele sfințite mănîncă din Biserică

Lui Pavel nu i-au fost destule pildele de mai înainte despre dreptul învățătorilor de a se hrăni de la ucenicii lor, ci adaugă și acestea din *Lege*: Nu știți – zice – că cei ce slujesc cele sfințite se hrănesc mîncînd cele sfințite? Fiindcă – de vreme ce, mai sus, a

alegorisit mărturia *Scripturii Vechi* despre
boi – acum zice că *Legea* poruncește arătat
ca din Biserică să se hrănească aceia care
săvârșesc cele sfințite (adică leviții, ce erau
mai jos în treaptă decât preoții și aveau
închipuirea diaconilor de acum, adică a
slujitorilor preoților). Și nu a zis că leviții
mănâncă cele aduse *la* Biserică, ci că
mănâncă „*din* Biserică”, pentru ca nici cei ce
mănâncă să nu se rușineze că sînt hrăniți
de către oameni, nici oamenii să nu se
mîndrească fiindcă-i hrănesc pe cei
bisericești.

***și cei ce stăruiesc la jertfelnic cu
jertfelnicul se împărtășesc?***

Adică arhieriei și preoții ce stăruiesc la
altar iau parte la altar. A zis însă
„stăruiesc”, ca să arate slujba cea
necurmată pe care o făceau arhieriei și
preoții la jertfelnicul arderilor de tot. Și nu a
zis că arhieriei și preoții iau cele sfințite,
pentru ca să arate că aceștia nu se cuvine

să adune arginți de la cele sfințite; și nu a zis nici că iau de la cei ce jertfesc, ci a zis așa: „cei ce stăruiesc la jertfelnic cu jertfelnicul se împărtășesc”, adică își iau și ei partea împreună cu jertfelnicul, jertfele aduse de norod fiind ale Bisericii și ale jertfelnicului. Și a zis că „se împărtășesc împreună cu jertfelnicul” fiindcă sângele dobitoacelor jertfite se vărsa la temelia jertfelnicului, seul lor, adică grăsimea, se tămîia, iar din cărnurile fiecărui dobitoc preotul își lua partea: pieptul, piciorul drept și stomacul.¹⁶⁷ Însă dobitoacele ce se ardeau cu totul, adică „arderile de tot”, erau numai ale jertfelnicului, și din acelea preotul nu-și lua parte.

14 Tot așa a rînduit Domnul și celor ce vestesc evanghelia, să viețuiască din evanghelie.

¹⁶⁷ Că așa zice *Legea*: „Iată ce să se dea preoților de la popor: cei ce aduc ca jertfă boi sau oi să dea preotului spata, falcile și stomacul” (*Deuteronomul* 18:3), sau schembeaua, aceasta fiind partea din lăuntru a pîntecelui întru care se mistuie hrana. Iar unde se afla jertfelnicul arderilor de tot vezi la filcuirea stihului 2, capitolul 9 al epistolei către Evrei. (n. aut.)

Apostolul a adus dovada cea mai puternică acum, la urmă, și zice: De ce spun eu pilde omenești și mărturii ale *Scripturii Vechi*, de vreme ce Însuși Domnul nostru Iisus Hristos a rînduit în *Scriptura cea Nouă*, zicînd unit cu *Cea Veche*: „Vrednic este lucrătorul de hrana sa” (*Luca* 10:7). Căci, precum acolo a legiuit ca preoții să trăiască din Biserică, așa a rînduit și aici ca Evangheliștii și Apostolii Lui să se hrănească nu de la ucenicii lor, ca să nu se mîndrească aceia că-i hrănesc pe învățătorii lor, ci din evanghelia pe care o propovăduiesc. Fiindcă nu tu, Creștine, îl hrănești pe învățătorul tău, ci lucrul și dreptul lui îl hrănește, adică evanghelia pe care o propovăduiește.¹⁶⁸ A zis însă și că se cuvine ca învățătorii doar să viețuiască din evanghelie, nu să și neguțătorească

¹⁶⁸ Aici, zicerea „să viețuiască din evanghelie” se înțelege așa: „se cuvine ca învățătorii să viețuiască și să se hrănească de la credincioșii ce învață evanghelia”; așa tîlcuiește aceasta Teofilact și la stihul 23 al acestui capitol și la stihul 8 al primului capitol din epistola către Timotei. (n. aut.)

evanghelia pe care o propovăduiesc, adunînd arginți.

15 Eu însă nu m-am folosit de nici una din acestea.

Zice: Însă eu, Pavel, nu m-am folosit de nici una din aceste porunci pe care le-am înșirat mai sus – nici de cele ale *Scripturii Vechi*, nici de rînduirea Mîntuitorului Hristos – pentru a fi hrănit de voi, ucenicii mei, ori – mai bine zis – de evanghelia pe care o propovăduiesc.

Iar acestea nu le-am scris ca să se facă cu mine așa.

Ar fi putut să-i zică lui cineva: Dar ce? Chiar dacă acum nu te-ai folosit – o fericite Pavele! – de nici una din cîte ai zis, însă le zici pentru a te folosi mai pe urmă! De aceea, Apostolul îndreptează bănuiala aceasta degrabă, zicînd: Nu am scris

acestea ca să iau de la voi și să mă hrănesc.

Căci mai bine este pentru mine a muri decât a-mi zădărnici cineva lauda!

Adică: Aleg mai bine să mor de foame, de sete și de golătate, „decît să-mi zădărnicească cineva lauda”, adică decît să arate cineva zadarnică și deșartă lauda aceasta de a nu lua nimic de la ucenicii mei. Și a numit-o „laudă” ca să arate covîrșirea bucuriei sale. Căci poate ar fi zis cineva așa: Cu adevărat tu, Pavele, nu iei nimic de la noi, însă faci aceasta suspinînd și mîhnindu-te! De aceea, Apostolul zice aici că e atît de departe de a se mîhni, încît, dimpotrivă, se bucură cu covîrșire și, de bucurie, se și laudă întru aceasta.

16 Căci, dacă bine-vestesc evanghelia, nu-mi este laudă, pentru că stă asupra mea datoria. Căci, vai mie dacă nu voi bine-vesti!

Ce zici – o fericite Pavele? Nu-ți este laudă a bine-vesti evanghelia, ci a o propovădui fără plată? Așadar a propovădui fără plată este mai presus de evanghelie? Să nu fie! – zice Apostolul. Eu nu cuget așa, ci zic că a propovădui evanghelia este poruncă și datorie a mea, și că, împlinind-o, nu fac nici o faptă bună pentru care să mă laud. Ci chiar vaiul va urma mie dacă nu o voi împlini, căci mă voi munci și mă voi pedepsi mult, pentru că nu am făcut porunca Stăpînului meu. Iar a propovădui evanghelia fără vreo plată este o faptă bună a dărniceii și voinței mele, și pentru aceasta îmi este laudă.

Iar Apostolul a zis că asupra lui stă datoria nu pentru ca să surpe săpînirea de sine [„libertatea”, n. m.] pe care o are orice om, ci spre osebirea stăpînirii ce o avea asupra ucenicilor săi; și, pe lîngă aceasta, pentru ca să-și arate temerea că va fi pedepsit dacă nu va propovădui evanghelia.

17 Căci, dacă fac aceasta de voie, am plată; iar dacă o fac fără de voie, mi s-a încredințat doar slujbă.

Zice: Dacă propovăduirea evangheliei nu mi-ar fi fost încredințată de Dumnezeu, ci aș fi făcut-o de sine-mi (căci aceasta însemnează zicerea „de voie”), aș fi avut multă și mare plată. Dar, fiindcă propovăduirea mi s-a încredințat de la Dumnezeu, este arătat că nu fac aceasta de la sine-mi, ci împlinesc poruncă stăpânească (fiindcă aceasta însemnează zicerea „fără de voie”). De aceea, propovăduirea nu este faptă bună a dărnicii și a alegerii mele, pentru că Dumnezeu mi-a încredințat slujba, și eu o împlinesc.

Vezi însă, iubitele, că Pavel nu a zis: „nu am plată fiindcă propovăduirea mi s-a încredințat fără voia mea”, arătînd că are plată de la Dumnezeu pentru propovăduirea evangheliei chiar dacă

împlinește poruncă stăpînească. Fiindcă nu se cuvine să zicem că Apostolii nu vor lua plată pentru propovăduirea apostolică pe care au împlinit-o, însă nu iau atîta cît acela ce propovăduiește evanghelia fără mită și fără plată de la oameni.

18 Deci, care îmi este plata? Că, binevestind, pun fără plată evanghelia lui Hristos înaintea oamenilor, spre a nu folosi rău dreptul meu din evanghelie.

Adică – zice – plata mea cea mai mare și vrednică de laudă este aceasta: a nu mă folosi nicicum de stăpînirea (sau slobozenia) mea, neluînd nimic de la cineva. Căci Apostolul numește aici „rea folosire” folosirea simplă; iar în alte părți numește „stăpînire” a lua de la ucenici cele de trebuință, pentru ca să arate că nici ceilalți Apostoli, care luau, nu greșeau cu nimic și nu erau vrednici de osîndire, ca unii ce aveau stăpînire și voie să facă aceasta. A vorbit însă de „dreptul său din

evanghelie” ca să arate că doar cel ce se ostenește și se află în lucrarea și propovăduirea evangheliei este slobod a lua, iar nu acela care se află nelucrător.¹⁶⁹

19 Căci, fiind slobod despre toate, m-am robit pe sine-mi tuturor, ca să-i dobîndesc pe cei mai mulți.

Aici, Apostolul adaugă și altă ispravă, mai mare, și zice: Nu numai că nu am luat nimic de la ucenicii mei, deși aveam stăpînire de lua, ci încă, slobod fiind, adică fără a fi supus cuiva și fără a avea vreo nevoie, m-am robit pe sine-mi la toți: nu la unu, doi, o sută, ci la toată lumea. Și am făcut aceasta nu pentru a plăcea acelor ca un lingușitor și amăgitor, ci pentru ca să-i dobîndesc și să-i mîntuiesc „pe cei mai

¹⁶⁹ Iar Teodorit zice că Pavel a zis toate acestea, anume că nu s-a folosit de stăpînirea dată de Dumnezeu pentru a se hrăni din propovăduirea evangheliei, cu scopul de a opri reaua stăpînire și slobozenie a acelor ce își foloseau rău cunoștința și mîncau fără frică jertfe idolești, dînd din aceasta pricină de vătămare celor neputincioși. (n. aut.)

mulți”, fiindcă a-i mîntui pe toți nu-mi este cu putință.

20 Și m-am făcut ludeilor ca un ludeu, ca să-i dobîndesc pe ludei;

Pavel s-a făcut „ca un ludeu cu ludeii” atunci cînd l-a tăiat împrejur pe Timotei, care era din „neamuri”, precum arată *Faptele Apostolilor* (16:3). Căci, ca să surpe tăierea împrejur, a primit iconomicește tăierea împrejur. Nu a zis însă că s-a făcut ludeu, ci „ca un ludeu”, ca să arate că tot ce făcea primind cele ale ludeilor era numai iconomie, arătare și pogorămînt, ca să-i cîștigi și să-i mîntuiască pe aceia.¹⁷⁰

celor de sub Lege, ca unul sub Lege, ca să-i dobîndesc pe cei de sub Lege;

¹⁷⁰ De aceea, a avut dreptate a se mira Hrisostom de iconomiile acestea ale lui Pavel: „Ce zici, propovăduitorule al lumii, cel ce de înseși cerurile te-ai atins și atît ai strălucit? Cum dar, pe neașteptate, te pogori atît? Așa – zice – căci aceasta este a mă sui, fiindcă cel ce se coboară îl ridică și-l aduce către sine pe cel ce zace jos” (*Cuvîntul XXXII, la epistola întîi către Corinteni*) (n. aut.)

Aici, Pavel îi numește „sub *Lege*” pe nemernici [„străini”, n. m.], adică pe cei care, fiind din „neamuri”, veniseră de curînd la iudaism, așadar pe aceia ce primiseră și se catehizaseră în *Legea cea Veche*, însă nu erau curat Evrei. Sau, „sub *Lege*” îi numește pe Evreii ce crezuseră în Hristos, dar primeau încă cele ale *Legii Vechi*. Iar Pavel s-a făcut „ca unul sub *Lege*” cînd și-a ras capul și a adus jertfele pentru curățire, precum arată *Faptele Apostolilor* (capitolul 21).¹⁷¹ Acestea însă le-a făcut iconomicește și numai la arătare, ca să-i îndrepteze și să-i mîntuiască pe cei ce le făceau cu adevărat.

21 celor fără de Lege, ca un fără de Lege

„Fără de *Lege*” îi numește pe cei ce nu aveau *Legea* lui Moisi, adică pe cei din „neamuri”, care nu erau nici Evrei, nici Creștini, nici Elini, nici iarăși slujitori la idoli,

¹⁷¹ Așa îl cuiește zicerea „cei de sub *Lege*” și Teodorit. (n. aut.)

ci credeau într-un Dumnezeu și Făcător al totului, precum era Corneliu, la care mergea adeseori Pavel să propovăduiască evanghelia, făcînd pogorămînt pentru neputințele lor și arătîndu-se deopotrivă cu ei, după iconomie. Sau, „fără de *Lege*” îi numește și pe slujitorii la idoli și pe Elini, cum au fost acei Atenieni cu care Apostolul a stat de vorbă despre suprascrierea unei capiști de-a lor, care zicea: „necunoscutului Dumnezeu”. Atunci, Pavel a vorbit despre Hristos nu ca despre Dumnezeu, ci ca despre un om, de vreme ce aceia, Elini fiind, nu puteau primi taina dumnezeirii lui Hristos, ci socoteau că Acesta e unul din eroii pe care îi îndumnezeiau ei, precum Heracles, sau Asclepios sau alții ca aceștia.

Peste tot însă Apostolul adaugă aceasta: „ca unul fără de *Lege*”, „ca unul sub *Lege*”, „ca un Iudeu”, ca să înțelegi tu, cititorule, că făcea acestea numai la arătare, iar nu după adevăr – precum am zis mai sus.

(nefiind fără Legea lui Dumnezeu, ci avînd legea lui Hristos), ca să-l dobîndesc pe cel fără de Lege;

Ca să nu creadă cineva că își schimba socoteala cînd vorbea împreună cu cei fără de *Lege*, Pavel zice aici așa: Deși vorbeam împreună cu cei fără de *Lege*, eu însă nu eram fără de lege, adică nu eram afară de legile lui Dumnezeu, ci, dimpotrivă, eram în legea lui Hristos, care e mai înaltă și mai desăvîrșită decît *Legea cea veche*.¹⁷² Și pentru ce făceam aceasta? Ca să-i dobîndesc și să-i mîntuiesc pe cei fără de *Lege*.

22 celor neputincioși, mă făceam ca un neputincios, ca să-i dobîndesc pe cei neputincioși;

¹⁷² [...] Iar Iacumenie zice că ar fi fost de așteptat să zică: „ci întru legea lui Dumnezeu”, iar el a zis: „întru legea lui Hristos”, spunînd așadar că Hristos este Dumnezeu.
Întru alte izvoade scrie așa: „nefiind lui Dumnezeu fără de lege, ci lui Hristos întru lege” (n. aut.)

Zice: Cu cei neputincioși, m-am făcut ca un neputincios, ca să-i dobîndesc pe cei neputincioși, așa cum am făcut și cu voi, Corinteni, cînd, ca să nu smintesc neputincioasa voastră socotință, nu am voit să fiu hrănit de voi. Și, fiindcă aceasta a fost pricina de a zice toate cele de mai sus, de aceea a pus zicerea aceasta la urmă.

Dar și cînd vei vedea că Pavel nu vorbește descoperit și arătat despre dumnezeirea Fiului sau a Sfîntului Duh, să știi că și atunci se face celor neputincioși ca un neputincios, din pricina neputinței ascultătorilor. Căci despre aceasta zice și în altă parte: „Datori sîntem noi, cei puternici, să purtăm slăbiciunile celor slabi” (*Romani 15:1*).¹⁷³

¹⁷³ Însemnează că, luînd prilej din cuvintele acestea, unii îl clevesc pe dumnezeiescul Apostol, zicînd că se prefăcea după vremi și după oameni. Infruntîndu-i pe aceștia, fericitul Teodorit zice că se cuvine a înțelege cu amăruntul cele zise; căci dumnezeiescul Apostol nu se prefăcea după vremi, ci le făcea pe toate pentru folosul multora, căci aceasta zice: „ca pe ludei să-i dobîndesc”, „ca să-i dobîndesc pe cei de sub *Lege*”, „ca să-i dobîndesc pe cei fără de *Lege*”, „ca să-i dobîndesc pe cei neputincioși” (n. aut.)

tuturor m-am făcut toate, ca negreșit să mîntuiesc pe oarecari.

Și ce să le mai înșir – zice – una cîte una? Cu toți m-am coborît, măcar că nu nădăjduiam să-i mîntuiesc pe toți, dar ca să-i mîntuiesc măcar pe puțini. Și lucrul acesta este vrednic de mai multă mirare și laudă, fiindcă nu este lucru atît de minunat a osteni cineva cînd nădăjduiește să dobîndească mult rod, ci cînd trudește și ostenește nădăjduind a lua puțin cîștig. Și a zis: „să-i dobîndesc măcar pe puțini”, ca prin cuvîntul acesta să-i mîngîie pe sfințiții propovăduitori și pe învățători, zicîndu-le că, deși nu ar mîntui învățătorul pe toți cîți învață de la dînsul, însă negreșit are să mîntuiască pe cîțiva și deci nu trebuie a se lenevi întru a învăța.¹⁷⁴

¹⁷⁴ Iar Teodorit adaugă zicînd că Pavel și-ar fi pus toată osteneala ca să mîntuiască fie și numai pe unul singur. Iar dumnezeiescul Hrisostom, mergînd și mai departe, zice că învățătorul, chiar dacă nu ar mîntui pe nici unul cu învățatura sa, totuși plata osteneții sale o va lua deplină de la Dumnezeu. Căci așa zicea limba aceea aurită și inima care ardea pentru mîntuirea sufletelor: „Iarăși voi zice, iarăși voi grăi! Căci, deși nu vor auzi toți, jumătate vor auzi; deși jumătate nu vor asculta, o a treia parte; deși nici a treia, a patra; deși nici a patra, măcar a zecea; deși nici zece, măcar cincii; deși nici cincii, măcar

**23 Dar toate le fac pentru evanghelie,
ca împreună părtăș al ei să mă fac.**

Prin „evanghelie”, îi numește aici pe credincioșii Creștini, care prin evanghelie se mântuiesc. (Precum a zis mai sus, că „cei ce propovăduiesc evanghelia trebuie să viețuiască din evanghelie”, adică de la cei credincioși. Vezi tâlcuirea stihului 14 al acestui capitol.) Deci zice: Fac toate acestea ca să mă pot împărtăși de cununile cerești împreună cu credincioșii Creștini. Nu doar că Pavel făcea acestea pentru plata bunătăților cerești (fiindcă el toate le făcea doar pentru dragostea lui Iisus Hristos, ca un fiu, iar nu pentru împărăția lui Hristos, ca un năimit); ci ca să-i înduplece pe Creștini și pe cei ce învățau evanghelia să sufere toate ispitele pentru frații lor cu nădejdea că vor lua veșnicile bunătăți.

unul; deși nici unul, eu plata întreagă o voi lua!” (*Cuvînt la Eutropie*). Și iarăși. „Eu sînt fără de saț; nu voiesc să se mîntuiească puțini, ci toți; măcar unul de ar pieri, eu socotesc că urmez păstorului aceluia care avea nouăzeci și nouă de oi, și a alergat după aceea una rătăcită” (la fel). (n. aut.)

Vezi însă smerita cugetare a marelui Pavel, cum el, cel ce era vrednic a avea cinstea mai întâi decît toți, se număra împreună cu Creștinii cei simpli la dobîndirea și împărtășirea bunătăților cerești.

24 Oare nu știți că cei ce aleargă în stadion, cu adevărat, toți aleargă, dar numai unul ia darul?

După ce le-a arătat Corintenilor că se cuvine a ne coborî către frații noștri ca să-i câștigăm, Pavel vorbește aici cu chip și mai înfruntător. Și înțelegerea cuvîntului este astfel: Fraților, să nu socotiți – zice – că, de vreme ce ați crezut în Hristos și ați intrat în stadionul viețuirii creștine cea după Dumnezeu, aceasta este destul să vă mîntuiască! Nu, nu socotiți aceasta, căci, precum celor ce aleargă în locul de nevoie nu le este destul numai a intra în luptă și a alerga, ci trebuie a alerga legiuit pînă la sfîrșitul drumului, și abia atunci să ia darul sau cununa doar acela care va alerga

În acest chip și va ajunge mai întâi decât ceilalți; tot așa și voi sînteți datori să aveți mare sîrguință și să vă nevoiți pînă la sfîrșitul vieții voastre ca să luați cununile cerești, pe care acum vă primejduiți a nu le lua, fiindcă vă socotiți desăvîrșiți întru cunoștință și îi defăimați pe frații voștri, smintindu-i cu jertfele idolești ce le mîncăți.

Alergați așa ca să ajungeți!

25 Și oricine se nevoiește se înfrînează de la toate:¹⁷⁵

¹⁷⁵ Cinci nevoițe, adică jocuri, aveau Elinii cei vechi: a sări, a alergera întrecîndu-se, a arunca piatra, a se lupta cu sulita, a se trînti. Dar adevărata nevoiță este a Creștinului, mult mai grea decât aceste cinci nevoițe ale Elinilor celor vechi – precum zice Coresi. Ungîndu-se cu unt de lemn, Creștinul se nevoiește ca unul ce se trîntește – precum zice dumnezeiescul Dionisie în capitolul II al *Ierarhiei bisericești*. Impotriva-luptătorii Creștinului sînt lumea, trupul și diavolul; iar darul și cununa este fericirea cea fără de sfîrșit. Iar osebirea dintre Creștinul ce se nevoiește și nevoitorii cei din afară este aceea că el, chiar dacă moare cu trupul, tot biruiește; precum zicea Tertulian, în capitolul IV al cărții despre mucenici, că, dacă Elinii defăimau viața lor pentru o slavă deșartă, cu cît mai vîrtos se cuvine a defăima Creștinii viața aceasta vremelnică, ca să dobîndească viața cea veșnică. Și – dacă Epaminonda, conducătorul oștii Tebanilor, murea bucurîndu-se pentru că-și biruise vrăjmașii – cu cît mai vîrtos se cuvine a muri Creștinii bucurîndu-se, numai pentru ca să biruiască pe vrăjmașii lor: lumea, trupul și diavolul? Și – dacă Brutus, ighemonul Romanilor, a poruncit că fiii să-i fie omorîți pentru că ajutaseră vrăjmașilor lui – cum nu se cuvine a-și omorî poftele trupului Creștinul, pentru că ajută vrăjmașilor săi diavoli să-l omoare? [...] Și Hrisostom zice că ostașul nu biruiește fără de război. Iar Ieronim (în epistola către Iulian) a zis că „este cu neputință să se bucure Creștinii și aici, și întru

Zice: Datori sînteți și voi, frații mei Creștini, a alerga în stadionul vieții acesteia sporind întru faptele bune, ca să ajungeți la deplinătate; ajungerea aceasta însă la deplinătate nu se face fără dragoste, pe care voi nu o aveți. Deși vă socotiți că sînteți desăvîrșiți, nu sînteți cu adevărat. Și – vrînd să arate ghicitorește că în multe nu erau împliniți Corintenii, fiindcă viețuiau cu lăcomia pîntecelui, cu beții și curvie – Pavel

împărăția cerurilor”. De aceea, Creștinul ce se nevoiește trebuie a se înfrîna de la toate, și mai ales de la poftele trupului; căci din poftele acestea se face neputincios și slab și nu se poate lupta cu vrăjmașii; însă, fără dumnezeiasca milă și dumnezeiescul ajutor, Creștinul nu poate să biruiască în războiul cel gîndit.

Zice și Sfîntul Grigorie Nissis: „Stadionul (adică locul de luptă) este obșteasca viață a oamenilor, al căror împotriva-luptător este răutatea cu multe chipuri, oștindu-se împotriva cu viclenele lupte” (capitolul II al fîlcuirii suprascrierii Psalmilor). Iar Isidor zice așa: „Nu este aici răsplătirea ostnelilor, ci cele de aici sînt nevoințe, iar cele de după acestea sînt daruri și răsplătiri ale nevoințelor. De aceea, să nu se tulbure vremile și să se caute odihna în vremea nevoințelor” (epistola 179 către voievod). Și iarăși: „Cine ar putea să arate că vreun Creștin a căutat cununi în vremea nevoințelor? [...] Deci să nu vindem bunăvremuire a lucrurilor, ca nu cumva acolo să ne căim fără folos” (epistola 60 către diaconul Evtonie). Și iarăși: „Din nevoințele de care te împărtășești, minunatul, încredințează-te că cele de aici ne sînt stadion nevăzut, întru care nu ne luptăm cu fiare simțite, ci gîndite, care, dacă vor birui vitejia noastră, nu opresc primejdia numai pînă la trup, ci aduc moartea asupra sufletului însuși” (Epistola 193 către anagnostul Timotei).

Iar purtătorul de Dumnezeu Ignatie scria către Policarp al Smirnei: „Mai de sîrg aleargă, pînă ești aici biruiește! Căci aici este stadionul, iar acolo cununile!” (epistola a opta). (n. aut.)

zice că cel ce se nevoiește în lupta duhovnicească, nevăzută, se cuvine a se înfrîna „de la toate”, și nu de una a se feri, iar de cealaltă nu. Și zice: Cunoașteți dar, fraților, cât sînteți de lipsiți de deplinătatea pe care socotiți că o aveți și învățați-vă chipul în care ați putea să vă încununați! Dar care este chipul acesta? Este a vă înfrîna de la toate.¹⁷⁶

***aceia, ca să ia o cunună stricăcioasă;
iar noi, nestricăcioasă.***

Apostolul îi rușinează pe acei ce aud cuvîntul acesta, fiindcă cei ce se nevoielesc întru nevoințele lumești se înfrînează de la toate ca să ia cununa stricăcioasă de frunză de țelină, sau de dafin sau de măslin sălbatic; iar noi, Creștinii, nu ne înfrînăm de

¹⁷⁶ Iar dumnezeiescul Grigorie Nissis ne învață chipul cum să-i biruim pe vrăjmași, iar acesta este a ne căi totdeauna de relele făcute și a ne curăța de patimi. Aceasta se face pricină a biruinței celei neîncetate asupra vrăjmașului, căci necurmată este lupta noastră toată viața împotriva stăpînitorului întunericului acestei lumi. (...) Fiindcă o singură armă avem împotriva a toată lovirea ispitirii, pocăința; cel ce a săvîrșit aceasta întru sine-și totdeauna este biruitor asupra veșnicului său vrăjmaș” (*Tîlcuirea suprascrierii Psalmilor*, capitolul 13). (n. aut.)

la patimi, deși avem să luăm cunună cerească nestricăcioasă. Și dintre aceia – după Teodorit – doar unul din cei mulți ia cununa; iar Creștinii – zice – se pot încununa toți, dacă se vor nevoi.

26 Eu deci așa alerg, nu ca și cum nu aș ști.

Ce vrea să zică aceasta: „nu ca și cum nu aș ști”? Zice așa: Eu toate lucrările le fac cu scop drept, cu iconomie plăcută lui Dumnezeu: și când l-am tăiat împrejur pe Timotei, și când mi-am ras capul și m-am curățit, acestea nu au fost zadarnice și fără folos, cum faceți voi lucrările voastre. Căci ce scop drept și plăcut lui Dumnezeu este a mânca voi jertfele idolilor, în vreme ce frații voștri se smintesc și pier din aceasta? Cu adevărat, aceasta e o faptă fără rost și vătămătoare de suflet. De aceea, voi alergați cu neștiință, fără țel și fără folos. Și Pavel zice acestea ca din partea sa,

punându-se pildă pe sine, ca un prea-bun învățător al faptei bune.

Așa mă lupt, nu ca și cum aș bate aerul,

Zice: Eu nu mă nevoiesc și nu mă lupt ca și cum aș bate văzduhul, precum fac aceia întru nevoințele lumești, când bat văzduhul cu mâinile spre iscusire. Nu, fiindcă eu îl văd gânditor pe acela ce-l lovesc și-l rănesc, adică pe diavolul și pe nevăzuții draci. Iar voi nu-l răniți pe diavol, ci în deșert folosiți deplinătatea cunoștinței pe care socotiți că o aveți.

27 ci chinuiesc trupul meu și îl supun robiei;

Cu aceste cuvinte, Pavel le arată Corintenilor că erau biruiți de lăcomia pîntecelui și de aceea mîncau jertfele idolilor, deși se îndreptăteau zicînd că mănîncă pentru deplinătatea cunoștinței lor.

Deci eu – zice Apostolul – toată osteneala o rabd, numai să trăiesc cu întreaga înțelepciune și cu curăție. Căci – zice – îmi chinuiesc trupul, adică îl dosădesc și îl stăpînesc atît de aspru, încît mai că îi pricinuiesc răni din acelea ce și le fac sub ochi cei ce se bat cu pumnii unul pe altul. Cu zicerea aceasta, Apostolul arată multa nevoie pe care o făcea împotriva firii, fiindcă mare este tirania firii și trupul e mare vrăjmaș și dușman al omului.¹⁷⁷ Dar, fiindcă

¹⁷⁷ În bună vreme se cuvine aici a ne jeli pe noi înșine, cei ce citim, și a zice: Vai nouă, vai! Dacă marele Păvel, omul acela prea-nepătimaș și mai presus de om, se împilă pe sine-și cu atîta asprime, cît de aspru se cuvine să împilăm noi trupul nostru? Noi, cei împătimiți, care nu sîntem vrednici nici de urmele lui Pavel a ne atinge!

Pentru aceasta, avea dreptate Teologul Grigorie a zice că foarte anevoie poate cineva să biruiască materia cea prea-grea a trupului, „încît abia poate cineva a se birui pe sine-și ori cu îndelungată filosofie povățuindu-se și cite puțin spălîndu-și chipul sufletului de răul celui împreună-însoțit cu întunericul; ori norocindu-se de milostivirea lui Dumnezeu; ori cu amîndouă acestea și mai ales făcînd cugetare de a privi la cele de sus și a stăpîni materia cea căzută” (trupul adică, pe care îl numește cu urîte numiri în stihurile sale).

Același Teolog așa se jelește pentru că s-a legat împreună cu trupul acesta mîrșav, zicînd: „Trup cu care nu știu cum m-am înjugat împreună! Cum de sînt lăcaș al lui Dumnezeu și cu lutul mă frămînt împreună? Trup care, și sănătos fiind, îmi dă război; iar dacă îi dau eu război, îl doare. Trup pe care îl iubesc ca pe un împreună-rob și îl urăsc ca pe un vrăjmaș; de care fug ca de o temniță și mă rușinez ca de un împreună-moștenitor. Mă silesesc a-l birui și nu am pe cineva împreună-lucrător să-l folosesc spre cele bune. Îl cruț ca pe o rudenie, și nu am cum să scap de ridicarea lui asupra-mi! Vrăjmaș iubit îmi este și prieten vrăjmășuitor! O, ce însoțire și ce înstrăinare! Îl ocrotesc pe cel de care mă tem, și mă tem de cel pe care-l primesc!

a zis că îl chinuiește și a pomenit de răni, a adăugat în grabă că „supune trupul robiei”, ca să înveți tu, cel ce citești, că nu se cuvine să-ți sugrumi și să-ți omori trupul, ci numai să-l smerești și să-l supui ca pe un rob. Căci a supune trupul este însușire de despot și de stăpîn al trupului, iar a-l sugruma și a-l omori este însușire de potrivnic și de vrăjmaș al trupului. (Iar unii înțeleg că zicerea „chinuiesc” însemnează a-și da cineva trupul său foamei și setei, ceea ce nu este așa; căci de ar fi însemnat asta, ar fi trebuit să zică: „îmi supun trupul”, adică îl strîmtorez, iar nu: „îl chinuiesc”. Ia aminte însă că la Teodorit se scrie și „strîmtorez”.)

ca nu cumva, propovăduind altora, să mă fac eu însumi netrebnic.

Cu aceste cuvinte, Apostolul îi face pe Creștini să fie mai cu luare aminte. Și zice:

Mai înainte de a-mi da război, mă împac cu el; și, mai înainte de a mă împăca, mă depărtez. Care este înțelepciunea cea pentru mine? Și ce este taina aceasta mare?” (n. aut.)

Căci – dacă mie nu-mi este îndestul spre mîntuire a fi propovăduitor și învățător al lumii, de nu mă voi arăta neprins și neprihănit în toate – cum vă veți mîntui voi doar cu credința, voi, care sînteți biruiți de atîtea și atîtea patimi?¹⁷⁸

¹⁷⁸ Din aceste cuvinte ale Apostolului, învățăm că niciodată nu trebuie a se bizui cineva, ci totdeauna se cuvine a se teme, ca nu cumva să cadă din darul rămîinerii întru bine și să se facă netrebnic, adică să se osîndească. Căci – dacă Pavel se teme de aceasta, Pavel, cel ce s-a suit pînă la al treilea cer și a auzit graiuri negrăite – cu cît mai mult și mai fără măsură se cuvine a ne teme de aceasta noi, cei ce ne tăvălim în patimi și care, precum luna, ne schimbăm și ne prefacem în fiecare clipă? Vezi și subînsemnarea zicerii: „Cu frică și cu cutremur lucrați mîntuirea voastră!” (*Filipeni* 2:12). Zice și marele Macarie: „Și chiar cînd vreun suflet ia darul, și atunci este nevoie de multă pricepere și deslușire, pe care însuși Domnul le dă sufletului celui ce le cere de la El, ca să slujească Lui cu bună-plăcere întru duhul pe care îl ia, pentru a nu se birui de răutate întru nimic și a nu greși din neștiință și din netemere și a nu se abate din pricina lenevirii. (...) Căci, pedeapsă, moarte și plîngere va fi unui astfel de suflet. Despre aceasta zice și Sfîntul Apostol: «nu cumva, propovăduind altora, să mă fac eu însumi netrebnic». Vezi, Apostol al lui Dumnezeu fiind, și ce frică are?” (cuvîntul XV, capitolul VI). Și, în altă parte, același Macarie zice că semnul creștinismului este acesta: dacă cineva e plăcut lui Dumnezeu, să se ascundă de oameni; și, avînd toate vistieriile Împăratului, se cuvine a le ascunde și totdeauna a zice: Nu sînt ale mele, căci eu sînt sărac. Altul mi le-a dat și le ia de la mine cînd voiește. Iar dacă vreunul zice: Sînt bogat, ajunge, am cîștigat, nu mai am trebuință! – acela nu este Creștin, ci vas al rătăcirii și al diavolului.” [...] Căci, cei ce au înfocarea și iubirea către Dumnezeu nebiruită, cu cît se sîrguiesc a spori și a mai aduna, cu atît se socotesc pe sine-și săraci, și lipsiți și nimic avînd, zicînd așa: Nu sînt vrednic ca soarele să strălucească peste mine! Și aceasta e smerenia” (cuvîntul 15, capitolul 37). (n. aut.)

CAPITOLUL X

1 Și nu voiesc să nu știți voi, fraților, că părinții noștri au fost toți sub nor, și toți au trecut prin mare.

Zice: Strămoșii Evreilor au fost sub nor, căci „întins-a – zice Psalmistul – nor spre acoperirea lor” (*Psalm 104:38*), și au trecut prin mijlocul Mării Roșii. Aici, Apostolul numără cîte daruri și hărăziri s-au învrednicit a primi de la Dumnezeu Evreii. Și arată că, după atîtea daruri, cei mai mulți dintre dînșii nu au plăcut lui Dumnezeu.¹⁷⁹ Și zice acestea aici ca să vedem că – precum pe aceia nu i-au folosit cu nimic darurile primite, fiindcă nu au avut cugetare bună și fapte îmbunătățite – tot așa nici nouă, Creștinilor, nu ne vor folosi credința și Tainele duhovnicești de care ne-am

¹⁷⁹ Iar Coresi zice că Pavel a zis acestea aici ca să ne arate că – precum Evreii, după închipuitorul botez și după mană, au fost lipsiți de pămîntul făgăduinței din pricina păcatelor lor – tot așa și Creștinii vor pierde cununa fericirii dacă, după botez, nu se vor nevoi a urma învățăturilor Mîntuitorului Hristos. (n. aut.)

învrednicit, dacă nu ne vom face vrednici de darul lui Dumnezeu.

2 Și toți, prin Moisi, au fost botezați în nor și în mare.

Adică: Evreii s-au împărtășit împreună cu Moisi, atât de umbrirea norului – care îi acoperea ziua, ca să nu fie arși de soare – cât și de trecerea mării. Căci, văzîndu-l aceia pe Moisi că a intrat în mare și a trecut printr-însa, au îndrăznit și ei să intre și au străbătut-o. Și chiar aceasta ni se întîmplă și nouă, Creștinilor, alegoric și duhovnicește; căci și noi, văzîndu-L pe Hristos că a murit și S-a sculat din morți, ne botezăm, adică ne afundăm în apa botezului, și, prin botez, urmăm morții și învierii lui Hristos: prin cele trei afundări, urmăm morții Lui de trei zile, iar prin cele trei ieșiri din apă urmăm învierii Lui de a treia zi. Deci Evreii s-au botezat „prin Moisi”, căci chip al botezului a fost a fi

Proorocul sub nor și a trece prin mare.¹⁸⁰
Iar înțeleptul Fotie zice că acest „s-au botezat prin Moisi” e în loc de: „urmînd lui Moisi” (*Amfilohia*, întrebarea 42).

3 Și toți au mîncat aceeași mîncare duhovnicească; și aceeași băutură duhovnicească au băut,

¹⁸⁰ Iar cum că cele ce s-au săvîrșit atunci Evreilor au fost închipuire a botezului nostru, o cîntă cu dulce cîntare Biserica lui Hristos împreună cu Sfințitul Cosma, în canonul dumnezeieștilor arătări: „Marea dar era închipuire a apei, și norul – a Duhului.” Iar cum că Moisi a fost închipuire a Domnului, mărturisește marele Vasilie, zicînd: „Moisi nu a fost închipuire a Duhului, ci a lui Hristos, căci prin el s-a preînchipuit atunci, întru slujirea *Legii*, Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni” (*Despre Sfîntul Duh*, capitolul 14).

Zice și Teologul Grigorie (de la care a și luat Sfîntul Cosma cele zise mai sus) că: „A botezat Moisi în nor și în mare. Iar aceasta – precum i se pare și lui Pavel – a fost închipuire: marea, a apei; norul, a Duhului; mana, a Pîinii Vieții; băutura, a Dumnezeieștii Băături” (*Cuvînt la dumnezeieștile arătări*). Și Teodorit a zis că marea preînchipuia colimvitra botezului, norul închipuia darul Sfîntului Duh, Moisi îl închipuia pe preotul ce botează, toiagul închipuia crucea, Israilitenii îi închipuiau pe cei botezați, Egiptenii (cei ce s-au afundat) îi închipuiau pe diavolii ce se îneacă în apa botezului iar Faraon îl închipuia pe satana (la Coresi).

Iar Fotie se nedumerește pentru ce se zice că Evreii „s-au botezat în mare”, fiindcă au trecut-o fără să-și ude picioarele. Și tot el dezleagă nedumerirea și zice că, „deși Israilitenii nu au fost acoperiți de apa mării, totuși – fiindcă se aflau pe fundul mării, întru care s-ar fi afundat toți dacă apa ar fi rămas în fireasca ei stare – pentru aceasta se zice să s-au botezat în mare” (*Amfilohia*, întrebarea 273). Deci – fiindcă Evreii, trecînd prin Marea Roșie, s-au slobozit de amara robie a Egiptenilor care îi goneau – marea a fost închipuire a colimvitrei... și celelalte – zice Fotie într-un glas cu Teodorit mai sus. (Vezi și la dumnezeiescul Damaschin, în cartea a IV-a despre credință.) (n. aut.)

Precum atunci, după ce au trecut Marea Roșie, Evreii au mîncat mana, așa acum și noi, Creștinii, după ce ne botezăm, mîncăm mana cea cerească, adică Trupul Stăpînului și Domnului Hristos. Și – precum atunci, după trecerea Mării Roșii, Evreii au băut din apa izvorîită din piatra cea vîrtoasă – tot așa și noi, Creștinii, după botez, bem Sîngele Domnului cel de viață făcător.

Iar Pavel a zis că mana¹⁸¹ și apa din piatră erau duhovnicești fiindcă, deși erau simțite, totuși nu se făceau urmînd legea firii, ci cu darul Duhului cel mai presus de fire; apoi, ele hrăneau, împreună cu trupul,

¹⁸¹ Cu aceasta a asemănat și Domnul Trupul Său cel de viață făcător, zicînd: „Părinții voștri au mîncat mană în pustie, precum este scris: «Pîine din cer a dat lor să mănînce.» Zis-a lor Iisus: Amin, amin! – zic vouă. Nu Moisi v-a dat pîinea din cer, ci Tatăl Meu vă dă vouă pîinea cerească cea adevărată” (*Ioan* 6:31). Așadar, mana a fost închipuire a tainicului Trup al Domnului, în multe feluri: 1) mana s-a dat Evreilor după trecerea Mării Roșii, iar trupul Domnului se dă Creștinilor după botez; 2) întărindu-se cu mana, Evreii i-au biruit pe Amalic și pe celelalte neamuri; întărindu-se cu trupul Domnului, și Creștinii biruiesc pe diavolul și patimile; 3) mana se făcea fără sămîntă; la fel, trupul Domnului s-a născut tot fără sămîntă; 4) multă sau puțină, mana tot atît hrănea; același lucru îl face și împărtășirea trupului Domnului, ori parte mare de ar lua Creștinii, ori o sfărîmătură; 5) mana era dulce și albă; și ce este mai dulce și mai strălucit decît trupul Stăpînului? (n. aut.)

și sufletul și povățuiau la credința tainelor Preacuratului Trup și Sînge al Domnului.

4 că beau din duhovniceasca piatră care urma. Iar piatra era Hristos.

Apostolul nu a avut nevoie să dovedească faptul că mana era duhovnicească și că se făcea în chip mai presus de fire, fiindcă ea dovedea de sine-și că e schimbată și făcută cu prea-slăvire. Cît despre băutura, fiindcă numai chipul izvorîrii apei era schimbat și mai presus de fire, a trebuit să dovedească faptul că era mai presus de fire. Și zice că nu firea pietrei izvora apa – căci, de ar fi fost așa, ar fi izvorît-o și mai înainte de a o lovi Moisi cu toiagul – ci altă „piatră”, gîndită și duhovnicească, a izvorît apa, adică Hristos. Iar zicerea „care urma” arată că Hristos-Dumnezeu, Cel închipuit prin „piatră”, era în tot locul de față cu Evreii, nevăzut, și săvîrșea toate minunile.¹⁸²

¹⁸² De aceea, nu grăiesc drept cei ce zic că Evreii au pus piatra aceea în car și o trăgeau cu dînșii în călătoria

5 Dar Dumnezeu nu a bine-voit întru cei mulți dintr-înșii, căci s-au așternut în pustie.

Zice: Măcar că Dumnezeu le-a arătat Evreilor atâtea minuni și semne de iubire și i-a învrednicit de atâtea mari bunătăți și daruri, cei mai mulți dintr-înșii nu au bine-mulțumit pentru acestea,¹⁸³ și de aceea Dumnezeu „nu a bine-voit” întru ei. A zis însă: „întru cei mulți”, fiindcă nu toți au fost

lor, bînd apa ce curgea dintr-înșii. Fiindcă: 1) dacă au avut cu dînșii piatra cea curgătoare de apă, cum dar au mai însetat după aceea de atâtea ori, ei și dobitoacele lor? Căci au însetat la apa grăirii-împotriva, cînd Moisi a lovit piatra de două ori și le-a scos apă, precum se vede în capitolul 20 al *Numerilor*, unde fiii lui Israil ziceau către Idumei: „Vom merge pe drumul cel mare și de vom bea din apa ta, noi sau dobitoacele noastre, îți vom plăti” (stih 19). Și, în capitolul 5, aceeași carte, iarăși vedem că norodul grăia împotriva lui Dumnezeu, zicînd că nu este pîine și apă. Au însetat Evreii și cînd au mers la puțul unde a zis Dumnezeu lui Moisi: „Adună norodul, și le voi da lor apă să bea” (la fel, capitolul 16). Așadar, dacă ar fi avut cu dînșii piatra cea izvoritoare de apă, cum ar mai fi însetat de atâtea ori? 2) Apostolul nu zice aici că *piatra cea simțită* urma Evreilor, ci *aceea duhovnicească și gîndită*, adică Hristos, Cel ce era închipuit de piatră – precum îl cuiesc Teofilact, Hrisostom, Icumenie și Teodorit. (n. aut.)

¹⁸³ De aici, tîlcuind zicerea aceasta: „nu întru cei mai mulți a binevoit Dumnezeu”, Teologul Grigorie a zis: „Tu numeri zecile de mii, iar Dumnezeu pe cei ce se mîntuiesc. Tu socotești țărîna cea nenumărată, iar Dumnezeu vasele alegerii” (în cuvîntul către cei 150 de episcopi). Vezi și subînsemnarea zicerii: „Căruia nu era lumea vrednică” (*Evrei 11:38*). (n. aut.)

lepădați de Dumnezeu, ci cei mai mulți; și a mai zis-o încă pentru ca să arate că numărul lor mare nu le-a folosit Evreilor, fiindcă nu au arătat dragoste și mulțumire către Făcătorul lor de bine. Și, zicînd că cei mai mulți Evrei „s-au așternut în pustie”, arată pieirea și pierderea ce au suferit-o toți, afară de Iisus al lui Navi și de Haleb; de asemenea, arată și bătăile cu care au fost osîndiți de Dumnezeu.

6 Și acestea s-au făcut închipuiri pentru noi, spre a nu fi poftitori de cele rele, precum au poftit aceia;

Zice: Precum facerile de bine către Evrei au fost închipuiri ale darurilor făcute de Dumnezeu nouă, Creștinilor, tot așa bătăile și pedepsele primite de Evrei au fost închipuiri și pilde pentru noi, ca să nu suferim aceleași bătăi. Și Apostolul arată că, dacă ne vom face „poftitori de cele rele”, noi, Creștinii, nu vom fi osîndiți precum Evreii, ci mai mult decît ei. Căci, cu cît sînt

mai presus lucrurile și adevărul decît închipuirile și cadrele [„tablourile”, n. m.], cu atît mai presus și mai mari au să fie și pedepsele noastre, ale Creștinilor; și – cu cît mai multe daruri am luat noi, Creștinii, decît Evreii – cu atît mai multe munci și pedepse vom primi, dacă nu vom păzi cele dăruite nouă.

Zicînd însă „să nu fim poftitori de cele rele”, Apostolul a vorbit de obște despre toate răutățile, fiindcă toate se nasc din poftă; apoi, mai jos, numără răutățile și după fel. Dar ce au poftit Evreii? Usturoi, ceapă, cărnuri, castraveți și dumnezei osebiți,¹⁸⁴ precum însemnează și Apostolul

¹⁸⁴ Căci zice *Dumnezeiasca Scriptură*: „Străinii dintre ei începură să-și arate poftetele, și ședeau cu ei și fiii lui Israil și plîngeau, zicînd: Cine ne va hrăni cu carne? Căci ne aducem aminte de peștele pe care-l mîncam în Egipt în dar, de castraveți și de pepeni, de ceapă, de praz și de usturoi; acum însă sufletul nostru tînjește; nimic nu mai este înaintea ochilor noștri decît numai mană” (*Numerii* 11:4-6). Despre aceasta zicea și David: „și a poftit poftă în pustie” (*Psalom* 105). Au poftit încă și dumnezei, precum mărturisește aceeași scriptură: „Scoală-te, a zis norodul către Aaron, și fă-ne dumnezei care să meargă înaintea noastră!” (*Ieșirea* 32:11). Și, pentru această poftă a lor (și mai ales pentru aceea a cărnurilor), mare bătaie a urmat, și moarte și ocară neștersă și veșnică. Fiindcă această poftă rea a lor le-a dat un nume necinstit, a se numi adică pînă la sfîrșitul lumii „norod poftitor”, și înseși mormintele lor poartă acest nume prihănit și urît, căci s-au numit „mormintele poftei”, pe stîlpi fiind scrisă neînfrînarea celor îngropați într-însele: „Și cărnurile erau încă în dinții lor și nu isprăviseră încă de mîncat, cînd se aprinse mînia

slujirea la idoli și politeismul lor, în cuvintele următoare:

7 nici să ne facem slujitori la idoli ca unii dintre dînșii, precum este scris: „Așezut nododul ca să mănînce și să bea, și s-a sculat să joace” (Ieșirea 32:6);

Cu aceste cuvinte, Apostolul îi atinge și-i prihănește pe Corinteni care mîncău în capiștile idolilor. Și arată că, precum Evreii

Domnului asupra poporului, și a lovit Domnul poporul cu bătaie foarte mare. Și s-a pus numele locului aceluia «Chibrot-Hataava», adică «mormintele poftei», căci acolo au îngropat pe poporul cel aprins de poftă” (*Numerii* 11:33-34). Tilcuind aceasta, dumnezeiescul Chiril al Alexandriei zice că „mormintele norodului sînt prea-însemnate, căci acolo a îngropat Dumnezeu norodul cel poftitor, după zicerea: «Vor fi spre privirea a tot trupul» (la *Isaia* 66:24). Și s-au numit «norod poftitor» după ceea ce s-a zis despre cei «a căror faimă este întru rușinea lor» (*Filipeni* 3:19). Căci de la păcat e numirea și nesfîrșită s-a scris deasupra ocară pentru nevitejiile celor ce au murit cu jelanie. De aceea, să ne învățăm și noi, fraților, să ne îndestulăm cu mîncările și cu băuturile pe care le avem, și să mulțumim lui Dumnezeu, și să nu poftim bucate îndulcitoare, nici să ne mîhnim că nu le avem, cîrtind asupra lui Dumnezeu, ca să nu pătimim aceleași rele ca norodul cel poftitor. Să ascultăm ce ne poruncește înțeleptul Sirah, zicînd: «După poftele tale nu merge și de la poftele tale te întoarce. De vei da sufletului tău plăcerea poftei, te va face pe tine bucurie vrăjmașilor tăi. Nu te veseli cu multă desfătare, nici te lega cu îngreunarea ei» (18:30-32). Căci – dacă vom mulțumi lui Dumnezeu pentru bucatele ce le avem, chiar proaste și sărace de ar fi – mulțumirea noastră ni le îndulcește și le face gustoase, pentru că Domnul, bucurîndu-Se de socotința noastră mulțumitoare, stă de față nevăzut și blagoslovește masa noastră.” (n. aut.)

au căzut întru slujirea idolilor din pricina lăcomiei pîntecelui, tot așa – zice – vă primejduiți să cădeți și voi, fiindcă mîncăți jertfele idolilor în capiștile lor. Căci Evreii, după ce au mîncat și au băut, s-au sculat și jucau în cinstea idolului vițelului. (De aceea a zis marele Vasilie că pedeapsa lor era slujirea idolilor, în cuvîntul asupra bețivilor.) Acestora – zice Apostolul – vă primejduiți a le urma și voi, Corinteni. Și cum este păruta voastră desăvîrșire, de vreme ce vă aruncă întru slujirea idolilor?¹⁸⁵

***8 nici să curvim, precum au curvit unii
dintr-înșii, și au căzut întru o zi douăzeci
și trei de mii;***

Aici, Pavel vorbește de curvie ca să aducă pedeapsa curviei în gîndul celui ce curvea în Corint cu mama sa vitregă, făcînd

¹⁸⁵ Iar Sfîntul Chiril al Alexandriei tîlcuiește așa „jocul” zis mai sus: „Iar «jocul» este aici curvia, acoperită de *Dumnezeiasca Scriptură* cu numire cinstită” (*Cuvîntul întîi la Paști*). Însă nu e de necrezut să fi urmat amîndouă, adică – după ce au mîncat, și au băut și s-au îmbătat – Israilitenii s-au închinat vițelului, slujindu-l, și au curvit cu nerușinare. (n. aut.)

cuvîntul mai puternic și aducător de roadă prin stăruirea înfruntărilor. (Iar păcatul curviei se naște din lăcomia pîntecelui, precum am zis mai sus.)

Dar cînd au căzut acei douăzeci și trei de mii? Atunci cînd, după sfatul vrăjitorului Valaam, muierele Madianiților s-au arătat înaintea oștirii și, prin curvie, i-au tras pe Evreii mai tineri a jertfi lui Beelfegor.¹⁸⁶ Așadar, din această pricină s-au ucis douăzeci și trei de mii de Evrei. (Vezi istoria la capitolul 25 al *Numerilor*.)

9 nici să ispitim pe Hristos, precum unii dintr-înșii au ispitit, și se pierdeau de către șerpi;

Evreii – zice – L-au ispitit pe Dumnezeu atunci, și pentru aceasta au fost omorîți de către șerpi.¹⁸⁷ De aceea, noi să nu-L ispitim

¹⁸⁶ Ia aminte că numele acesta e alcătuit din „Veel”, care este Cronos, întîiul dumnezeu al Elinilor, pe care îl cinsteau Madianiții; și „Fegor”, care e locul unde era cinstit idolul acestui Veel. (n. aut.)

¹⁸⁷ Despre aceasta zice *Sfînta Scriptură*: „De la muntele Hor au apucat pe calea Mării Roșii, ca să ocolească pămîntul lui Edom, dar pe drum s-a împuținat cu sufletul norodul și a început să cîrtească. Și grăia poporul împotriva lui Dumnezeu și împotriva lui Moisi,

pe Hristos acum, ca să nu fim pedepsiți. Cu aceste cuvinte, Apostolul arată că cei din Corint Îl ispiteau pe Hristos cerînd de la El semne și minuni.¹⁸⁸

10 nici să cîrtim, precum au cîrtit unii dintr-înșii, și au fost pierduți de pierzătorul.

Cu aceste cuvinte, Apostolul arată ghicitoarește că cei din Corint nu sufereau vitejește ispitele și necazurile, ci cîrteau, zicînd: „Cînd vor veni cele bune și pînă cînd ne vor fi nouă necazuri și rele pătими?” Iar Teodorit zice că cei din Corint cîrteau împotriva acelor care aveau daruri mai mari decît ei.

Iar Pavel numește aici „pierzător” o oarecare Putere schingiuitoare de care

zicînd: Ne-ai scos din pămîntul Egiptului ca să ne omori în pustiu? Căci aici nu este nici pîine, nici apă și sufletul nostru s-a scîrbit de această hrană deșartă. Atunci a trimis Domnul asupra poporului șerpi veninoși, care mușcau poporul, și a murit mulțime de popor din fiii lui Îsraiel” (Numerii 21:4-6). (n. aut.)

¹⁸⁸ Teodorit zice că cei din Corint Îl ispiteau pe Dumnezeu pentru că cei ce grăiau în limbi făceau aceasta spre mîndrie, iar nu spre trebuința și folosul fraților. (n. aut.)

erau pedepsiți Israilitenii cînd cîrteau asupra lui Dumnezeu.¹⁸⁹

11 Și toate acestea ce li se întîmplau acelora s-au scris ca închipuiri spre sfătuirea noastră, la care a ajuns sfîrșitul veacurilor.

¹⁸⁹ De multe ori vedem că fiii lui Israil cîrteau: au cîrtit la Merra, pentru apa amară (*Ieșirea* 15:24); altă dată, au cîrtit neavînd apă (*Ieșirea* 17:3; *Numerii* 20); au cîrtit cînd s-au întors iscoadele din pămîntul făgăduinței (*Numerii* 14:2), au cîrtit cînd s-au răzvrătit Core și Datán împotriva lui Moisi și Aaron (*Numerii* 16) și alte ori. Și au zis Moisi și Aaron către adunarea fiilor lui Israil: „Și dimineață veți vedea slava Domnului, că El a auzit cîrtirea voastră împotriva lui Dumnezeu; iar noi ce sîntem de cîrtiți împotriva noastră?” (*Ieșirea* 16:7). Și iarăși: „Norodul însă începu să cîrtească în auzul Domnului, iar Domnul, auzind, se aprinse mînia Lui, izbucni între ei foc de la Domnul și începu a mistui marginile taberei” (*Numerii* 11:1). Și iarăși: „Pînă cînd această obște rea va cîrti împotriva Mea? Cîrtirea cu care fiii lui Israil cîrtesc împotriva Mea, o aud. Deci, spune-le: Viu sînt Eu, zice Domnul! După cum ați zis în auzul Meu, așa voi face cu voi: În pustia aceasta vor cădea oasele voastre” (*Numerii* 14:27-29). Și iarăși: „Și au cîrtit fiii lui Israil a doua zi împotriva lui Moisi și a lui Aaron, zicînd: Voi ați ucis norodul lui Dumnezeu!” (*Numerii* 16:41).

De aceea zice Solomon: „Păziți-vă de cîrtirea nefolositoare și cruțați limba de grăirea-împotrivă” (*Înțelepciunea lui Solomon* 1:11). Și Sirah zice: „Bărbatul știutor nu va cîrti” (10:23). Iar marele Vasilie zice (în hotărîrea 29 pe larg) că lucrul mîinilor fratelui ce cîrtește în chinovie nu trebuie să se amestece cu rucodeliile fraților ce lucrează cu inimă smerită și fără cîrtire, ci să se osebească de acestea ca o jertfă mincinoasă, prihănită și neprimată de Domnul. Și zice ca prețul acelei rucodelii să nu se cheltuiască pentru cei evlavioși. Zice și Sfîntul Isaac: „Dumnezeu rabdă toate neputințele oamenilor, dar pe omul ce cîrtește nu-l rabdă” (cuvîntul 73, foaia 419). (n. aut.)

Cu aceste cuvinte, Apostolul îi înspăimîntă pe Creștini, zicînd că cele pătimate de Evrei s-au scris spre sfătuirea și învățătura noastră, încît trebuie să ne așteptăm la pedepse și bătăi mai mari decît cele suferite de aceia, fiindcă am și dobîndit daruri mai mari. Ne înspăimîntă încă și zicînd că am ajuns la sfîrșitul lumii și că nu vom primi pedepse vremelnice, ci nemuritoare și veșnice, care vor urma după sfîrșitul lumii. Căci acum – zice – Judecata este lîngă ușă, fiindcă se sfîrșesc veacurile lumii. Tot așa zicea și Iacov, fratele lui Dumnezeu: „Iată, Judecătorul stă înaintea ușilor!” (5:9).¹⁹⁰

¹⁹⁰ Înțeleptul Fotie (în *Amfilohia*, întrebarea a 7-a) – alăturînd zicerile acestea: „la care a ajuns sfîrșitul veacurilor” și: „ca să se arate în veacurile viitoare covîrșitoarea bogăție a darurilor Lui” (*Efeseni 2:7*) – zice: „Noi acum sîntem la «sfîrșitul veacurilor», iar prin «veacurile viitoare» trebuie să le înțelegem pe cele care au să se întindă împreună cu dobîndirea veșnicelor bunătăți. În veacurile acestea în care am ajuns noi, s-a împlinit «taina de mai înainte de veacuri», dumnezeiasca înomenire, unirea și pogorîrea lui Dumnezeu către oameni; în veacurile viitoare, se va împlini suirea oamenilor către Dumnezeu și unirea cea desăvîrșită. În veacurile acestea, ni se cere lucrarea poruncilor lui Dumnezeu și iscusirea întru faptele cele bune; în cele viitoare, vom lua răsplătirea lucrărilor noastre și ne vom învrednici de cununi, cînd bogăția bunătății și a milostivirii Stăpînului are să se reverse peste noi în chip negrăit și nepriceput. În veacurile acestea, ne petrecem viața cu trup stricăcios și sîntem bîntuiți și războiți de păcat; iar atunci, în viitoarele veacuri, vom petrece cu nestrăciune și nu

12 De aceea, cel căruia i se pare că stă să ia seama să nu cadă!

Aici, Pavel îi arată iarăși, ghicitoarește, pe Creștinii care se mîndreau întru cunoștința lor și se socoteau desăvîrșiți. Și zice: Deși ți se pare că stai, teme-te ca nu cumva să cazi! Fiindcă însuși acest lucru, a socoti că stai, nu este stare adevărată. Și, chiar dacă stai, să știi că lesne te vei povîrni și vei cădea, dacă te mîndrești și socotești că stai și că ești desăvîrșit.¹⁹¹

vom afla nicidecum a fi păcat, și nici a putea să fie.” Vezi și tîlcuirea zicerii „iar acum o dată, la sfîrșitul veacurilor” (*Evreji* 9:26). (n. aut.)

¹⁹¹ Despre aceasta zice foarte frumos marele Macarie: „Acesta este semnul creștinismului: oricîte dreptăți ar face, Creștinul să se socotească pe sine ca și cum nu ar fi făcut nimic. Și, postind, să zică: Nu am postit! Rugîndu-se, să zică: Nu m-am rugat! Departe sînt de nevoiță și de ostenele! Măcar drept de ar fi înaintea lui Dumnezeu, este dator a zice: «Eu nu sînt drept și nu fac nimic, ci în toate zilele încep!»” (*Cuvîntul* 26, capitolul 11). Căci, avînd o astfel de smerită așezare, Creștinul poate să stea, cu darul lui Dumnezeu, întru faptele bune, necăzînd întru răutate, precum poruncește aici dumnezeiescul Apostol.

Zicea încă și Sfînta Singlitichia: „Cel ce a căzut are o grijă, a se scula. Iar «cel ce stă» să nu-l defaime pe cel ce a căzut, ci «să ia seama la sine», ca nu cumva, căzînd, să se pogoare întru mai jos fund și să se strice desăvîrșit.” (n. aut.)

13 Nu v-a cuprins ispită, fără numai omenească. Dar credincios este Dumnezeu, Care nu vă va lăsa să fiți ispitiți mai mult decât puteți; ci, împreună cu ispita, va face și să o puteți suferi.

Apostolul i-a înspăimîntat zicîndu-le că „cel căruia i se pare că stă să ia aminte ca nu cumva să cadă”; iar mai înainte Corinteni suferiseră multe ispite. De aceea – ca să nu zică ei: Ce ne sperii – o fericite Pavele? Noi multe ispite am suferit, și nu am căzut! – Pavel le zice aici așa: Fraților, nu ați avut ispită mare, ci „omenească”, adică mică și măsurată după firea și neputința voastră. Căci pretutindeni Pavel numește „omenesc” lucrul mic, precum cînd zice: „omenesc lucru zic, pentru slăbiciunea trupului vostru” (*Romani* 6:19).

Apoi, el iarăși îi mîngîie, încredințîndu-i să nădăjduiască în Dumnezeu, Care este „credincios”, adică adevărat, și nu va minți în cuvintele Sale, căci El Însuși a făgăduit și a zis: „Veniți toți cei osteniți și împovărați, și

Eu vă voi odihni!” (*Matei* 11:28); și iarăși: „Atunci vei striga, și Domnul te va asculta! Încă grăind tu – zice – iată, sînt de față!” (*Isaia* 58:9); și iarăși: „Pentru că ai păzit cuvîntul răbdării Mele, și Eu te voi păzi pe tine de ceasul ispitei” (*Apocalipsa* 3:10). Deci – zice – Dumnezeu „nu vă va lăsa să fiți ispitiți mai mult decît puteți”, și va face ca ispita ce vine asupra-vă să fie potrivită și măsurată cu puterea voastră. Adică, dacă puterea voastră este mare, lasă a veni și ispită mare; iar dacă puterea voastră este puțină și mică, puțină și mică îngăduie să vină și ispita. Ori – mai bine a zice – orice ispită este mai mare decît puterea voastră dacă nu va ajuta Dumnezeu, aducînd împreună cu ispita și izbăvirea grabnică și apropiată. De aceea a și zis că Dumnezeu va aduce izbăvire de ispită, arătînd-o ușor de suferit.¹⁹²

¹⁹² Prea-bune cu adevărat sînt pildele pe care le aduce marele Macarie împreună cu Simeon Metafrastul ca să arate că Dumnezeu nu lasă pe nimeni să pătimizească ispită mai presus de puterea sa, zicînd așa: „Nċiodată Dumnezeu nu lasă ca sufletul ce nădăjduiește într-însul să fie doborît de ispite, «căci credincios este Dumnezeu – zice Apostolul – și nu vă va lăsa a fi ispitiți mai mult decît puteți». (...) Nici vicleanul nu mîhnește sufletul cît îi e voia, ci cît i se lasă de la Dumnezeu. Căci, dacă oamenilor nu le

14 De aceea, frații mei¹⁹³, fugiți de slujirea la idoli!

Fiindcă i-a muștrat și i-a înfruntat destul pe Creștinii din Corint, Apostolul îi îndulcește acum, numindu-i „frați” ai săi. Și mai mult nu-i oprește de a mânca jertfe idolești din pricina vătămării fraților, ci cu deosebire osîndește fapta, numind-o „slujire la idoli” și cerîndu-le a se îndepărta de aceasta în grabă, căci zice: „*Fugiți* de slujirea la idoli!”

15 Ca unor înțelepți vă scriu, judecați voi ceea ce zic!

e necunoscut cîtă greutate poate ridica asinul, și cîtă măgarul și cîtă marfă poate încărca asupra cămilei, și ațîta greutate pune asupra lor; și dacă olarului îi este știut cîtă vreme trebuie a da vasele sale focului pentru ca, nici mai mult rămînînd, să se strice, nici iarăși, mai înainte de ardere scoțîndu-le, să fie netrebnice; deci, dacă omul are ațîta înțelegere, nu cu mult mai mult și cu nemărginire mai mult știe priceperea lui Dumnezeu cîtă ispită trebuie a se lăsa asupra fiecărui suflet, ca să se facă ales și iscusit pentru împărăția cerurilor?” (*Despre slobozenia minții*, capitolul 13). Iar pentru ce isпита se numește „ispită”, vezi la subînsemnarea zicerii: „Prin credință, Avraam, cînd a fost ispitit, a adus (jertfă) pe Isaac” (*Evrei 11:17*). (n. aut.)¹⁹³ Întru alte izvoade se zice: „iubiții mei”, în loc de: „frații mei” (n. aut.)

Fiindcă a zis că mare vinovăție au Corinteni, numind „slujire la idoli” ceea ce făceau ei, Pavel alină aici asprimea cuvîntului și îi pune judecători chiar pe cei învinovați și muștrați. Și aceasta o face cineva care nădăjduiește că cuvintele sale sînt adevărate, și zice: Eu nu am trebuință de alt judecător ca să judece ceea ce vă zic, ci judecați voi înșiși, ca niște înțelepți!

16 Paharul blagosloveniei, pe care îl blagoslovim, nu este oare împărtășirea cu sîngele lui Hristos?

Apostolul numește „pahar al blagosloveniei” paharul dumnezeieștii Euharistii [mulțumiri]. Căci, ținîndu-l pe acesta în mîinile lor, preoții binecuvîntează și mulțumesc lui Iisus Hristos că Și-a vărsat sîngele pentru noi și ne-a învrednicit de atîtea negrăite bunătăți.

Nu a zis însă că paharul este „împreunare” cu sîngele lui Hristos, ci „împărtășire”, ca să arate ceva mai presus,

adică desăvârșita unire pe care o are paharul cu sîngele lui Hristos. Și înțelegerea cuvîntului este astfel: Ceea ce se află în potir – zice – este însuși sîngele ce a curs din coasta Mîntuitorului Hristos și, bîndu-l pe acesta, noi ne împărtășim, adică ne unim, cu Hristos. Așadar – zice – oare nu vă rușinați voi, Corinteni, ca, după ce v-ați împărtășit din paharul acesta care v-a izbăvit de idoli, să alergați și să beți paharul idolilor, adică ceea ce se aduce spre jertfă idolilor?¹⁹⁴

¹⁹⁴ Vrednice de laudă sînt și cuvintele scrise de dumnezeiescul Hrisostom în tîlcuirea zicerii acesteia: „Paharul împărtășirii, pe care îl blagoslovim, nu este oare împărtășirea sîngelui lui Hristos?» Ce zici, fericite Pavele? Vrînd să-i rușinezi pe ascultători și pomenind de Înfricoșatele Tăine, numești «pahar de blagoslovenie» paharul acela înspăimîntător și foarte înfricoșat. Așa – zice – căci, cînd zic «blagoslovenie», dezvălui toată vîstieria blagosloveniei lui Dumnezeu și aduc aminte de acele mari daruri. Fiindcă și noi, zicînd asupra potirului negrăitele blagoslovenii ale lui Dumnezeu și aducîndu-ne aminte de cîte am dobîndit, așa ne apropiem de Dînsul și ne împărtășim mulțumindu-l că a izbăvit neamul omeneșc din rătăcire” (cuvîntul 24 la pricina aceasta). Deci, din cuvintele acestea ale dumnezeiescului Hrisostom, tragem încheierea că taina dumnezeieștii împărtășiri se săvîrșește cu sfințenie nu prin cuvintele Stăpînului, ci prin chemarea și blagoslovenia preotului. Pentru aceasta și Hermon, episcopul al treilea al cetății Saxone Alverstat, tîlcuind capitolul acesta al celei dintîi epistole către Corinteni, zice: „Se numește «pahar al blagosloveniei» pentru că se blagoslovește de preoți în altar.” Vezi-l și pe Arghetie, în cuvîntul despre sfințenia Tainelor, partea a doua. Vezi și subînsemnarea zicerii „luînd pîinea și mulțumind” (1 *Corinteni* 11:24). (n. aut.)

Pîinea pe care o frîngem nu este oare împărtășirea trupului lui Hristos?

Ceea ce nu a pătit pe cruce, unde nu s-a frînt nici un os din oasele Lui (căci zice: „os dintr-Însul nu se va zdrobi”, *leșirea*. 12:46 și *Ioan* 19:36), aceea o pătimește Hristos acum, în pîinea sfințită a Euharistiei, sfărîmîndu-Se pentru noi, cei care o frîngem.¹⁹⁵ Si a zis că pîinea Euharistiei „este împărtășirea trupului lui Hristos”, că adică, precum trupul acela este unit cu Hristos, tot așa și noi, prin pîinea aceasta care s-a prefăcut în trupul lui Hristos, ne unim cu Hristos.

17 Căci o pîine este, și cei mulți un trup sîntem;

Fiindcă a zis mai sus că pîinea aceasta

¹⁹⁵ la aminte că, în vreme ce ființa pîinii se preface întru nestricatul trup al Domnului, atunci cînd pîinea se sfărîmă și se împarte, nu se rupe, nici nu se sfărîmă sau se împarte nestricatul trup al Domnului, ci părțile pîinii celei văzute, căci zice: „cel ce se împarte, și nu se desparte”, care totdeauna se mănîncă și niciodată nu se cheltuiește, și îi sfințește pe cel ce se împărtășesc de el. (n. aut.)

este „împărtășirea trupului lui Hristos”, iar cel ce împărtășește este osebit de cel ce se împărtășește de la dînsul, Apostolul arată aici lucrul cel mai mare și zice că noi, cel ce ne împărtășim, sîntem însuși trupul lui Hristos cu care ne împărtășim! Căci ce este pîinea Euharistiei? Este trup al lui Hristos. Și ce se fac cei ce se împărtășesc din pîinea aceasta? Se fac „trup al lui Hristos”, nu multe trupuri, ci *un trup!* Pentru că, precum o pîine se face din multe grăunțe de grîu, așa și noi, cel ce ne împărtășim din pîinea aceasta, mulți fiind, ne facem un trup al lui Hristos.

căci toți dintru o pîine ne împărtășim.

Așadar, fiindcă toți Creștinii ne împărtășim dintru una și aceeași pîine, una și sîntem. Atunci, pentru ce nu păzim unirea dragostei, pentru ce nu ne facem toți una și după dragoste? Fiindcă Dumnezeu – zice – pentru aceasta ne-a dat trupul Său, ca să ne unească și cu Sine-ȘI, și unul cu altul.

Căci, de vreme ce firea cea de mai înainte a trupului nostru omenesc s-a stricat și s-a lipsit de viață prin păcat, Hristos ne-a dat trupul Său cel fără de păcat, și de viață făcător și cel asemenea cu noi după fire, pentru ca noi, împărtășindu-ne de el, facîndu-ne una cu dînsul, să ne vindecăm și să viețuim fără păcat.

18 Priviți-l pe Israil după trup! Oare cei ce mănîncă jertfele nu sînt părtași ai jertfelnicului?

Zice: Creștinilor, învățați-vă din pildele mai groase că ceea ce faceți voi mîncînd jertfele idolilor este împărtășire de idoli! Priviți – zice – la norodul lui Israil cel trupesc, care viază trupește, voi, care sînteți după duh, Israil duhovnicesc!¹⁹⁶ Socotește însă că Apostolul nu a zis despre Evrei că se împărtășeau cu Dumnezeu, ci că erau „părtași ai jertfelnicului”; fiindcă

¹⁹⁶ După Teodorit, „Israil după trup” e numit cel ce a rămas în necredință, iar cei ce au crezut se numesc „Israil duhovnicesc”. (n. aut.)

jertfa aceea veche ce se afierosea lui Dumnezeu nu se puneasa asupra jertfelnicului, ci se ardea. Dar despre trupul lui Hristos [Sfînta Împărtășanie] nu a zis așa, ci a zis că este „împărtășire a trupului lui Hristos”; deci noi, care ne împărtășim, nu ne facem părtași ai jertfelnicului, ci părtași ai lui Hristos.

Si – temîndu-se ca nu cumva cei ce aud să creadă că idolii pot să-i vatăme pe acela care nu le jertfește, precum făcea Dumnezeu în *Legea cea Veche* – Apostolul zice mai departe așa:

***19 Deci, ce zic? Că idolul este ceva?
Sau că jertfa idolească este ceva?***

Nu vă opresc – zice – a mîncea jertfele idolești pentru că idolii ar fi ceva și ar avea putere să vă vatăme sau să vă folosească. Nu, ci vă opresc să le mînceați fiindcă aceste jertfe nu se aduc Stăpînului vostru Dumnezeu. Iar cui se aduc? O zice mai departe:

20 Ci (zic) că cele ce jertfesc neamurile, diavolilor le jertfesc, iar nu lui Dumnezeu.

Zice: De vreme ce dobitoacele pe care le jertfesc neamurile sînt jertfite „diavolilor, iar nu lui Dumnezeu”, nu alergați voi așadar la vrăjmașii lui Dumnezeu, ai Stăpînului vostru, adică la diavoli! Căci precum tu, Creștine, ai păcătui dacă, să zicem, ai lăsa masa cea împărătească și ai alerga la masa celor osîndiți și vrăjmași ai împăraților, nu pentru că masa aceea ar vătămă sau ar folosi, ci pentru că ar fi ocară și defăimare a mesei împărătești – tot așa păcătuiiești și dacă vei lăsa dumnezeiasca masă a Tainelor și vei merge la masa diavolilor, împărtășindu-te de jertfele lor!

Și nu voiesc ca voi să vă faceți părtași ai diavolilor.

Zice: De vreme ce e vădit că cei ce

mănîncă de la duhovniceasca masă a Tainelor se împărtășesc cu Hristos, atunci și cei ce mănîncă de la masa diavolilor se împărtășesc cu diavolii!¹⁹⁷

21 Nu puteți bea [și] paharul Domnului, și paharul diavolilor;

Fiindcă acel „nu vreau ca să vă faceți părtași al diavolilor” a fost zis ca un sfat, ca să nu fie defăimată sfătuirea sa, Apostolul le zice acum cuvîntul acesta hotărîtor, adică: Creștinilor, nu puteți să beți și paharul Domnului, și paharul dracilor totdeodată!

nu puteți a vă împărtăși de masa Domnului și de masa diavolilor!

Din singure numirile acestea cu totul prea-împotrivnice și prea-osebite, adică a Domnului și a diavolilor, Apostolul arată și dovedește cum Corinteni și toți Creștinii

¹⁹⁷ Vezi și filcuirea stihului 6 al capitolului IV al epistolei către Timotei, fiindcă se potrivește la aceasta. (n. aut.)

trebuie a se depărta de jertfele idolilor.¹⁹⁸

22 Oare Îl vom întărita pe Domnul? Oare sîntem mai tari decît El?

Apostolul a zis acest cuvînt ca să-i rușineze pe Corinteni. Și zice: Oare Îl ispitim și Îl întărităm pe Dumnezeu ca să vedem dacă ne poate pedepsi, și de aceea mergem la vrăjmașii lui diavoli și mîncăm jertfele lor? Apoi, aduce cuvîntul la necuviință și zice: „Nu cumva sîntem mai puternici decît Dumnezeu?” Cu cuvintele acestea le aduce aminte, cu chip foarte muștrător, de graiul zis de Dumnezeu, prin

¹⁹⁸ Din aceste cuvinte ale Apostolului, tragem încheierea că nu se cuvine a mîncă Creștinii din corbanurile (darurile) jertfite de Agareni [„musulmani”, n. m.] la bairamul lor, nici din jertfele pe care le fac cînd îi taie împrejur pe copiii lor, sau cînd se însoară sau din celelalte jertfe spurcate ale lor. Căci – după Solomon – „jertfele necinstitorilor de Dumnezeu sînt urîciune înaintea Domnului” (*Pilde* 21:27); și iarăși: „Urîciune sînt înaintea Domnului căile păgînului” (*Pilde* 15:10). De aceea, tare păcătuiesc cei ce mîncă din aceste jertfe spurcate, și se cuvine a se certa și a se canonisi de către duhovnici. Zice și marele Vasilie: „Cei ce mîncă jertfele idolești se fac părtași ai mesei diavolilor. Fiindcă jertfa ce se aduce idolului s-a împărțit cu ceva și din diavolul căruia i se aduce, din sîngele ce spumegă, din aburirea fripturii și din arderile de tot luînd și diavolul o oarecare parte. Și cel ce bea din pahar după ce se face «împăcarea» bea din paharul diavolilor” (îlcuirea la *Isaia*, la zicerea: „Suspinați, cei ciopliți!” (10:11). (n. aut.)

Moisi, despre Iudeii cei nesupuși:
„Întăritu-M-au pe Mine cu cel ce nu e
Dumnezeu, mîniatu-M-au pe Mine întru
idolii lor!” (*Deuteronomul* 32:21).

***23 Toate îmi sînt slobode, dar nu toate
îmi folosesc.***¹⁹⁹

Ca să nu-i zică cineva: Eu, fiindcă mănînc
jertfele idolilor cu conștiință curată, am
îngăduință a le mîncă! – Apostolul
răspunde la aceasta așa: Toate sînt în
stăpînirea ta, Creștine, fiindcă ai fost făcut
de Dumnezeu de sine-ți stăpînitor, dar nu
toate îți sînt de folos. Despre aceasta zice
și Sirah că „nu tuturor le sînt de folos toate,
și nu tot sufletul binevoiește întru toate
(37:28). De aceea așadar nu-ți este de
folos nici a mîncă jertfele idolești, căci,
mergînd înainte cîte puțin și îndulcindu-te

¹⁹⁹ Teodorit voiește ca aceasta să se citească după
întrebare și răspuns: „Îmi sînt toate slobode? Dar nu toate
îmi folosesc! Toate îmi sînt slobode? Dar nu toate zidesc!”
Adică: Îți e slobod a le face pe toate pentru cunoștința pe
care zici că o ai, dar nu îți folosesc, fiindcă îi vătămi pe
alții, și nu îi zidești. Ca și cum l-ar fi întrebat cineva pe
Pavel: Nu-mi sînt toate îngăduite mie, celui desăvîrșit? Ba
da – îi răspunde Apostolul – toate îți sînt îngăduite, însă
nu toate îți sînt și de folos. (n. aut.)

adeseori din mesele idolilor, vei dobândi
așezare și aplecare către ei.

***Toate îmi sînt slobode, dar nu toate
zidesc.***

A mânca jertfele idolești – zice – nu-ți este
de folos nici ție, nici fratelui tău, precum ți-
am zis și mai înainte. Fiindcă aceasta nu
numai că nu-l zidește și nu-l întărește pe
fratele tău întru bine și în credință, ci îl
doboară și îi risipește credința. Atunci – de
vreme ce aceasta nu te folosește nici pe
tine, nici pe fratele tău – pentru ce o faci?

***24 Nimeni să nu le caute pe ale sale, ci
fiecare pe ale aproapelui!***

Zice: Creștine, să nu cauți aceasta
numai, că tu mănînci jertfe idolești cu
conștiință curată, ci socotește dacă ceea ce
faci îl zidește pe fratele tău spre bine și în
credință. Căci Pavel vorbește de mîntuirea
fratelui nostru în multe părți ale scrisorilor

sale, zicînd: „fiecare să placă aproapelui spre zidire întru bine” (*Romani 15:2*); și iarăși: „precum și eu întru toate tuturor plac, necăutînd folosul meu, ci pe al celor mulți, ca să se mîntuiască” (*1 Corinteni 10:33*). Însă Apostolul nu poruncește să nu căutăm folosul nostru obștește și nehotărîtor, ci spune că, atunci cînd folosul nostru îl vatămă pe aproapele, trebuie să alegem folosul fratelui mai mult decît pe al nostru.²⁰⁰

***25 Mîncați tot ce se vinde în măcelărie,
nimic îndoindu-vă pentru conștiință,***

Apostolul a arătat în multe chipuri înțelepte că nu se cuvine a mînca jertfe idolești Creștinii din Corint. De aceea – ca să nu se facă ei mai iscoditori decît înainte, încît să se lepede și de cărnurile obișnuite

²⁰⁰ Aceasta se înțelege însă pentru lucrurile îngăduite nouă, iar nu pentru cele poruncite, pe care nu avem îngăduință a le călca. Căci fratele nostru poate se smintește tocmai dacă păzim poruncile Domnului. Atunci, se cuvine a defăima, adică a nu băga în seamă, vătămarea fratelui nostru ce se smintește fără îndreptățire. Vezi despre aceasta și la subînsemnarea zicerii „bine este a nu mînca carne” (*Romani 14:21*). (n. aut.)

ce se vînd în tîrg și la măcelărie, de teamă ca nu cumva și acelea să fie jertfite idolilor – Apostolul le zice aici așa: Creștinilor, mîncăți orice carne se vinde în măcelărie, fără a-i întrebă pe cei ce o vînd dacă este jertfită idolilor, ca și cum, fiind muștrați de conștiință, ați vrea astfel să o curățiți. Zicerea se poate tîlcui și așa: Frate, nu întrebă despre aceasta, ca să nu te împungă conștiința. Fiindcă, întrebînd și cercetînd, s-ar putea să afli că este jertfită idolilor.²⁰¹

26 căci „al Domnului este pămîntul și plinirea lui” (Psalmul 23:1).

Întreg pămîntul – zice – este al Domnului, nu al dracilor! De aceea, e vădit că tot ale Domnului sînt și roadele, și pomii, și

²⁰¹ Aici, Apostolul arată că la măcelării se vindeau jertfe ale idolilor, după obiceiul Elinilor. Căci și Herodot scrie că Elinii cel vechi trimiteau la măcelărie și vindeau rămășițele din jertfele idolilor (la Coresi). Iar Teodorit zice: „De vreme ce Apostolul oprise cu desăvîrșire împărtășirea de jertfele idolilor, iar cetățile erau pline în vremea aceea de acest fel de cărnuri, ar fi urmat ca unii, nevoindu-se după legea Apostolului, să nu mai cumpere carne de loc, iar alții să defaime legea din pricina lăcomiei pîntecelui. De aceea, Pavel legiuiește și pentru aceasta cele cuvenite.” (n. aut.)

vietățile și cărnurile. Iar dacă toate sînt ale Domnului, atunci nimic nu e necurat după firea sa, ci se face necurat din judecata și bănuiala ce are fiecare că ar fi necurat.

27 Iar dacă cineva dintre necredincioși vă cheamă la masă și voiți să mergeți, mîncăți tot ce este pus înaintea voastră, nimic îndoindu-vă pentru conștiință.

Apostolul a zis: „dacă veți voi să mergeți”, fiindcă nu voia nici a-i îndemna pe Creștini spre aceasta, nici a-i opri. Și zice: Nu cercetați nimic despre bucatele ce vi se pun înaintea de către cei necredincioși! Întîi, ca nu cumva, din multă cercetare și iscodire, să creadă necredincioșii că vă temeți de idoli, ca și cum ar fi ceva; și, al doilea, ca să vă păziți conștiința curată și nerănită.

28 Iar de v-ar zice cineva: Aceasta este din jertfă idolească – să nu mîncăți! – pentru acela ce va spus și pentru conștiință. Căci „al Domnului e pămîntul

și plinirea lui”.

Creștine, nu-ți poruncesc să te depărtezi de cărnurile jertfite idolilor pentru că ar fi vătămătoare, ci îți spun să te ferești a le mânca pentru cel ce ți-a zis că sînt jertfite idolilor, ca să nu se vătăme acela în conștiința sa și să creadă că Creștinii primesc închinarea la idoli și nu-și întorc fața de la dînșii. Iar că eu vă învăț a vă depărta de jertfele idolești nu pentru că sînt necurate, nici pentru că sînt făpturi străine, iar nu ale Stăpînului nostru Dumnezeu, este arătat din cea scrisă, că „al Domnului este pămîntul și plinirea lui”, adică toate ce se cuprind pe pămînt sînt avuții și făpturi ale Domnului. Ori poate că zicerea se tîlcuiește și așa: Depărtează-te, Creștine, de mîncarea jertfită idolilor, pentru că tot pămîntul este avuție a Domnului și ai stăpînire să-ți sature pîntecele din alte mîncări, căci toate sînt gata spre hrana ta.²⁰²

²⁰² Iar Fotie arată că Pavel a spus pentru a doua oară zicerea aceasta psalmicească: „Al Domnului este pămîntul

29 Iar „conștiință” nu o numesc pe a ta, ci pe a celuilalt.

Adică: Pentru conștiința Elinului cel necredincios îți zic ție, Creștine, să te ferești de mîncarea jertfelor idolești, iar nu pentru a ta conștiință. Căci – precum am zis – poate acela s-ar sminti și te-ar osîndi ca pe un lacom de gîtlej sau pentru că primești idolii și tu, ca și el. Însă, poate cineva s-ar nedumeri și ar zice: De ce porți grijă – o fericite Pavele! – pentru cel ce a vestit că acea carne era jertfită idolilor? Căci mai înainte ai zis că n-ai să-i judeci pe „cei din afară” (pe necredincioși)? („Căci trebuie oare să-i judec eu și pe cei din afară?”, *1 Corinteni 5:12*) La aceasta, Sfîntul Apostol

și plinirea lui”, ca să arate că, dacă tot pămîntul și toate cele de pe pămînt sînt ale Domnului, cu mult mai mult este al Lui omul de pe pămînt. De aceea – zice – să nu mîncăți din jertfele idolești, ca să nu se vatăme acela ce a vestit despre carnea jertfită idolilor și ceilalți care-l aud, căci și ei sînt ai Domnului. Căci al Domnului e pămîntul și cele de pe dînsul, și se cuvine să luăm aminte pentru oamenii de pe pămînt ca pentru niște împreună-robi cu noi.

Iar Teodorit zice: „A pus zicerea lui David și pentru a mîncă, și pentru a nu mîncă, învățînd că, și dacă mîncăm, și dacă nu mîncăm, trebuie să știm și să fim încredințați că toate sînt făpturi ale lui Dumnezeu. (n. aut.)

răspunde așa: Eu nu port grijă de acel necredincios, ci de voi, cei credincioși, ca să nu fiți osîndiți de către cei necredincioși („din afară”). Despre aceasta și zice mai departe:

Căci de ce să fie judecată slobozenia mea de o altă conștiință?

Aici, Apostolul numește „slobozenie” a avea noi, Creștinii, viața nepîndită și neîmpiedicată de ceilalți,²⁰³ Eu – zice – Creștinul cel împlinit întru credință, mănîncă cărnurile jertfite idolilor cu slobozenie și cu neluare aminte; iar Elinul (slujitorul la idoli), văzînd că le mănîncă, mă va osîndi și va zice: Basm și minciună este credința Creștinilor! Fiindcă ei zic că se îngrețoșază de idoli, iar apoi mănîncă cu osîrdie cărnurile jertfite idolilor!

30 Dacă eu mă împărtășesc de dar, de ce să fiu hulit pentru ceea ce

²⁰³ Iar Teodorit numește „slobozenie” darul credinței. (n. aut.)

mulțumesc?

Adică: Eu, Creștinul cel împlinit întru cunoștință și credință, mă împărtășesc și mănînc cu slobozenie din toate cele zidite de Dumnezeu, pentru darul lui Dumnezeu, care m-a întărit și m-a statornicit într-atît, încît nu mă păzesc de nici un fel de mîncare. Dar Elinul (necredinciosul) mă va huli, zicînd că mă fățărnicesc, căci îi urăsc pe idoli și mă îngrețoșez de ei, dar mănînc jertfele lor din pricina lăcomiei pîntecelui.

Iar zicerea „pentru ceea ce mulțumesc” are această înțelegere: Eu cu adevărat mulțumesc lui Dumnezeu că, prin darul Său, m-a făcut a cugeta atît de înalt față de smerita cunoștință și neputință a Elinilor, încît să nu mă vatăm de nici o mîncare; dar Elinul (necredinciosul) – precum am zis mai înainte – mă hulește și mă osîndește.

31 De aceea, ori de mîncăți, ori de beți, ori altceva de faceți, toate să le faceți spre slava lui Dumnezeu!

Zice: Toate faptele voastre, frații mei Creștini, „să le faceți spre slava lui Dumnezeu”, fiindcă cele pe care le faceți acum nu sînt spre slava Lui, ci spre neslavă și hulă! Căci cineva mănîncă și bea „spre slava lui Dumnezeu” atunci cînd nu smintește pe altul, cînd nu le face ca un lacom de pîntece și iubitor de îndulciri, ci pentru că voiește a-și ține trupul cu hrană pentru lucrarea faptei bune. Și, îndeobște, cineva le face pe toate „spre slava lui Dumnezeu” cînd nici nu-l vatămă pe altul, smintindu-l, nici nu se vatămă pe sine, făcînd lucrul pentru plăcerea oamenilor sau pentru vreo altă cugetare pătimașă și lumească.²⁰⁴

²⁰⁴ Așa a tîlcuit zicerea aceasta și Teodorit, zicînd: „Bine le-ă cuprins pe toate – și a ședea, și a umbla, și a vorbi, și a milui, și a pedepsi – încît pe toate a le socoti «spre slava lui Dumnezeu». Așa a poruncit și Domnul, zicînd: «Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît, văzînd faptele voastre cele bune, să-L slăvească pe Părintele vostru care este în ceruri» (*Matei* 5:16).”

Iar marele Vasilie, tîlcuind zicerea: „pururea lauda Lui în gura mea” (*Psalmul* 33), zice așa: „Se pare că Proorocul ar porunci ceva cu neputință. Căci cum se poate ca lauda lui Dumnezeu să fie pururea în gura omului? Cînd rostește obișnuitele vorbe lumești, nu are lauda lui Dumnezeu în gura sa; cînd doarme, negreșit va tăcea; apoi, mîncînd și bînd, cum va roști gura sa lauda? Față de acestea, zicem că este și o gură a omului din lăuntru, cu

32 Faceți-vă nesmintitori și Iudeilor, și Elinilor, și Bisericii lui Dumnezeu!

Adică: Frații mei Creștini, nu dați nimănui vreo pricină de mustrare! Și veți face aceasta dacă nu veți sminti pe nimeni, nici pe Evreu, nici pe Elin (necredincios), nici pe frații voștri Creștini. Vezi însă că Pavel a pus la urmă ce era mai însemnat: căci, într-adevăr, se cuvine să-i tragem pe cei necredincioși la credința lui Hristos, dar totodată nu se cuvine să-i gonim de la

care omul se hrănește împărtășindu-se de Cuvântul Vieții, Care este «pîinea pogorită din cer» (*Ioan* 6:33). (...) Așadar, se poate să se numească «laudă a lui Dumnezeu» gândul necurmat despre Dumnezeu, întipărit și oarecum pecetluit în partea conducătoare a sufletului (mintea). Sau, poate, după cum sfătuiește Apostolul, omul vrednic le face pe toate spre slava lui Dumnezeu, încît toate faptele, toate cuvintele și toate lucrările gînditoare au în ele puterea laudei. Căci dreptul, «fie că mănîncă, fie că bea, pe toate le face spre slava lui Dumnezeu» (*1 Corinteni* 10:31). Unul ca acesta poate că doarme, dar inima lui priveghează, după cel ce a zis în *Cîntarea Cîntărilor*: «Eu dorm, și inima mea priveghează» (5:3). Căci, de cele mai multe ori, și nălucirile din somn sînt răsunete ale gîndirii din timpul zilei."

Același Sfînt Părinte, întrebat fiind despre aceasta, răspunde: „(Cineva mănîncă și bea spre slava lui Dumnezeu) dacă își aduce aminte de Binefăcătorul lui și are acea așezare de suflet ce este mărturisită din așezarea trupului că nu mănîncă fără purtare de grijă, ci că unul ce are privitor pe Dumnezeu; încă și în înțelegerea împărtășirii mîncării, cînd nu mănîncă pentru îndulcire, ca un rob al pîntecelui, ci ca un lucrător al lui Dumnezeu, pentru întărirea lui întru lucrările cele după porunca lui Hristos" (hotărîrea 196 pe scurt). (n. aut.)

credință pe frații noștri Creștini, smintindu-i. Cu acestea, Apostolul arată că toți Creștinii din Corint se sminteau din pricina celor ce mâncau jertfe idolești socotindu-se desăvârșiți.

33 Așa cum și eu plac tuturor întru toate, necăutînd folosul meu, ci pe al celor mulți, ca să se mîntuiască – următori ai mei făceți-vă, precum și eu al lui Hristos!

Fiindcă a poruncit Corintenilor un lucru mare, adică a nu sminti pe cineva – arătînd astfel că sînt vinovați pentru vătămarea ce o pricinuiesc și Evreilor, și Elinilor, și Creștinilor – Pavel se pune aici ca pildă pe sine-și și le spune să-i urmeze lui, pentru ca să facă lucrul și porunca lesnicioasă. Iar faptul că Pavel nu căuta folosul său este arătat din cele ce a zis mai sus: „tuturor m-am făcut toate” (1 Corinteni 9:22), și mai ales din cuvîntul acela: „aș fi vrut să fiu eu însumi anatema de la Hristos, pentru frații

mei, rudeniile după trup” (*Romani 9:3*).²⁰⁵

Și zice: Făceți-vă următori ai mei voi, Creștinii, precum și eu sînt următor al lui Hristos! Dar să nu socotești, frate, cuvîntul acesta al Apostolului ca o mîndrie, ci să socotești că l-a zis pentru a-i îndemna pe Creștini. Căci zice: Dacă eu am urmat lui Hristos și am defăimat viața mea pentru ca să vă mîntuiți voi, cu cît mai vîrtos sînteți voi datori a-mi urma mie? Căci eu nu sînt mai sus decît voi atît cît este mai sus decît

²⁰⁵ De aceea a zis Teologul Grigorie: „Acesta este hotarul a toată duhovniceasca purtare de grijă, a trece totdeauna cu vederea folosul tău pentru folosul celorlalți” (în *Cuvîntul apologetic*). Iar Fotie zice: „De vreme ce unii caută folosul celor mulți ori ca să le dobîndescă prietenia, ori ca să fie lăudați de dîșii ori pentru altceva, Pavel arată că nu caută folosul celorlalți pentru vreun scop al său, ci numai pentru mîntuirea acéloră.” Despre aceasta zice și Teodorit: „Iar lingușitorii nu caută folosul străin, ci pe al lor, și nici măcar pe al lor, căci mai înainte de ceilalți se strică pe sine-și. Iar dumnezeiescul Apostol nu căuta folosul său, ci mîntuirea celorlalți, prin aceasta înmulțindu-și bogăția cea nesticăciosă.”

Iar zicerea aceasta a Apostolului se potrivește mai ales episcopilor și sfinților arhieriei, care se cuvine a căuta folosul norodului lor mai mult decît pe al loru-și, precum a zis mai sus Teologul Grigorie. Zice și marele Atanasie, în epistola sa către Dracontie: „Mai înainte de a fi așezat arhieru, episcopul trăiește pentru sine-și; iar după ce se va așeza nu mai trăiește pentru sine-și, ci pentru Creștinii aceia pentru care a fost așezat.”

Și se cuvine a nu căuta cineva folosul său mai ales atunci cînd vede că vătămarea unuia trece la mulți. De aceea a zis Cuviosul Marcu: „Cînd vătămarea unuia aleargă la mulți, nu se cuvine a răbda îndelung, nici a căuta cineva folosul său, ci pe cel al multora, ca să se mîntuiască” (capitolul 214, despre cei cărora li se pare că se îndreptează din fapte). (n. aut.)

mine Hristos, Cel cu neasemănare mai sus decît toate.²⁰⁶

CAPITOLUL XI

1 Fraților, vă laud că vă aduceți aminte de toate ale mele

După ce a sfîrșit cuvintele despre jertfele idolești, care erau mare păcat, acum Apostolul îndreptează aici un păcat mai ușor. Și care era acela? Anume că femeile se rugau și prooroceau cu capetele descoperite (căci atunci prooroceau și femeile, asemenea celor patru fiice ale lui Filip, precum povestesc *Faptele Apostolilor* 21:9), iar bărbații nu-și rădeau și nu-și tundeau capetele, ci își cruțau pletele, fiindcă zăboviseră întru filosofia Elinilor care obișnuiau a purta plete,²⁰⁷ și așa se rugau

²⁰⁶ Iar Teodorit zice că Pavel urma lui Hristos fiindcă și Hristos vorbea într-un fel ludeilor și altfel Apostolilor, adică una grăia celor desăvîrșiți și alta celor neîmpliniți. (n. aut.)
²⁰⁷ Ca filosofii Elinilor, mai cu seamă cei „cîinești” (cinici), care aveau de cinste și de cucernicie a-și cruța perii capului [...]. (n. aut.)

lui Dumnezeu și prooroceau. Deci – fiindcă îi sfătuiseră pentru aceasta, poate când fusese în Corint, și unii dintre dînșii ascultaseră și își tundeau părul, iar alții rămăseseră neascultători – Apostolul zice celor ce au ascultat că îi laudă pentru că își aduc aminte de toate „poruncile lui”, măcar că una era porunca pe care le-o dăduse, a nu purta bărbații plete. Însă Apostolul zice aceasta: „vă aduceți aminte de toate poruncile mele”, pentru că, prin laude, obișnuiește a-i domoli cu înțelepciune pe aceia ce nădăjduiește că se vor îndrepta astfel.²⁰⁸

2 și țineți predaniile cum vi le-am dat.

Din aceste cuvinte, este arătat că Apostolul Pavel a predanisit multe ucenicilor săi doar prin viu glas, și nu prin scris; și nu numai Pavel, ci toți ceilalți Apostoli.

²⁰⁸ Iar Teodorit zice că nici lauda aceasta pe care o face Pavel aici Corintenilor nu este prea adevărată, pentru că mai jos îi mustră că nu au păzit legile și predaniile puse de el. Vezi și subînsemnarea și tâlcuirea zicerii „decă dar, fraților, stați și țineți predaniile pe care le-ați învățat” (2 *Tesaloniceni* 2:15). (n. aut.)

3 Și voiesc să știți că Hristos este capul oricărui bărbat,

Din urmarea cuvîntului, s-ar părea că Apostolul vorbește cu Creștinii aceia pe care i-a lăudat mai sus că țin predaniile sale apostolești. După adevăr însă, vorbește și îi îndreptează pe aceia nesupuși care nu le păzeau.

Iar cînd auzi că Pavel zice aici că „Hristos este capul *oricărui bărbat*”, să înțelegi că nu și al bărbatului necredincios, ci al fiecărui credincios Creștin. Căci noi, Creștinii, sîntem trup al lui Hristos, iar nu Elinii, și deci Hristos este cap al nostru, nu al acelora.

iar cap al femeii – bărbatul, și cap al lui Hristos – Dumnezeu.²⁰⁹

²⁰⁹ Teodorit zice că Arienii și Evnomienii se sîrguiesc să dovedească din cuvîntul acesta că Fiul este zidire și făptură, fiindcă Apostolul zice: „Dumnezeu este capul lui Hristos”. Teodorit le răspunde așa: „Aceasta înseamnă că și femeia ar fi făptură a bărbatului, căci «cap al femeii este bărbatul». Dar – de vreme ce femeia nu e făptură a bărbatului, ci din ființa bărbatului – atunci nici Fiul nu este făptură a lui Dumnezeu, ci din ființa lui Dumnezeu.” (n. aut.)

Bărbatul este „cap al femeii” fiindcă este începător și o stăpânește pe ea ca pe una ce e luată din coasta lui. Iar Dumnezeu este „cap al lui Hristos” pentru că e pricinuator al Lui, ca Părinte al Fiului. Fiindcă nu se cuvine să înțelegem cele zise la fel și pentru Hristos, și pentru noi. Căci Hristos este cap al nostru pentru că e făcătorul nostru și pentru că noi sîntem trup al Lui²¹⁰, iar Părintele cel fără de început este cap a lui Hristos ca pricinuator și început al Lui după dumnezeire. Dar – dacă vei înțelege și așa, anume că Părintele este cap al lui Hristos după firea Sa omenească, precum și Hristos este cap al nostru al oamenilor – nu este socoteală păgînească și necuviincioasă, fiindcă Tatăl e numit și Dumnezeu al lui Hristos după omenire. Căci – de vreme ce Fiul lui Dumnezeu a primit a Se asemana cu noi și a Se face

²¹⁰ Despre aceasta a zis și Teodorit: „«Hristos este cap al oricărui bărbat», adică al celor ce cred. Însă este cap al nostru nu după dumnezeire, ci după firea Sa omenească, fiindcă ne numim trup al Lui, iar capul trebuie a fi de o seminție cu trupul. Deci este cap al nostru după omenire.” [...] (n. aut.)

frate al nostru, cap al nostru – nu e lucru de mirare dacă primește și smeritele noastre numiri omenești și, numindu-Se cu acestea, după firea Sa omenească Îl are ca Dumnezeu, și începător și cap pe Cel ce Îi e Tată după dumnezeire.

4 Bărbatul care se roagă sau proorocește avînd acoperămînt pe cap rușinează capul său.

Aici, Apostolul nu-l oprește pe bărbat a-și acoperi capul, ci îl îndatorează a fi descoperit atunci cînd se roagă și cînd proorocește.²¹¹

Și nu a zis să fie bărbatul cu capul *acoperit*, ci să albă ceva pe cap, ca, prin acest cuvînt, să-i oprească pe bărbați a-și acoperi capetele nu numai cu căciulă sau

²¹¹ De aceea și marele Vasilie îl laudă pe dumnezeiescul Grigorie al Neochesariei că se ruga cu capul descoperit, zicînd: „Grigorie nu se acoperea în vremea rugăciunilor. Căci cum ar fi făcut aceasta acel adevărat ucenic al Apostolului, care a zis: «Bărbatul care se roagă sau proorocește avînd acoperămînt pe cap necinstește capul său» (*Epistola către clericii Neochesariei*). Prin aceasta, îi mustră pe clericii Neochesariei că nu sînt după chipul acesta ucenici ai dumnezeiescului Grigorie. (n. aut.)

scufie, ci și cu plete. Căci cel ce poartă plete are ceva pe cap, perii adică.

Dar de ce rușinează bărbatul capul său dacă se roagă sau proorocește avînd pe cap acoperămînt sau păr? Fiindcă, fiind zidit ca începător și stăpînitor al femeii, el se face supus ei. Căci a-și acoperi bărbatul capul este semn că are stăpînire deasupra capului său, fiindcă acoperămîntul ține locul stăpînitorului și este semn de supunere. Acoperămîntul capului se potrivește femeii, căci este sub stăpînire și supusă bărbatului, și nu se potrivește bărbatului, care este începător și stăpînitor al femeii. Sau, zicerea se poate înțelege și așa: Bărbatul care se roagă avîndu-și capul acoperit îl necinstește pe Hristos, capul său. De ce? Pentru că se micșorează pe sine și arată că nu este neslobod, ci sub stăpînire. Căci, de ar avea cineva un cap mare și un trup mic, își rușinează capul cel mare cu trupul lui cel mic. Tot așa și bărbatul, cel ce s-a făcut de Dumnezeu slobod și de sine-și stăpînitor și începător, dacă își acoperă capul, se face

pe sine sub stăpînire, și supus și prea-mic; și din aceasta așadar Îl rușinează pe capul său cel mare, pe Hristos, căci Apostolul a zis mai sus că „Hristos este cap al oricărui bărbat”, care este trupul Lui.

Însă e lucru de nedumerire și de întrebare de ce Apostolul socotește vinovăție a avea ceva bărbatul pe cap cînd se roagă. Și răspundem la aceasta că de la Dumnezeu ni s-au dat multe semne firești: bărbatului semn de începătorie și de stăpînire, iar femeii semn de supunere și de a fi sub stăpînire. Pe lîngă acestea, s-a mai dat și ca bărbatul să ajungă pleșuv din fire, și deci să nu-și acopere capul cu peri (căci doar bărbații ajung pleșuvi); iar femeii i s-a dat a nu ajunge pleșuvă din fire, ci a avea peri și a-și acoperi capul cu aceștia. (Căci niciodată nu s-a văzut femeie pleșuvă.²¹²) Deci cum să nu fie vinovăție a călca legile acestea ale firii pe care le-a rînduit Dumnezeu? Sau cum să nu fie rușine ca bărbatul să-și cruțe pletele și să-și acopere

²¹² Precum zice Ioan Zonara în tîlcuirea canonului XVII al Sinodului din Gangra. (n. aut.)

capul nu numai cu acestea, ci și cu învelitori, iar femeia, pe care firea a acoperit-o cu peri, să-și aibă capul descoperit de bună voie? Așadar, Pavel oprește și surpă aceasta aici, ca fiind un semn de obrăznicie care nu puțin vatămă cele bisericesti. Căci, din acestea au izbucnit eresuri, fiindcă toată lumea calcă cele legiuite.

5 Iar femeia care se roagă sau proorocește cu capul descoperit își rușinează capul său, căci este la fel cu cea rasă.

Întru acea vreme erau – precum am zis – și femei care aveau darul proorociei, asemeni celor patru fiice ale Apostolului Filip, celui dintre cei șapte diaconi (precum se arată în *Fapte* 21:9), și asemeni altora multe.

Iar „femeia ce se roagă ori proorocește cu capul descoperit își rușinează capul său” fiindcă arată prin aceasta cum „capul său”,

adică *bărbatul său*, nu mai are stăpînirea ce i s-a dat de la Dumnezeu asupra ei; căci, prin descoperirea capului, femeia arată că nu mai este supusă bărbatului, ci că ea îl stăpînește pe bărbat.

Se știe că Apostolul vrea ca bărbatul să fie cu capul descoperit numai în vremea rugăciunii și a proorociei. Însă pe femeie o oprește a se descoperi nu numai cînd se roagă și proorocește, ci totdeauna, în toată vremea și în tot locul. Căci aceasta voiește să arate cu ceea ce a zis, că „femeia cu capul descoperit – adică gol – este la fel cu cea rasă”. Fiindcă – precum a se rade femeia este totdeauna lucru de rușine și necuviincios, de vreme ce perii capului i s-au dat în loc de firesc acoperămînt – întocmai așa totdeauna este de rușine și necuviincios a fi ea cu capul descoperit. Așadar, femeia care leapădă acoperămîntul capului este asemenea cu aceea ce leapădă și perii capului, adică se rade.²¹³

²¹³ Despre aceasta citim în *Dumnezeiasca Scriptură* că, atunci cînd ieșeau din casă, femeile cele vechi își acopereau nu numai capul, ci și fața. Căci și Tamar, noră Patriarhului Iuda, s-a înfățișat înaintea lui Iuda cu fața

**6 Iar dacă femeia nu-și acoperă capul,
atunci să se și tundă! Iar dacă îi este
rușine a se tunde sau a se rade, să-și
acopere capul!**

Apostolul stăruie arătînd că, la femei,

acoperită: „Și-a acoperit – zice – fața sa” (*Facerea* 38:15). De asemenea, și Susana: „Iar acei fără de lege i-au poruncit să se dezvelească, fiindcă era îmbrobodită, ca să se sature de frumusețea ei” (*Susana* 32). Și pînă în ziua de azi femeile Otomanilor umblă cu obrăzele învelite. Să audă acestea femeile Creștinilor și să se rușineze! Pentru că femeile cele vechi ale Israelitenilor și ale păgînilor își înveleau și pînă acum își învelesc capetele și fețele, ca să nu se întîmple să smintească pe cineva cu frumusețea lor, iar femeile Creștine umblă prin țîrguri și pe drumuri fără rușinare, nu numai cu capetele și cu fețele descoperite, ci și cu pieptul deschis, și din aceasta smintesc multe suflete ale fraților Creștini. Vai! Vai! Căci mai rău este acest lucru ce-l fac decît a fi cu totul rase. De aceea, să se silească, pentru dragostea lui Dumnezeu, să îndrepteze această necuviință de acum înainte și, cînd ies din casă, să fie învelite pe cap cu cinste și cuviință, precum se cuvine femeilor Creștine. Iar de nu, se vor osîndi în ziua Judecării de către femeile Israelitenilor și ale păgînilor!

Insemnez aici și ceea ce zice Gheorghe Coresi, anume că Pavel nu le oprește pe femeile călugărițe a-și tunde părul capului, fiindcă ele leapădă podoabele lumești (dintre care sînt și perii capului), de vreme ce ele nu se supun bărbatului, ci lui Hristos, Mirelui celui gîndit, Care privește la frumusețile cele gîndite ale sufletului, iar nu la frumusețea trupului. De aceea, și *Canonul XLIII* al Soborului VI a toată lumea poruncеște să se tundă atît monahii bărbați, cît și monahiile femei; căci și schima monahilor se numește „tundere”.

Mai adaug că și femeile Elinilor își aveau capetele învelite – precum mărturisește Plutarh în *Apoftegmata* – și femeile vechilor Creștini – precum mărturisește Tertulian și Valeriu. (Vezi și în cuvîntul V al *Hristoitiei*, unde zicem că se cuvine a se înveli femeile.) Și Platin istorisește că, din porunca Apostolului Petru, Episcopul Clement a învățat în Roma ca nici o femeie să nu intre în biserică cu capul și pieptul dezvelite (foaia XII a *Omiliilor*). (n. aut.)

descoperirea capului este întocmai cu raderea și că, de vreme ce raderea este de rușine și necuviincioasă femeilor, tot așa este pentru ele și descoperirea capului. Astfel, prin acestea arată că a-și descoperi femeia capul este totdeauna spre rușinea ei.

7 Căci bărbatul nu este dator a-și acoperi capul, fiind chip și slavă a lui Dumnezeu,

Mai sus, Pavel a spus că pricina cea dintâi de a nu-și acoperi bărbatul capul este aceea că are drept cap al său pe Hristos. Iar acum spune aici și a doua pricină, anume că „bărbatul este slavă a lui Dumnezeu”, adică este slujbaş [trimis] al lui Dumnezeu și „chip al Lui”. De aceea, cel ce este ofițer al Împăratului a toate se cuvine a se arăta înaintea Lui cu semnele slujbei și ale stăpînirii sale, adică cu capul descoperit. Căci capul descoperit arată că bărbatul nu este supus sub stăpînirea a

ceva de pe pământ, ci el însuși este începător și stăpânește toate făpturile pămîntești, ca unul ce este „chip al lui Dumnezeu”. Pentru că Dumnezeu a zis despre dînsul dintru început: „Să facem om după chipul Nostru și după asemănare! Și să stăpînească peste peștii mării, peste păsările cerului, peste dobitoace, și peste tot pământul și peste toate tîrîtoarele ce se tîrăsc pe pământ” (*Facerea 1:26*).²¹⁴ Și, mai ales, capul descoperit arată că bărbatul este stăpînitor al femeii sale, celei de o ființă cu dînsul.

²¹⁴ Despre aceasta zice și Teodorit: „«Bărbatul este chip al lui Dumnezeu» nu după trup, nici după suflet, ci numai după puterea lui stăpînitoare. Deci, se numește «chip al lui Dumnezeu» ca unul căruia i s-a încredințat stăpînirea peste toate cele ce sînt pe pământ. Iar femeia, ca una ce se află sub stăpînirea bărbatului, este «slavă a bărbatului» și oarecum chip al chipului, căci stăpînește și ea peste celelalte, dar i s-a poruncit a se supune bărbatului.”

Iar Fotie zice că bărbatul este „slavă a lui Dumnezeu” fiindcă este lucrul cel mai cinstit al începătoriei și al stăpînirii lui Dumnezeu, căci pentru el S-a slăvit Dumnezeu mai mult decît pentru orice altceva. La fel, „femeia este slavă a bărbatului”, fiindcă ea este lucrul cel mai cinstit al stăpînirii bărbatului, prin care se poate împodobi și slăvi mai mult decît prin orice altceva din cele ce stăpînește. Și – după același Fotie – bărbatul se numește „slavă a lui Dumnezeu” fiindcă bărbatul e dator a se supune lui Dumnezeu spre slava lui Dumnezeu. De asemenea, femeia se numește «slavă a bărbatului» fiindcă se supune bărbatului spre slava lui. Și ce însemnează «spre slavă»? Adică a face cele plăcute lui Dumnezeu cu bună supunere, de voie și cu bucurie” (la *Icumenie*). (n. aut.)

iar femeia este slavă a bărbatului.

Adică femeia e stăpînită de către bărbat și se cuvine a se arăta și ea înaintea lui Dumnezeu cu semnul și închipuirea supunerii, care este a-și avea capul acoperit.

8 Căci nu bărbatul este din femeie, ci femeia din bărbat.

9 Fiindcă nu s-a zidit bărbatul pentru femeie, ci femeia pentru bărbat.

Aici, Apostolul spune pricinile pentru care covârșește bărbatul mai mult decît femeia: 1) căci femeia s-a zidit din coasta bărbatului și 2) căci nu s-a zidit bărbatul pentru femeie, ci femeia pentru bărbat. Căci Dumnezeu a zis: „Nu este bine a fi omul singur, să-i facem lui ajutor!” (*Facerea* 2:18). Deci cum să-și acopere bărbatul capul, de vreme ce s-a cinstit de Dumnezeu atît de mult? Căci, dacă își acoperă capul,

răpește chipul femeii celei supuse, ca și cum ar primi cunună împărătească pe cap și ar arunca-o, în locul ei luînd chip de rob.

10 De aceea, femeia este datoră să aibă (semn de) stăpînire asupra capului ei, pentru Îngeri.

Zice: Pentru pricinile zise, „femeia e datoră a avea (semn de) stăpînire asupra capului ei”, semn că e stăpînită de către bărbat, adică să-și aibă capul acoperit. Și, dacă nu se rușinează de altcineva, avîndu-și capul gol, atunci măcar de Îngeri, ca să nu se arate lor rușinată și fără omenie. Căci, precum acoperămîntul capului le face pe femei a-și ține capul plecat și ochii în jos, și să se rușineze și să păzească chipul supunerii, tot așa și descoperirea capului arată neomenie de care se îngrețosează și Îngerii care îi păzesc pe cei credincioși. Căci „Îngerii lor – zice – pururea văd fața Părintelui Meu ce este în cer” (*Matei 18:10*).

Iar Climent Stromatul, prin „Îngeri”, i-a

înțeles pe învățătorii din Biserică. Și zice că femeia trebuie să-și acopere capul ca să nu-i smintească pe aceștia spre pofta trupească.²¹⁵

11 Însă, nici bărbatul fără femeie, nici femeia fără bărbat, în Domnul.

Fiindcă, mai sus, Apostolul a dat bărbatului multă covârșire și stăpînire – arătînd că femeia este luată din coasta lui, și că se află sub dînsul și că pentru dînsul s-a făcut – acum zice aici ca bărbatul să nu se înalțe pe sine mai sus de cuviință și să le smerească pe femei afară de măsură. Cu adevărat – zice – la începutul zidirii totului, femeia s-a zidit din coasta bărbatului, dar

²¹⁵ Sinodul local din Gangra le anatematizează pe femeile care, pentru părută nevoie, își tund părul capului, zicînd așa: „Dacă vreuna din femei, pentru părută nevoie, și-ar tunde perii capului pe care i-a dat Dumnezeu spre aducerea aminte de supunere, ca una ce dezleagă porunca supunerii, să fie anatema!” (*Canonul XVII*). Pentru aceasta și împăratul Teodosie a legiuit să fie izgonite din Biserică femeile care își tund părul capului, iar arhieriei care le-ar primi pe acelea să fie caterisiți de arhierie – precum scrie Sozomen (*Cartea a VI-a*, capitolul 16). Iar femeile care și-au tuns părul capului pentru adevărata nevoie, precum se văd multe ca acestea în istorii, nu sînt supuse poruncii Apostolului, nici certării zisului canon, fiindcă au făcut aceasta pentru adevărata nevoie, și cu smerenie și nefiind arătate, ci necunoscute de cei mulți. (n. aut.)

acum nici bărbatul nu se naște fără femeie. Însă „întru Domnul”, adică Dumnezeu este Cel care face totul și dă viață sămânței bărbatului și împuternicește pîntecele femeii spre nașterea de fii.

12 Căci, precum femeia este din bărbat, așa și bărbatul prin femeie,

Femeia – zice – s-a făcut „din bărbat”, și cinstea aceasta, adică de a fi femeia din bărbat, rămîne întreagă bărbatului. Dar și bărbatul se naște „prin femeie”, adică femeia slujește la nașterea bărbatului. Însă lucrarea cea mai multă este a seminței bărbatului, și de aceea nu se zice că bărbatul se naște *din* femeie maică, ci *din* bărbat tată *prin* femeie maică, ce se face slujitoare și organ [„instrument”, n. m.] al nașterii lui. Despre Domnul însă, Pavel nu a zis: „Care S-a născut *prin* femeie”, ci „din femeie” (*Galateni* 4:4), căci s-a temut a folosi prepoziția „prin”, ca să nu dea prilej ereticilor să spună că Domnul a trecut prin

Fecioară ca printr-o țeavă.²¹⁶ Și a zis aceasta și pentru că singur Hristos a fost rod al pîntecelui Fecioarei, fără sămîntă bărbătească.²¹⁷

iar toate din Dumnezeu.

Isprava aceasta nu este a bărbatului, adică a naște el om, ci este a lui Dumnezeu, Care dă viață sămînței bărbatului. Deci, dacă toate se fac cu puterea lui Dumnezeu și Dumnezeu a legiuit cele pentru bărbați și pentru femei, atunci – tu, Creștine, și tu, Creștino – nu graiți împotriva legiuirii lui Dumnezeu și supuneți-vă ei!²¹⁸

²¹⁶ Marele Vasilie (în *Cuvîntul despre Sfîntul Duh*) țîlcuiește zicerea aceasta așa: „[Vorbînd despre nașterea Domnului], Apostolul a ales graiul mai arătător, adică pe «din», nu pe «prin», zicînd: «Care S-a născut *din* femeie». Căci zicerea «prin femeie» urma a arăta înțelegerea nașterii trecătoare, iar zicerea «din femeie» arată împărțășirea firii Celui ce S-a născut cu firea celei care L-a născut.» (n. aut.)

²¹⁷ Adică Mîntuitorul a fost născut cu trupul doar *din* Fecioară, neavînd tată pămîntesc, așa cum și Eva a fost doar *din* Adam, neavînd mamă. (n. m.)

²¹⁸ Ce este zicerea „din Dumnezeu?” După deosebite chipuri se zice de către teologi, precum arată Iosif Vrienie că „se zice ori după pricină, de pildă că toate făpturile sînt *din* Dumnezeu ca din lucrarea lui Dumnezeu; că dumnezeieștile lucrări sînt *din* Dumnezeu ca din ființa și firea lui Dumnezeu; că Fiul și Duhul sînt *din* Dumnezeu ca din ipostasul lui Dumnezeu-Tatăl, Fiul după naștere, iar

13 Judecați întru voi înșivă:

Iarăși Apostolul îi face judecători pe Corinteni înșiși, ca mai mult să isprăvească ceea ce voiește.

este oare cuviincios ca femeia să se roage lui Dumnezeu cu capul descoperit?

Cu aceste cuvinte, Apostolul arată ghicitoarește aici un alt rău, mai înfricoșat, anume că ocară și necinstea de a nu-și acoperi femeile capetele întru rugăciuni se suie la Dumnezeu.

14 Oare nu ne învață pe noi însăși firea că este necinste pentru un bărbat să poarte plete?

Duhul după purcedere din Tatăl. Ori se zice „din Dumnezeu” după chipul apropierii, precum zice Domnul: «Cel ce este din Dumnezeu aude graiurile lui Dumnezeu; de aceea nu auziți voi, căci nu sînteți din Dumnezeu» (Ioan 8:47) (Vrînie, tomul I, *Cuvîntul al X-lea*, foaia 185). (n. aut.)

15 Și că pentru o femeie, dacă poartă părul lung, este cinste? Căci părul i-a fost dat ca acoperământ.

Și însăși firea – zice – ne învață că, dacă bărbatul păstrează pletele pe cap, necinste îi este lui. Dar de ce este necinste bărbatului a purta plete? Pentru că ia chip de femeie, și astfel cel ce a fost rînduit de către Dumnezeu a le supune pe femei primește pe capul său semnul femeii celei supuse. Iar femeii îi este slavă părul capului, căci cu acesta își păzește rînduiala ei. Și fiecăruia îi este cinste cînd își păzește fireasca sa rînduială. Dar – de vreme ce Apostolul zice că perii capului s-au dat femeii de la fire, în loc de acoperământ (și este arătat că firea nu a făcut-o pleșuvă pe nici o femeie, precum am zis) – atunci pentru ce mai trebuie ca femeia să-și acopere capul cu legătoare, cu îmbrobodire adăugată din afară? Răspundem că femeia se acoperă ca să mărturisească nu numai din fire, prin perii capului, supunerea ce o

are către bărbat, ci și din voia sa, prin învelitoare.

16 Iar de se pare cuiva a fi prigonitor în cuvinte, noi obicei ca acesta nu avem, nici Bisericile lui Dumnezeu.

Din acestea, învățăm că a se împotrivi cineva prin cuvinte ca să biruiască este însușire a prigonirii, iar nu a înțelepciunii și dreptei cugetări. Poate că cei din Corint se împotriveau sfaturilor de mai sus ale Apostolului, dovedind cu silogisme că a purta ori a nu purta bărbații plete e un lucru nici folositor, nici vătămător, adică neutru. De aceea zice Apostolul: Noi, Apostolii, nu avem acest obicei, adică a vrea să biruim dacă se cuvine a-și cruța pletele bărbatul sau a se acoperi femeia, și nici Bisericile lui Dumnezeu nu au acest obicei a se prigoni în cuvinte.²¹⁹ Astfel încât, voi, cei ce vreți a

²¹⁹ Ia aminte că Pavel a zis că bisericile lui Dumnezeu nu au obicei a se prigoni în cuvinte spre deosebire de Evreii cel tari în cerbice, care totdeauna au fost iubitori a birui în vorbe, tulburători și mînioși. De aceea a zis Dumnezeu către Iezechiel: „Toată casa lui Israil, prigonitori în cuvinte sînt” (capitolul 3:7). pentru că prigonirea în

birui în această privință, nu vă împotriviți numai nouă, Apostolilor, ci și tuturor Bisericilor lui Hristos, care primesc cele zise vouă. Aceste cuvinte pricinuiesc rușine și astfel îi îndeamnă pe cei ce le aud a nu face nimic afară de apostoleasca predanie.

17 Iar aceasta poruncindu-vă, nu vă laud,

Precum Creștinii care au crezut la începutul propovăduirii aveau toate lucrurile de obște și mâncau toți împreună, tot așa – chiar dacă nu cu amărănțime, dar după oarecare urmare a Creștinilor aceloră – și

cuvinte (adică cearta pentru cuvinte) pricinuieste ură, precum a zis Parimistul: „Cearta ațîță ură” (*Pilde* 10:11); iar ne iubirea de ceartă pricinuieste prieteșug, după același; și pentru că iubirea de a birui în cuvînt este însușirea oamenilor iuți la mînie: „Bărbatul lesne mînios ațîță cearta” (*Pilde* 29:22). Zice și marele Vasilie: „Zicerea împotriva arată că stăpînirea de sine [„voia proprie”, n. m.] și nesupunerea este dovadă de mîndrie și de cugetare înaltă, iar nu de smerită-cugetare și de ascultare întru toate.” Iar Sfîntul Isaac zice: „Îndreptățirea în cuvinte nu este a viețuirii Creștinilor și nu e însemnată întru învățătura lui Hristos.” Zice și Ioan Scărarul: „Cel ce voiește a-și întări în voroavă [„discuție”, n. m.] cuvîntul său, măcar și adevărul dacă zice, să știe că boalește de boala diavolului. Și, dacă face aceasta în voroava cu cei deopotrivă, poate că se va îndrepta din certarea celor mai mari decît el; iar dacă se află tot așa și către cei mai mari și mai înțelepți, această boală este nevindecată de oameni” (*Despre Ascultare*, cuvîntul IV). (n. aut.)

Creștinii din Corint, în oarecare zile rînduite, poate în cele de praznic, aveau obicei ca, după ce se împărtășeau cu Dumnezeieștile Taine, să întindă masă obștească în pridvorul bisericilor, și mîncau toți împreună. Și bogații aduceau bucatele, iar săracii cei fără avuții erau chemați de cei bogați și se ospătau. Apoi, din pricina prigonirilor și dezbinărilor dintre Corinteni, s-a stricat acest obicei minunat, iubitor de frați și filosofic, și nu se mai păzea de toți.²²⁰ Deci Pavel scrie către dînșii ca să

²²⁰ Ia aminte că mesele acestea de obște care se făceau la biserici se numeau „dragoste” (*agape*), fiindcă se făceau din dragoste și-i trăgeau la dragoste și la unire pe frații ce se adunau împreună. Însă, fiindcă mai în urmă aceste „dragoste” au căzut în rea întrebuintare – încît unul rămînea flămînd de la acele mese, iar altul se îmbăta – bisericile lui Dumnezeu erau defăimate și săracii erau rușinați. De aceea, al VI-lea Sinod icumenic a oprit aceste mese obștești, prin *Canonul LXXIV*, iar Sinodul din Laodichia prin *Canonul XXVIII*. Dar și *Canonul XLIX* al Sinodului din Cartaghen îi oprește pe episcopi, pe clerici și pe credincioși a face bencheturi prin biserici, afară numai dacă s-ar întîmpla a trece vreun străin și nu ar avea unde să mănînce în altă parte. De aceea, și marele Vasilie, țîlcuind cuvintele acestea ale Apostolului, încheie zicînd că nu se cuvine a mînca în biserică cina cea obștească (*Hotărîrea LXXI* în scurt). Ia aminte însă că, deși canoanele opresc să se facă în biserică acest fel de ospete, nu opresc a se face acestea în casele obișnuite. Pentru aceasta, *Canonul XXVII* al Sinodului din Laodichia poruncește să nu mănînce din lăcomie clericii și credincioșii, cînd sînt chemați la acest fel de „dragoste” [*agape*]. Iar *Canonul XI* al Sinodului din Gangra îi anatemitisește pe cei ce defaimă pe aceia ce fac acest fel de „dragoste” din afara bisericii (care pentru cinstea Domnului îi adună împreună pe frați) și nu vor să meargă la dînsele. Și ia aminte însă că unele din ospetele acestea

îndrepteze lucrul acesta. Și, mai sus, fiindcă avea mulți care se supuneau poruncilor lui, Apostolul a început cu laudă, zicînd: „Vă laud, fraților, că vă aduceți aminte de toate poruncile mele”; iar acum, fiindcă lucrul urma altfel, începe așa: „Iar aceasta poruncindu-vă, nu vă laud”, ci cu totul vă poruncesc pentru ceea ce vreau să vă zic! Căci se cuvine – zice – ca și fără porunca mea, de la sine-vă, să socotiți sfint obiceiul acesta al cinei de obște și să nu-l călcați.

se numeau de „naștere” (cele ce se făceau la pomenirile Mucenicilor, care se numeau „naștere”), altele se numeau „nunțești” (care se făceau la nunțile mirilor), altele „pomeni” (care se făceau la îngroparea morților) și altele altfel. Bagă de seamă însă că și la Iudeii cei vechi, cînd prăznuiau vreun praznic, cei bogați trimiteau bucate săracilor ce nu aveau, ca și aceia să se bucure și să se veselească. Așa citim în *Cartea Esterei*, unde zice: „De aceea, Iudeii din provincie, care locuiesc în sate neîntărite, petrec ziua de paisprezece ale lunii Adar în veselie și ospete, ca zi de sărbătoare, trimițîndu-și daruri unii altora; iar cei ce trăiesc în orașe petrec și ziua de cincisprezece ale lunii Adar în mare veselie, trimițînd daruri vecinilor” (capitolul 9:19). Și, mai jos: „Să facă dar din ele zile de petrecere și de veselie, trimițîndu-și unii altora daruri și dînd milostenie la săraci” (9:22). Așadar, dacă Iudeii trimiteau părți din bucate săracilor în zilele sărbătorilor lor, oare nu cu mult mai virtuos sînt datorii Creștinii să trimită bucate fraților săraci în zilele praznicelor Împărătești și ale altor sărbători, ca să mînce și aceia și să se veselească, slăvindu-L pe Hristos-Dumnezeu care se prăznuiește și binecuvîntînd pe frații ce i-au împărtășit din mîncările lor? Cu adevărat, Creștinii ce fac aceasta fac un lucru prea-potrivit creștinismului și prea-bine plăcut Stăpînului nostru Hristos! (n. aut.)

***căci nu spre mai bine, ci spre mai rău
vă adunați împreună.***

Se cuvenea – zice – a spori voi și a merge înainte, făcînd mesele obștești (agapele) de mai înainte încă mai îmbelșugate. Voi însă ați împușinat obiceiul ce apucase a se ține, și vă adunați la biserică, dar nu mai mîncăți împreună; căci aceasta este „mai rău”, adică faptul că acum v-ați micșorat.

***18 Căci mai întîi aud că, atunci cînd vă
adunați în biserică, între voi sînt
dezbinări.***

Apostolul nu vorbește îndată despre mesele pe care le făceau Creștinii, ci mai întîi îi ceartă pentru dezbinările dintre ei. Și, într-adevăr, tocmai pentru că erau dezbinați și despărțiți unul de altul mîncă fiecare deosebit. Căci, dacă ar fi fost uniți în cugetare prin dragoste, nu ar fi suferit a face aceasta

și, în parte, cred.

Ca să nu zică Creștinii din Corint: Și ce ne pasă nouă – o fericite Pavele! – dacă cei ce clevetesc că avem dezbinări mint și ne osîndesc fără dreptate? – Apostolul zice aici așa: Eu nici nu cred toate cîte se spun împotriva voastră (ca să nu-i facă să se obrăznicească mai mult cu cuvîntul acesta), nici nu zic că nu le cred (ca să nu se creadă că îi ceartă în zadar și fără pricină binecuvîntată). Așadar, le zice: Cred unele din cele pe care le aud. Totodată, se poate să nu fi călcat toți obiceiul acela bun al meselor obștești, ci numai unii.

19 Căci trebuie să fie între voi și eresuri,

Pavel nu vorbește aici de eresurile dogmelor credinței, ci de eresurile dezbinărilor și de prigonirile în cuvinte ce se făceau pentru mesele obștești. Dar ce

însemnează zicerea „trebuie”? Aceasta e în loc de: Se întâmplă a fi dezbinări și prigoniri între voi²²¹ – sau: Fiind de așteptat a nu umbla toți drept și a nu fi toți de o cugetare în pricina aceasta, căci sînteți oameni cu fire neputincioasă, de aceea și cred că cele ce vă osîndesc sînt adevărate. Tot așa a zis și Domnul: „trebuie a intra sminteli” (*Matei* 18:7), adică: „trebuie să vină smintelile între oameni”, ca și cum ar zice: Fiindcă în lume se află și oameni răi, nu se poate să nu vină sminteli de la dînșii.

ca să se învedereze între voi cei aleși.

Aici, acest „ca” nu este cuvîntare de pricină (cauzal), ci arătător de ispravă a lucrului (de scop), precum se vede și în alte părți ale zicerii Apostolului. Căci așa se ia zicerea „ca”: Fiindcă cei mîndri dintre Corinteni nu primeau să mănînce împreună cu săracii, din aceasta a urmat a se arăta cei ce erau aleși întru dragoste, adică aceia

²²¹ Așa tîlcuiește zicerea aceasta Teodorit, de la care a luat-o și Teofilact. (n. aut.)

care sufereau de defăimarea bogaților, pentru că mai înainte nu se vedea răbdarea și bărbăția lor. Sau, „aleși” îi numește pe aceia care nu stricaseră acel bun obicei al meselor obștești, ci încă îl păzeau, căci nu toți îl lepădaseră. Deci, fiindcă aceia care îl lepădaseră s-au arătat nealeși, din aceasta s-au arătat aleși cei ce îl păzeau.

20 Când vă adunați deci laolaltă, nu este spre a mânca cina Domnului,

Zice: Fraților, adunarea voastră de la biserică arată dragoste și împreună-adunare frățească, dar scopul pentru care vă adunați nu se împlinește, fiindcă nu mâncați împreună. Căci „cină a Domnului” numește a mânca toți Creștinii împreună, pentru că se aseamănă cinei aceleia înfricoșate pe care Domnul a dat-o ucenicilor Săi în noaptea întru care trebuia să fie vîndut. De aceea a numit Apostolul „cină” gustarea de dimineață și prînzul pe care-l făceau Corinteni la biserici pe la

amiază, ca să le aducă aminte de cina aceea a Stăpînului din seara Jorii celei Mari.²²² Și zice: Vedeți așadar, Creștinilor, de ce mare dar v-ați lipsit neurmînd mesei obștești a Domnului?

21 căci fiecare își pune cina sa mai înainte spre mîncare,

²²² Iar Teodorit zice că „cină Domnească” numește Taina stăpînească, fiindcă dintru aceea toți se împărtășesc asemenea: și săracii, și bogații, și slugile, și stăpînii, și începătorii [„conducătorii”, n. m.] și cei de sub stăpînire. Deci – zice – trebuie ca mesele să fie obștești, urmînd mesei stăpînești, care este pusă înainte deopotrivă tuturor. Acum – zice – însă nu faceți așa, căci fiecare se apucă a-și mîncă cina sa. Iar „cină”, după obiceiul de atunci, numește prînzul. Și marele Vasilie „cină Domnească” a înțeles în loc de dumnezeiască cină a Tainelor (*Hotărîrea LXXI* pe scurt). La fel și Sinodul din Cartaghen, în *Canonul XLVIII*, și dumnezeiescul Hrisostom și Teofilact au înțeles prin cină obștească pe aceea care se face după urmarea celei domnești.

Despre Domnească cină, vezi și la Eustratie Arghentul (foaia 308), care zice: „În Biserica cea din început era obiceiul ca, vrînd a săvîrși domnească cină, Creștinii să aducă fiecare de acasă pîine și vin și să le dea diaconului, care le punea înaintea preotului și acesta le sfințea. Apoi, el rupea pîinea și o împărțea credincioșilor, de asemenea și paharul. Acest obicei este prea-din început – zice Arghent – și se păzește cît de cît pînă azi în multe biserici ale Eladei, și ale ostroavelor și ale Răsăritului.” Deci Corinteni, aducînd la biserică pîine și vin după obiceiul acesta, nu le dădeau diaconului, nici la obște, ci, după blagoslovirea sfințeniilor darurilor, luau iarăși fiecare lucrul său și-l mîncă și-l bea singur. Și cîți săraci și lipsiți erau, care nu aveau de unde să mîncă și să bea, rămîneau flămînze, și se mîhneau și se rușinau; iar ceilalți, care aveau, mîncău, se săturău și se îmbătau, și se făcea necuviință în biserică. Această așadar cu dreptate nu a plăcut lui Pavel. (n. aut.)

Zice: Voi ați făcut ca cina cea de obște și stăpînească să fie a fiecăruia în parte. Căci, cîta vreme era obștească, cu dreptate se numea „stăpînească”, fiindcă toate cele ale stăpînului, mîncările ori celelalte, sînt obștești pentru toți robii lui, ori săraci, ori bogați. Dar voi ați necinstit cina aceasta, fiindcă fiecare apucă mai înainte, și mănîncă bucatele sale deosebi în singurătate și nu așteaptă să vină săracii ca să mănînce și ei din bucatele lui.

și unul este flămînd, iar altul se îmbată.

La cina – zice – pe care o faceți în biserică, săracul este flămînd, iar bogatul se îmbată. Astfel, sînteți vinovați de două păcate: că săracii sînt trecuți cu vederea, fiind lăsați flămînzi și însetați, și că voi vă îmbătați, mîncînd singuri bucatele pe care le aduceți, din care se cuvine a mînca și frații săraci. Și a zis că „se îmbată” în chip prea-arătător și certător, ca să arate că

bogații mâncau și beau singuri atât de mult, încât se săturau de mâncări și se îmbătau de băuturi, iar frații săraci rămâneau flămânzi, însetați și lipsiți de cele de nevoie.

22 N-aveți, oare, case ca să mâncați și să beți?

Zice: De vreme ce voi, bogații, nu mâncați de obște împreună cu săracii, de ce vă mai adunați la biserică să mâncați, și nu ședeți în casele voastre să mâncați și să beți singuri?

Oare disprețuiți Biserica lui Dumnezeu?

Zice: Căci, atunci când tu, Creștine, mănânci singur în biserică, adică faci osebită stăpîneasca masă și cina cea de obște, cu aceasta ocărăști și necinstești Biserica și sfințitul loc.

Căci rușinați pe cei ce nu au.

Săracii – zice – nu se mîhnesc atîta pentru că nu-i hrăniți la masa voastră din biserică, cît se scîrbesc pentru rușinea pe care le-o faceți: căci voi ședeți la masă, și mâncați cu îndestulare și cu desfătare, și beți și vă îmbătați, iar nenorociții aceștia sînt batjocoriți înaintea tuturor, pentru că nu au ce să mănînce, ca niște săraci ce sînt.

Ce vă voi zice? Vă voi lăuda? Întru aceasta nu vă laud!

După ce le-a dovedit Corintenilor necuviința lucrului, Sfîntul Apostol le grăiește mai cu blîndețe. Căci, putînd a zice că cele ce făceau ei erau vrednice de nenumărate morți, el le spune doar atît: „Să vă laud? La aceasta nu vă laud!” Însă aceasta o face cu iconomie, ca să-i îmblînzească față de săraci. Căci, dacă i-ar fi certat pînă la sfîrșit, negreșit i-ar fi sălbăticit mai mult asupra săracilor, părăind că din pricina acestora au fost necinstiți de

către Apostol.

23 Căci eu de la Domnul am primit ceea ce v-am dat și vouă.

Pentru care pricină pomenește Apostolul aici de Tainele Domnului și vorbește de seara aceea a Jorii celei Mari întru care a fost vîndut Domnul? Pavel a făcut aceasta din multă nevoie, ca să-l învețe pe fiecare Creștin să știe că, dacă Stăpînul Hristos i-a făcut pe toți Creștinii părtași ai mesei duhovnicești a Tainelor Sale, cum tu, cel bogat, îl gonești de la masa ta pe fratele tău Creștin?

Dar de ce zice Pavel că a luat Tainele de la Domnul, de vreme ce el nu era ucenic al Domnului atunci, ci gonaci al Lui? Ca să înveți tu, cel ce citești, că și astăzi este Același Hristos care dă Tainele asupra mesei dumnezeiești celor ce se împărtășesc cu ele, precum le-a dat și atunci.²²³

²²³ Iar Icumenie spune că zicerea „am primit” însemnează și „am învățat”. Așadar, poate că Pavel a

24 Căci Domnul Iisus, în noaptea întru care era vîndut, a luat pîine, și, mulțumind²²⁴, a frînt-o și a zis: „Luați, mîncăți, acesta este trupul Meu, care se frînge pentru voi!

Zice: Frații mei Creștini, aduceți-vă aminte că Domnul v-a dat această dumnezeiască învățătură tainică a Tainelor cea mai de pe urmă și cu totul la sfîrșit, întru însăși noaptea în care urma a fi junghiat, cînd avea și pe vînzătorul Iuda împreună-mesean.²²⁵ Iar tu, Creștine, cum

învățat rînduiala Dumnezeieștilor Taine prin oarecare învățătură mai dumnezeiască a Domnului. (n. aut.)

²²⁴ la aminte că – după Evstratie Arghentie – „blagoslovenia” și „euharistia” [mulțumirea, n. m.], ca unele ce însemnează același lucru, se iau la tainele pe care le-a săvîrșit Domnul. Căci – după Evanghelistul Marcu – se scrie că „Domnul, luînd pîinea, a *blagoslovit*”. La fel și după Matei. Iar Pavel zice aici că „a luat pîinea și a *mulțumit*”. De asemenea, Marcu zice că Domnul a *mulțumit* la pahar, iar Pavel a zis mai înainte: „paharul blagosloveniei pe care îl *blagoslovim*.” Deci și dumnezeieștii Evangheliști, și Pavel folosesc blagoslovenia și mulțumirea ca pe unele ce însemnează aceleași lucruri, prin care se săvîrșesc Tainele. Iar dacă acestea se săvîrșesc prin blagoslovenie și prin euharistie, adică prin „mulțumire”, înseamnă că nu se săvîrșesc prin cuvintele dumnezeiești. Vezi și subînsemnarea zicerii: „paharul blagosloveniei pe care îl blagoslovim” (1 *Corinteni* 10:16). (n. aut.)

²²⁵ Iar că Domnul avea împreună-mesean pe Iuda la obșteasca masă cînd mîncă cu ucenicii în seara Jorii Mari e arătat descoperit de Sfinții Evangheliști Matei și Ioan și

nu judeci vrednic de masa ta pe fratele tău sărac? Prin Taina aceasta a Euharistiei, tu ai învățat cu adevărat să mulțumești lui Dumnezeu, precum și Hristos a mulțumit lui Dumnezeu când a predanisit-o, ca să ne dea nouă pildă să mulțumim. Deci cum poți să faci acum lucruri nevrednice de

de ceilalți doi. Iar dacă l-a avut și împreună-părtaș la duhovniceasca masă a Dumnezeieștilor Taine și dacă i-a dat și lui din cinstitul Său Trup și Sânge, aceasta e îndoielnic. Hrisostom, Isidor Pelusiotul, Teofilact, Teodorit și cei mai mulți dintre Părinți vor să fi fost de față și luda când a predanisit Domnul Tainele și să se fi împărțit dintr-însele și el. Iar *Așezămintele Sfinților Apostoli* (Cartea V, capitolul 4) zic așa: „Dându-ne nouă închipuitoarele Taine ale cinstitului Său Trup și Sânge, luda nefiind de față cu noi, a ieșit în Muntele Măslinilor.” [...] La fel arată și Dionisie Areopagitul, cel întocmai cu Apostolii (în *Despre ierarhia bisericească*), într-un cuvânt pe care înțeleptul Maxim Mărturisitorul îl tâlcuiește așa: „Iar din cele de aici, cu drept cuvânt ar zice cineva că Hristos a predanisit ucenicilor Taina după ce a ieșit de la cină luda.” Deși, mai jos, acest dumnezeiesc Părinte zice: „Însemnează că și lui luda i-a împărțit din tainica (poate din cea de obște) pîine și din pahar. Iar după ce a ieșit luda de la cină, a dat Tainele ucenicilor, nu lui, ca unul nevrednic de acestea.” Se unește într-un glas cu aceștia și Sfîntul Kiril al Alexandriei, zicînd: „După ce a ieșit luda, Mîntuitorul a predanisit mîntuitoarea Taină celor unsprezece” (în șirul tâlcuirii la *Matei*, capitolul 26, stih 26). (n. aut.)

Cînd însă a predanisit Domnul tainica cină? După ce a dat lui luda pîinea, precum zice Evanghelistul Ioan: „Și, întingînd pîinea, a dat lui luda al lui Simon Iscarioteanul. Acela dar, luînd pîinea, îndată a ieșit” (8:26). Căci pîinea aceea nu a fost trupul Domnului, nu, ci obștească din cea de pe masă, precum zic înțeleptul Fotie și Kiril al Alexandriei. Căci acesta, tâlcuind zicerea „acela ce va întinde mîna în blid împreună cu Mine”, spune așa: „adică cel ce împreună cînează și este împreună-mesean și părtaș de masă și de sare”. Căci așa e însemnat el și prin glasul fericitului David cînd zice: „iar tu, omule cel întocmai la suflet...” și celelalte (*Psalmul* 54:13). Iar Ioan a făcut aceasta mai descoperită, zicînd: „A zis Domnul: Acela este căruia Eu, muind pîinea, i-o voi da.” (n. aut.)

mulțumirea aceasta și ocărăști Biserica lui Dumnezeu, bînd și îmbătîndu-te în vremea cînd altul este flămînd? Și Domnul a zis de obște tuturor: „Luați, mîncăți!” – și nu altceva, ci însuși trupul Său, pe care l-a frînt în pîinea pusă înainte deopotrivă pentru toți, dînd aceasta la moartea Sa²²⁶ – iar tu apuci mai înainte, și mănînci singur și nici pîinea aceasta obștească nu o pui la mijloc ca să mănînce și fratele tău; și nu o frîngi pentru a se da la mulți săraci, ci o păzești pentru tine singur.

Aceasta faceți întru pomenirea Mea!”

Ce mai zici, omule? Căci – zice – dacă ai face pomenirea vreunui fiu al tău sau a părinților tăi, negreșit te-ar muștra conștiința dacă nu ai împlini acele milostenii legiuite și mese obștești, precum e obiceiul a se face

²²⁶ la aminte, că – după Coresi, în cuvîntul despre Taine – cinci lucrări s-au făcut în vremea Cinei: „Luarea pîinii, blagoslovenia, frîngerea, împărțirea și mîncarea. Iar cele trei lucrări din urmă, care preînchipuie dumnezeiescul Trup, sînt întru Euharistie (adică «mulțumire»).” [...] Vezi și frumoasa subînsemnare despre jertfa Trupului Domnului de la zicerea „
” (Evrei 10:1). (n. aut.)

la pomenirile celor adormiți în Hristos, și dacă nu i-ai chema pe săraci să-i ospătezi, ca să-L roage pe Dumnezeu să-i ierte; iar acum, făcînd pomenirea Patimilor Domnului, nu împărtășești pe vreun sărac să mănînce nici din masa ta cea simplă? Nu te cutremuri pentru nelegiuirea aceasta?

25 Asemenea și paharul, după Cină, zicînd: „Acest pahar este Legea cea Nouă întru sîngele Meu.”²²⁷

Au fost și în *Testamentul cel Vechi* pahare și vase, întru care preoții turnau sîngele dobitoacelor necuvîntătoare după ce le jertfeau, și așa stropeau cu el. Deci – în locul sîngelui necuvîntătoarelor dobitoace, cu care Dumnezeu a pecetluit *Testamentul cel vechi*²²⁸ – Pavel Îl aduce

²²⁷ Cuvintele acestea se află aproape la fel și în *Evangelia lui Luca* (22:20). (n. aut.)

²²⁸ Căci zice *Dumnezeiasca Scriptură*: „După aceea, luînd Moisi sîngele, a stropit norodul, zicînd: „Acesta este sîngele legămîntului pe care l-a încheiat Domnul cu voi după toate cuvintele acestea” (*Ieșirea* 24:8). De aici zice și Proorocul Zaharia către Sionul cel nou, întinzîndu-se către Biserică: „Iar pentru tine, pentru sîngele legămîntului tău, voi da drumul robilor tăi din fîntîna fără apă” (capitolul 9:11). Vezi despre aceasta și în epistola către Evrei (9:20). (n. aut.)

acum pe Domnul, Care zice: Eu vărs acum sîngele Meu ca să pecetluiesc *Testamentul cel Nou*. Să nu te tulburi însă – o Evreule! – auzind de sînge. Căci, dacă ai primit sîngele dobitoacelor necuvîntătoare în *Vechiul Testament*, cu cît mai ales se cuvine să primești acum sîngele lui Dumnezeu întru acest *Nou Testament*?

Aceasta să faceți ori de cîte ori veți bea, spre pomenirea Mea!

Zice: Și prin pahar faci aducere aminte și pomenire de moartea Domnului, Creștine! Deci cum bei singur și te îmbeți, de vreme ce înfricoșatul pahar al sîngelui Domnului, din care bei și tu, se dă la toți ca să bea?

26 Căci, de cîte ori veți mînce această pîine și veți bea acest pahar, moartea Domnului o vestiți pînă cînd va veni.”

Zice: Cînd vă împărtășiți cu Trupul și Sîngele Domnului, voi, Creștinii, sînteți

datori să aveți o astfel de așezare ca și cum v-ați afla chiar în seara aceea a Jorii celei Mari și ca și cum ați ședeă chiar la masa unde ședeă Domnul și să socotiți că luați jertfa aceasta nesîngeroasă a Tainelor din înseși mîinile Mîntuitorului Hristos. Pentru că însăși cina aceea pe care a predanisit-o Domnul atunci o săvîrșim și noi întru fiecare Liturghie, și însăși moartea aceea a Lui o vestim, adică o arătăm, prin Taine, pînă la a doua venire a Sa.²²⁹

²²⁹ Căci – după Fotie – pînă atunci vestim moartea Domnului, iar de atunci încolo nu ne vom mai împărtăși din aceste *Sfinte Taine*, ridicîndu-ne spre o mai desăvîrșită și mai tainică viețuire și îndulcire. Și poate de aceea zice chiar Pavel în epistola către Romani că Domnul, șezînd de-a dreapta lui Dumnezeu-Tatăl, Se roagă pentru noi prin pomenirea morții Sale care se face în sfințitele Taine. De aceea, și noi, cei vii și cei ce au adormit întru Hristos, prin această pomenire a morții Domnului, ne folosim și ne împărtășim de plățile cele vrednice ale Domnului, pe care le-a dobîndit prin Cruce și prin moartea Sa. De aceea zice și Sfințitul Augustin: „Luați din pîine trupul care era spînzurat pe Cruce! Luați din potîr sîngele care a curs din coasta lui Hristos!” Iar în alt loc, zice întru alăturare: „Cînd se frînge jertfa, cînd se toarnă din pahar Sîngele în gurile credincioșilor, ce alta însemnează decît jertfa trupului Domnului pe Cruce și vărsarea sîngelui din coasta Lui?”

Bagă de seamă că – deși în Dumnezeiasca Euharistie mai cu osebite se vestește moartea Domnului și junghierea Lui, precum zice aici Pavel să ne împărtășim de vrednicele plăți ale morții Domnului – totodată se face pomenire și de învierea, și înălțarea, și a doua venire a Lui și de toată iconomia întrupării, precum dogmatizează despre Taina aceasta sfinții teologi, că toate ale iconomiei întrupării se săvîrșesc duhovnicește și tăinuit asupra pîinii ce se pune înainte. De aceea, nici trupul cu care ne împărtășim nu este acela pătîmîtor și stricăcios de pe Cruce, cel de mai înainte de înviere, ci acela fără de

27 Așadar, oricine va mânca pâinea aceasta sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, va fi vinovat față de Trupul și Sângele Domnului.

Cu aceste cuvinte, Apostolul arată Corintenilor ghicitoarește că se împărtășeau cu Dumnezeieștile Taine cu nevrednicie, căci îi treceau cu vederea pe cei săraci și nu-i împărtășeau din mesele obștești pe care le făceau. Dar cum este „vinovat Trupului și Sîngelui Domnului” acela ce se împărtășește cu nevrednicie? Acesta se face vinovat și sub judecată la fel cu acela care nu ar voi să mănînce Trupul Domnului

patimă și nesticăcios, de după înviere. Căci – dacă, în Taina Euharistiei, moartea și junghierea Domnului s-ar face în chip simțit – unii ar putea zice că și acela cu care ne împărtășim este stricăcios și pătimitor. Dar – fiindcă, în Taina Euharistiei, moartea și junghierea Domnului se face duhovnicește și tăinuit, adică cu chip duhovnicesc, prin lucrarea Preasfîntului Duh (măcar că într-adevăr ne împărtășim de pâine întru însuși trupul acela care a murit și s-a junghiat), iar cele duhovnicești sînt nemuritoare și nepătimitoare, fiind săvîrșite prin Duhul Sfînt – pentru aceasta și duhovnicescul Trup cu care ne împărtășim este nesticăcios. Iar Evstratie Arhentul adaugă că Pavel arată prin aceste cuvinte că Cina Domnului înfățișează moartea lui Hristos nu numai ca pe o jertfă, ci și ca pe o împărtășire, împărtășindu-se de către credincioși (foaia 324). Și adeverează aceasta cuvintele de mai sus ale Sfințitului Augustin. (n. aut.)

sau să bea Sîngele Lui, ci ar voi doar să-L omoare și să-l verse sîngele. Căci – precum ostașii care au împuns trupul Domnului (adică mîinile, picioarele și coasta) nu l-au împuns ca să bea sîngele Lui, ci pentru ca să-l verse spre necinste și spre defăimare – tot așa și acum, cine bea cu nevrednicie tainicul Sînge al Domnului și nu ia nici un folos dintru aceasta, l-a vărsat în zadar. Căci Evreii, răstignind trupul Domnului, s-au arătat ca și cum ar fi spintecat hlamida Împăratului; iar Creștinul care se împărtășește cu nevrednicie cu Trupul Domnului este asemenea cu acela care ar arunca hlamida Împăratului în mijlocul noroiului, căci noroiul este sufletul lui necurat cu care o împărtășește. De aceea – și Iudeii, care au rupt hlamida împăratului, și Creștinii care au aruncat-o în noroi – sînt vinovați și osîndiți ca unii ce l-au necinstit pe Împărat la fel.²³⁰

²³⁰ Iar Teodorit zice că, prin cuvintele acestea, Apostolul îi împunge pe Corinteni cei iubitori de argint, pe cei ce curvea cu mama sa vitregă și pe cei ce mîncău jertfele idolești cu nebăgare de seamă. (n. aut.)

***28 Să se cerceteze însă omul pe sine
și așa să mănânce din pâine și să bea din
pahar!***

Dumnezeiescul Pavel, cînd alături în mijlocul oarecărei pricini o altă pricină, obișnuiește să o povestească pe aceea, precum a făcut și acum. Căci, avînd înaintea sa pricina despre mese și căzînd în cuvîntul despre Dumnezeieștile Taine, îl vorbește pe acesta cu amănunțime, fiind mai de nevoie, și arată că este capul bunătăților a se apropia cineva de Dumnezeieștile Taine și a se împărtăși cu conștiință curată. Căci zice: Eu nu-ți pun alt judecător ție, Creștine, ca să te judece pentru aceasta, ci chiar pe tine te pun judecător al tău însuși. Deci – zice – judecă-te și te cercetează pe sine-ți cu conștiința ta, și așa apropie-te de Dumnezeieștile Taine și împărtășește-te, nu cînd este praznic, ci cînd te vei afla pe sine-ți curat și vrednic!

29 Căci cel ce mănîncă și bea cu nevrednicie judecată lui-și mănîncă și bea,

Zice: Creștinul care se împărtășește de Trupul și Sângele Domnului cu nevrednicie o face spre a sa osîndă, nu din pricina firii Tainelor (pentru că acestea de sine sînt pricinuitoare de viață și de mîntuire), ci pentru nevrednicia lui. Căci și soarele este luminos și dulce celor ce au ochii sănătoși, iar celor ce îi au stricați și bolnavi li se face vătămător și păgubitor.

nesocotind Trupul Domnului.

Adică: Creștinul ce se împărtășește cu nevrednicie o face spre osînda sa, fiindcă nu cercetează și nu înțelege mărimea tainei. Căci – dacă am cerceta și am socoti bine Cine este Acela Care Se află înaintea noastră pe Sfînta Masă, Cine este Acela cu Care ne împărtășim, că adică este de față Însuși Iisus Fiul lui Dumnezeu, tăinuit cu

dumnezeirea și omenirea Sa sub chipul sfințitei pîini – negreșit nu am avea trebuință de altă învățătură; căci însăși socotința aceasta ne-ar face să ne temem, să ne trezvim și să fim cu luare-aminte cînd ne împărtășim.

30 De aceea, mulți dintre voi sînt neputincioși și bolnavi, și mulți au murit.

Zice: Din relele și primejdiile care urmează vouă, Creștinilor, luați dovezile a ceea ce vă zic. Căci de aceea urmează la voi morți neștiute, năpraznice și mai înainte de fireasca vreme și boli de ani îndelungați, fiindcă mulți dintre voi se împărtășesc cu nevrednicie. Dar poate ar zice cineva: Apoi ce? Cei ce nu se împărtășesc și nu mor înainte de vreme, ci ajung la adînci bătrînețe, aceștia nu păcătuiesc? La aceasta răspundem că păcătuiesc și aceștia. Dar aceștia – care nu se îmbolnăvesc, nici nu mor mai înainte de vreme, căci nu sînt pedepsiți aici – vor fi

pedepsiți mai rău în cealaltă viață. Noi însă, dacă nu vom păcătui, nu vom fi pedepsiți nici aici, nici acolo.²³¹ Despre aceasta zice și mai departe:

31 Căci, dacă ne-am judeca pe noi înșine²³², nu am mai fi osîndiți.

²³¹ Însemnăm aici ceea ce zice marele Vasilie, că mare primejdie este a folosi cineva doctorii pentru toate neputințele și bolile ce pătimizește. Fiindcă nu toate neputințele și bolile se fac din fire sau din dieta cea rea și fără rînduială a omului, neputință la care trebuie și ajută meșteșugul doctorului; ci sînt neputințe și boli care urmează din pedeapsa și bătaia Domnului, ca să ne întoarcem de la păcatul pe care-l facem și să ne pocăim. Așa sînt pedepsiți de certarea Domnului și se îmbolnăvesc cei ce se împărtășesc cu nevrednicie de Dumnezeieștile Taine, pentru păcatele lor, și destui credincioși chiar mor, precum zice aici Apostolul. „De aceea – zice dumnezeiescul Vasilie – cei ce pătinesc de astfel de boli, nu din fire sau din rea dietă, ci din pedeapsa și certarea Domnului pentru păcatele lor, aceștia nu se cuvine a chema doctori ca să-i ajute, ci trebuie să se liniștească, și să sufere cu mulțumire boala, mărturisind că bolesc din pricina păcatelor lor, și să se îndrepteze și să facă roade vrednice de pocăință. Deci unii ca aceștia, liniștindu-se și lăsîndu-se de iscușințele doctorilor, trebuie a răbda cele ce au venit asupra-le, după cel ce a zis: «Urgia Domnului o voi suferi» (*Miheia* 7:9). Și arată îndreptarea prin a face roduri vrednice de pocăință și a-și aduce aminte de Domnul, Care a zis: «Iată, te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greșești, ca să nu-ți fie ceva mai rău!» (hotărîrea 55 pe larg). (n. aut.)

²³² Întru alte izvoade se scrie: „de am desluși”. Iar Teodorit zice: „de ne-am judeca”. Și cît de bine este a zice: „de ne-am judeca”, iar nu: „de am desluși”, și cît de bine este a ne judeca pe noi înșine și a ne osîndi, arată Apostolul și, împreună cu Apostolul, Teologul Grigorie, zicînd: „Să nu așteptăm a fi vădiți de alții, ci mai ales singuri să ne facem cercetători ai noștri. Mare doctorie a răutății este mărturisirea și fuga de greșală” (*Cuvîntul al XVI-a*). Zice și cuviosul Nil: „Începutul mîntuirii este osîndirea de sine.” Și marele Antonie zice: „Aceasta este lucrarea cea mare a omului, să-și spună greșala înaintea lui Dumnezeu și să aștepte ispită pînă la răsufierea cea

Nu a zis: „dacă ne-am pedepsi noi pe noi înșine”, ci numai: „dacă ne-am judeca”, adică: Dacă ne-am cunoaște păcatele și ne-am osîndi pe noi înșine cu ocară de sine și cu pocăința, nici aici nu ne-am osîndi de Dumnezeu, nici acolo, ci am scăpa și de vremelnicele munci de aici și de cele veșnice de acolo. Căci – precum zice dumnezeiescul Hrisostom – „cel ce se osîndește pe sine Îl îmblânzește pe Dumnezeu de două ori: pentru că și-a cunoscut păcatul

mai de pe urmă.” Și un alt Părinte – fiind întrebat: „Ce ai aflat Părinte în călea aceasta?” – a răspuns: „Să mă osîndesc pe sine-mi în toate.” Și cel ce a întrebat a lăudat lucrul și a zis: „Cu adevărat, altă cale afară de aceasta nu este!” Și Avva Pimen a zis: „Toate bunătățile au intrat în lumea aceasta cu suspin. Ia o faptă bună și, afară de aceasta, cu osteneală stă omul”. Și l-au întrebat care este aceasta, și a zis: „Ca omul să se osîndească pe sine.” A zis iar: „Cel ce se osîndește pe sine – orice i s-ar întâmpla, ori pagubă, ori necinste, ori neșază – mai înainte apucînd, se crede vrednic de aceasta și nu se tulbură niciodată.” Bagă de seamă că ceea ce zice Pavel aici: „Căci, de ne-am judeca pe noi înșine, nu am mai fi osîndiți”, mai înainte apucînd, a zis-o înțeleptul Sirah: „Mai înainte de judecată, cercetează-te pe tine însuși, și în ceasul cercetării te vei afla curățit!” (18:20). Cercetarea aceasta a noastră înșine e mai toț același lucru cu ceea ce Filon Iudeul a numit „județ al conștiinței”. Și Sfințitul Augustin a zis: „Fă-te judecător al păcatelor tale, iar nu avocat! (adică apărător).” Iar Teologul Grigorie a zis așa: „Cercetează-te mai mult pe sine-ți decît pe cele ale aproapelui, căci cu aceea cîștigi tu însuși, iar cu cealaltă cel de aproape. Mai bună este socoteala faptelor decît a banilor, căci banii sînt ai pieirii, iar faptele bune rămîn.” Vezi și subînsemnarea zicerii „și prin cugetările lor întru sine-și pîrîndu-se” (*Romani* 2:15). (n. aut.)

și pentru că se face mai lenevos a urma păcatului” (cuvîntul 28 la această pricină).

32 Dar, fiind judecați de Domnul, sîntem pedepsiți, ca să nu fim osîndiți împreună cu lumea.

Zice: Deși noi, Creștinii, nu facem acest lucru ușor și lesnicios – adică a ne cerceta conștiința și a ne pîrî pe noi înșine înaintea lui Dumnezeu și a ne osîndi ca niște păcătoși și călcători ai poruncilor dumnezeiești – cu toate acestea Dumnezeu nu ne ceartă cu nemilostivire și cu urgie, ci ne pedepsește aici, ca să ne miluiască acolo. Căci – zice – aici sîntem pedepsiți de Dumnezeu, adică ne înțelepțim ca de către un tată, și nu ne muncim²³³, „ca să nu fim osîndiți împreună cu lumea”, adică pentru a nu ne munci acolo veșnic, împreună cu necredincioșii și păgînii²³⁴. Căci Creștinii,

²³³ Despre aceasta a zis însuși Apostolul: „Răbdați spre înțelepțire, Dumnezeu Se poartă cu voi ca față de fiu. Căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepsește?” (Evreji 12:7). (n. aut.)

²³⁴ Și Teodorit zice: „Dacă am cerceta cele făcute de noi în viață, și dacă am da hotărîre dreaptă asupra noastră

fiind iubiți lui Dumnezeu, cei mai mulți primesc pedeapsa pentru păcatele lor aici, dacă nu vor face păcate mari și de nevindecat.²³⁵

33 De aceea, frații mei, adunându-vă împreună ca să mâncați, așteptați-vă unii pe alții!

După ce a vorbit despre masa duhovnicească a Dumnezeieștilor Taine, Sfântul Apostol a venit iarăși la cuvîntul despre mesele obștești, și zice: Frații mei – dacă voiți a nu vă împărtăși cu nevrednicie, făcîndu-vă vinovați Trupului și Sîngelui Domnului, și deci dacă voiți să nu cădeți în felurite neputințe și boli din pricina aceasta – să nu vă apucați a mânca mai înainte singuri cînd ședeți și mâncați la biserică, ci

înșine, nu am primi de la Dumnezeu hotărîrea muncii, căci Stăpînul pedepsește măsurat chiar și greșelile cele preamari, ca să nu fim dați pieirii împreună cu păgînii." (n. aut.)²³⁵ Bine a zis Sfîntul Teofilact: „dacă nu vor face păcate mari și de nevindecat”. Căci cei ce fac astfel de păcate mari se muncesc și acolo; și, cu cît nu sînt pedepsiți aici, cu atît mai mult vor fi acolo. De aceea a zis Teologul Grigorie: „Cruțarea de aici îi dă pe cei răi dreptelor judecăți de acolo.” Și înțeleptul Nil zice: „Plînge-l pe păcătos cînd îl vezi bine-norocit, că sabia judecății se întinde asupra lui.” (n. aut.)

așteptați să vină și frații săraci să mănânce la masa voastră! Vezi așadar că nu le-a zis să împartă unul altuia bucatele care se aduceau la mesele acelea, ci să aștepte obșteasca adunare a tuturor fraților și săracilor.

34 Iar dacă flămânzește cineva, să mănânce acasă,

Cuvântul acesta al fericitului Pavel este îndemnător și pricinuitoare de rușine, căci Apostolul vorbește cu Corinteni ca și cu niște copii care se mîhnesc și plîng de foame, și prin urmare îi mustră ca pe niște lacomi de pînțece. De aceea și zice: Iar dacă este flămînd cineva – adică cine este lacom de pînțece și nu așteaptă să vină și ceilalți frați și săracii, ca să mănânce împreună toți – acela să se ducă să mănânce acasă, iar nu în biserică și în locurile sfințite ale bisericii! – zisa aceasta fiind nu puțină dosadă și ocară a acelor.

ca să nu vă adunați împreună spre judecată.

Adică: Fraților, vă zic vouă, celor lacomi, să vă duceți să mâncați la casa voastră, ca să nu vă adunați împreună în biserică spre osîndirea și vătămarea voastră. Fiindcă adunările, mesele obștești și dragostele [„agapele”, n. m.] din biserică ale Creștinilor s-au rînduit a se face ca să vă folosiți din această împreună-adunare cu iubirea de oameni a unora către alții, iar dacă nu vă folosiți – zice – din mesele acestea obștești, mai bine e a șede și a mânca în casele voastre, nu în biserică. Însă Apostolul le zice aceasta nu pentru ca să-i îndemne să rămână să mănînce în casele lor, ci pentru ca mai mult să-i tragă la împreună-adunarea din biserică, precum se cuvine, și să mănînce toți împreună.

iar celelalte le voi rîndui cînd voi veni.

Apostolul zice cuvintele acestea ori

pentru oarecari alte greșeli pe care le făceau Corinteni, greșeli care aveau trebuință de rînduire și învățătură osebită, ori pentru aceeași pricină a meselor obștești. Căci poate unii dintre Corinteni s-au dezvinovățit la cuvintele zise de Apostol mai sus, și de aceea zice el aici: Deocamdată păziți ceea ce v-am spus, iar de are cineva ceva de zis despre acestea, să le păstreze pînă voi veni eu. Și îi sperie că are să vină în Corint, ca să se sfiască și să se îndrepte, dacă vor face vreun lucru necuviincios și nu bun.

CAPITOLUL XII

1 Iar cît privește cele duhovnicești, nu vreau, fraților, să fiți în necunoștință.

Adică: Nu voiesc a nu ști voi, fraților, despre darurile Sfîntului Duh. Și pricina este aceasta: Creștinii care credeau atunci, la începutul propovăduirii, și se botezau

primeau toți Duhul Sfânt; și, fiindcă Duhul Sfânt este nevăzut după firea Sa, celor ce Îl primeau li se da un semn simțit și văzut al lucrării Sale. Pentru aceasta, cei ce se botezau vorbeau în limbi străine, ori prooroceau ori făceau minuni. Și erau dezbinări între Corinteni pentru darurile acestea ale Sfântului Duh, fiindcă cei ce primeau daruri mai mari se mîndreau față de cei care le aveau pe cele mai mici. Iar cei care primeau darurile mai mici se mîhneau și îi zavistuiau pe cei ce aveau darurile cele mari. Osebit de aceasta, se găseau între dînșii și unii vrăjitori și prooroci mincinoși, care se deosebeau cu anevoie de proorocii adevărați și dumnezeiești. Deci toate acestea le îndreptează aici Apostolul și mai întîi vorbește despre vrăjitori și despre proorocii mincinoși.

2 Știți că, pe cînd erați păgîni, vă duceați la idolii cei muți, ca și cum erați trași să vă duceți.

Aici, Apostolul arată care este semnul vrăjitorului și al proorocului mincinos și care cel al adevăratului Prooroc. Și zice că proorocii mincinoși, care vrăjeau întru idoli, insuflați fiind de duhul necurat, erau legați și trași de diavol ca și cum s-ar fi mișcat și s-ar fi purtat de altcineva; și spuneau multe, însă fără a ști ce spun, căci erau uimiți și ieșiți din minte.²³⁶ Acesta este semnul cel

²³⁶ De aceea zice și Platon: „Prevestitorii zic multe și bune, dar nimic din cele ce zic nu știu.” Și, fiindcă diavolul intra în omul care vrăjea, și îl arunca la pământ și îl zbuciuma, un alt poet zice celor ce vrăjeau: „Dezlegați-l pe cel zbuciumat, pe zeu nu-l mai încapă!” De aceea zice și Virgiliu că inima vrăjitoarei se umflă cu sălbăticie și cu nebunie. Iar Fotie – întru ceea ce zice despre cele zece Sibile – la sfârșit spune așa: „Se zice că aceștea, ieșindu-și din minte, vesteau cele ce or să fie. Însă, neavînd înțelepciune să scrie menirile prevestirilor, dar și pentru că nu puteau scrie întocmai din pricina grăbei grăirii cuvintelor, se întîmpla ca multe din vestiri să șchioapete, încît nu se mai puteau îndrepta. Fiindcă femeile dătătoare de meniri, după ce încetau să menească, nu mai aveau simțire de cele zise și nu știau ce înseamnă” (întrebarea 159 din *Amfilohia*). Aceleași lucruri le zice despre sibile și Iustin, dumnezeiescul filosof și Mucenic. De aceea mă mir cum se întîmpla aceasta cu sibilele care spuneau proorociile despre Hristos, de vreme ce acestea nu se făceau de diavoli, ci de Dumnezeiescul Duh. Căci Montan birfea zicînd că toți Proorocii vorbeau fiind stăpîniți de Sfîntul Duh, dar nu știau ce spun. (Și vezi despre aceasta la tîlcuirea zicerii: „Căci, dacă mă rog într-o limbă străină, duhul meu se roagă, dar mintea mea este fără de rod”, *1 Corinteni* 14:14). Dar poate că – precum multora dintre cei vechi li se dădea darul limbilor de către Sfîntul Duh, dar nu și darul tîlmăcirii, precum zice Pavel întru același capitol – tot așa li s-a dat și sibilelor să grăiască despre Hristos cu limbă poetică, fără a li se da și darul tîlmăcirii. Sau – mai bine zis – fiindcă Proorocii purtători de Dumnezeu aveau cunoștința adevăratului Dumnezeu și credeau în El din voință și din dragoste, Duhul Sfînt lucra întru dînșii prin credința și voia lor, încît ei vedeau cele ce li se arătau de către Duhul Sfînt cu minte curată, și grăiau și cunoșteau

dintii al proorocului mincinos, care e mișcat de diavoli, nu insuflat de Duhul Sfânt. Iar adevăratul Prooroc nu era așa, ci grăia cele zise cu minte curată și deșteaptă și cu gânduri statornice.²³⁷

cîte le grăiau cu gânduri statornice. Iar pe sibile, fiindcă nu credeau în adevăratul Dumnezeu și nu-l dădeau înduplecarea voinței, Duhul Sfânt le făcea să-și iasă din minte cînd descopereau menirile despre Hristos, silind în oarecare chip voia lor, precum a silit și voia vrăjitorului Valaam spre a binecuvînta norodul israilitean.

Însemnăm aici că Sfîntul Maxim zice că Proorocii vedeau cele arătate de Sfîntul Duh cu minte curată, dar nu știau și înțelesurile, mai ales cele adînci, ale celor ce li se arătau, dacă nu le cereau și nu li se descopereau de către Sfîntul Duh. El zice că „acestea sînt arătate învederat de toți sfinții, care, după dumnezeieștile descoperiri, cereau înțelesurile lor” (capitolul XIII al sutei a șasea din cele teologice). Despre aceasta citim la Proorocul Daniil: „Și cînd eu, Daniil, am văzut vedenia și m-am străduit să o înțeleg, iată că atunci a stat înaintea mea cineva cu chip de om. Atunci am auzit un glas de om deasupra fluviului Ulai, glas care striga și spunea: Gavriile, tîlcuiește celui de acolo vedenia!” (capitolul 8:15, 16). Bagă însă de seamă că Teodorit tîlcuiește altfel zicerea aceasta, zicînd așa: „Mai înainte de a se arăta lumina bunei-cinstiri de Dumnezeu, fiindcă slujeau încă minciunii, oamenii erau purtați încolo și înapoi ca niște necuvîntători, fiind robiți amăgirii nesimțitorilor idoli. Căci Elinii, părăsind pe unul Dumnezeu, dădeau altora mulți dumnezeiasca cinstire, socotind că Acela nu le poate pe toate. Și pe unul îl socoteau dătător de înțelepciune, pe altul dătător de iscusire ostășească, iar pe altul de știință corăbierescă.” (n. aut.)

²³⁷ De aceea, nici Marele Vasilie, într-un glas cu dumnezeiescul Hrisostom și cu Sfințitul Teofilact, nu-i primește pe cei ce zic că Proorocii erau ieșiți din minte și nu știau ce grăiesc, căci acest lucru este al puterii drăcești, nu al puterii Sfîntului Duh. Fiindcă lumina nu face întuneric, ci deșteaptă puterea văzătoare ce se află în om; la fel, nici Duhul nu aduce întunecare în suflete, ci deșteaptă mintea care s-a curățit de întinăciunile păcatului către vederea celor gândite. Că puterea cea rea este tulburătoare a minții, vrăjmășind firii omenești, aceasta nu e de necrezut; dar este lucru păgînesc a zice că aceasta o face venirea Dumnezeiescului Duh. Așadar, dacă sfinții sînt înțelepți, cum să nu cunoască cele proorocite de ei? „Inima celui înțelept dă înțelepciune gurii lui, și pe buzele

3 De aceea, vă fac cunoscut că – precum nimeni, dacă grăiește în Duhul lui Dumnezeu, nu zice: Anatema fie Iisus! – tot așa nimeni nu poate să zică: Domn este Iisus! – decât doar în Duhul Sfânt.

Aici, dă al doilea semn al vrăjitorului, de a-L anatematiza, adică a-L huli și a-L prihăni pe Iisus Hristos. Iar semnul Proorocului dumnezeiesc zice că este a lăuda el cu cuvinte bune numele lui Iisus și a-L numi pe El Domn și Stăpîn. Dar poate că cineva s-ar nedumeri cum de Îl numesc „Domn” pe Iisus catehumenii, care încă nu s-au luminat cu Sfîntul Botez și nu au luat Duh Sfînt? Răspundem că nu e acum cuvîntul Apostolului despre cei ce se catehizează, ci despre credincioși și

sale sporește cunoștința" (*Pilde* 16:23). Iar dacă cineva ar zice că Dăvid a spus: „iar eu întru uimirea mea” și că despre Isaac este scris: „s-a uimit pentru intrarea fiului său”, la aceasta răspunde același Vasilie că „*Scriptura* a numit «uimire» înspăimîntarea și mirarea, precum zice Isaia: «S-a uimit cerul, și pămîntul s-a înfricoșat»". (n. aut.)

necredincioși.²³⁸ Dar cum se poate ca, de multe ori, și diavolii să-L numească pe Iisus „Domn”, și „Sfânt” și „Fiu al lui Dumnezeu”, precum se vede în *Evanghelie (Marcu 1:24; Luca 4:34)*? Răspundem că diavolii zic acestea fiind bătuți și siliți în chip nevăzut, iar de voie și fără a fi bătuți nevăzut nu le zic niciodată.²³⁹

²³⁸ Ori răspundem și așa: Catehumenii, deși nu s-au născut încă prin Sfântul Botez, totuși s-au zămislit în credință și se află înaintea ușilor bunei-cinstiri de Dumnezeu – după Teologul Grigorie (*Cuvînt la botez*). De aceea, ei sînt ca niște mădulare ale Bisericii, ca unii ce au primit credința, și pentru aceasta sînt numiți Creștini de către canoane, și sînt ca în lege și legea le vorbește lor. Fiind astfel, ei îl numesc pe Iisus „Domn” și îi dau și celelalte cinstite numiri, căci cred și ei. Vezi și *Canonul XIV* al Întîiului Sinod icumenic, *Canonul XIX* al celui din Cartaghen și *Canonul V* al celui din Neochesaria. (n. aut.)

²³⁹ Căci – de vreme ce, după cuvintele Domnului, diavolul „de la început a fost ucigător de oameni și nu a stat într-adevăr, pentru că nu este adevăr întru el. Cînd grăiește minciuna, grăiește dintru ale sale, căci este mincinos și tatăl minciunii” (*Ioan 8:44*) – cum putea „tatăl minciunii” să mărturisească adevărul de bună voie și de la sine? De aceea, este silit de nevăzuta bătaie a lui Dumnezeu, și propovăduiește adevărul fără a voi. Iar Teodorit îl cuiește zicerea aceasta așa: „Iar la noi (la Creștini adică) prea-multă unire și învoire este că Fiul cel unul născut nu învață altceva decît Preasfîntul Duh; ci, așa cum în dumnezeieștile *Evanghelii* Stăpînul Hristos ne învață să cunoaștem vrednicia Sfîntului Duh, tot astfel stăpînirea Lui e propovăduită de către Dumnezeiescul Duh. De aceea, nu este cu puțință ca acela ce este insuflat de Dumnezeiescul Duh să-L numească pe Hristos străin de firea dumnezeiască. La fel, nu e cu puțință a-L numi „Dumnezeu” cel care nu e luminat de același dar al Sfîntului Duh.” Tîlcuind zicerea aceasta, purtătorul de Dumnezeu Maxim zice și el: „Cel ce a putut cîștiga desăvîrșita dragoste și toată viața sa a îndreptat-o către aceasta, acela îl numește „Domn” pe Iisus cu Duhul Sfînt” (capitolul XXXIX al sutei a patra despre dragoste). (n. aut.)

4 Darurile sînt osebite, dar același Duh.

După ce a arătat care este osebirea proorocului mincinos și a vrăjitorului de adevăratul și dumnezeiescul Prooroc, Apostolul vorbește acum și despre darurile Sfîntului Duh, pentru ca să-i îndrepteze pe cei care erau dezbinați din pricina lor. Și, mai întîi, îl vindecă și îl îndreptează pe cel ce are darul mai mic și se mîhnește pentru aceasta, zicîndu-i: Frate, de ce te mîhnești că nu ai primit un dar la fel de mare precum celălalt? Au doar aceasta e datorie și ți se datora a primi atît, și nu mai puțin? Nu, aceasta e hărăzire (dăruire) a Sfîntului Duh! Mulțumește așadar lui Dumnezeu că ți-a dat acest dar fără a-ți fi dator cu ceva! Căci Același dătător, Dumnezeu, Care i-a dat aceluia darul cel mare, ți l-a dat și ție pe acesta mic. Fiindcă nu vreun Înger ți-a dat ție darul, iar aceluia Dumnezeu, ci același Sfînt Duh vi l-a dat la amîndoi, încît, chiar dacă s-a făcut oarecare osebite după dar,

nu este nici o deosebire după Dătătorul darului și după izvor, fiindcă unul și același este Dătătorul și izvorul, Duhul cel Sfânt.

5 Și sînt felurite slujiri, dar același Domn.

Aici, Pavel Îl arată și pe Fiul ca dătător al bunătăților și al darurilor. Și a vorbit de „slujiri” ca să-l mîngîie mai mult pe cel care se scîrbea fiindcă avea dar mai mic. Căci cel ce aude vorbindu-se de „dar”, iar apoi primește un dar mai mic decît al altuia, se poate mîhni; iar cel ce aude de „slujire”, nu se mîhnește la fel, căci slujirea are osteneală și sudori. Deci zice: De ce te mîhnești tu, Creștine, că ai primit un dar mai mic, căci altuia Dumnezeu i-a poruncit să se ostenească mai mult cu slujirea ce i-a dat, iar de tine l-a fost milă și nu ți-a dat atîta osteneală? Astfel încît, chiar dacă acela are ceva mai mult decît tine, după osteneală o are.²⁴⁰

²⁴⁰ De aceea a numit Pavel „slujbă” darul său apostolesc – după Teodorit: „Căci (...), întrucît sînt eu

6 Și lucrările sînt osebite, dar este același Dumnezeu care lucrează toate în toți.

Aici, Pavel Îl arată și pe Tatăl, Care lucrează toate întru toți credincioșii Creștini. Și iată cum, din cuvintele acestea ale Apostolului, dumnezeiasca Sfîntă Treime Se arată desăvîrșit și deplin.²⁴¹

Iar „slujire” și „lucrare” sînt unul și același lucru, măcar că se osebesc după numiri,²⁴²

apostol al «neamurilor», slăvesc slujba mea" (*Romani* 11:13). Și lui Timotei îi scria, zicînd: „slujba ta fă-o deplin" (*2 Timotei* 4:5), iar altă dată: „Îți aduc aminte a mai înviora darul lui Dumnezeu" (*2 Timotei* 1:6). (n. aut.)

²⁴¹ Iar înțeleptul Fotie zice că – de vreme ce Pavel a vorbit mai sus de Duhul, iar apoi, rămînînd în aceeași formă și noimă a cuvîntului, a zis „Domn” și „Dumnezeu”, urmînd ca mai jos să unească și să zică: „Fiecăruia se dă arătarea Duhului spre folos” – înseamnă că a dat numirile de „Domn” și „Dumnezeu” tot Duhului, teologhisindu-L pe Acesta Domn și Dumnezeu învederat. Iar dacă se socotesc numirile „Domn” și „Dumnezeu” pentru Fiul și pentru Tatăl, și prin aceasta iarăși se mărturisește domnirea și dumnezeirea Duhului, fiindcă cele ce lucrează Duhul le lucrează și Domnul cu domnirea, și Dumnezeu cu dumnezeirea. Prin urmare, și domnirea Fiului, și dumnezeirea Tatălui sînt și ale Domnului și Dumnezeului Duh, Cel ce le pune în lucrare. De aceea – zice Fotie – a și folosit Pavel nume ipostatic pentru Duhul (căci „Duhul” este arătător al ipostasului [persoanei] Duhului), iar pentru Fiul și pentru Tatăl a folosit numele obștești ale celor trei Ipostasuri, adică „Domn” și „Dumnezeu”, ca, văzînd că cele trei Ipostasuri au aceeași putere, să înțelegem că Ele sînt de o ființă și că numirile de „Domn” și „Dumnezeu” sînt și ale Duhului Sfînt. (n. aut.)

²⁴² După Fotie, unele se numesc „daruri”, fiind milostiviri ale Duhului. Iar „slujirile” se numesc așa fiindcă

căci și acestea sînt tot daruri ale Sfîntului Duh, ale Fiului și ale Tatălui. Căci, precum ființa celor trei Ipostasuri este una, tot așa și darurile date de Cele trei Persoane sînt aceleași. Vezi însă cum Pavel arată mai întîi pe Duhul și la sfîrșit pe Tatăl, pentru cei ce iscodesc rînduiala Sfintei Treimi și voiesc a fi numit totdeauna mai întîi Tatăl și la sfîrșit Sfîntul Duh.²⁴³

se dau spre slujirea și folosul aproapelui. De aceea, cei ce le au nu se cuvine a se mîndri, ci trebuie să slujească cu sfială și cu smerită-cugetare fraților pentru care au primit darul acesta. Iar „lucrări” sînt înseși faptele, adică isprăvile, ce se lucrează din daruri întru cei dăruți, precum îmbunătățirea firii și altele. Și Teodorit mai zice că „Apostolul a numit «daruri», «slujbe» și «lucrări» aceleași lucruri, care se oselesc însă după numiri – precum a zis și Fotie. Iar dătătoare a acestor daruri a arătat Pavel pe Sfînta Treime.” Iar purtătorul de Dumnezeu Maxim zice că „dumnezeiescul Apostol numește «daruri osebite» osebitele lucrări ale Sfîntului Duh, care se lucrează adică de unul și același Duh” (capitolul 96 al sutei a treia din cuvîntele teologice). (n. aut.)

²⁴³ Bagă însă de seamă că – deși Apostolul schimbă uneori rînduiala și urmarea Sfintei Treimi, Aceasta fiind mai presus de rînduială – se cuvine însă ca noi să păstrăm nemișcată rînduiala Ei, precum ne-a lăsat nouă Domnul în *Evanghelie* și precum ne învață și marele Vasilie, zicînd: „E nevoie a se arăta cu deslușire aceasta și trebuie a fugi de cei ce schimbă urmarea pe care ne-a predanisit-o Domnul, ca de unii ce se luptă vădit împotriva adevărului și pun pe Fiul înaintea Tatălui, iar pe Duhul Sfînt înaintea Fiului. Căci se cuvine a păzi noi urmarea neclintită și nestrămutată pe care am luat-o din însuși glasul Domnului, cînd a zis: «Mergînd, învățați toate neamurile, botezîndu-le în numele Tatălui, și al Fiului și al Sfîntului Duh. Amin!»” (scrisoare către Evstatie). Același Sfînt Părinte zice și în altă parte despre aceasta: „Dar, fiindcă Apostolul a pomenit aici mai întîi de Duhul, al doilea de Fiul și al treilea de Dumnezeu-Tatăl, nu trebuie a socoti cumva că a strămutat rînduiala cu totul. Căci din felul cum judecăm noi a luat începătură. Fiindcă, primind darurile, sîntem întîmpinați mai întîi cu dătătorul (adică cu

7 Și fiecareia se dă arătarea Duhului spre folos.

Pentru a nu zice cineva: Și ce-mi pasă că este același Duh, același Domn și același Dumnezeu care dă darurile, de vreme ce eu am primit mai puține decît ceilalți? – Apostolul zice aici așa: A primi mai puțin dar e spre folosul tău, frate, pentru că,

Duhul); apoi, îl înțelegem pe Cel ce le-a trimis (adică pe Fiul); apoi, suim aducerea aminte la izvorul și pricina bunătăților (adică la Tatăl)” (*Despre Sfântul Duh*, capitolul XVI). Căci, cînd ne suim de la cele de jos, începem de la Duhul și ajungem la Tatăl prin Fiul. Iar cînd ne coborîm de la cele de sus, începem de la Tatăl și ajungem la Duhul Sfînt prin Fiul. Așa ne învață și marele Vasilie, zicînd: „Deci calea cunoștinței de Dumnezeu este de la unul Duh, prin unul Fiul, la Tatăl. Și, dimpotrivă, fireasca bunătate, sfîntenia după fire și împărăteasca vrednicie vine de la Tatăl, prin Cel Unul Născut, la Duhul. Astfel, Ipostasurile se mărturisesc și dogma cea bine-cinstitoare de Dumnezeu nu cade” (*Despre Sfântul Duh*, capitolul XVIII).

Dar și în epistola canonică despre așezarea Sfintei Treimi zice așa: „Schimbarea rînduiei Sfintei Treime e stricare și lepădare de toată credința.” Iar marele Atanasie tîlcuiește așa: „Știind aceasta, fericitul Pavel nu desparte Sfînta Treime, ca voi, ci, învățîndu-ne unirea Acesteia, scria Corintenilor despre cele duhovnicești, zicînd că «sînt osebite daruri, dar același Duh; și sînt osebite slujbe, dar același Domn; și sînt osebite lucrări, dar același Dumnezeu care lucrează toate întru toți». Căci cele ce lucrează Duhul în fiecare se dau de la Tatăl prin Cuvîntul, toate ale Tatălui fiind și ale Fiului. De aceea, și cele ce se dau de la Fiul prin Duhul sînt daruri ale Tatălui. Căci Duhul, fiind întru noi, întru Acesta este și Tatăl, și Fiul. Precum e scris: «Eu și Tatăl vom veni și Ne vom face sălaş la el.»” (în cele către Serapion). Iar pentru ce pune Pavel altfel rînduiala numelor Sfintei Treimi vezi în subînsemnarea zicerii „darul Domnului nostru Iisus Hristos” (2 Corinteni 13:13). (n. aut.)

neputînd a-l purta pe cel mai mare, te-ai fi vătămat. Iar „arătare a Duhului” a numit semnele și minunile, căci din semne se arăta credincioșilor că Sfîntul Duh locuiește întru cei botezați. Și zice: Așadar, de ce te mîhnești că ai un dar mai mic? Fiindcă – deși darurile sînt osebite, ori mari, ori mici – dovada către credincioși este una, astfel încît și cu multul, și cu puținul arăți că ai primit Duh Sfînt. Deci mîngîie-te cu aceasta!²⁴⁴

²⁴⁴ Iar Teodorit tîlcuiește aceasta zicînd așa: „Nu a zis «darul», ci «arătarea». Căci darul și acum se dă celor ce se învrednicesc de Preasfîntul Botez, dar nu arătat; iar în acea vreme îndată grăiau în limbi străine și făceau minuni, arătîndu-se prin acestea și învățînd adevărul învățaturii.” Iar Teologul Grigorie tîlcuiește aceasta așa, zicînd: „Duhul e unul, iar darurile nu sînt la fel, fiindcă nici vasele Duhului nu sînt la fel: căci unuia, prin Duhul, i se dă «cuvînt de înțelepciune» și de vedere a celor dumnezeiești; altuia, «cuvînt de cunoștință» sau de descoperire; altuia, credință adevărată și fără stînjenire; altuia, lucrarea puterilor și minunilor mai înalte; altuia, darul tămăduirii, sau apărării sau ocîrmuirii, adică pedagogii trupești; iar altuia neamuri de limbi, tîlmăciri de limbi, daruri mai mari și mai mici, după măsura credinței” (*Cuvînt despre bună rînduială întru cuvîntări*). Și Sfîntul Chiril Ierusalimiteanul zice așa: „Curățește așadar vasul tău, ca să primești mai mult dar! Căci iertarea păcatelor se dă tuturor celor ce se botează, iar împărtășirea Sfîntului Duh se dă după măsura credinței fiecăruia: dacă ostenești puțin, puțin vei lua; iar dacă vei lucra mult, multă îți va fi plata!”

Și purtătorul de Dumnezeu Maxim zice: „Deci, dacă fiecăruia i se dă arătarea Duhului după măsura credinței, întru împărtășirea acestui dar fiecare din credincioși primește lucrarea Duhului măsurată după măsura credinței și a așezării sale sufletești, care se dăruiește lui spre lucrarea potrivită fiecărei porunci în parte” (capitolul 96 al sutei a treia din cuvintele teologice). Iar marele Vasilie zice că e nevoie de trei lucruri pentru a primi

8 Căci unuia i se dă prin Duhul cuvânt de înțelepciune,

Adică precum Teologul Ioan, „Fiul Tunetului”, Petru și ceilalți Apostoli, și mai ales acest Apostol Pavel, aveau un asemenea dar al „cuvântului înțelepciunii”, cu care nu numai că știau tainele ascunse ale lui Dumnezeu, ci și pe ceilalți îi învățau prin cuvânt. Fiindcă înțelepciunea învață pe cei ce o au, luminând și descoperind cele ascunse, iar „cuvântul înțelepciunii” le înfățișează și celorlalți.

Și ia aminte că Pavel folosește pentru Sfântul Duh prepoziția „prin” și, mai jos, pe „după” și pe „în”, ca să arate că folosirea prepozițiilor este fără osebire – precum zice

cineva lucrarea Duhului: 1) curăția și pacea despre patimi, 2) credința și 3) folosul. [...]

Neînțeleasă este însă oamenilor pricina pentru ce unul ia un dar, iar altul alt dar – după același Vasile, care zice: „Însă este cu neputință firii omenești să arate cuvântul [„rațiunea”, n. m.] osebitei lucrări care se face de către Dumnezeiescul Duh între cei vrednici, cuvânt după care unuia i se încredințează proorocia, după măsură; iar altul primește darul tămăduirii, și acesta după măsură. (...) Căci acestea le știe singur Cel ce privește vrednicia fiecărui suflet și Care împarte fiecăruia măsurile cele nevăzute ale dreptății.” (n. aut.)

Fotie, și marele Vasilie (în capitolele despre Sfântul Duh) și Teologul Grigorie (în cuvântul despre Sfântul Duh).

Iar Teodorit zice că Pavel nu numește „cuvânt de înțelepciune” buna-limbuție [„retorica”, n. m.], ci adevărata învățătură. [...]

iar altuia, cuvânt de cunoștință, după același Duh.

Precum mulți Creștini aveau un asemenea dar de cunoștință, adică aveau cunoștință de multe taine duhovnicești, dar nu puteau să-i învețe și pe alții prin cuvânt. Iar Pavel pune toate darurile în seama Sfântului Duh pentru ca să-i mângâie cu aceasta pe cei ce avea daruri mai mici. Iar marele Vasilie, vorbind despre darul acesta, zice că „e nevoie de «cuvântul cunoștinței» spre a vedea cu mintea cele negrăite ale Duhului” (la începutul tâlcuirii la *Isaia*). Iar purtătorul de Dumnezeu Maxim, tâlcuind zicerea „duh de cunoștință”, spune așa:

„Însușirea cunoștinței este cuprinderea dumnezeieștilor cuvinte întru faptele cele bune” (capitolul 38 al sutei a patra din cuvintele teologice).

9 Și unuia i se dă credință, întru același Duh,

Prin „credință”, Pavel nu o înțelege aici pe aceea a dogmelor, ci pe a semnelor și minunilor, ce poate muta și munții, despre care a zis Domnul: „De ați avea credință cât grăuntele de muștar, ați zice muntelui acestuia: Mută-te! – și s-ar muta” (*Matei* 17:20). Și Apostolii Îl rugau pe Domnul tot pentru această credință, zicînd: „Adugă nouă credință!” (*Luca* 17:5).²⁴⁵

iar altuia darul tămăduirii, întru același Duh;

„Darul tămăduirii” e a vindeca orice boală

²⁴⁵ Și Teodorit zice că Pavel nu vorbește aici de credința cea de obște, ci de osebital dar de a strămuta și munții. (n. aut.)

de mulți ani și grea, cât și toată neputința, adică boala ușoară și de scurtă vreme, așa cum Domnul a dat acest dar Apostolilor, după *Evanghelia* de la Matei (10:1).

10 unuia lucrări de puteri,

Cel ce avea „darul puterilor” putea să-i certe pe cei nesupuși, așa cum Pavel l-a orbit pe Elima vrăjitorul și Petru i-a omorât pe Anania și pe Safira. Iar acest dar nu îl avea acela ce lua darul tămăduirilor.

altuia, proorocia; unuia, deslușirea duhurilor,

Darul deslușirii duhurilor era a ști cineva care om este duhovnicesc și care nu, ci sufletesc sau trupesc; care este Proorocul cel adevărat, insuflat de Dumnezeu, și care vrăjitorul și proorocul mincinos, insuflat de diavoli. Despre aceasta, același Apostol scria Tesalonicenilor: „

(1 *Tesaloniceni* 5:20, 21). Căci atunci, precum se aflau mulți Prooroci adevărați – cum era Agav, care, prin Sfântul Duh, a proorocit că se va face în toată lumea foamete mare, care s-a și făcut în vremea chesarului Claudiu (precum zic *Faptele Apostolilor*, 11:28); cum erau cele patru fiice ale lui Filip, care prooroceau (capitolul 21:9) – la fel erau și mulți prooroci mincinoși. Fiindcă se știe că diavolul ca, pe lângă Proorocii cei adevărați ai lui Dumnezeu, să dovedească cu fățărnicie că și proorociile mincinoase și vrăjirile lui au oarecare ființă arătată (precum zice marele Hrisostom). Astfel încât darul deslușirii duhurilor era al doilea după darul proorociei.²⁴⁶

²⁴⁶ Căci zice marele Vasile: „Cu adevărat, este mare și înțeles darul, având nevoie de suflet curățit, pentru a încăpea dumnezeiasca insuflare spre a prooroci cele ale lui Dumnezeu. Iar al doilea după acela este, și nici acesta mic și având nevoie de nu mică purtare de grijă, de a asculta voia celor zise de către Duhul și de a nu răstălmăci înțelegerea lor, ci a se povățui drept întru dînsa de către Duhul ce a iconomisit a se scrie proorocia și povățuiește mintea celor ce au primit darul cunoștinței. Despre aceasta a zis și Domnul: «Cel ce are urechi de auzit să audă!» (*Matei* 11:15). Și Proorocul Osie zice: «Cine este înțelept ca să priceapă aceasta și înțelegător ca să poată pătrunde cuvîntul cel adînc!» (capitolul 14:10). [...] Căci cel ce se dă pe sine-și ca organ [„instrument”, n. m.] vrednic lucrării Duhului este Prooroc. Iar cel care primește înțelepțește în sine-și puterea celor ce se

iar altuia neamuri (feluri) de limbi, și altuia tălmăcirea limbilor.

Mult era, mare și întins la mulți Corinteni, darul limbilor, pentru care se și făleau ei mai mult decât pentru toate celelalte daruri. Fiindcă acest dar s-a dat mai întâi Apostolilor de către Sfântul Duh, în chip de limbi de foc, și de aceea se socotea mai mare decât toate. Dar nu este așa adevărul, căci darul învățaturii și cel al tălmăcirii limbilor este mai mare decât acela al grăirii în limbi. De aceea l-a și pus Apostolul pe cel din urmă ca fiind mai sus. Fiindcă, pe atunci, unul primea darul de a grăi în felurite limbi, dar nu și pe acela de a le tălmăci. Adică știa limbile pe care le grăia, înțelegea ce zic, dar nu putea să le tălmăcească altora. Iar altul primea amîndouă aceste daruri – și de a grăi în

făgăduiesc are darul deslușirii duhurilor. Rînduind despre acesta Corintenilor, Apostolul zice: «Iar Prooroci să vorbească doi sau trei, și ceilalți să deslușească» (1 Corinteni 14:29)” (marele Vasilie la începutul tîlcuirii la *Isaia*). (n. aut.)

osebite limbi, și de a le tălmăci – sau i se da numai a le tălmăci. Și potrivit a numit „neamuri” osebitele limbi, care sînt împărțite după națiile și neamurile lumii.

11 Însă toate acestea le lucrează unul și același Duh, împărțind osebit fiecăruia după cum voiește.

Sfințitul Apostol îi mîngîie iarăși pe aceiași, zicînd, ca și mai sus, că toate darurile acestea – adică mici, mari și mai mari – sînt lucrate de unul și același Duh, nefiind nici o osebire între dînsele după dătătorul și izvorul lor, din care se revarsă la cei osebiți. Și vezi cum astupă gura Creștinului căruia nu-i place împărțirea darurilor Duhului, zicînd că Duhul împarte acestea precum socotește, voiește și Îi place. Deci – zice – tu cine ești de nu-ți place aceasta? Și ia aminte – o cititorule! – la zicerea „precum voiește”, spusă pentru luptătorii împotriva Duhului, care nu-L numesc Dumnezeu pe Duhul Sfînt. Căci

Pavel nu a zis: „Duhul împarte precum I se poruncește”, ci „precum voiește”, adică împarte darurile Sale domnește, stăpânește și dumnezeiește, ca Domn, Stăpîn și Dumnezeu. Și nu a zis că Duhul „Se lucrează”, cum zic luptătorii împotriva Duhului, ci că „lucrează”, precum lucrează și Tatăl, cum a zis mai sus: „același Dumnezeu care lucrează toate într-o toată” (stihul 6).²⁴⁷

²⁴⁷ Dumnezeiescul Marcu Postnicul zice așa despre darul Duhului: „Cu adevărat, unul și neschimbat este darul Duhului, însă lucrează în fiecare precum voiește” (*Despre cei ce socotesc că mîntuirea ar fi din fapte*, capitolul 115). Și iarăși: „Precum ploaia, vărsîndu-se pe pămînt, dă sadurilor umezeală potrivită, tot așa, punînd darul în inimile credincioșilor, fără prefacere, Duhul dăruiește în chip potrivit lucrările faptelor bune” (la fel, capitolul 116). Și iarăși: „Celui ce flămînzește pentru Hristos, darul i se face hrană; celui ce însetează, băutura prea-dulce; celui ce tremură de frig, îmbrăcăminte; celui ce ostenește, odihnă; celui ce se roagă, încredințare; și celui ce plînge, mîngîiere” (la fel, capitolul 117). Zice și dumnezeiescul Hrisostom: „Lumina ce se dă de Dumnezeu este simplă și nu are raze osebite după fire, ci după lucrări. Căci strălucirea de la Dumnezeu este una singură, dar către noi vin multe și osebite raze, unuia dăruindu-i strălucirea proorociei, altuia strălucirea apostoliei iar altuia strălucirea muceniciei” (*Cuvînt despre rîvna și buna cinstire de Dumnezeu și la orbul din naștere*). Și iarăși zice: „Precum culorile și bunele vopsele ale hainei împărătești primesc raza soarelui și o răsfrîng în osebite raze după cum este vopseaua (...), fără ca însăși raza să se împartă – tot așa și dumnezeiasca lucrare, simplă fiind, se împarte împreună cu cei ce o primesc” (la fel). Iar Marele Atanasie zice așa: „Căzînd pe pămînt, ploaia răsare semănături de multe feluri: și grîu, și chimen, și mălai și secară; una este ploaia care se coboară, iar semănăturile care rodesc sînt multe” (*Cuvînt la sămînță*). (n. aut.)

12 Căci, precum trupul unul este, și are mădulare multe, iar toate mădularele trupului, multe fiind, sînt un trup²⁴⁸, așa și Hristos.

Apostolul îl mîngîie și aici pe acela care se mîhnea că avea dar mai mic, cu pilda trupului arătîndu-i că nu este mai prejos decît cei ce au darurile mai mari. Și zice: Căci – precum trupul este una, de sine adică, dar și multe, pentru că are osebite mădulare – tot așa și mădularele sînt de sine multe, dar și una, fiindcă alcătuiesc un

²⁴⁸ Tîlcuind aceasta, Teologul Grigorie zice așa: „Fraților, să ne cucerim de această rînduială, pe aceasta să o păzim: adică unul să fie ca o ureche, altul ca limbă, altul ca mînă iar altul ca altceva. Unul să învețe, iar altul să se învețe; unul să lucreze binele cu mîinile sale, ca să împartă cele de trebuință celui lipsit; unul să înceapă [„să conducă”, n. m.] și să hotărască, iar altul să se îndrepteze prin ascultare. Să nu fim toți limbă, căci oare toți sîntem Prooroci, oare toți Apostoli, oare toți tîlcuim? Mare lucru e a învăța pe alții! – iar a ne învăța este fără primejdie. De ce te faci pe sine-ți păstor, deși nu ești? De ce te faci cap, fiind picior? De ce te apuci a povățui oastea, fiind rînduit între soldați? Rînduiala întărește tot: rînduiala le ține pe cele cerești și pe cele pămîntești; rînduiala întru cele gîndite, rînduiala întru cele simțite; rînduiala între Îngeri; rînduiala în stele, în mișcarea, în mărimea, în ținerea uneia de alta și în strălucire. Oriunde stăpînește, rînduiala (adică regula) e podoabă și frumusețe nestrămutată. Iar neregula nu e podoabă și a izvodit în aer fulgerele, în pămînt cutremurele, în mare viforele, în cetăți și în case gîlcevi și războaie, în trupuri boli și în suflete păcate” (Cuvîntul 32). Această zicere a Apostolului o pomenește și Canonul 64 al celui de-al VI-lea Sobor icumenic. (n. aut.)

trup. Deci, dacă mădularele sînt una, unde mai este osebirea dintre ele, care este mai mare sau mai mic? Negreșit nu au nici o osebire, nu este mai mare și mai mic, pentru că toate sînt una, ca unele ce alcătuiesc un trup. La fel este și „Hristos”, adică trupul lui Hristos, așadar Biserica, împreuna-adunare a tuturor Creștinilor. Fiindcă, prin „Hristos”, Pavel a numit trupul Bisericii, de vreme ce Hristos este Capul trupului Bisericii. Căci, precum trupul și capul alcătuiesc un om, tot așa Biserica și Hristos, fiind trup și cap, una sînt. Deci Pavel zice că toți sîntem una întru o Biserică fiindcă alcătuim trupul ei cel unul, chiar dacă trupul acesta unul al Bisericii e făcut din osebite mădulare (cete).

13 Pentru că într-un Duh ne-am botezat toți întru un singur trup – fie Iudei, fie Elini, fie robi, fie liberi –

Cu aceste cuvinte, Pavel arată acum că Biserica se aseamănă cu un trup și zice:

Eu, Pavel, și noi toți, am fost botezați de unul și același Sfânt Duh „întru un trup”, adică spre a fi un singur trup. Căci nu m-am botezat eu întru un Duh, iar tu într-altul, ci întru unul și același Duh. Drept aceea, nici eu, Pavel, nu am ceva mai presus decât tine, fiindcă ne-am botezat într-un trup, adică pentru a fi un trup, atît Iudeii, cît și Elinii și „neamurile”; atît robii, cît și cei slobozi. Iar dacă Duhul Sfânt ne-a unit pe noi, Creștinii, care eram așa depărtați unul de altul, și ne-a făcut una, cu mult mai vîrtos nu se cuvine a ne mîhni acum, după ce ne-am făcut una prin Sfîntul Duh, ca și cum ar fi vreo osebire între noi.²⁴⁹

și toți întru un Duh ne-am adăpat.

Se vede că Pavel vorbește aici pentru duhovniceasca masă a Tainelor, a Pîinii și a Vinului; căci, zicînd că „ne-am adăpat întru un Duh”, le arată pe amîndouă: și Sîngele Domnului pe care-l bem, și Trupul

²⁴⁹ Vezi și subînsemnarea stihului 3 al capitolului VI al epistolei către Romani. (n. aut.)

Lui pe care-l mîncăm. Însă noima cea mai adevărată este că „Duh” numește aici venirea și sălășluirea Sfîntului Duh care se face întru noi de la Sfîntul Botez, mai înainte încă de a ne împărtăși cu Dumnezeieștile Taine. Căci, îndată ce se botează, Creștinii iau darul Sfîntului Duh în inima lor ca într-o apă ce saltă. Și a zis: „ne-am adăpat” de la metafora și asemănarea [„comparația”, n. m.] pomilor, care sînt adăpați de una și aceeași ploaie. Deci – zice – un Duh ne-a adăpat, ne-a săturat și ne-a făcut un trup pe noi toți.

14 Căci nici trupul nu este un mădular, ci multe.

Zice: Creștine, nu te mira dacă noi, cei atît de mulți, sîntem un trup. Căci așa se întîmplă și cu trupul omului, care e alcătuit din multe mădulare.

15 Dacă piciorul ar zice: Fiindcă nu sînt mînă, nu sînt din trup! – pentru

aceasta nu este el din trup?

16 Și – dacă urechea ar zice: Fiindcă nu sînt ochi, nu fac parte din trup! – pentru aceasta nu este ea din trup?

Cu înțelepciune, Apostolul închipuie aici că mădulele trupului omenesc vorbesc între ele ca și cum ar fi cuvîntătoare și ar cîrți pentru că unele dintr-însele sînt mai prejos decît celelalte. Prin aceasta, arată că, precum cîrtirea mădulelor este fără cuvînt [„îndreptățire”, n. m.], la fel e și aceea a Creștinilor care cîrtesc că sînt alții mai mari decît dînșii după daruri, și așa îi rușinează. Și nu spune că ar cîrți și ar vorbi între ele mădulele care se află la marginile trupului omenesc, precum este piciorul și urechea sau piciorul și ochiul, ci că piciorul vorbește cu mîna, cîrtind asupra ei, mîna fiind puțin mai sus în vrednicie decît piciorul; și zice că urechea vorbește cu ochiul și cîrtește asupra lui, ochiul întrecînd cu puțin urechea. Pentru că noi, oamenii, totdeauna obișnuim a-i zavistui nu

pe cei ce sînt cu mult mai sus decît noi, ci pe cei ce ne întrec doar cu puţin. Deci – chiar dacă piciorul ar zice: Fiindcă eu nu sînt mînă şi nu sînt la mijlocul trupului, ci sînt picior şi dedesubtul tuturor, nu sînt parte a trupului! – nu cumva din pricina aceasta piciorul nu mai face parte din trup? Nu, căci nu locul, mijlocul sau marginea trupului, face a fi sau a nu fi ceva parte din trup, ci ceea ce face ca partea să fie a trupului este unirea cu tot trupul; precum, dimpotrivă, ceea ce face ca să nu fie parte din trup este despărţirea de tot trupul. Tot aşa – dacă urechea ar zice: Fiindcă eu nu sînt ochi, atunci nu sînt parte a trupului! – oare ea nu ar mai fi parte din trup? Ba ar fi, avînd şi ea dintru început loc rînduit de la Dumnezeu şi făcîndu-şi lucrarea sa. Prin urmare şi tu, Creştine ce ai luat un dar mai mic şi mai înjosit, nu cîrti, pentru că şi tu eşti parte a trupului Bisericii lui Hristos, deşi ți s-a sortit locul şi rînduiala mai de jos. Căci nu mai eşti mădular al trupului Bisericii atunci cînd te vei rupe şi te vei despărţi pe

sine-ți de Biserică și de unirea ei. Păzește așadar unirea aceasta, dacă voiești a fi mădular al Bisericii lui Hristos.

17 Dacă tot trupul ar fi ochi, unde ar fi auzul? Sau, dacă ar fi tot auz, unde ar fi mirosul?

Fiindcă, mai sus, dumnezeiescul Pavel a vorbit de „picior”, de „mână”, de „ureche” și de „ochi”, făcându-i pe Corinteni să se gândească la rînduiala covîrșirii și a micșorării, din înțelegerea aceasta urmînd a se mîhni iarăși aceia, în loc să se mîngîie – acum el arată că era de folos ca darurile să fie osebite în Biserica lui Hristos. Căci, dacă tot trupul ar fi fost un singur mădular, unde ar fi fost celelalte mădulare? Tot așa, dacă doar unul ar fi avut în Biserică toate darurile, ceilalți ce ar mai fi avut? Deci zice: Nu te rușinezi tu, Creștine care te mîhnești că sînt alții mai presus de tine, că prin aceasta cauți să scoți din Biserică atîtea mădulare, frați ai tăi? De ce vrei să fi tu

singur într-însa și să ai darurile tuturor?

18 Dar acum Dumnezeu a pus mădulele, pe fiecare din ele, în trup, cum a voit.

Cu cuvântul acesta, Apostolul astupă foarte mult gurile Corintenilor, zicînd că Dumnezeu a voit și a rînduit fiecare mădular al trupului la locul lui firesc (căci aceasta însemnează zicerea „a pus”); și că nici piciorul nu are dreptate a se mîhni că s-a rînduit să aibă locul cel mai de jos al trupului, fiindcă Dumnezeu așa a voit și așa e de folos; și nici capul nu are dreptate a se mîndri că are locul cel mai de sus al trupului, fiindcă isprava aceasta nu e a sa, ci a lui Dumnezeu, Care a rînduit locul mădulelor în acest fel. Deci Dumnezeu a rînduit la fel și în Biserică, anume ca unul să fie jos, iar celălalt să fie sus, pentru că așa îi e de folos fiecăruia. Așadar, se cuvine ca și acela să primească locul de jos, și acesta să nu se mîndrească pentru

locul de sus.

***19 Dacă toate ar fi un singur mădular,
unde ar fi trupul?***

***20 Dar acum sînt multe mădulare, însă
un singur trup.***

Vezi înțelepciunea marelui Pavel? Căci îi mîngîie pe Corinteni prin însăși ceea ce îi mîhnea, arătînd pricină de unire ceea ce li se părea a fi pricină de deosebire, anume că se cuvine ca în Biserică darurile să nu fie toate de aceeași cinste, ci osebite. Căci, dacă nu ar fi fost mădularele, nu ar fi fost nici trupul; și, dacă nu ar fi fost trupul, nici mădularele nu ar fi fost de aceeași cinste. Iar acum mădularele sînt de aceeași cinste pentru că alcătuiesc un trup. De aceea, trupul se împlinește pentru a fi osebite mădularele, iar mădularele au aceeași cinste pentru a fi un trup. Astfel, toate slujesc și împlinesc un trup întreg și desăvîrșit, „căci – zice – multe mădulare sînt, dar un singur trup”. Prin urmare, și voi,

Creștinii, dacă nu ați fi avut daruri osebite, nu ați fi fost un trup; și, nefiind un trup, nu ați fi fost de aceeași cinste, fiindcă cinstea cea deopotrivă și unirea voastră se naște fiindcă sînteți un trup.²⁵⁰

21 Și nu poate ochiul să zică mîinii: N-am trebuință de tine! – sau capul să zică picioarelor: N-am trebuință de voi!

După ce i-a potolit și i-a mîngîiat prin cuvintele de mai sus pe cei ce aveau daruri mai mici, sfîntul Apostol vorbește acum cu aceia care aveau daruri mai mari și se mîndreau față de cei mai de jos. Căci zice: Precum ochiul nu poate să spună mîinii și

²⁵⁰ Vrednice de laudă sînt și asemănările pe care le aduce dumnezeiescul Chiprian, care zice: „Frații duhovnicești, Creștinii adică, se unesc ca niște osebite raze întru același soare, ori ca niște osebite crengi întru aceeași rădăcină, ori ca niște osebite jghiaburi de apă întru același izvor, ori ca niște osebite mădulare întru același trup. Adică soarele întru care se unesc este credința, de la care iau lumină; rădăcina este cea din care cresc, izvorul este înțelepciunea lui Dumnezeu din care se luminează iar trupul este Biserica de care atîrnă ei.” Iar dumnezeiescul Ambrozie zice că frăția duhovnicească o covîrșește pe aceea trupească după trei lucruri: 1) trupeasca frăție primește și vrajbă, iar cea duhovnicească nu; 2) cea trupească le desparte pe cele obștești, iar cea duhovnicească le face obștești și pe ale sale; 3) cea trupească îi defaimă pe ai săi, iar cea duhovnicească îi primește și pe cei străini (la Coresi). (n. aut.)

celorlalte mădulare ale trupului că nu are trebuință de ele²⁵¹ – fiindcă, dacă ar lipsi un singur mădular, chiar cel mai de jos, trupul ar șchiopăta și nu ar fi întreg și împlinit – tot așa nici cei ce au daruri mai mari nu se pot mândri și zice celor cu daruri mai mici că nu au trebuință de ei. Fiindcă au trebuință de dînșii, nefiind ei singuri îndestui și fără de lipsă spre a zidi Biserica. Și bine a zis că ochiul nu poate să zică cele de mai sus, căci, chiar dacă ochiul ar voi să nu aibă trebuință de celelalte mădulare, aceasta este cu neputință în chip firesc.

22 Ci cu mult mai mult mădularele trupului care par a fi mai slabe sînt mai trebuincioase.

²⁵¹ Iar Sfîntul Grigorie Nisis tîlcuiește tropologic [„moral”, n. m.] această zicere a Apostolului: „Ochiul nu poate să zică mîinii: Nu am trebuință de tine!” Sfîntul Grigorie zice că dumnezeiescul Pavel arată că se cuvine ca trupul Bisericii să facă bine prin amîndouă, și prin puterea străvăzătoare a adevărului, și prin cea lucrătoare. Căci nici puterea de a vedea cele dumnezeiești (care se arată prin „ochi”) nu împlinește singură sufletul dacă nu sînt de față faptele (care se însemnează prin „mîină”), isprăvind viața cea morală, nici filosofia practică nu e de ajuns, dacă întru cele ce se fac nu se află adevărul bunei cinstiri de Dumnezeu. Căci e nevoie de împreună-lucrarea „ochilor” cu „mîinile”, adică a credinței cu faptele (în șirul tîlcuirii capitolului 28, stih 20, al *Evangeliei* lui Matei). (n. aut.)

23 Și pe cele ale trupului care ni se par mai de necinste, pe acelea cu mai multă cinste le îmbrăcăm; și cele necuviincioase ale noastre au mai multă cinste.

Acum, Apostolul arată că mădularele pe care le socotim că sînt mai de jos, acelea sînt trebuitoare. Căci ele par a fi mai înjosite, dar după adevăr nu sînt așa. Dar care sînt mădularele trupului ce par a fi mai neputincioase și mai ne-cinstite decît celelalte, dar sînt mai trebuitoare? Unii zic că sînt părțile cele născătoare și făcătoare de prunci, care par a fi ne-cinstite, dar sînt atît de trebuitoare încît fără ele moștenirea oamenilor și viața lor nu ar fi putut să rămînă. Și le dăm mai multă cinste decît celorlalte, căci, chiar dacă cineva ar fi gol peste tot trupul, nu poate lăsa goale aceste părți.²⁵² Iar alții zic că părțile mai

²⁵² Precum se vede, de aceea Adam și Eva, după ce au călcat porunca lui Dumnezeu, văzîndu-și goliciunea, au cusut frunze de smochin și și-au făcut acoperămînt ca să-și acopere părțile născătoare de fii (*Facerea* 3:7). Și copiii, îndata ce mai cresc, își acoperă părțile acelea. (n. aut.)

neputincioase și mai de nevoie sînt ochii, pentru că aceștia, deși sînt mici, și mai slabi și mai neputincioși decît toate celelalte mădulare, sînt însă prea de nevoie. Iar mai ne-cinstite zic că sînt picioarele. Așadar, ochilor noștri le dăm multă purtare de grijă și cinste, dar și picioarele le acoperim și le purtăm de grijă, deși ele sînt mai jos și par a fi ne-cinstite.²⁵³ Se pot înțelege deci trei rînduieli ale mădulelor trupului, adică: unele, precum ochii, sînt slabe și de nevoie; altele ne-cinstite, precum picioarele; iar altele grozave la vedere, precum sînt părțile cele născătoare.²⁵⁴

²⁵³ Iar Teodorit zice că părțile cele mai de nevoie sînt splina și creierul, la care se adaugă plămîinii, inima și celelalte măruntaie, și că acestea s-au învrednicit de mai multă apărare de la Făcătorul, căci oasele pieptului și ale capului, care le cuprind, sînt mai tari decît celelalte. Iar mai ne-cinstite se văd a fi picioarele, pentru care avem însă multă purtare de grijă, învelindu-le cu colțuni [„ciorapi”, n. m.] și cu încălțări. (n. aut.)

²⁵⁴ Iar Fotie adaugă că „nu urmează a fi mai mici cei care primesc darurile cele mici, și nici mai mari cei ce au daruri mari. Pentru că mulți, primind daruri mari, s-au arătat mai înjosiți și mai mici decît alții care nu au luat daruri nicicum. De ce zic că s-au arătat mai înjosiți? Fiindcă, nepăzind darurile primite, s-au ticăloșit cu totul. Așa a fost Iuda, care a primit daruri și a făcut minuni; așa au fost cei ce ziceau: «Doamne, întru numele Tău puteri multe am făcut», cărora le-a zis Domnul: «Adevăr zic vouă: Nu vă știu pe voi, ci duceți-vă de la Mine»” (*Matei VII*). (n. aut.)

24 Iar cele cu bun chip nu au trebuință de noi.

Cineva ar putea zice: Ce cuvânt este acesta – o fericite Pavele! – să purtăm de grijă și să ocrotim mădularele noastre cele fără chip, adică grozave și ne-cinstite, și să le defăimăm pe cele cu bun chip și cinstite? De aceea, Apostolul zice că nu defăimăm mădularele cele cu bun chip și cinstite, dar acelea nu au trebuință de vreo cinste și de purtare de grijă de la noi, fiindcă au buna închipuire din fire.

Căci Dumnezeu a întocmit trupul

Așadar, dacă Dumnezeu a întocmit trupul, înseamnă că l-a făcut să fie una. Pentru că lucrul ce se întocmește se face una și ceea ce a fost înainte nu se mai vede. Așadar, unde a rămas mai multul la unul, și mai marele sau mai micul? Negreșit, nu a rămas!

**25 dându-i mai multă cinste celui lipsit,
ca să nu fie dezbinare în trup,**

Pavel nu a zis că Dumnezeu a dat mai multă cinste mădularului celui ne-cinstit și fără chip, fiindcă de sine și după firea sa nici un mădular al trupului nu este fără chip și ne-cinstit; ci a zis că a dat cinste mădularului care era lipsit de multă cinste.²⁵⁵ Deci și tu, cel ce ai un dar mai mic după cinste, nu te mîhni, pentru că Dumnezeu te-a cinstit mai mult.²⁵⁶

Iar pricina pentru care Dumnezeu a dat mai multă cinste mădularelor lipsite de cinste este ca să nu se facă dezbinări și

²⁵⁵ Iar înțeleptul Teodorit – tâlcuind zicerea aceasta: „iar cele cu bun chip nu au trebuință de noi, căci Dumnezeu a întocmit trupul dându-i mai multă cinste celui lipsit” – zice: „Căci obrazul nu are trebuință de acoperămînt, iar mădulele născătoare de copii sînt acoperite, și de noi cu haina, și de fire cu părul, care e pus împrejurul lor ca o îngrădire, și cu părțile șezutului, care acoperă mădularul deșertării, adică pe cel născător de copii.” (n. aut.)

²⁵⁶ Înțeleptul Fotie arată mai descoperit cum cinstește Dumnezeu pe acela căruia îi dă dar mai mic. Căci, celui lipsit și înjosit, Dumnezeu îi dă mai mult dar, ca unuia slab; iar celui tare și în stare a se chivernisi pe sine, îi dă un dar mai mic. De aceea, cei ce au luat darul mai mare nu trebuie a se mîndri, acesta fiind semnul neputinței lor pentru care au avut trebuință a lua mai mult dar. Iar cei ce au luat darul mai mic cu atît mai mult trebuie a se bucura și a se veseli, pentru că, fiind puternici și îndestulați spre a se rîndui pe sine-și, au primit un dar mai mic, neavînd trebuință de unul mai mare. (n. aut.)

despărțiri în trupul cel unul. Căci – dacă unele mădulare ale trupului nostru ar fi fost ocrotite și cinstate și de fire, și de purtarea noastră de grijă, iar altele, dimpotrivă, nici de fire, nici de noi – acelea s-ar fi despărțit negreșit unul de altul și nu ar fi răbdat fireasca legătură și unire dintre ele. Iar dacă s-ar fi despărțit, atunci și celelalte mădulare s-ar fi vătămat și tot trupul s-ar fi dezbinat. Deci – zice – și voi, fraților care aveți daruri mai mari, nu vă mândriți și nu-i defăimați pe cei ce au daruri mai mici, ca nu cumva aceia să se despartă de voi și, din pricina despărțirii lor, să vă vătămați și voi!

ci mădularele să poarte grijă întocmai unul pentru altul.

Zice: Dumnezeu a dat mai multă cinste mădulelor celor lipsite²⁵⁷ nu numai pentru

²⁵⁷ Hrisostom zice că, așa cum a dat mai multă cinste mădulelor celor lipsite, tot astfel Dumnezeu a dat cu mult mai mult dar oamenilor celor mai mici. Așa, tîlharul a fost încununat mai înainte de Apostoli; așa, fiul cel curvar a primit mai multă cinste decît fratele său cel îmbunătățit; așa, oaia cea rătăcită L-a înduplecat pe Păstor să lase cele nouăzeci și nouă de oi și să alerge să o caute, și, aflînd-o, se purta pe grumazul Lui; așa, venind în al XI-lea ceas, aceeași plată au luat și cei dinții, și mulți alții. (n.

a nu fi dezbinări în trup, ci și pentru a fi dragoste și unire între mădulare și pentru ca Creștinul mai mare să poarte de grijă pentru cel mai mic, dar nu la întâmplare, ci „întocmai”, adică pentru ca cel mic să dobândească aceeași purtare de grijă de care se îndulcește și cel mai mare. Anume așa ca atunci când s-ar înfige un ghimpe în călcâiul piciorului și tot trupul ar simți durerea și s-ar îngrijora. Căci atunci capul se pleacă spre durerea călcâiului, spinarea trupului se întoarce în jos, pînțele și măruntaiele se strîng, ochii caută cu multă luare aminte ca să vadă ghimpele, mîinile se mișcă, și toate pătimesc pînă îl scot. La fel se întâmplă și când alt mădular al trupului e vatămat și simte durere, pentru că toate mădularele se îngrijesc ca să-l ajute pe acela.

26 Și, dacă un mădular pătimește, toate mădularele suferă împreună; iar dacă un mădular este cinstit, toate

aut.)

mădularele se bucură împreună.

Pentru ce toate mădularele pătimesc împreună cu mădularul ce pătimește și se bucură împreună cu mădularul ce e slăvit și cinstit? Pentru că amănunțita unire dintre mădulare face ca atât relele întâmplări și patimile, cât și bunele norociri și slavele, să fie obștești între dînsele. Astfel – precum am zis mai sus – cînd călcîiul ori unghia degetului piciorului e rănit și pătimește, pătimesc împreună toate mădularele. La fel, cînd capul se încununează, se slăvesc și se bucură toate mădularele; iar cînd ochii sînt frumoși și curați, toată fața și trupul se văd frumoase.

27 Iar voi sînteți trup al lui Hristos și (fiecare) mădulare din parte.

Ca să nu zică cineva: O fericite Pavele! – ce asemănare avem noi, Creștinii, cu pilda trupului și a mădularelor pe care ne-ai dat-o? – Apostolul zice: Și voi, Creștinii, sînteți

trup al lui Hristos și mădulare ale Lui. Drept urmare, dacă nu se cuvine ca trupul omului să fie dezbinat, cu mult mai vîrtos nu se cuvine a fi dezbinat trupul lui Hristos!²⁵⁸

Și – fiindcă nu numai Corintenii singuri împlineau „trupul” lui Hristos, ci toți Creștinii care se aflau în lume – Apostolul nu a zis doar că ei sînt „trup” al lui Hristos, ci a adăugat că sînt „mădulare”. Căci, deși ei nu alcătuiau întreg trupul lui Hristos, erau mădulare ale Lui; și, iarăși, nu toate mădularele Lui, ci „în parte”, cîteva adică. Și zice: Dacă sînteți socotiți doar întru

²⁵⁸ Tîlcuind aceasta, marele Vasile zice: „Voi însă «sînteți trup al lui Hristos și mădulare din parte», căci capul stăpînește și lipește fiecare mădular împreună cu celălalt către unirea unului și singurului Cap, Care este Hristos” (în precuvîntarea la cuvîntul despre Judecata lui Dumnezeu). Iar Nicolae Cavasila, tîlcuind Tainele Bisericii, zice așa: „Biserica nu se închipuie întru Taine ca în oarecare simboale sau semne, ci precum mădularele în inimă, precum crengile în rădăcina sadului și – după zisa Domnului – «ca mlădițele în vița viei». Căci aici nu este numai împărtășirea numirii sau asemănarea analogiei, ci însușire a lucrului. Fiindcă Tainele sînt Trup și Sînge ale lui Hristos, fiind Bisericii mîncare și băutură adevărate; și, împărtășindu-se ea de acestea, ele nu se prefac în trupul omenesc, ca o oarecare altă mîncare, ci trupul se prefac întru acelea, biruind cele mai bune. Fiindcă – la fel cum, întîlnindu-se cu focul, fierul se face și el foc, nu pentru că focul ar fi fier, ci pentru că însușirile fierului se pierd cu totul de către foc – tot așa cineva ar putea să vadă că și Biserica lui Hristos, fiind unită cu Dînsul și împărtășindu-se de trupul Lui, este însuși Trupul Domnului. Despre aceasta scrie Pavel, zicînd: «Voi sînteți trup al lui Hristos și mădulare din parte.» [...] (capitolul XXXVIII al tîlcuirii Liturghiei). [...] (n. aut.)

Biserica voastră a Corintului, sînteți „trup al lui Hristos”, fiindcă alcătuiți o Biserică întreagă din parte. Asemănîndu-vă însă cu catolica (adică peste tot cuprinzătoarea) Biserică, al cărei trup se alcătuește din toate Bisericile lumii și are drept cap pe Hristos, atunci – zic – voi, Corinteni, sînteți doar cîteva mădulare, pentru că Biserica voastră este parte a Bisericii celei atotcuprinzătoare.

28 Și pe unii i-a pus Dumnezeu în Biserică mai întîi Apostoli; al doilea, Prooroci;

Zice: Dumnezeu i-a rînduit în Biserică pe toți, deci cum te împotrivești tu, Creștine, rînduirii lui Dumnezeu? Și Pavel îi pune mai întîi pe Apostoli, ca dătători ai tuturor bunătăților prin evanghelia propovăduire și ca temelii ale credinței²⁵⁹; al doilea, îi

²⁵⁹ Teodorit zice că Pavel îi înțelege aici nu numai pe cei 12 Apostoli, ci și pe cei 70 și pe ceilalți din urmă care s-au învrednicit de apostolescîl dar, cum au fost însuși Pavel, Varnava, Epafrodit (numit „Apostol al Filipenilor”, *Filipeni* 2:25) și nenumărați alții. (n. aut.)

pune pe Prooroci, nu pe ai *Testamentului Vechi* (fiindcă aceia au proorocit despre venirea lui Hristos, pînă la botezul lui Ioan), ci pe cei care prooroceau în *Noul Testament*, după venirea lui Hristos, cum erau cele patru fiice ale Apostolului Filip (*Faptele Apostolilor* 21:9), cum era Agav Proorocul (*Faptele Apostolilor* 11:28; 21:10), cum erau cei ce prooroceau în Antiohia și mulți alții. Căci darul proorociei s-a dat cu îmbelșugare fiecărei Biserici a Creștinilor de atunci. Și a numărat – zicînd: „întîi”, „al doilea” – ca să rînduiască la urmă darul limbilor, și astfel să-i smerească pe cei care se mîndreau cu acesta.

al treilea, învățători;

Învățătorul este al doilea după Apostoli și primul după Prooroci pentru că Proorocul vorbește de la Sfîntul Duh, tot darul lui fiind dumnezeiesc²⁶⁰, iar învățătorul zice multe

²⁶⁰ Bagă de seamă că – după dumnezeiescul Hrisostom – prin „Prooroci”, Pavel îi înțelege aici nu pe cei care doar prooroceau, ci pe aceia care învățau prin

de la sine și din priceperea sa, unite însă cu *Dumnezeiasca Scriptură*. De aceea și ostenește – precum zice tot Pavel, în alt loc: „

” (1 Timotei 5:17) – iar Proorocul nu ostenește.²⁶¹

apoi, cei care au puteri; apoi, cei care au darurile tămăduirilor,

proorocie spre folosul obștesc; și de aceea i-a rînduit pe aceștia înaintea învățătorilor. (n. aut.)

²⁶¹ Despre aceasta, dumnezeiescul Hrisostom – tîlcuind zicerea aceea a lui Isaia: „Iată Stăpînul, Domnul Savaot, va lua din Ierusalim (...) pe Prooroc și pe prezicător” (capitolul 3:1, 2) – zice așa: „Una este prevederea, și alta proorocia. Căci Proorocul grăiește cu Duh dumnezeiesc, neadăugînd nimic de la sine; iar învățătorul, luînd pricinile și deșteptînd înțelegerea din cele făcute acum, vede multe din cele ce au să fie, precum se poate prevedea fiind om înțelept. Și multă eosebirea între unul și altul, cîtă e între înțelegerea omenească și darul dumnezeiesc” (tîlcuirea la *Isaia*).

Se vede însă că și Apostolii prooroceau, cum făcea și Pavel, care zice despre sine: „Iar acum, fraților, dacă aș veni la voi, grăind în limbi, de ce folos v-aș fi, dacă nu v-aș vorbi sau în descoperire, sau în cunoștință, sau în proorocie, sau în învățătură?” (1 Corinteni 14:6). De aici, încheiem că darul apostolesc era mai osebit decît acela al Proorocilor, căci nimic nu oprea ca unul și același să fie și Apostol, și Prooroc. Eu însă socotesc că toți cei doisprezece Apostoli, și mai ales căpetenia Petru, au fost și Prooroci, și învățători, că au avut și puteri, și daruri de tămăduiri, și că au grăit în limbi străine și au tîlmăcit; credincioșii însă nu le aveau pe toate acestea, ci fiecare avea dar osebit. (n. aut.)

„Puterile” îi și tămăduiau pe cei bolnavi, dar îi și pedepseau pe cei nesupuși și împotriviți; iar „darurile tămăduirii” doar vindecau. De aceea, a pus puterile înaintea darurilor tămăduirii, ca pe unele ce erau mai sus decât acestea. Iar deasupra acestora două l-a pus pe cel ce este învățător într-adevăr, adică pe cel ce îi învață pe alții și cu lucrul, și cu cuvântul.²⁶²

ajutorărilor, ocîrmuirilor,

„Ajutorarea” este darul de a-i apăra și a-i ajuta pe cei neputincioși, iar „ocîrmuirea” este darul de a cîrmi, adică de a iconomisi cele după plăcerea fraților și voia lui Dumnezeu. Căci – zice – acestea, deși sînt și fapte ale alegerii și silinței noastre, sînt totodată daruri ale lui Dumnezeu. Prin aceasta, ne învață să fim bine-mulțumitori

²⁶² Iar Teodorit zice: „Și nu degeaba a pus învățătura înaintea puterilor și a darurilor tămăduirii, ci învățînd că acelea erau pentru învățatură, iar nu învățătura pentru acelea. Căci învățătura a săvîrșit mîntuirea; dar, fiindcă oamenii nu primeau învățătura fără semne și minuni, a fost nevoie ca, celor ce veneau la credință, să li se dea minunile ca un oarecare zălog. (n. aut.)

către Dumnezeu, Care ni le dăruiește, și doar către El să privim și să nu ne mîndrim întru acestea ca și cum ar fi isprăvi ale noastre.

felurilor limbilor.

A pus darul limbilor în urma tuturor ca să-i smerească pe aceia care se mîndreau într-acesta – precum am zis și mai sus.

29 Oare toți sînt Apostoli? Oare toți sînt Prooroci? Oare toți învățători? Oare toți au puteri?

30 Oare toți au darurile tămăduirilor? Oare toți vorbesc în limbi? Oare toți pot să tălmăcească?

Fiindcă urmau să se mîhnească Corinteni după ce s-au arătat darurile cele mai mari și cele mai mici, precum le înșiră Apostolul, acum el iarăși îi mîngîie pe cei ce aveau daruri mai mici și zice că nu este cu putință a fi toți Apostoli, sau Prooroci sau

învățători, ci fiecare are un dar osebit. Drept aceea – zice – de ce te mîhnești tu, Creștine, că nu ai darul Apostolilor sau al Proorocilor? Socotește că și tu ai un alt dar pe care nu-l are altcineva. Și îți este de folos a avea fiecare dar osebit, pentru ca fiecare să aibă trebuință de ceilalți, cum se întîmplă și cu mădulele trupului, unde un mădular nu are lucrările tuturor celorlalte, ci fiecare are lucrare osebită, pentru a avea trebuință unul de altul – precum am zis mai înainte.²⁶³

31 Rîvniți însă la darurile cele mai bune!²⁶⁴

Prin cuvîntul acesta, Apostolul arată în chip ghicitoresc că ei înșiși sînt pricinuatorii faptului că primesc daruri mai mici, iar nu mai mari. Căci, zicînd: „să rîvniți”, cere mai

²⁶³ Vezi subînsemnarea zicerii: „precum trupul este unul, iar mădule multe” (mai sus, înapoi la stihul 12). (n. aut.)

²⁶⁴ Ia aminte că Fotie, Teodorit și Ghenadie al Constantinopolei au citit zicerea aceasta în chip întrebător, adică: „Rîvniți și poftiți numaidecît darurile cele mai bune? Eu vă voi arăta o cale prin care aveți să le dobîndiți, anume dragostea.” (n. aut.)

multă silință și osîrdie întru cele duhovnicești. Vezi însă că nu a zis să rîvnească darurile „cele mai mari”, ci „cele mai bune”, adică pe cele mai folositoare lor și fraților lor.

Și vă arăt încă o cale, mai covîrșitoare!

Și – zice – împreună cu darurile pe care le aveți (căci aceasta însemnează zicerea „încă”), „eu vă arăt o cale mai covîrșitoare” – care adică le întrece pe celelalte, fiind prea-înaltă – ce vă aduce către toate darurile, dacă sînteți rîvnitori și doriți unele mai bune. Și care e calea aceasta? Dragostea!

CAPITOLUL XIII

1 De aș grăi în limbile omenești și îngerești, iar dragoste nu aș avea, m-am făcut aramă răsunătoare și chimval răsunător.

Dumnezeiescul Apostol nu le arată îndată calea darurilor pe care le-a făgăduit-o, ci cumpănește dragostea cu darul ce li se părea lor mai mare, adică cel al limbilor străine. Și arată că dragostea e mai înaltă decît acesta și decît toate celelalte, făcînd-o vrednică de dorit de către toți. Și zice: „dacă aș grăi osebitele limbi ale oamenilor”, adică ale tuturor ginților și neamurilor lumii. Și adaugă, căci nu s-a îndestulat numai întru aceasta: „dacă aș grăi și în limbile Îngerilor”, nu că Îngerii ar avea limbi, ci vrînd să arate o înțelegere mai covîrșitoare decît limbile omenești. Pentru că „limbă a Îngerilor” a numit puterea gînditoare pe care o au Îngerii spre a-și împărtăși unul altuia înțelegerile dumnezeiești. Și i-a zis așa de la metafora și asemănarea organului limbii noastre, prin care ne împărtășim unul altuia înțelegerile ce le avem în adîncul inimii noastre.²⁶⁵ Tot la fel

²⁶⁵ Marele Vasilie zice „că, dacă am viețui doar cu sufletul, ne-am înțelege îndată unii cu alții din noime (gînduri, înțelesuri). Dar, fiindcă sufletul nostru lucrează înțelegerile acoperit cu învelitoarea trupului, el are nevoie

a vorbit și de „genunchii” cereștilor Îngeri, zicînd că „tot genunchiul se va pleca, al celor cerești...” (*Filipeni* 2:10). Fiindcă Îngerii nu au oase și nervi, ca să aibă și genunchi, ci Apostolul a voit să arate cu zicerea aceasta nemărginita și covîrșitoarea supunere și închinăciune a lor către Hristos.

Și zice: „De nu voi avea dragoste, m-am făcut aramă răsunătoare”, adică sînt numai glas slobod și în zadar grăiesc atîtea limbi, făcîndu-mă supărător și îngreuietor pentru mulți, dacă sînt fără de dragoste. Pentru că nu folosesc pe nimeni cu atîtea limbi, lipsit fiind de dragoste, care-i folosește pe toți. Vezi, iubitele, unde a aruncat Apostolul darul limbilor celor osebite, întru care se făleau Corinteni?

de numiri ca să arate și altora cele ascunse în adînc” (cuvînt la zicerea „ia amînte de sine-ți”). De aceea – după sfîntul acesta – și Îngerii, fiind minți lipsite de trup, vorbesc unii cu alții numai prin înțelegeri, fără a avea nevoie de limbă și de cuvînt grăitor. Iar că Îngerii grăiesc și ce anume grăiesc este arătat din *Scripturi*: căci Isaia și Iezechiil i-au auzit lăudîndu-L pe Dumnezeu; iar mai înainte i-au auzit vorbind unii către alții Daniil, Zaharia și Miheia; iar și mai înainte de aceștia, strămoșii lor – precum tîlcuiește Teodorit. (n. aut.)

2 Și – de aș avea darul proorociei, și aș cunoaște toate tainele și toată cunoștința,

Zice: Chiar dacă aș avea proorocie, și nu de orice fel, ci proorocia cea mai desăvârșită, și descoperirea care cunoaște toate tainele lui Dumnezeu și toată cunoștința lucrărilor dumnezeiești, nimic nu sînt fără dragoste. Vezi însă – o cititorule! – că, vorbind de darul grăirii în limbi, Pavel a zis că nu este nici un câștig, iar pentru proorocie a zis că înțelege toate tainele și toată cunoștința.

și aș avea toată credința,

Pentru a nu număra toate darurile unul câte unul, arătîndu-se însărcinător și îngreuietor multora, Apostolul s-a suit la maica și izvorul tuturor darurilor, la credință adică. Și zice: De aș avea credință

încît a strămuta munți, iar dragoste nu

am – nu sînt nimic.

Fiindcă oamenilor groși li se pare lucru mare a strămuta cineva munții, Apostolul arată aici cum credința desăvîrșită poate face nu numai aceasta, căci Domnul a zis că și o mică parte de credință strămută munții, spunînd așa: „De ați avea credință cît un grăunte de muștar, ați zice muntelui acesta: Ridică-te și aruncă-te în mare!” (*Matei 17:20*).²⁶⁶ Vezi însă că, împreună cu proorocia și cu credința, Pavel a cuprins

²⁶⁶ Unul ca acesta a fost dumnezeiescul Grigorie al Neochesariei, făcătorul de minuni care a strămutat o stîncă mare de piatră cît un munte (precum zice Grigorie al Nissei în *Viața lui*), Cuviosul Marcu în Tracia, Ioachim al Alexandriei, (care, în vremile cele mai de pe urmă, a strămutat în Egipt un munte ce se numește în turcește Durdag) și mulți alții. Punînd înainte aceste cuvinte despre dragoste ale Apostolului, marele Vasile zice aceste înfricoșate vorbe: „Socotesc că Apostolul a spus acestea hotărîtor, aducîndu-și aminte de Domnul, cînd a zis că «mulți vor veni în ziua aceea și vor zice: Doamne Doamne, au nu întru numele Tău am proorocit și am făcut multe minuni? Și le voi răspunde lor: Niciodată nu v-am cunoscut! Depărtați-vă de la Mine, lucrătorii fărădelegii!» Încît e arătat și fără grăire împotrivă că – de s-ar și face poruncile și îndreptările Domnului și darurile cele mari de s-ar lucra, dar fără dragoste – s-ar socoti că sînt fărădelege, nu din pricina darurilor și a îndreptărilor, ci al scopului celor ce folosesc acestea către voile lor” (*Cuvîntul despre botez, cum se botează cineva întru evanghelie*).

Din cuvintele acestea ale Apostolului, trebuie să încheiem că, despărțită de dragoste, credința cade; iar credința unită cu dragostea și care „prin dragoste se lucrează” (precum a zis Pavel în alt loc, *Galateni 5:6*) – este mai presus de toate, fiindcă nu cade niciodată. Vezi și subînsemnarea acestei ziceri. (n. aut.)

toate celelalte daruri. Fiindcă toate minunile și darurile se săvîrșesc fie cu cuvintele proorociei, fie cu faptele pe care le săvîrșește credința. Și nu a zis: „sînt mic dacă nu am dragoste”, ci: „nu sînt nimic”.²⁶⁷

3 Și – dacă aș da toate avuțiile mele

Nu a zis: „de aș da ca milostenie o parte din avuția mea”, ci: „de aș da *toate* avuțiile mele”, adică: „nu numai să dau milostenie la săraci, ci și să-i slujesc cu toată osîrdia pe săracii ce sînt miluiți de mine”.

și de aș da trupul meu ca să fie ars, iar dragoste nu am – nimic nu-mi folosește.

Nu a zis: „de aș muri”, ci a pomenit de ceea ce este mai grea decît toate muncile, adică a fi ars de viu. Dar – zice – nici

²⁶⁷ Întrebat fiind de ce zice Pavel că nu este nimic, măcar de ar și avea toată cunoștința și toată proorocia și ar grăi în toate limbile Îngerilor, marele Macarie răspunde: „Nu trebuie a înțelege că Apostolul este nimic, ci că darurile acestea sînt mici față de dragostea desăvîrșită. Și cel ce este întru măsurile acestea cade, iar cel ce are cea dragoste nu poate să cadă” (cuvîntul 27, întrebarea 14). (n. aut.)

aceasta nu mă va folosi, dacă nu voi avea dragoste. Dar poate s-ar nedumeri cineva și ar zice: Cum este cu putință ca cineva să dea avuțiile sale milostenie și să se ardă de viu fără a avea dragoste? Răspundem că Apostolul a închipuit aici ceea ce nu este ca și cum ar fi și ceea ce nu se poate face ca și cum s-ar putea, la fel ca atunci când zice:

”

(Galateni

1:8), cu toate că nici el însuși, nici vreun Înger nu vestea altceva. Și în altă parte zice: „Sînt încredințat că (...) nici Îngerii, nici Începătoriile, nici Puterile, (...) nici vreo altă zidire nu va putea să ne despartă de dragostea pentru Dumnezeu” (*Romani* 8:38), cu toate că Îngerii nu-l despărțeau de Dumnezeu și nici nu mai e vreo altă zidire afară de aceasta, ci a zis ceea ce nu era ca și cum ar fi, cu formă covârșitoare, ca să arate covârșitorul său dar.

Sau zicerea aceasta se înțelege și altfel, că cineva poate a-și da avuțiile milostenie și

fără dragoste, cînd nu le dă pentru împreună-pățimirea către săraci și pentru milostivire, ci pentru lauda lumii și pentru plăcerea oamenilor. Căci milostenia se face cu dragoste atunci cînd cineva o face pătimind și durîndu-l inima și arzîndu-i-se pentru săraci.

4 Dragostea îndelung răbdă, se îmbunătățește,

De aici, Apostolul începe a număra semnele și isprăvile dragostei către aproapele. Și ca întîi semn al ei pune îndelunga-răbdare, rădăcina oricărei filosofii, căci îndelung-răbdător se numește acela care are suflet larg și socoteală vitejească a inimii.²⁶⁸ Însă, fiindcă de multe

²⁶⁸ De aceea arată și Isaia că îndelunga-răbdare este potrivnică împuținării de suflet, zicînd: „Că așa zice Domnul (...): Sălășluiesc într-un loc înalt și sfînt și sînt cu cei smeriți și înfrîniți, ca să înviorez pe cei cu duhul umilit și să îmbărbătez pe cei cu inima frîntă” (capitolul 57, stih 15). Și Solomon vorbește foarte înțelept de cel îndelung-răbdător, zicînd că „bărbatul îndelung-răbdător e mai bun decît cel tare” (*Pilde* 16:32) și mai bun decît omul cu dregătorie: „Mai bun este cel îndelung-răbdător decît cel înalt” (*Ecclesiast* 7:9). Și purtătorul de Dumnezeu Maxim, hotărînd ce înseamnă „îndelung-răbdător”, zice: „îndelung-răbdător este cel ce așteaptă sfîrșitul ispitei, luînd lauda răbdării” (capitolul 23 al sutei a patra despre dragoste). Și

ori unii se arată a fi îndelung-răbdători luându-i în rîs pe cei ce se mînie asupra lor și-i fac a se aprinde mai mult de mînie, Apostolul a adăugat că dragostea „se îmbunătățește”, adică are moral bun, fără răutate și batjocură, nedefăimător, precum acela ce se arată îndelung-răbdător cu fățarnicie. Apostolul a zis acestea muștrîndu-i pe prigonitorii și pe ipocriții care se aflau în Corint.

nu rîvnește,

Adică dragostea nu-i zavistuieste și nu-i pizmuiește pe cei mai buni, fiindcă este zavistie și întru cele bune, cînd cineva e îndelung-răbdător dar îi rîvnește pe alții. Ci dragostea fuge și de zavistie, și de pizmă. Apostolul a zis aceasta pentru zavistnicii și pizmuitorii ce erau în Corint.

nu se semețește,

iarăși: „Bărbatul îndelung-răbdător este mult întru înțelepciune, căci suferă toate cele de scîrbă gîndindu-se la sfîrșit și așteptîndu-l. Iar sfîrșitul este viața veșnică, după Apostolul” (la fel, capitolul 24). (n. aut.)

Adică dragostea nu se arată semeț, ci îl face înțelept și statornic întru cugetare pe cel ce o are. Căci semeț este acela ce se înalță cu cugetarea, cel ușor de minte și trîndav în năravuri. Și zice aceasta pentru cei ușori și deșerți ce erau în Corint.²⁶⁹

nu se trufește.

Adică dragostea nu se mîndrește. Pentru că este cu puțință a avea cineva toate bunătățile și semnele de mai sus ale dragostei, dar să se trufească și să se mîndrească pentru ele. Iar dragostea, pe lîngă bunătățile zise, are încă și smerita-cugetare.

²⁶⁹ Iar marele Vasilie zice că „tot ce nu se ia pentru trebuință, ci pentru podoabă, e întinat de semeție” (hotărîrea 49 pe scurt). Iar pururea-pomenitul și mult-învățatul Dositei al Ierusalimului zice că „semeția este orice lucru zadarnic și fără vreme. Iar zicerea aceasta a Apostolului se trage de la cei trufași, care în zadar și fără vreme osteneau iubind fețe nevrednice. Pentru aceasta a și zis: «dragostea nu se semețește», adică nu face nimic în zadar” (foaia 314 a celor douăsprezece cărți). Iar Sfîntul Grigorie Nissis arată că, „prin zicerea «nu se semețește», Apostolul a arătat de unde este nemîndria dragostei” (*Cuvîntul la zicerea „iar cînd se vor supune Lui toate...”*, tomul II). (n. aut.)

5 Dragostea nu se poartă cu necuviință,

Adică dragostea nu numai că nu se mîndrește, dar, chiar dacă ar suferi patimile cele mai de rușine și mai rele, nu le socotește de necinste, pentru omul iubit, la fel cum și Hristos, pentru dragostea noastră, nu numai că a primit moartea Crucii cea necinstită și de rușine, ci a și socotit-o slavă și cinste a Sa.

Însă și așa vei înțelege zicerea, anume că dragostea nu ocărăște, nu zice cuvînt și nu face lucru mîrșav. Căci ce altceva este mai grozav și mai fără cuviință decît omul ocărîtor?²⁷⁰

nu le caută pe ale sale, nu se întărită,

Aici, Pavel tîlcuiește chipul în care dragostea nu face necuviință, și zice că

²⁷⁰ Întrebat fiind ce va să zică: „dragostea nu face necuviință”, marele Vasile răspunde: „Aceasta este întocmai cu a zice: «Dragostea nu cade din chipul său». Iar «chipul dragostei» sînt însușirile dragostei, numărate una după alta de Apostol întru același loc” (hotărîrea 247 pe scurt). (n. aut.)

dragostea nu caută folosul său, ci folosul fratelui. Și se socotește că face necuviință atunci când nu va slobozi pe fratele său de necuviințele ce le face, ori prin cuvânt, ori prin fapte. Apostolul zice aceasta pentru Corinteni care îi treceau cu vederea pe frații lor și nu-i îndreptau.

Și, pentru că nu face necuviință, dragostea – zice – nici nu se întărită și nu se pornește spre mînie. Căci cel mînios este și fără cuviință – după Parimistul, care zice: „Bărbatul mînios nu este binecuvios sau cu bun chip” (*Pilde* 9:25). Apostolul zice aceasta pentru Creștinii care erau ocărîți de alții și nu sufereau ocara.

nu socotește răul,

Zice: Dragostea, chiar dacă ar pătimi toate relele, nu numai că nu luptă împotriva celor ce îi fac rău, dar nici măcar nu socotește cît de puțin că este rău ceea ce pătimește. Vezi însă – o cititorule! – că, arătînd semnele dragostei, Pavel nu zice că

dragostea rîvnește și pizmuiește, că luptă împotriva pizmei, sau că se mișcă spre mînie și că o stăpînește și o oprește. Nu! – ci zice că nu lasă cît de puțin să răsară vreo răutate și patimă, și nu socotește deloc răul ca rău. Pavel zice aceasta pentru Creștinii ce sînt ocărîți de alții, învățîndu-i să nu-i ocărăscă și ei dimpotrivă pe cei ce-i ocărăsc.

6 nu se bucură de nedreptate,

Adică dragostea nu se bucură cînd e nedreptățit cineva, și bîntuit de alții și pătimește vreun rău, pentru că aceasta nu este însușirea dragostei, ci a bucuriei de rău și a pizmei.

ci împreună se bucură cu adevărul.

Zice: Nu numai că dragostea nu se bucură de nedreptate, ci – ceea ce e mai mare – se bucură împreună cu acela ce sporește. Și, cînd se înfățișează și se

slăvește adevărul celorlalți, atunci se slăvește și dragostea, și sporirea acelor și slava adevărului le socotește ale sale. Pavel a zis aceasta pentru cei ce pizmuiesc și se mîhnesc cînd află că alții se învrednicesc de binefaceri și sporesc.²⁷¹

7 Toate le suferă,

Zice: Dragostea le suferă pe toate: și ocările, și necinstirile, și rănile, și moartea; pentru că răbdarea aceasta întru toate o dăruiește dragostei îndelunga-răbdare, pe care a spus mai sus Pavel că o are dragostea. Apostolul zice aceasta pentru cei ce sînt vrăjmășuiți de către alții,

²⁷¹ Pentru aceasta zice dumnezeiescul Grigorie al Tesalonicului că dragostea se naște din faptele bune, dar și faptele bune se nasc din dragoste; și că nici faptele bune nu folosesc fără dragoste, nici, iarăși, dragostea singură nu folosește fără lucrările și faptele bune. Și spune așa: „Cineva poate vedea însă că dragostea se naște din faptele bune, dar și că faptele bune se nasc din dragoste. Despre aceasta zice și Domnul în *Evanghelie*: «Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela Mă iubește»; și, în altă parte: «Cel ce Mă iubește va păzi poruncile Mele». Și, fără dragoste, nici lucrările faptelor bune nu sînt lăudate și folositoare celor ce le fac, nici dragostea fără de fapte, pe care Pavel le arată Corintenilor prin multe numiri, scriind: De aș face acelea și acelea, iar dragoste nu aș avea, nimic nu mă folosesc! Iar ucenicul lui Hristos cel iubit mai cu osebire zice: «Să nu iubim numai cu cuvîntul, nici numai cu limba, ci cu fapta și cu adevărul!» (capitolul 58 din cele filosofice și teologice). (n. aut.)

învățându-i să sufere orice ar pătimi de la aceia.

toate le crede,

Zice: Dragostea crede orice i-ar spune prietenul iubit și nu socotește că acesta ori altul ar grăi vreo minciună și vreun cuvânt fățarnic.

toate le nădăjduiește, toate le rabdă.

Zice: Dragostea nu se deznădăjduiește și nu se îndoiește pentru prietenul său cel iubit, ci totdeauna nădăjduiește că acela se va preface și va spori spre mai bine. Pavel a zis aceasta pentru Creștinii ce se deznădăjduiesc pentru ceilalți. Căci dragostea suferă toate metehnele prietenului său iubit, nădăjduind schimbarea, și, chiar dacă acela rămîne întru răutatea sa, ea nu se desparte de dragostea lui, fiindcă – zice – „toate le rabdă”. Aceasta a zis-o pentru cei iubiți

care se despart unii de alții cu lesnire, pentru metehne omenești.

8 Dragostea nu cade niciodată.

Adică dragostea nu se smintește niciodată, ci le isprăvește pe toate. Ori și așa se înțelege mai bine, că dragostea nu se topește niciodată, nici nu se rupe, nici nu încetează, ci rămîne și în veacul acesta, și întru cel viitor, cînd toate celelalte au să înceteze și au să se facă nelucrătoare, precum zice mai departe:²⁷²

²⁷² După Fotie, „«dragostea nu cade niciodată», adică nu greșește din voință (ci fără voie), ci pururea își află prilejuri bune și folositoare prin care-l ține pe cel ce o folosește a stăruii și a nu se dezbinda din iubirea și unirea către altul, chiar dacă celălalt s-ar feri și ar da pricini de despărțire; căci dragostea îl suferă, nădăjduiește și îl rabdă pe cel ce i-a greșit”. Iar marele Macarie mai înalță și mai teoretic [„teologic”, „văzător”, n. m.] îl cuiește această zicere a Apostolului, cum că „cei ce au toate darurile pe care le-a numărat mai sus Apostolul – adică a avea toată credința, a-și da toate averile milostenie pentru Hristos, a-și da trupul spre mucenicie pentru Hristos și a face minuni – toți aceștia – zice – pot să cadă, ca unii ce nu au ajuns la dragostea cea desăvîrșită; iar cel ce are dragostea cea desăvîrșită nu cade, căci nu poate cădea. Și îți spun – zice – că am văzut oameni care au ajuns la toate darurile și s-au făcut părtași Duhului, dar au căzut, neajungînd la dragostea cea desăvîrșită” (cuvîntul 27, răspunsul 14). Și apoi sfîntul aduce pilde spre adevărarea cuvîntului său, anume cum un evghenist (nobil) înțelept – după ce și-a vîndut toate averile pentru Hristos, și le-a dat săracilor, și i-a slobozit pe robii săi și s-a făcut vestit pentru viața sa îmbunătățită – în urmă a căzut în înverșunări [„curvii și sodomii”, n. m.] și în nenumărate răutăți, fiindcă s-a mîndrit. Altul, avînd și el multă credință în Hristos, s-a fă-

***Și proorociile se vor face nelucrătoare,
darul limbilor va înceta,***

După ce a numărat în șir semnele, ramurile și isprăvile dragostei, marele Apostol iarăși o înalță aici, în alt chip, zicînd că proorociile și vorbirea în limbi vor lua sfîrșit, și doar dragostea are să rămîină veșnică și nesfîrșită. Căci, deși proorociile și vorbirea în osebite limbi s-au dat de către

cut mărturisitor în vremea prigoanei, suferind munci. Mai tîrziu, cînd s-a făcut pace, a fost slobozit și era vestit, fiindcă și genele ochilor săi erau vătămate, pentru că fuseseră afumate de către tirani. Apoi, slăvit fiind de toți, a ajuns întru atîta netemere de Dumnezeu, încît s-a făcut ca și cînd nu ar fi auzit cîndva cuvîntul lui Dumnezeu. Altul și-a dat trupul la mucenicie și a fost spînzurat și zgîriat cu unghii de fier, apoi a fost aruncat în temniță. Și, slujindu-i în temniță o călugăriță, a căzut cu dînsa în curvie. Un alt nevoitor înțelept era atît de bogat întru darul lui Dumnezeu, încît darul fierbea în inima lui, și vindeca felurite boli ale oamenilor și izgonea draci prin punerea mîinilor. La urmă însă, fiindcă s-a lenevit și s-a înălțat din pricina slavei lumii, s-a mîndrit și a căzut în adîncurile păcatului. Iar eu adaug aici și pildă ticălosului și putredului Saprachie, care, măcar că a suferit atîtea mucenicii pentru Hristos și era gata să primească cununa Lui, fiindcă nu a voit să-l ierte pe Sfîntul Nichifor, care-i urma cerîndu-i iertare – vai! – a fost lepădat de Hristos și a moștenit munca de veci, ticălosul, ca unul ce nu avea dragoste. De aceea urmează marele Macarie și zice: „Vezi că, mai înainte de a ajunge la măsurile dragostei, aceștia cad? Căci cel ce a ajuns la dragostea pentru Dumnezeu s-a legat, s-a îmbătat, s-a afundat și rob este, ca întru cealaltă lume, ca și cum nu și-ar simți firea sa” (la fel). Vezi despre dragoste subînsemnările zicerii „plinirea *Legii* este dragostea” (*Romani* 13:10) și a zicerii „rodul Duhului este dragostea” (*Galateni* 5:22). (n. aut.)

Duhul Sfânt pentru a se primi și a se lăți credința întru neamuri, după ce credința se va lăți, vor înceta și proorociile și limbile, fiind de prisos încă în viața aceasta și, mai ales, în cea viitoare.

cunoștința se va face nelucrătoare.

9 Căci în parte cunoaștem și în parte proorocim.

10 Iar când va veni sfârșitul, atunci cea din parte se va strica.

Aici, cu dreptate s-ar nedumeri cineva, căci, dacă cunoștința are să înceteze și are să se strice – precum zice fericitul Pavel – atunci cum o să petrecem fără cunoștință veacul viitor? Spre dezlegarea nedumeririi, răspundem că Pavel zice aici că în veacul acela are să înceteze cunoștința cea nedesăvârșită, aceea „din parte”, când va veni cunoștința cea desăvârșită, întru viitoarea viață. Căci atunci nu vom cunoaște numai cât știm acum, ci mult mai multe și mai cu desăvârșire. Precum, de

pildă, acum știm că Dumnezeu este pretutindeni, dar cum este pretutindeni nu știm; sau, acum știm că Fecioara a născut, dar nu știm în ce chip a născut. Iar atunci, în viitoarea viață, avem să cunoaștem despre acestea ceva mai mult, cât ne este de folos.²⁷³

11 Când eram prunc,

²⁷³ Dumnezeiescul Hrisostom zice că, deși avea atât de multă cunoștință a duhovniceștilor și dumnezeieștilor lucrări câtă nu a avut cândva vreun alt om, Pavel cugeta însă smerit și nu se înălța pentru cunoștința aceasta: „Căci – zice – atîta era întru dînsul cunoștința, cît întru nici unul din oamenii ce s-au născut cândva, dar întru însăși aceasta se smerește și de aceea zice: «din parte cunoaștem și din parte proorocim»” (cuvîntul V la Apostolul Pavel). Iar marele Vasilie zice că „aceasta, adică cunoștința față către față și desăvîrșită a fost făgăduită celor vrednici în viitorul veac. Iar acum – măcar Pavel de ar fi cineva, măcar Petru – vede cu adevărat, și nu se rătăcește, nici nu se nălucește, dar «ca prin oglindă și ca prin ghicitură». Și, primind cu mulțumire acum cunoștința «din parte», o așteaptă cu bucurie pe «cea desăvîrșită» întru veacul viitor. Apostolul Pavel ne încredințează de aceasta închipuind cuvîntul și zicînd așa: Când eram prunc, învățam literele începutului cuvintelor lui Dumnezeu, și grăiam și socoteam ca un prunc. Iar de cînd m-am făcut bărbat și mă silesc a ajunge la măsura «vîrstei plinirii lui Hristos» am lăsat cele ale pruncului, și atîta sporire am întru înțelegerea celor dumnezeiești, încît cunoștința slujirii iudaice o socotesc mișcare de minte pruncească, și potrivită bărbatului desăvîrșit cunoștința din evanghelia tuturor. Tot așa, întru asemănarea cunoștinței ce se va descoperi celor vrednici în veacul viitor, seamănă și ceea ce pare acum deplin întru cunoștință ca fiind ceva atît de puțin zărit, spre deosebire de cunoștința față către față, încît pare a vedea «ca prin oglindă și prin ghicitură»” (*Cuvînt despre credință*, în cele ascetice). (n. aut.)

Fiindcă, mai sus, a zis că atunci cînd va veni „cea desăvîrșită” se strică și încetează „cea din parte”, Pavel aduce acum la aceasta și pildă, cu care arată cîtă osebire e între cunoștința veacului acestuia și cea a veacului viitor. Căci – zice – acum, în viața aceasta, sîntem ca niște prunci neîmpliniți, iar atunci ne vom face bărbați împliniți.

ca un prunc grăiam,

Aici, a zis „grăiam” pentru darul grăirii în limbi, întru care se făleau Corinteni.

ca un prunc cugetam,

Aici, a zis „cugetam” pentru darul proorociei, fiindcă aceasta se lucrează cu mintea și cu cugetarea minții.

ca un prunc socoteam.

Aici, a zis „socoteam” pentru darul cunoștinței.

Iar cînd m-am făcut bărbat, am lepădat cele ale pruncului.

Zice: Așa cum, cînd m-am făcut bărbat desăvîrșit, au încetat toate însușirile pe care le aveam ca prunc, tot astfel și în veacul viitor, cînd am să primesc cunoștință mai înaltă și minte mai bărbătească și mai desăvîrșită, va înceta neîmplinita și puțina cunoștință pe care o aveam aici, care se asemana cu aceea a pruncilor.

12 Căci acum vedem ca prin oglindă și în ghicitură,

Aici, Apostolul descoperă mai curat pilda despre prunc pe care a adus-o mai sus. Și arată că cunoștința pe care o avem acum, în viața aceasta, este puțină și întunecată, iar aceea care va veni mai descoperită și mai curată, așa cum privirea soarelui cu ochii, fără mijlocire, este mai curată decît

aceea ce se face prin oglindă.²⁷⁴ Dar,

²⁷⁴ Frumos și bine a scris condeiiu retorjic al dumnezeiescului Grigorie al Nisei chipul în care îl văd întru sine-și pe Dumnezeu, „ca prin oglindă”, cei curați cu inima, zicînd așa: „Cel ce se privește pe sine vede întru sine ceea ce dorește, și așa se face «fericit cel curat cu inima». Căci, privind întru însăși curăția, întru icoană curată vede înțiuul chip [dumnezeirea]. Căci – precum cei ce privesc soarele în oglindă nu-l văd cu nimic mai puțin în strălucirea oglinzii decît cei ce privesc la însuși discul soarelui – tot așa și voi, chiar dacă slăbiți către înțelegerea [vederea cu mințea] luminii, dacă vă veți întoarce către darul chipului celui întipărit din început întru voi [«chipul lui Dumnezeu», după care sîntem făcuți], veți avea întru sine-vă ceea ce căutați. Căci Dumnezeirea este curăție, nepătimire și înstrăinare de tot răul” (cuvîntul VI la „fericiri”, în tomul I).

Și dumnezeiescul Calist, cel cu prea-înalț minte, arată cum îl văd pe Dumnezeu în viața aceasta cei teoretici (adică privitori cu mințea), punînd înainte această zicere apostolească și zicînd: „Întru cele ce sînt și se fac de față, cei teoretici privesc «ca în oglindă și în ghicitoră» așezarea celor fiitoare [«care sînt», «veșnice», n. m.] și a celor ce se vor face. Căci – precum oglinda nu arată grosimea lucrului răsfrînt într-însa, dar nici nu este cu totul nimic ceea ce arată, ea înfățișînd chip de prea-îvederat lucru, încît oricine iubește adevărul va mărturisi că ceea ce se vede în oglindă este – tot așa cu adevărat și cele ce sînt și cele ce se fac nu arată grosimea, [...] însă arată fără de îndoială chipuri de lucruri adevărate celor ce au primit putere de a privi și a povățui fără greș către însuși adevărul (capitolul 59 din manuscrisele cele în urmă aflate).

Iar Marele Grigorie al Tesalonicului țilcuieste privirea în oglindă așa: „Cei curați cu inima îl văd pe Dumnezeu, după nemincinoasa zicere a Domnului: «Fericiti cei curați...». Și – după Teologul Ioan – Dumnezeu, Care e lumină, Se înfățișează și Se sălășluiește întru cei ce îl iubesc și sînt iubiți de El, după adevărata Sa făgăduință. Deci Dumnezeu Se înfățișează pe Sine-Și în mințea cea curată ca într-o oglindă, rămînînd însă nevăzut după ființă. Căci așa este privirea în oglindă: se vede cu adevărat cel din oglindă, dar nu se vede față către față, fiind cu neputință a vedea desăvîrșit pe cineva răsfrînt în oglindă și, totodată, pe însuși omul acela. Astfel, în viața aceasta de acum, Dumnezeu Se vede «ca în oglindă» întru cei ce s-au curățit cu dragostea de El, iar în cealaltă viață Se va arăta «față către față», după Apostol” (cuvîntul I la intrarea în biserică).

Iar Teodorit țilcuieste zicerea aceasta așa: „Apostolul zice că acestea de acum sînt umbră a celor ce vor fi. Căci acum vedem chipul învierii întru Sfîntul Botez, iar atunci vom vedea însăși învierea; aici vedem simbolurile

fiindcă soarele se vede în oglindă mai închipuit, Pavel a adăugat și zicerea „prin ghicitură”, ca să arate că cunoștința de acum este mult mai nedesăvârșită și puțină față de aceea ce va fi, căci „ghicitură” numește un cuvânt nedescoperit și întunecat.

iar atunci față către față.

Pavel nu zice aceasta pentru că Dumnezeu ar avea față, ci ca să arate cunoștința lui Dumnezeu cea fără mijlocire și fără perdea.

Acum cunosc din parte, iar atunci voi cunoaște precum am și fost cunoscut.

Dumnezeiescul Apostol doboară mândria Corintenilor în chip îndoit. Întîi, arată că cunoștința pe care o avem acum, în lumea

stăpînescului trup, iar acolo Îl vom vedea pe Însuși Stăpînul, căci aceasta însemnează zicerea „față către față”. Vom vedea însă nu firea Lui cea neprivită și nearătată nimănui, ci pe aceea luată dintre noi [«omenească», n. m.]” (n. aut.)

aceasta, e „din parte”, nedesăvârșită.²⁷⁵ Apoi, spune că nici această cunoștință nedesăvârșită de acum nu o avem de la noi, căci zice: Nu eu L-am cunoscut pe Dumnezeu, ci Dumnezeu m-a cunoscut și a alergat după mine. Tot astfel, în cealaltă viață, și eu Îl voi cunoaște pe Dumnezeu și voi alerga după Dînsul mai mult decît L-am cunoscut și am alergat după El acum. Așa se întîmplă de pildă și cu cel ce șade în întuneric: pînă ce nu vede soarele, nu aleargă după frumusețea razei lui, ci raza îi arată frumusețea sa, cînd îl luminează; iar

²⁷⁵ Despre aceasta, Teologul Grigorie zice: „Îl ascultăm pe Pavel zicînd că «din parte cunoaștem și din parte proorocim», acestea și cele ca acestea fiind mărturisite de cel care nu era prost [„simplu”, n. m.] cu știința. Și de aceea toată cunoștința aceasta nu e nimic mai mult decît «ogindă» și «ghicitură», fiind alcătuită din mici închipuiri ale adevărului” (*Cuvîntul al doilea despre teologie*).

Iar dumnezeiescul Maxim se nedumerește pentru că Pavel zice aici că „din parte” cunoaște, în vreme ce Evanghelistul Ioan spune că a văzut „slava Lui Hristos, slavă ca a Unuia Născut de la Tatăl, plin de dar și de adevăr”. Apoi, dezlegînd nedumerirea, zice: „Sfîntul Pavel spune că are «din parte» cunoștința Dumnezeu-Cuvîntului, Care e cunoscut numai din lucrări, cunoștința Lui după ființă și după ipostas fiind necunoscută și oamenilor, și tuturor Îngerilor. Iar Ioan Evanghelistul, fiind învățat desăvârșit despre înomenirea Dumnezeu-Cuvîntului, zice că a văzut «slava Cuvîntului celui întrupat», adică pricina și scopul după care Dumnezeu S-a făcut om. Și spune că L-a văzut «plin de dar și de adevăr», însă Cel Unul Născut nu era «plin de dar» după dumnezeire, ca Dumnezeu fiind de o ființă cu Tatăl, ci după firea noastră omenească, pe care a luat-o prin iconomie pentru noi, cei ce avem trebuință de dar” (capitolul 77 din suta a doua a celor teologice). (n. aut.)

după ce va vedea și va primi acela raza soarelui în ochii săi, atunci aleargă și el după lumină. Așadar, aceasta însemnează zicerea „precum am și fost cunoscut”. Nu că Îl vom cunoaște fără schimbare pe Dumnezeu, precum ne-a cunoscut Dumnezeu, ci că, precum a alergat Dumnezeu în urma noastră și ne-a apropiat de Sine-Și, așa și noi vom dori atunci să ne apropiem de El.²⁷⁶ Și, ca să luminez zicerea aceasta, voi da o pildă. Să zicem că cineva ar afla un prunc de bun neam și frumos la față aruncat în drum. Și l-ar lua să-l hrănească, crescându-l cu bună creștere, iar apoi l-ar îmbogăți cu bogăție și l-ar băga în curțile împărătești. Copilul acela, cât este prunc, nu simte nici una din binefacerile acestea și nu cunoaște iubirea de oameni pe care a arătat-o către el omul acela. Iar când se va face bărbat și va ajunge în

²⁷⁶ Întru un glas țilcuieste zicerea aceasta și Fotie, zicând: „Atunci Îl voi cunoaște și îl voi dori pe Dumnezeu așa cum m-a cunoscut El acum. Căci noi nu L-am cunoscut pe El cu adevărat, iar El ne-a cunoscut și ne-a tras către Sine-Și. Iar atunci îl vom cunoaște și vom alerga către El, dobândind mai multă foame de dulceața Lui.” (n. aut.)

cunoștință desăvârșită, atunci va cunoaște binefacerea lui și-l va iubi după cum se cuvine. La fel și noi, care în viața aceasta nu am cunoscut frumusețea și slava Făcătorului de bine și Ziditorului nostru Dumnezeu, o vom cunoaște atunci, după putința omenească, și ne vom apropia și-L vom iubi.²⁷⁷ De aceea, și Teodorit zice că acest „am fost cunoscut” e în loc de: „m-am apropiat”.

13 Iar acum rămân credința, nădejdea, dragostea, acestea trei; și cea mai mare din acestea este dragostea.

Acum – zice – lucrează darul vorbirii în limbi, al proorociei și al cunoștinței, cu toate că întunecat. Dar, după ce credința se va lăți în lume, atunci toate acestea vor înceta, ca niște lucruri de prisos. Însă credința, nă-

²⁷⁷ Iar Teologul Grigorie zice că, încă în viața aceasta, cei ce au ajuns la marginea nepătimirii și a curăției îl cunosc pe Dumnezeu precum au fost cunoscuți și ei de Dînsul, prin dumnezeiască răpire, strălucire și unire mai presus de minte. Rareori însă, cînd ei ajung mai presus de fire. [...] Vezi și subînsemnarea zicerii „iar acum, cunoscîndu-L pe Dumnezeu și, mai ales, cunoscîndu-vă de Dumnezeu (*Galateni* 4:9), ca să te înveți că îndoită este cunoștința întru Dumnezeu. (n. aut.)

dejdea și dragostea au să lucreze și mai departe, fiindcă acestea sînt mai statornice decît vorbirea în limbi, proorociile și cunoștința. Căci, cu cuvîntul „iar acum rămîn”, arată stăruirea acestor trei fapte bune teologice. Iar din acestea trei, cea mai mare – zice – este dragostea, fiindcă cele două, credința și nădejdea, rămîn numai întru acest veac, nu și întru cel viitor, iar dragostea are să rămînă să lucreze întru tot nemărginitul veac viitor.²⁷⁸ (Vezi și tîlcuirea la capitolul cinci, stihul opt, al epistolei întîi

²⁷⁸ Înalt și străbătător tîlcuiește Grigorie al Nisei zicerea aceasta a Apostolului, zicînd: „Cînd va veni ceea ce se nădăjduiește, toate celelalte încetînd, lucrarea dragostei va rămîne [...]. De aceea și merge mai departe decît isprăvile faptei bune sau decît poruncile *Legii*. Astfel, dacă sufletul ar ajunge cîndva să aibă dragoste, le va avea negreșit și pe celelalte, fiindcă ar ciștiga plinirea tuturor. Și se pare că întru dragoste se păzește chiar însușirea fericirii dumnezeiești. [...] Și lucrarea dragostei nu are hotar, fiindcă nu se poate ajunge la vreo margine a binelui, ca, împreună cu acesta, să se sfîrșească și dragostea. Că numai răului, care e potrivnicul binelui, i se pune margine, firea binelui fiind neprimitoare de rău și sporind înainte către nemărginire” (*Cuvînt despre suflet*).

Teodorit zice și el: „A arătat că vor înceta darurile și numai dragostea va rămîne, căci credința va fi de prisos în viitoarea viață, în care lucrurile se vor arăta învederat. Căci, dacă «

(*Evrei* 11:1), înseamnă că nu mai e nevoie de credință cînd acele lucruri se arată. Tot așa, acolo e de prisos și nădejdea, căci «nădejdea care se vede nu mai e nădejde. Cum ar nădăjdui cineva ceea ce vede?» (*Romani* 8:24). Iar dragostea are acolo mai multă stăpînire, căci, încetînd patimile și trupurile făcîndu-se nesticăcioase, sufletele nu mai aleg acum unele iar apoi altele.” (n. aut.)

către Tesaloniceni.)

CAPITOLUL XIV

1 Vînați dragostea!

Fiindcă a dovedit mai sus că dragostea este mare faptă bună – rămînînd și în veacul acesta, și în cel viitor – Apostolul îi îndeamnă acum pe Creștini către aceasta. Și nu zice: Urmați dragostea – o fraților! – ci: „vînați dragostea”, cu aceste cuvinte cerîndu-le să arate silință și sîrguință covîrșitoare întru cîștigarea dragostei. Zice: Fraților, dragostea a fugit de la voi, și de aceea aveți nevoie să alergați mult ca să o ajungeți.

Rîvniți însă cele duhovnicești, iar mai ales să proorociți!

Ca să nu socotească cei din Corint că a înălțat și a mărit dragostea ca să stingă și

să defaime celelalte daruri, Apostolul urmează zicînd: Rîvniți, fraților, darurile duhovnicești, iar mai cu osebite darul proorociei!²⁷⁹ Și zice aceasta ca să arate darul grăirii în limbi mai înjosit, fiindcă întru acela se mîndreau ei.

2 Căci cel ce grăiește în limbi nu vorbește oamenilor, ci lui Dumnezeu; și nimeni nu-l înțelege, fiindcă el, în Duh, grăiește taine.

3 Iar cel ce proorocește, grăiește oamenilor spre zidire, îndemnare și mîngîiere.

Aici, Pavel cumpănește limbile cu proorocia și arată că acestea nu sînt cu totul netrebnice și nefolositoare, dar nici folositoare de sine. Căci cel ce are darul limbilor „nu vorbește cu oamenii, ci cu Dumnezeu”, adică nu spune cuvinte arătate și lesne de înțeles oamenilor, ci, cu darul

²⁷⁹ Fotie tîlcuiește aceasta așa: „Apostolul zice: Să nu părăsiți nici restul darurilor, căci dragostea este mai mare și trebuie să o vînați, dar nu se cuvine a le lăsa pentru ea pe celelalte, mai ales darul proorociei.” (n. aut.)

Sfântului Duh, grăiește lucruri tainice și cu anevoie de înțeles celor ce aud, care din pricina aceasta nici nu se folosesc.²⁸⁰ De aceea, cel ce grăiește în limbi, pentru că o face prin Sfântul Duh, are mare lucru și dar; iar pentru că nu-i folosește pe oameni, este mai prejos decât cel ce proorocește. Fiindcă proorocia, lucrându-se tot din Duhul Sfânt, este și folositoare, căci îi zidește și îi întărește în credință și în fapta bună pe cei neîntăriți, îi îndeamnă și îi cheamă pe cei trîndavi și leneși și îi mîngîie pe cei puțini cu sufletul și mîhniți. Căci totdeauna și pretutindeni dumnezeiescul Pavel spune că cel mai mare dar este acela care se arată mai folositor.

²⁸⁰ Tîlcuind aceasta, Teodorit zice: „Două lucruri face aici Apostolul: mustră fala Corintenilor și învață la ce folosește darul limbilor. Fiindcă darul limbilor s-a dat propovăduitorilor evangheliei din pricina felurimii limbilor neamurilor către care propovăduiau. Pentru ca, vorbind de pildă în limba evreiască, să-i întoarcă la credință pe Evrei; ori, vorbind în limba persană, să-i întoarcă pe Persani; ori, vorbind în limba Romanilor și Egiptenilor, să-i întoarcă pe Romani și pe Egipteni. Deci era de prisos ca aceia din Corint să vorbească în limba Evreilor, a Perșilor, a Romanilor sau a Egiptenilor, de vreme ce în Corint nu era nici un Iudeu, Pers, Roman sau Egiptean care să audă și să vină la credința lui Hristos. De aceea a și zis Apostolul că, grăind în limbi, Corinteni nu vorbesc cu oamenii, ci cu Dumnezeu, fiindcă în Corint nu erau străini care să-i audă. Însă, ca să nu spună cineva că darul limbilor era zadarnic și de prisos, a adăugat că «acel ce grăiește cu limba, cu Duhul grăiește taine». (n. aut.)

4 Cel ce grăiește într-o limbă străină pe sine-și se zidește, iar cel ce proorocește zidește Biserica.

Mulți grăiau în vremea aceea în limbi osebite, însă nu aveau și darul de a le tălmăci altora. Deci aceștia se foloseau doar pe sine-și, nu și pe alții; iar cel ce proorocea îi folosea pe toți cei ce-l auzeau. Pentru că – după Teodorit – aceștia, văzînd că, prin proorocie, li se descoperă cugetările și se arată cele făcute de dînșii în ascuns, luau mare îndreptare și folos. Deci cîtă osebire este între a-l folosi cineva numai pe unul față de a folosi o Biserică întregă, atîta este și între darul limbilor și darul proorociei.

5 Voiesc ca să grăiți toți în limbi străine, însă mai mult să proorociți.

Fiindcă mulți grăiau în felurite limbi între Corinteni, ca să nu pară că nimicește darul

acela din zavistie, Pavel zice: Voiesc să grăiți toți în limbi – nu unul, sau doi sau trei – dar mai mult vreau să proorociți toți, ca mai mult să folosiți.

Căci mai mare este cel ce proorocește decît cel ce grăiește în limbi, afară numai dacă le tălmăcește, ca Biserica să ia zidire.

Zice: Cel ce proorocește este mai mare decît acela care doar grăiește în limbi felurite, dar nu știe să le tălmăcească. Dacă însă va și ști să tălmăcească cele grăite, el este asemenea proorocului, pentru că și el zidește Biserica și o întărește întru fapta bună, ca și proorocul, tîlcuind și descoperind cele pe care le grăiește nedescoperit în limbi. Însă tîlcuirea era dar al Sfîntului Duh care unora se da, iar altora nu.

6 Iar acum, fraților, de aș veni la voi grăind în limbi, cu ce v-aș folosi dacă nu

aș grăi vouă în descoperire, sau în cunoștință, sau în proorocie sau în învățătură?

Voiți – zice – să cunoașteți cât de nefolositoare e vorbirea în limbi, dacă nu este tălmăcită și descoperită? Înțelegeți din aceasta: de pildă, dacă eu – Pavel, învățătorul vostru – aș veni la voi și aș grăi în felurite limbi, negreșit nici un folos nu v-aș aduce vouă, celor ce ați ascultat, decât dacă v-aș grăi vreo noimă tainică prin descoperirea Sfântului Duh, precum obișnuiesc a face cei ce se învrednicesc de descoperirea dumnezeiască a înțelegerilor pe care le au ceilalți în inimile lor. Sau dacă v-aș grăi „întru cunoștință”, precum fac cei ce au cunoștință și tălmăcesc tainele lui Dumnezeu celor ce aud. Sau dacă v-aș grăi „întru proorocie”, precum grăiesc cei ce au darul proorociei și vorbesc despre cele trecute, despre cele ale vremii de față²⁸¹,

²⁸¹ Însemnează că, după unii Părinți, descoperirea celor de față nu se numește chiar „proorocie”, ci „străvedere”, atunci când cineva vede cu duhul străvederii cele ce se fac în loc depărtat sau noime ascunse întru

sau despre cele viitoare, căci proorocia este mai cuprinzătoare decît descoperirea. Sau dacă v-aș grăi „întru învățatură”, adică cu cuvînt învățătoresc, cînd se vorbește despre fapta bună și despre dogme. [...]

7 Căci, precum cele neînsuflețite care dau sunet, fie fluier, fie chitară, de nu vor da osebite sunetelor, cum se va cunoaște ce este din fluier și ce este din chitară?

Și ce să spun – zice – că nouă, oamenilor, ne este nefolositor cuvîntul cel nedescoperit și întunecat, și folositor cel descoperit și curat? Căci înseși organele cele neînsuflețite, fluierul și lăuta – de nu ar avea „osebite”, adică deslușire și descoperire a glasurilor, ci ar fi amestecate și nedeslușite – negreșit nu s-ar cunoaște care e cîntarea fluierului și care a lăutei sau

adîncul inimii, și vorbește despre ele. Apoi, descoperirea celor ce au să se facă după puțină vreme se numește „menire”, iar „proorocie” aceea a lucrurilor ce vor fi după mulți ani. Iar Apostolul, la stihul 25, zice că însușirea proorociei este a cunoaște cele ascunse ale inimii. (n. aut.)

chitarei, și acestea nu ar mai pricinui bucurie și dulceață celor ce ascultă.

8 Căci, dacă trâmbița ar da glas nearătat, cine s-ar găti la război?

De la organele [„instrumentele”, n. m.] îndulcitoare și de prisos, acum a venit la cele mai de nevoie. Și zice că, dacă obșteasca trâmbiță nu va arăta luptătorilor cu glasul său gătirea de oaste, ci ar da un sunet nelămurit, care ostaș ar asculta și s-ar găti spre război? Negreșit, nici unul! – și de aceea glasul ei nu ar fi de nici un folos. Iar dacă trâmbița arată gătirea de război, atunci și ostașii se gătesc a se bate și astfel se folosesc de glasul ei. [...]

9 Așa și voi, dacă nu veți da prin vorbirea în limbi cuvânt bine-însemnător, cum se va cunoaște ce ați grăit? Veți fi ca și cum ați grăi în vînt!

Și – ca să nu zică Corintenii: Și ce ni se

potrivește nouă pilda fluierului și a trâmbiței, fericite Pavele? – Apostolul zice: Și voi, avînd darul limbilor, dacă nu dați glas curat și arătat, atunci graiți în deșert și fără folos, fiindcă nimeni nu înțelege ce ziceți. Căci totul este ca darul pe care-l aveți să se facă spre folosul celorlalți.

Dar cineva ar zice: Dacă darul vorbirii în limbi era nefolositor, atunci pentru ce se da? Răspundem că de darul acesta se folosea numai cel care-l avea, iar pentru a fi de folos tuturor, trebuia ca acela fie să ceară de la Dumnezeu, cu viață îmbunătățită, să primească și darul de a tălmăci limbile pe care le grăia, fie să meargă la altul care avea darul tălmăcirii limbilor și să-l roage să tălmăcească ceea ce grăia el. De aceea zice Pavel acestea, ca să-i unească unul cu altul și să nu socotească acei ce grăiau în limbi că nu au trebuință de altul, ci să-i ia cu ei și pe cei ce puteau să tălmăcească ce vorbeau ei în alte limbi, pentru că atunci se făcea mai folositor darul limbilor.

10 Atît de multe neamuri de glasuri sînt în lume, și nici unul dintr-însele nu e neglasnic.

Adică: Atîtea glasuri și limbi s-au întîmplat a fi în lume: a Evreilor, a Elinilor, a Sciților, a Indienilor, a Perșilor și ale altor neamuri. Și toate semințiile – zice – grăiesc în limba lor și arată o înțelegere oarecare, fiindcă limbile lor nu sînt „neglasnice”, adică fără înțeles, ci sînt însemnătoare și arătătoare de lucruri și de înțelegeri, mai ales la cei de un neam și de o limbă cu dînșii.

11 Deci, dacă nu voi ști puterea glasului, voi fi varvar pentru cel ce grăiește, și cel ce grăiește varvar pentru mine.

Dacă – zice – nu voi cunoaște puterea vreunui glas (limbă), să zicem al Elinilor sau al Indienilor, cu adevărat mi se va părea că cel ce grăiește elinește sau indienește este

varvar, că adică grăiește fără minte cuvinte ce nu au înțeles. La fel și eu, care – să zicem – grăiesc evreiește, voi părea aceluia ce vorbește elinește sau indienește că sînt varvar și că rostesc cuvinte lipsite de înțeles și fără minte. Și aceasta se întîmplă nu pentru că limbile pe care le grăim noi sînt rele, ci pentru că nici aceia nu înțeleg limba mea evreiască, nici eu nu înțeleg limba elinească ori indienească pe care o grăiesc ei.

12 Așa și voi, fiindcă sînteți rîvnitori de duhuri [daruri duhovnicești, n. m.], căutați să prisosiți [întru ele, n. m.] spre zidirea Bisericii!

Unii fac stare la zicerea „așa și voi”, și o tîlcuiesc astfel: Tot așa și voi, fiindcă vorbiți în limbi nedescoperite și neînțelese, păreți celor ce vă aud că sînteți varvari și că grăiți nebunește. Apoi, citesc ca de la început, adică: „Fiindcă sînteți rîvnitori...” Iar fericitul Ioan Hrisostomul a citit zicerea unită: Și –

zice – fiindcă râvniți și iubiți darurile duhovnicești, atunci și eu, Pavel, vreau aceasta și o laud, precum am zis mai înainte. Însă căutați să prisosiți [întru daruri, n. m.] spre zidirea și folosul Bisericii! Căci, nu numai că nu vă opresc a grăi în limbi, dar și voiesc să prisosiți întru acestea, numai să le folosiți spre folosul obștesc al fraților voștri!

13 De aceea, cel ce grăiește în limbi să se roage să și tălmăcească!

Aici, Apostolul le spune Corintenilor chipul în care darul limbilor s-ar face spre folosul multora. Și zice: Cel ce grăiește în limbi străine să se roage ca să ia dar de la Dumnezeu pentru a le și tălmăci. Deci cu aceasta arată că ei înșiși erau pricinuatorii faptului că nu aveau darul tălmăcirii limbilor, fiindcă nu-l cereau de la Dumnezeu.

14 Căci, de mă rog cu limba, duhul meu se roagă, dar mintea mea este neroditoare.

În vremea veche, erau Creștini care primeau dar de rugăciune în limbi străine și grăiau – să zicem – în persană sau latină, dar mintea lor nu știa ce grăia gura.²⁸² Deci – zice Pavel – „duhul meu, adică darul duhovnicesc care mișcă limba mea, se roagă, dar mintea mea rămîne neroditoare”, fiindcă nu înțelege nimic din cele ce zic. Vezi așadar cum, mergînd înainte după rînduială, Pavel a arătat că cel ce numai grăiește în osebite limbi este netrebnic și nefolositor nu numai altora, ci și lui însuși.

Așa a tâlcuit zicerea aceasta Sfîntul Ioan

²⁸² Fotie zice că acest „mă rog” însemnează aici a grăi ceva bine spre folos, fiindcă rugăciunea este cuvînt. Deci Apostolul zice: Dacă grăiesc [în limbi], dar nu tîlmăcesc celor ce aud, „duhul meu se roagă”, adică dobîndesc binele acela pe care îl spun și mă folosesc, dar numai pe sine-mi, iar altul nu se folosește. De aceea, și mintea – care este parte a sufletului mai presus de minie, de poftă și de celelalte puteri sufletești, și care iubește folosul – rămîne neroditoare de folosul aproapelui.

Aproape aceeași tâlcuire cu a sfințitului Fotie face și Marele Vasilie, zicînd: „Căci, dacă graiurile rugăciunii vor fi necunoscute celor ce se află de față, mintea celui ce se roagă este neroditoare, fiindcă nimeni nu se folosește. Iar cînd cei de față înțeleg rugăciunea și astfel se pot folosi de ea, atunci cel ce se roagă are ca rod îmbunătățirea acelor care se folosesc (ascultînd). La fel se întîmplă cu orice glăsuire a graiurilor lui Dumnezeu, căci scris este: «ci numai dacă este vreun cuvînt bun spre zidirea credinței» (*Efeseni*, 4:29)” (hotărîrea 278 pe scurt). Mai aceleași le spune și Teodorit tâlcuind zicerea aceasta. (n. aut.)

Hrisostomul. Iar unii (marele Vasilie și Fotie, precum am zis mai înainte) o tâlcuiesc astfel: Dacă grăiesc – zic ei – în limbi felurite, dar nu le tălmăcesc, „duhul meu”, adică sufletul meu, se folosește, iar „mintea mea este neroditoare” fiindcă nu folosește și pe alții. Cei ce tâlcuiesc zicerea într-acest chip s-au temut de bîrfirea ereticului Montan, al cărui eres zicea că Proorocii, fiind stăpîniți de Duhul Sfînt, rosteau cuvinte, dar nu înțelegeau ce grăiesc. Însă bîrfirea aceasta nu are loc aici și nu se cuvine a se teme cineva de dînsa, fiindcă nu despre Prooroci a spus Apostolul că nu înțeleg ceea ce zic, ci despre cei ce grăiesc în limbi osebite, și nici despre aceștia toți, ci numai despre unii.²⁸³

15 Ce este așadar? Mă voi ruga cu duhul, dar mă voi ruga și cu mintea; voi cînta cu duhul, dar voi cînta și cu mintea.

²⁸³ Vezi și subînsemnarea zicerii: „Știți că, pe cînd erați păgîni, vă duceați la idolii cei muți, ca și cum erați trași să vă duceți” (1 Corinteni 12:2). (n. aut.)

Deci – zice – ce este mai de folos și ce se cuvine a cere cineva de la Dumnezeu? A se ruga „cu duhul”, anume cu darul cel duhovnicesc, dar și „cu mintea”, adică a înțelege cu gândul cele spuse și a le tălmăci celorlalți; de asemenea, a cânta cu duhovnicescul dar ce i s-a dat, dar și a înțelege cu mintea cele ce cântă și a le tălmăci și celorlalți.²⁸⁴

16 Fiindcă, dacă vei binecuvînta cu duhul, cum va răspunde „amin” la mulțumirea ta cel ce plinește locul celui de rînd, cîtă vreme el nu știe ce zici?

Cînd tu, Creștine, cînți și binecuvîntezi pe Dumnezeu „cu duhul”, adică cu duhovnicescul dar ce îl ai, într-o limbă necunoscută celor ce aud, cum va zice

²⁸⁴ Într-un glas, și Teodorit numește „duh” darul cel duhovnicesc, iar „mintea” descoperirea și înțelegerea celor zise. Deci Pavel zice că cel ce vorbește cu limbă străină întru rugăciune, ori întru cântare, ori întru învățatură, se cuvine a înțelege ce zice și a tălmăci spre folosul celor ce-l ascultă, sau să ia pe altul împreună-lucrător ca să tălmăcească. [...] (n. aut.)

„amin” după rugăciunea ta cel ce „plinește locul celui de rînd”, mireanul adică? De pildă, cînd vei zice fără înțelegere și cu altă limbă către Dumnezeu: „Bine ești cuvîntat, Doamne, în veacul veacului!”, cum va răspunde „amin” la această zicere obișnuită mireanul care nu înțelege ce zici? Astfel, el nu se folosește nicicum de rugăciunea și de mulțumirea ta spusă întru altă limbă.

17 Căci tu bine-mulțumești, dar celălalt nu se zidește.

Ca să nu pară că necinstește în vreun fel darul vorbirii în limbi, Apostolul zice: Tu, Creștine, bine-mulțumești lui Dumnezeu în limbi străine, dar mulțumirea ta este netrebnică, fiindcă fratele tău ce te aude nu se folosește, neînțelegînd ce zici.

18 Mulțumesc Dumnezeului meu că grăiesc în limbi mai mult decît voi toți;

Ca să nu creadă Corinteni că Pavel

nimicește darul limbilor pentru că el nu l-ar fi avut, Apostolul le zice că grăiește în limbi mai mult decât ei toți, prin dumnezeiescul Duh.

19 ci în Biserică vreau să grăiesc cinci cuvinte cu mintea mea, ca să învăț și pe alții, decât zeci de mii de cuvinte într-o limbă străină.

Eu, cel ce grăiesc în limbi mai mult decât voi, voiesc și aleg ca în adunarea credincioșilor să grăiesc numai cinci cuvinte, dar „cu mintea mea” – adică înțelegînd cele ce zic și putînd a le tîlcui, ca să-i folosesc și pe cei ce mă aud – decât să grăiesc nenumărate cuvinte într-o limbă străină pe care nu o pot tîlmăci, pentru că atunci folosul rămîne numai la mine și nu trece la ceilalți.

Iar prin aceste „cinci cuvinte” numește în chip alegoric învățătura aceluia dintre învățători care alcătuiește doctoriile potrivite

fiecăruia din cele cinci simțuri ale omului.²⁸⁵

20 Fraților, nu fiți copii cu mintea! Ci faceți-vă prunci în privința răutății, iar cu mintea fiți desăvârșiți!

După ce a arătat care este darul limbilor, Apostolul folosește aici un cuvânt mai certător și-i mustră pe Corinteni ca pe unii ce cugetă copilărește. Căci, cu adevărat, este însușirea copiilor a se mira de lucrurile și darurile mai mici, precum este și grăirea limbilor străine, și a defăima lucrurile și darurile cele mari, precum sînt proorociile, care pentru cei mulți nu arată vreun lucru nou și de mirare. Deci Apostolul îi sfătuiește aici pe Creștinii din Corint și le poruncește să nu se mîndrească și să nu știe nici cît de puțin ce este răutatea, precum nici pruncii

²⁸⁵ Oarecari însă dintre Părinții trezviți au înțeles că aceste „cinci cuvinte” sînt cele care alcătuiesc rugăciunea ce se cugetă în inimă, adică: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!” – în care „Fiul lui Dumnezeu” și „miluiește-mă” se iau fiecare ca un cuvînt.

Iar Teodorit îl cucuiește aceasta așa: „M-am învrednicit – zice Pavel – de darul acesta (al limbilor) înaintea voastră, iar prin mine v-ați învrednicit de el și voi. Dar, îngrijindu-mă de folosul celor mulți, cinstesc mai mult învățătura descoperită decît pe cea nedescoperită.” (n. aut.)

nu o știu, din pricina nevinovăției lor. Iar în ce privește mintea, le poruncește să fie „desăvârșiți”, adică să deslușească și să caute cele mai mari și mai folositoare daruri.²⁸⁶ Căci este „prunc în privința răutății” cel ce nu face rău nici unui om, precum sînt fără răutate pruncii. Iar „desăvârșit cu mintea” e cel ce, pe lîngă că nu face rău nimănui, îi mai și folosește pe alții; și cel ce nu numai că fuge de răutate, dar face totodată fapta bună și se păzește de a se vătăma sufletește. Zicerea aceasta

²⁸⁶ De aceea și Isidor Pelusiotul zice prea-frumos despre aceasta: „Unindu-se cu nevinovăția, înțelepciunea împlinește un lucru dumnezeiesc și o prea-desăvârșită faptă bună. Iar dacă ele se despart, una cade întru răutate, iar cealaltă sfîrșește în nebulie; căci prima se pleacă spre a face rău, iar a doua este plecată spre amăgirea de sine. Și de aceea dumnezeiasca învățătură nu a înfățișat printr-o singură închipuire aceasta, căci întru dobitoacele cele necuvîntătoare nu este înțelepciune unită cu nevinovăție, ci a zis: «Fiți înțelepți ca șerpilor și nevinovați ca porumbeii!» Dar nu ca să urmăim viclesugul și mușcătura șarpelui (căci ludeii se înrăutățesc ca șerpilor și ca puii de vipere) – fiindcă pilda se ia din parte, altfel nemaifiind pildă, ci asemănare [„comparație”, n. m.] – ci ca să-l lepădăm pe omul cel vechi, adică răutatea, ca pe o piele de șarpe și să păzim credința precum își păzește șarpele capul. [...] Și să avem nevinovăția porumbelului, dar nu urmînd neșocotinței aceluia (căci Efraim este muștrat zicîndu-se că e «ca un porumbel nepriceput și neștiutor», *Osie* 7:11), ci simplității și nerăutății lui” (*Epistola 175 către Martinian*). Vezi și zicerea „vă vreau însă a fi înțelepți spre bine și proști [nevinovați, n. m.] spre rău.” (*Romani* 16:19). Tîlcuind aceasta, zice și Teodorit: „Fraților, nu întoarceți rînduiala pe dos! Să nu rîvniți nici neîntregimea minții copiilor, ci nerăutatea lor; nici să aveți răutatea bărbaților împliniți în vîrstă, ci agerimea minții lor.” (n. aut.)

a lui Pavel este asemenea cu cuvântul pe care l-a zis Domnul: „Fiți înțelepți ca șerpii și simplii ca porumbeii!” (*Matei 10:17*).

21 În Lege este scris: „Voi grăi acestui norod în alte limbi și prin buzele altora, și nici așa nu vor asculta de Mine – zice Domnul” (Isaia 27:11).

Aici, Pavel măsoară iarăși grăirea în limbi cu proorocia și arată că aceasta din urmă covârșește; și cum covârșește, va zice mai departe.

Și zice că cele scrise la Proorocul Isaia sînt din „Lege”, fiindcă obișnuiește a numi „Lege” toată *Scriptura Veche*. Iar prin zicerea „nici așa nu Mă vor asculta – zice Domnul”, Pavel arată că darul vorbirii în limbi ce s-a dat Apostolilor și Creștinilor vremii aceleia avea putere de a înspăimînta și a trage la credință, dar Evreii și „neamurile” nu au crezut din aceasta, vinovăția fiind deci a celor nesupuși, iar nu a minunii grăirii în limbi. Căci Dumnezeu

face totdeauna ceea ce este al Său și arată purtarea de grijă ce are pentru mântuirea oamenilor, deși știe că ei nu se vor îndupleca, pentru ca aceia să rămână fără răspuns în ziua Judecății.

22 Așa că vorbirea în limbi este semn nu pentru cei credincioși, ci pentru cei necredincioși;

Zice: A grăi cineva în limbi străine nu este semn și minune celor ce cred, ci necredincioșilor, fiindcă îi înspăimîntă și îi face să se minuneze. Dar aceasta nu îi și învață, nici nu îi folosește, ba de multe ori le este chiar spre vatămare. Căci ei se vatămă auzindu-i pe unii grăind în limbi străine fără a tălmăci, precum însuși Pavel a zis mai înainte că necredincioșii le vor zice acelora ce vorbesc în limbi că au înnebunit. Cu toate acestea, semnele s-au dat necredincioșilor, pentru că cei credincioși nu au trebuință de semne și de

minuni, fiind întăriți în credință.²⁸⁷

***iar proorocia nu este pentru
necredincioși, ci pentru cei ce cred.***

Proorocia – zice – folosește celor credincioși, fiindcă îi catehizează și îi învață, așadar „nu este pentru

²⁸⁷ Înțeleptul Fotie pune înainte o nedumerire, întrebându-se de ce zice Pavel aici că vorbirea în limbi și celelalte semne nu se fac pentru cei credincioși, ci pentru cei necredincioși, iar Domnul zice dimpotrivă: „Iar celor ce vor crede le vor urma aceste semne” (*Marcu* 16:17); și iarăși: „Și nu a făcut (Iisus) acolo (în patria sa, Nazaret) multe minuni, din pricina necredinței lor” (*Matei* 13:58). Și înțeleptul Fotie dezleagă nedumerirea cu această osebire, zicînd că semnele și minunile sînt nefolositoare și zadarnice atît celor ce cred cu adevărat și nu au nici o îndoială despre taina bunei-cinstiri de Dumnezeu și a creștinismului, cît și celor ce sînt stăpîniți cu desăvîrșire de necredință și nu vor a fi povățuiți la buna-cinstire de Dumnezeu. Și, dimpotrivă, minunile și semnele – zice – sînt folositoare și ajutătoare acelor care au fost crescuți și hrăniți întru necredință, dar s-au deșteptat puțin cîte puțin și își supun cugetările lor bunei-cinstiri de Dumnezeu. De aceea, Domnul nu cere credință nici de la cei cu totul necredincioși, fiindcă nu o află într-însii, nici de la cei ce cred în Hristos cu curăție, fiindcă deja a luat-o de la dînșii; ci cere credință de la cei ce s-au mutat de la necinstirea de Dumnezeu la buna-cinstire de Dumnezeu și se chinuiesc a naște credință întru sine-le. Deci celor credincioși nu li se dau semne și minuni, pentru că acestea le sînt de prisos; și nu se dau nici acelor care nu se strămută din necredință în credință, ci se dau celor de la mijloc, adică acelor care se mută din necredință la credință, a căror credință trebuie a se desăvîrși. Așadar, cuvintele Apostolului nu sînt împotriva cuvintelor Domnului: fiindcă Domnul, Cel ce face totul pentru mîntuirea oamenilor, nu i-a aflat vrednici de minuni pe cei orbiți cu inima, fiind cu totul nesimțitori; și nu face minuni nici celor ce cred cu curăție, care nu au trebuință de ele pentru a crede; ci le face acelor care încă nu au crezut dar, văzînd semne și minuni, le primesc spre povățuire și se mută la credință (*Amfilohia*). (n. aut.)

necredincioși”, adică pentru folosul necredincioșilor. Dar Pavel zice mai jos că, dacă ar prooroci toți și în biserică ar intra un necredincios, acela s-ar folosi. Prin urmare, iată, proorocia este și pentru credincioși, și pentru necredincioși. Căci Apostolul nu a zis că proorocia este nefolositoare celor necredincioși, ci a zis că nu este semn nefolositor, precum e vorbirea în limbi. Așadar, ca să cuprindem totul în scurt, vorbirea în limbi e semn și minune pentru cei necredincioși numai spre a-i face să se minuneze și să se înspăimînte; iar proorocia este trebuincioasă și folositoare atât credincioșilor, cât și necredincioșilor, fiindcă vădește și arată gândurile lor cele ascunse, deși nu se zice că proorocia este semn și minune pentru cei necredincioși.

23 Deci – dacă s-ar aduna Biserica toată laolaltă, și toți ar vorbi în limbi, și ar intra cei de rînd sau necredincioși, nu vor zice oare că sînteți nebuni?

Pavel arată cîte puțin că vorbirea în limbi străine nu numai că nu folosește, ci și vatămă, dacă nu este cineva ca să tălmăcească. Și zice aceasta pentru ca să doboare mîndria Corintenilor, care se făleau cu grăirea în limbi. Fiindcă ei socoteau că darul acesta îi face a fi lăudați de către necredincioși, iar Pavel dovedește cu totul dimpotrivă, că vorbirea în limbi este spre necinstea și defăimarea lor, căci îi face a fi socotiți de către cei necredincioși nebuni și ieșiți din minți. Dar, ca să nu creadă cineva că această grăire de rău s-ar naște din însuși darul limbilor, Apostolul arată că aceasta va fi spusă de cei fără de minte și de necredincioși. Căci – zice – cei ce spun că vorbitorii în limbi ar fi nebuni sînt „oameni de rînd”²⁸⁸ sau necredincioși”, la fel cum erau și aceia care, luîndu-i în rîs, ziceau despre Apostoli că sînt „plini de must”, adică beți (*Faptele Apostolilor* 2:13). Căci cei înțelepți se folosesc și din darul

²⁸⁸ Iar Teodorit zice că „oamenii de rînd» a numit aici pe cei neînvățați în credință, adică pe cei ce nu știu taina bunei-cinstiri de Dumnezeu.” (n. aut.)

limbilor, precum erau aceia care se minunau de Apostoli atunci cînd ei povesteau măririle lui Dumnezeu: „Căci s-au spăimîntat – zice – și se minunau, zicînd unii către alții: Au nu toți aceștia care grăiesc sînt Galileeni? Atunci cum îi auzim noi grăind în limbile noastre măririle lui Dumnezeu?” (*Faptele Apostolilor* 2:7).²⁸⁹

24 Iar dacă ar prooroci toți și ar intra un necredincios sau un neștiutor, s-ar vădi de către toți și s-ar judeca de toți;

25 și așa cele ascunse ale inimii lui s-ar face arătate și astfel, căzînd cu fața la pămînt, el s-ar închina lui Dumnezeu, vestind că Dumnezeu este întru voi cu adevărat.

Vezi – o cititorule! – că proorocia este mai

²⁸⁹ Urmărind țilcuirea acestui capitol, nu trebuie să uităm nici o clipă că darul grăirii în limbi străine a încetat de mult, din pricini binecuvîntate, precum a arătat mai sus Cuviosul Nicodim. Să nu credem cumva că vorbirea în limbi a „penticostalilor” este dar dumnezeiesc! Nicidecum! – aceasta e unul din „darurile” pe care diavolul le face celor mîndri, cum au fost și acei eretici protestanți care au dat naștere cumplitelor și fotodată caraghioasei înșelări a „mişcării cincizecimii”, din care fac parte acum și eretici romano-catolici, dar și Creștini ortodocși. (n. m.)

folositoare decît vorbirea în limbi? Pentru că proorocia, arătînd gîndurile cele ascunse și cugetările inimii, îl face pe necredincios să-L cunoască pe Dumnezeu, și să cadă cu fața la pămînt închinîndu-se Lui și să mărturisească: „Dumnezeu Se află întru voi cu adevărat.” Una ca aceasta s-a făcut și cu împăratul Nabucodonosor, căci, descoperindu-i Proorocul Daniil visul lui și tălmăcindu-i vedenia, el s-a îndemnat să zică aceste cuvinte: „Cu adevărat, Dumnezeul vostru este Dumnezeu care descoperă taine!” (*Daniil* 2:47).²⁹⁰ Din cuvintele acestea ale Apostolului, învață-te așadar, iubitele, ce însemna zicerea de mai

²⁹⁰ După Teodorit, așa s-a întîmplat și cînd Apostolul Petru, prin Sfîntul Duh, a arătat furtișagul făcut întru ascuns de Anania și de Safira și, prin muștrare, amîndoi au căzut și au murit, și s-au spăimîntat toți cîți au auzit „și s-a făcut frică mare – zice – întru toată adunarea și asupra tuturor cîți au auzit acestea” (*Faptele Apostolilor* 5:11). Și marele Vasilie zice: „Proorocii văd nu numai cele viitoare, ci și cele neștiute ale vremii lor, precum zice Pavel: «Iar dacă ar prooroci toți și ar intra un necredincios sau un neștiutor, (...) cele ascunse ale inimii lui s-ar face arătate»; precum zice Elisei: «Au doar inima mea nu te-a întovărășit cînd omul acela s-a dat jos din căruță și a venit în întîmpinarea ta?» (*Cartea a patra a împăraților* 5:26). Este însă proorocie și înainte-cunoștință și prin visuri, cum s-a făcut lui Iosif în Egipt și lui Daniil în Babilon. Dar cum de proorocesc Valaam și Caiafa? Fiindcă și aceia aveau ascultători, Caiafa ca arhiereu, iar celălalt ca vrăjitor, dar la aceștia nu a fost curăție a sufletului (...), ci cuvîntul a lucrat într-înșii după iconomie, nu după vrednicia lor” (la începutul filcuiirii la *Isaia*). (n. aut.)

sus a Apostolului, de la stihul 6 adică: „de aş veni la voi întru descoperire”; căci, iată, de aici se arată că descoperirea este un fel de proorocie. Mai învață-te încă și aceasta, că Duhul Sfânt este Dumnezeu, căci zice: „Dumnezeu este întru voi”, întru cei care proorocesc adică. Cu adevărat, Duhul Sfânt este Cel care arată întru dînșii cele ce or să fie și cele ascunse ale inimii, căci mai sus Pavel a zis că proorociile se fac cu Duhul Sfânt: „iar altuia proorocia, întru același Duh» (1 Corinteni 12:10).

26 Ce este deci, fraților? Când vă adunați împreună, fiecare din voi are psalm, are învățătură, are descoperire, are limbă, are tălmăcire; toate spre zidire să se facă!

Deci – zice – ce este de folos și ce se cade a face, fraților? Dacă cineva „are psalm” (căci din vechi erau Creștini care, din darul Sfântului Duh, alcătuiau psalmi²⁹¹),

²⁹¹ [...] Teodorit [...] spune că din psalmii aceștia este și zicerea „Deșteaptă-te cel ce dormi, și scoală-te din morți

sau are învățătură (căci se da și dar de învățătură), sau descoperire (adică proorocie, de la parte numind întregul), sau are darul vorbirii în limbi (căci Pavel îl pomenește și pe acesta, ca să nu se creadă că darul limbilor este cu totul defăimat și că nu e în rîndul darurilor), sau are darul tălmăcirii limbilor; cei ce au darurile acestea – zic – să le folosească spre zidirea și folosul celorlalți, pentru că aceasta este însușirea Creștinului: a-i zidi și a-i folosi pe frații săi. Dar cum poate a-i folosi cel ce are numai darul limbilor? Poate, dacă se va întovărăși cu cel ce are darul tălmăcirii; uniți împreună și arătînd darul pe care îl au, ei vor fi de folos celorlalți.

27 Dacă grăiește cineva într-o limbă străină, să fie cîte doi, sau cel mult trei, și pe rînd să grăiască, iar unul să tălmăcească.

Zice: Frații mei, nu vă opresc să grăiți în

și te va lumina Hristos" (fîlcuirea acestei ziceri din epistola către Efeseni, capitolul 5, stih 14). (n. aut.)

limbi osebite decît numai dacã nu e cineva care sã le tãlmãceascã. Şi zice sã nu grãiascã în limbi toţi, pentru a nu se face tulburare şi nerînduialã, ci „doi sau cel mult trei”. Iar aceia sã nu grãiascã deodată, ci „pe rînd”, adicã: dupã ce va înceta unul, sã înceapã celãlalt. Însã numaidecît şi nesmintit trebuie sã fie unul care sã tãlmãceascã ceea ce vor grãii acei doi sau trei.

28 Iar dacã nu va fi tãlmãcitor, sã tacã în Bisericã şi sã grãiascã întru sine şi lui Dumnezeu.

Zice: Cînd nu se aflã tãlmãcitor de limbi în Bisericã, sã tacã cel ce are darul limbilor, ca sã nu se arate varvar cãtre cei mulţi, pãrînd cã grãieşte lucruri nepricepute. Iar dacã este atît de iubitor de slavã deşartã încît nu poate rãbda sã tacã, „sã grãiascã întru sine şi lui Dumnezeu”, adicã în linişte, fãrã glas, încît numai lui Dumnezeu sã-l fie auzite cele ce zice, nu şi oamenilor. Vezi –

o cititorule! – înțelepciunea purtătorului de Duh Apostol; căci, chiar cînd pare că-i îndeamnă pe Corinteni să grăiască în limbi, în aceeași vreme îi și oprește de la aceasta.

29 Iar proorocii să vorbească doi sau trei, și ceilalți să deslușească.

Am zis mai înainte că, împreună cu adevărații Prooroci ai lui Dumnezeu, erau amestecați și prooroci mincinoși și vrăjitori ai diavolilor, care nu erau cunoscuți. De aceea spune aici Apostolul că pe adevărații Prooroci ai lui Dumnezeu trebuie să-i deslușească ceilalți dacă sînt cu adevărat astfel și nu cumva se ascunde între ei vreun prooroc mincinos sau vrăjitor. Căci era și darul deslușirii – precum am spus mai înainte – cu care se cunoștea cine e prooroc mincinos și cine adevărat. Și poruncește să proorocească doi sau trei Prooroci, nu toți împreună, întîi pentru buna rînduială, și al doilea pentru ca să nu se

întîmple a se ascunde printre ei vrăjitori și prooroci mincinoși. (Vezi și subînsemnarea zicerii „unuia i s-a dat proorocia, iar altuia deslușirea duhurilor”, *1 Corinteni* 12:10, fiind de nevoie.)

30 Iar dacă se va descoperi ceva altuia care șade, să tacă cel dintîi.

31 Căci puteți să proorociți toți cîte unul, ca toți să învețe și toți să se mîngîie.

Cu aceste cuvinte, Apostolul învață buna rînduială și smerita-cugetare, căci zice: Cînd va insufla Sfîntul Duh altuia în inima lui vreo descoperire și proorocie²⁹², atunci

²⁹² Cu ce chip se făcea de la Dumnezeu descoperirea, proorocia și insuflarea întru cei vrednici, nimeni nu știe cu amănunțime, fără numai singur Dumnezeu și cei ce erau folosiți de Dumnezeu la cele de acest fel, precum zice Teologul Grigorie [...] în *Al doilea cuvînt teologic*. Iar marele Vasile tîlcuiește oarecum în ce chip se face întru Prooroci glasul de la Dumnezeu, zicînd: „Ce este așadar «glasul Domnului»? Care din două se înțelege: lovirea aerului sau aerul lovit care ajunge pînă la auzul celui către care se îndreaptă glasul? Sau nici una dintre acestea, ci «glasul Domnului» este altceva, o închipuire a părții conducătoare a sufletelor oamenilor cărora Dumnezeu vrea să le facă cunoscut glasul Său? – închipuire ce are analogie cu închipuirile pe care adeseori le avem în vise. După cum nu din lovirea aerului luăm cunoștință în închipuirile din somn de unele cuvinte și sunete și nici nu primim glasul din vis cu auzul, ci acesta este prins de însăși inima noastră, tot așa trebuie să socotim și glasul

tu, care ai început a grăi, taci! Căci, dacă Duhul Sfânt ar fi voit să mai grăiești tu, nu l-ar fi mișcat pe acela.

Apoi, ca să-l mîngîie și pe cel ce tace, arată că pot prooroci toți, unul după altul,

care le vine Proorocilor de la Dumnezeu” (în tîlcuirea psalmului 28).

Același Sfînt Părinte tîlcuiește oarecum în ce chip se făcea arătarea lui Dumnezeu Proorocilor. Și zice că pentru aceasta se cer două lucruri: curăția sufletului și a inimii și luciul, adică netezirea, pe care o are oglinda. Căci – precum chipul omului nu se răsfrînge în omăt, pentru lipsa de netezime a omătului, ci se închipuie în oglinda cea curată, pentru netezirea și luciul oglinzii – tot așa și Dumnezeu se arată celor ce au inimă nu numai curată, dar și netedă, dreaptă și simplă. Și zice așa: „Cum prooroceau sufletele cele curate și străvăzătoare? Făcîndu-se oarecum oglinzi ale dumnezeieștii lucrări, a cărei arătare era curată și nicidecum tulburată de patimile trupului. Căci Sfîntul Duh este de față tuturor, dar nu își arată puterea Sa decît celor curați de patimi; iar la cei cu mintea tulburată de patimile păcatului, nu încă. Fiindcă, pe lîngă curăție, trebuie a se arăta și netezirea așezării celei drept-stătătoare. (...) Căci – precum arătarea fețelor nu se face în toate materiile, ci doar întru cele ce au oarecare lucire și străvedere – tot așa, nici lucrarea Duhului nu se face întru toate sufletele, ci doar întru acelea care nu au nimic strîmb ori sucit. Zăpada este strălucită, dar nu arată închipuirile celor de deasupra ei, fiindcă este aspră, alcătuită din spume înghețate. Laptele este alb, dar nu primește închipuirile, căci și întru acesta sînt oarecari bășicuțe de apă care se topesc cu neagră închipuire. Tot așa, nepotrivirea vieții nu este prielnică primirii dumnezeieștii lucrări” (la începutul tîlcuirii lui Isaia). La aceasta se potrivește și ceea ce zice Sfîntul Ioan Scărarul, că „Dumnezeu Se arată întru simplitate și smerenie” (*Cuvîntul 26, despre deslușire sau dreaptă judecată*). Iar marele Vasile adaugă și acestea: „Deci, cînd sufletul se dă pe sine-și către iscusirea faptei bune cu puterea cea mare a iubirii de Dumnezeu, neîncetat păzește întipărită întru sine pomenirea lui Dumnezeu, și în acest chip va face să locuiască oarecum Dumnezeu întru sine. Astfel, din puternica privire către Dumnezeu și din iubirea cea negrăită de Dumnezeu, se face vrednic de darul proorociei, Dumnezeu dîndu-i putere dumnezeiască și deschizîndu-i ochii sufletului spre înțelegerea vedeniilor pe care le voiește” (la fel). (n. aut.)

zicînd: Nu te mîhni că ai tăcut, pentru că și tu, și altul, și toți puteți prooroci osebit cîte unul. Căci – zice – oare darul proorociei se cuprinde numai întru unul? Nu, ci se dă tuturor, ca să se învețe toată Biserica (adunarea Creștinilor) și să ia îndemnarea spre fapta bună din proorocirea tuturor.

32 Și duhul Proorocilor se supune Proorocilor.

Apostolul a zis și acest cuvînt tot spre mîngîierea celui căruia, mai sus, i-a poruncit să tacă atunci cînd altul ar fi pornit de către Sfîntul Duh spre proorocie. Iar înțelegerea cuvîntului este astfel: Creștine, să nu cîrtești – zice – pentru că tu ai tăcut și altul s-a pornit de Duhul Sfînt ca să grăiască. Pentru că – zice – însuși „duhul”, adică darul și lucrarea Sfîntului Duh ce se află întru tine, se supune duhovnicescului dar al celuilalt ce s-a pornit să proorocească. Și, dacă „duhul”, adică darul duhovnicesc, se supune, cu mult mai vîrtos

ești dator să te supui și să nu cîrtești tu, cel ce ai acest dar duhovnicesc.²⁹³

Unii însă au înțeles zicerea aceasta așa: Vrăjitorii Elinilor, după ce erau porniți din lăuntru de diavoli, nu mai puteau să tacă, chiar dacă ar fi voit. Iar Sfinții Proorocii noștri aveau stăpînire a grăii ori a tăcea. Și aceasta este înțelegerea celor zise aici de Apostol, anume că „duhurile” Proorocilor, adică darurile lor duhovnicești, se supun Proorocilor acestora, care au stăpînire a tăcea ori a nu tăcea. De aceea, ca să nu zică acela ce are darul proorociei: Cum pot să tac, precum îmi poruncești – o fericite Pavele! – de vreme ce grăiesc fiind pornit de Duhul Sfînt?; ca să nu zică aceasta, Apostolul îi răspunde: Cu adevărat, grăiești pornit de duh, dar însuși duhul care te pornește ți se supune, și astfel stă în puterea ta a tăcea și nu cîrți în zadar că te pornește Duhul Sfînt.²⁹⁴

²⁹³ După Teodorit, așa se supunea Iisus al lui Navi lui Moisi, Elisei lui Ilie și mulțimea proorocilor lui Elisei; așa i se supuneau și Apostolului Pavel Timotei, Tit și ceilalți. (n. aut.)

²⁹⁴ Dar aici cu dreptate ar zice cineva: Pentru ce Proorocului Ieremia, care spunea că nu va mai grăi întru

33 Căci Dumnezeu nu este al nerînduiei, ci al păcii; precum în toate Bisericile sfinților.²⁹⁵

Cu cuvintele acestea, Pavel arată că și lui Dumnezeu Îi este plăcut a tăcea unul când altul se pornește de către Duhul ca să grăiască, zicînd că Dumnezeu nu este Dumnezeu al tulburării și al nerînduiei (care urmează cînd proorocesc toți), ci este Dumnezeu al păcii și al bunei-rînduiei, și că această pace și bună-rînduială se ține în toate „Bisericele” (adunările Sfinților, adică ale Creștinilor, căci sînt și împreună-adunări ale Elinilor și ale Evreilor). Așadar – zice – rușinați-vă, Corintenilor, care petreceți afară de pacea și buna rînduială a celorlalte Biserici ale Creștinilor!

numele Domnului, i se ardea din lăuntru inima de lucrarea duhului și nu putea suferi să nu grăiască? „De aceea mi-am zis: Nu voi mai pomeni de El și nu voi mai grăi în numele Lui! Dar, iată, era în inima mea ceva ca un fel de foc aprins, închis în oasele mele, și eu mă sileam să-l înfrînez, și n-am putut” (capitolul 20:9). Răspundem că într-adevăr lucrarea duhului îl ardea pe Ieremia și-l pornea din lăuntru ca să grăiască, dar nu atunci cînd alți Prooroci grăiau și proorociau cu numele Domnului, precum zice aici Pavel. (n. aut.)

²⁹⁵ Lipsește zicerea „pacea petrece”. (n. aut.)

34 Femeile voastre să tacă în biserici, căci lor nu le este îngăduit a grăi, ci a se supune, precum zice și Legea.

Fiindcă pe toate le-a rînduit și le-a învățat bine cerescul călător Apostol – și despre vorbirea în limbi, și despre prooroci, zicînd să nu proorocească mulți împreună, pentru a nu face tulburări și nerînduială – acum el potolește și tulburarea femeilor din biserici. Și zice că femeile trebuie să tacă și să nu grăiască nimic, nici să cînte, nici să învețe. Apoi, zice și lucrul mai mare, că mai potrivit le este lor a se supune, căci supunerea însemnează tăcerea cea cu frică și rușinarea, precum fac și slujnicele, care, cînd se află stăpînul lor de față, se tem, tac și se rușinează. Și zice că este scris în *Lege* ca femeile să se supună, „*Lege*” numind *Cartea Facerii* a lui Moisi, întru care despre Eva, întîia femeie, se scriu acestea: „Atrasă vei fi către bărbatul tău și el te va stăpîni” (*Facerea* 3:16). Deci, dacă femeii i

s-a poruncit să se supună bărbatului său, cu mult mai virtuos se cuvine a se supune dascălilor duhovnicești ai Bisericii!²⁹⁶

35 Iar dacă voiesc a învăța ceva, să-i întrebe acasă pe bărbații lor,

Ca și cum ar fi întrebat cineva: Dacă nu vor grăi în Biserică, cum vor învăța femeile ceea ce nu știu? – Pavel răspunde: Ca să învețe, să-și întrebe bărbații acasă! Această îndatorire a Apostolului le face pe femei mai cucernice și mai împodobite, iar pe bărbați mai cu luare-aminte la cele ce se învață și se zic în Biserică, știind că trebuie să le predanisească femeilor lor când îi vor întreba acasă.

Și ia aminte din aceasta că femeilor nu le este îngăduit a grăi în Biserică nu numai despre cele zadarnice, ci și despre lucrurile

²⁹⁶ Iar Teodorit zice: „Atunci li se da darul Duhului și femeilor, și unele prooroceau, iar altele grăiau în osebite limbi, căci zice: «Voi turna din Duhul Meu peste tot trupul, și fiii voștri vor prooroci, iar fiicele voastre vor vedea vedenii» (Ioil 3:1). Drept urmare, aceste femei voiau și ele să se înfățișeze în Biserică, și să grăiască în limbi și să proorocească, și de aceea a trebuit ca Apostolul să rînduiască și aceasta.” (n. aut.)

de nevoie și folositoare lor de suflet.

căci este rușine ca femeile să grăiască în Biserică.

Fiindcă femeile aveau poate drept împodobire și faptă de laudă a grăi în Biserică, chiar cuvinte dumnezeiești și duhovnicești, Pavel zice dimpotrivă, că ceea ce ele socotesc ca laudă le este cu adevărat necinste și rușine.

36 Oare de la voi a ieșit cuvântul lui Dumnezeu, sau doar la voi singuri a ajuns?

Cuvântul acesta s-a închipuit de Apostol ca un răspuns către cei ce grăiau împotriva legiurilor de mai sus. De ce – zice – vă împotriviți la aceasta, Creștinilor, și socotiți că nu este bine să tacă femeile voastre în Biserică? Oare voi, Corinteni, sînteți cei dintîi învățători ai buneicinstirii de Dumnezeu, oare de la voi a ieșit întîi

propovăduirea evangheliei lui Hristos și a mers la celelalte neamuri? Ori doar la voi a ajuns și nu se cuvine să primiți și voi cele pe care le-au primit atîția alți Creștini? Ba, cu adevărat nu sînteți cei dintîi Creștini și nici singurii, și de aceea se cuvine să primiți și voi ceea ce primește toată lumea. Și, așa cum în celelalte Biserici ale Creștinilor femeile tac, tot astfel se cuvine să tacă și în Biserica voastră!

37 Dacă i se pare cuiva a fi prooroc sau om duhovnicesc, să cunoască cum că cele ce vă scriu sînt porunci ale Domnului!

Pavel a păzit și a pus la urmă încredințarea cea mai puternică din toate, anume că cele scrise Corintenilor erau porunci ale Domnului. Și zice: Iar că acestea vă sînt poruncite prin mine²⁹⁷ de

²⁹⁷ Iar despre faptul că legile Apostolului sînt legi ale lui Hristos, vezi și la subînsemnarea zicerii „eu zic, nu Domnul” (1 Corinteni 7:12) și la: „ ” (2 Corinteni 13:3).
(n. aut.)

Domnul, negreșit se va cunoaște dacă se va arăta cineva la voi că este prooroc sau că are vreun alt dar duhovnicesc de cunoștință.

38 Iar dacă cineva nu cunoaște, să nu cunoască!

Adică: Eu am zis, și cine voiește să se supună cuvintelor mele! Chipul smerit în care grăiește Apostolul arată un bărbat care nu vrea să-și întărească voia sa, ci socotește și privește la folosul obștesc. Iar Pavel obișnuiește a face aceasta atunci când nu are pricină prea de nevoie să stea împotriva celor ce grăiesc altminteri.²⁹⁸ Căci de ce ar fi trebuit Pavel să-i înduplece pe toți a crede că cele zise de el sînt porunci

²⁹⁸ Iar Hrisostom zice că Pavel nu grăiește în acest chip smerit pretutindeni, ci doar atunci când greșelile credincioșilor nu sînt prea mari. Fiindcă, atunci cînd e vorba despre păcate mari, nu zice așa. Dar cum? „Nu vă amăgiți, nici curvarii, nici malahienii (...) nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu” (1 Corinteni 6:9); și iarăși: „

” (Galateni 5:2). Aici însă, cuvîntul fiind pentru tăcerea femeilor în Biserică, nu se împotrivesc și nu-i înfruntă prea mult. [...] Vezi și subînsemnarea zicerii „iar cel duhovnicesc le judecă pe toate” (1 Corinteni 2:15). (n. aut.)

ale lui Dumnezeu? – mai ales după ce a zis că acela care este *duhovnicesc* va cunoaște că spusele sale sînt dumnezeiești, încît e vădit cum, pentru a arăta că sînt duhovnicești, toți ar fi năvălit a zice într-un glas că, într-adevăr, ceea ce spune e de la Dumnezeu!

39 Deci, frații mei, rîvniți a prooroci și nu opriți a se grăi în limbi!

După ce i-a învățat despre daruri, dumnezeiescul Apostol a alăturat apoi cuvîntul despre femei; de aceea, acum vorbește iarăși despre darurile duhovnicești. Și pune mai întîi darul proorociei, zicînd: Frații mei, să rîvniți și să iubiți a prooroci! Iar darul limbilor îl pune al doilea. Însă nu a zis: Îndemnați-i pe ceilalți să grăiască în limbi! – ci: „nu-i opriți a grăi”, ceea ce și noi obișnuim a zice despre lucruri ce nu sînt de nevoie, despre care nici nu îndemnăm, nici nu oprim a se face.

40 Toate să se facă cu bună-cuviință și după rînduială!

Cu acest cuvînt de încheiere și cuprinzător, dumnezeiescul Pavel îndreptează toate lucrurile pe care le-a vorbit mai înainte. Și spune că toate s-ar fi făcut „cu bună-cuviință și după rînduială” la Corinteni dacă cei ce grăiau în limbi ar fi grăit cu tîlcuire și tălmăcire, dacă cei ce prooroceau ar fi dat loc și vreme și celorlalți a prooroci și dacă femeile ar fi tăcut în Biserică.

CAPITOLUL XV

1 Vă fac cunoscută, fraților, evanghelia pe care v-am binevestit-o –

Aici, Apostolul începe cuvîntul despre înviere, care este capul drept-slăvitoarei noastre credințe. Căci, dacă nu este înviere a trupurilor, atunci nici Hristos nu a înviat;

și, dacă nu a înviat, atunci Hristos nici nu S-a întrupat, și așa se pierde și se stinge desăvârșit toată credința noastră, a Creștinilor. Deci Pavel se nevoiește aici pentru dogma învierii²⁹⁹, fiindcă aceasta șchiopăta și nu umbla drept, adică nu se cugeta drept și cu deplinătate întru Corinteni. Căci Creștinii din Corint ce aveau înțelepciunea lumească primeau toate dogmele, afară de învierea morților, aceasta pârîndu-li-se lor a fi cu neputință.³⁰⁰

Aici, Pavel le aduce aminte Corintenilor

²⁹⁹ Despre aceasta zice dumnezeiescul Dionisie, în partea ce vorbește despre viața dumnezeiască: „(...) și – ceea ce e mai dumnezeiesc – ne-a făgăduit că pe noi întregi, suflete și trupuri unite cu ele, ne va strămuta la viața desăvârșită și la nemurire. E un lucru care celor vechi li se pare împotriva firii, dar mie, și ție și însuși adevărului ni se arată ca dumnezeiesc și mai presus de fire. Zic «mai presus de fire», fiind unită și cu firea noastră, nu numai cu viața dumnezeiască atotputernică. Căci, fiind a tuturor viețuitoarelor prin fire și mai ales a celor dumnezeiești, nici o viață nu e împotrivică firii sau mai presus de fire. Deci scrierile nebuniei lui Simon împotriva acestui fapt să se arunce departe de lăcașul dumnezeiesc și de sufletul tău sfânt!” (*Despre numirile dumnezeiești*, capitolul 6). (n. aut.)

³⁰⁰ Iar dumnezeiescul Hrisostom zice că, de vreme ce toată nădejdea Creștinilor stă întru înviere, diavolul i-a pornit asupra acestora pe mulți, care uneori tăgăduiau învierea cu totul, iar alții ziceau că învierea s-a și făcut, precum erau Imeneu și Filitos, despre care Pavel scrie că

” (2 *Timotei* 2:17). Iar alții ziceau că trupul nu se va scula din morți, ci că învierea este curățirea sufletului.” (n. aut.)

prea-înțelepțește de acele dogme evanghelice pe care apucaseră a le crede. Și zice: Frații mei, nu vă scriu vreo dogmă sau evanghelie nouă, ci vă aduc iarăși aminte de aceea pe care v-am binevestit-o mai înainte, fiindcă ați uitat-o – căci aceasta însemnează zicerea „vă fac cunoscută”. Și, numindu-i „frați”, îi domolește, dar totodată le și aduce aminte din care pricină ne-am făcut frați, adică din arătarea cu trup a lui Hristos, care se primejduia a nu fi crezută, și de la botezul cu care ne-am botezat, închipuire a îngropării și a învierii Domnului, în care ei nu credeau. Și, pomenind de „evanghelie”, le-a adus aminte de nenumăratele bunătăți pe care le-am dobândit prin arătarea cu trup a lui Hristos și prin învierea Lui; căci „evanghelie” va să zică „vestire” făcătoare de bucurie – precum am zis și altă dată. (Vezi și subînsemnarea zicerii „întru evanghelia lui Dumnezeu”, *Romani 1:1*).

pe care ați și primit-o,

Nu a zis: „evanghelia pe care ați auzit-o”, ci: „pe care ați primit-o”, adică nu numai din cuvânt, ci și din fapte și minuni. Și Apostolul a zis aceasta ca să-i înduplece pe Creștinii din Corint să țină nesmintit evanghelia pe care o primiseră, ca pe o vistierie și ca pe un zălog.

Întru care și stați, prin care vă și mântuiți –

Deși Corinteni se clătinau întru evanghelia credinței, Pavel zice aici că ei stăteau într-înșea, făcându-se că nu știe nimic; și, apucând mai înainte, îi prinde cu acest fel de cuvinte. Pentru ce? Pentru ca ei să nu poată tăgădui greșeala lor la urmă, chiar dacă voiau mult aceasta. Dar care este câștigul de a sta în evanghelie? Este ca să se mântuiască printr-înșea!

2 cu ce cuvânt v-am bine-vestit-o,

Noima acestui cuvânt este astfel: Despre faptul că într-adevăr este înviere, nu vă aduc aminte – zice – pentru că nu v-ați clătinat întru aceasta. Dar poate aveți nevoie a ști în ce chip v-am bine-vestit că va fi învierea, adică cum se va face învierea, și aceasta vă aduc aminte acum.

dacă o țineți, fără numai dacă nu ați crezut în zadar.

Fiindcă le-a zis mai sus că „stăteau” în evanghelie, ca să nu-i facă mai trîndavi, Pavel zice aici așa: Dacă țineți evanghelia aceasta pe care ați primit-o, țineți-o cu adevărat! – doar dacă nu ați crezut în Hristos în zadar, adică doar dacă nu vă numiți Creștini în zadar! Căci tot capul creștinismului se întemeiază în dogma învierii, și cel ce nu crede aceasta crede în zadar.

3 Căci v-am dat întâi de toate ceea ce am primit și eu,

Zice: Fiindcă dogma despre înviere este atât de mare, pe aceasta v-am dat-o mai întâi, ea fiind ca o temelie a întregii credințe. Iar eu – zice Pavel – am luat dogma aceasta de la Hristos. Deci, precum o țîn eu, tot așa sînteți datori să o țîneți și voi și să nu vă îndoiiți acum de ea, dacă nu pentru altceva, măcar pentru că e cea dintîi pe care ați primit-o.

că Hristos a murit pentru păcatele noastre – după Scripturi;

E vădit că aceste cuvinte sînt ale lui Hristos, ale Celui ce grăiește întru Pavel! Căci – de vreme ce ereticii manihei urmau să spună că Pavel numește „moarte” păcatele, iar „înviere” slobozirea din păcate – Domnul a bine-voit să fie înfrunțați aceia și să li se astupe gura prin cuvintele acestea. Căci zice: A murit Hristos! Cu ce moarte? Cu moarte trupească, într-

adevăr!³⁰¹ Pentru că nu a murit cu moartea păcatelor, fiindcă „nu a făcut păcat și nici nu s-a aflat vicleșug în gura Lui” (*Isaia 53:9*). Deci ereticii sînt fără rușine cînd spun că și El a murit cu moartea păcatelor, de vreme ce Pavel zice aici că „a murit *pentru păcatele noastre*”. Căci, dacă ar fi fost păcătos, cum ar fi putut muri „pentru păcatele noastre”? Apoi, zicînd că „Hristos a murit după Scripturi”, Pavel îi rușinează pe aceștia prea-arătat; căci *Dumnezeieștile Scripturi* mărturisesc pretutindeni că Hristos a murit cu moarte trupească, iar nu cu

³⁰¹ Vrednice de laudă sînt și cuvintele dumnezeiescului părinte Hrisostom cu care dovedește acestea trei pe care le zice Pavel aici: anume că Hristos a murit, S-a îngropat și a înviat. Căci, tîlcuind zicerea: „Iar a doua zi care este după vineri...” (*Matei 27:62*), el spune așa: „Totdeauna înșelăciunea se prinde în propriile ei lațuri și, fără să vrea, dă mîna de ajutor adevărului. Căci, iată! – trebuia să se creadă că Hristos a murit, că a fost îngropat și că a înviat. Și despre toate acestea dușmanii Lui ne fac dovada. Privește că înseși cuvintele lor ne dau mărturie de toate acestea. Ei spun: «Ne-am adus aminte că amăgitorul acela a zis, încă fiind viu (*deci a murit!*): După trei zile Mă voi scula! Poruncește așadar să se păzească mormîntul (*deci a fost înmormîntat!*), ca nu cumva să vină ucenicii Lui să-L fure!» Deci, dacă va fi păzit mormîntul, nu se va putea face nici o viclenie. Nici una. Prin urmare, dovada învierii a ajuns de nezdruncinat tocmai prin cele puse înainte de voi: nu s-a făcut nici o viclenie, pentru că mormîntul a fost pecetluit. Iar dacă nu s-a făcut nici o viclenie și s-a găsit mormîntul gol, atunci negreșit Hristos a înviat. Ai văzut cum arhierii și bătrînii norodului, chiar fără voia lor, au luptat pentru dovedirea adevărului?” (în tîlcuirea la *Matei*). (n. aut.)

moartea gânditoare a păcatelor, precum bîrfesc ereticii de mai sus. Căci David zice: „săpat-au mîinile Mele și picioarele Mele” (*Psalms* 21:18). Zice și Zaharia: „Vor vedea întru Cine au împuns” (capitolul 12:20). Și Isaia: „Iar El a fost străpuns pentru păcatele noastre” (capitolul 53:5); și iarăși: „Pentru păcatele norodului Meu a fost adus la moarte” (53:8).

4 și că S-a îngropat;

Iar dacă Hristos a fost îngropat, atunci El avea și trup, căci trupul este ceea ce se îngroapă.

Iar Pavel nu a mai adăugat aici zicerea „după *Scripturi*”, fie pentru că mormîntul era arătat tuturor, fie pentru că zicerea „după *Scripturi*” se înțelege aici și din afară [„context”, n. m.]. Căci scrie Isaia: „Din pricina răutății, a pierit Cel Drept. El intră cu pace în groapă” (capitolul 57:1, 2).

și că S-a sculat a treia zi – după

Scripturi;

Dar unde zic *Scripturile* că Domnul S-a sculat din morți a treia zi? Aceasta s-a preînchipuit prin ce s-a întâmplat cu Iona, care după trei zile a ieșit nevătămat din pîntecele chitului.³⁰² [Căci zice Domnul]: „Precum a fost Iona în pîntecele chitului trei zile și trei nopți, așa va fi Fiul omului în inima pămîntului trei zile și trei nopți” (*Matei* 12:40).³⁰³ Iar mai înainte de Iona s-a

³⁰² Despre aceasta a zis și dumnezeiescul Epifanie că „Domnul nostru S-a sculat cu însuși trupul acela pe care l-a avut și mai înainte de înviere. Domnul nostru a înviat din morți neridicînd alt trup, ci chiar pe acela ce era, însă schimbîndu-l în subțirime duhovnicească” (*Eresul 44*, despre Orighen). Și Amfilohie al Iconiei zice că „Domnul, după înviere, le arată pe amîndouă: că trupul care s-a sculat din morți este și totodată nu este același care a fost îngropat. Căci, prin semnele cuielor, arată și dovedește ca acela este, iar prin intrarea dincolo de ușile încuiate arată că nu este același. [Hristos] a înviat cu același trup ca să plinească chipul iconomieii, înviind pe cel omorît. [Pe de altă parte, trupul învierii] nu mai e ca înainte de moarte, ca să nu cadă iarăși în stricăciune și să sufere iarăși moartea” (la Teodorit, al II-a cuvînt din *Adunătorul*). (n. aut.)

³⁰³ Unii Părinți au înțeles în chip osebit numărarea celor trei zile ale îngropării și învierii Domnului. Iar numărarea (luată de la Sever) pe care o face dumnezeiescul Anastasie Sinaitul (în cartea ce se numește *Povățuitor*, întrebarea 152) este mai potrivită și mai nimerită decît toate, fiind unită cu: 1) *Dumnezeiasca Scriptură*, 2) al șaselea sinod ecumenic, 3) rînduiala Sfintei Biserici și 4) cu obștescul obicei al oamenilor. Deci Sfîntul acesta zice că obișnuim a număra fiecare zi de la o seară pînă la seara următoare, astfel încît ziua [ziua-lumină, n. m.] să se unească cu noaptea dinainte, nu cu cea următoare, ziua [calendaristică, n. m.] fiind alcătuită din noaptea care a început și din următoarea zi [lumină, n.

m.], adică cele douăzeci și patru de ceasuri ale nopții de mai înainte și ale zilei [lumină, n. m.] următoare să se facă și să se numească o zi [calendaristică, n. m.]. Astfel, cel ce face vreun lucru într-un ceas din cele 24, oricare ceas ar fi acela, se zice că a făcut acel lucrul în *ziua* aceea.

Astfel, Domnul, după ce Și-a dat sufletul pe Cruce în ceasul al nouălea [ora trei după amiază, n. m.] al vinerei, S-a pogorît în „inima pământului” prin dumnezeiescul Său suflet ipostatic (precum spusese El Însuși mai înainte) și în „părțile cele mai de jos ale pământului” (precum zice Apostolul). De atunci se numără acele trei zile și trei nopți ale îngropării și învierii Sale. Și – fiindcă Vinerea cea Mare [ziua lumină, n. m.] (care încă sta când Domnul Și-a dat sufletul, căci nu era seară, ci ceasul al nouălea) fiindcă, zic, Vinerea cea Mare împreună cu noaptea de mai înainte fac o zi de 24 de ceasuri – de aceea zicem că Domnul a stat în pîntecele pământului toată ziua de vineri [ziua calendaristică, ce prinde și noaptea dinainte, socotită în vremea noastră a fi *noaptea zilei de joi!* – n. m.]. Apoi, după apusul soarelui, a început noaptea sîmbetei, [urmată de ziua-lumină a sîmbetei, n. m.], întru care Domnul a fost sub pământ împreună cu dumnezeiescul Său suflet și trup. Iar cînd s-a sfîrșit sîmbăta, după apusul soarelui, a început noaptea Duminicii, căreia i-a urmat ziua [lumină, n. m.] a Duminicii, aceasta fiind cea a treia noapte și zi în care S-a sculat din morți Domnul. Așadar, Domnul S-a pogorît în inima pământului întru a doua parte a zilei de vineri [alcătuită din noapte/zi-lumină, n. m.], Duminică S-a aflat în inima pământului numai întru întîia parte a zilei, iar sîmbătă S-a aflat în inima pământului toată ziua, întru cele 24 de ceasuri ale ei, în acea zi de plîngere plinind toată vremea prăznuirii iudaice.

Acest dumnezeiesc Anastasie (care a stătut și sfințit Mucenic, precum se arată la foaia 111 a tomului I al lui Adam Zornicavie, în subînsemnările domnului Evghenie), întrebat fiind (întrebarea 87) care merge înainte, ziua sau noaptea? – răspunde: „După *Facerea* lui Moisi, este cu neputință a zice că noaptea merge înaintea zilei, căci mai întîi a fost făcută firea luminii, și apoi s-a făcut noaptea, apunînd lumina. Dar – fiindcă «este o nouă zidire în Hristos», precum zice Apostolul – Biserica lui Hristos nu mai urmează științei lui Moisi. Apoi, ca să nu se spună că Hristos a înviat din morți în ziua sîmbetei, Dumnezeu a iconomisit și a poruncit ca și ludeii să înceapă sîmbăta de cu seară, de la apusul soarelui de vineri, ca să nu aibă prilej să cîrtească asupra noastră că începem Duminica din seara sîmbetei. Iar Dumnezeu a făcut aceasta ca să înveți că din întuneric am venit la lumină, și de aceea începem de la întuneric și ajungem la lumină.”

Dar și marele Atanasie (la întrebarea 52) zice: „Fără de îndoială, așadar, lumina merge înaintea întunericului. Însă, ca să nu zică ludeii către noi că Hristos S-a sculat din morți sîmbătă, Dumnezeu le-a astupat gura mai înainte, legiindu și lor ca să înceapă ziua sîmbetei de cu seară.”

Iar la întrebarea 53 zice: „De vreme ce Dumnezeu i-a chemat pe oameni la lumina cunoștinței de Dumnezeu și a *Evangeliei* din întunericul necunoștinței și din *Lege*, după cuviință așadar ne-a poruncit să începem ziua Învierii Sale de cu seară și să o încheiem la lumină. Căci ar fi fost necuviincios și nepotrivit a începe de la lumină și a sfârși în întuneric și noapte ce e al lui Hristos.”

Această numărătoare arătată de marele Atanasie și de Anastasie a acelor trei nopți-zile ale îngropării și învierii Domnului este cu adevărat minunată și mai covârșitoare decât toate celelalte. Iar cum că numărarea aceasta este unită cu 1) *Dumnezeieștile Scripturi* este arătat din multe locuri. Căci *Sfânta Scriptură* – adică Dumnezeu, prin Moisi – poruncește ca Evreii să prăznuiască nu numai ziua Pașei – care era semn și închipuire a adevăratului Paște al nostru, al Învierii Domnului – ci și sîmbetele și celelalte sărbători ale lor din seară pînă în seară, iar nu de dimineată pînă în dimineată. Și zice așa despre praznicul Pașei: „Începîndu-se ziua a patrusprezecea a primei luni, de cu seară veți minca azime pînă în ziua a douăzeci și una a lunii, pînă seara (*Ieșirea* 12:18). Iar despre mielul ce se jertfea la Pasha, zice așa: „Și îl va junghia toată mulțimea adunării fiilor lui Israel către seară (*Ieșirea* 12:6), adică atunci cînd se începe cîntarea de seară a praznicului Pașei. Iar despre celelalte sărbători s-a scris așa în *Levitic*: „Din acea seară pînă în seara zilei a zecea a lunii să prăznuiți odihna voastră” (capitolul 23:32). Este arătat așadar că Dumnezeu numără aici începutul viitoarei zile de o noapte și o zi din seara ce purcede înainte, de unde a și predanisit nelucrarea și odihna sîmbetei începînd din seara de vineri. Și Evreii păzesc aceasta pînă în ziua de astăzi, căci, îndată ce vine seara vinerei, încetează toată lucrarea și o cinstesc cu nelucrarea. Așa și Amarand, acel ludeu nevestejit, cinstind nelucrarea sîmbetei, nu a voit să apuce cîrma corabiei vinerei seara – precum scrie Sinesie.

2) Numărarea aceasta a celor trei zile și trei nopți ale îngropării și învierii Domnului este unită cu sfîntul și icumenicul Sobor al VI-a, pentru că și acesta, urmînd zicerilor de mai sus ale *Sfintelor Scripturi*, poruncește să se prăznuiască Învieria Domnului din seara sîmbetei pînă în seara Duminicii, și împreună să se numere noaptea dinaintea Duminicii cu ziua [lumină, n. m.] a Duminicii, încît, începînd ziua de la întuneric, să o isprăvim în lumină. Și zice Sfîntul Sinod așa: „Facem cunoscut credincioșilor că, după intrarea preoților în altar în seara sîmbetei, după obiceiul ce se ține, nimeni nu trebuie a-și pleca genunchii pînă în seara Duminicii viitoare. (...) Căci, luînd ca înainte-mergătoare a învierii Mîntuitorului nostru noaptea de după sîmbătă, de aici începem duhovnicește zilele, din întuneric încheind praznicul la lumină, ca de aici să prăznuim Învieria Domnului într-o întregă noapte și zi” (*Canonul* 90).

3) Numărarea aceasta a celor trei zile este unită cu

rînduiala întregii Biserici a lui Hristos. Căci aceasta, urmînd proorociilor *Sfintei Scripturi* și canonului de mai sus al icumenicului Sinod, de la început obișnuiește a prăznui sărbătorile ei dintru o seară pînă în cealaltă seară și – simplu a zice – fiecare zi începe de cu seară. [...] Iar de ar zice cineva că dumnezeiescul Dionisie al Alexandriei (sau și alții oarecari) o numește „noapte a sîmbetei” pe cea dinaintea Duminicii, răspundem că acesta o numește așa pentru că se păzește cu postire pînă la al șaselea ceas, iar de la al șaselea ceas se face Învierea Domnului și se cîntă slujba cea de dimineată a Duminicii.

4) Numărarea aceasta este unită și cu obiceiul obștesc al oamenilor, după care așa se numără zilele. Căci, dacă se întîmplă să moară cineva în oricare ceas al zilei, obișnuim a socoti ziua aceea împreună cu noaptea cea trecută; apoi, lăsînd o singură zi la mijloc, ziua următoare îi facem pomenire de trei zile. La fel facem și cînd se naște cineva în oricare ceas al nopții, căci unim noaptea aceea cu următoarea zi și o facem început al nașterii lui – precum zice dumnezeiescul Isidor Pelusiotul (în tîlcuirea la *Matei*, capitolul 27). Dar de multe ori și *Dumnezeiasca Scriptură* începe o zi [calendaristică, n. m.] nu de la zi [ziua lumină, n. m.], ci de la noapte, și unește următoarea zi cu noaptea. Căci Isaia zice: „noaptea și ziua nu se va stinge” (capitolul 34:15). Și la *Marcu* scrie: „să se scoale noaptea și ziua” (capitolul 4:27). Și la *Luca*: „a sluji noaptea și ziua” (capitolul 2:27). Și Păvel zice: „noaptea și ziua nu am încetat” (*Faptele Apostolilor* 20:31). Și iarăși: „noaptea și ziua lucrînd” (*1 Tesaloniceni* 2:9). Și în alte prea-multe locuri, pe care nu le mai înșir.

Dar de ce zic acestea? Căci chiar de la începutul facerii lumii simțite se arată îndestul că întunericul este mai întîi, și apoi lumina. Căci la începutul *Facerii* citim așa: „Întru început a făcut Dumnezeu cerul și pămîntul. Iar pămîntul era netocmit și gol. Și întuneric era deasupra adîncului. Și Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apei” (*Facerea* 1:1). De aceea se miră teologii cum întunericul acela ce era mai întîi a ținut pînă la al șaselea ceas al zilei celei dîntîi, adică pînă la amiază, înțelegînd aceasta de la zicerea „Se purta pe deasupra apei”, care e la timp nedesăvîrșit (imperfect), care însemnează vreme zăbavnică și îndelungată. Și ei zic că la amiază s-a făcut lumina. Iar de vreme ce Dumnezeu a numit întunericul „noapte” și lumina a numit-o „zi” – după capitolul 1 al *Facerii* – înseamnă că noaptea merge înaintea zilei.

Iar dacă am zice dimpotrivă, că o zi [calendaristică, n. m.] începe de dimineată și nu de cu seară, urmează aceste două mari necuviințe: întîi – după dumnezeiescul Anastasie – s-ar zice că Hristos a înviat din morți în ziua sîmbetei, și deci învierea Lui ar fi *a doua zi*, nu *a treia*. Căci, dacă ziua ar începe de dimineată, înseamnă că din dimineata Vinerei celei Mari, întru al căreia al nouălea ceas a murit Hristos, pînă în dimineata Sîmbetei celei Mari ar fi o zi; la fel, din dimineata Sîmbetei celei mari pînă în

închipuit învierea de a treia zi a Domnului prin Isaac, care după trei zile s-a mîntuit și a fost dat viu maicii sale, fără a fi junghiat. S-a preînchipuit încă și prin multe alte cuvinte ale *Scripturii Vechi*. Căci Isaia zice: „Și Domnul voiește a-L curăți pe El de rană și a arăta Lui lumină” (*Isaia* 53). Și David zice: „Nu vei lăsa sufletul Meu în iad” (*Psalmul* 5:16). Și Osie: „Și după două zile ne va da viață din nou, iar în ziua a treia ne va ridica iarăși și vom trăi în fața Lui” (*Osie* 6:2).

dimineața Duminicii Paștilor ar fi o altă zi, și iată două zile; și, fiindcă Domnul a înviat după al șaselea ceas al nopții, atunci ar însemna că a înviat a doua zi, nu întru a treia, măcar de ar tot micșora-o cineva cît ar voi cu gîndul său. Și cel ce voiește, să citească în *Istoria bisericească* a lui Meletie că aceasta este socoteală a Armenilor: „Ziceau (Armenii) că Hristos nu a înviat Duminică, ci sîmbătă; deci nu a treia zi după răstignire, ci a doua zi” (tomul al patrulea, capitolul 34). Din aceasta însă ce urmează? A-L face pe Domnul mincinos – și cine nu vede cîtă necuviință este întru aceasta? – căci El a zis: „După trei zile Mă voi scula”, iar Apostolul: „S-a sculat a treia zi” și *Simbolul Credinței*: „și a înviat a treia zi”.

Al doilea, dacă vom spune că o zi începe de dimineață, înseamnă că Biserica lui Hristos se cuvine să facă dimineața liturghia sfîntului prăznuit în acea zi, să zicem a Sfîntului Gheorghe, apoi să cînte slujba de seară a sfîntului în seara zilei aceleia, urmînd să-i cînte slujba de dimineață în noaptea zilei viitoare, și așa să săvîrșească slujba sfîntului. Adică să înceapă din lumină și să sfîrșească în întuneric. Oricine vede însă că aceasta este o răsturnare, o stricare și o întoarcere pe dos a întregii rînduiei a slujbelor Sfintei Biserici a lui Hristos. (n. aut.)

5 și S-a arătat lui Kifa,

Îl pune mai întâi pe Petru, Apostolul cel mai vrednic de crezare dintre toți. Și, măcar că Domnul S-a arătat mai întâi Mariei după ce S-a sculat din morți (*Matei 28*), dintre bărbați S-a arătat mai întâi lui Petru, ca unuia ce-i întrecea pe ceilalți ucenici.³⁰⁴ Pentru că trebuia să vadă învierea lui Hristos mai întâi acela care Îl mărturisise cel dintâi și care se lepădase de El, ca prin aceasta Hristos să-i arate că El nu l-a lepădat.

apoi celor doisprezece;

Apostolul Matia a fost ales și a intrat în locul lui Iuda după înălțarea Domnului, și nu îndată după înviere. Deci cum zice aici Pavel că Hristos S-a arătat „celor

³⁰⁴ Căci dumnezeiescul Evanghelist Luca scrie cum Cleopa și cel care era împreună cu el, sculându-se îndată, s-au întors în Ierusalim și i-au aflat adunați pe cei unsprezece și pe cei împreună cu dînșii, zicînd că „într-adevăr S-a sculat Domnul și S-a arătat lui Simon” (*Luca 24:35*). Iar Ighisip (în cartea despre căderea Ierusalimului) zice că Domnul S-a mai arătat lui Petru și cînd acesta se afla la Roma. (n. aut.)

doisprezece”? La aceasta zicem că se poate să Se fi arătat Domnul și lui Matia, după înălțare, așa cum S-a arătat și lui Pavel și l-a chemat – precum spune mai jos chiar Pavel. De aceea, Pavel nu a arătat nici vremea în care S-a arătat Domnul celor doisprezece, ci a zis nehotărât.

Unii zic însă că aici s-a făcut greșeală de scriere și, în loc de a se scrie unsprezece, s-a scris doisprezece.³⁰⁵ Sau că Domnul, cunoscînd cu ochiul cel înainte-cunoscător că Matia are să se numere împreună cu cei unsprezece (pentru a se plini numărul de doisprezece), S-a arătat și lui după înviere, ca să nu fie mai prejos decît ceilalți Apostoli. O astfel de înțelegere însemnează

³⁰⁵ De aceea, și Ioan Damaschinul scrie „unsprezece” în loc de „doisprezece” în tîlcuirea epistolelor lui Pavel.

Iar dumnezeiescul Ioan Evanghelistul vorbește de *doisprezece* Apostoli și după pieirea lui Iuda: „Iar Toma, unul din cei doisprezece...”, pentru cinstirea numărului pe care l-a ales Domnul de la început, voind ca ațîția să fie ucenicii Săi. De aceea, vedem că și ceilalți Evangheliști îl pun pe Iuda între cei doisprezece și după ce el s-a dus la arhieriei și s-a tocmit pentru vînzarea Domnului: „Iată, Iuda, unul din cei doisprezece...” (*Matei* 26:47). Și vedem că Domnul poartă grijă pentru cei doisprezece și după vînzare, zicînd că putea să-L roage pe Părintele Său să-L trimită spre ajutor „mai mult decît *douăsprezece* – nu *unsprezece!* – legiuni de îngeri” (*Matei* 26:33). Apoi, pentru a se păzi întreg acest număr ales de Domnul, cei unsprezece Apostoli au purtat grijă și l-au ales pe Matia după înălțarea Domnului, și au fost iarăși doisprezece. (n. aut.)

și Evanghelistul Ioan, zicînd: „Iar Toma, unul din cei doisprezece...” (capitolul 20:24). Căci mai adevărat era să zică cineva că Ioan a numărat aici împreună cu ceilalți unsprezece pe Matia după înaintecunoștință, decît că l-a numărat pe Iuda după ce l-a vînduse pe Domnul și se spînzurase.

6 după aceea, S-a arătat deodată la mai sus de cinci sute de frați,

După ce a dovedit învierea Domnului din *Scripturi*, marele Pavel îi aduce acum ca martori ai învierii Lui chiar pe Apostoli și pe alți oameni. Iar unii au înțeles că zicerea „mai sus” însemnează „de sus, din ceruri”, fiindcă Domnul S-a arătat deasupra capetelor lor, ca să-i încredințeze nu numai de învierea Sa, ci și de înălțare. Iar alții au înțeles că „mai sus de cinci sute” arată că S-a arătat la mai mulți decît cinci sute.

dintre care mulți rămîn pînă acum, iar

unii au adormit;

Am – zice – martori ai învierii lui Hristos și oameni care sînt încă vii. Și, zicînd că „unii au adormit”, Apostolul a pus început cuvîntului despre învierea de obște, pentru că cel ce doarme, acela se și scoală.

7 apoi, s-a arătat lui Iacov,

Iacov este fratele Domnului, care a fost așezat de Însuși Domnul episcop al Ierusalimului, precum mărturisește despre aceasta și Hrisostom.³⁰⁶

apoi, tuturor Apostolilor;

Căci mai erau și alți Apostoli, cum erau cei șaptezeci.

³⁰⁶ Ia aminte cum Climent Stromatul (în Cartea a VII-a a subțilcuiilor), înălțîndu-l pe Iacov, îl numește „frate al lui Dumnezeu”. Dreptului Iacov, lui Ioan și lui Petru, le-a dat Domnul cunoștința după înviere, și aceștia au predanisit-o celorlalți Apostoli; iar ceilalți Apostoli iarăși au predanisit-o celor 70. De aceea zicea Isihie că „Petru vorbea poporului iar Iacov legiuia.” Vezi și subînsemnarea zicerii: „iar pe altul din Apostoli nu am văzut, afară de Iacov, fratele Domnului” (*Galateni* 1:19). [Am zis acestea] ca să cunoști faptele bune și darurile acestui dumnezeiesc Iacov. (n. aut.)

8 iar în urma tuturor, ca unui născut fără de vreme, mi S-a arătat și mie.

Cuvîntul acesta al Sfîntului Apostol este plin de smerită-cugetare. Și o folosește aici cu înțelepciune, pentru ca atunci cînd va zice cuvîntul acela mare, anume că „a ostenit mai mult decît toți”, să fie crezut, iar nu socotit că vorbește din mîndrie.

Și se numește pe sine-și *ectroma* (adică grozăvie [„monstru”, n. m.]), nume care arată pe unul ce se naște neîmplinit și ciuntit, fiind lepădat înainte de vreme de femeia însărcinată. Deci, fiindcă și el se socotește lepădat și nevrednic de a fi Apostol al Domnului, Apostolul s-a numit pe sine-și lepădătură, ca un neîmplinit și ciuntit pentru vrednicia apostolească. Unii zic însă că *ectroma* este nașterea cea mai de pe urmă a femeii, și că Pavel se numește pe sine-și așa pentru că L-a văzut pe Domnul în urma tuturor Apostolilor.³⁰⁷

³⁰⁷ Iar Coresi zice că Pavel s-a numit pe sine-și *ectroma* pentru că la întoarcerea sa a fost orbit, apoi

9 Căci eu sînt cel mai mic dintre Apostoli, care nu sînt vrednic să mă numesc Apostol, pentru că am prigonit Biserica lui Dumnezeu.

Apostolul vorbește aici pentru sine și zice că este nu numai afară din numărul celor doisprezece Apostoli și al celorlalți șaptezeci, dar că nici nu e vrednic a se numi Apostol. Vezi însă – o cititorule! – cum Pavel își aduce aminte de păcatele acelea (adică de goanele împotriva Creștinilor) de care s-a slobozit prin Sfântul Botez, pentru ca, prin această aducere aminte, să arate ce mare dar i-a făcut Dumnezeu.³⁰⁸

pentru că a fost făcut Apostol fără vreme, după ce S-a înălțat Domnul, și pentru că era afară din numărul celor doisprezece Apostoli, căci, așa cum zice Suetoniu în *viața lui Octavian Augustus*, Romanii aveau obiceiul a numi *ectroma* pe cei ce erau făcuți sfinți al împărăției din hatîr.

Iar Teodorit tâlcuiește așa: „Vrînd a se numi pe sine și mai neînsemnat decît toți, lăsîndu-i pe toți cei împliniți în pîntecele maicilor lor și născuți după legea firii, se aseamănă pe sine și cu un prunc neîmplinit, care nici nu intră în catalogul oamenilor”. (n. aut.)

³⁰⁸ De aceea și noi, toți cei ce am făcut păcate, să ne aducem aminte de ele și să ne pocăim înaintea lui Dumnezeu, mîhnindu-ne și suspinînd, chiar dacă le-am mărturisit și am primit de la părintele nostru duhovnicesc potrivita canonisire. Căci întru aceasta avem pildă pe Apostolul Pavel, care, deși avea iertare de la Dumnezeu pentru goanele pe care le făcuse împotriva Bisericii lui

Dar de ce își numără Apostolul metehnele? Pentru ca astfel să se facă mai vrednic de crezare. Căci cel ce își spune greșelile și metehnele cu adevărat și nu-și face hatîr lui-și, acela nu l-ar face har nici lui Hristos, spunînd altceva decît adevărul.

10 Însă cu darul lui Dumnezeu sînt ceea ce sînt;

Cu cuvintele acestea marele Pavel arată că metehnele le ia asupra sa, iar isprăvile le

Hristos, cu toate acestea își aduce aminte de ele iarăși. Căci însuși Dumnezeu ne poruncește să facem așa, zicînd prin Isaia: „Eu sînt Cel ce șterg păcatele tale și nu le voi pomeni! Tu însă pomenește-le, și ne vom judeca! – zice Domnul. Spune tu păcatele tale întîi, apoi te vei îndrepta” (*Isaia 43:25*).

Pentru aceasta ne sfătuieste și ritorul cel aurit al Bisericii, zicînd așa: „Trebuie să avem păcatele noastre înaintea ochilor noștri, deși Dumnezeu, pentru iubirea de oameni, ni le-a iertat. Dar tu, pentru folosul sufletului tău, să-ți ai păcatul înaintea ochilor, căci pomenirea celor trecute te depărtează de cele viitoare, și cel ce plînge pentru cele trecute le socotește mai bine pe cele următoare. De aceea zice și David: «Iar păcatul meu înaintea mea este pururea», pentru ca, avînd cele mai-nainte făcute înaintea ochilor săi, să nu cadă într-altele viitoare” (*Cuvîntul al doilea despre pocăință*). Iar în altă parte zice: „Nu e lucru mic, nu e puțin spre îndreptare a aduna cineva toate păcatele sale după fel și a le pomeni adeseori. Căci cel ce face aceasta se va umili într-atît, încît nu se va mai socoti nici măcar vrednic de a fi viu. [...] Deci adună-le toate și scrie-le ca într-o carte! Căci, dacă le vei scrie tu, Dumnezeu le va șterge; și iarăși, dacă tu nu le vei scrie, le-a scris Dumnezeu și-ți va cere dare de seamă! [...]” Vezi și în a mea *Carte folositoare de suflet* despre cum se cuvine să se pocăiască și de care păcate trebuie a-și aduce aminte păcătosul. (n. aut.)

dă darului lui Dumnezeu.

și darul Lui întru mine nu s-a făcut deșert, căci am ostenit mai mult decât toți.

Fericitul Pavel a zis și cuvântul acesta cu sfială și smerenie. Căci nu spune că a făcut fapte vrednice de darul dumnezeiesc, ci că darul dat lui de Dumnezeu nu s-a arătat zadarnic și nefolositor. Cum și în ce chip? Astfel, căci am ostenit – zice – mai mult decât toți ceilalți Apostoli. Și nu a zis că s-a primejduit, ci un cuvânt mai smerit, că „a ostenit”, și așa, cu numele osteneții, și-a făcut lauda. Însă dumnezeiescul Apostol spune acestea ca să se arate vrednic de crezare, fiindcă învățătorul se cuvine a fi vrednic de crezare înaintea ucenicilor săi care îl ascultă.

Dar nu eu, ci darul lui Dumnezeu care este cu mine.

Zice: Însă acest lucru, a osteni eu atîta, nu este ispravă a mea, ci a darului lui Dumnezeu.³⁰⁹

11 Deci ori eu, ori aceia, așa propovăduim și voi așa ați crezut.

Zice: Dar – chiar dacă eu am ostenit mai mult decît ceilalți, sau ceilalți Apostoli mai mult decît mine – toți ne învoim întru propovăduire. Și nu a zis: De nu mă credeți pe mine, încredințați-vă de ceilalți! – căci, dacă ar fi zis așa, s-ar fi nimicnicit pe sine și și nu s-ar mai fi arătat martor vrednic de crezare și de adevăr. Ci zice că și el singur este de ajuns spre a fi crezut, și aceia sînt de ajuns spre a fi crezuți, de asemenea.

Dar și cu acest „așa propovăduim” a arătat că cele zise de el sînt adevărate. Căci – zice – nu grăim în vreun ungher și loc ascuns, ci arătat, de față înaintea tuturor.

³⁰⁹ Și Teodorit a tîlcuit aceasta, zicînd: „Nefiind silit a-și descoperi ale sale, și-a adus aminte de cugetarea sa cea smerită, căci ascunde minunile și arată osteneala, dar și aceasta zice că este a darului dumnezeiesc.” (n. aut.)

Apoi, pe lângă celelalte, aduce spre mărturia adevărului însăși credința lor. Fiindcă voi – zice – nu ați fi crezut așa ușor și la împlinire unor cuvinte mincinoase și plăsmuite, dacă nu v-ați fi încredințat că cele spuse de noi, Apostolii, sînt adevărate. Și a zis: „voi așa ați crezut”, ca să arate că acum nu mai credeau așa, fiindcă se clătinau în credință și mai ales în dogma învierii.

12 Iar dacă se propovăduiește că Hristos a înviat din morți, cum zic unii dintre voi că nu este înviere a morților?

Prea-bun silogism face aici Pavel: căci – după ce a dovedit mai întîi că Hristos S-a sculat din morți și că așa e propovăduit și de el, și de ceilalți Apostoli – de la învierea lui Hristos trage încheierea că toți oamenii vor învia de obște; căci trupul, adică Biserica, urmează Capului, care este Hristos.³¹⁰ Însă nu-i osîndește pe toți

³¹⁰ Zice și Teodorit că Apostolul, punînd ca temelie învierea lui Hristos, asupra acesteia zidește cuvîntul

Corintenii pentru că ar tăgădui învierea morților, ca să nu-i facă mai fără rușine și mai obraznici, ci spune că „unii” dintre dînșii zic aceasta.

13 Iar dacă nu este înviere a morților, atunci nici Hristos nu a înviat!

Ca să nu spună Corintenii că Hristos a înviat cu adevărat, dar că nu va fi înviere obștească a morților, Apostolul face silogism de la cuvîntul lor și zice: Dacă nu este înviere, așa cum ziceți voi, înseamnă că nici Hristos nu a înviat! Fiindcă una o întemeiază și o dovedește pe cealaltă: căci pentru ce pricină ar fi înviat Hristos, dacă nu ar fi urmat ca învierea Lui să se facă început al învierii noastre?

14 Iar dacă Hristos nu a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, deșartă este și credința voastră!

despre învierea de obște, folosind silogisme foarte puternice. (n. aut.)

Zice: Căci, dacă Hristos a murit, dar apoi nu S-a sculat din morți, atunci nici păcatul nu s-a omorât, nici moartea nu s-a stricat; prin urmare, deșartă și zadarnică a fost propovăduirea noastră, iar voi ați crezut lucruri deșarte și zadarnice!³¹¹

15 Ne aflăm încă și martori mincinoși ai lui Dumnezeu, pentru că am mărturisit împotriva lui Dumnezeu că a înviat pe Hristos, pe Care nu L-a înviat, dacă deci morții nu înviază.

Zice: Necuvioși și martori mincinoși ne aflăm noi, Apostolii care am propovăduit, și

³¹¹ Iar Sfântul Grigorie al Nisei spune că „Apostolul, prin împletirea celor ce se țin una de alta, întemeiază nesmintitul adevăr, zicînd întru încheieri [„concluzii”, n. m.] că, dacă nu este înviere a morților, atunci nici Hristos nu a înviat; iar dacă Hristos nu a înviat, zadarnică este credința într-Însul. Căci, dacă e adevărată propunerea [„premise”, n. m.], anume că Hristos a înviat din morți, atunci și ceea ce se ține de aceasta trebuie să fie negreșit adevărată, anume că este înviere a morților. Căci, prin dovada din parte, se dovedește și cea obștească (aceasta însă se înțelege după faptul că Hristos, fiind noul Adam, cuprinde întru Sine toată omenirea). Și, dimpotrivă, dacă cineva spune că este minciună zicerea cea peste tot cuprinzătoare [„generală”, n. m.], că adică nu e înviere a morților, atunci negreșit că s-ar afla neadevărată și cea din parte, anume că Hristos S-a sculat din morți; căci ceea ce este cu neputință tuturor e cu neputință oricui. [...]” (cuvînt la zicerea „Iar cînd se vor supune Lui toate...” (tomul II). (n. aut.)

voi, care ați crezut, pentru că L-am cleветit pe Dumnezeu și am mărturisit în chip mincinos că L-ar fi înviat pe Hristos; căci, dacă morții nu învie, înseamnă că nici Dumnezeu nu L-a înviat pe Hristos. De aceea, fiindcă este necuviincios să zicem că Dumnezeu nu L-a ridicat pe Hristos din morți, atunci nu se cuvine să credem nici că morții nu vor învia.

16 Căci, dacă morții nu înviază, nici Hristos n-a înviat.

17 Iar dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este credința voastră,

Apostolul luptă și aici cu același silogism și zice: De aceea a înviat Hristos, ca să facă învierea tuturor morților; iar dacă nu se face învierea morților, înseamnă că nici Hristos nu a înviat; iar dacă ar fi așa, atunci credința voastră este zadarnică și deșartă, socoteală ce este prea-fără cuviință.

Încă sînteți întru păcatele voastre.

Dacă Hristos nu a înviat, atunci nici nu a murit. Iar dacă nu a murit, atunci nici nu a stricat păcatul, căci moartea Lui a fost dezlegarea păcatului. Căci zice Ioan despre Hristos: „Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii!” (Ioan 1:29), numindu-L „Miel” pentru junghierea ce urma să o sufere pentru păcatele lumii. Iar dacă păcatul nu s-a dezlegat, înseamnă că voi vă aflați încă în păcat! Și atunci, cum de ați crezut că v-ați slobozit de păcat prin Sfântul Botez, de vreme ce acesta se face întru moartea și învierea Domnului?

18 Și atunci și cei ce au adormit în Hristos au pierit.

Dacă nu este înviere a morților – zice – înseamnă că și frații ce au murit pentru Hristos, care au fost și ei păcătoși, au pierit dintre noi. Dacă nu este înviere a morților, înseamnă că toți cei ce au adormit întru credința lui Hristos, ducînd viață strîmtorată

și ticăloșită, au pierit și aceștia, și în zadar s-au lipsit de lucrurile cele veselitoare și pricinuitoare de bucurie ale lumii, de vreme ce nici după moarte nu nădăjduiesc să dobândească vreun bine.

19 Iar dacă nădăjduim întru Hristos numai în viața aceasta, sîntem mai ticăloși decît toți oamenii.

Dacă credința noastră creștinească se mărginește numai la viața aceasta vremelnică, și dacă noi, care nădăjduim în Hristos, privim numai la această viață vremelnică, iar dincolo nu este viață veșnică, atunci cu adevărat sîntem mai ticăloși și mai nenorociți decît toți necredincioșii și necinstitorii de Dumnezeu! Pentru că noi nu ne îndulcim nici de bunătățile de aici, ca necinstitorii de Dumnezeu (precum a zis și mai sus), și, dacă nu înviem, sîntem lipsiți și de cele viitoare.

Dar poate cineva ar zice că, deși trupurile

nu vor învia, sufletul însă, fiind nemuritor, se va îndulci singur de veșnicele bunătăți. Răspundem că acest cuvânt nu are nici o adevărată socoteală și crezămînt, pentru că sufletul nu a ostenit singur, ci a ostenit și trupul.³¹² Așadar, ce dreptate ar fi aceasta, ca trupul, care a suferit cea mai multă osteneală, să se ducă întru a nu fi și să nu se odihnească, nici să se îndulcească de vreo bunătate, și doar sufletul să se încununeze și să se îndulcească de bunătăți? Aceasta ar fi o vădită nedreptate!

³¹² Într-un glas zice și dumnezeiescul Hrisostom: „Ce zici – o fericite Pavele? Că, dacă trupurile nu se vor scula din morți, înseamnă că nădăduim numai în viața aceasta, măcar că sufletele rămîn, fiind nemuritoare? Așa este – zice – sufletul lipsit de trup – chiar dacă ar rămîne, chiar dacă ar fi nemuritor, cum și este cu adevărat – nu ar dobîndi bunătățile acelea negrăite și nici nu s-ar munci, cu toate că se va arăta «

» (*Epistola a doua către Corinteni* 5:10). De aceea zice: «Dacă nădăduim în Hristos numai în viața aceasta, sîntem mai jalnici decît toți oamenii», căci, dacă trupul nu învie, sufletul va rămîne neîncununat, afară de fericirea ce va fi în ceruri. Iar dacă se va întîmpla aceasta, nu vom dobîndi nimic atunci și înseamnă că răsplătirile sînt întru această viață” (*Cuvîntul 39 la Epistola întâi către Corinteni*).

Și ia aminte că din cuvintele acestea ale lui Pavel, ale lui Hrisostom și ale lui Teofilact se doboară socotința apusenilor [ereticii romano-catolici, n. m.], care zic că răsplătirea bunătăților și a răutăților se face acum. Vezi și zicerea „decî mi se păstrează cununa dreptății” (*2 Timotei*) și zicerea „toți aceștia, mărturisiți fiind prin credință, nu au luat făgăduința” (*Evrei* 11:39). (n. aut.)

***20 Dar acum Hristos a înviat din morți,
făcîndu-se începătură celor adormiți.***

După ce a arătat cîte necuviințe urmează dintru a nu crede că este înviere a morților, Apostolul repetă aici cuvîntul despre înviere și zice că acestea ar fi dacă nu s-ar face învierea morților, fiindcă atunci nici Hristos n-a înviat. Acum însă, de vreme ce Hristos a înviat cu adevărat, înseamnă că se va face și învierea obștească și necuviințele acestea nu vor urma. Căci, dacă Hristos „S-a făcut începătură celor adormiți”, atunci negreșit trebuie ca aceia să învieze; fiindcă începătura are și pe cei ce urmează ei, de pildă cînd unul din cei mulți începe a face un lucru mai întîi, iar apoi ceilalți îl fac după el.

Și zice adeseori că Hristos a înviat „din morți”, ca să astupe gurile ereticilor manihei, care ziceau că Hristos nu a murit trupește, ci gînditor – cum am zis și mai înainte.

21 Căci, de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un Om și învierea morților.

22 Căci, precum în Adam toți mor, așa și în Hristos toți vor învia.

Aici, dumnezeiescul Apostol spune pricina cu care adeverează cele zise mai sus: Trebuia – zice – ca firea omenească, ce fusese biruită întru Adam, să biruiască întru Hristos, și omul, care căzuse și fusese biruit, să biruiască și să se ridice iarăși.³¹³ Fiindcă, așa cum întru Adam, adică pentru păcatul lui Adam, au căzut în moarte toți oamenii născuți dintr-însul, la fel se vor și ridica toți întru Hristos, pentru că Hristos a fost găsit fără de păcat, nefiind așadar vinovat morții, El murind din voia Sa. (Pe

³¹³ De aceea a zis Grigorie al Nisei că „învierea nu este altceva decât așezarea în starea de la început” (cuvîntul întîi la *Ecclesiast*). Iar Teodorit tîlcuiește zicerea aceasta așa: „Priviți la temeliea neamului, la Adam, și vedeți pe strănepoți urmînd strămoșului și toți făcîndu-se muritori, de vreme ce acela a primit murirea. La fel, toată firea oamenilor va urma Stăpînului Hristos și se va împărtăși de înviere, căci El este întîi născut din morți, precum vechiul Adam a fost întîi plăsmuit. Și în chip potrivit L-a numit acum pe Hristos „om”, știindu-L și Dumnezeu, pentru ca, arătînd că are fire omenească, să adevereze cuvîntul despre înviere.” (n. aut.)

lîngă aceasta, a înviat și fiindcă nu era cu putință a fi stăpînit de moarte Începătorul vieții – precum a spus căpetenia Apostolilor, Petru, în *Faptele Apostolilor* 2:24).

Acestea toate sînt însă și împotriva ereticilor manihei, care nu mărturiseau că Hristos a înviat trupește, ci gînditor – precum am zis mai înainte.

23 Dar fiecare în rîndul cetei sale:

Fiindcă dumnezeiescul Apostol a zis mai sus că toți vor învia, ca să nu socotești tu – o cititorule! – că și păcătoșii se vor mîntui, el zice acum așa: În ce privește învierea, toți vor învia – și păcătoșii, și dreptii – însă fiecare se va rîndui după a sa ceată și în partea de care este vrednic.³¹⁴

***Hristos ca începătură, apoi cei ai lui
Hristos, întru venirea Lui, apoi sfîrșitul,***

³¹⁴ Teodorit zice că așa învață și Domnul în sfințitele *Evangelii*, că pe oi le va pune de-a dreapta, iar pe capre de-a stînga. (n. aut.)

Hristos – zice – S-a făcut „începătură” și cale a învierii, iar după El se vor scula din morți și „cei ai lui Hristos”, adică Creștinii credincioși Lui, cei ce au sporit întru fapta bună. Aceștia vor învia întru Hristos mai întâi, când va veni Hristos din cer,³¹⁵ căci aceasta însemnează zicerea „întru venirea Lui”. Fiindcă dreptii vor avea oarecare cinste și vrednicie chiar întru însăși învierea pe care o vor dobîndi, ei sculîndu-se din morți înaintea tuturor, fiind răpiți în nori spre întimpinarea Domnului în văzduh, precum zice tot Pavel (*1 Tesaloniceni* 4:16). Iar păcătoșii nu vor fi răpiți în nori, ci Îl vor aștepta pe Judecător jos, ca niște osîndiți ce sînt. „Apoi, va urma sfîrșitul” tuturor

³¹⁵ [...] Iar Teodorit zice: „Și îi numește «ai lui Hristos» nu numai pe cei ce au crezut într-Însul după întruparea Sa, ci și pe aceia ce s-au aflat întru buna-cinstire de Dumnezeu și au strălucit întru fapta bună în vremea *Legii* și mai înainte de *Lege*, adică pe aceia care s-au săvîrșit în credința Hristosului ce urma să vie.” Vezi și subînsemnarea zicerii „și cei morți întru Hristos vor învia mai întâi” (*1 Tesaloniceni* 4:16). Și Sfîntul Grigorie Nissis zice: „(...) după cum, în trupul nostru, lucrarea unui singur simț mișcă întreaga noastră simțire, tot așa, ca și cum întreaga omenire ar fi socotită ca o singură ființă, învierea unei părți (Hristos adică) cuprinde acea întreagă fire, datorită legăturii și unirii părților ei, învierea unei părți revărsîndu-se asupra întregului” (în *Marele cuvînt catehetic*, capitolul 32). (n. aut.)

oamenilor, fiindcă toți au să învieze de obște. Căci nu se va întâmpla atunci precum s-a întâmplat acum, când Hristos a înviat, iar oamenii și lucrurile omenești au rămas la locul lor nestrămutate; atunci vor lua sfârșit toate cele omenești.

24 când Domnul va da împărăția lui Dumnezeu-Tatăl,

Două împărății ale lui Dumnezeu știe *Sfînta Scriptură*: pe una după apropiere, iar pe cealaltă după facerea totului. Căci Dumnezeu împărățește cu adevărat peste toți – și peste Elini [„păgîni”, n. m.], și peste Evrei, și peste diavoli – chiar fără a voi ei, după cuvîntul [„rațiunea”, n. m.] zidirii lumii, fiindcă toți sînt făpturi ale Sale și se supun împărăției Sale chiar fără să vrea. Pe de altă parte, Dumnezeu împărățește peste Creștini și peste Sfinți, care I se supun de bunăvoie, după cuvîntul apropierii, anume pentru că sînt credincioși, casnici și prieteni ai Lui. Despre împărăția aceasta a

credincioșilor zice Dumnezeu-Tatăl către Dumnezeu-Fiul, prin David: „Cere de la Mine, și-Ți voi da Ție neamurile moștenire a Ta” (*Psalmul 2:8*). Și tot despre aceasta zice Hristos, după învierea din morți: „Mi s-a dat toată stăpînirea în cer și pe pămînt” (*Matei 28:18*). Deci împărăția aceasta, a celor credincioși, o dă Tatălui Fiul – precum zice aici Pavel – adică o desăvîrșește. El face aceasta așa cum, de pildă, un împărat ar încredința fiului său să dea război unor neamuri ce s-ar fi răzvrătit împotriva lui; și, cînd fiul va birui și va supune neamurile răzvrătite, atunci se zice că îi dă războiul tatălui său, arătînd adică tatălui său că a isprăvit lucrul încredințat.³¹⁶ Deci Pavel zice

³¹⁶ Fiul dă Tatălui împărăția, dar El nu Se lipsește de dînsa (pentru că aceasta este o socoteală foarte nebunească, a cugeta cineva că împărăția era a Lui atunci cînd se răzvrătise și avea război, ca apoi, după ce a împăcat-o, să fie lipsit de ea); ci o dă ca să-L facă împreună-părtaș al isprăvii Sale și pe Tatăl, fiindcă toate ale dumnezeieștii Treimi sînt obștești. Căci, dacă Fiul S-a întrupat, a făcut-o cu buna-voință a Tatălui și cu împreună-lucrarea Sfîntului Duh. De aceea, și isprăvile pe care le-a făcut Fiul întrupîndu-Se, răsîgnîndu-Se și înviind sînt ale întregii dumnezeiești Treimi.

După înțeleptul Fotie, se zice că Fiul dă Tatălui împărăția nu pentru că Se lipsește de dînsa și că nu o mai are, ci fiindcă Îl veselește cu isprava, de acum El nemaiavînd a se mîhni, nici a se oști și a birui pentru dînsa. Ori – după Teodorit – „Fiul dă Tatălui împărăția nu dezbrăcîndu-Se de împărăție, ci supunîndu-l pe tiranul diavol și pe împreună-lucrătorii lui, și pe toți făcîndu-i să se

aici că sfârșitul se va face cînd Fiul le va supune pe toate. Căci atunci Hristos va împărăți peste noi, cei credincioși, cu toată deplinătatea, de vreme ce nu vom mai fi împărțiți între Dumnezeu și satana, stăpînitorul lumii, ca acum, ci vom fi „casnici ai lui Dumnezeu” – precum zice Teologul Grigorie (*Cuvîntul al doilea despre Fiul*). Așadar Fiul înfățișează și dă Tatălui toată împărăția slobodă, adică pe credincioșii al căror Împărat este, împărăție care „mai înainte era răpită și robită de apostatul diavol” – precum zice dumnezeiescul Chiril al Alexandriei, în cartea a IV-a asupra lui Iulian.

cînd va strica toată începătoria, și toată stăpînirea și puterea.

Sfârșitul – zice – va fi atunci cînd Fiul va birui și va opri toate puterile cele rele ale apostatilor diavoli. Căci acum diavolii încă lucrează și stăpînesc în parte pe mulți

plece și să cunoască pe Dumnezeul a toate". (n. aut.)

oameni, iar atunci va înceta desăvârșit lucrarea și stăpînirea lor. Despre aceasta a zis tot Pavel: „Lupta noastră nu este împotriva sîngelui și a trupului, ci împotriva începătorilor și a stăpînirilor...” (*Efeseni* 6:12); și, în alt loc: „ca, întru numele lui Iisus, tot genunchiul să se plece: al celor cerești, al celor pămîntești și al celor dintru adînc” (*Filipeni* 2:10).

25 Căci El trebuie a împărăți pînă ce-i va pune pe toți vrăjmașii sub picioarele Sale.³¹⁷

26 Vrăjmașul cel din urmă care se va

³¹⁷ Tîlcuind aceasta, Teodorit zice așa: „Dacă cei ce cugetă ale lui Arie și ale lui Evnomie zic că acest «pînă ce» se află numai la Fiul, să-L audă și pe Dumnezeu-Tatăl că zice: «Eu sînt același pînă ce veți îmbătrîni» (*Isaia* 46:4). Iar dacă înțelegem cuvîntul precum vor ereticii de mai sus, Dumnezeu-Tatăl va fi aflat avîndu-Și ființarea măsurată împreună cu bătrînețea oamenilor; dar a bîrfi cineva acestea este însușire de oameni nebuni. Deci, precum Dumnezeu-Tatăl este pururea-vecuitor și fără de sfîrșit, tot așa pururea-vecuitor și fără de sfîrșit este și Fiul. Și El are împărăție veșnică, precum a zis arătat Proorocul Daniil; „Împărăția Lui este împărăție veșnică, ce nu se va strica în veac” (*Daniil* 7:14).

Iar Sfîntul Grigorie Nisis zice că acest „va împărăți” e în loc de: „va birui”: „Fiindcă zice așa: «că trebuie a împărăți El pînă ce-i va pune pe vrăjmași sub picioarele Sale». Adică Cel puternic întru război va înceta din luptă atunci cînd îi va nimici pe toți cei ce stau împotriva binelui, cînd va aduce toată împărăția Sa înaintea lui Dumnezeu-Tatăl, unindu-le pe toate către Sine-Și” (cuvînt la zicerea „iar cînd se vor supune Lui toate”, tomul al doilea). (n. aut.)

strica va fi moartea.

De vreme ce Pavel a zis că Hristos va birui și va strica răzvrătitele puteri ale diavolilor, era de așteptat să zică și când; căci poate ar slăbi pînă a le face pe toate și nu va putea să le isprăvească. De aceea zice Pavel aici că trebuie „a împărăți”, adică a se purta ca un împărat puternic, „*pînă* îi va supune pe vrăjmașii Săi”, pentru ca apoi, în urma tuturor, să supună moartea. Căci acela care îl va supune pe diavol e vădit că va supune și lucrul diavolului, care este moartea. Dar cum se va arăta că a fost supusă, dacă moartea nu va vărsa trupurile morților pe care le ține întru stăpînirea sa? Căci atunci va fi biruită moartea cu adevărat, cînd i se vor răpi și jafurile pe care le-a luat, adică trupurile moarte, precum a zis Domnul: „

(*Matei 12:29*).

Deci, auzind tu – o cititorule! – că Hristos

are să strice „toată începătoria și stăpînirea”, să nu te temi că va slăbi și nu va putea isprăvi acestea; căci le va face pe toate împărățind și ocîrmuind războiul, „pînă ce-i va supune pe toți vrăjmașii”. Vezi, iubitele, că Pavel nu zice acest „pînă” spre a arăta un sfîrșit, ci pentru pricina de mai înainte, zicînd că împărăția lui Hristos ține, stăpînește și nu va slăbi *pînă* ce le va isprăvi pe toate; și că, isprăvindu-le, atunci cu mult mai vîrtos va împărăți, fiindcă „împărăția Lui nu va avea sfîrșit”, precum a zis Arhanghelul către Preacurata Fecioară (*Luca 1:33*).

Iar Grigorie Teologul zice că Fiul împărătește în viața aceasta „ca Cel ce pricinuiește ascultarea noastră către El și ne pune sub împărăția Lui pe noi, cei ce primim să fim împărății de El” (*Al doilea cuvînt teologic despre Fiul*). Dacă înțelegem așa, înseamnă că, după ce ne vom supune Lui, atunci încetează această împărăție, adică silința și lucrarea pe care o facem spre a ne împărăți de Dînsul. Căci –

precum un zidar zidește o casă *pînă* ce-i pune acoperișul, iar după aceea încetează lucrul zidirii – tot așa și Fiul „împărățește”, adică lucrează împărăția Lui asupra noastră, *pînă* ce noi ne vom împărăți de către El cu deplinătate.

27 „Căci toate le-a supus sub picioarele Lui”. Dar, cînd zice că „toate I-au fost supuse Lui”, este arătat că afară de Cel care I-a supus Lui toate.

Fiindcă a spus despre Fiul că are să-i strice și are să-i biruie pe vrăjmași, Apostolul s-a temut ca nu cumva să se creadă că Fiul este un alt început nenăscut afară de Tatăl. De aceea, le dă Tatălui pe toate, zicînd că Tatăl I-a supus Fiului pe vrăjmași. Și, iarăși, fiindcă scria către Elini – care credeau că Zeus s-a sculat asupra lui Hronos, tatăl lui, și i-a luat împărăția – Pavel s-a temut ca nu cumva să bănuiască una ca aceasta Corinteni și despre Fiul Dumnezeului celui adevărat, că adică S-a

ridicat asupra Părintelui Său. De aceea zice că toate s-au supus Fiului, afară numai de Tatăl³¹⁸, Care l-a supus Fiului pe toate. Bagă de seamă însă că supunerea aceasta este mîntuitoare către cei ce se supun – după Sfîntul Grigorie al Nisei, care zice: „Cu numele supunerii se tîlcuiește arătat că la dînșii (adică la cei supuși) este mîntuirea” (cuvînt la zicerea: „Iar cînd se vor supune Lui toate...”, tomul al II-lea).

28 Iar cînd toate vor fi supuse Lui, atunci și Fiul Însuși Se va supune Celui ce l-a supus Lui toate,

Pentru a nu zice cineva că, deși Tatăl nu S-a supus Fiului, totuși nimic nu oprește ca Fiul să fie mai puternic decît Tatăl, Apostolul surpă desăvîrșit această

³¹⁸ Aici, marele între cuvioși Varsanufie aduce istoria aceasta, zicînd că la oarecari din Elini era obiceiul așa: cînd venea în vîrstă fiul împăratului lor, ei se adunau și-l omorau pe împărat. Deci, ca nu cumva cei ce primeau propovăduirea să judece la fel și pentru Fiul lui Dumnezeu, după obiceiul lor, Apostolul a depărtat înțelegerea aceasta de la dînșii, spunîndu-le că atunci „cînd se vor supune Lui toate, însuși Fiul Se va supune Celui ce l-a supus Lui toate”. Aproape aceleași lucruri cu Sfîntul Teofilact și cu dumnezeiescul Varsanufie le spune și Teodorit la tîlcuirea acestei ziceri. (n. aut.)

bănuială, zicînd că „și Fiul Se va supune Tatălui”, ca prin cuvîntul acesta să arate multa unire a Fiului cu Tatăl. Prin urmare, știut să-ți fie – o cititorule! – că Tatăl este pricinuitorul și izvorul puterii acesteia a Fiului și că Fiul nu este o putere potrivnică Tatălui.

Și să nu te miri, cititorule, că Pavel a folosit smerita zicere a supunerii mai mult decît se cuvine, căci, atunci cînd urmează să smulgă din rădăcină vreo cugetare eretică, el obișnuiește a folosi multă covîrșire. De pildă, vrînd să arate că femeia credincioasă nu se vatămă de locuirea împreună cu bărbatul ei necredincios, el a zis că „bărbatul necredincios se sfințește întru femeia credincioasă” (*1 Corinteni* 7:14). Dar el nu vrea să spună că bărbatul necredincios se face sfînt, ci arată cu această zicere covîrșitoare că femeia credincioasă nu se vatămă dacă locuiește împreună cu bărbatul său necredincios. La fel și aici, cu numele supunerii smulge din rădăcină reaua bănuială că Fiul ar fi poate

mai puternic decît Tatăl, de vreme ce a putut săvîrși atîtea lucruri mari.

Iar Teologul Grigorie (în *Cuvîntul al doilea despre Fiul*) zice că Fiul, însușindu-Și toate cele omenești ale noastre, socotește a Sa și supunerea noastră. Căci acum, în viața aceasta, oamenii cei necredincioși se luptă și se împotrivesc lui Dumnezeu, lepădîndu-se de El; iar noi, credincioșii Creștini, slujim patimilor, și cu aceasta sîntem nesupuși lui Dumnezeu. Iar cînd necredincioșii Îl vor cunoaște pe Dumnezeu, pe Care acum Îl tăgăduiesc, iar noi, credincioșii, vom lăsa patimile acestei vieți, atunci se va arăta cu adevărat că Fiul S-a supus Tatălui, de vreme ce El S-a îmbrăcat cu chipul nostru omenesc și socotește ale Sale și metehnele noastre.³¹⁹

³¹⁹ Despre aceasta vorbește și purtătorul de Dumnezeu Maxim, luînd din *Cuvîntul al doilea despre Fiul* al Teologului Grigorie: „Cît sînt eu de nedesăvîrșit și de nesupus – neascultînd de Dumnezeu prin lucrarea poruncilor, nici făcîndu-mă desăvîrșit cu mintea după cunoștință – la fel de nedesăvîrșit și nesupus ca mine Se socotește și Hristos pe Sine-Și, din pricina mea. Căci eu Îl micșorez, mărindu-mă pe mine împreună cu El după Duh, căci sînt trup al lui Hristos și parte din parte” (capitolul 30 din suta a doua a cuvintelor teologice). Spune, fratele meu Creștin care citești acestea, ce înfricoșat cuvînt zice aici Sfîntul Maxim! Cél ce nu se supune lui Dumnezeu – zice – și nu păzește poruncile Lui, acela, din partea sa, Îl face

ca să fie Dumnezeu toate întru toți.

Adică să fie toate atîrnate de Tatăl.

nesupus lui Dumnezeu și pe Stăpînul Hristos! Vezi unde se suie hula și nesupunerea ta, iubitele? De aceea, silește-te cît poți a te supune lui Dumnezeu și a păzi poruncile Lui, ca să nu Se necinstească și să Se ocărăscă din pricina ta Capul tău, Care este Stăpînul Hristos!

Iar marele Vasilie zice: „Dumnezeiește, Fiul Se supune Tatălui de la început, de cînd este și Dumnezeu. Iar dacă [Apostolul zice] că «Se va supune» la urmă, El Se va supune omeneste, pentru noi, iar nu dumnezeiește” (*Cuvîntul al patrulea împotriva lui Evnomie*).

Iar marele Atanasie (în tomul al doilea despre trupeasca arătare a Dumnezeu-Cuvîntului), vorbind împotriva Arienilor, tîlcuiește zicerea așa: „«Fiul Se va supune Celui ce l-a supus Lui toate», adică atunci cînd ne vom supune toți Fiului, și ne vom afla mădulare ale Lui și ne vom face Lui ca fii ai lui Dumnezeu. Fiindcă voi – zice – unul sînteți în Hristos Iisus. Atunci și El Se va supune împreună cu voi Tatălui, precum capul împreună cu mădularele sale. Căci, de vreme ce mădularele Lui încă nu s-au supus toate, nici El, Capul lor, nu S-a supus încă Tatălui, așteptîndu-le pe mădularele Sale. Iar dacă ar fi fost unul din cei supuși, S-ar fi supus Tatălui dintru început, și nu ar face aceasta la sfîrșit. Căci noi ne supunem Tatălui împreună cu El și împărățim întru El.”

Și Teodorit zice: „Precum Hristos a luat păcatele noastre și a purtat bolile noastre, ca unul ce S-a făcut începătură a firii [omenești], tot așa își însușește și nesupunerea noastră de acum [din viața aceasta] și supunerea de atunci [de după învierea futuror]. Și, de vreme ce noi ne vom supune [chiar fără voie, n. m.] după scăparea de stricăciune [a trupului], se zice că El însuși Se supune.”

Despre aceasta zice și Grigorie Teologul: „Căci, după cuvîntul meu, aceasta este supunerea lui Hristos: împlinirea voii părintești” (*Cuvîntul al doilea despre Fiul*).

Iar Grigorie Nissis zice: „Deci, cînd va veni prin toate binele, atunci tot trupul Lui (adică Biserica) se va supune stăpînirii celei făcătoare de viață, și de aceea se zice că supunerea acestui trup este supunere a Fiului, a Celui ce S-a făcut părtaș cu trupul Său, care este Biserica” (cuvînt la zicerea „cînd se vor supune Lui toate”, tomul II). Și iarăși: „Deci, Cel ce ne-a unit pe noi cu Sine și El însuși S-a unit cu noi, făcîndu-Se una cu noi prin toți, își însușește toate cele ale noastre” (la fel).

Apostolul zice aceasta și pentru a nu socoti cineva că sînt două începătorii fără de început întru dumnezeire, osebite una de alta. Deci, cînd vrăjmașii vor fi puși sub picioarele Fiului – Fiul neîmpotrivindu-se Tatălui, ci supunîndu-Se precum se cuvine a Se supune Dumnezeu-Fiul lui Dumnezeu-Tatăl – atunci negreșit Dumnezeu-Tatăl „va fi toate întru toți”. Unii (precum este Sfîntul Grigorie al Nisei) au zis însă că prin cuvintele acestea se arată desăvîrșita stricare și pierzare a răutății. Fiindcă, de vreme ce toți se vor supune lui Dumnezeu, atunci nu va mai fi păcat și Dumnezeu va fi întru toți. Cînd adică – precum a zis Grigorie Teologul – „nu vom mai fi împărțiți prin mișcare și patimi ca acum, cînd nu avem nimic al lui Dumnezeu, sau foarte puțin; ci vom fi întregi, asemenea lui Dumnezeu, încăpînd în noi pe Dumnezeu întreg și numai pe El” (*Al doilea cuvînt teologic despre Fiul*). Fiindcă atunci Dumnezeu ne va fi nouă toate: și hrană, și adăpare, și îmbrăcăminte, și înțelegere și

mișcare.³²⁰

29 Fiindcă ce vor face cei care se botează pentru morți? Dacă morții nu înviază nicidecum³²¹, pentru ce se mai

³²⁰ Înalt și străbătător îl cuiește zicerea aceasta Sfântul Grigorie al Nisei: „Viața noastră se petrece acum în multe feluri și chipuri, căci, cu adevărat, multe sînt cele de care ne împărtășim: de vreme, de aer, de loc, de mîncare, de băutură, de acoperămînt, de soare, de lumină și de multe altele trebuincioase vieții, dintre care nimic nu este Dumnezeu. Iar fericirea pe care o așteptăm nu are trebuință de nici una din acestea, căci toate vor fi noi și, în locul tuturor, dumnezeiasca fire Se va face nouă spre toată trebuința vieții aceleia, pe Sine-Și potrivit împărțindu-Se. Aceasta este arătată din dumnezeieștile cuvinte că Dumnezeu li Se face celor vrednici și loc, și casă, și îmbrăcăminte, și hrană, și băutură, și lumină, și bogăție, și împărăție, și toată înțelegerea și numirea celor ce ne ajută către viața cea bună.

Iar Cél ce «Se face toate» (Dumnezeu adică) «Se face într-o toți». Întru aceasta mi se pare că zicerea dogmatizează pieirea desăvîrșită a răutății. Căci, dacă Dumnezeu va fi într-o toate cele ce sînt, atunci răutatea nu va mai fi într-o ele.” (*Cuvînt despre suflet*, tomul al treilea). [...]

Iar Teodorit spune că ceea ce zice Pavel aici despre Tatăl: „să fie Dumnezeu toate într-o toți”, a spus și despre Hristos, zicînd: „întru Care nu este Elin și Iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, varvar sau Scit, ci toate și într-o toți Hristos” (*Coloseni* 3:11), ca să arate că Fiul este de o cinste cu Tatăl. Și adaugă: „Deci așa va fi Dumnezeu «toate într-o toți», cînd toți se vor izbăvi de a greși și se vor întoarce către El, nemaiprimind plecare către rău.”

Însă, de vreme ce Dumnezeu va fi atunci „toate într-o toți”, din ce se vor cunoaște dreptii? Vezi dezlegarea nedumeririi acesteia la subînsemnarea zicerii: „știm că, dacă se va strica acest cort, locuința noastră pămîntească...” (*2 Corinteni* 5:1). (n. aut.)

³²¹ Tilcuind aceasta, Fotie zice: „Dacă morții nu înviază, ce vor face aceia care se botează cu nădejdea învierii? De ce se mai botează ca să învieze, dacă nu înviază?” Pavel însă zice mai înfruntător: „De ce se botează pentru morți?” Adică: De ce se botează aceștia pe care voi, cu socoteala ce o aveți, i-ați arătat că sînt morți pentru viața de veci, căci nu vor învia niciodată? Și, ca să nu-i împungă mai mult și să-i facă mai sălbatici, nu a vorbit către a doua persoană: De ce vă botezați pentru voi,

botează pentru ei?

Ereticii marchianiți aveau un astfel de eres încît, atunci cînd cineva dintre dînșii murea nebotezat, se ascundea sub patul celui mort un om viu. Și, mergînd ei lîngă pat, îl întrebau pe cel mort dacă vrea să se boteze, iar cel ascuns sub pat răspundea că voiește, și așa îl botezau pe cel viu în locul mortului.³²² Apoi, fiind muștrați și întrebați pentru ce fac aceasta, răspundea că așa a zis Apostolul, și aduceau spre mărturie zicerea de față, care nu se înțelege precum o tîlcuiau acei rău-credincioși. Dar cum se tîlcuiește? În Biserica lui Hristos este rînduiala ca toți cei ce vor să se boteze să zică mai întîi *Simbolul credinței*. Iar în *Simbol* se află scrisă, pe lîngă celelalte, și aceasta: „cred și aștept învierea morților”.³²³ Deci

care sînteți morți, căci nu veți învia niciodată? – ci a întocmit cuvîntul către a treia față [„persoană”, n. m.], ca să-l facă bine-primit. (n. aut.)

³²² Coresi zice că fapta și cugetarea eretică a marchioniților e arătată și de dumnezeiescul Ambrozie, de Irineu, în cuvîntul despre eresuri, și de Tertulian în cel despre înviere. (n. aut.)

³²³ Despre care *Simbol al credinței* vorbește aici Sfințitul Teofilact, întru care este scris: „cred în învierea

Apostolul întreabă ce vor face aceia care au crezut în învierea trupului morților când s-au botezat, iar acum cred că s-au amăgit? Adică de ce se mai botează Creștinii cu nădejdea că au să învieze, de vreme ce morții nu vor învia?³²⁴

30 De ce mai sîntem și noi în primejdie în tot ceasul?

Zice: Dacă nu primiți spre dovada învierii mărturia *Simbolului*, pe care o mărturisesc

morților”? E vorba de cel cunoscut acum de către toți drept-slăvitorii, pe care l-a început întâiul Sinod și l-a desăvîrșit cel de al doilea. Se vede așadar că și în vremea dumnezeieștilor Apostoli era oarecare simbol al credinței, pe care-l mărturiseau cei ce voiau să se boteze, întru care era scrisă și aceasta: „Cred întru învierea morților”. Unii zic că acest *Simbol* ar fi fost alcătuit de către dumnezeieștii Apostoli cînd urmau să se despartă și să se ducă la propovăduire, și de aceea îl numesc „apostolesc”. Și acesta se vede a fi cel cuprins în *Așezămintele apostolești*, cartea a VII-a, capitolul 42, despre care vezi în tîlcuirea noastră a canonului întâi al Soborului al VI-lea, în cartea noastră canonică [Pidalionul, n. m.]. Și Grigorie Teologul, încă mai înainte de simbolul cunoscut acum, a alcătuit (în *Cuvîntul despre botez*) o învățătură de zece cuvinte către cei ce voiau să se boteze, la al cărei sfîrșit zice și aceasta: „Pe lîngă acestea, primește și învierea!” (n. aut.)

³²⁴ Iar Hrisostom zice că ceea ce mărturisește cel ce se botează, crezînd în învierea trupului mort, aceea i-o arată și preotul prin lucruri. În ce chip? Prin apă, „căci a se afundă și apoi a ieși din apă este închipuire a a pogorîrii în iad și a ieșirii de acolo. De aceea, Pavel numește botezul și «mormînt», zicînd că «împreună cu El ne-am îngropat prin botez întru moarte». Din aceasta face vrednică de crezare și viitoarea înviere a morților” (*Cuvîntul 40*). (n. aut.)

toți Creștinii când se botează, primiți măcar mărturia faptelor și a lucrărilor. Și care este aceasta? Anume că noi, Apostolii toți, ne aflăm în primejdii în toată vremea. Și pentru ce ne-am primejdui, dacă nu ar fi înviere? Și ce am avea să dobîndim spre răsplătirea atîtor primejdii? Căci, să zicem că cineva ar alege să se primejduiască pentru slava deșartă, dar numai o dată sau de două ori. Iar a te primejdui în toată vremea, precum facem noi, aceasta este cea mai mare dovadă că sîntem prea-încredințați în privința învierii.

31 În toate zilele mor! Mă jur pentru lauda voastră, pe care o am în Hristos Iisus Domnul nostru!

Zicînd mai sus că se primejduiau, Pavel a arătat primejdiile pe care le suferea; iar acum, zicînd că moare în toate zilele, a arătat morțile cele de toată ziua pe care le încerca. Însă cum murea în fiecare zi? Cu hotărîrea, cu osîrdia și cu gătirea pe care le

avea întru sine de a primi moartea, dacă i s-ar fi întâmplat. Și, fiindcă pătimea aceste mari rele care îi pricinuiau moarte, zice spre adevăritarea cuvântului său: „mă jur pentru lauda voastră”, adică: Să nu am parte de sporirea voastră, întru care mă laud, dacă nu spun adevărul, zicînd că mor în toate zilele! Și se laudă astfel fiindcă lauda învățătorului este sporirea întru învățatură a ucenicilor lui.³²⁵ Astfel, prea-înțelepțește le

³²⁵ [...] Iar aici se naște o nedumerire, pentru că, pe de o parte, *Legea cea Veche* poruncește a nu lua cineva numele lui Dumnezeu în deșert (*Ieșirea* 20:7), iar *Evanghelia*, pe de altă parte, poruncește a nu se jura cineva – nici pe cer, nici pe pămînt, nici pe Ierusalim, nici pe capul său – ci, în locul oricărui jurămînt, să zică numai: „Da, da și nu, nu, fiindcă orice ar zice mai mult este de la vicleanul” (*Matei* 5:34). Atunci – zic – de ce *Legea Veche* și *Evanghelia* poruncesc acestea, iar Pavel zice: „Mă jur pe învățătura voastră”? Încă și către Tesaloniceni scrie: „Vă jur pe voi cu Domnul.” Spre dezlegarea nedumeririi acesteia, marele Hrisostom răspunde că toate zicerile acestea în care Apostolul ia numele lui Dumnezeu spre adevăritarea spuselor sale sînt doar chipuri de jurămînt, iar nu și jurămînt.

Iar noi zicem că poate Pavel vorbea așa, mai întîi, din multă nevoie și silă. Apoi, el zice acestea nu pentru vreun lucru omenesc ori al lumii acesteia, ci pentru primejduirea credinței, pentru Dumnezeu și pentru lucruri dumnezeiești. Și le zicea după iconomie și pogorămînt. Căci, dacă cineva s-ar jura întru Dumnezeu – să zicem – pentru toate milioanele galbenilor, acela se împotrivește poruncii a treia din cele zece, după arătarea de mai sus, care hotărăște a nu lua cineva numele lui Dumnezeu în deșert. Fiindcă lumea toată și cele din lume sînt zadarnice, ca unele ce sînt vremelnice și stricacioase – precum zice Ecclesiastul: „Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sînt deșertăciune” (*capitolul* 1). [...]

Și – țîlcuind zicerea „cel ce se jură aproapelui său și nu se leapădă” (*Psalmul* 14) – marele Vasilie zice: „Sînt unele cuvinte care au chip de jurămînt, dar nu sînt jurămînt, ci

aduce aminte, zicînd: Precum mă laud cînd sporii întru învățătura credinței, tot așa mă rușinez dacă veți rămîne pînă în sfîrșit întru ticăloșie și nu veți crede în învierea morților!

Apoi, afierosind lauda aceasta lui Hristos, zice: „... pe care o am în Hristos Iisus”, căci al Lui e lucrul acesta, nu al meu!

32 Dacă m-am luptat cu fiarele în Efes, ce folos îmi este?

Eu – zice – m-am luptat cu fiare, și nu cu oameni, într-atît de răi și de sălbatici erau. Dar, cu toate că Dumnezeu m-a slobozit de vrăjmășia lor, ce folos îmi este mie că am suferit acestea, dacă nu este înviere? Iar „luptă cu fiarele” numește lupta pe care a avut-o în Efes cu Evreii și cu argintarul Dimitrie. Căci ce osebire aveau aceia de fiare? Negreșit, nici una! (Vezi în *Faptele*

mîngiere către cei ce aud. Astfel, Iosif, împrietenindu-se cu Egipteanul, se jura pe sănătatea lui Faraon. Tot așa, Apostolul, arătîndu-și iubirea către Corinteni, a zis: «Mă jur pe lauda voastră, pe care o am în Hristos Iisus Domnul nostru.» Căci nu s-a făcut neascultător învățaturii evanghelice acela căruia îi era încredințată evanghelia, ci a dat în chip de jurămînt un cuvînt gol, prin care voia să arate că lauda pentru dînșii îi era mai vrednică decît orice." (n. aut.)

Apostolilor, capitolul 19.³²⁶) Vezi și în *Epistola a doua către Timotei* cum Pavel îl numește pe împăratul Nero „leu”, care este împărat al fiarelor, și cum l-a izbăvit Dumnezeu de dînsul („...și am scăpat din gura leului”, *2 Timotei* 4:17). Iar cum că lupta „cu fiarele” numește lupta cu oamenii, dovedește arătat purtătorul de Dumnezeu Ignatie, scriind către Romani acestea: „Din Siria și pînă la Roma mă lupt cu fiarele pe uscat și pe mare, înlănțuit între zece leopardi, adică o ceată de ostași, care, chiar cînd le faci bine, mai răi se fac” (*Epistola către Romani* 5:1).

„Dacă morții nu învie, să mîncăm și să bem, căci mîine vom muri!” (Isaia 22:13).

Dacă morții nu învie – zice – și dincolo nu e nici un câștig, înseamnă că postul, înfrînarea și depărtarea de cele rele sînt de prisos – precum zice Teodorit. Și atunci să

³²⁶ Unii zic însă că Apostolul a fost osîndit în Efes a se lupta aieva cu fiare și că a fost izbăvit din moartea acestora de către Domnul. (n. aut.)

dobîndim bunătățile lumii acesteia: să mîncăm, să bem și să benchetuim, fiindcă numai pe acestea avem să le dobîndim. Pavel a luat acest cuvînt de la Isaia, ca să batjocorească necunoștința acelor care zic că nu este înviere. Căci și Isaia arată că aceste cuvinte le ziceau unii deznădăjduiți: „Iată bucuria și veselia: boi tăiați și oi junghiate; toți mănîncă din carne și beau vin. Să mîncăm și să bem, căci mîine vom muri!” (*Isaia* 22:13). Dar „să mîncăm și să bem, căci mîine murim” era și parimie veche ce se zicea de către Laconi, precum arată deslușitor Fotie (*Amfilohia*, întrebarea 172). Pentru aceasta și un voievod de oști al Lacedemoniei, urmînd a doua zi de dimineață să înceapă războiul cu vrăjmașii, își îndemna ostașii: „Să mîncăm și să bem, căci mîine vom cina împreună cu Pluton³²⁷!”

33 Nu vă amăgiți, întîlnirile rele strică obiceiurile bune!

³²⁷ Sau Hades, zeul infernului și al morții, la Elini. Unul din chipurile satanei. (n. m.)

Aici, Apostolul întoarce cuvîntul în sfătuire și învățătură. Și îi mustră pe Corinteni în chip potrivit, ca pe niște neînțelegători, și ușori întru socoteală și lesne de amăgit – căci aceasta arată cu zicerea „nu vă amăgiți”. Iar „obiceiuri bune” numește – după Hrisostom – cu numire mai bună, pe acelea care sînt lesne de amăgit. Aici arată însă că alții îi trăgeau pe ei la asemenea cugetări, și că nu de la sine au căzut întru acest fel de socoteală necuviincioasă.

34 Deșteptați-vă cu dreptate, și nu păcătuiți! Căci unii au necunoștința de Dumnezeu;

Pavel zice acest „deșteptați-vă” ca unora beți. Creștinilor, treziți-vă – zice – și veniți în simțire și la luare-aminte din beția aceasta ce vă stăpînește! Și a adăugat: „cu dreptate”, adică cu folos, căci este cu putință a fi cineva treaz și a lua aminte cu nedreptate, pentru a face vreun rău. „Și nu păcătuiți!” – zice – căci din pricina păcatelor

pe care le faceți nu credeți nici întru învierea morților. Căci cei ce știu că au păcate și sînt muștrați de conștiință, aceia nu se încredințează că este înviere, temîndu-se că se vor munci. Iar „necunoștință de Dumnezeu” au aceia care nu cred că este înviere a morților pentru că nu știu nemărginita putere a lui Dumnezeu, cu care El poate face vii trupurile cele moarte și topite. Nu a zis însă: „aveți necunoștință de Dumnezeu”, ci: „unii au”, ca să facă muștrarea mai ușoară.³²⁸

spre rușinare v-o spun.

Fiindcă i-a muștrat destul pe Corinteni, dumnezeiescul Apostol îi mîngîie acum, zicînd: Fraților, acestea vi le-am zis nu ca

³²⁸ Tîlcuind aceasta, înțeleptul Teodorit zice: „Apostolul a numit cu multă înțelepciune «necunoștință de Dumnezeu» necrezarea învierii. Căci e firesc să creadă aceasta cel ce mărturisește că-L cunoaște pe Dumnezeu, pentru că dreptului îi trebuie răsplătire, iar în viața aceasta nu vedem dreaptă răsplătire. Deci cel ce mărturisește că crede în Dumnezeu trebuie a aștepta învierea.”

Despre cei ce au necunoștință de puterea lui Dumnezeu și grăiesc fără să știe, se va zice aceea a lui Iov: „În deșert își deschide gura lui, întru necunoștință îngreuiază graiuri” (Iov 35:10). Și aceea a lui Solomon: „Căci deșertii sînt toți oamenii la care se află necunoștința de Dumnezeu” (*Înțelepciunea lui Solomon* 13:1). (n. aut.)

să vă ocărăsc, ca un vrăjmaș al vostru, ci ca să vă fac să vă rușinați, și astfel, cu această rușinare și înfruntare, să vă aduc la îndreptare și să vă fac a cugeta ceea ce se cuvine.

35 Dar ar zice cineva: Cum înviază morții? Și cu ce trup au să vină?

Pavel nu a zis că ei ziceau acestea, ci că „ar zice cineva”, ca să nu se facă cuvântul însărcinător și greu. Iar aici sînt două nedumeriri: întâi, chipul învierii: cum vor mai învia trupurile, de vreme ce s-au topit cu totul?; și a doua: cu ce trup învie morții, cu al lor, ori cu altul? Dumnezeuiescul Apostol le dezleagă pe amîndouă cu pilda grăuntelui semănăturilor:

36 Nebunule, ceea ce semeni tu nu învie dacă nu va muri!

Aici, Apostolul dezleagă prima din nedumeririle pe care le-am zis de la o pildă

care se arată în toate zilele. De aceea îi și numește pe Corinteni nebuni și fără minte, fiindcă nu știu un lucru atât de vădit. Și zice: Tu, omul cel stricăcios, știi că ceea ce semeni înviază, iar despre nestricăciosul Dumnezeu te îndoiești că ar putea să învie trupurile îngropate în pământ? Și tu știi că ceea ce semeni nu va învia dacă nu moare mai întâi și dacă nu putrezește în pământ. Atunci cum nu crezi că vor învia și trupurile care putrezesc în pământ? Căci, ceea ce sînt jgheaburile brazdelor pentru holdele semănăturilor, același lucru sînt mormintele pentru trupurile omenești. Vezi însă – o cititorule! – cum Apostolul nu folosește cuvinte potrivite semănăturilor, ci trupurilor, căci nu a zis: „ceea ce semeni nu *răsare* dacă nu se va *topi*”, ci că „nu *înviază* dacă nu va *muri*”. Și vezi că a întors cuvîntul împotriva a ceea ce cugetau Corinteni: căci ei nu se dumireau cum putem învia după ce murim, iar Pavel zice dimpotrivă, că tocmai de aceea înviem, fiindcă murim, și în alt chip nu e cu putință a învia, decît dacă vom

muri înainte.

37 Și ceea ce semeni nu este trupul care se va face, ci grăunte gol, poate de grâu, sau de altceva din celelalte.

Cum am zis mai sus, două au fost nedumeririle despre înviere: una, în ce chip vor învia morții? – iar cealaltă: cu ce trup? Și Pavel a dezlegat-o pe cea dintâi zicând că morții vor învia prin moarte, precum și grăuntele grâului și al celorlalte semințe prin moarte răsare din pământ. Iar acum dezleagă și a doua nedumerire, adică: cu ce trup vor învia cei morți? – și zice că însuși trupul ce a murit se va scula din morți, adică un trup de aceeași ființă cu cel mort, mai strălucit însă și mai frumos. Iar ereticii zic că nu va învia trupul acesta, și aduc spre mărturie tocmai zicerea de față a Apostolului: „Nu semeni trupul ce se va face...” Însă Apostolul nu înțelege așa zicerea aceasta. Dar cum? El spune că nu semănăm însuși spicul acela ce are să se

facă din sămînță, strălucit și frumos, ci doar grăuntele grîului.³²⁹ Iar spicul ce răsare din grăuntele gol nu este întrutotul asemenea cu grăuntele semănat. Pentru că nu s-a semănat spic, cu paiul lui, cu găoacele și mustățile lui și cu restul frumuseții lui, ci doar un grăunte gol. Dar, pe de altă parte, spicul răsărit nu este cu totul deosebit de grăuntele semănat, fiindcă nu a răsărit din altceva, ci din însuși grăuntele care s-a semănat.

38 Iar Dumnezeu îi dă lui trup precum a voit,

Dacă Dumnezeu – zice – dă spicului ce

³²⁹ Ia aminte că Pavel a pomenit aici hotărîtor și anume de grîu, și nu de vreo altă sămînță, pentru că trupul omului, mai de obște, cu grîu se hrănește și se întărește și e asemănător grîului. De aceea și Domnul cu grîul a asemănat sfîntul Său trup, zicînd: „Grăuntele de grîu, căzînd pe pămînt, dacă nu va muri, rămîne singur. Iar de va muri, mult rod aduce” (*Ioan* 12:24). De aceea și Biserica drept-slăvitoare a lui Hristos, săvîrșind pomenirile și panahidele celor adormiți, nu face colivele din alte seminte, ci din grîu, spre închipuirea trupurilor celor adormite, hrănite și întărite cu grîu. Și grîul acesta e fiert și topit în apă pentru a fi dat de mîncare Creștinilor adunați, iar mai tăinuit, ca să se arate că, deși trupurile celor adormiți sînt topite și dezlegate în pămînt, ele au să se scoale totuși din morminte cu puterea lui Dumnezeu, „în cîrta și în clipeala ochilor” – precum zice Gavriil al Filadelfiei. (n. aut.)

răsare un trup mai frumos decât al grăuntelui semănat – „precum a voit” – de ce iscodești tu mai mult, Creștine, cu ce trup învie morții? Și, mai ales, auzind de voia și puterea lui Dumnezeu, pentru ce rămii încă necrezând învierea? Căci Dumnezeu înviază trupul ce s-a topit, însă îl înviază mai frumos și mai duhovnicesc, cum vedem că se întâmplă și cu semănăturile, ceea ce răsare fiind mai frumos decât grăuntele semănat.

fiecărei semănături trupul său.

Acest cuvânt astupă fără grăire-împotriva gurile ereticilor care spun că nu învie însuși trupul acesta, ci altul. Căci, iată, Pavel zice aici arătat că Dumnezeu dă fiecărei semințe însuși „trupul ei”.³³⁰

³³⁰ Despre aceasta zice și Teodorit: „Precum din grâu răsare grâu, și din linte, linte, și fiecare din semințe din însuși felul ei – tot așa și trupurile noastre, însă cu mai multă slavă, cu nestrăciune și cu nemurire.” Deci „chiar același trup se scoală din morți, însă nu la fel” – precum a zis dumnezeiescul Amfilohie. Vezi și la întâia subînsemnare a zicerii „și a înviat a treia zi” (1 Corinteni 15:4). (n. aut.)

39 Nu toate trupurile sînt același trup, ci unul este trupul oamenilor, și altul este trupul dobitoacelor, și altul este trupul păsărilor și altul al peștilor.³³¹

Fiindcă a vorbit mai sus despre grîu, pentru a nu socoti cineva că la oameni e ca la grîu, la care toate spicele ce răsar dintr-însul sînt asemenea și deopotrivă, pentru a nu socoti – zic – că cei ce vor învia vor fi toți de aceeași cinste, cu aceste cuvinte vrea să arate că este osebite între aceia ce au să învieze (ceea ce a arătat ghicitoarește și mai înainte, zicînd: „fiecare însă întru a

³³¹ La seama că Grigorie al Nisei a înțeles că Pavel vorbește aici despre trupurile oamenilor, ale dobitoacelor, ale păsărilor și ale peștilor, iar mai jos despre trupurile cerești, ca să arate că Cel ce le-a făcut pe acestea din neființă întru a fi, Acesta cu mult mai virtos poate învia trupurile cu chipul lor cel dintîi. Și Sfîntul Grigorie zice așa: „Apostolul le arată Corintenilor că – precum înțelepciunii lui Dumnezeu nu i-a fost cu neputință a face nenumărate feluri de trupuri de la început [din nimic, n. m.]: de cuvîntătoare, de necuvîntătoare, de zburătoare în aer, de tîrîtoare și mergătoare pe pămînt și de cele văzute de noi pe cer, ale soarelui și ale celorlalte stele, fiecare din acestea făcute cu putere dumnezeiască – tot așa nu-l va fi cu neputință lui Dumnezeu a ne face dovada învierii trupurilor noastre. Căci – dacă cele zidite nu au fost aduse întru a fi din vreo oarecare materie înființată, ci voia lui Dumnezeu s-a făcut materie și ființă a lor – cu mult mai virtos poate acum voia dumnezeiască să întoarcă la chipul său ceea ce este, decît a aduce în ființă ceea ce la început nu era” (cuvînt la zicerea „Iar cînd se vor supune Lui toate...”). (n. aut.)

sa rînduială”, stih 23). Și zice că, așa cum nici un trup nu este la fel cu altul, tot astfel nici cei înviați nu se vor scula din morți cu aceeași cinste toți, ci vor avea osebire. Cea dintîi, aceea pe care o au dreptii față de cei păcătoși, așa cum și „trupurile cerești” se deosebesc de „trupurile pămîntești”. A doua, aceea că și între cei drepti sînt osebiri de multe trepte – cum va spune mai jos însuși Apostolul, aducînd asemănarea soarelui, a lunii și a stelelor. Și, a treia, aceea că și între păcătoși va fi multă osebire, căci – zice – precum este osebire între trupurile oamenilor și ale dobitoacelor, așa va fi și între cei păcătoși după munci și cazne. Deci tot ce a zis Pavel acum este despre osebirea păcătoșilor, iar despre osebirea dreptilor va vorbi mai jos, cînd va număra trupurile cerești.

40 Sînt și trupuri cerești și trupuri pămîntești; dar alta este slava celor cerești și alta a celor pămîntești.

Cu aceste cuvinte, Apostolul arată osebirea dintre trupurile dreptilor și trupurile păcătoșilor. Căci a numit „cerești” trupurile dreptilor, iar pe ale păcătoșilor le-a numit „pămîntești”. Și zice că „alta este slava trupurilor celor cerești” ale dreptilor, și „alta a trupurilor pămîntești” ale păcătoșilor. Dar nu e vorba de slavă (căci aceasta nu se cuvine a se socoti aici), ci de petrecere, căci trupurile păcătoșilor nu vor avea slavă.

41 Alta este slava soarelui, alta slava lunii și alta slava stelelor; că stea de stea se osebește în slavă.³³²

³³² Spre luare aminte, însemnăm aici că – după obșteasca socotință a astronomilor – nerătăcitele stele ale cerului nu au una și aceeași mărime, nici aceeași lumină. Astfel, stelele cele mai arătate și mai bine cunoscute se împart în șase rînduiri și trepte: cele mai mari și mai strălucite se numesc stele ale întîii mărimi – precum este Cîinele cel Mare, Spicul Fecioriei, Inima Leului și altele; cele puțin mai mici decît acestea se numesc stele de a doua mărime; cele și mai mici se numesc stele de a treia mărime și tot așa pînă la stele de a șasea mărime. Deci, precum stelele cerului se împart în șase cete și mărimi, tot în șase cete se împart și Sfinții, strălucind în cerul cel gîndit. Astfel, sînt: Apostoli, Mucenici, Prooroci, Ierarhi, Cuvioși și Drepti – cum cîntă Biserica lui Hristos. Și, precum stelele fiecărei mărimi nu au toate una și aceeași mărime și lumină, tot așa nici Apostolii, cumpănindu-se între dînșii, nu au aceeași slavă și lumină; la fel, nici Mucenicii nu sînt toți asemenea în privința luminii, nici Proorocii, nici Ierarhii, nici Cuvioșii, nici Dreptii, ci fiecare are osebită lumină între cei de o tagmă cu dînsul. Și – precum se află în cer și stele ce nu sînt strălucite, care sînt din a șaptea rînduială și mărime, după astronomi – tot

Așa cum, puțin mai sus, a arătat osebirile ce vor avea trupurile păcătoșilor – începînd de la trupurile oamenilor și numărînd înainte trupurile păsărilor, ale dobitoacelor și ale peștilor (căci și păcătoșii, făcîndu-se oameni din fire la început, au căzut pe urmă, din voia lor, întru asemănarea dobitoacelor necuvîntătoare) – Apostolul arată aici osebirile pe care le vor avea trupurile dreptilor. Căci toți dreptii au să învie cu slavă, însă – precum una este lumina soarelui, adică mai strălucită și mai slăvită, și alta este lumina lunii, mai prejos decît a soarelui, și alta lumina stelelor, mai prejos decît a lunii – tot așa și dreptii vor

așa putem zice că în cer se află și cei care au păcătuit și au călcat poruncile lui Dumnezeu, însă au murit întru adevărata pocăință. Vrînd a arăta aceste osebiri ale slavei dreptilor, Domnul zicea: „În casa Părintelui Meu sînt multe lăcașuri (Ioan 14:2). Despre aceasta și Grigorie Teologul – tîlcuind zicerea: „Dumnezeu a stătut întru adunare de dumnezei și în mijloc pe dumnezei îi va judeca” (*Psalmul 81:1*) – spune așa: „Dumnezeu stă în mijlocul «dumnezeilor», adică a celor ce se mîntuiesc, deslușind și osebind pentru care cinste și locaș este vrednic fiecare” (*Cuvîntul al doilea despre Fiul*). Iar marele Vasilie zice: „«Stea de stea se osebește în privința slavei», însă firea tuturor stelelor e una. Și «multe lăcașuri sînt la Tatăl», adică osebiri de vrednicii, însă firea celor slăviți este una” (*Cuvîntul al III-lea asupra lui Evnomie*). Deci să ne rugăm și noi, fraților, lui Dumnezeu și să ne nevoim pentru ca să ne aflăm în cer și să ne numărăm în rînduiala a șaptea a stelelor neluminătoare! (n. aut.)

avea osebire între dînșii după lumină și după slavă. Fiindcă și stelele se osebesc între ele după „slavă”, adică după lumină (căci slava stelelor este lumina) și unele sînt mai strălucite decît altele.³³³

Unii însă, prin „trupuri cerești”, i-au înțeles pe Îngeri, însă nu au înțeles bine, căci Apostolul a vorbit după aceea de soare, de lună și de stele, încît despre acestea e cuvîntul lui, nu despre Îngeri.

42 Așa este și învierea morților:

Zice: Așa va fi și învierea morților. Cum

³³³ Iar cum că trupurile dreptilor vor fi luminate, a arătat Domnul, zicînd: „Atunci dreptii vor străluci ca soarele întru slava Părintelui lor” (*Matei* 13:43), zicere pe care Chiril al Ierusalimului o tîlcuiește așa: „Mai înainte văzînd necredința oamenilor, Mîntuitorul Dumnezeu a dat unor prea-mici viermi [„licurici”, n. m] să strălucească seara cu străluciri luminoase din trup, ca, din cele ce se arată, oamenii să creadă ceea ce se așteaptă. Căci Cel ce a dat partea poate să dea și întregul, și Cel ce l-a făcut pe vierme să strălucească lumină cu mult mai vîrtos va face luminat pe omul cel drept” (*Cateheza* 18). Zice și Grigorie Teologul: „Împreună cu cei ce stau și nu trec, vom fi mici lumini dănuind în jurul Luminii celei mari” (*Cuvînt deasupra mormîntului tatălui*). Și marele Macarie zice: „Împărăția luminii luminează și împărățește acum tănuit în sufletul sfinților. Ascuns de ochii oamenilor, Hristos este privit numai de ochii sufletului, pînă în Ziua Învierii, cînd însuși trupul se va acoperi și se va slăvi cu lumina Domnului, ca el să împărățească împreună cu sufletul, odihnindu-se și luminîndu-se cu lumină veșnică” (*Cuvîntul al doilea*, capitolul X). (n. aut.)

„așa”? Adică cu multă osebire, precum s-a arătat din pildele și din asemănările de mai sus.

se seamănă întru stricăciune, înviază întru nestricăciune;

Mai sus, vorbind despre semințe, dumnezeiescul Apostol folosea cuvinte potrivite pentru trupuri, ca atunci când zicea: „Ceea ce semeni tu nu va *învia* dacă nu *moare* mai întâi”. Iar acum, dimpotrivă, vorbind despre trupuri, folosește cuvinte potrivite semințelor, zicând că „*se seamănă întru stricăciune*”. Iar „semănare” numește aici nu zămislirea în pînțece, ci îngroparea trupurilor moarte în pămînt, ca și cum ar zice: Se pune în pămînt trupul mort „întru stricăciune”, adică pentru ca să se strice, iar apoi să învie cu nestricăciune. Și bine a zis „învie”, iar nu „răsare”, ca să nu socotești tu, cel ce citești, că învierea trupului mort este lucrarea pămîntului și a firii, iar nu a puterii lui Dumnezeu.

43 se seamăăă întru necinste, va învia întru slavă;

Apostolul zice că trupul mort e „ne-cinstit”, căci ce este mai ne-cinstit decât mortul? Înșă acest trup ne-cinstit va învia cu cinstea și cu slava nestricăciunii, deși trupurile dreptilor nu au să dobândească una și aceeași cinste și slavă – precum am zis.

se seamăăă întru neputință, va învia întru putere;

Căci trupul mort al omului este atît de neputincios, încît, după ce se pune în mormînt, nu apucă a trece cinci zile și el nu poate sta împotriva stricăciunii, ci se dezleagă. Înșă trupul acesta dezlegat și topit învie cu puterea nestricăciunii, rămînînd nevătămat de stricăciune în veac. Măcar că, la ticăloșii păcătoși, nestricăciunea aceasta are să fie pentru

mai multă muncă, fiindcă, rămânând nestrigați, se vor munci în veac.

44 se seamănă trup sufletesc, înviază trup duhovnicesc.

„Trup sufletesc” este acela care se ocîrmuiește de puterile sufletești, adică cel peste care are stăpînire sufletul.³³⁴ Iar „trup duhovnicesc” este cel ce are și este îmbogățit întru totul cu lucrarea Sfîntului Duh, ocîrmuindu-se de Sfîntul Duh întru toate.³³⁵ Căci, deși Sfîntul Duh lucrează întru noi încă de acum, totuși nu lucrează atît cît o va face atunci. De aceea Se și depărtează de la noi cînd greșim. Dar și cînd darul Sfîntului Duh este cu noi, tot sufletul ocîrmuiește trupul nostru în viața

³³⁴ Iar Fotie zice că trupul cel muritor este „sufletesc” fiindcă s-a supus patimilor sufletești, faptele trupului avîndu-și izvorul și nașterea în suflet. [...] (Vezi și tîlcuirea zicerii: „Omul sufletesc nu primește cele ale Duhului”, 1 *Corințeni*, 2:14, și subînsemnarea acesteia.) (n. aut.)

³³⁵ Așa a tîlcuit și Sfîntul Metodie, în cuvîntul despre înviere: „Duhovnicesc – zice – se spune că este acela ce cuprinde toată lucrarea și împărtășirea Sfîntului Duh, precum și vasul de vin și cel de untdelemn se numesc de la ceea ce cuprind într-însele. Deci, prin analogie, a numit «sufletesc» pe cel ce se povățuiește de către suflet, iar nu de Duhul Sfînt” (la *Icumenie*). (n. aut.)

aceasta, nu Duhul cel Sfânt. Iar atunci, întru înviere, Duhul cel Sfânt va rămîne pentru totdeauna în trupurile dreptilor.

Simplu spus, „duhovnicesc” numește trupul cel nesticăcios și nemuritor, ca unul mai subțire și atît de ușor, încît va putea să umble pe aer, însă nu precum cugeta Orighen, că va fi în chipul aerului și al văzduhului, adică din ființa și firea acelor.

Dacă însă nu crezi că trupul se va face nesticăcios, vezi trupurile cerești – adică trupul cerului, al soarelui, al lunii și al stelelor – care acum sînt pururea mișcătoare, fără a îmbătrîni sau a osteni, măcar că și acestea se vor schimba și se vor preface în bine; și vei înțelege că Dumnezeu, Care a făcut astfel trupurile cerești, va face nesticăcioase și stricăcioasele noastre trupuri.

Este trup sufletesc

Adică acela pe care-l avem acum, în viața aceasta, precum am zis mai sus.

și este trup duhovnicesc.

Adică cel pe care-l vom lua la înviere, în veacul viitor, trup care va fi același cu adevărat, însă nu la fel cum este acum, ci „duhovnicesc”, nesticăcios. Vezi și subînsemnarea zicerii: „că a înviat a treia zi” (1 Corinteni 15:4).

45 Așa și este scris: „S-a făcut omul cel dintîi, Adam, cu suflet viu” (Facerea 2:7), iar Adam cel de pe urmă, cu Duh făcător de viață.

Cum zice Pavel că sînt scrise amîndouă acestea, de vreme ce e scris numai că „s-a făcut omul cu suflet viu”? Răspundem că, deși nu este scris că „Adam cel de pe urmă e cu Duh făcător de viață”, aceasta se vede din ceea ce s-a întîmplat. Tot așa, și Proorocul Isaia a zis că cetatea Ierusalimului avea să se numească „cetate a dreptății” (Isaia 1:26), iar Zaharia a zis că

are să se numească „cetate adevărată” (*Zaharia* 8:3), cu toate că Ierusalimul nu s-a numit chiar cu aceste nume. Și Isaia a numit pe Domnul Emmanuil; El însă nu s-a numit așa, dar înseși faptele l-au dat această numire, și de aceea a zis: „Și vor chema (înseși faptele adică) numele lui Emmanuil” (*Isaia* 7:14).

Deci „omul cel dintâi, Adam” a fost om sufletesc, adică avea trup ce se ocîrmuia de către puterile sufletești. Iar „Adam cel mai de pe urmă – Domnul – e cu Duh de viață făcător”. Nu a zis: „duh viu”, ci: „Duh făcător de viață”, Care le înviază pe celelalte, ceea ce este mai mult decît a fi viu. Fiindcă Domnul este nedespărțit de Sfîntul Duh, Cel unit cu Sine după ființă, prin Care a și înviat trupul Său și va dăruia nestrîcaciunea și trupurilor noastre. Așadar, arvunile și pîrga vieții acesteia strîcicioase le-am luat întru întîiul Adam, iar arvunile nestrîcaciunii ce va să fie le-am luat întru Hristos, urmînd ca la sfîrșit să luăm nestrîcaciunea prea-desăvîrșit.

46 Dar nu este întâi cel duhovnicesc, ci acela sufletesc, apoi cel duhovnicesc.

Pentru a nu zice cineva: Și pentru ce avem acum trupul cel sufletesc, mai înjosit, și nu l-am luat pe cel duhovnicesc și nesticăcios? – Apostolul zice că așa s-au rînduit și începuturile acestor două trupuri. Adică mai întâi a fost Adam, cel sufletesc; iar Hristos, Cel duhovnicesc, a venit în urmă. Prin urmare, toate lucrurile noastre sporesc spre bine, și de aceea să crezi, iubitele, că și stricăciunea și însușirile rele ale trupului care se află acum întru tine au să se prefacă atunci întru nesticăciune și întru mai bine.

47 Omul cel dintîi este din pămînt, pămîntesc; Omul cel de-al doilea, Domnul, este din cer.

Pentru a nu se lenevi Creștinii despre petrecerea cea plăcută lui Dumnezeu,

Apostolul îi va sfătui despre aceasta. Și aici zice că „omul cel dintâi a fost din pământ, pământesc”, ceea ce îi arată și numele, căci „adam” înseamnă în evreiește „din pământ”.³³⁶ Iar „al doilea om, Domnul, a fost din cer”. Pe întâiul Adam, Pavel îl numește de la partea mai înjosită a omului, adică de la trupul cel pământesc; iar pe al doilea Adam, pe Hristos, Îl numește de la partea mai bună, adică de la dumnezeire. Căci nu zice că omul-lisus, adică firea cea omenească a Domnului, a fost din cer, precum bîrfea nebunul Apolinarie! Să nu fie! Căci omul-lisus era de o ființă cu noi, deși S-a zămislit din Duhul Sfînt. Dar – fiindcă persoana Dumnezeu-omului, adică a lui Hristos, avea întru sine amîndouă firile – de aceea se zice că și „omul”, adică firea

³³⁶ Sfîntul Grigorie al Nisei zice că, „etimologic, «adam» se numește plăsmuirea din pământ, precum zic cei ce știu graiul Evreilor. De aceea și Apostolul, mai cu osebire fiind învățat părinteasca limbă a Israelitenilor, îl numește «pământesc» pe omul cel făcut din pământ” (*Cuvînt despre facerea omului*, capitolul 22).

Iar Zonara (în tîlcuirea *Octoihului*) zice că țărîna pe care luat-o Dumnezeu din pământ și l-a făcut pe om a fost cea mai curată și mai subțire a pămîntului, cum ar zice cineva făina cea mai aleasă și mai albă a grîului. De altfel, și Latinii îl numesc pe om „homo”, de la „humus”, care însemnează „pământ”. (n. aut.)

omenească a lui Hristos, este din cer, pentru unirea personală pe care a luat-o cu Dumnezeu-Cuvîntul cel ceresc. Din aceeași pricină se zice și că Dumnezeu-Cuvîntul „S-a răstignit”, fiindcă întru al Său ipostas avea unită firea omenească ce a pătimit și s-a răstignit. (Vezi și subînsemnarea zicerii „căci, dacă ar fi cunoscut-o, nu L-ar fi răstignit pe Domnul slavei”, *1 Corinteni 2:8.*)³³⁷

48 Cum a fost cel pămîntesc, așa sînt și cei pămîntești;

Adică, precum a murit și s-a stricat Adam cel pămîntesc, așa vor muri și se vor strica și oamenii cei pămîntești, strănepoții lui. Sau zice că cei pămîntești, pironiți către pămînt, vor muri moartea păcatului.

și cum este Cel ceresc, așa sînt și cei

³³⁷ Alți Părinți zic că Domnul S-a numit „din cer” pentru petrecerea Lui cea cerească. Iar Teodorit tâlcuiește că zicerea „al doilea Om, Domnul din cer” însemnează a doua venire a Domnului, căci de acolo, adică „din cer”, Se va arăta nouă Domnul. (n. aut.)

cerești.

Adică, precum noul și cerescul Adam, Hristos, strălucește și rămîne nemuritor, tot așa vor străluci și vor rămîne nemuritori și cei ce cred într-Însul și s-au făcut fii ai Lui după dar. Căci deși al doilea Adam, Domnul, a murit după firea Sa omenească, El a murit [tocmai] ca să strice moartea. Sau și așa să înțelegi zicerea: că la fel cu Hristos se vor slăvi și aceia care au viețuit în chip dumnezeiesc, după asemănarea lui Hristos, căci cugetau cele cerești, iar nu cele pămîntești.³³⁸

49 Și, precum am purtat chipul celui pămîntesc, să purtăm și chipul Celui ceresc!

³³⁸ Coresi zice că Hristos Se numește „ceresc” pentru nepăcățuire; iar Ambrozie, Ilarie și alții, pentru că S-a născut din Fecioară fără sămînță, firea omenească unindu-se cu Dumnezeu-Cuvîntul și făcîndu-se nesticăcioasă.

Iar Grigorie Teologul (în epistola întâi către Clidonie) spune că zicerile: „al doilea Om, din cer”, „cum este Cel ceresc, așa sînt și cei cerești”, „nimeni nu s-a suit în cer, decît numai Fiul omului, Cel ce S-a pogorît din cer” și cele de acest fel, trebuie socotite că se zic pentru unirea cu Cel ceresc”. (n. aut.)

Aici, Apostolul arată mai curat că vorbește în chip sfătuitoare și moral, iar nu dogmatic. Și „chip al celui pămîntesc” numește faptele cele rele, iar „chip al Celui ceresc”, faptele bune.³³⁹ Deci zice: Precum am viețuit cu răutate, ca fii ai lui Adam cel pămîntesc și ca unii ce cugetăm cele pămîntești, tot așa să viețuim cu fapte bune, păzind chipul petrecerii cerescului Adam, a Domnului nostru Iisus Hristos.

Iar dacă se vorbește dogmatic, atunci „chip al celui pămîntesc” este acesta: „Pămînt ești și în pămînt te vei întoarce” (*Faptele Apostolilor* 3:19), iar „chip al celui ceresc” este învierea din morți și nestrăciunea – precum zice Sfîntul Metodie în cuvîntul despre înviere. Astfel, zicerea aceasta, că „vom purta chipul Celui

³³⁹ Iar Chiril al Alexandriei îl cuiește „chipul Celui ceresc” zicînd că însemnează viața întru sfințenie, petrecerea fără de prihană întru toate. [...]

Iar purtătorul de Dumnezeu Maxim zice așa: „Cel ce a purtat «chipul Celui ceresc» de-a pururea se sîrguiește a urma cu duhul *Sfintei Scripturi*, duh întru care se află ținerea sufletului prin fapta bună și prin cunoștință. Iar cel ce a purtat «chipul celui pămîntesc» ia aminte numai slova, întru care este slujirea către trup după simțire, făcînd patimile” (capitolul 86 al sutei a 4-a din cuvintele teologice). (Vezi și subînsemnarea zicerii „Căci, pe care i-a cunoscut mai înainte, pe aceia mai înainte i-a și hotărît a fi de un chip cu chipul Fiului Său”, *Romani* 8:29). (n. aut.)

ceresc”, nu mai trebuie înțeleasă în chip sfătuitor și moral, că ar numi viețuirea, petrecerea plăcută lui Dumnezeu, ci că este arătătoare a învierii ce va să fie, că adică noi, cei ce am viețuit după urmarea lui Hristos, vom purta chipul cerescului Hristos, înviind nestricăți și străluciți cu cereasca Lui slavă.

50 Aceasta însă zic, fraților: Carnea și sîngele nu pot moșteni împărăția lui Dumnezeu,

Fiindcă a vorbit mai sus de „chipul celui pămîntesc”, acum, de parcă ar tîlculi ce înseamnă aceasta, Apostolul zice că este „carnea și sîngele”, adică faptele trupești ale grosimii trupului, care nu vor putea moșteni împărăția lui Dumnezeu.

nici stricăciunea nu moștenește nestricăciunea.

Adică răutatea, care strică evghenia

[„noblețea”, n. m.] sufletului, nu poate să moștenească slava aceea cerească și bunătățile acelea nesticăcioase.

Poți însă înțelege că toate acestea nu se zic doar despre viețuire, în chip moral, ci și despre înviere, în chip dogmatic. Și atunci, prin zicerea „carnea și sîngele nu pot moșteni împărăția lui Dumnezeu”, se înțelege că trupul acesta gros, alcătuit din cărnuri și din sînge, nu va dobîndi împărăția lui Dumnezeu în viitorul veac, pentru că acolo nu sînt mîncări și băuturi, din care e nevoit el să se hrănească. La fel, înțelegem că „nici stricăciunea – adică trupul acesta stricăcios – nu moștenește nesticăciunea”, dacă rămîne stricăcios. De aceea trebuie ca trupul nostru să se facă duhovnicesc și nesticat, pentru ca cel asemenea să le dobîndească pe cele asemenea, adică bunătățile duhovnicești și nesticate.³⁴⁰ Să știi însă că marele Hrisostom a înțeles că Apostolul zice acestea sfătuitoare și moral,

³⁴⁰ Și Teodorit (de la care și Teofilact s-a împrumutat) a înțeles dogmatic zicerile acestea, ca fiind despre înviere, iar nu moral, despre viețuire. (n. aut.)

pentru buna-viețuire, iar nu pentru înviere, în chip dogmatic.

51 Iată, taină vă spun vouă:

Apostolul se întoarce iar la cuvântul despre înviere și zice că are să spună Corintenilor o taină înfricoșată și negrăită. Cu cuvântul acesta le arată dragoste și le face multă cinste, căci taina – după Teodorit – este aceea care nu se arată tuturor, ci numai prietenilor. De aceea și Domnul le-a zis Apostolilor: „Pe voi v-am numit prieteni, căci tot ce am auzit de la Tatăl Meu am făcut cunoscut vouă” (*Ioan* 15:15).

nu toți vom muri, însă toți ne vom schimba,

Nu toți – zice – vor muri, dar toți se vor schimba – adică cei ce nu au murit au să se prefacă și ei întru nestricăciune. Deci și tu Creștine, deși ai să mori, să nu te temi că

nu vei învia! Căci ție îți zic, Creștine, că aceia care se vor afla vii în ceasul sfârșitului lumii, nu vor muri, ca să aibă nevoie de îngropare și de topirea vremii. Însă nu le e destul lor aceasta spre înviere, ci au să se schimbe, și așa vor veni într-o nestrăicire și nemurire. Așadar – precum celor ce se vor afla vii nu le va folosi la nimic că nu au murit, căci și aceluia schimbarea le va fi ca moartea, murind într-o dâră străicire și schimbându-se într-o nestrăicire – tot așa nici pe voi nu vă va vătăma dacă veți muri mai înainte și vă veți topi; pentru că și voi vă veți schimba la fel cu aceia, adică vă veți scula din morți nestrăiciți și nemuritori într-o aceeași cirtă de vreme.

52 într-o cirtă, în clipirea ochiului, la trîmbița de apoi.

Toate acestea – zice – se vor face în necurmata și nedespărțita vreme a unei clipiri de ochi, lucru care cu adevărat este plin de mare mirare și înspăimîntare. Căci

nu trebuie să se mire cineva doar pentru că trupurile putrezite și topite de atîția ani au să învie, sau că fiecare om are să-și ia trupul său, ci și pentru că au să se scoale atît de grabnic încît nici nu se poate spune.³⁴¹ Iar unii au înțeles zicerea „la trîmbița de apoi” precum se mărturisește de *Apocalipsa* Evanghelistului Ioan (capitolul 8). Căci Evanghelistul zice acolo că sînt șapte trîmbițe, dintre care trîmbițele dintîi săvîrșesc sfîrșitul lumii și pieirea oamenilor; fiindcă nu au să piară toți deodată, ci puțin cîte puțin, unii după alții, potrivit iconomiei lui Dumnezeu, pentru ca, văzînd oamenii din urmă cum se omoară și se pierd cei de mai înainte, să se pocăiască de răutățile lor. Iar trîmbița cea mai de pe urmă va săvîrși învierea și schimbarea morților, care

³⁴¹ Vrednice de laudă sînt și cele zise despre grăbirea aceasta de Ghenadie Scoliașul, cînd tîlcuieste locurile acestea: „Va veni ceasul, și acum este, cînd morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu, și cei care-l vor auzi vor învia” și: „Toți cei ce sînt în morminte vor auzi glasul Lui și vor ieși.” Așadar, el zice: „Adică, din puterea glasului, se vor scula într-o cîrtă de vreme și, odată cu ieșirea glasului, va urma și învierea lor [...]” (din manuscrisul cuvîntului despre a doua venire a lui Hristos, manuscris ce se află în sfințita mănăstire Pantocrator). Vezi și tîlcuirea stihului 16 al capitolului 4 al celei dintîi epistole către Tesaloniceni. (n. aut.)

au să învie atunci în necurmata vreme a unei clipiri de ochi.

Căci trâmbița va suna, și morții vor învia nestrucăcioși

Pentru a nu se îndoii cineva cu credința de faptul că lucrările cele atât de mari și minunate au să se facă în clipeala ochiului, Pavel arată că cuvântul său este vrednic de crezare fiindcă acestea vor fi săvârșite de puterea lui Dumnezeu. Așa a zis și David: „El a zis, și s-a făcut; El a poruncit, și s-a zidit” (*Psalmul* 148:5). Căci „trâmbița” nu arată altceva decât porunca lui Dumnezeu, care ajunge îndată peste tot. (Despre trâmbiță, vezi subînsemnarea zicerii: „... întru trâmbița lui Dumnezeu, Se va pogori din cer”, *1 Tesaloniceni* 4:16).

și noi ne vom schimba.

Pavel nu zice aceasta pentru sine, ci pentru cei care se vor afla vii în vremea

sfârșitul lumii. Dar, fiindcă grăiește ca și cum aceia ar fi de față, se numără și el împreună cu ei.

53 Căci trebuie ca acest trup stricăcios să se îmbrace în nesticăciune, și acest (trup) muritor să se îmbrace în nemurire.

Fiindcă a zis mai sus că împărăția lui Dumnezeu nu va fi moștenită de carne și de sânge și că morții se vor scula nesticăcioși, ca să nu socotească cineva că trupurile nu vor învia din pricină că în viața aceasta sînt alcătuite din carne și sânge, Apostolul zice aici că trupurile vor învia cu adevărat, însă nu vor fi carne și sânge, adică groase și stricăcioase, ci că au să se schimbe în subțirătate și în nesticăciune. Și spune aceasta pentru cei care zic că nu vor învia trupurile acestea, ci altele. Căci Apostolul zice că va învia trupul acesta stricăcios și muritor, și nu altul. Astfel, trupul rămîne același, căci acesta trebuie să se îmbrace cu nesticăciunea și

cu nemurirea, iar stricăciunea și moartea trupurilor se pierd. Moartea se osebește însă de stricăciune, fiindcă nu mor decât făpturile însuflețite și simțitoare, iar de stricat se strică și cele neînsuflețite și nesimțitoare. Deci, fiindcă și în trupurile noastre se află câte ceva asemănător cu cele neînsuflețite și nesimțitoare, precum sînt perii și unghiile, înseamnă că și acestea vor primi nestricăciunea.

54 Iar cînd acest (trup) stricăcios se va îmbrăca în nestricăciune și acest (trup) muritor se va îmbrăca în nemurire, atunci va fi cuvîntul care este scris: „Moartea a fost înghițită de biruință” (Osie 13:15).

Cînd se vor face toate acestea, atunci se va plini cuvîntul scris de Proorocul Osie. Căci, de vreme ce a zis lucruri de mirare, Apostolul le adeverează și le încredințează cu mărturia *Sfintei Scripturi*. Iar „întru biruință” însemnează că la sfîrșit moartea

va fi înghițită întru toată deplinătatea, încît, după ce va fi biruită și se va pierde desăvîrșit, nu-i va mai rămîne nici o nădejde să se mai împuternicească.

55 „Unde este, moarte, boldul tău? Unde este, iadule, biruința ta?” (Osie 13:14).

Aici, dumnezeiescul Apostol își iese din sine ca și cum ar privi lucrurile făcîndu-se înaintea sa, și strigă cîntarea de biruință a aceluiași Prooroc Osie. Și, ca și cum ar avea-o pe moarte doborîță sub dînsul, așa se suie asupra ei și o calcă cu picioarele, zicînd: Ce s-a făcut cu boldul tău, moarteo? Și unde a pierit biruința ta, iadule?³⁴² Se osebește însă iadul de moarte, fiindcă iadul

³⁴² Și Teologul Grigorie își iese din sine și, întru un glas cu fericitul Pavel, strigă cîntarea de biruință asupra șarpelui celui gîndit, adică al diavolului, și epitaful [inscripție la mormînt, n. m.] celui care a zămislit moartea și care ținea sufletele în iad, zicînd pentru dînsul: „Și ce epitaf i s-ar fi convenit de la noi? «Unde îți este, moarte, boldul? Unde îți este, iadule, biruința?»» Cu Crucea ai fost doborîț, cu moartea cea de viață făcătoare ai fost omorît! Ești fără suflare, mort, nemișcat, nelucrător, deși încă ții la vedere chipul șarpelui, batjocorit însă!” (*Cuvînt la Paști*). Și ia aminte că zicerea Proorocului Osie este așa: „Unde e osînda ta. moarteo? Unde e boldul tău, iadule?” (n. aut.)

ține sufletele, iar moartea stăpânește trupurile, căci sufletele sînt nemuritoare și nu pot fi stăpînite de moarte, care e potrivită trupurilor.

56 Și boldul morții este păcatul,

Păcatul este bold al morții, fiindcă moartea are putere să-i stăpînească pe oameni doar prin păcat, folosindu-l pe acesta ca pe un bold și armă cu care lovește. Și, mai întîi, îi omoară sufletește, și apoi trupește. Căci – așa cum scorpia este o vietate mică și nebăgată în seamă, dar are putere în boldul ei – tot așa și moartea, avînd ca bold al ei păcatul, e tare și biruie; însă, fără de păcat, e cu totul neputincioasă și nelucrătoare. Aceasta o arată Domnul, căci, venind la Dînsul și neaflînd păcat, moartea a fost biruită și a rămas nelucrătoare.³⁴³

³⁴³ Despre aceasta zice dumnezeiescul și prearetoricul Grigorie al Nisei: „Deci, fiindcă toată firea răutății s-a pierdut întru Acela «care păcat nu a făcut – precum zice Proorocul – și în a Cărui gură nu s-a aflat vicleșug» (Isaia 53:9), întru Hristos așadar, împreună cu păcatul s-a pierdut și moartea ce urma păcatului. Căci nu este altă

iar puterea păcatului, Legea.

Cum este *Legea* putere a păcatului? Așa, căci pe cînd nu era *Legea*, care poruncește să nu facem păcate, nu ne osîndeam atît de mult, fiindcă păcătuiam întru necunoștință. Iar după ce s-a dat *Legea*, ea a arătat greutatea păcatului și ne-a osîndit mai mult, fiindcă păcătuim întru cunoștință, călcînd *Legea* lui Dumnezeu. Așadar, *Legea* a făcut ca păcatul să fie puternic, nu din firea ei – pentru că *Legea* este bună și sfîntă, fiind dar al lui Dumnezeu – ci din lenevirea noastră. Căci noi nu am folosit bine doctoria dăruită nouă de Dumnezeu, ca să ne vindecăm de păcat, ci am folosit-o rău, sporind greutatea și pedeapsa păcatului, așa cum arată Apostolul pe larg în epistola sa către *Romani* (capitolul 7). Deci, omule, nu te îndoii despre înviere, căci, iată, păcatul, care era arma morții, se ridică din mijloc, iar *Legea*, care ajunsese a

naștere a morții decît numai păcatul” (*Cuvînt la zicerea „cînd se vor supune Lui toate”*). (n. aut.)

fi putere a păcatului, s-a făcut nelucrătoare. Așadar, este arătat că moartea, fiind dezarmată, nu mai are putere, ci rămîne nelucrătoare.

57 Dar să dăm mulțumire lui Dumnezeu, Care ne-a dat biruința prin Domnul nostru Iisus Hristos!

Războiul – zice – a fost al Domnului nostru Iisus Hristos, iar biruința ni s-a dat nouă, Creștinilor, nu pentru vreo răsplătire a faptelor noastre bune, nici după datorie, ci după darul și iubirea de oameni a lui Dumnezeu-Tatăl, Care a făcut să biruim și moartea, și păcatul, și pe diavol prin războiul dat de Fiul Său, Domnul nostru Iisus Hristos.

58 De aceea, iubiții mei frați, fiți tari, neclintiți, sporind totdeauna întru lucrul Domnului,

Zice: Iubiții mei frați, de vreme ce ați

cunoscut din cîte am zis că va fi înviere a morţilor și răsplătire a faptelor bune, fiți așadar întăriți! – căci Corintenii se clătinau în dogma despre înviere. Și – fiindcă se leneveau despre viața cea bună și plăcută lui Dumnezeu din pricină că, după socotința lor cea greșită, nu nădăjduiau în înviere – Apostolul le zice „să sporească totdeauna în lucrul Domnului”. Adică nu doar să-l facă, ci să se ostenească într-însul cu covârșire și cu prisosință. Iar „lucrul Domnului”, pe care îl iubește Domnul și pe care îl cere de la noi ca pe o datorie, este fapta bună și paza poruncilor Lui.³⁴⁴

știind că osteneala voastră nu este zadarnică întru Domnul.

Adică: Voi, Creștinii, oricît ați osteni întru lucrul Domnului, nădăjduind că se va face

³⁴⁴ Marele Vasile, întrebat fiind cum prisosește cineva în lucrul Domnului, răspunde că prisosește atunci cînd înmulțește darul dat lui de Dumnezeu, [...] sau cînd [...] arată mai multă silință a sa în lucrul Domnului (hotărîrea 290 pe scurt). Iar Cuviosul Marcu zice că „lucrarea după Dumnezeu se numește faptă bună” (*Despre cei ce socotesc că se vor îndrepta din fapte*, capitolul 202). (n. aut.)

învierea, să știți că nu veți pierde osteneala, ci Domnul vă va plăti pentru toate. Căci mai înainte – zice – vă leneveați despre fapta bună și despre poruncile Domnului fiindcă nu credeți că va fi înviere și nu voiati să osteniți în zadar; iar acum, după ce v-ați încredințat că va fi înviere, oricât ați osteni, știți că nu este în zadar.

Iar „întru Domnul” însemnează ori că osteneala lor se făcea cu ajutorul Domnului, ori că nu se zădărnicea de Domnul, ci aveau să ia de la Dînsul răsplătirile.

CAPITOLUL XVI

1 Cît despre adunarea pentru sfinți, cum am rînduit bisericilor Galatiei așa să faceți și voi.

După ce a plinit cuvîntul despre dogma învierii, vrînd să intre în cuvîntul moralizator, fericitul Pavel a lăsat toate celelalte și a venit la capul faptelor bune, la

milostenie. Căci „adunare” numește strângerea banilor ce se dădeau milostenie Creștinilor săraci. Și Apostolul arată de la început, de la numire, înlesnirea lucrului, pentru că ceea ce se adună de la mulți nu împovărează pe nimeni. Apoi, îi pornește spre rîvna milosteniei povestindu-le ce au săvîrșit alții, zicînd: Așa cum Galatenii adună milostenii pentru „sfînți”, adică pentru Creștinii săraci ce se află în Ierusalim³⁴⁵, tot astfel să adunați și voi! Și nu a zis: I-am sfătuit pe Galateni să facă aceasta – ci: „am rînduit”, adică „am poruncit lor”, ca să te înveți tu, Creștine, că adunarea aceasta pentru Creștinii săraci este poruncă împărătească și de aceea nu se cuvine a o defăima, ci a o împlini ca pe o datorie.

2 În ziua întîi a sabatului, fiecare dintre voi să pună deoparte, strîngînd cît poate,

„Ziua întîi a sabatului” numește Duminica,

³⁴⁵ Vezi și subînsemnarea zicerii „ca să ne aducem aminte de cei săraci” (*Galateni* 2:10). (n. aut.)

fiindcă „Sabaton” este nu numai ziua a șaptea, ci și toate zilele săptămânii luate împreună. Și Apostolul îi îndeamnă să strângă milostenia în ziua aceasta, aducându-le aminte de Tainele cele făcătoare de viață cu care se împărtășesc Creștinii Duminica. Căci, dacă Creștinii se împărtășesc în ziua Duminicii cu nesticăciosul Trup și Sînge al Domnului, cum nu este drept a împărtăși și ei pe Creștinii săraci cu stricăcioasa milostenie din averile lor? Și Apostolul poruncește ca fiecare Creștin să învistierească ceea ce s-ar înlesni cu multă purtare de grijă. Căci nu le-a cerut să aducă milostenia numaidecît, pentru a nu se rușina cineva că aduce prea puțin, ci a zis: Creștine, pune de o parte în fiecare Duminică milostenia ta cea după putință și păstrează-o acasă, aducînd-o cînd se va fi strîns de ajuns.

ca să nu se facă strîngerea abia atunci cînd voi veni.

Zice: Creștinilor, adunați milostenia mai dinainte, nu atunci când trebuie trimisă la săraci în Ierusalim. Și, zicînd: „cînd voi veni”, Pavel îl face mai osîrdnici spre adunarea milosteniei, fiindcă aceasta avea să se dea și să se numere înaintea lui.

3 Iar cînd voi veni, pe cei pe care îi veți socoti, pe aceia îi voi trimite cu scrisori să ducă darul vostru la Ierusalim.

Iar de voi veni – zice – atunci voi trimite la Ierusalim milostenia pe care a-ți adunat-o, împreună cu scrisori, prin frații pe care i-ați afla vrednici pentru aceasta. Și bine a zis dumnezeiescul Apostol că va trimite prin aceia pe care i-ar afla potriviți, ferindu-se de smintelile ce urmează din aceasta, pentru a nu bănuși că vor opri ceva din banii adunați.

Deci – o cititorule! – fă stare la acest „îi veți socoti” și apoi citește: „pe aceia îi voi trimite prin scrisori”, pentru a fi înțelegerea cuvîntului astfel: Pe cei ce îi veți cerca, pe aceștia îi voi trimite cu scrisorile mele – ca

și cum ar zice: Căci și eu aș voi să merg cu dînșii și, prin scrisorile mele, mă voi împărtăși cu dînșii întru această slujbă. Și a numit milostenia „filotimie”, adică rîvnă a voinței, ca să arate că cei ce miluiesc fac acest mare bine cu osîrdie, iar nu cu scîrbă și cu silă. Și i-a spus „dar”, iar nu „milostenie”, socotind că e lucru nevrednic a o numi astfel, pentru acei sfinți Creștini care aveau să o primească.

4 Și, de va fi vrednică de a merge și eu, vor merge împreună cu mine.

Dacă ceea ce veți strînge va fi atît de mult încît milostenia să fie vrednică de a sluji și eu la ducerea ei, voi merge cu bucurie și eu la Ierusalim. Cu acest cuvînt, Apostolul îi îndeamnă să facă milostenia mai îmbelșugată. Însă Pavel voiește să aibă martori că nu va lua nimic din banii adunați, și de aceea zice că nu va merge singur, ci împreună cu aceia pe care îi vor alege Corinteni.

5 Ci voi veni la voi cînd voi trece prin Macedonia, căci prin Macedonia trec.

6 Și voi rămîne la voi sau poate voi și ierna, ca să mă petreceți oriunde voi merge.

7 Căci nu voiesc să vă văd acum doar în treacăt, ci nădăjduiesc să rămîn la voi cîtăva vreme, dacă va rîndui Domnul.

Apostolul nu a zis că *merge* în Macedonia, ca să nu spună Corintenii că îi cinstește mai mult pe Macedoneni decît pe ei, ci a zis că *trece* prin Macedonia, că adică îi va vedea pe Creștinii din Macedonia cu grăbire și în treacăt, iar la ei va rămîne vreme îndelungată. Cu cuvîntul acesta arată că îi prețuiește mai mult decît pe Macedoneni, ca pe ucenicii săi mai adevărați și mai vrednici de cuvînt (căci mare era Biserica din Corint), și totodată îi înspăimîntă pe aceia dintre ei ce păcătuiau. Dar adaugă: „poate”, pentru neștiință, fiindcă nu știa dacă i se va îngădui de către

Duhul Sfânt să rămână la dînșii, căci unde voia Sfântul Duh, acolo mergea și el. Iar atunci se afla în Efes, urmînd să străbată în grabă Macedonia și apoi să meargă în Corint. Și Pavel își arată dragostea către Corinteni prin multe semne, dar mai ales prin aceea că nu voia să-i vadă pe ei în treacăt și că voia a fi petrecut de dînșii acolo unde avea a merge.

8 Voi rămîne însă în Efes pînă la Cincizecime.

Și cuvîntul acesta este al unui om care mult îi iubește pe ai săi, a le spune adică unde are să petreacă și pînă cînd. Alt semn de dragoste este și că le spune pentru ce pricină are să rămînă în Efes pînă la Cincizecime, căci mai departe zice:

9 Căci mi s-a deschis ușă mare spre lucru mult, dar sînt mulți potrivnici.

Adică: Mulți vor să vină la credința lui

Hristos și de aceea s-a deschis o ușă mare, ca să intre aceștia. Și ușa aceasta este deschisă „spre lucru mult” pentru că cei ce se află aici își au gândul și osîrdia lucrătoare foarte, înflorind în credință (căci învățătorul cel bun socotește strîmtorare a nu avea ucenici osîrdnici). Iar potrivnicii – zice – sînt mulți, pentru că mulți primesc credința, și diavolul, văzîndu-se lipsit de robii și slujitorii săi de mai înainte, se tulbură mai mult și scoală pe mulți împotriva propovăduirii mele evanghelice.

10 Iar de va veni Timotei, vedeți să fie fără teamă la voi,

Fiindcă urma să meargă în Corint, era de așteptat ca Timotei să-i mustre și să-i certe pe cei ce păcătuiau. De aceea, Pavel îl apără dinainte, îndatorîndu-i pe Corinteni și zicîndu-le să nu se scoale asupra lui Timotei cei bogați și cei învățați întru filosofie. Nu pentru că Timotei ar fi fost fără bărbăție și mic de suflet și ar fi căzut de

frică, ci pentru a nu se vătăma de aceia ce ar fi stat împotriva lui, căci Timotei era foarte gătit și osîrdnic a primi primejdii. Și bine a zis Pavel: „să fie fără teamă Timotei la voi”; căci – zice – îi las deoparte pe Elinii din afară [din afara Bisericii, n. m.], care poate îi vor sta împotriva; eu partea voastră o caut, adică să primiți muștrările și certările lui Timotei cu blîndețe, cu smerită cugetare și cu supusă ascultare.

căci lucrează ca și mine lucrul Domnului. Deci să nu-l defaime nimeni,

Timotei – zice – nu propovăduiește și nu învață simplu și la întâmplare, ci precum o fac și eu! – cuvînt care e o mare laudă pentru acela. De aceea – zice – nu cumva să-l defaime cineva dintre voi ca pe unul mai mic și mai tînăr! Căci – de vreme ce era tînăr și singur și primise purtarea de grijă și îndreptarea unui norod atît de numeros, și încă a unuia mîndru – era de așteptat ca Timotei să fie defăimat de către

Corinteni.

11 ci să-l petreceți cu pace, ca să vină la mine, căci îl aștept împreună cu frații.

Zice: Nu numai să nu-l defăimați, dar chiar cinstiți-l pe Timotei! – căci aceasta înseamnă zicerea „să-l petreceți”. Să-l petreceți – zice – „cu pace”, adică fără gîlceavă și prigonire, ci cu toată supunerea. Și, zicînd că-l așteaptă să se întoarcă, Pavel îi sperie cu socoteală, ca ei să știe că Timotei i le va spune pe toate, și astfel să nu-l mîhnească pe el cu nimic. Pe lîngă aceasta, îl arată Corintenilor mai vrednic de cucernicie pe Timotei, văzînd ei că Pavel îl așteaptă să meargă înapoi, avînd nevoie de el.

12 Cît despre fratele Apollo, l-am rugat mult să vină la voi cu frații; totuși nu a fost voie să vină acum.

Acest Apollo era și mai mare cu vîrsta

decît Timotei, și bărbat iscusit la vorbă, precum îl arată *Faptele Apostolilor* (capitolul 18). Deci – ca să nu spună Corinteni: Și pentru ce nu l-ai trimis pe Apollo, care e mai în vîrstă, ci ni l-ai trimis pe mai tînărul Timotei? – Pavel le zice că mult l-a rugat pe Apollo să se ducă. Și nu a zis că acela i-a stat împotriva și nu a voit, ci, pentru a-l slobozi de mustrare, spune că nu a fost voia lui Dumnezeu ca el să se ducă atunci.

Ci va veni cînd va găsi prilej.

Pentru a nu spune Corinteni: Aceasta, anume că l-ai rugat pe Apollo să vină, este pricinuire – o fericite Pavele! – Apostolul zice aici că Apollo va veni cînd va avea vreme potrivită, întîi, ca să-l apere și să-l dezvinovățească fiindcă nu se dusesse, și, în al doilea rînd, ca să-i mîngîie pe Corinteni cu nădejdea venirii lui, fiindcă aceia doreau să-l vadă și să se îndulcească de el.

13 Privegheați,

Aici, la sfârșitul epistolei, marele Apostol îi sfătuiește iarăși pe Creștinii din Corint și le zice să fie totdeauna treji, arătând că nu se cuvine a-și avea nădejdea mântuirii numai întru învățătorii lor, ci și întru a loru-și osîrdie și sîrguință. Și le-a zis să fie treji fiindcă dormitau și se leneveau, în loc să fie cu luare aminte ca să nu-i amăgească unul și altul cu socotințe mincinoase și cu rele dogme – precum am zis în multe părți ale tâlcuirii acesteia. Socotește însă – o cititorule! – că Pavel arată și din cuvîntul acesta că Hristos grăia în inima lui, căci el le zice ucenicilor săi aceleași lucruri ca și Hristos: „Cele ce le zic vouă, tuturor le zic: Privegheați!” (*Marcu 13:37*).

stați în credință,

Zice: Fraților, stați întăriți în credință și nu întru înțelepciunea din afară, căci întru

înțelepciunea din afară nu este stare și întărire, ci clătinare, înduplecare și povîrnire! Și a zis aceasta fiindcă Creștinii din Corint se clătinau în dogmele credinței, mai ales în dogma despre înviere.

îmbărbățați-vă și întăriți-vă!

Apostolul a zis aceasta din pricina celor care îi vrăjmășuiau și, ca să le facă rău, îi înduplecau să calce predaniile lui Pavel, cum mai ales a fost aceea că bărbații se cuvine a se ruga cu capetele descoperite, iar femeile cu ele acoperite – despre care am vorbit în capitolul XI. Și le-a zis să se îmbărbăteze fiindcă erau mici la suflet și – după Teodorit – aveau vrăjmași arătați, fiind luptați de către necinstitorii de Dumnezeu, avînd nevoie să arate inimă mare în acele prigoane și greutăți.

14 Toate ale voastre să se facă întru dragoste!

Pavel a zis aceasta pentru Corinteni care aveau prigoniri și dezbinări și despărteau Biserica lui Hristos în multe părți – precum am spus la începutul tîlcuirii. Și zice: Fie că învață cineva, fie că se învață, fie că muștră și ceartă, toate se cuvine să se facă cu dragoste! Căci, cînd este dragoste, negreșit nu mai încapă nici mîndrie, nici prigonire, nici dezbinări.

15 Și vă rog pe voi, fraților –

Aici, Apostolul alcătuieste cuvîntul în chip săritor, căci zicerea „vă rog” nu se unește cu zicerea „știți casa lui Stefanas”, de mai jos, ci cu zicerea „ca și voi să vă supuneți unora ca aceștia”. Iar aceasta: „știți casa” și celelalte, s-au pus la mijloc.

***știți casa lui Stefanas, că este
începătură a Ahaiei,***

Zice: Fraților, voi știți (și nu trebuie să aflați de la mine) cum „casa lui Stefanas

este începătură a Ahaiei”. Numește casa lui Stefanos „începătură” fie pentru că aceia crezuseră în Hristos înaintea celorlalți Corinteni, fie pentru că aveau o petrecere mai cuvioasă și mai îmbunătățită decât a celorlalți. Căci începătura totdeauna însemnează ceea ce e mai bun și are dreptul a fi cinstită mai mult. Iar care parte a Moreii se numește Ahaia, vezi în subînsemnarea zicerii „căci Macedonia și Ahaia au bine-voit” (*Romani* 15:26).³⁴⁶

și că spre slujirea sfinților s-au rînduit pe ei înșiși –

Zice: Toată această familie blagoslovită a lui Stefanos, împreună cu casnicii lui, s-a afierosit spre a-i primi pe Creștinii săraci și a le sluji lor întru toate cele de nevoie. Și ce-i mai de mirare e că acești fericiți nu au fost rînduiți la aceasta de către alții, de nevoie și de silă, ci ei înșiși s-au rînduit, din voia și din alegerea lor, pentru dragostea

³⁴⁶ Despre acest Stefanos, vezi și în capitolul 1, stihul 16, al acestei epistole, în subînsemnare. (n. aut)

de frați și de Hristos.

16 ca și voi să vă supuneți unora ca aceștia și oricui lucrează și se ostenește împreună cu ei.

Adică: Vă rog, frații mei, să vă supuneți și voi acestora și să-i ajutați atât cu cheltuială de bani, cât și cu slujbă trupească. Și nu le-a zis doar să lucreze împreună cu dînșii, ci le-a cerut „să se supună” lor arătînd covîrșitoare și întinsă ascultare. Și, ca să nu se creadă că vorbește cu hatîr numai pentru Stefanos, Apostolul le zice apoi să se supună oricărui lucrează și ostenește întru aceste fapte bune, adică întru slujba ajutorării Creștinilor săraci. Căci toți aceștia – zice – sînt vrednici a primi cinste de la ceilalți, ca astfel să poată răbda vitejește osteneala pe care o duc pentru frații săraci.

17 Mă bucur însă pentru venirea lui Stefanos, a lui Fortunat și a lui Ahaic, căci aceștia au împlinit lipsa voastră.

Aceștia trei erau cei care îi vestiseră lui Pavel prigonirile, dezbinările și celelalte necuviințe și păcate pe care le făceau Corinteni – precum am arătat când am vorbit despre pricina acestei epistole. Și poate familia și casnicii lui Hlois (de care a pomenit în capitolul 1, stih 11), prin aceștia trei, au arătat lui Pavel nestatornicia Corintenilor. Însă, de vreme ce Corinteni urmau a se tulbura și a se mînia pe Stefanas, pe Fortunat și pe Ahaic că vestiseră acestea lui Pavel, Apostolul îi vorbește de bine în scrisoare, zicînd: Lipsa voastră, frații mei, au împlinit-o aceștia, adică ei au venit în locul vostru la mine și au suferit atîtea călătorii ostenitoare din dragoste pentru voi.

18 Și au odihnit duhul meu și al vostru.

Cu aceste cuvinte, Pavel arată că odihna pe care au pricinuit-o duhului său trimișii de mai sus era însăși odihna Corintenilor. Căci

zice: De vreme ce eu m-am odihnit de dînșii, și voi să socotiți aceasta ca un câștig și odihnă a voastră. Și de aceea să nu le arătați vreo sălbăticie celor care ne-au pricinuit, mie și vouă, un asemenea bine.

Să cunoașteți deci pe unii ca aceștia!

Adică: Aveți-i întru toată cinstea, apropierea și înlesnirea!

19 Vă îmbrățișează Bisericele Asiei.

Cu îmbrățișarea aceasta, Sfântul Apostol lipește unul cu altul mădularele lui Hristos, precum obișnuiește să facă la sfârșitul tuturor epistolelor sale.

Vă îmbrățișează mult, întru Domnul, Achila și Priscila, împreună cu biserica din casa lor.

Pavel trimite îmbrățișări din partea lui Achila și a Priscilei, făcătorii de corturi în

casa căroră rămînea petrecînd și lucrînd împreună cu dînșii cînd se afla în Corint, fiindcă aceștia se aflau atunci în Efes (precum mărturisesc *Faptele Apostolilor* în capitolul 18:16). Vezi însă – o cititorule! – fapta bună a acestui dumnezeiesc Achila și a Priscilei – de trei ori fericiții! – care au arătat casa lor biserică, fiindcă se aduna într-însa mulțimea Creștinilor.

***20 Vă îmbrățișează toți frații.
Îmbrățișați-vă toți într-o sărutare sfîntă!***

Apostolul scrie adăugirea aceasta a sfintei sărutări doar într-o singură trimitere de față. Și a făcut aceasta pentru multele prigoniri și dezbinări dintre Corinteni. Deci, fiindcă în toată epistola le-a poruncit de multe ori să fie uniți și să aibă dragoste, la sfîrșitul acesteia, Apostolul îi unește cu sfînta sărutare, adică cu aceea lipsită de vicleșug și de fățarnicie.³⁴⁷

³⁴⁷ Despre sărutare, vezi o prea-frumoasă tîlcuire în capitolul 13 al epistolei a doua către Corinteni, la stihul 12. Iar Teodorit zice că Pavel le poruncește aici să se îmbrățișeze unul pe altul cu sărutate sfîntă fiindcă era

21 Salutarea, cu mîna mea, Pavel.

Fericitul Pavel dicta toate epistolele sale, și doar urarea obișnuia să o scrie cu înșăși sfînta sa mîna. Epistola către Galateni a fost silit înșă a o scrie cu mîna sa – precum vom spune, dacă va ajuta Dumnezeu, în tîlcuirea aceleia. Asemenea și aceea către Filimon.

Deci Apostolul a scris și aici salutarea cu mîna sa, ca să arate că cinstește epistola aceasta și că toate cele cuprinse într-înșă sînt ale sale.

22 Cel ce nu-L iubește pe Domnul nostru Iisus Hristos să fie anatema!

departe de Corinteni și nu-i putea îmbrățișa pe toți; și așa, prin îmbrățișarea și sărutarea obștească, îi îmbrățișează și îi sărută cu sărutare sfîntă și el. Și, prin această îndemnare a Apostolului, ne învățăm că toți Creștinii care, din lucrarea diavolului, s-ar tulbura și s-ar face vrăjmași unii altora, pentru orice fel de pricină, se cuvine a dezlega vrajba în grabă și, punînd metanii unul altuia, să adauge și sfînta sărutare la care îndeamnă aici Apostolul. Adică se cuvine ca, după metanie, să se îmbrățișeze și să se sărute cu sărutare nevicleană și frățească, zicînd unul altuia: Iartă-mă, frate, și Dumnezeu să te ierte! – căci, cu sărutarea aceea sfîntă, arată că se unesc cu inimile lor și că scot dintr-însele toată vrajba și pomenirea de rău. (n. aut.)

Cu acest cuvînt, Apostolul i-a înfricoșat pe toți cei ce păcătuiau în Corint: pe cei care se prigoneau între ei și făceau dezbinări, pe cei care mîncau jertfe idolești, pe bărbații care nu se rugau cu capetele descoperite, pe cei care nu așteptau pe săraci la mesele obștești din Biserică, pe cei care nu credeau învierea și – în scurt – pe toți aceia care umblau afară de învățăturile și predaniile sale apostolești. Pentru că toți aceștia nu-L iubeau cu adevărat pe Domnul, iar cei care nu-L iubesc pe Domnul sînt „anatema”, adică sînt despărțiți de El.³⁴⁸ O ce cuvînt

³⁴⁸ Iar cum că cel ce nu-L iubește cu adevărat pe Domnul se face „anatema”, adică se desparte de Domnul, mărturisește Însuși Domnul, Care le zicea Iudeilor că nu au cuvîntul lui Dumnezeu întru dînșii pentru că nu-L iubesc pe Dumnezeu: „Și cuvîntul Lui nu sălășluiește în voi, pentru că voi nu credeți în Cel pe care L-a trimis Acela. (...) Și nu voiți să veniți la Mine, ca să aveți viață! (...) Dar v-am cunoscut că n-aveți în voi dragoste de Dumnezeu” (Ioan 5:38, 40, 42). Zicea încă și către farisei: „Vai vouă!” – pentru că treceau cu vederea și defăimau dragostea lui Dumnezeu: „Vai vouă, fariseilor! – (...) că treceți cu vederea judecata și dragostea lui Dumnezeu!” (Luca 11:42). [...]

Iar eu, scriind acestea, nu pot spune altceva decît atît: Vai nouă, Creștinilor de acum! Pentru că și noi, fiindcă nu-L iubim cu adevărat pe Hristos, sîntem vrednici de anatema aceasta de care vorbește aici Pavel! [...] (Vezi despre anatema la capitolul 9 al epistolei către Romani, stihul 3.) (n. aut.)

înfricoșat! – de care trebuie să ne înfricoșăm și să ne cutremurăm, fraților.

Maran atha!

Adică: Domnul a venit!³⁴⁹ Apostolul a zis acest cuvânt mai întâi ca să adeverească dogma iconomieii întrupării lui Hristos, prin aceasta adevărind învierea, în care nu credeau Corinteni. Iar în al doilea rând, ca să-i rușineze, zicându-le: Domnul și Stăpînul nostru a primit să vină, să Se întrupeze, să Se răstignească și să moară din dragoste pentru voi; iar voi Îl întăriți, numindu-vă ai cutăruia și ai cutăruia învățători, iar nu ai lui Hristos, Care a venit în lume pentru mîntuirea voastră; iar alții faceți răutăți și nu păziți poruncile Lui.

Și Pavel nu a folosit limba elină, ci evreiască, sau – mai bine zis – siriană, căci „maran atha” este în siriacă, limbă ce are multă înrudire cu cea evreiască – precum

³⁴⁹ Coresi spune că alții au zis că „maran atha” înseamnă: „Domnul nostru va veni la judecată.” Așa a zis și Climent (epistola a doua). (n. aut.)

zice marele Vasilie (în cuvîntul întîi la *Hexaimeron*). Și a folosit siriana fiindcă le scria Corintenilor, care se mîndreau întru înțelepciunea din afară și în buna vorbire a limbii eline, ca să le arate că el nu se laudă și nu are trebuință de limba elină, ci într-atît se bucură și se laudă întru simplitate și întru smerenie, încît voiește să scrie și să vorbească în limba barbară.

23 Darul Domnului nostru Iisus Hristos cu voi!

Aceasta este însușire de adevărat învățător: nu doar a învăța și a sfătui, ci a se și ruga pentru ucenicii săi, întărindu-i cu îndoit chip, adică atît cu învățătura sa, cît și cu ajutorul primit prin rugăciunile sale, întru darul cel de sus de la Domnul.

24 Dragostea mea cu voi toți, în Hristos Iisus! Amin!

Fiindcă era departe de Corint, Pavel – ca

și cum și-ar întinde amîndouă mîinile, cuprinzîndu-i și îmbrățișîndu-i pe toți aceia – le spune: Dragostea mea fie cu voi toți, fiii mei! – care este la fel cu a zice: Eu sînt împreună cu voi toți, frații mei, și nu lipsesc dintre voi după duhul și dragostea mea, deși sînt despărțit după loc. Și, prin acest cuvînt, arată că toate cele scrise lor nu le-a scris din mînie și ură, ci din dragoste și din părinteasca purtare de grijă, măcar că pe dinafară par a avea oarecare amărăciune. Pentru a nu socoti însă că le vorbește așa ca să-i măgulească, adaugă aceasta: „În Hristos Iisus”, adică: Dragostea mea – zice – către voi nu are nimic omenesc, nici vreun lucru sau scop trupesc, ci toată este duhovnicească, dumnezeiască și după Hristos.

Să ne rugăm dar lui Dumnezeu și noi, cei ce citim și auzim epistola aceasta, ca să ne iubim unii pe alții întru Hristos fără a avea întru sine-ne vreun semn de dragoste lumească și trupească, ce este potrivnică și

vrăjmașă lui Dumnezeu. Căci astfel ne vom învrednici și noi să dobândim iubitele locașuri ale lui Dumnezeu în Hristos Iisus, Domnul nostru, Care ne-a iubit pe noi, Căruia slava în veacul veacurilor! Amin!

Această întâi epistolă către Corinteni s-a scris, sau – mai bine zis – s-a trimis din Filipi, prin Stefanos, Fortunat, Ahaic și Timotei.